

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

500

~~26 Oct~~

462

10.020

5^a - 1388

~~75-10-20-42~~

G. Lucas de

I.J. Monachus Sch.

Amstelodami Apud Ianssonio Waesbergios. 1679

A T H A N A S I I K I R C H E R I
E SOC. JESU

TURRIS BABEL,

S I V E

ARCHONTOLOGIA

Q U A

P R I M O

*Priscorum post diluvium hominum vita, mores rerumque
gestarum magnitudo,*

S E C U N D O

*Turris fabrica civitatumque exstructio, confusio linguarum,
& inde gentium transmigrationis, cum principalium inde enatorum idiomatum
historia, multiplici eruditione describuntur & explicantur.*

Auspiciis Augustissimi & Sapientissimi CÆSARIS
L E O P O L D I P R I M I

Mecænatis.

Εταὶ τὸν νεαρὸν πορφέρδον Αφείκη.

AMSTELODAMI,

Ex Officina JANSSONIO-WAESBERGIANA. Anno d[omi]ni MDCCLXXXIX.

Cum Privilegiis.

JOANNES PAULUS OLIVA
PRÆPOSITUS GENERALIS
SOCIETATIS JESU.

Cum opus, quod inscribitur Turris Babel à P. ATHANASIO KIRCHERO nostræ Societatis Sacerdote compositum aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, potestatem facimus, ut typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur. Datum Romæ 10 Februarii, 1672.

JOANNES PAULUS OLIVA. (L.S.)

Imprimatur,
FR. HYACINTHUS, Libell. Sacr. Palat. Apostol. Magist.

S A C R A T I S S I M O
L E O P O L D O I.
Imperatori semper Augusto,
Justo, Pio, Felici,
Boëmiæ, Hungariæ, Rom. REGI,
TER MAXIMO.
ATHANASIUS KIRCHERUS
perennem felicitatem precatur.

Post luctuosam universalis diluvii, atque Arcæ Noëmiae catastrophen; post tragicum generis humani excidium; post orbis terrarum, pereuntiumque rerum omnium tristissimam faciem: modò novum posterioris saeculi statum, scenæque insolentis paraftas in theatrum produco *Turrim Babel*: *Turrim*, inquam, à primævo orbis tyranno, *Chami Chusique* filio *Nembrod* in campo *Sennaar* totius humani generis coetu ibidem adhuc commorante exstructam: *Turrim* vel ex hoc capite perenni saeculorum decursu celebrem, ne dicam infamem; quod temerarius humanæ impietatis ausus fabricam vel ad ultima cœlorum confinia exaltandam, stulta præsumptione attentaverit. Fabricam dico, quæ rea læse majestatis divine, dum ad culmen rebus humanis indebitum arrogantiū sese erigeret, fulmine cœlestis vindictę deturbata fastum depositum: & uti supremum divinæ potestatis dominium, veritatemque metuendi ubique Numinis luculento subversionis suæ documento

D E D I C A T I O.

contestata est ; ita quoque evidenti lapsus sui gravissimi exemplū omnem post se retro fecuturam humani generis ætatem edocuit , docereque debuisset , Non esse consilium contra Dominum : sed omnes animi arrogantis machinas, substructionesque ambitionis , quantumvis immanes , inanes tamen & insanas esse, eodemque secum fato perituras. Quodnam enim poterat vanitatis imbecillitatisque mundanæ luculentius statui exemplum posteritati ob oculos, ad comprimendos insani tumoris impetus ad revertendas fastuosas hominum cogitationes , quam fastus adeo insolens & ingens , tam levi DEI digito suppressus, quam moles tam vasta tam citò facileque devastata ? Infelix illud inauspicatumque stolidissimæ arrogantiæ exemplum hīc ego in scenam produco; atque utinam illud ita universis possem statuere ob oculos ut videant, quam tragica semper in hoc ambitionis theatro scenam claudat catastrophe; perspiciantque , non aliam posse exspectari coronidem operis quod molitur impietas,quam cumulum tumulumque , qui auctorem nefariorum moliminum eadem secum ruinā consepeliat. Id quod neminem oculatæ mentis latere posse crediderim, qui, quod hīc oculis subjicerem cōfatus sum, apprimè considerārit, quantam *Babyloni*-*ci* isti insanæ mentis prævaricatores ab ulteriori cœpti moliminis prosecutione cœlitùs desistere coacti , linguarum videlicet admirabili confusione inter se divisi dissipati que , transmigrationis gentium populorumque infaustissimi conditores , ac surculi per totum terrarum orbem propagati , quantam , inquam, hæc sparsa quaquaversum semina infelicitatis, toti humanæ posteritati messem calamitatum disseminarint. Nembrod enim ambitionis cœstro in tanta mortalium multitudine percitus , & ad hæc giganteo corporis habitu formidabilis , cum virium , tum potentiaæ suæ granditate confisus , è vestigio avitæ religionis cultu repudiato , à paternis *Noëmi* posterioris mundi primi monarchæ à DEO constituti, præceptis recedens , degener & refractarius , dum divinæ apotheoseos titulum impiissimo fastu attentat , spretis conculcatisque divinis humanisque juribus , primus orbem ab hac scele-

rum

D E D I C A T I O.

rum illuvie non longo abhinc diluvio repurgatum abominandæ tyrannidis, idololatriæ, atque innumerarum inde profluentium detestandarum pestium labe contaminavit. Quam impietatem intuitus, nec non intimo cordis dolore perculsus ille humani generis restitutor *Noe*, mox nutu divino separatis ab impia *Chami* stirpe filiis *Sem* & *Japheth*, viam rectam, quam *Nembrod* corruperat, divini cultûs propagatione restituere quibuscumque potuit modis non destitit. Ut vel inde doceamur, nullum ad imperiorum regnorumque status evertendos impietate violentiorem esse arietem; nullum ad eosdem conservandos fulciendosque pietate & religione robustius dari præsidium. Quocirca utriusque primævi hujus imperii imaginem, ceu prototypon quoddam reliquorum, hisce quibuscumque à me conscripti voluminis lineamentis exhibendam duxi; ut reges terræ, mundique dominatores, quid sceptra purpuramque deceat, quid dedebeat; quid rationi rectæ consonum, quid dissonum; quid denique ad divini moderatoris normam compositum atque conforme, quid difforme, veluti in speculo quodam attento mentis examine contemplentur. Quod quidem non alteri meliori jure, quam tibi **SACRATISSIME CÆSAR**, qui in republ. Christiana puppim clavumque tenes, dicatum ad sacros majestatis pedes eo, quo possum, submississimæ voluntatis obsequio venerabundus depono. Patieris, **AUGUSTISSIME IMPERATOR**, pro tua in omnes pietate, clementiaque, laborum meorum fructus exiguos, tanquam infimæ servituti tuæ addictissimos satellites ad pedes tuos requiescere, sub cujus ingentis umbræ præsidio requiescit *Pax* & *Felicitas* universorum, in cujus augustissimi capitilis specula indefessi vigilant excubitores *Consilium* & *Industria*, qui duo perspicacissimæ mentis tuæ oculi verè *aquilini* nunquam vel minimum remissâ contentione deflectunt aciem à *Solis aterni* radiis; sed attentis in omnem partem studiis pro *DEO* & *populo* assidue occupantur. In cujus inconcuso animi incomparabilis folio regiam sibi sedem fixerunt paternę hereditatis pars maxima *Pietas* & *Justitia*: cujus demum, quod rarissimum dicebat

D E D I C A T I O.

Tacit. I. dicebat *Tiberius*, mens tantæ molis non solum capax, sed major, commissam sibi imperii administrationem, quām exactè prudenterque ad *Noëmici* hujus Archetypi amusim conformārit, quanta cum fide, & sapientia navim hanc inter tot fluctus tempestatesque direxerit, novit orbis & admiratur. Quem enim vel densissimis ferarum latibus, vel intimis montium inaccessorum claustris innutritum latere nunc possunt vel virtus tua vel nefaria aliorum consilia, periculaque nulli unquam ævo audita, quibus caput tuum sacrosanctum atque unà in te totius *Austriacæ* domus vita per summum nefas fuit attentata? Quis locus adeo ab orbe nostro terrarum mariumque intervallis esse poterit abscissus, quo fama non pervenerit nominis tui, pietatisque aura suavissima? Quis mundi angulus adeò ab omni humanitate alienus, quę gens adeò inculta, quæ ad machinationum teterrimarum monstra non exhoruerit, quibus tua, imò nostra, bonorumque omnium, quorum tu vita salusque es, incolumentis periclitabatur? O temporum morumque infamiam! O sæculi nostri co-inquinatissimi fermentum tartareum! O putidissima orbis exulcerati carcinomata, mundi fatiscentis portenta, pestes humani generis, viperas infernales, detestabiles inquam, imperii Catilinas; qui sive cœcæ ambitionis philtro temulenti, sive fastuosæ mentis furore dementati, ut *Turrim* suam *Babyloniam*, id est confusionis, summa imis, sacra profanis truculento facinore permiscendo, in aëreis vanissimę imaginationis spatiis fabricarent, foliaque sibi sine basi erigerent, erecta verò à Deo procularent: non meliori, deteriori, inquam, consilio id se assequi posse existimārunt, quām si sacram illam divina tibi providentia destinati imperii fabricam tot sæculorum decursu summa cum majestate ab Atlantibus *Austriacis* succollatam occultis machinarum technis funditus everterent, ejusque ruinis novam sibi concinnarent. Videbantur novi ab inferis resuscitati *Caligulæ*, qui uti unicam Romano populo cervicem optabat, ut ad sitim suam cruentissimam abundantius explendam caput orbis iectu unico decussum humi prosterneret: sic isti longè foediores nequitiae & furoris

D E D I C A T I O.

ris satellites immani gigantomachia in sacrum caput tuum, caput scilicet orbis Christiani funesta perfidię ac livoris tela omni flagitorum venenorumque tabe imbuta, rabieque vesaniae cuspidata vibrarunt, ut divino hucusque munere conservatæ domus tuæ augustissimæ filum abominabili ausu abrumparent, stirpemque sacrosanctam per sacrilegam tui necem radicitùs evellerent. Sed irrito, quem certò præstolabantur, eventu, solium istud supra basin eucharisticae ac incomparabili Principum idea RUDOLPHO tam solidè fundatum & continuo per tot augustissimos nepotes pietatis, virtutumque omnium cultu stabilitum, quod ad extremum mundi senescentis solatium divina creduntur oracula destinasse, hi Babylonicae impietatis æmuli labefactare conati sunt. Quantum enim in tuum exitium funesta inimicorum odia conspirabant; tantum pro tua salute bonorum omnium, qui in te vivunt, studia vigilabant, pia spirabant vota, ardentia fervebant desideria. Quantum hi portentosi scelerum architecti salutem publicam in tuo interitu pessundare; tantum istorum, imò cœlitum piissimum curæ tuam, vel potius nostram in te reclinantem incolumitatem firmare omni nisu allaborabant. Adeo vana sunt omnia contra præpotentis *Dei* consilium, tum insana tumentis furentisque animi præsumptione, tum clandestinis insidiarum cuniculis instructa machinamenta. Dico hæc non ad tuarum oblectationem aurium, (odisti enim hoc genus illecebrarum) sed, quanto prius horrore ad tot scelerum monstra omnium obrigescebant animi; tam nunc dulce piumque est horum meminisse ad solatium animorum nostrorum; ad auspicia sereniorum temporum; ad spem salutis publicæ uberiorem, in quam nos erigit tot cœlestium beneficiorum grata memoria, nulla unquam sæculorum oblivione delenda. Exinde post tot tristes reipubl. Christianæ nebulas, post extinctas furiarum execrabilium faces, lætiora demum omina, nec inani id quidem augurio, capimus prosperitatis. Ad quantum enim orbis Christiani bonum divina te providentia destinārit, utique haud vani præfigii ostento id mundo in natali tuo innuisse videbatur: siquidem non decurrant complures haud otiosi auspices qui de cœlo caperent omen non obscurum felicitatis;

**

D E D I C A T I O.

citatis ; eoque te die, videlicet v. idus *Jun.* non frustra mundo datum augurarentur, quo SS. *Primi* & *Feliciani* auspicatissima agebatur memoria. Eum dico orbi editum gratulabuntur, qui infelicitati temporum speratam jam dudum felicitatem restitueret; & rursum *Primi*, quod jam diu auditum non fuerat, semper tamen ingentis speci argumentum, in *Cæsarorum* nominum album inferret. Quę tam l̄eta ortūs tui augustissimi proscenia, non disparis demum fortunæ comprobavit eventus, quando *LEOPOLDI I.* nomine insignitus inauguratusque Imperator, & quod mysterio non caret, omnium *Germaniæ Cæsarum Regumque* quinquagesimus, sub initiali nominis tui litera L Fastos Auguſtorum decorasti, ut mero quodam epilogismo sacrum Imperatorum jubilæum non solum compleres, sed & aliud majori felicitatis auspicio ordireris. Quam in spem fidemq; erexerant jam pridem orbem Christianum augustissimæ dotes tuæ; vivacissimæ indolis summa alacritas; acerrima ingenii vis; l̄eta mentis serenitas in vultu efflorescens; magnarum cogitationum capax iudicium; in flore ætatis veneranda prudentia; in Principe juvēne senile pectus; in vere vitæ tantaque fortunæ indulgentia, morum ad omnes modestiæ regulas castigatissimorum decentia; omniumque paternarum virtutum in adolescenti maturitas: & ne laudum tuarum catalogum ad aurium sacrarum molestissima potius fastidia, quām delitias hic congeram, brevi dicam compendio; summæ dignitati summa decora & tam sublimi imperio sublimiorem animi tui magnitudinem te solum Atlantem destinasse, ut non imperium tibi, sed tu imperio coronam conferre videreris. His itaque virtutum præsidiis, ducibusque, quæ veluti fulgentissima totidem sidera tibi ad excelsum imperialis solii thronum prælucere videbantur, ad tantæ reipubl. gubernacula admotus, ante omnia sapientissimi patris tui, **SAPIENTISSIME CÆSAR,** relicta tibi Politicæ Christianę documenta intimo cordis sinui imprimere, & nunquam non mentis oculis obversantia studiosè excolere cœpisti, exactè circumspiciendo non impia illa fallacis Politicę dogmata, sed securissima veraque præsidia; quibus veluti firmamentis solidentur regna, mundique principatus: quibus tanquam basibus tutò innitantur diademata, Regumque folia; quibus demum cardinibus rerum publicarum status, imperiorum securitas, salusque

sub.

D E D I C A T I O.

subditorum circumvolvantur. Quæ quidem firmamenta, uti divinam illam *Pythagoræ* *Tetractyn*, id est, *Pietatem*, *Fu-
stitiam*, *Fortitudinem* & *Sapientiam*, cum annexo virtutum o-
mnium, orbis moderatori necessariarum, comitatu, pro-
ximè respiciunt; ita quoque unicè tibi ad fulciendam re-
gnorum tuorum incolmitatem cæteris exempli facem
preferendo, servanda stabiliendaque censuisti. Quæ enim
tua in virtutum istiusmodi, præsertim Pietatis cultu assi-
duo indefessa sint studia, seræ posteritati commendabunt
insignia, quæ nullibi non exstant horum opera monumen-
tique, per omnes *Hungariae*, *Bohemiae*, *Austriæ*, hæreditaria-
rumque provinciarum angulos ingentibus meritorum ti-
tulis ad omnem æternitatis memoriam indelebili charac-
tere exarata. Sed angusta sunt hæc tam augustæ pietati, quæ
nequaquam hisce limitibus circumscribi se passa vel ad i-
psos territorii Romani fines se extendit; ubi avitæ pietatis
insigne monumentum, temporum vetustate pœnè colla-
psum, ecclesiam montemque Deiparæ ac divo *Eustachio* sa-
crum, majestatis tuæ zelus propriis sumptibus instaura-
tum, subsidiisque uberrimis instructum, perpetuæ gentium
illarum devotioni denuò consecravit. Loquentur ista de
te, si homines tacuerint, restitutæ decori suo ecclesiæ, ec-
clesiis aræ, aris lampades æterno Austriacæ pietatis igne
colluentes, testabuñtur fervorem istum, **CÆSAR PISSIME**,
anathematum, picturarum, variorumque ornendorum
splendor; saxa denique ipsa & colossi virtutum tanta-
rum muti interpres atque præcones omni teste majores.
Quid porro dicam de incredibili, qua polles, artium scien-
tiarumque divinarum pariter atque humanarum cognitio-
ne, qui ut ad coronas pertingeres, ad laureas tibi viam stra-
visti: noras enim quām scitissimè istiusmodi effatum, *Qui
in magno imperio sapientiæ munere fungitur, minimum sapere, nisi sapiat super omnes*; ut proinde, quot verba fundis tot leges,
condere videaris, non minus *Themidis* dictamine irrefra-
gables, quām opere & exemplo proprio inconcussas
comprobatasque. Jacta erant jam pridem à te solida tan-
tarum eruditionum sapientiæque fundamenta; quan-
do adolescentiam tuam frequenti historiarum lectio-
ne, studiosaque rerum præteritarum indagine non alio

D E D I C A T I O.

sanè fine erudire voluisti ; nisi ut introspectis rerumpublicarum archivis , penetratisque regnorum arcanis, imperii habenas moderaturus , quid imitandum , quid fugiendum , horum exemplo memoriaque pervideres : atque adeò variis humanarum sortium casibus causisque tam ridentis, quàm fævientis fortunæ attentè ponderatis, cautior instructiorque evadens , ex præclarè utiliterque veterum gestis quàm sacris , quàm profanis , ad persimilium exercitationem facinorum caperes documenta. Quàm multa hìc mihi superessent dicenda de admirandis animi dotibus atque præsidiis , quorum adminiculo ad orbis molem sine defatigatione sustentandam corroboraris; sed utut dixero quamplurima , plura tamen supererunt potius venerabunda admiratione suspicienda , premendaque silentio ; quàm ut ego virtutum sua sat luce patentium amplitudinem jejuna orationis angustiis comprehendere me posse confidam. Tacebo hìc insignem veluti ab ipsomet tibi *Mercurio* infusam eloquentiæ ubertatem ; concessam ab *Apolline Mathematics* universæ , atque Harmonicæ absolutissimam, cum Ethicæ animorum moderatricis disciplina conjunctam, facultatem; omnemque totius sapientiæ apparatum, quo pectus tuum, MAGNE CÆSAR , à *Pallade* ipsa sufficienter obarmatum orbis universus suspicit atque veneratur. Non tamen tacendum hìc mihi videtur illud incredibile literarum patrocinium amore benignissimus, quo musas omnes complexus intimis visceribus, hoc etiam addidisti non ita pridem, tam in laudes tuas magnificum , quàm in publici boni cumulum, munus singulare ; quod, qui nihil adeò Cæsareo muneri necessarium esse, quàm peregrinarum linguarum studium peritiamque noras ; qua uti tu mirificè instructus, ita & in alios ingentis animi tui divitias transfusurus , in *Viennensi* tua metropoli orientalium idiomatum athenæum raro exemplo & indubio *Dei* instinctu fundaveris; ut vel sic orientale imperium occidentali , reciproco linguarum commercio , magno utique reip. Christianæ emolumento , cum augustissimi nominis tui gloria immortali, junctum confederares. Sed nolo temerarius & injuriosus in operum tantorum magnitudinem , quæ omnem

D E D I C A T I O.

mnem dicentis amplitudinem excedit, imparem calamum ultra extendere; ubi tutius convenientiusque est tantorum meritorum splendorem potius conniventibus oculis cum orbe universo admirari, ne contemplator majestatis opprimatur à gloria: præsertim cum nec majestatis tuæ modestia id ferat, in animi dignitatisque ingentis magnitudine demississime, & in tanta animi demissione **T E R M A X I M E**. **CÆSAR**: & solummodo illa instituti mei sit ratio, ut ostendam te talem tantumque Cæsarem, unum hujus operis tutorem legendum; cui hoc, aliaque omnia devotissimæ servitutis meæ pignora non uno ex capite debeantur: cùm tu solus sis ille æquissimus rerum arbiter, qui partum hunc novum, rerum à primævis post diluvium Regibus *Ægypti* gestarum varietate, raritateque insolitum, admirabilis sapientiæ trutinâ judicare, vindicareque possis aduersus obtrectatorum cavillationes, potentia tuæ auctoritate tutum illius novitati præsidium conferendo. Accusabit fortassis nonnemo, quod te Cæsarem curis mundi gravioribus intentum mea interpellare scriptio non sim veritus. Vererer utique, nisi celsissimus idem & humanissimus ex augusto majestatis folio personæ meæ humilitatem, ut interpellareris, gratiole invitâsses, dubitantem animâsses, cunctantem sollicitâsses. Hinc factum est, ut opus hoc Sac. Cæs. Majestatis oculis etsi indignum ex se & angustum, augustum tamen vel hoc titulo, dignumque sit visum, quia Augustus id jussit, munificentia que plusquam regia promotum in lucem publicam evocavit. Unde **MUNIFICENTISSIME CÆSAR**, omnem sive laudem sive veniam in sola obsequii gloria collocando, quod mihi dedisti, tibi reddo, opus hoc non tam meum, quam tuum, quia totum me tuum quantus quantus sum agnosco: meum id quidem, quod subsidiis tuis longe munificentissimis id meum fecisti. Vale orbis Christiani fulcimentum, idea Cæsarum, & humani generis delicium. Hæc dabam *Romæ* Anno 1676. die 9 *Februarii*, *Primo & Feliciano MM* sacro, qui uti Majestati Tuæ Cæsareæ extitit genethliacus, ita quoque sit præfigum secuturæ felicitatis tuæ, totiusque reip. Christianæ faustum fortunatumque præludium.

INDEX CAPITUM OPERIS.

Præfatio ad Lectorem.

Fol. 3

LIBER I.

C A P U T I.
D E exitu Noë filiorumque ex arca. 4
II. Quibus in rebus Noë filiique cum uxoribus in montibus se occupaverint. ibid.
III. De descensu Noë cum familia numerosa in monte peracta in submontanam regionis planitiem. 6
Noëmi ad tres filios, Sem, Cham, Japheth, jam constitutos principes populorum, exhortatio. ibid.
IV. De multiplicatione humani generis à Diluvio usque ad Turris ædificationem. 8
V. De prima transmigratione filiorum Noë ex monte Ararat in planiores submontanae regionis campos. 10
§. I. De lingua, seu idiomate, quo im- | mediate post diluvium uteban-
tur. ibid.
§ 2. De vita mortalium primævorum in submontana montis Ararat re-
gione multis annis peracta. 11
VI. De tempore transmigrationis ex Oriente in terram Sennaar à Diluvio peractæ, ad 132 an-
num, qui est ortus Phaleg. 14
E P I L O G I S M U S
<i>Ex quo series generationum filiorum Noë colligi potest.</i> ibid.
VII. Descriptio terræ Sennaar quam ex Oriente advenæ repererunt deli-
ciis affluentem. 17
VIII. Quo tempore Nembrod Turris architectus natus sit & quot annis vixerit. 19
IX. De mystico sensu, qui sub Mosaïca Turris historia continetur. 20 |
|---|--|

LIBER II.

P R A E F A T I O . 25
SECTIO I. De fabrica Turris. 26
CAP. I. De primævorum hominum post in-
gressum in terram Sennaar oc-
cupatione & studiis. ibid.
II. Utrum Noë Turris ædificationi
præsens fuerit; una cum exhor-
tatione Nembrod ad progeniem
Chamaeam, ad inchoandum con-
cepti operis molimen. 28
Nembrodi ad Turrim civitatemque
inchoandam exhortatio ad pro-
geniei suæ proceres peracta. 29
III. De altitudine Turris diversæ op-
niones. 32
D E M O N S T R A T I O .
<i>De Turris ad Lunæ Cælum exal-</i>
<i>tanda adiuuaria sive impos-</i>
<i>bilitate.</i> 36
C O N S E C T A R I A .
IV. De Turris Nembrod forma &
architectura. 40 | SECTIO II. De stupendis & prodigio-
sis tum urbium tum turri-
um hortorumque miraculis,
à Nino & à Chuſi filiis & Se-
miramide post mortem Nem-
brod extructis. 42
CAP. I. De Nino ejusque rebus gestis. ib.
II. De ædificatione Ninive civitatis
magnæ ejusque vastitate. 45
III. De turri in civitate Babylonica à
Nino & Semiramide, centum
ferè annis post eversionem Tur-
ris Nembrodæ extructa. 51
IV. De civitate magnificentia penè in-
credibili quam in Babylone Se-
miramis extruxit. 52
V. De ponte & duobus regiis pala-
tiis in oppositis urbis locis à Se-
miramide extructis. 55
VI. De hortis pensilibus, à Semira-
mide in Babylonico campo ex-
tructis, qui & inter miracula
mundi numerata fuere. 58
Expo- |
|---|--|

INDEX CAPITUM.

Expositio singularium partium.	60	aliisque Græciæ locis ad similitudinem istius Ægyptiaci construetis.	85	
VII. De stupendis fabricarum miraculis, quæ fratres Nembrod, Misraim ejusque nepotes, ex eadem familia, Chus in Ægypto, ad Babyloniorum & Assyriorum imitationem emulationemque exhibuerunt.	64	VIII. Tropologia Epilogistica Labyrinthi.	86	
SECTIO III. De prodigiosis fabricis Ægypti, quas Chusia progenies ad imitationem cognatorum Nembrod, Nini & Semiramidis in regnum Babyloniae, & Assyriae stupente mundo erexerunt.	66	IX. De Græcorum superbis fabricis monumentisque, quas ad imitationem Ægyptiorum nullo non tempore olim in Græcia moliti sunt.	88	
P R A E F A T I O .				
CAP. I. Pyramides & Obelisci in Ægypto pto erecti.	ibid.	1. Templum Dianæ Ephesiæ.	ibid.	
II. Delubrum ex unico lapide construetum.	72	2. Artemisiæ Cariæ Reginæ Mausoleum.	ibid.	
Totius Symmetriæ computus.		73	3. Colossus Rhodius.	ibid.
III. Labyrinthi in Ægypto prodigiosa fabrica.	ibid.	X. Utrum in hunc usque diem Nembrodeæ Turris adhuc vestigia reperiantur.	90	
IV. Descriptio exacta, sive Ichnographia Labyrinthi Ægyptiaci potentia humana superioris, quem posteri Chami reges Ægypti mirabili opere ad lacum Mæridis extruxerunt.	78	XI. De urbibus tum à Nembrod, tum à Nino & Semiramide ad littora Tigris & Euphratis extrectis, eorumque vestigiis etiamnum superstibus.	96	
Superior Labyrinthus.	81	XII. Genealogia Noë, Japheth, Cham, Sem, filiorumque. De Ortu Phaleg & divisione linguarum & gentium.	104	
Synopsis rerum in Labyrintho contentarum.	ibid.	XIII. Quando cœperit regnum Nembrod, & divisio gentium.	111	
V. De tempore quo tanta opera constructa fuerunt.	82	XIV. De progenie Chus, & utrum fuerit verè colore nigro imbutus.	113	
VI. De artificiois machinis in Labyrintho ad eos qui ingressuri erant terrore concutiendos extrectis.	83	XV. De regno Nembrod, & impietate ejus & cur Belus vocatus sit.	116	
VII. De Labyrintho in Creta, Lemno,		XVI. De coloniis filiorum Sem, Elam & Asfur.	119	
		XVII. Utrum & quomodo post confusio nem linguarum lingua Hebraïca in domo Heber permanserit.	122	

L I B E R III.

Sive

Prodromus in Atlantem Polyglossum,

Quo

Per prælusiones quasdam de varietate linguarum & idiomatum disparatissima genera, quæ unâ cum idololatria in orbem terrarum occasione primævæ confusionis irrepererunt, potissimum agitur.

124

P R A E L U S I O .	
SECTIO I. De inclinatione, corruptione & interitu linguarum.	130
CAP. I. De occasionibus & multiplici causarum serie, qua linguae variorum	

regnorum florentes, tandem omnime corruptionis oblivionisque damnum passæ sunt.	ibid.
II. De origine & introductione idololatriæ in mundum ratione diversitatis lin-	

INDEX CAPITUM.

<i>linguarum morumque, qui apud gentes differentesque nationes vigeabant.</i>	132	<i>Exemplum inscriptionis Ionicarum literarum à priscis Græcis lapidi incisa.</i>	191
III. De varietate & multitudine numerorum qui ex confusione linguarum & divisione gentium natæ sunt.	133	SECT. II. De linguis primigeniis, quas matres vocant, quæ post confusione Babylonicam etiamnum superstites in usu sunt.	193
ANALOGIA rerum à primis mundi patriarchis gestarum, gestis Osiridis, Isidis, Hori parallela.	136	P R A E F A T I O.	
IV. De primeva nominum impositione.	145	CAP. I. De lingua Hebræa linguarum omnium primâ.	ibid.
V. Quænam & qualis fuerit prima omnium linguarum.	148	II. De lingua Chaldaïca, una ex primogeniis linguis.	194
VI. De lingue Samaritanæ characteribus, utrum vere Assyrius aut Hebræus sit.	152	III. De lingua Samaritana seu Phœnicia.	196
s. i. Decisio litis circa Assyrium seu Hebræum & Samaritanum characterem.	153	IV. De lingua Syriacâ.	197
TABULA COMBINATORIA, in qua ex probatisimis auctoribus primævorum characterum forma, eorumque omnium, qui ab iis originem duxerunt, successiva temporum propagatione exhibentur; ex quibus luculentè deducitur omnia linguarum alphabeta nonnulla in se priscarum literarum vestigia tenere.	157	V. De lingua Arabicâ.	198
Expositio Tabulae præcedentis.	158	VI. De lingua Æthiopicâ.	199
s 2. De scilicet Hebræorum Samaritanorum charactere insignitis.	ibid.	VII. De lingua Persicâ, seu Ælamiticâ.	201
VII. De origine literarum & scriptiorum.	162	VIII. De lingua Ægyptiacâ seu Coptâ, quam & Veterem Pharaonicam appellamus.	203
VIII. De lingua Hebrææ mirâ vi in rerum significationibus elucenti, quam infusam habuit Adam.	164	I X. De lingua Armenicâ.	204
Combinationes sensuum, qui sub nominibus animalium latent.	168	SECT. III. De linguis Europeæ primogeniis, earumque proprietatibus.	206
I X. De literis Coptitarum mysticis, quorum lingua est una ex linguis primigeniis.	172	CAP. I. De lingua Græcæ origine.	ibid.
Ab Hebræis mutuata.	176	II. De lingua Latinæ origine, antiquitate, corruptione & restauratione.	209
Primaæna literarum Ægyptiarum fabrica, & institutio facta à Tauto sive Mercurio Trismegisto.	177	III. De variâ qualitate, vicissitudine & augmento lingue Latinæ.	210
X. De lingua Phœnicia una ex linguis primogeniis.	184	Tabulæ rostratae inscriptio priscâ lingua Latinâ peracta.	ibid.
TABULA, quâ characterum Samaritanorum, cum Ionicis & Copticis sive Ægyptiis comparatio instituitur.	190	Columnæ rostratae inscriptio.	211
		IV. De lingua Germanicæ origine, propagatione & corruptione.	212
		Lingua Germanica Imperialis.	ibid.
		V. De intimis Septentrionalium regionum linguis.	214
		VI. De lingua Illyricâ, Dalmaticâ, Slavonicâ ejusque filiabus.	215
		TABULA CHRONOLOGICA annorum post diluvium, quâ linguarum ortus & incrementum exponitur.	216
		VII. Utrum radices linguarum reperiri queant ad universalem linguam quandam constituendam.	218
		CONCLUSIO.	221

ATHA.

A THANASII KIRCHERI è Soc. JESU
TURRIS BABEL,
T O M U S I.
In Libros tres digestus;
Quorum
P R I M O
Res gestæ post diluvium ad Turris usque ædificationem;
S E C U N D O
Civitatis Turris que erectio;
T E R T I O
*Linguarum divisio & transmigrationis Gentium
Historia continetur.*

AUTHORIS
TURRIS BABEL,
 LIBER PRIMUS

Continens

Res gestas post diluvium ad Turris
 usque ædificationem.

P R A E F A T I O

A D

LECTOREM BENEVOLUM.

Post Arcæ Noëmicæ, & luctuosam Cataclysmi historiam modò ordine Moses DEI famulus primò enarrat Mortalium per tres filios Noë, Sem, Cham, & Japhet, centum annorum spatio peractam multiplicationem; excipit hanc Civitatis Turrisque omnibus seculis memorabilis fabrica, quam sequitur vindicante se DEO OPT. MAX. de indomita filiorum hominum superbia & contumacia, linguarum confusio, & gentium transmigrationis exordium: quæ cuncta Moses Geneseos cap. xi. et si quam brevissime, quam distindissima tamen, & exacta rerum, quæ in hoc arduo negotio, temporum successu acciderunt, enarratione complexus per quinque circumstantias pulchre sane exposuit; quarum Prima est, quinam videlicet primævi isti Mortalium fuerint, qui tum temporis in mundo vixerint, quid egerint, & quidnam eos ad transmigrationem ordiendam permoverit? Secunda, quis finis in eorum transmigratione ad insanæ molis Turrim erigendam impulerit? Tertia, ad quodnam altitudinis spatium ex eorum consilio Turris se extendere debebat? Quarta quem finem scopumque in tantæ molis ædificio sibi præfixum habuerint? Quinta denique, quomodo ab opere, temerario ausu incepto, ex Divini Numinis displicentia, & punitione ulterius prosequendo ex confusione linguarum destiterint; quomodo verò linguarum confusione perplexi, tandem transmigrationem in omnes mundi regiones, orditi fuerint? Quæ omnia quam fuisse in hujus operis contextu demonstrabuntur. Divina bonitas ad sit ausibus nostris, ut assumptum thema ad unicam ejus gloriam desiderata felicitate prosequamur.

A 2

LIBER

LIBER PRIMUS.

De rebus post diluvium, centum triginta
annorum spatio gestis.

CAPUT I.

De exitu Noë, filiorumque ex arca.

Cap. I.

Si æquâ mentis trutinâ pri-
morum post diluvium ho-
minum actiones pondere-
mus, recta sanè ratio dicta-
re videtur, Filios Noë post egressum
ex arca, peractoque DEO de acceptis
beneficiis, sacrificio, acceptoque de
multiplicatione generis humani, per
*Ex arca verba (Crescite & multiplicamini & re-
egressi non statim in plete terram) præcepto & benedictio-*
*plana de-
scenderunt
primi bo-
munes.*
in montium planitiebus ad complures
annos hæsisse à vero haud abludit. No-
tum enim ex Geographia est, in ple-
risque editioribus montibus semper re-
periiri campos longè latèque diffusos,
quemadmodum ex Alpium, Appen-
nini, cæterorumque montium catenis,
*Noë post
egressum
extra ar-
cam non
statim in
camporum
planitiam
descendisse,
sed in mon-
tibus ba-
siss.*
in universa Europa visendis, experien-
tia nos docet, pecoribus, pecudibus,
armentisque, uberrimis pascuis alen-
dis, mirè aptos, & opportunos reperi-
bitramur.

Cum enim in hujusmodi editiori-
bus planitiebus, quæ montium jugis in-

existebant, ex limosæ materiæ utique
defluxu, jam fontium venæ ad neces-
sarium aquæ usum, quod in infimis pla-
niis non fiebat, citius, tempestiviùsque
aperirentur, campique affluxu humili-
di agriculturæ idonei aptique redde-
rentur, certè Noëmus meliorem, com-
modioremque, pro summa ejus circa
rerum naturalium cognitionem peri-
tia, stationem optare non poterat;
quamvis verò sacer textus de hisce ni-
hil dicat, ratio tamen dictare videtur,
uti suprà dixi, id hoc pacto fieri de-
buisse.

Nôrat enim Noë divino lumine il-
lustratus renascentis mundi statum;
Nôrat quâm optimè ingentem orbis
terrarum post diluvium metamorpho-
sin. Nôrat denique quamdiù, quot-
que annis, in montibus commoran-
dum foret, donec inframontana pla-
niora loca habitationi hominum apta
forent. Atque hoc pacto factum est,
ut is in montibus, veluti statione tutio-
ri, propagandi humani generis initium
duceret, donec in immensum exur-
gente filiorum multitudine ad inferio-
rem planitem se conferre cogeretur.

CAPUT II.

Quibus in rebus Noë filiique cum uxoribus in montibus
se occupaverint.

Cap. II.

Certum est, Noë minimè hoc re-
rum statu, otiosum fuisse, sed
continuò summâ curâ, & solli-
citudine rebus bene gerendis, & arti-
mano in omnibus humano generi adeò necessariis,

perpetuò exercendis distentum fuisse; *necessaria*
ac primò quidem, prout D E U S ipsi *procuran-
do impi-*
*præceperat per verba (Crescite & multi-
plicamini)* filios suos ad propagationem
faciendam excitasse; & quoniam mul-
tipli-

Cap. II. tiplicationi hominum nil magis convenit, quam nutrimentorum ubertas, sine qua vitam tolerare non poterant, necessitate compulsus, ante omnia agrorum colendorum rationem filios, per divinitus sibi infusam, uti in *Arca Noë*, docuimus, scientiam edocuit, ut quemadmodum ante diluvium incomparandis in arcæ animaliumque usum ad vitam sustentandam rebus necessariis, providum œconomum egerrat, ita quoque post diluvium, in excolendis posteris, iisque circa necessariarum rerum usum instruendis, nulli labori pepercerit, utpote qui universam orbis faciem transmigratione uti erant repleturi, ita per successivam arantium traditionem à Noë profluentem, modum & rationem, veluti opulentam hæreditatem consecuti in posteros propagarent.

Ferrariae artis reliquarum que necessaria. Porro, cum ad agriculturam exercendam, aliis artibus ad terram subiugendam indigerent, is utique primò in *Ferraria* arte, quam vel divinitus hauferat, vel prout ante diluvium à *Tubalcain* fabro in omni genere ferri, & æris, uti *Cap. IV. Genes*is habetur, didicerat, filios suos exercebat; instrumenta non quidem ex nativis montis fodinis, quæ tunc temporis neandum excoli poterant, sed ex ferramentis, quæ secum intra arcam in hunc finem attulerat, fabrefecit, cuiusmodi esse potuerunt vomeres, falces, serræ, harpagines, securæ, cultri, & similia; figulinam quoque artem, sive plasticam, quâ ex argilla urcei, ollæ, conchæ, similiaque ad domesticum usum conficerentur, tradidisse arbitramur. Ad tutandos quoque se se contra tempestates, cæteraque aëris injurias, casarum, tuguriorum domuumque, prout ante diluvium viderat, feceratque, ædificandrum regulas præscripsit. Præterea omnis generis legumina, tritici, farris, siliginisque fermentum in agriculturam intra arcam intulisse, ut post dilu-

vium præsentis occasione necessitatis, agris statim semine fœcundatis vivere possit: quomodo enim, si in arcam secum similia non transtulisset providentissimus œconomus, statim semina prompta habere potuisset, cum universa tellus squalore, limoque offusa tam citò nil horum ad nonnullos annos proferre potuisset, quod idem de arborum fructiferarum, vinearumque plantatione intelligi velim. Quomodo enim vel unius anni spatio sine fructibus, sine pane, sine carnis, ovis, cæterisque vitæ humanæ sustentandæ subsidiis vivere potuerint, nemo sensatus concipere poterit. Præviderat enim Noë cuncta hæc post diluvium necessaria; nōrat ob tristem & luctuosam telluris faciem, omnia hæc defutura; unde vel ipso Deo dictante, prerenascentis mundi requisitione nefariò & rerum omnium semina, instrumenta agricultoria, & fructiferarum arborum germina, racemosque vitium secum intra arcam transtulisse, ut iis sine ulteriori prolongatione in usum hominum, animaliumque uteretur.

Atque hæc quidem filios suos edocebat Noë, uxoribus verò curâ rerum muliebri sexui propriarum, si conjectare licitum est, relicta; hisce enim ad vestium subsidium, linum serendi, aquis macerandi, in stupam carminandi, filandi deinde texendique regulas præscribebat, lanificiæ quoque artis documenta dabat. Præterea gallinarum, pullorumque educationi, ad ovarum comparationem, & omnem denique domesticæ servitutis cultum destinabat. Hoc pacto, hæc primæ mortaliū post diluvium coloniæ impigrè sanè, quæ à Noëmo didicerant, in executionem deduxerunt; & hi quidem posteros suos consequenter ipsis commendatos vivendi modos alios aliquosque edocebant, ut in sequentibus demonstrabimus.

Fabrilis artis necessaria.

Agriculturæ necessaria. *Uxorium cura & diligensia.*

CAPUT III.

*De descensu Noë cum familia numeroſa in monte peracta,
in ſubmontanam regionis planitiem.*

Deſcenſus Noë ex montibus in re- giones ſub-montanas, hodie Per- fidis no- mine in- ſignatas.

Trium filiorum Sem, Cham, Japhet, in tribus diſtributio.

Venit tandem tempus, quo Noë, jam filiis suis in copioſam pro- geniem exurgentibus, inferio- res montium fundos, vastaque re- giones ad habitandum aptas, ab omni ſqualore, & humiditate ſuperfluā im- munē cognovit; unde descenſione fa- cta, cūm campos jam in rivos & flu- mina discretos, limoſas primō plani- ties jam herbarum luxuriantium, pa- ſcuorumque foecunditate non feraces tantū, ſed & amoenitatem confertas, ſylvarum diſtriectus, uti & arbores tum fructibus onuſtas, tum ad cæſuram in materiam ædificiis conſtruendis a- ptam, ſylvas quoque variarum animan- tium copioſa progenie, camposque o- mni animalium domesticorum gene- re confertos reperifſet, ibidem perſtitit; qui, uti communis eſt interpretum ſententia, fuit ingens ille vastusque regionum diſtriectus, qui poſtmodum, ſive Persia ſive Armenia dicta fuit, hīc mox incredibili hominum multiplicati- one auēta, ne confusa multitudine confuſus ordo naſceretur, Noë parens omnium, & Rex, in tres partes, jux- ta triū filiorū, Sem, Cham & Japhet, veluti tribus quasdam, partitus eſt, ut unaquæque tribus ſibi ſubditis cum plenitudine potestatis præeffet; & in difficultatibus, diſſidiisque exortis, ad Noēnum, veluti ad naturalem totius orbis hæredem, & arbitrum recurre- rent. Ne verò in tanta multitudine hominum, animarum cura negligere- tur, Noë, uti erat cœleſti lumine illu- ſtratus, ita quoque ante omnia quām maximè neceſſarium duxit, ut iis præ- cepta vitæ & disciplinæ præſcriberet, religionis cultum edoceret, morum normam, atque in Deum fiduciæ &

devotionis affectum ingereret; ritus in ſacrificiis instituendis, juxta præ- cepta Dei, ſuis temporibus ſervandoſ constitueret, ſiquidem ſine Divini Nu- minis aſſiſtentia in tanta populi varie- tate nihil recte conſtitui poſſe probè nōrat. Unde convocatis in unum pri- moribus tribuum, talem, qualem no- bis imaginari poſſumus, exhortatio- nem habuiffe, piē credimus.

Παρεχίεσις Noëmi

ad tres filios, Sem, Cham, Japhet, jam conſtitutoſ principes populoſum.

IN hoc ſolenni congreſationi confeſſu, ô filii, in nomine DEI ſancti & glorioſi, hodie vos alloquor. Attendite itaque fer- mones meos, auribus percipite verba oris mei, verba veritatis, verba vita, verba ſalutis, quæ ſi ſervaveritis, DEUM ſemper prop- titium vobis habebitis in generationibus ve- ſtris; ſin, juſtum DEI juſdium ſuper vos, veſtraſque generationes completoſ iri, ne dubitetis. Nōſtis infelicem mundi ante di- luviū ſtatū, viſiſtis unā mecum gi- gan- tum immanitatē ante diluvium, inexpli- cabilem hominum in omni ſcelerum, flagi- tiorumque genere perverſitatem, quæ natu- ræ limites longè excedens ad eam impietatem ex ſacrilego Sethiane ſtirpis cum Cainitica conjugio pervenit, ut vel DEUM iſum, cuius natura bonitas eſt ad mundum perden- dum, diluvioque universaliter exterminandum compulerit. Memineritis, ni fallor, quo- modo me quantumviſ indigniſſimum famu- lum ſuum, ex omni carne veluti unicum, qui ſicuti vias Domini rectas cum timore & tremore, ab omni ſcelerum participa- ne alienus obſervāſsem, elegerit, ita quo- que me ad diuinæ iuſtitiae præceptum con- tra impios exequendum deſtinaret, arcam- que

Cap. III. que ipso dictante Numine, pro sua infinita clementia construi jussit, quâ vos filios meos atque uxores vestras ex omni generis humani massa selectos, à ruina mundi solos conservare voluit. Nostis quanta fide & religione in centum annorum fabrica desudarim, quot persecutionum insultus ab improbis gigantibus sustinuerim, donec tandem post frequentes ad eos, de vicino orbis excidio habitas exhortationes, saxis duriores in pertinaci peccandi voluntate persistentes, ad unum omnes inexpectato cataclismo perierint. Recordamini filii mei, quanta à benignissimo DEO tûm ante tûm intra arcam unâ cum omni viventis naturæ substantia ingressum, inclusi, beneficia receperimus; quâm paternè universo pereunte mundo, nos solos conservaverit, & suâ ineffabili providentiâ, & dispositione nobis astiterit: quomodo me, quid in difficultatibus agendum, divinæ vocis oraculo instruxerit: quomodo tandem extincto jam humano genere, nos octo homines ad mundi semen mundique instaurationem ordinandam destinârunt. Quæ certè talia sunt, qualia à mundi origine neque visa sunt, neque futuris seculis videbuntur, ut proinde accepta beneficia hujusmodi ineffabilia à DEI bonitate, & misericordia merito in cordibus nostris diu noctuque impressa tenere, & continua meditationis assiduitate ruminare debeamus.

Porro jam ad beneficiorum, quæ post egressum ex arca DEUS OPT. MAX. nobis contulit, copiam & magnitudinem progrediamur, cùm enim præter me, & vos, uxoresque vestras, nullus homo vivens supra universam telluris faciem reperiatur; cogitate & expendite, quomodo me unicum mundi dominum & hæredem constituerit, omnem orbis terrarum plenitudinem meæ potestati subdiderit, ad omnia mundi renascentis regna, eorumque populos gubernandos me præficere dignatus sit; qua de causa pro tanta beneficiorum immensitate, me ad debitas condignasque gratiarum actiones reddendas, solenne sacrificium ei, qui nos tantopere dilexit, instituisse me-

ministis. Verum enim verò, cum jam generis humani per vos tres filios meos, Sem, Cham, Japheth, veluti unicos mundi hæredes, nec non universæ terræ, gentiumque principes peracta propagatio in adeò numerosam sobolem exurrexerit, ut unâ simul commorari nequeamus. Vos ne in tanta filiorum nepotumque vestrorum propagatione, confusio nasceretur; vos, inquam, veluti in tribus quasdam dividendos censi. Et Sem primogenitus, quem centum ante diluvium annos DEI miseratione suscepit, suæ stirpis, filiorum, nepotumque curam habeat. Japheth pariter princeps & dominus sit progeniei suæ. Cham verò in generatione suæ, suo potiatur dominio. Hoc unicum à vobis efflagitans, ne spuriis commixti conjugiis abutamini, sed unusquisque suæ stirpis progeniem, paternâ non tyrannicâ administratione gubernet; exortas dissidentium lites auctoritate sua cohbeat. Cùm verò sine Divini Numinis opitulatione nec regnum, nec regnatores diu subsistere possint, ante omnia eam religionem vobis tenendam præscribo, quam de DEO uno, vero, vivo, mundi conditore, rerumque omnium moderatore Seth, Adæ filius patres nostros ab origine mundi, traditione continua usque ad me ab Adamo decimum edocuit, conservetis, hanc intimis cordium vestrorum tabulis inscribatis, ne ejus unquam in vobis memoria oblitteretur; ab hac enim ultimum actionum vestrarum, & vitæ benè feliciterque transfigendæ scopum dependere existimetis velim; cum enim toto pereunte mundo, pro sua infinita bonitate & misericordia nos solos superstites esse voluerit, ideo fine factum sciatis, ut hanc eandem religionis normam quam vobis præscripsi, non duntaxat vos magno animi fervore colatis, sed & ingenti sollicitudine eam ad filios nepotesque nepotum vestrorum propagetis. Agitedum filii mei carissimi, Divini Numinis cultum nullo unquam tempore intermittatis, orationes & sacrificia, queis DEO nostro nil gratius acceptiusque esse potest, eo modo, quo me post egressum extra arcam agere videntis,

Cap. III. distis, pari fervore, omni superstitione proscripta, statutis temporibus peragite; pacem & concordiam inter vos, veluti veram & unicam felicitatis tesseram in vobis conservate, colite, amate: quæ si feceritis, benignissimus DEUS vos ipsums, atque omnes operationes vestras, vitæ beatæ longitudine fœcundabit, ad fœcunditatem agrorum pluviam dabit temporibus suis, horrea vestra replebuntur frumenti frugumque copiâ, olei vinique abundantia penuria vestra exuberabunt, omniumque possessione bonorum beabimini: si vero, quod absit, meis præceptis non obedieritis, sed perver-

sæ mentis impetu scelerumque enormitate in DEUM consurrexeritis, eum de vobis mille calamitatum generibus ob pertinaciam mentis, profusamque peccandi licentiam, se vindicaturum pro certo teneatis, quemadmodum enim divina natura bonitatis & misericordiae suæ finem non habet, ita nec & justitia ejus; hæc seriò expendatis hæc alto pectori inscribatis; & si quandoque hæc vobis acciderint, ea me vobis praedixisse memineritis. Vivite felices, verborum meorum memores; quod ut fiat benedictio D E I descendat super vos, & que per vos fieri posse cogitavi, perficiat.

CAPUT IV.

De Multiplicatione humani generis, à diluvio usque ad Turris ædificationem.

Cap. IV. Constat ex Genesim cap. IX. per tres filios suos, Sem, Cham & Japheth, genus humanum propagatum fuisse supra terram. Textus sequitur: Isti sunt filii Noë, & ab his disseminatum est omne genus hominum super universam terram: & cap. X. Hæ sunt familiæ filiorum Noë juxta populos, & nationes suas, ab his divisa sunt gentes in terra post diluvium. Intendit Moses in hoc capite demonstrare, quod sicuti in primordiali mundi statu, ex uno Adamo, omne genus humanum usque ad diluvium, mille sexcentorum, & quinquaginta sex annorum tempore, propagatum fuit, ita post diluvium, quasi novo rursus mundi principio ex tribus Noë filiis omnem terram, habitatoribus cultoribusque fuisse completam. Tametsi vero numerosam quidem progeniem, multiplicemque posteritatem trium filiorum Noë, primamque originem diversitatis gentium, regionum, regnorumque luculentiter describat; nemo tamen censem, majorem hisce non fuisse progeniem, quam sacer textus scribat; cum Moses hoc loco, non nisi capita, du-

ces, & principes populorum enarret, reliquis data opera relictis, ne in enarratione singulorum minimè utili, ut pote in infinitum hujusmodi generationibus sese extendentibus, tempus perderet. Verum cum hæc omnia quam fuisse in Arca Noë prosecuti fuerimus, eò Lectorem remittimus.

Historici non sine ratione mirantur, quomodo tam cito, vel intra 275 annorum spatium usque ad Turrim Babæ, tam immensa hominum multiplicatio, quam & profani scriptores Herodotus, & Diodorus, aliisque complures tradunt, per solos tres homines, filios Noë contingere potuerit. Is mirari desinet, ubi excusserit humanæ generationis historias. Quis nescit, vel solum Nembrodum Turris fabricatorem, exceptis foeminis, & parvulis, è sua solùm progenie, in campum duxisse 200000 hominum armatorum; uti de Belo, id est Nimbrod, Diodorus narrat. Quis non obstupescat, Ninum Nembodi filium, uti refert Eustachius Thessalonicensis in Commentario in Dionysium Alexandrinum de Situ Urbis, ad civitatem Nini ven condendam, centum qua-

Cap. IV. quadraginta millia operarum adhibuisse , & hoc inter ducentos nonaginta quinque annos post diluvium, si itaque tanta hominum multitudo , tum in bellis gerendis , tum in condendis urbibus propagari poterat, quanta post trecentos & quadragesimos annos? cum jam universus orbis penè esset habitatus. Si enim ponamus , singulis tricen-
tis annis generationes renovari , facile octingenta millia animarum nasci pos-
terant. Sed ut lector hæc propius per-
spiciat , ea calculo Arithmeticō de-
monstranda duximus.

Ponamus itaque , tres filios Noë pri-
mo statim anno post diluvium , tres fi-
lios , & totidem filias generasse , sin-
gulis verò consequentibus annis toti-
dem , usque ad triginta annos , ubi jam
omnes filii , & filiæ suscipiendis liberis
quām aptissimi erant , reperies nume-
rum animarum jam ad 360 pervenisse;

hi verò per mutua connubia usque ad 60 annos se propagare potuerunt, juxta artis combinatoriæ regulas , ad 21600 animas ; si enim 60 in 360 duxerimus, provenient 21600. Hi rursùs per mu-
tua conjugia usque ad nonagesimum annum facile continuâ propagatione pertingere potuerunt ad numerum a-
nimarum 1944000 , quod patet ex du-
ctu 90 in 21600. Atque hæc proge-
nies à 90 , post diluvium ad annum us-
que 120 , per novorum connubiorum combinationes pertingere potuerunt ad 23328000000 , id est , viginti tria millia millionum , trecentos , & vigin-
ti octo millions ; quæ res vix animo concipi posset , nisi id ex combinato-
riæ artis regulis evidenter constaret. Sed hæc in subjecto abaco contem-
plare. Primo anno post diluvium po-
natur , tantùm tres filios fuisse geni-
tos , invenies

Calculus Primis 30 annis post diluvium tres filios

*propaga-
tionis gene-
ris huma-
ni ad Tur-
ris fabri-
cam.* generasse —————— 360 filios & filias.

His multiplicatis per 60 annos post dilu-
vium , producetur —————— 21600 progenies liberorum.

His multiplicatis per 90 annos , à diluvio,
dabitur —————— 1944000 propagatio hominum.

Atque hi multiplicati per 120 annos ; &
hinc usque ad *Turrim Babel*, producent 23328000000 propagatio hominum.

Non hic ulterius procedimus , cum res propè in infinitum procedat.

Ut proinde nemo miretur , adeò in-
credibiles , *Nimbrodi* adhuc tempore ,
cum humanæ ambitionis fastus , de
Monarchia , & summo rerum domi-
nio obtinendo æstuabat , exercitus co-
actos fuisse. Nam *Zoroastrum* , quem
nos *Chamum* , avum *Nembrod* fuisse , in
Obelisco Pamphilio ostendimus , con-
tra *Ninum* filium *Nembrod* exercitum
2000000 , quæ sunt , vicies centena mil-
lia hominum , duxisse , *Diodorus Siculus*

lib. 3. tradit. Habemus vel ex ipsis sa-
cris literis aliud exemplum ; dum vel
ipsi sancti interpretes satis mirari non
possunt , quomodo ex 70 Israëlitis , qui
in *Ægyptum* jussu *Josephi* transmigrâ-
runt , post 210 annos , in tantam pro-
geniem excreverint , ut sexcenta mil-
lia bellatorum præter parvulos , mu-
lieres & senes , cum *Mose* Duce eo-
rum , *Ægyptum* egressa fuerint.

De prima Transmigratione filiorum Noë ex monte Ararat in planiores submontanæ regionis campos.

S. I.

De Lingua, seu idiomate, quo immediatè post diluvium utebantur.

Antequam ulterius ad constitutum scopum progrediamur, primò verba sacri textus hīc adducenda duximus, ut juxta eadem instituti nostri telam ordiamur. Sic itaque Moses disserit:

Hebreæ lectio. וַיֹּהֵי כָל הָאָרֶץ שְׁפָה אַחֲرַת וּדְבָרִים אֲחֻדִּים וַיֹּהֵי בְּנֵטָם מִקְדָּם וַיָּמָצָא בְּקַעַת בָּאָרֶץ שְׁנָعָר יִשְׁבְּטו שָׁם :

Græca lectio.

Id est: Erat autem terra labii unius, & sermonum eorundem; cumque proficerentur ex Oriente invenerunt campum in terra Sennaar, & habitaverunt ibi. Græca lectio sic habet: καὶ ἦν πᾶσαν γῆ χῶρος ἐν, Καὶ φωνὴ μία πᾶσι. καὶ ἐγένετο τὸ κινητό αὐτῷ δύο τρίματα λόγων πεδίον ἢ γῆ σεναάρ, καὶ καλώκησαν ἐκεῖ. Id est: Et erat omnis terra labium unum, & vox una omnibus; & factum est, cum moverentur ipsi ab orientibus plagiis, invenire campum in terra Sennaar, & habitaverunt ibi. Chaldaica lectio sic habet:

Chaldaïca lectio.

זהו כל ארעה לישן חד וממלל חד והוא בmittach בקרמיתה ואשכו בקערת אראעה דכבל ויתמו תמן.

Id est: Eratque omnis terra lingua una, & loquela una; & factum est, cum proficerentur in principio, & invenissent campum in terra Babel, habitaverunt ibi. Arabica versio sic habet:

Arabica lectio.

وكان جميع أهل الأرض أهل لغة واحد تو كان الكلام واحداً وكان لما رحلوا من لاشرق وخدوا بعدها في جلد العصيمور فاعموا ذمَّهُ

Id est: Erat autem totus mundus idioma unum, & loquela eadem, & cum ipsis quies esset in Oriente invenerunt campum in terra Bagaded, id est, in Babylone, & sederunt ibi. Hisce textibus consonat Syriaca.

Erat itaque terra labii unius, eorundemque verborum, vel ut Græca habet, erat terra labium unum, & vox omnibus eadem; vel ut Chaldaica, omnis terra lingua una, & locutio eadem; vel denique uti Arabica; erat totus mundus idioma unum, & loquela una. Quid verò per labium intelligendum sit, exponamus.

Cùm labium formandarum vocum instrumentum sit, sine labiis verò vox ulla proferri non possit; cum nemo non apertis labiis motisque loqui possit; rectè sanè sacer textus pro lingua ponit labium, causam pro effectu. In universa itaque terra, vel ut Arabica habet, in toto mundo (ubi per mundum, totius humani generis congregationem nominat) erat lingua una: id est, omnes homines, qui post diluvium usque ad transmigrationem, immensâ multitudine se propagarunt, loquebantur linguam unam.

Unde queritur primò, qualisnam illa lingua fuerit? Respondeo, fuisse lingua in usu quam sanctam, primordialem, quam Noë filiique, uti per continuam Patriarcharum traditionem ante diluvium didicerant, ita quoque prorsus eandem docuere filios suos, cum alia præter hanc in orbe terrarum non vigeret; & de hoc si quispiam dubitarit, is merito insensatus videri posset. De hoc tamen merito quis dubitare posset, utrum lingua hæc primæva ab omnibus eodem prorsus tenore, & pronunciatione, spatio centum annorum prolata fuerit; quare

Cap. V. quare ut propositum mihi dubium pari pacto solvatur,

Utrum varie fuerint in illa lingua dialecti. Respondeo ; cum quotidiana nos experientia doceat, nullum idioma ab omnibus alicujus nationis populis tanta

perfectione pronunciari, ut non saltem à purioris linguae usu , quæ in Principe aulis viget, nonnihil deflectat ; & luculenter patet in idiomate *Italico, Germanico, Gallico, Hispanico, Arabico* similibusque. Creditur in *Italia*, lingua omnium purissima *Tusca*, quæ tamen *Mediolani, Genuæ, Bononiæ, Venetiis*, apud *Samnites, Apulos, Calabros* oppidò à primæva puritate differt, & tamen una eademque lingua est, nimirum in *Italia* usitata, quam omnes loquuntur, atque sese mutuò intelligunt indigenæ ; quod item de cæteris cujusvis nationis idiomatis intelligi velim, ita ut vix in mundo lingua reperiatur, quæ non suas patiatur corruptelas, sive id fiat ex vicinorum regionum, populorumque confortio, sive ex ingenio particulárum provinciarum, & natura loci, sive ex novarum vocum inventione ; quod adeò verum est, ut non dicam in provinciis separatis, sed ne in magnis quidem urbibus differentes loquendi modi desint, ut experientia nos docuit hîc *Romæ*.

Quanam primæva post diluvium linguæ fuerit. Quæritur itaque, quomodo sacer textus, *Terra itaque erat labii unius*, eorundemque sermonum, intelligendus sit ? Respondeo, fuisse quidem linguam omnibus communem, sed pronunciandi modos, quos nos dialectos vocamus, differentes ; ut enim in tres tribus juxta generationes trium filiorum Noë dividebantur, ita quoque purioris tantum linguae usum apud principes tribuum, *Sem, Cham, Japheth & filios*, nepotesque eorum remansisse, popularem verò & linguam plebejam ex varia hominum mixtione, prout in omnibus aliis linguis accidere novimus, à purioris lingue usu nonnihil declinâsse quidem, non tamen tantum, ut non

mutuò sese intellexerint, existimamus. Et hoc pacto sacer textus facile explicari poterit, uti ex paulò antè dictis patet ; quænam verò illa propriè lingua fuerit, in *tertio libro*, DEO dante, exposituri sumus.

His verò propositis, jam ad alteram sacri textus partem exponendam nos accingamus.

S II.

De Vita mortalium primævorum in submontanâ montis Ararat regione, multis annis peracta.

Magna hîc controversia inter interpres exoritur de transmigrationis itinere, primò ex monte in planum, deinde in terram *Sennaar* factò ; siquidem, dum multi capere non posseunt, quomodo populi ex *Oriente* mox dicantur, cum tamen *Armenia* non orientalis, sed borealis respectu terræ *Sennaar* existat ; verùm cum in hoc non exiguum Geographiæ imperitiam apud scriptores reperiam, ut sacer textus illibatus conservetur, paulò fusiùs hanc controversiam decidendam censuimus.

Dicimus itaque, nullam in hoc primævi sæculi statu, nominis locorum rationem habendam esse, sed solummodo primi montis illius *Ararat*, quem Noë cum tribus filiis post diluvium inhabitavit, & propagatione hominum in immensum ex crescente, in valles tandem montium, ad planiores campos incolendos descendit.

Duplex itaque *Armenia* à Geographis describitur ; minor una, altera major. Major illa, quæ *Aſiæ minori* ex occidente contermina est ; ex borea *Georgiæ*, sive *Colchidis* regioni, quæ & *Iberia*, & *Mecrelia* dicitur ; *Mesopotamiam* verò à meridie respicit. Major verò ex boreali plaga *Mare Caspium*, ab occidente *Armeniam minorem*, ab ortu *Perfidem*, à meridie magnam reliquæ

Duplex Armenia.

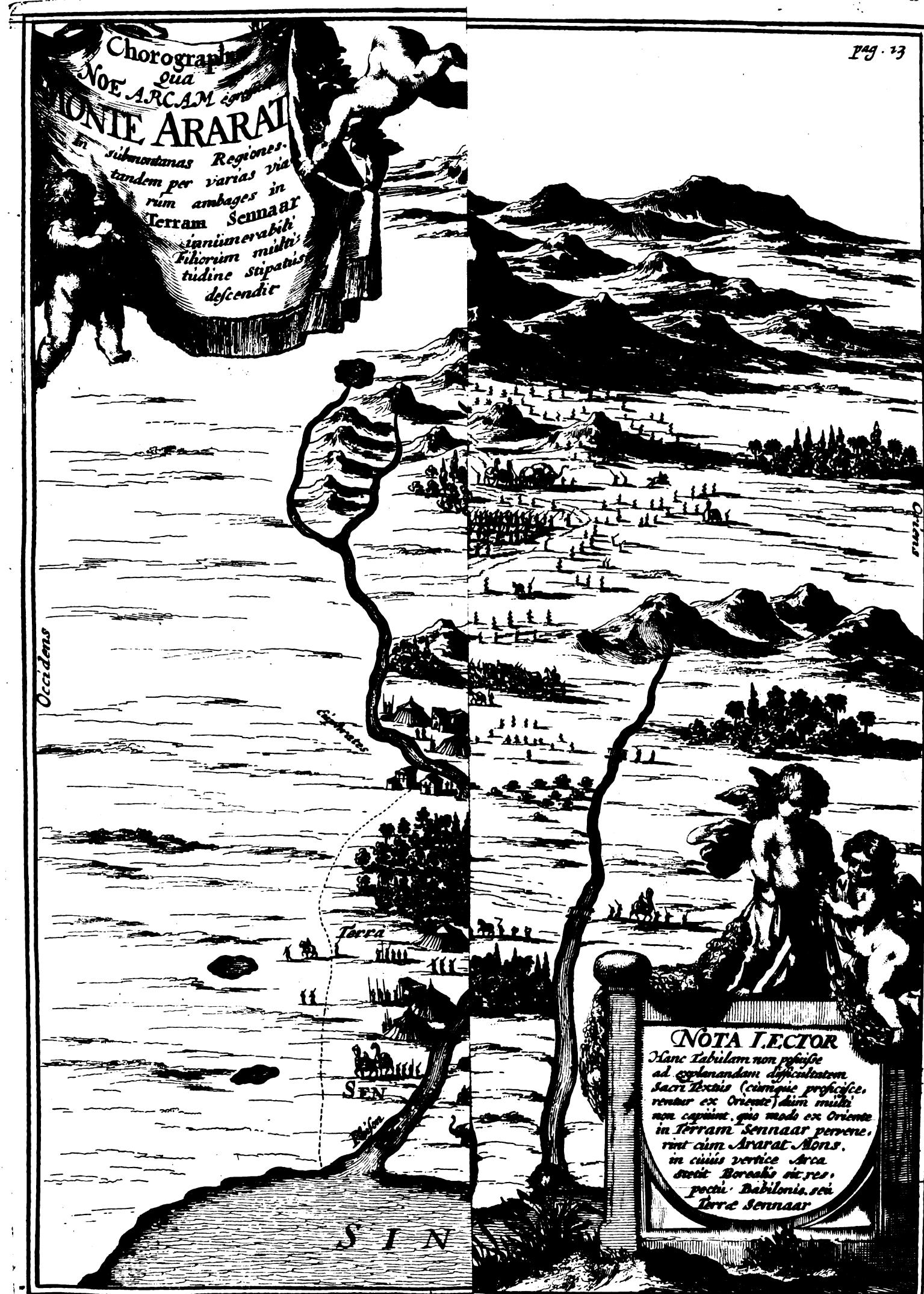
Cap. V. Persidis partem respicit; uti charta hīc apposita docet: atque in hac *Ararat* mons celeberrimus constituitur, de quo cum in *Arca Noë* quām uberrimè egerimus, ad eam Lectorem relegamus. Jam verò, ut ad institutum regrediamur, exponendum restat, quomodo transmigratores illi ex *Oriente* in terram *Sennaar* pervenerint. Quod ut scitiùs fiat, ab ovo rem exordiar.

In monte *Ararat* arcam constitisse, *Genesis cap. VII.* traditur; Noë verò ex arca egressum, uti suprà ostendimus, primò planiores montium tractus excoluisse, non quidem in uno eodemque loco commoratum semper, sed nunc h̄ic, nunc illāc pro locorum feracitate, & opportunitate perstisso; *Ararat* enim non unum aliquem montem particularem esse putas, sed in ingentem longè latèque in *Orientem* concatenatorum montium seriem extensum esse, *Itineraria Persidis Armeniæque* quam scitissimè describunt, quos mon-tes *Chaldaeus Paraphrastes* טוֹר גָּדוֹן, id est, *montes Gordu*; *Ptolomæus* verò *Gordæos* vocat, eosque sub latitudine 47 graduum ponit, quemadmodum ex charta geographicâ disces. Atque super, hos longè latèque protenos montes Noë cum filiis suis primum unanimi interpretum consensu commoratum agros excoluisse, filiosque filiorum in necessariis artibus instruxisse, nulli dubium esse debet; donec tandem post complurium lustrorum decursum, montium gurgustiis adeò copiosam progeniem non fermentibus, in planiora submontanarum regionum loca descendere compulsus, ibidem veluti in uberioribus agris ampliorem coloniam fundaret; neque quisquam sibi persuadeat, ex eodem loco populos statim transmigrationis initium fecisse, sed post plurimos annos, quod vel ex ipso contextu historiæ luculenter patet, cum inter ædificationem *Turris* & diluvium, uti paulò post chorographicō

*Primi ho- deat , ex eodem loco populos statim
mines non statim post transmigrationis initium fecisse , sed
diluvium post plurimos annos , quod vel ex ipso
versus ter- contextu historiæ luculenter patet ,
ram Sen- cum inter ædificationem *Turris* & di-
naar mo- diluvium , uti paulò post chorographicō
verunt .*

calculo probabimns , 275 annorum
spacium definiatur. Patet itaque eos
hosce annos partim in habitatione
montium , partim in planioribus cam-
pis, partim morâ in itinere ad campum
Sennaar factâ consumpsisse ; ponamus
enim, 20 annos in montibus perstissete,
in planioribus locis 75 , in itinere vero
versus *Sennaar* , quod spatium juxta
geographicas relationes duorum men-
sium iter est, quinque annos consum-
psisse, prodibunt centum anni , qui nu-
merus longe abest ab annis fabricæ
Turris.

Quomodo jam ex Ararateæ planitiæ regione, ex Orienti in campum Sennar pervenisse dici possit, ostendo. Certum est, ingentes sub monte Ararat campos, in quos ex vallibus montium prodeuntes intrârant, olim forsan fertilissimos, hodiè partim fertiles, partim steriles reperisse, qui cum in meridionalem plagam longè lateque, ferè usque ad Mare Persicum, sub longa montium serie extendantur; hincce campos, & regiones respectu terræ Sennar propriè orientales esse, quis non videt? & ex apposita hîc charta sat patet. In hisce itaque regionibus ad plurimos annos Noënum cum progenie sua perstittiſſe clarum est, eo quod ad agros colendos aptissimas, & ob clivorum hinc inde exurgentium copiam, etiam vineis plantandis perdoneas invenerit; nam uti lectio sacri textus Arabica habet: *& factum est, cum illi transmigrarent ex Oriente: ubi apertè docet, eos in hoc orientali campo quievisse, id est, unanimiter perstittiſſe & inde postmodum transmigracionem orſos esse.* Confirmat hæc Strabo lib. II. cum dicit. *ἐν ταύτῃ τῇ Αράβη μηρίᾳ πολλὰ μῆρ' ὅρη. πολλὰ δὲ ὁρπέδια, ἐν οἷς ψεύδε ἀμπελῷ φύεται παῖδις, πολλὰ δὲ αὐλῶνες, οἱ μῆροι μέσων, οἱ δὲ σφόδρῃ δύδαιμονες.* Sunt autem in Armenia multi montes,

pag. 13

Cap. V. multi c
cile non
quorum
valde fe
que reg
fia &
Noëmu
totius a
filios su
debet;
vitæ su
utique
Artes qui-
bus Noë
suos instru-
ebat.
gros ar
bant, a
rumqu
ligna c
omnes a
cædeba
tum ali
res ageb
venatore
bus conf
de mult
ris instru
applicab
vasis cre
ce coque
Quibus
artibus po
tissimum
occuparen
ur prima
di homines
uriusque
lxviii.

Cap. V. multi campi planis in quibus tamen vitis facile non nascitur, multi montium convales, quorum quidem mediocriter aliqui, aliqui valde felicis proventus. In hujusmodi itaque regionibus, quæ postea Media, Persia & Bactria dictæ fuerunt, cum suis Noënum habitasse, vineas plantasse, totius agricultoriarum artis institutiones filios suos docuisse, nulli dubium esse debet; nisi enim eos artibus humanæ vitae sustentandæ necessariis imbuisset, utique tam copiosi hominum cœtus

Artes qui bus Noë suos instru- ebat.

vitam trahere non potuissent; unde dispersit inter se laboribus, quidam agric平 aratro ad seminandum subigebant, ad frumenti, leguminum, herbarumque proventus serebant alii; aliqui ligna casis construendis, ad se contra omnes aeris injurias defendendos, apta cædebant; carbones tum in culinarum, tum alios usus faciebant; alii molitoris agebant, pistores alii; non deerant venatores animalium, ad pelles vestibus consuendis aptas elaborandas; unde multi ferrariæ arti, ad omnis generis instrumenta adeò necessaria unicè applicabantur; non deerant figuli invasis cretaceis efficiendis, & in fornace coquendis, calce & camento conficiendo continuò occupati; iterum in arte textoria tum viri, tum fœminæ, ad vestes lineas comparandas, & ad corpus decenter tegendum insudabant; quoniam verò funium, chordarumque ad jumentorum hominumque subsidium usus, quam maximè necessarius erat, verisimile est, illos huic restiarum arti summo studio incubuisse, & vel ipsa ratio docet; fœminæ verò relictis dictis artibus robustioribus, quædam ex ipsis primò gubernandis animalibus, mulgendis vaccis, capris, similibusque, butyro, caseisque conficiendis occupabantur; aliæ gallinarum pullorumque educandorum, ovorum-

Quibus artibus po- tissimum occuparen- tur prima- vi homines utriusque sexus.

que colligendorum curam habebant; non deerant, quæ in sartoria arte, videlicet vestibus consuendis, lino in fila ducendo, maxima verò pars lotrinæ & culinarum ministeriis occupabatur; pleræque unà cum dictis artibus ægrorum forsan curæ, filiorumque educationi operam suam impendebant; & ut omnia sine confusione agerentur, hisce veluti populorum Duces, Sem, Cham & Japheth, sub rege omnium Noë, præerant, qui & singuli juxta tribuum distributionem suos habebant præfectos, rerumque administratores, quibus cura annonæ, ne iis laboribus impeditis victimæ abundantia deesset, committebatur; & occurrentibus difficultatibus, non dubito, quin ad eas expediendas, veluti ad supremum humani generis, in hisce regionibus tunc congregati caput, regem & imperatorem, Noënum recurrerint; hic verò convocatis primis filiorum nepotumque, quid nunc, & hinc agendum, quid evitandum, veluti publico concilio quodam decreverit.

Atque hæc sunt, quæ de primævorum post diluvium filiorum hominum vita & actionibus dicenda duximus; & quamvis de hisce nil in sacris literis contineatur; interpretes verò non nisi jejunè illa tetigerint, rectæ tamen dictamen rationis præscribere videtur, hoc ita fieri debuisse, nisi quis velit, omnia casu transacta fuisse, quod à Noëmi regis supremi, & divinitus illustrati sapientiæ alienum esse quis non videt? uti enim DEUS OPT. MAX. eum in renascentis mundi instauratorem elegerat, ita quoque ipsum etiam ad suos innumerabilis multitudinis populos instruendos, regendosque singularibus & incomparabilibus animi talentis, ad mundi pondus pro dignitate sustinendum instruxerit.

CAPUT VI.

De Tempore transmigrationis ex Oriente in terram Sennaar à diluvio peracto, ad 132 annum, qui est ortus Phaleg.

HÆc gentium transmigratio, quo tempore, aut quo post diluvium anno acciderit, tametsi scriptura sileat, quantum tamen ex chronologorum calculo colligere possumus, eam paulò ante 132 annum, ad ortum *Phaleg* filii *Heber* accidisse, non inverisimile credimus. Quod ut luculentius pateat,

*Mors
Noë in
montibus.*

Suppono *primo*; primævos à diluvio homines, filios Noë filiorumque ejus, post egressum extra arcam, non statim in planitiem montis, quemadmodum in præcedentibus quoque innuimus, descendisse, sed per complures annos, primò in campus montium perstuisse, ibidemque primò propagationis, agrorum colendorum, aliarumque artium specimen dedisse, usquedum excrescente in immensum filiorum multitudine, submontanis campus ad fruges ferendas jam aptis, in inferiora descenderent.

*Non fia-
tim ex
monte
transmi-
gratio in
terram
Sennaar
contigit.*

Suppono *secundò*; certum quoque & rationi congruum est, dictam progeniem non statim post descensum montis, iter in terram Sennaar occœpisse, sed ad complura lustra in excolandis regionibus, quæ tunc temporis sine nomine, posteris verò temporibus, & etiamnum Armenia, Media & Persia dicitæ fuerunt, constitisse; ubi quoque ejus possessores non confusè, sed magno ordine à Noë primò, deinde à tribus filiis Sem, Cham & Japheth, gentium capitibus, regebantur, & à quibus veluti artium scientiarumque peritissimis, & jam à centum annis ante diluvium in iis à patre Noë exercitatis, omnem propagandarum artium ad vitam sustentandam necessariarum, modum & rationem procul dubio didicerunt, ne,

antequam in universæ terræ semitas dispergerentur, iis carerent, sine quibus humanæ vitæ transigendæ ratio consistere non poterat, sed de hisce satis in præcedenti capite.

Quanto verò tempore in *Oriente* steterint, *Torniellus* certis ex genealogiæ filiorum Noë conjecturis colligit, uti paulò post videbitur; de *Nembrod* tamen, quod est argumenti nostri unicum institutum, quo nimirum anno natus sit, quando moverit ex *Oriente*, quot annis vixerit, cum is unus è transmigratoribus fuerit, & *Turris* architectus, investigandum restat.

Suppono *tertiò*; fidum & exactissimum *Torniellum* sectatus, qui annum ortus filiorum Noë, per annos à diluvio usque ad 152, & 275, scite sane & pulchre describit; verùm ut lector unicâ veluti synopsi, annorum seriem conspiciat, genealogiam hîc apponendam censui, ex hac enim clare patet, quid circa propositam difficultatem sentiendum sit.

EPILOGIUS,
*ex quo Series generationum filiorum
Noë colligi potest.*

1. Post diluvium itaque anno primo, vitæ Noë 601. natus est, opinione *Tornielli*, aliorumque interpretum, *Ælam* filius Sem primogenitus, anno orbis conditi — 1657
2. Post diluvium anno 2. mense octavo, *Arphaxad* filius Sem, *Gomer* *Japhethi* filius, & *Chus* filius *Cham*, vitæ Noë 602. oritur ab orbe condito — 1658
3. Post

- Cap. V.* 3. Post diluvium anno 3. nati putantur *Magog* filius *Japhethi*, & *Mesraim* filius *Cham*, vitæ Noë 603. ab orbe condito — — — 1659
4. Post diluvium anno 4. vitæ Noë 604. nati putantur *Chanaan* & *Lud*, filii *Cham*, anno ab orbe condito — — — 1660
5. Post diluvium anno 5. vitæ Noë 605. nati creduntur *Thubal* filius *Japheth*, & *Aram* filius *Sem*, & *Mosoch*, anno ab orbe condito — — — 1661
6. Post diluvium anno 7. vitæ Noë 607. natus censetur *Thiras* filius *Japheth*, anno ab orbe condito — — — 1663
7. Post diluvium anno 38. *Arphaxad* filius *Sem* genuit *Cainan*, vitæ Noë 638. ab orbe condito — — — 1694
8. Post diluvium anno 68. vitæ Noë 668. *Cainan* genuit *Sale*, & *Chus Nembrod*, anno ab orbe condito — — — 1724
9. Post diluvium anno 97. *Sale* genuit *Heber*, vitæ Noë 697. anno ab orbe condito — — — 1753
10. Post diluvium anno 132. vitæ Noë 732. *Heber* genuit *Phaleg*. Prima divisio gentium: ab orbe condito --- 1788
11. Post diluvium anno 162. vitæ Noë 762. *Turris* ædificatio anno ab orbe condito --- 1818
12. Post diluvium anno 275. confusio linguarum, & secunda dispersio gentium, anno ab orbe condito — — — 1931
13. Post diluvium anno 276. regnum *Nembrod*, *Babylon*. vitæ Noë 876. ab orbe cond. 1932
14. Post diluvium anno 350. Noë moritur, anno ab orbe condito — — — 2006
15. Post diluvium an. 360. *Ninus* regnat, anno ab orbe cond. 2016

Ex hoc Epilogismo Genealogiæ luculenter patet, omnes tunc homines in mundo usque ad ortum *Phaleg* in Orienti extitisse, unicam quoque linguam fuisse omnibus, usque ad confusionem linguarum, quæ contigit anno post diluvium 275. Trina itaque transmigratio gentium ex Orienti, paulò ante ortum *Phaleg*, in adeò immensam hominum multitudinem excreverat, ut Noë divino lumine ductus, ne confusio in tanta multitudine nasceretur, eam in tres regiones mundi sibi notas, juxta trium filiorum *Sem*, *Cham* & *Japheth*, tribus dividendam censuerit, quæ circa annum, uti ex tabula patet, circa ortum *Phaleg*, circa annum ferè centesimum trigesimum contigit; atque adeò ex præcedente genealogismo patet, tres filios Noë cum omnibus filiis filiorum, nepotum, pronepotum, ab nepotumque progenie, post egressum extra arcam, antequam in terram *Sennaar* proficerentur, partim in montanis *Ararat* recessibus, partim in submontanis regionibus orientalibus natos fuisse; quorum, quæ in Tabula ponuntur nomina, non nisi principes solum, & patriarchas, innumerabiliumque populorum progenitores notant.

Quod ut comprobemus, notandum, hoc loco divisionem gentium Duplex divisio gentium, et quoniam do intelligenda sunt. dupliciter intelligi debere; primam quidem ad ortum *Phaleg*, unde & *Heber* pater ejus nomen filio suo à divisione indidit; hoc enim tempore, ut plerique ferè interpres referunt, prima à Noë divisio gentium facta est; unde hoc loco non sumenda est illa divisio, quæ post confusionem linguarum contigit, sed quæ à Noë DEI voluntate, & quasi ex testamento *Noëmico* instituta fuit; altera verò reapse in constructione *Turris*. Qui verò unam cum altera confundunt, valdè hallucinantur, cum illa vel ipsius *Josephi* testimonio Διδασκός τοιχίσεως, id est, distributio habitationum dicatur, quando videlicet *Noë*

Cap. VI. Noë distributionem universæ terræ tribus filiis suis, hoc, quo dixi anno, instituit; hæc verò sit illa, quæ post confusionem linguarum in executionem deducta fuit, quam proinde *Josephus σύγχρονος τιμὴ διάλεκτος*, id est, *confusionem linguarum* vocat, eò quod confusio hæc causa fuerit divisionis gentium; prior quidem sine ulla confusione transacta fuit, non item posterior; illa quieta, hæc turbulentis motibus conferta; illa sub ortum Phaleg, hæc sub medio ejusdem tempore contigit; & constat ex authoritate sacræ scripturæ *Genes. cap. X. v. 25.* ubi *Heber* nomen filio indidit Phaleg, eò quod in diebus ejus divisa sit terra. Qui verò obstinatiùs confusionem linguarum cum priori dicta divisione terrarum confundunt, seipso confundere videntur, cum confusio linguarum anno post diluvium 275. illa verò 132 anno post diluvium, differentia 143 annorum contigerit, & hisce verbis innuit *Josephus*. Porro *Heberus* *Jectan* & *Phalegum* genuit, qui natus est dum habitationes distribuerentur. Innumeros hujus sententiæ authores hic adducere possem, nisi vel ipsa ratio divisionis gentium ita se habere dictaret; unde *Heber* hoc nomen *Phaleg* filio suo non tam instinctu naturali, quam prophetico indidisse videtur. Certè in libro, qui *סדר עולם* *Seder Olam*, id est, *ordo seculorum* dicitur, Rab. *Jose* hoc pacto dicit: *Heber fuit propheta magnus, quoniam afflatus Spiritus sancti filium suum Phaleg nominavit, à futurâ videlicet divisione in fine vite ejus; cui consentit S. Hieron. in questionibus Hebraicis, & Genebrardus in chronicō: Vocabulo prophetico providentiae dictus est Phaleg, ut innotesceret in hac divisione orbis terrarum plus fuisse divine providentiae, quam humani consilii, aut industriae.*

*Phaleg
ortus quan-
do & quo
anno.* Anno itaque *Heberi* 34 absoluto, & 35 inchoante, & diluvii 132. non anno 102. (uti ii, qui injustè *Cainan* omi-

serunt) natus est *Phaleg*; quo anno patriarcha *Noëmus*, cum nepotes suos jam in tantam excrevisse multitudinem videret, ut plurimis coloniis jam deducendis sufficerent, & ipse vicinam sibi ex hac vita migrationem crederet, divinam iis de divisione Orbis habitabilis mentem aperuit. Quæ pulchre sanè prosequitur Epiphanius in Ancorato. Noverunt, inquit, omnes Noë, virum justum, qui cum relictus esset ipse post diluvium, & tres filii ejus, ut qui justus esset, & filios suos pios efficere conaretur, ut ne in ea mala inciderent, sicut ii, qui diluvio perierunt, non solum per doctrinam illis pietatem proposuit, sed & per jusjurandum ab unoquoque eorum benevolentiam erga fratrem exegit, & dividit quidem, veluti haeres mundi à DEO constitutus, tribus filiis suis universum mundum sub sortem missum, & unamquamque partem juxta sortem singulis distribuit: & ipsi quidem Sem primogenito cecidit fors à Perside & Baetris usque ad Indiam, & regionem Rhinocurorum, quæ sita est inter Ægyptum & Palæstinam è regione Maris Rubri; ipsi verò Cham obtigit terra à Rhinocura usque ad Gades, ad meridiem; tertio verò filio Japheth obvenirent ea quæ spectant ad Aquilonem à Media usque ad Gades, & Rhinocuros. Sed hæc omnia fusiūs prosecuti sumus in *Arca Noë*, lib. 3. de *Divisione Gentium*, ubi & Lector aliam divisionem reperiet.

Post hæc crescente singulis annis hominum multitudine, Noë nihil aliud agebat, quam ut illis juxta Domini præceptum (*crescite & multiplicamini, & replete terram*) transmigrationis tandem initium suaderet. Accidit tandem, ut sive sollicitatione Noë, sive regione orientali hominum incrementum non amplius ferente, commendatam à DEO transmigrationem auspicarentur, ex Oriente videlicet in Occidentem, id est, in terram, quæ postea *Sennar* vocata fuit. Neque quispiam existi-

Populus non continebat itinere ex Oriente in Occidente, sed cum mora multorum annorum in intermedio locū confitit. existimet, huiusmodi populos, qui ad aliquot milliones excurrebant continuato itinere illam inter orientalem regionem *Perfidis* sive *Armeniæ*, & terram *Sennaar*, intercapedinem emens fuisse, sed ubi commodum locum reperissent, ibidem commoratos fuisse: quis enim tantæ multitudini sufficiētem commeatum præbuisset, nisi terræ bonis, quam transibant, veluti paratis jam à natura nutrimentis sustentari valuissent; unde verisimile est, *Noënum* ducem omhium, in hac mora ad terras colendas, fructus colligendos, ad animalium jam in infinitum multiplicatorum venationem, dispertitis laboribus ad similia officia coëgisse, ne præter ea, quæ jam ex *Oriente* secum transtulerant, alimenta tantæ multidini nutriendæ deessent.

Instrumenta ad vitæ usum parata jam ante. Non deerant hīc instrumenta omnis generis ad usum humanum necessaria, quæ ab innumeris jumentis portabantur, & si quandoque amnes transeundi essent, quorum non pauci in itinere occurabant, statim *Noëmi providentia*, linters, ratesque, ad ho-

mines transportandos aptissimæ, jam paratæ suppeditabantur; pro jumentis verò, equis, asinis, bobus, armenis, gregibusque transvehendis, crates ex validis compactæ trabibus mox conficiebantur; atque hoc pacto, de loco in locum, de regione in regionem iter suum prosecuti fuerunt, non animo quidem inveniendi terram *Sennaar*, neque enim de ea, quam nimirum nullus adhuc homo vivens inhabitarat, audiverant, neque eam tanquam itineris terminum intendebant; sed paulatim castrametantium more, de regione, uti dixi, in regionem, ubi commodam reperissent stationem, & rebus necessariis fœcundam, ibi tentoriis erigendis, casisque construendis commorabantur, donec tandem post multos annos iter prosequuti, terram illam, non amœnitate tantum confertam, sed etiam uti fluminibus maximè irriguam, ita rerum abundantia feracissimam invenirent, quæ postea terra *Sennaar*, ab excussione dentium, & *Babylon*, à confusione linguarum dicta fuit.

C A P U T VII.

Descriptio terræ Sennaar, quam ex Oriente advenæ repererunt, deliciis affluentem.

C. VII. *Colu-mella.* **C**olumella lib. i. *Agriculturæ*, ad bonitatem alicujus regionis tres conditiones requirit. Prima est, bonitas climatis; quæ ubi benignum ex fiderum affluxu situm obtinuerit, ei ex consequenti terrestrium glebarum feracitas deesse non poterat. Secunda est, ut continuis fluviorum rivorumque allisionibus ad littora factis irrigetur. Tertia est aëris benignitas, ab omni paludum, stagnorumque putrida exhalatione prorsus immunis; hisce enim conditionibus omnis regio beata, & mortalibus indigenis, omnium rerum ad vitam sustinendam necessariarum

ubertatem & abundantiam cum vitæ diuturnitate spondet, præsertim si terra agricolarum industriæ, studio & labore excolatur. Talem regionem terram *Sennaar* non solum fuisse olim, sed & etiamnum esse, dicimus Herodoto teste apud *Augustinum*. *Affyria*, inquit, ^{Augustinus.} ab Assur filio Sem, appellata fuit, & tametsi in ea raro pluat, non tamen sua sponte, ut in *Ægypto*, sed accolarum ingenio & labore tantam adquirit ubertatem, ut ducentena vulgo, & ubi eximiè ferax, trecentena messe redundet terra, quaternâ digitorum latitudine tritici & hordei folia sunt. Sesami & milii proceritas, arborum instar

C

attol-

C. VII. attollatur. Quæ omnia sibi explorata, cunctantius tamen Herodotus memoranda censuit, veluti parum credibilia iis, qui ea non viderint, talia panderentur; palmis versus Sennar que Babel dicuntur, ex quibus mel & vinum conficiunt.

Ubertas & felicitas
terre Sennar que Babel dicuntur.
Testantur & hæc omnes, qui hanc regionem hisce temporibus lustrarunt, uti Petrus de Valle in suis Itinerariis; qui & ait, nullam penè regionem comparari posse cum amœnitate hujus loci, quam antiqui Babyloniam, Persæ & Turcæ hodiè Bagaded dicunt, ob maximorum fluminum Tygris & Euphratis aliorumque innumerorum rivorum, quibus Terra continuè irrigatur, confluxum, tanto cum rerum proventu, ut alibi nullum ei similem se reperiisse dicat. Palmarum primò ingens multitudo, nobilioris notæ dactylos profert, in tanta affluentia, ut non dicam homines, sed & animalia, queis sustententur, quæ copiosissima pascua inveniant: tritici, hordei, avenæ, milii, & sesami tanta abundantia cernitur, ut sine admiratione adspici non possit; olivis abundant, magnamque nobilioris notæ copiam conferunt; præterquam quod ex palmis quoque & sesamo olei non exiguum quantitatem extraheant; sunt & ibi optima pascua, in quibus innumerabiles greges, & armenta ad latetis, butyri, & optimæ carnis usum enutriuntur; ut proinde speciem quandam, & reliquias Paradisi (quem in vicina Mesopotamiae regione constitisse, in Arca Noë ostendimus) tum amœnitate, tum ubertate rerum referat. Verum ut propius hanc regionem aspiciat, eam geographicâ tabulâ oculis lectoris exponendam censui.

Diversa denominatio-
nes ter-
rae Sennar.

Regio itaque, seu terra Sennar, quam eandem cum *Babylonia* esse, supra demonstravimus, ab ortu Armeniam & Persidem respicit, ab occasu Arabiam desertam, à meridie Arabiae felicis, & Sinus Persici partem, denique à borea Mesopotamiam, quæ diverorum nominum perplexitate non caret. Pri-

mò enim terra Sennar, prima omnium, quæ in Mundo post transmigrationem ex monte Ararat, & ex campis ei subjectis peracta fuit, à primævis hominibus detecta, uti ex XI. Cap. Gen. patet; deinde quoque terra Babel ob confusionem linguarum, quæ in *Turris ædificatione* accidit, quæ & *Babylon*, & à regno Nembrod à Scriptoribus *Babylonia* appellata fuit; postea quoque *Chaldea*, ac tandem ob ingentem Nembrodi famam, & rerum gestarum gloriam, crescente tum mortalium ambitione, *Ninus* filius Nembrod, *Babylonia* & *Chaldaea* sub uno *Affyria* nomine, & se primum *Affyriorum* monarcham appellari voluit, imperii sui sede in *Ninive*, quam fundaverat, constitutâ. Hodie verò ex memorabili rerum eventu, quo ex *Turris ædificatione*, & linguarum divisione, æterni nominis gloriam obtinuit, & etiamnum *Babylonia* vocatur, ab *Hebreis* verò אֶרְצָתְּחֻדָּה Terra Chaldaeorum, *Chusdæam* appellaverunt; dicitur autem *Chaldea* ab *Hebreis* אֶרְצָתְּחֻדָּה vel אֶרְצָתְּחֻדָּה נִשְׁׂרָאֵן Terra Chusdai, sive *Chaldaeorum*, uti habetur Gen. cap. XI. vers. 31. & *Babylon*, quæ regia fuit *Nabuchodonosor* Regis *Chaldaeorum*, uti Scriptura eam vocat. Sed hæc alibi cùm proscuti simus, iis non immorabimur.

In hanc igitur regionem Sennar, cùm primævi post diluvium homines ingressi, omni delitarum genere refertam reperirent, ibidem confederunt, nullam aliam regionem invenire se posse existimantes, in qua tantæ beatitudinis forte fruerentur. Ne verò otiosè vitam transigerent, verisimile est, illos sub *Noëmi* omnium patris directione (cum enim præsentem tunc temporis fuisse, nulli dubium esse debet) sese ad casas, & habitationes ædificandas accinxisse, & distributis officiis, alios agriculturæ à *Noë* præfatos, alios annonæ congregandæ, alios aliis artibus ad infinitam penè hominum

C. VII. minum multitudinem alendam , ve-
stiendamque necessariis , uti primò in
Armenia , & in itinere versus terram
Sennaar , constitutos exercitatosque fu-
isse ; neque enim statim ad primum in
terram *Sennaar* adventum , eos *Turris*
fabricam inchoasse , vel ex ipso Sacræ
Scripturæ textu comprobari potest ;
certum enim est , anno post diluvium
centesimo , trigesimo secundo ad or-
tum *Phaleg* , primam gentium divisio-
nem à *Noë* , ad primum in *Sennaar* ad-

ventum contigisse ; cum verò *Turris*
fabrica , & divisio linguarum primùm
anno à diluvio ducentesimo septuage-
simò quinto contigerit , erit annorum
ab ortu *Phaleg* ad *Turris* fabricam 143 ,
& tot annis in terra *Sennaar* vicinisque
regionibus commoratos agrorum cul-
turæ & exercitio incubuisse , luculen-
ter patet ; quæ omnia in sequentibus
ex prodigiis fabricis , quas hac secun-
dâ Mundi ætate mortales moliti sunt ,
comprobabuntur.

C A P U T VIII.

*Quo tempore Nembrod Turris Architectus natus fit ,
& quot annis vixerit.*

C. VIII. **Q**uamdiu vixerit *Nembrod* , Scri-
ptura silet , ex computu verò
præmisso sat patet , eum ad *A-
brahæ* tempora pervenisse , unde Rab-
bini more solito fabulantur , illum u-
num fuisse ex illis quatuor Regibus ,
qui Sodomitac Regionem expu-
gnârint , *Amraphel* dictum , & ex sacro
*Genes*is textu probare se posse putant.

*Cap. xiv. וְהִי בַּיּוֹם אֶמְרָפֵל מֶלֶךְ - שְׁנָעָר אֲרוֹן מֶלֶךְ
ו. 1. אַלְסָר כְּדוּלָמָר מֶלֶךְ עַלְם וְתַרְעֵל מֶלֶךְ
נוֹם : עַשְׂוֵה מִלחָמָה אֶת נְדֻעָה מֶלֶךְ סָרָם.*

id est , *Factum est in illo tempore* , ut *Am-
raphel Rex Sennaar* , *Arioch Rex El-
laſar* , *Chedorlohomor Rex Ælam* ,
& *Thidal Rex gentium inirent bellum
contra Beraa Regem Sedom* , &c. In hoc
textu *Amraphel* dicitur *Rex Sennaar* ;
in Chaldaica verò paraphrasi legitur
טַלְנָא דְכַבֵּל. *Rex Babel* quod idem
est ; cum verò tempore *Abrahæ* in ter-
ra *Sennaar* , seu *Babel* alias *Rex* non fue-
rit , nisi *Nembrod* , inferunt *Amraphel*
alium non fuisse quam *Nembrodum* ,
nullo alio tunc temporis , regno præ-
ter *Babylonicum* , & *Affyriorum* exilente ,
imò contra plerosque melioris no-
tæ interpretes putant , eundem *Nem-
brodum* sive *Amraphel* ab *Abrahamo* in-

suscepta contra ipsos expeditione tre-
centorum vernaculorum manu , & Re-
ges illos , & unà *Amraphel* cæsos occu-
buisse , idque probant ex cap. IV. Gen.
versu 17. Postquam autem reversus est A-
bram à cæde *Chedorlahomor* & *Re-
gum* , qui cum eo erant in valle *Save*. Ve-
rūm qui hæc exactius ad Chronologiæ
Lydium lapidem redegerit , inveniet ,
Nembrodum cum *Amraphel* confundi
minimè posse , cum *Nembrod* & *Ninum* ,
illum quidem 122 annis , hunc verò 70
antè annis vita functos ex Chronolo-
gismo colligamus.

Quisnam igitur *Amraphel Rex Sen-
naar & Babel* fuerit , discutiendum re-
stat. Ego sanè , quantum ex ingenii mei
imbecillitate assequi possum , dicerem ,
alium non fuisse , nisi *Ninyæ Regis Affy-
riorum* , (cujus regni anno 18. hæc gesta
sunt) proregem quendam , sive gu-
bernatorem *Babylonis* , aut terræ *Sen-
naar* , subditum Regi *Ninyæ* , quem de-
liciis deditum , amoribusque infatua-
tum , totius regni curam suis primori-
bus , & principibus reliquisse *Diodorus*
refert ; ad quod unà alludere videtur
illud *Ifaiæ* cap. X. vers. 8. *Nunquid non
principes mei simul Reges sunt* , atque ta-
lem fuisse *Amraphel* , quod *Hebræi* ex-
plicant

C. VIII. plicant מִלְבָר אַתְּ דַיְן loquens judicium, vel ut alii מִלְבָר מִפְלֵה loquens ruinam, loquens occultum, absconditum. Expositis jam istis, ad Nembrodi vitæ annos revertamur.

Cum itaque is mortuus fuerit 65 anno regni sui, in Turri verò & civitate ædificanda ad minimum 22 annos, juxta Torniellum, Salianum, Pererium consumpsérunt; annus verò, quo natus fuerit, etsi ignoretur, verisimili tamen conjecturā putant, illum in Armenia à Chus natum, & unum ex transmigratoribus fuisse in terram, quæ postea Sennaar dicta fuit, ad ortum Phaleg, anno post diluvium 132, quo tempore jam in virum creverat 40 annorum. Iterum cum ab anno 132 post diluvium Phaleg ortum ex Tabulis constet; ab hoc verò ad annum confusionis linguarum fluxerint anni 275. manebit differentia inter annos 132 & 275 annorum 143. quibus si addamus 40 annos, queis ante ortum Phaleg Nembrod vixisse diximus, prodibunt 183 anni,

Nembrod. his si 52 regni ejus annos addamus, habebimus 235 annos vitæ Nembrod.

Cum itaque interpretes plerique in fabrica Turris 22 annos, aliqui verò 20 consumptos fuisse dicant, sequitur, Nembrodum, quando insanæ molis extirptionem ordiebatur, annos ætatis habuisse 183. quæ Chronologicis Tabulis

Tornielli, & Saliani ex æquo respondent. Si enim ingentis molis fabricam intimè consideremus, plurimos in ea annos insumptos, fateri cogemur; cùm nemo architecturæ peritus concipere possit, quomodo tam exigui temporis spatio, statim ad primum in terram Sennaar adventum, tantæ molis, sine ingenti rerum ad fabricam ordinandam necessariarum apparatu, Turri exaltandæ se se accinxerint; cùm ab anno 132 ortus Phaleg ad Turris faciendæ initium, anni 123, juxta calculum jam positum, præterlapsi fuerint. Sed jam audiamus de hisce Salianum, diligentissimum Societatis nostræ scriptorem. Cum, inquit, linguarum confusione statuamus anno diluvii 275. oportebat, tam apparatus materiæ totius ad ædificandum, quam ipsam constructionem civitatis, & Turris 20 circiter annos tenuisse, neque minus requirebat opus mole & magnitudine propè immensum, & opere ipso magnificentissimum, & quidem non ad consummationem, & integrum perfectionem operis, sed ut multum ultra initia promoveretur, & ut hæc confirmemus, nonne magis mirum est centum annos Noënum cum filiis in constructione arcæ persistisse, quam Nembrodæos annos in ædificatione Turris immensæ. Nihil igitur ex eo quod tot anni tribuantur dictæ ædificationi, absurdum resultat.

C A P U T I X.

De mystico sensu, qui sub Mosaica Turris historia continetur.

Cap. IX. **S**cala, quam mentis humanæ imbecillitati, ut ex sensibilibus ad insensibilia ascendere possit, DEUS OPT. MAX. concessit, non tantum corporei mundi sistema, quod rerum omnium cognoscibilium rationes continet, sed & potissimum ipsa sacra scriptura est, in qua ut omnes sapientiæ & scientiæ divinæ thesauri sunt absconditi, ita quoque omnium eorum, quæ vel

sensibus objiciuntur, vel ab omni sensuum ministerio abstracta sunt, perpetua quædam analogia est, variis sensibus involuta, quadruplici mentis conceptu, vel historico, vel tropologico, vel allegorico, anagogicoque expressa, sub quibus ad arcana divinarum literarum sacramenta, id est, ex visibilibus ad invisibilia, deducimur, juxta illud Apostoli: *Invisibilia enim, inquit, ipsius*

Cap. IX. ipsius à creatura mundi, per ea que facta, sunt, intellectu conspicuntur, id est, divina sapientia invisibiles mundos, insensibilesque rerum virtutes, ita corporeo mundo, rebusque in eo existentibus adaptavit; ut, quicquid in mundo corporeo obtutui mortalium objicitur, id à DEO in invisibilibus & intellectuibus mundis sapientissimè & sub modo excellentiori expressum sit. Quis non videt vel in ipsa sacra scriptura, quot apices & nomina, tot mysteria; quot periodi, tot sacramenta signata esse. Verùm cùm hæc quām amplissimè in Arte nostra Analogica prosecuti simus, eò lectorem remittimus. Post Arcam igitur Noëmicam à nobis juxta sensum historicum & mysticum expositam, nihil restat, nisi ut & mysticos sensus in historia Mosaica de Turri Babel occurrentes pari pacto prosequamur; quod primò in sequenti textu ostendimus.

Cumque proficerentur de Oriente, invenerunt campum in terra Sennaar & habitaverunt in eo.

Hæc sacri textū verba pulchrè sanè ad tropologicam & mysticam intelligentiam accommodat S. Gregorius l. de moralibus, ubi multa tradit utilia disciplinæ ac vitæ spirituali monita, ac documenta, docens eos, qui abjecta curâ, studioque rerum cœlestium, totos dederunt se amandis & consecrandis bonis terrenis, summum bonum in comparanda præsentis vitæ felicitate collocantes, persimiles esse eorum, qui ex Oriente profecti, & in campum Sennaar venientes, lateribus & bitumine altissimam ædificare Turrim conati sunt.

S. Gregor. hic verba S. Gregorii ex commentario ejus in quartum Psalmum Pœnitentialem excerpta. Exponens enim penultimum illius Psalmi versiculum: *Benigne fac Domine in bona voluntate tua Sion, ut ædificantur muri Hierusalem, ad hunc modum scribit: Unusquisque hominum aut Hierusalem aut Babylonis civis est: sicut enim per amorem DEI sanctus quisque*

Hierusalem civis efficitur: ita per amorem sæculi, omnis iniquus in Babylonie strætura operatur. Ad construendum autem spiritualis Babylonie ædificium perversi omnes exemplum illius antiquæ Babel imitantur. Cujus civitatis, ut inquit scriptura, *Auctores pro saxis lateres, & pro cæmento bitumen habuerunt. Per hoc intelligitur mundi amatores carnalis vitæ construere municipium, quod ad vim ventorum, & impetus fluviorum faciliter impulsu velociter sit subruendum.*

Legimus porrò venisse homines illos ex Oriente, & in campo Sennaar habitasse, cùm autem Christum Prophetam quidam appellaverit Orientem, dicens: Ecce vir Oriens nomen ejus. Constat de Oriente venisse, qui à Christo male vivendo receperunt. Sennaar autem interpretatur excusio dentium, sive fætor eorum. In campo igitur Sennaar habitant, qui positi non in celsitudine virtutum, sed in planicie vitiorum, & detractionum moribus proximos lacerant, & in otiose vitæ volutabro jacentes infamie sue circumquaque fætorem exhalant. Quorum dentes tum DEUS excusat, cùm illorum facta simul & verba confundit: de eo quippe scriptum est, dentes peccatorum contrivisti; & iterum; Dominus conteret dentes eorum in ore ipsorum. Nam de fætore eorum per alium Prophetam scriptum est, Computuerunt jumenta in stercore suo. Computrescere jumenta est carnales homines in fætore luxuriae vitam finire. Meritò autem, qui in Sennaar habitant de lateribus civitatem ædificant, quia qui voluptatibus carnis inserviunt, de fragili materia mentis mutationem attollunt. Qui autem carnalis vitæ abdicatis illecebris per opera sanctitatis, virtutum in seipsis sanctificationem ædificant, hi profectò lateres in lapides mutant, qui cum Esaia possunt dicere, Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus, lateribus quippe cadentibus, ille ædificat lapidibus quadris, quicunque carnis lasciviam disciplinæ strictioris rigore castigat; qui membrorum legem mentis lege superat: qui

Cap. IX. corporis fortitudinem in virile spiritus robure excitat, quasi lateres in saxa, quibus muri Hierusalem edificantur, commutat. Sic Gregorius.

Hanc sacri textus memorati periodum Philo sic interpretatur: *Hic observa, inquit, quod non ait eos venisse in campum in quo manserunt, sed invenisse campum, scilicet cupide & curiose ab eis quaestum, utpote ad insaniam eorum commodissimum. Ita profecto est. Insipiens non aliunde accipit, sed ipse sibi querendo mala inventit, non contentus iis, per quae misera natura ultrò incedit, sed cumulans ea malis artibus & execratis. Atque utinam paulum ibi commoratus, migraret alio, at ipse habitare ibi gaudet; dicit enim Scriptura, quod invento campo habitaverunt in eo, scilicet tanquam in patria, non tanquam inquilini regionis externæ; levius enim fuisset malum, si postquam in peccata inciderant, pro alienis ea peregrinisque habuissent, non pro cognatis & domesticis. Peregrini enim potuissent discedere, sedibus antea semel electis, immorandum postea fuit, ex consortio hominum perverissimorum in omne vitiorum scelus dilapsi. Sapientes enim non hujus mundi inquilinos se esse nōrunt, sed peregrinos, memores cœlum sibi civitatem esse ac patriam.*

Porro, homines illi primævi non contenti bonis terræ, sed & ambitionis æstro inflati, ex insana Turris fabrica nominis immortalitatem se apud posteros consecuturos sperabant, ibi infamiam & stultarum mentium molimen posteris reliquerunt, divina vindicta in eos confusione linguarum animadvertente.

Sed audiamus S. Chrysostomum, ut alia, sic etiam hoc disertè tractantem. Nam cum exponeret illa verba: *Et faciamus nobis nomen. Vide, inquit, radicem mali, ut perpetuam, inquiunt, memoriam consequamur, ut nostri temporis memores sint posteri, tale opus, dum adhuc congregati sumus, faciamus, ut nunquam oblivioni tradatur. Sunt multi etiam hodie, qui illos imitantur, & talibus ope-*

ribus celebrari volunt. Alii splendidas domos ædificant, balnea, porticus, ambulatores: quorum si quem rogareris, quare tantopere labore, tantosque sumptus faciat, non aliud respondebit, quam ut immortalem sui memoriam, celebritatemque nominis relinquat. At enim illis rebus non tam laudem, quam probrum & crimen sibi parant: nam illa opera spectantes, contumeliose eos nominant. Ædificium hoc, inquiunt, est illius avari, illius raptoris, illius viduarum & orphanorum spoliatoris. Igitur hoc non est memoriam assequi, sed perpetuis objici criminibus, & infamari etiam post mortem, & spectatorum linguas in sui accusationem & blasphemiam acuere. Quid quod hujusmodi opera, nomen & memoriam ejus, qui fecit aut possedit, non diu custodiunt. Etenim sic res habet: subinde ab hoc ad alium transeunt, & ab illo item in alium. Et hodie quidem domus dicitur hujus, cras dicetur alterius. Itaque nos ipsi vehementer decipimur, dum putamus nos dominum quasi perpetuum habere, cum usum fruamur, & sive velimus, sive non limus, aliis, & nonnunquam iis, quos minimè amamus, aut etiam odimus, relinquare cogamur.

Si æternam igitur memoriamamas, ego tibi viam monstrabo, quæ te celebrem omnis æculo faciet, qui etiam tibi fiduciam in futuro æculo dabit. Liberalitatem tuam, & pecuniarum largitionem in pauperes confer, relictis villis, balneis, aliisque ædificiis, rebus nempe mutis atque inanimatis. Largæ elemosyna immortalem viri memoriam reddit, sicut scriptum est. Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in æculum æculi. Uno die dispersit divitias, sed justitiae ejus, id est, liberalitatis & misericordiae, æternum mansura est memoria. Et rursus scriptum est. In memoria æterna erit justus, ab auditione mala non timebit. Rectè ab auditione mala non timebit. Nam sicut improbi male audiunt apud homines, omniumque vituperatione & detestatione lacerantur, sic contra boni omnium prædicatione celebrantur. O hominem, inquiunt, misericordem,

Cap. IX. dem, ô benignum, ô mansuetum, ô suavem, ô dignum immortalitate: cujus dispersæ dñitæ non cum deseruerunt, sed perpetuò comitantur, ornant & tuentur, ac demum in æterna deducunt tabernacula. Hactenus ex S. Chrysostomo.

Romanarum fabricarum vanitas. Cernuntur hîc *Rome* quotidie, insanæ fabricarum moles à veteribus exstructarum; quas si quæras, non invenis; si inveneris non nisi cadavera semi-sepulta inspicis. Putabant ii, exstructiones æternum duraturas se moliri: Verùm jam vix 1600 anni præteriere, cùm non nisi vestigia earum supersint. Moliebantur turres, quarum fastigia in cœlum transcenderent, sed vel confusione mentium impediti, vel morte præventi, vel bellorum tumultibus exagitati, quod intenderant, perficere nequierunt. Hoc pacto iniqua mortaliū sors versat vicissitudinis rotam, ut nihil sit stabile, firmum & solidum. Quot grandia palatia, viridaria omni delitarum genere exstructa videmus, quorum authores nescimus; & uti de possessione in possessiones diversissimas abeunt, ita quoque paulatim oblivione obliterantur omnia; ut ne quidem centum anni transeant, quin in alias & alias familias transplantatae, villæ, palatia, cuiusnam primò fuerint, memoriam perdant. Atque tales sunt similes Nembrodæis fabricatoribus, qui superbiæ œstro tumidi nominis gloriam caducis rerum moliminibus & opipido exiguo tempore duraturis se consecuturos dum sperant, loco gloriæ æternæ felicitatis naufragium patiuntur. Discimus hæc omnia ex Salomone sapientissimo mortalium, dum vanitatem operum suorum exactius trutinat.

Ecclesiast. c. II. 4, 5, 6, 8, 10, 11. Magnificavi opera mea, edificavi mihi dominus magnificas, & fabricas magnificencia incredibili, & plantavi vineas, feci hortos & pomaria & consevi ea cuncti generis arboribus; & extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem sylvam lignorum germinantium: coacerdavi mihi argentum & au-

rum & substantias Regum & delicias filiorum hominum; & hanc putavi partem meam, si utebor labore meo. Et cùm me convertissim ad universa opera, quæ fecerunt manus meæ, & ad labores, in quibus frustra fuda veram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi & nihil remanere sub sole. Ut proinde huc respicere debeant ambitiosi gloriæ in vanis exstruendis ædificiis æmulatores, si æternæ gloriæ pondus obtainere voluerint, in ædificandis divino honori ecclesiis allaborent; in xenotrophiis erigendis, pauperum pupillorum recipiendorum usibus destinatis incumbant; collegia juventuti in omni virtutum bonarumque artium cultu exercitandæ erigant. Atque hæ sunt Turres non Nembrodææ, sed piarum mentium fabricæ, quarum fastigia ad cœlum usque pertingant, id est, quæ scalam præparent iis ad æternæ felicitatis apicem, ultra quam nihil amplius restat, quod desiderari queat. Sed jam institutum nostrum prosequamur.

Philo disertissimus Judæorum putat ^{Philo} _{Judæus} homines illos, qui ædificando *Turrim* celebrari se apud posteros cupiebant, typum & imaginem gessisse eorum, qui sua ipsi vitia publicant, & flagitiis nobilitari volunt, ut quemadmodum probi homines virtutibus & benefactis, sic ipsi non quibuslibet, sed inusitatibus sceleribus ac maleficiis claritatem nominis famæque celebritatem assequantur. Tractans igitur Philo verba illa: *Faciamus nobis nomen, priusquam dispergamur*; ad hunc modum scribit: *O insignem impudentiam!* Cùm enim deberetis vestras iniquitates tenebris abdere, & praetextum aliquem vestris maleficiis, si non verum, certè verisimilem querere, ne vel in honorum & prudentium virorum offensionem incurbatis, vel ut effugiatis penas confessorum criminum; audetis vos in clarissima luce ostentare, contemptis hominum minis, & suppliciis divinitus infligendis? Quin etiam innumerabiles omnes

&c.

Cap. IX. evo nuntios ac testes flagitiorum vestrorum habere vultis, ut nemo nesciat vestrum nomen. At quale nomen tandem cupitis? Certè quale factis vestris convenit. Id verò innumerās continent vitiorum species, quas vobis posteri exprobrabunt. Inest enim vobis petulantia cum impudentia, contemptus cum violentia, cædes cum saevitia, cum immoderatis voluptatibus immensa concupiscentia, cum temeritate insolentia, cum calliditate malitia, cum mendaciis perjuria, denique cum iniquitate erga homines, etiam adversus DEUM impietas. Egregia verò gloriatio, captare celebritatem nominis ex iis, quæ celari, & sempiterno, si fieri posset, silentio obrui deberent. Sunt tamen etiam hodie, qui valde sibi talibus rebus placeant, putantes inde se præclaram apud homines existimationem acquirere. Sed hi quamvis improbissimi, ultricem tamen scelerum suorum DEI justitiam præfagientes & prævidentes dicunt, Priusquam dissipemur. Cur igitur peccatis, si vestra consilia & conatus dissipatum iri scitis? sed

profectò exemplo horum hominum exposuit nobis Moses morem insipientium, qui etiam maximis penitentiis non obscure, sed manifeste impudentibus, nihil magis ab injuriis & maleficiis sibi temperant. Omnia notissimæ sunt artes malæ, quas ferire solet divina ultius, & verò pessimi quoque cogitant DEUM non ignorare ipsorum maleficia, nec se illius posse animadversionem effugere. Alioquin unde sciebant illi se dissipando esse? attamen dixerunt; Priusquam dispergamur. Profectò conscientia eos, qui malè agunt, intra pectus ipsum redarguit, & vel ipsos DEI contemptores stimulat, ut etiam inviti cogantur intelligere, humanas res divino consilio & ratione administrari, & esse justitiam quandam, quæ implacabiliter infensa malis hominibus, nullum eorum scelus impunitum atque inultum præteritura sit. Sic Philo. Atque hæc sunt, quæ de mystica hujus argumenti significatione dicenda censuimus; quare jam calamus ad alia convertamus.

ATHA-

A THANASII K IRCHERI è SOCIET. JESU
T U R R I S B A B E L,
L I B E R S E C U N D U S.

P R Ä F A T I O.

Qum post Arcam Noëmi, Turri Babylonica in rebus humanis nil famosius, & commemoratione dignius peractum legamus, utpote in quo non tantum sacrarum literarum interpres, sed & profani scriptores, Historici, Poëtæ, Oratoresque, tum antiquitate, tum doctrinæ excellentia celebres, summa cum laude, & admiratione ingenium suum exercuerint; certè & ego, stupore & admiratione, dum hæc paulò penitus expenderem, non semel impulsus, thema tam nobile, & gloriæ amplitudine confertum, calamo subigendum censui; & quamvis ambitiosa nominis gloria, & toti mundo dominandi immodicus ardor ad adeò insanæ molis fabricam primos hosce mortales, etiam cum omnipotentis DEI indignatione a degerit; quia tamen multi etiam viri omnigena rerum cognitione sublimes capere non possunt, quomodo in primævo posterioris mundi seculo, homines adhuc rudes, & idiotæ, & nullâ scientiarum artiumque peritiâ instructi, tanti moliminius opus, non dicam animo concipere, sed ne attentare quidem ausi sint. Hæc, inquam, me impulerunt, ut quoad liceret, quantumque angustæ mentis meæ capacitas permitteret, hoc argumentum, quæ minutissima expositione, tum ad veritatis rerum abstrusissimarum notitiam, tum ad curiosiorum ingeniorum oblectationem in lucem educerem. Contigit itaque, ut cum post quatuor circiter lustrorum curricula, thema hoc celeberrimum in publico confessu advenarum ex toto orbe Patrum Congregationis VII. Societatis JESU, in Romani Collegii Atheneo publica demonstratione exhibitum, non exiguo applausu, à nemine non exceptum fuerit, atque adeò plures unicè à me contenderent, ut id ad multorum utilitatem oblectationemque publicæ luci committerem. Quod uti tunc temporis à me multiplici occupationum varietate præpedito in executionem deduci non potuit, ita modò post Arcæ Noëmicæ sacram historiam, hoc argumentum stupendum de Turri Babylonica, à Noëmi filiis, nepotibus, pronepotibusque post diluvium exstructa, optimo sanè jure, & quæm opportunissimè Noëmicæ Arcæ succenturiandum censui. Lector cœptis faveat.

SECTIO I.

DE FABRICA TURRIS.

CAPUT I.

De primævorum hominum post ingressum in terram Sennaar occupatione, & studiis.

Non est verisimile, filios Noë post primam ex Oriente in terram Sennaar motionem, statim consilium de Turri, & civitate extrema agitasse, vel ipso sacro textu id testante, Gen. cap. XI. vers. 2.

וכנסעם מרים ימزاו בקעה בארץ שער
שנו שם.

Cum proficerentur ex Oriente, invenerunt campum in terra Sennaar, & habitaverunt ibi. Ubi voces (habitaverunt ibi) longam in ea terra moram factam innuunt; & Græca, κατώκησαν ἐκεῖ, id est, & domibus exstructis habitaverunt ibi. Et ratio Chronologica sat superque docet; si enim subito Turris fabricam aggressi fuissent, tunc anno 132 ab ortu Phaleg usque ad confusionem linguarum, non nisi viginti circiter anni (posito, quod tot annis in Turris ædificatione laborarint) elapsi fuissent, quod uti maximum in sacra chronologia absurdum est, ita illud refutatione non eget; cum jam uti suprà docuimus, omnium melioris notæ chronologorum, & interpretum consensu, linguarum confusio primò anno 275 post diluvium acciderit.

Merito itaque primò quæri potest: Quid 123 annorum spatio in terra Sennaar egerint? quibus rebus, scientiis, artibusque occupati fuerint? Et quamvis sacra scriptura de iis fileat, ratio tamē dictare videtur, ingentem horum hominum multitudinem toto illo tempore, à Noë omnium Duce, & Rege,

magno ordine gubernatam fuisse. Quod ita ostendo.

Noënum cum filiis, cæterisque filiorum generationibus ex Oriente, ut in primo libro ostendimus, movisse, & directione suâ toti humano generi tunc simul congregato præsedisse, quem & omnes tanquam patrem unicum, dum sapientissimum, & Imperatorem, tum longævitatem vitæ, tum fortitudine animi, in superandis difficultatibus imperterritum summâ reverentiâ coluisse, & tantum non adorasse, nulli dubium esse debet. Hic videns in infinitum penè filiorum suorum multitudinem, propagationisque fœcunditatem, nil aliud egit, quam ut eos ad transmigrationem, & orbis terrarum inhabitacionem faciendam summâ curâ & sollicitudine incitaret, ad præceptum Domini complendum, quod erat, de coloniis per universam terræ faciem deducendis, juxta illud: *Crescite & multiplicamini & replete terram. Quæ Josephus fusiùs in suis de Antiquitatibus Judaicis describit.*

Ut verò majori cum fructu transmigrationis negotium perageretur, vero haud absimile est, sapientissimum vi-
rum interim politicam quandam vivendi rationem familiarum capitibus prescripsisse, modumque in exteris, quas adituri essent, regionibus, ad populos suos gubernandos, juxta omnem justitię normam regulas dictasse. Quoniam verò progenies hominum quotidie in magnum exurgebat incrementum,

Mora &
occupatio
hominum
in terra
Sennaar.

Oeconomiam suos edocuit Noë.

Cap. I. tum, ne alendæ tantæ multitudini hominum necessarius commeatus deficeret, & ut ad se contra injurias quoque aëris defendendos commodè habarent, mox alias casis, domibus, tentoriisque extruendis deputasse, alias texendis vestibus, pellibus elaborandis; alias ad pecorum, pecudum, armentorumque, tantopere ad victimum, vestitumque necessariorum curam destinatos fuisse; fœminis verò quemadmodum in libro primo hujus operis tradidimus, cura rerum huic sœxi propriarum relictæ. Sic factum est, ut Noëmi curâ & providentiâ, quamdiu cum iis perstitit, nihil innumerabilibus hominibus quâ alendis, quâ conservandis, non dicam rerum necessiarum, sed ne ad lumen quidem quicquam defuerit: quia verò ad hæc omnia exequenda, artes mechanicæ requirebantur, verisimile putem, eum metallicæ artis regulas, quomodo nimirum ex montium venis illa eruere, ignisque vi fundere, atque in omnis generis instrumenta cedere deberent, quomodo lapides in calcem redigere terrestriumque glebarum proprietatem ad lateres in fornacibus coquendos; medicas quoque herbarum vires, ad corporum infirmitatibus medendum aptas, edocuisse, vel inde patet, quod, Diodoro teste, Babyloniæ post 200, aut 300 annos à diluvio, adeò raræ magnificentiæ fabricas erexerint, ut in admirationem totam etiam posteritatem rapuerint, dum capere non potuerunt, quibus aut artibus, aut machinis primævi à diluvio homines adeò stupenda, & prodigiose vastitatis *reχματα*, quemadmodum in sequentibus de Turri, de civitate, & muris, hortis pensilibus à Semiramide Nini uxore extructis, atque inter septem miracula computatis, describemus, peregerint. Nam uti Διὸς εἰνίων paulò post ostendemus ea sa-

nè talia fuerunt, ut omnem etiam no- *Sect. I.*
stratum temporum ævo, vel maximis monarchis, mundique potentatibus ad similia pertingendi spem elusisse videantur. Aureas autem statuas, quas Semiramis omnium prima in templo Beli erexit, quis non miretur? Quis enim aurum è fodinis tam citò eruere, præparare, nec non fusoria, & plastica arte in aureas statuas transformare, eam docuit? certè nullus aliis, quâm Noë, prout ante diluvium, à Patriarchis edidicerat, & per filios suos nepotesque, quos ipse forsan etiam ex scientia ipsi à DEO infusâ, circa modum & rationem ejusmodi efficiendi, *Propagatio artium.*
jam dudum instruxerat, hi verò filii, nepotibusque suis ad artem inter suos propagandam, pari industriâ communicarunt; hi postea uti viribus robusti, diuturniorisque vitæ, nec non ingenio præcellentes erant, ita quoque sive ambitionis studio, sive propagandi æterni nominis gloria instimulati, arti à Noë ipsis traditæ, novas insuper artes novis inventionibus auctas, mirum in modum promoverunt; & patet ex Gen. cap. XIV. ubi Abraham viventibus adhuc Sem, Cham & Japheth, *Auri abundans ita ipsius primævius seculis.* dives auri, & argenti fuisse dicitur. Quid dicam de Chamo? qui in Egyptum coloniam deducens, mox, uti in tertio tomo Oedipi declaravimus, pyramides illas, grandia miracula Memphi erexisse, nec non infinita auri copiâ, non uti pauperes Alchymistæ sibi somniant, lapidis philosophorum beneficio sed ex fodinis ibidem auro turgentibus, aureisque Nili arenis, extraxisse retulimus. Alius itaque Author horum omnium non fuit, quâm Noë, qui, quæ ante diluvium à patre suo Lamech, & avo suo Mathusala, Adami protoplasti traditione oretenus accepérat, is deinde post diluvium, & filiis & posteris communicaverit.

CAPUT II.

Utrum Noë Turris ædificationi præsens fuerit : unà cum exhortatione Nembrod ad progeniem Chamæam ad inchoandum concepti operis molimen.

Plerique interpres existimant, *peum operi à DEO, ob hominum ex stirpe Chami prodeuntium impietatem & superbiam, ne improbo, & DEO OPT. MAX. inviso tentamini annuere videretur, minimè præsentem fuisse; sed Nembodi moliminibus detetis, in viciniores partes Mesopotamiae, cum progenie sua Semi, & Japhethi secessisse, ne temerarii moliminis, quod Chamea gens faceret, finem videret. Erat tunc temporis, Chami progenies unita simul, & inter cæteros Nembrod, nepos Chami, & sextus Chusi filius, gigantea corporis staturâ præ omnibus reliquis insignis in ore omnium; erat enim mira facundiâ prædictus, nec non vulpino calliditatis astu plenus, cui, sive robur corporis, sive ingenii perspicacitatem, sive denique ambitiosum dominandi animum spectes, ad summa audenda, nihil deerat: unde, uti fastuosò erat animo, ita nihil non agebat, quam ut concepti moliminis specimen exhibendo progeniem suam à transmigrationis jam coptæ negotiò, contra Noëmi mentem retardaret. Sed antequam ad institutum propositæ nobis *Turris* procedamus, primo verba sacri textus proferamus; ex hisce enim facile *Nembodi* intentionem intelligemus: verba sequuntur: *Gen. cap. XI. vers. 3, 4.**

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְעֵדָה כָּאֵן נָבָנָה לְבָנִים גְּשֻׁרֶת לְשֻׁרֶת וְתָהִי לְחַם דְּלַבָּנָה לְאַבָּן וְהַחֲמֵר יְחַה לְחַם לְחַטָּר: וַיֹּאמֶר דְּבָה נָבָנָה לְנוּ עָרָ וּמְגֹדֵל וּרְאֹשׁו בְּשָׂطִים וּמְעַשֵּׂה לְנוּ שֵׁם פָּנָפָח עַל פְּנֵי כָּל הָאָרֶן.

id est, *Et dixerunt alter ad proximum suum; venite faciamus lateres, & coqua-*

*mus eos igne; habueruntque lateres pro sa-
xis, & bitumen pro cemento (aliæ lectio-
nes habent, pro luto) & dixerunt; ve-
nите faciamus nobis civitatem, & turrim, cu-
jus culmen pertingat ad cælum, & faciamus
nobis nomen, antequam dividamur in uni-
versas terras. Ex hisce verbis colligimus,
unum alterum ad grande quoddam
moliminis specimen monstrandum
sollicitasse, quod sine capite præstare
non poterant, utique ipso *Nembrod*,
qui astutia sua, & simul à natura sibi
insita facundia, non dicam instimula-
bat, sed & eos miris verborum illiciis
veluti fascinabat; juxta illud *Gen. X.
vers. 8, 10.**

וכוש יلد ארץ-נמד הוא זהה להז'ות גביר
בארן: ותה' ראשית ממלכתו נבל ואך
ובכלנה בערך שנער.

*Et Chus genuit Nembrod, ipse cœpit esse
potens in terra (vel ut græca lectio ha-
bet; ipse famosus gigas in terra) & ini-
tium regni ejus Babel, & Arach, &
Chalne in terra Sennaar. His igitur ar-
mis instructus, hocce tenore verbo-
rum eos ad *Turris*, civitatisque exstruc-
tionem, Chamæz, & Chusiaz pater-
næ familiæ filios cæterosque familias
nepotes, à cæteris familiis *Semi* & *Jap-
ethi* jam dudum separatos, pro sum-
ma, quâ pollebat autoritate in o-
mnes, allocutum, haud inverisimile
censere debemus: & quamvis hæc in
sacris elogiis non habeantur, Josephi ta-
men testimonio, exhortationem ad
suos factam, planè ad credendum in-
ducimur eo fere modo, quo licet αὐ-
τρωποπαθῶς conjectare, peractam.
Exhortatio sequitur.*

Nem-

Cap. II.

Nembrodi ad Turrim civitatemque inchoandam exhortatio, ad progeniei suę proceres peracta.

*Novistis, ni fallor, nobile, & renascens-
tis mundi generosae familie semen, nos à
progenitore nostro Noë, Principes super
universas terrarum semitas in divisione tri-
buum, constitutos fuisse; ut quam quisque
Regionem primò reperiret, eandem suo sub-
jugaret imperio. Cum itaque ex orientali
plaga in submontanam Ararat longè late-
que exorrectam planitem, unius ferè se-
culi decursu, unanimiter viventes, tandem
ex Orientali dictæ regionis campo, longis
terrarum ambagibus, in hanc, quam vi-*

*Exhortatio detis terram appulerimus; & jam ob in-
Nembrod de Turri credibilem humani generis propagationem,
extruenda.*

*quam videtis, in tantum quotidie incremen-
tum assurgere, ut fieri vix possit, nos ob
angustos regionis limites, amplius consiste-
re, atque unà vivere posse; ego de mea perso-
na à vobis concepta existimatione impulsus,
in hoc nobilissimo cætu parentum, cognati-
orumque, quos veluti principes, & orbis
terrarum hæredes, quam submississimo vo-
luntatis obsequio revereor, suspicio, & ve-
nerabundus adoro, consilium, mentemque
meam hodierna die vobis manifestandam
censui. Magna res, & vehementer ardua
agitatur, ut proinde matura deliberatione
negotium, quod alioquin non nisi in sum-
mum familiæ nostræ præjudicium cedere
posset, discutiendum censem.*

Contra Noëmi decreta suos Noënum consilia agitare, nostris insti-
tutis oppidò contraria, & proinde nil non
agit, quam ut nos immenso numero auctos,

*Salianus. Cornelius Torniel-
lus. Pererius hoc loco Gen. xi.* binc ad gentium hoc loco congregatarum
transmigrationem urgeat, sollicitet, & o-
mnibus adhibitis machinis ad voluntatis
sue executionem violenter instimulet; &
jam actu filiorum suorum Semi, & Ja-
phethi progeniem à nostra Chamæa stirpe,
veluti maledictâ, nefcio, quo frivolo inci-
tamento separare non sit verecundatus; nos-
que pari pacto ad transmigrationem ordi-
endam, imò quod intolerandum mihi vide-

tur, armorum minis ad executionem cogere Sect. I.
non cesset, ut proinde ejus violentæ volun-
tati obsequi, meritò nefas duxerim. Age-
dum itaque stirps Chamæa, sapientiâ, nec
non viribus, & numero validissima, ne
vos senis pedicis irretiri permittatis; ne vos
verborum, quibus vestros animos emollire
tentat, lenocinium terreat. Quis enim no-
vit, in quamnam regionem orbis terrarum
nobis adhuc incognitam, neque ab ullo mor-
talium habitatam, nos sit alegaturus? de-
mens profectò foret, qui, quò eundum, non
priùs prudenti deliberatione expenderit.
Non itaque acquiescamus monitis. In terra,
in quam fortuna rerum arbitra nos consti-
tuit, persistamus. Videte, & considerate
hanc, quâ modo fruimini, Sennaar regio-
nem; intueamini summam rerum in vi-
ctum vobis necessiarum ubertatem; aspi-
cite locorum amoenitatem, fluminum fe-
cundo affluxu campos irrigantium frequen-
tiam; hoc beatæ felicitatis solum possidea-
mus, nomenque nostrum celebremus, an-
tequam cum propaginis nostræ stirpe, (sic e-
xigente inevitabilis necessitatis lege) ab in-
vicem separemur. Verùm enim verò, cum
plurimos ex vobis, præterlapsi diluvii metu
percussos visiderem, ne in hac vasta plani-
tie, aliis successu temporis cataclysmus
cum interitu omnium subsequi possit; ecce
ego dux uester ab hac concepti periculi for-
midine vos prorsus liberos, & immunes
fore, dummodo meum consilium non detre-
ctaveritis, pronuncio. Verùm quibusnam
mediis nosse forsan desideraretis? Atten-
dite, modum hisce vobis præscribo. Civi-
tatem non amplam duntaxat, sed & splen-
dore, & magnificentiâ spectatissimam,
unà cum immensa Turris vastitate, cuius
culmen pertingat ad cœlum ædificemus; si-
quidem in hac, si quandoque inundationum
procellæ regionem hanc invaserint, in Tur-
ri hac, tanquam salutis nostræ portu, vi-
tam tueamur. Et quoniam ad molem tantæ
vastitatis extruendam, nobis materia nub-
libi deest, felici fidere adoriamur opus. Ecce
quanta bituminis loco clementi sit copia?
quanta cretæ, argille, glebaeque terrestris

Cap. II. optimæ affluentia? quanta ex constipatis sylvarum arboribus, lignorum quantitas? Accedit fluminum rivorumque frequentia; nec desunt, in tanto numero mortalium, qui in hoc insolito, novo, & inviso hucusque theatro ordiendo, operam suam conferant. Eja, agite, eruamus cretæ argillæque copiam, coquamus lateres igne valido, fodiamus, jaciamusque fundamenta juxta prototypon hujus à me jam dudum conceptum, omnium & singularum partium operis conficiendi proportiones exponens. Agedum, non otiemur; accingamus nos operi; & ne dubitetis, futurum, quin id ad immortalem nominis nostri gloriam, & honorem sit redundaturum. Fodiant alii argillam, alii bitumen colligant, comportent lignorum fasces alii, alii fornaces ad lateres coquendos, aptas instruant, instrumenta utensilia alii ad laborandum idonea cudant, jumentorum multitudo præsto fit, & incipiamus; ferreat opus, & summâ curâ & diligentia observetis ea, quæ ego meis architectis, & ipsi vobis facienda, commendaverint. Hæc Nembrod.

Hisce, & similibus hortationibus corda populorum sollicitabat. Quid plura? facile quod volebat, imperitæ multitudini persuadebat, quæ communi quodam impetu & concursu, ut fieri vulgo assolet, ipsum secura, cœperunt ferè omnes certatim, non tam confusè, sed distributis officiis pro diversarum artium peritiâ, quâ imbuebantur, operari, & civitatem, Turrimque ædificare. Veruntamen ne quicquam ex meo sensu hîc adduxisse videar, adducam verba Josephi lib. I.

Ant. apud Torniellum, ubi sic dicit:

*Josephus
1. Ant. Cæterùm, inquit, quia certum est, prædictam linguarum divisionem tunc esse factam, quando filii Noë civitatem, Turrimque ædificabant, ut ex sacro textu paulò inferius adducendo palam fiet. Videntum hîc prius est quanam occasione, & quo potissimum auctore, hujusmodi ædifica extrui cœperint; fuit autem, ut arbitror hujus ædificationis occasio talis. Accidit*

*præter hæc circiter tempora, ut nescio, quo Sect. I. spiritu ducti, aut impulsi, qui tunc vivebant homines, Arphaxadi exemplum sequi, qui jam ante annos plusquam 170. trajecto Tygri flumine, cum universa progenie suâ in Chaldæam descenderat, ipsi quoque pariter congregati proficerentur de Oriente, ut expressè traditur Genes. cap. XI. vers. 2. id est, non de Armenia, in cuius uno ex montibus Arca confederat, quia respectu Babyloniae Armenia Aquilonaris est, non Orientalis, quemadmodum in Geographorum Tabulis conspicimus. Sed de partibus Babyloniae Orientalibus, ad quas primò eos de Armenia migrasse oportet. Cum itaque communi passu & consensu de prædictis regionibus fortè nimium montuosis ac minus frugiferis, Occidentem versus venirent ut terras magis feraces, commodioresque sibi quererent, aliquantulum ad Meridiem flectentes, invenerunt campum, seu planitem quandam admodum spatiösam, quæ postea Sennaar, mox Babylonie est appellata. Hîc cùm aliquan-
tisper confedissent, Noë de urgebat, ut arbitror, sollicita-
Noë filios ac posteros jam valde admodum
multiplicatos, & auctos, ut ad terras jam grandum
singulis divisas, & assignatas properarent,
cùmque putabat, valde id fore gratum
DEO, qui ipsis usque ab initio renovati
Orbis denuò dixerat: Crescite, & multiplicamini, & replete terram: &c.
tum etiam, quia id multò utilius, & ad
victum præsertim commodius cunctis fu-
turum sperabat, ac denique, quoniam ve-
rebatur, ne si diutiùs simul morarentur,
graviora indies inter ipsos dissidia, jurgia-
ve orirentur. Verùm huic tam sanctæ pro-
vidæque paternæ mentis intentioni, sicuti
& aliis bonis actibus, hostis humani gene-
ris, quantum poterat, obstare nitebatur,
inprimis, ut creditur, mediante Nem-
brod filio Chus, filii Cham, qui cum cæ-
teros animi, corporisque viribus antecellere
videretur (erat enim maximus, & valde
famosus gigas, ut habetur in textu LXX
Interpretum Genes. cap. X.) aliis quoque
omnibus imperare admodum exoptabat,
quod*

Cap. II. quod ut facilius ac commodius affequeretur, cunctos simul retinere moliebatur; & quia fortassis non audebat aperte communione omnium, qui tunc in humanis erant, sententiae adversari, ac Noëmo omnium parenti contradicere, populis callidè suadere non cessabat, ut, priusquam ab invicem discederent, memorandum aliquod suæ potentiae, ac generositatis monumentum posteris derelinquerent, eisque laudes ac nomina ipsorum per cuncta saecula celebrandi occasionem præberent. Videns autem hæc placere populis, & advertens in ea planicie terram non lapideam esse, sed satis argillosam, ac tenacem, lateribusque conficiendis aptam, & præterea abundare putreis, bitumen largè proferentibus, ex tam promptâ ædificandi materiâ, occasioneque desumptâ, hortabatur omnes, ut unanimiter magnam quandam civitatem extruerent, quæ veluti aliarum omnium mox in aliis regionibus ædificandarum caput, exemplarque esset, & ad munimen decorumque, in ea turres erigerent, unamque præ ceteris excitarent tantâ crafitudine; quæ ad cœlum attolli posse videretur, vel eluvionis perfugium, vel conveniendi monumentum.

versus *Nembrod* *Hæc* verò tam grandia ædificia versutus in populo inveniendo. *Nimbrod* proponebat, specie quidem ipsorum glorie, ac magnificentiae consulere simulans, revera autem, ut propositum consiliaque sua perficeret, nimirum, ut multitudinem diurnis hujusmodi operibus, simul occupatam unitamque detineret, & discessionem ad alias longiores præsertim regiones procrastinaret, vel etiam prorsus impediret; prævidebat enim eos postmodum commoda, & securitatem tam amplæ, ac magnificæ civitatis ab ipfis met tot tantisque laboribus ædificatae non facile deserturos. Quare vehementius cœpit cunctos tum per se, tum per suæ intentionis sectatores ad opus aggrediendum incitare.

Displicuit autem hoc Domino, qui superbis ipsorum conatibus obsistere non distulit, sed cognitâ eorum obstinatione, & pertinaciâ illicò confusis mirabiliter ædificantium sermonibus, ita ut se invicem in-

telligere non possent, eos tandem ab operibus cessare, atque ad terras singulis familiis assignatas discedere coegerit. Turris autem inchoata ob linguarum confusionem Bel primum, deinde Babylon cum reliqua civitate, & ejus ditione est appellata. Et hoc est, quod breviter legimus Gen. *Gen. xi.* cap. XI. his verbis: Erat autem terra labii unius, & sermonum eorundem. Cumque proficerentur de Oriente, inventaverunt campum in terra Sennaar, & habaverunt in eo dixitque alter ad proximum suum: venite faciamus lateres, & coquamus eos igni, habueruntque lateres pro saxis, & bitumen pro cimento, & dixerunt: venite, faciamus nobis civitatem, & Turrim, cujus culmen pertingat ad cœlum, & celebremus nomen nostrum, antequam dividamur in universas terras. Descendit autem Dominus, ut videret civitatem & Turrim, quam ædificabant filii Adam, & dixit: Ecce unus est populus & unum labium omnibus, cœperuntque hoc facere, nec desistunt à cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Venite igitur, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiatur unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus ex loco illo in universas terras, & cessaverunt ædificare civitatem. Et idcirco vocatum est nomen ejus Babel, quia ibi confusum est labium universæ terræ, & inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum. Hucusque facer textus, qui tametsi, quisnam dictæ civitatis ac Turris ædificandæ primarius Auctor fuerit, hinc non commemoret, attamen quod fuerit Nembrod, aliquatenus colligi posse videtur ex Gen. cap. X. vers. 8. ubi de ipso verba faciens ait: Ipse cœpit esse potens in terra, & post pauca: fuit autem principium regni ejus Babylon. Et idem sentiunt S. Augustin. libro 16. de Civit. DEI, cap. IV. & communiter Doctores, secuti Josephum, qui id perspicuis verbis afferit, primo Antiq. cap. 5. hanc eandem historiam Joseph. ita describens: Tres verò Noë filii, ^{I. I. Antiq.} Semas,

*Nem-
brod di-
niatam
afficit.*

Cap. II. Semas, Japhethus, & Chamas, centum annis ante diluvium nati, primi relictis montibus planitiem habitare cœperunt, & alii, recenti etiam tum cladis memoria, pauidis nec audentibus à celsioribus locis descendere, idem faciendi auctores, & exemplum fuere; campos quam primum colere sunt aggressi, nomen est Sennaar. Ceterum DEO jubente (subaudi, ministerio Noë omnium, qui tum supererant, parentis) ut propagandi, multiplicandique generis gratia, colonias deducerent, ne inter se discordias exercent, sed multam terram colendo, frugum copia fruerentur; homines rudes non paruerunt, quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti; cum etiam florarent juventutis multitudine, DEUS rursum de colonia deducenda admonebat; illi verò non putantes se ipsius benignitate, praesentibus commodis perfrui, illamque felicitatem suis viribus acceptam ferentes, dicto ejus non fuerunt obedientes, & quod pejus erat, consilium de Coloniis, non favorem Numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispergi, possent opprimi. Ad superbiam autem, DEI que contemptum excitabant eos Nabrodes, nepos Chamæ filii Noë, vir audax, & manu promptus, docens non DEO, sed propriæ virtuti, praesentem felicitatem eos debere, atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat, ratus fore, ut homines ad se deficerent à DEO, si se illis ducem præberet, opem suam offerens, contra novum aliud diluvium intentantem; Turrim enim se exædificaturum excelsiorem, quam

quò aqua ascendere posset, & insuper majorum suorum interitum ulturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtenebat, ignavum ratus DEO cedere, atque ita structuram Turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad diligentiam reliquum facientes. Cumque ingens esset operarum numerus, surgebat opus, super quam sperasset aliquis: crassitudo autem erat tanta, ut proceritatem obscuraret; struebant autem lateribus coctis ad firmatatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum vesaniam videns DEUS, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerant, sed dissidium inter eos immisit, linguis eorum variatis, ita ut ob diversitatem sermonis mutuò non se intelligerent. Locus verò Turris nunc Babylon vocatur propter confusam linguam, quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat; nam Hebræi confusionem nominant Babel. De Turri autem hac, deque linguis hominum mutantis meminit & Sibylla his verbis: Cum universi homines uno eloquio uterentur, Turrim ædificarunt excelsissimam, quasi ad coelum per eam ascensuri; Dii verò procellis immissis Turrim subverterunt, & suam cuique linguam dederunt, quæ reipsa fuit, ut urbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem, qui Sennaar in Babylonia nominatur, meminit Heshiæus hoc modo. Ajunt Sacerdotes cladis ejus superstites Engelii Jovis sacra ferentes, in Sennaar Babylonie pervenisse. Hucusque Josephus.

CAPUT III.

De altitudine Turris diversæ opinions.

Cap. III. **M**ulti varia sentiunt de altitudine hujus Turris, cum quam alta illa fuerit, Moses non determinet, sed solum dicat, illos eam ad coelum erigere voluisse; sed sensum

horum verborum exploremus. Hebræus textus ait: יאמרו הכה נבנה-לנו-עיר ומגדל וראשו בשמים. Et dixerunt; venite, fabricemus nobis civitatem

Cap. III. tatem & Turrim, cuius culmen pertingat ad cælum, vel ut ad literam exponamus: ut caput ejus sit in cælo. Cui respondet græca lectio: ὅτε οἰκοδομησωμένης πόλιν καὶ πύργον ἔξει ἡ Καλὴ ἐώς τὸ ζεχνόν. Chaldaea habet: מִצְרָיִם וְרִשְׁתַּת שָׂמָן Id est, Turrim, cuius caput extendatur ad apicem cæli. Verùm ut hæc exactius enucleentur, primò aliorum, deinde & nostram opinionem subjungemus. Quantum itaque Turris alta esse potuerit tunc temporis, quando ab ope re per confusionem linguarum, cessatum fuit, scire, uti paulò antè dixi, non possumus, quoniam neque scriptura sacra, neque Josephus, aliisve probatus Autor id asseveranter affirmare ausus est; nam licet B. Hieron. sub finem libri 5. commentariorum suorum in Isaiam tradat, à quibusdam dici, eam in altitudine 4000 passuum tenuisse. Idem tamen paulò post subjungit: Quæ de dicta Turri perhibentur, penè incredibilia

D. Hieron. l. 5.
Comm. in Isaiam.

Herodo-
tus.

Herodotus quoque ab eodem sancto Doctore citatus, tametsi libro primo, aliquantò ante finem, describens templum Jovis Beli, dicat, in eo fuisse turrim solidam altitudine simul, & crastitudine stadii, cui alia rursus imposita turris, & huic subinde alia ad octavam usque, non tamen aliarum altitudines expressit; unde si (ut ibidem supponere videtur) æqualis singulæ erant altitudinis, certè verticem supremæ non 4000, sed mille duntaxat passus altam fuisse, necesse est; siquidem stadium octava milliarii pars esse dicitur. Verum utrum Turris ab Herodoto descripta eadem fuerit cum Turri Nembrod in sequentibus decidetur. Opinio autem eorum, qui putarunt Turrim Babel habuisse 4000 millia passuum altitudinis, videtur ex præadductis Josephi verbis deducta, ubi de Nabrode ait, quod Turrim se ædificaturum jactabat excelsiorum, quam quæ aquæ diluvii ascendere possent. Cum enim constet diluvii a-

quas quindecim cubitis montium ca-Sect. I. cumina superasse; & Plinius lib. 5. cap. 22. dicat, reperiri montes 4000 passuum perpendiculariter altos, putaverunt ipsum Nembrod voluisse quidem attollere Turrim ad 5000 passus, ubi eò ventum est, ut jam deessent tantummodo mille passus altitudinis, opus fuisse impeditum. Veruntamen hoc probandum erat, quod scilicet tunc, & non multò priùs ædificatio fuerit intermissa. Relinquamus igitur ea, quæ scribi nullo modo possunt, & ad alia properemus.

Ex hujus tam excelsæ Turris ædi-fabula-tionē, atque item ex memorata rum origi-linguarum divisione, perhibent occa-ex bac-Turri pro-dūt. sionem arripuisse Poëtas, Ethniciusque scriptores, fingendi duas illas fabulas, quarum meminit Philo Hebræorum disertissimus in exordio libri de Confusione Linguarum: alteram de gigantibus celeberrimam, quos ferunt, montes montibus superimposuisse, ut bellum diis inferrent, sed ab ipsis fulmine dejec-tos: alteram de animalibus irrationalibus, quæ ajunt olim unā cunctis communī voce inter se de rebus suis, ut solent homines, agere consuevisse. Verùm quia semel perpetuam juventutem à diis expetere ausa sunt, ab eisdem confusione vocum, postea esse punitos. Sed de Poëtis, non est, quod mirari debeamus, quandoquidem notum est, eos ex professo, fabulandi occasionses undequaque venari, nec de-dignari communiter pro fabulatoribus haberi; quippe qui largam admodum in hoc genere licentiam, jam dudum sibi usurpaverint, juxta vulgatum il-lud Horatii ferè in initio Artis Poëticæ.

— Pictoribus atque Poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua po-testas.

Illud magis mirandum ac deploran-dum est, quorundam hominum im-piorum quanta fuerit audacia, ac te-

E meritas,

Cap. III. meritas, ut refert *Philo*, uti suprà, au-
si sunt historiam sacram calumniari,
quod fabellas contineat prædictis si-
miles, fabellas, inquam, appellare non
sunt veriti, dictæ *Turris ædificatio-*
nem, & linguarum divisionem putan-
tes, utrumque fabulosum esse, & fal-
sum; stultissima namque ipsis visa est
cogitatio *Turris struendæ*, cuius cul-
men ad cœlum pertingeret, nec mi-
nus impossibilis, quam prædicta mon-
tium superimpositio; sed & linguarum
varietatem semper extitisse, perperam
existimantes, illud quoque in erroris
sui argumentum assumunt, incredibi-
le videri (si una tantum fuisse homi-
num locutio) potuisse illos sic dere-
pende proprii idiomatis oblivisci, & il-
licè novis atque inauditis vocabulis in-
ternos explicare conceptus, & præter-
ea non valebant capere, quomodo
confusio illa linguarum in pœnam si-
mul, & remedium peccati inducta fu-
erit; non in pœnam, quia naturale esse
putabant, diversos homines diversis u-
ti idiomatibus, non in remedium ini-
quitatum, cum nihilominus etiam
post divisas linguas, viderent infinita
propemodùm scelera extitisse, & non
unitatem linguae, sed propensionem
iniquorum hominum in malum, ma-
lorum causam esse, quandoquidem e-
tiam linguâ mutilari, nutibus, aspe-
ctibus, aliisque corporis motibus, non
minus, quam verbis improbitatem
cordis proferre norunt. Et lingue u-
nitas potius ad plura bona utilis esse vi-
detur, nimirum ad commercia exer-
cenda, ad scientias edocendas, ad so-
cietas stabiliendas, amicitiasque con-
ciliandas, & his similia.

Responso ad objecta. Verum ad hæc non operosum est
respondere. Nam quis non videt, ad-
modum differre, quæ narrantur à Mo-
yse, ab his, quæ fabulatores confixerent?
Etenim montes superimponere mon-
tibus, & inde cum superis dimicare
perspicuè patet, naturaliter ab homi-

nibus fieri nullo modo posse; *Turrim* *Secl. I.*
verò altissimam extruere, facultatem
non excedit humanam. Et quidem
stultissimum est, fateor, per hujusmo-
di altitudines ad cœlum posse conscen-
di, quod gigantes intendisse ferun-
tur.

Atque non eo consilio docet scri-
ptura, ædificatam esse *Turrim Babel*,
imposuit fortasse calumniatoribus,
quod dicitur Gen. cap. xi. vers. 4. *cuius*
culmen pertingat ad cœlum. Sed hoc hy-
perbolice dictum, omnes sacri faten-
tur expositores. Quid igitur vastissimo
illo ædificio prætendebant? Quid a-
liud, nisi humanam gloriam, & no-
men æternum, ut ibidem tangitur il-
lis verbis. *Et celebremus nomen nostrum*.
Quamvis fortasse etiam aliqui rudio-
res verè *Turrim* ad cœlum erigi posse
putarent, aut saltem posse in summita-
te illius *Turris*, à diluvio, si deinceps
contingeret, seipso præservare, præ-
sertim cum scirent, diluvii aquas quin-
decim tantum cubitis montium verti-
ces exceſſisse. Quantum verò differat
historia confusionis humanæ loquelæ, *Solutio
allegans
objectionis*
ab ea, quam in brutis contigisse fabu-
lantur, vel ex hoc dignosci potest,
quod loqui hominibus naturale est,
brutis autem nequaquam; quare ma-
nifestum est, fabulosum esse, quod de
brutorum locutione finxerunt; verissi-
mum verò, quod de uno hominum i-
diomate, divinitus posteà variato, sa-
cra testantur eloquia.

Porrò divisionem linguarum non
semper extitisse adversus *Philastrium*
ostendemus. Nunc illud tantum asse-
rimus, de fide certissimum esse verissi-
mumque, ante structuram *Turris Ba-
bel*, unam duntaxat omnibus commu-
nem fuisse loquelandam, non plures. Quis
enim credit, populum unum qui ab
uno homine etiam tum vivente de-
scenderat, simulque verè hactenus ha-
bitaverat, diversa habuisse idiomata?
Quod si dixeris; quomodo igitur po-
tuit

Cap. III. tuit tam citò , atque adeò multipliciter variari ? Respondeo , non ex causis naturalibus subitam illam accidisse varietatem , sed omnipotentis DEI voluntate , cui nihil esse difficile , nedum impossibile , nemo sānæ mentis est , qui ignoret . Deinde concedimus , linguæ unitatem hominibus sāpenumero esse utilissimam ; contrà vero diversitatem , ad multa incommodissimam . Veruntamen illud quoque certum est , in memorato casu fuisse appositissimum humanæ transgressionis remedium , nullumque aliud importunius adinveniri potuisse .

Quis enim nescit , multitudini in malum , aliquod unanimiter conspiranti , quantum obesse possit , idiomatis unitas ? quippe qui ad flagitium perpetrandum non mediocriter incitare valeat ; merito igitur illis hominibus , qui *Turrim* civitatemque ædificare volebant , & in ea simul habitare , cæterasque terrarum regiones inultas relinquare , quod omnimodò erat bono publico , divinæque dispositioni contrarium ; merito inquam , eos Dominus confusione linguarum inter se divisit , atque inde ad alias terras seorsum inhabitandas , adegit . Itaque si rectâ mente supradicta pensemus , & circumstantias temporis , loci , atque intentionis illorum hominum accurate perpendamus , procul dubio etiam sepositâ sacræ narrationis auctoritate , necessarium erit , fateri , divisionem , multiplicationemque humanorum idiomaticum , non esse fabulosam , sed verè , atque indubitanter divino consilio esse factam , & justè in pœnam superbiæ , impietatisque D E O prohibente , ædificare volentium , inflictam , nec non iniquam illorum intentionem , toti humano generi , atque orbi territorialum perniciosa , convenienter tali remedio fuisse impeditam . Et hæc adversus eos , qui præ impietate scripturas sacras facile respuunt , breviter sint dicta .

Sed ut ad propositum nobis argumentum redeamus . Certè eos , quod cogitaverant , in executionem duci posse , credidisse , *Philo in libello de confusione linguarum* commemorat , ubi & ethnicorum sapientum calumniam quandam aduersus hanc historiam *Moysis* refutat . *Quibus* , inquit , majorum nostrorum instituta displicant ; homines impii , & tantum ad justas leges accusandas diserti , arreptis impietatis ansis historiam hanc Mosis de ædificatione *Turris* cavillantur , nosque derident . Etiamnum , inquiunt , extollitis præcepta vestra , ut veritatis regulas ? Ecce sacri , quos vocatis , libri fabulas continent , quales vos aliis referentibus irridere soletis . Alii de iisdem verbis sacri textus : *Ecce unus populus est , & unum est labium , cæperuntque hoc facere , nec desistent à cogitationibus suis , donec nec eas opere compleant : eos vero id se posse , quod animo designaverunt , credidisse , ostendunt . Omnes ferè Chaldaeorum , Arabum , & Hebreorum commentarii hoc ipsum asserunt . Ralbag super hæc verba .*

גְּבֻנָה לֹא אָתָה הַעַר וּמִנְדָל וּרְאֵשׁ בְּשֶׁמֶם .
Ædificemus nobis civitatem , & Turrim , cuius caput pertingat ad cælum : asserit , primævos illos homines curiositate quadam ductos , ut quidnam corporis Sol & Luna , ex quibus diluvium processisse putabant , essent , videre oculis , & coram pellustrare possent . Rambam hoc loco ait , *Chami stirpem* *Rambam* *impiam cum Astrologiæ esset dedita ,* *hoc loca .*
astraque , ac sidera continuò contemplata , regni cœlestis decorem miraretur , vehementi quodam dispositionis istius regni cognoscendæ desiderio exarsisse ; idem Rambam in More Nebuchim , ait ; Adam ex Luna prodiisse in Nebuchim .
hanc terram , allatis secum insolitis fructibus , & aurearum arborum ramis ; atque hanc sive fabulam , sive opinionem , certè Sabæorum traditionem fuisse constat . Unde foedere inito , unus ad alterum clamârit : Venite , faciamus nobis civitatem , & Turrim , cuius culmen

*Cap. III. culmen pertingat ad cælum ; videamus, inquiunt, quæ ibi rerum sit disposi-
tio, quæ leges, quæ gubernandi ra-
tio : videamus si modus sit fatales il-
lorum corporum influxus superandi,
& celebremus hoc facinore omnibus
seculis memorando nomen nostrum
apud posteros ; operemur dum unitâ
multitudine populi infinitâ id possu-
imus, ne forte dispersi protinus vires
quoque ad id præstandum deficiant.
Unde fabulam illam postmodum de
gigantibus ortam existimamus, jux-
ta Ovid.*

*Affectasse ferunt regnum cœlestē gigan-
tes,*

*Altaque congestos struxisse ad sidera
montes,*

*Tunc pater omnipotens missō perfregit
olympum*

*Fulmine, & excussit subiectum Pelion
Ossæ.*

E quibus quidem hucusque allegatis
clare patet, stolidam gentem, ut ci-
tati authores volunt, sive temeritate,
seu impietate quadam impulsam, hanc
prodigiosam molem verè affectasse.

Utrum autem hujusmodi fabricâ, Quomodo
transmi-
gratio ex
Oriente in
Occiden-
tem facili
meli-
debeat.
ullâ naturali potentia fieri potuerit,
qualem ipsi prætendebant, mathema-
tico ratiocinio demonstrare aggredi-
mūr, præsertim cùm de hac ipsa quæ-
stione jam dudum à diversis consulti,
publico id problemate nos demonstra-
turos esse receperimus. Verùm ut cum
ordine, & sine confusione rerum in o-
pere confusionis procedamus, primò,
ubinam locus *Turris* fuerit, & si in
cœlum illam exaltare volebant, quan-
ta debuerit esse illa *Turris*, quot ope-
ræ potuerint in extreunctione *Turris* oc-
cupati fuisse, quanta debuerit esse ma-
teria, quantum temporis in ejusdem
consummatione insumentum erat ;
concludemus tandem hoc opus tan-
tum abesse, ut ab ulla naturali poten-
tia fieri potuerit, ut potius vel ipsius
naturæ dæmonumque viribus repu-

gnasse, omnes sensatæ mentis viri cre- *Sect. I.*
dere debeant.

In præcedentibus formam *Turris*
Babel à Nembrod extructæ, quam no-
bis tum propria conjectura, & imagi-
natio, tum authorum aliorum autho-
ritas præscribere potuit, exhibuimus.
Restat modò, ut, si *Turrim* ad *Lunæ*
fornicem exaltare volebant, quamnam
ejus formam, quantam ejus altitudi-
nem, latitudinemque esse oportuerit,
demonstremus.

DEMONSTRATIO

*De Turris ad Lunæ Cœlum exaltanda,
adūwāmīa, sive impossibilitate.*

Ex Oriente igitur profecti dicuntur, Quomodo
transmi-
gratio ex
Oriente in
Occiden-
tem facili
meli-
debeat.
hoc est, ex orientali plaga montis *A-*
arat, ubi magna hoc loco authorum
contentio, uti in præcedentibus dictum
fuit, dum non capiunt, quomodo ex *O-*
riente venerint, cum mons *Ararat*, sive
Armenia, ubi priùs substiterant, multi-
plicati populi, non orientalis, sed bore-
alis sit *Babyloni*; nos è geographica di-
sciplina rem iteratis nonnullis supradi-
ctis, ita explicamus. Cum mons *Ararat*,
uti ex chorographia suprà adducta pa-
tet, ex occasu in ortum, ut hîc apparet,
longo terrarum tractu, aliis subinde
montibus concatenatus excurrat, ho-
mines cùm ab occasu jugis montium
impediti exitum quærerent nec inveni-
rent, secundum vallium decursum ori-
entalem castrametatos fuisse, magnis
tandem gyris & ambagibus peractis in
exitu orientali montium in occasum
flectentes, tandem in planitiem infra
montem inciderunt, ibidemque, uti
in præcedentibus docuimus, ad plu-
rimos annos habitaverint, in ea nimi-
rum Regione, quæ posteà, *Media*, &
Persia, *Parthia*, & *Bætria* dicta fuit ; &
deinde ad transmigrationem gentium,
inchoandam, ex hac regione orientali
in hanc planitiem appulsi, campum
hunc *Sennaar* duobus maximis *Asia* flu-
mini-

Cap. III. minibus, *Tigri*, & *Euphrate* irriguum, *Turri* ædificandæ aptissimum locum invenerunt. Loco igitur *Turris* assignato, jam cùm hoc in loco, confusum sit labium universæ terræ, certè omnes homines in illa immensa planicie congregatos fuisse, uti in præcedentibus ostendimus, constat.

Quæritur primò, in quantum homines intra 275 annos (tantum enim spatum temporis inter diluvium, & *Turris* ædificationem intercessit) propagari potuerint? Quamvis verò in præcedentibus, humani generis multiplicationem intra 130 annorum spatum factam ad calculum reducere conatus fuerim, hoc tamen loco alium computum nostro instituto magis congruum inimus. Supponamus igitur, totum genus humanum à tribus paribus conjugum singulari DEI OPT. MAX. providentiâ à diluvio in semen servatis, prodiisse. Secundò singulos annos, singulos conjuges, vel marem, vel fœminam procreasse & 14 annorum ætatem conjugio habilem constitisse, quibus positis, per certam singularum circumstantiarum combinationem, humanum genus propagari potuisse in-

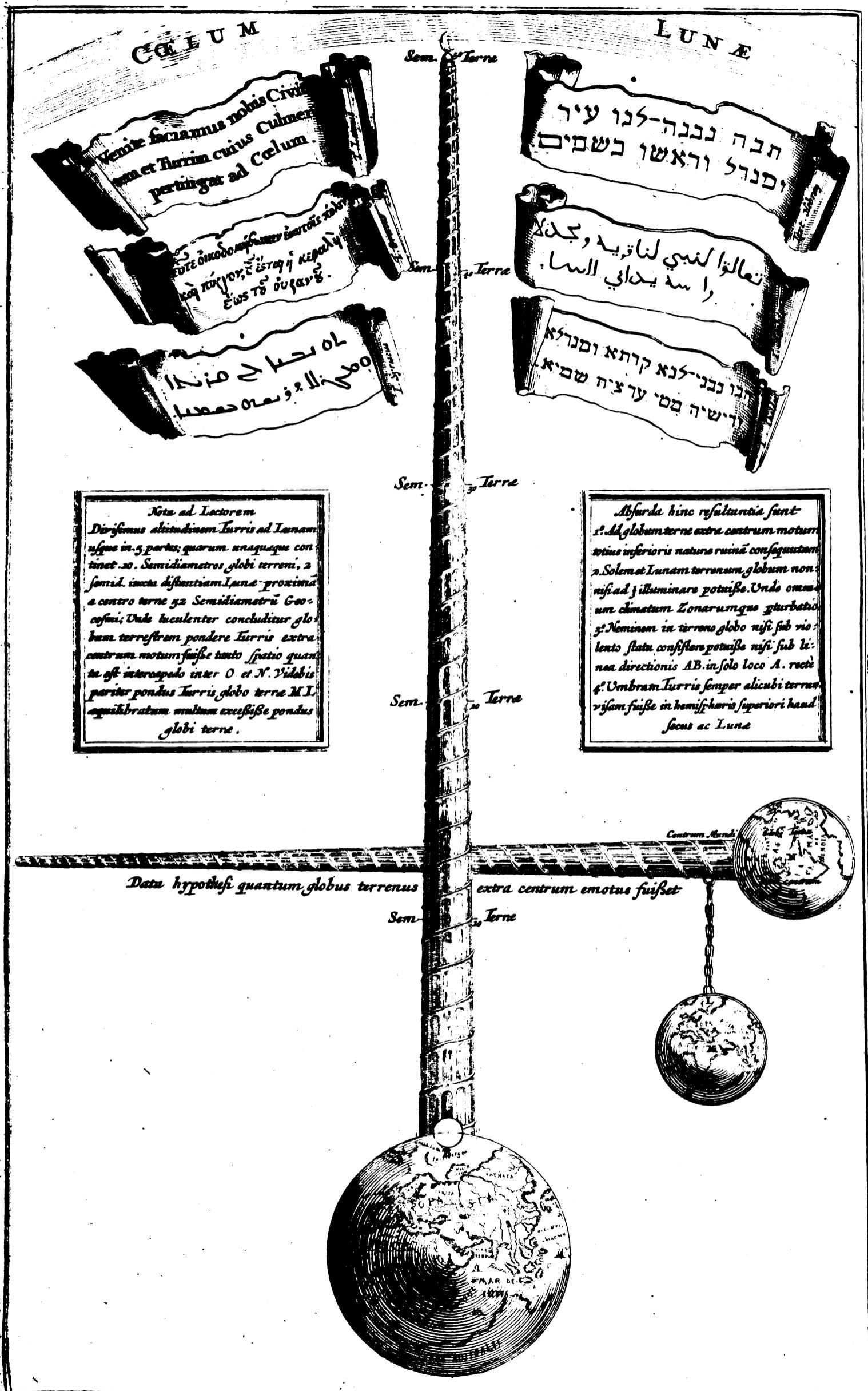
Calculus propagationis humanae. venimus ad 9094468 hominum utriusque sexus, quamvis *Theophilus Renaudus* ad 14000000 *Turri* præsentes fuissent, in suis tabulis chronologicis assertat unde nos ad demonstrationem faciendam magis congruum numerum prædictum, retinemus multo hoc minorem, quod quamvis alicui forsitan videri posset, positis tamen ponendis hunc numerum prodire necessum est, & non dissonat ab iis, quæ supra ex Rabbinis adduximus. Horum igitur medietatem *Turri* ædificandæ applicemus, videlicet 4547234. verisimile enim est, munia communitatis in certas classes, seu ordines fuisse distributa, ut antea dictum fuit, ita ut alii ædificandis casis & tuguriis, alii cædendis lignis, alii fodiendâ argillâ,

& bitumini congregando, alii fornacibus ad coquendos lateres, alii provisioni, & annonæ colligendæ in tanti populi sustentationem occuparentur. *Sect. I.*

His quoque ita constitutis, nunc quæritur, si *Turrim* ædificare volebant, cujus culmen pertingeret ad primum cœli fornicem, ut Samaritana lectio habet, sive ad Cœlum *Lunæ*, quanta debuerit esse ejus altitudo: cui quæstioni satisfaciemus, si altitudinem *Lunæ* à *Turri* geométrico priùs ratio-cinio demonstremus.

Cum itaque variis rationibus à peritissimis Mathematicis 60 millaria Italica uni gradui terrestri respondere sit compertum; fiat, ut 1 ad 60, ita 360 ad aliud, factaque operatione juxta regulam proportionum, prodibit totius terrestris globi ambitus æquinoctialis in milliaribus 21600; cùm circumferentiæ cujusvis circuli ad diame-trum juxta *Archimedis* demonstratio-nem consistat in proportione tripla se-quiseptima minori verâ; vel tripla superdecupartiente septuagesimas pri-mas, majori verâ, & ad invicem se ha-beant, ut 22, ad 7, vel 21. ad 7. Si fiat, ut 22 ad 7, ita 21600 ad aliud, prodi-bit diameter Terræ 6872 vel potius 6872 $\frac{1}{2}$ milliarium, cujus dimidium 3436, ejusdem semidiameter; superficies verò globosa terræ habebitur ex multiplicatione circumferentiæ in dia-meterum, quæ est, 148456800 millia-rium; soliditas verò hujus habebitur, si diametrum terræ in tertiam partem superficie globosæ duxeris, prodibunt 3400155648 millaria cubica, totius terreni globi soliditas.

Inventa itaque semidiametro globi terreni, habebitur ex consequenti in milliaribus Italicis distantia à centro terræ usque ad globum lunarem. Non dicam hic modum, quomodo Mathe-matici in cognitionem hujusmodi distantiæ *Lunæ*, reliquorumque plane-tarum, à terra ad proprias eorum *Invenio diametri globi terreni, una cum circulo, superficie & cube.*

Cap. III. spheras, venerint, cum de iis, Ars nostra *Magna Lucis & Umbræ*, cæterorumque Astronomorum opera hujusmodi inventionibus plena sint, sed distantias solummodo à præstantissimis Mathematicis, variis observationibus compertas, & ubique passim obvias adducam.

Distantia itaque à centro terræ usque ad *Lunam* est triplex; major est in apogæo, minor in perigæo, media in quadraturis *Lunæ* constituta; nos medium & infimam ad nostræ demonstrationis veritatem ostendendam, distantiam elegimus, quam 56, aut 52 semidiametrorum Terræ plerique Astronomi esse deprehenderunt, de quibus vide *Tychonem*, *Keplerum*, *Copernicum*, & modernos, *Blancanum*, *Ricciolum* aliosque innumeros. Sit itaque semidiameter Terræ, quam paulo antè 3436 millaria Italica continere invenimus. Hoc posito, si 3436 millaria, in 56 semidiametros, videlicet distantiam *Lunæ* à Terra, duxeris, habebis quæsumum, nimirum 192416 millaria Italica, distantiam *Lunæ* à Terra; si vero semidiametri terrestres millaria, in 52 semidiametros duxeris, quæ est vicinior ad Terram distantia, habebis 178672 milliarum *Lunæ* ad Terram distantiam inventam.

Atque tot milliarum alta debebat esse *Turris* nostra, ut cœlum *Lunæ* tangeret. Exploratâ itaque *Turris* altitudine, jam videamus, quantæ modis illa in soliditate fuerit; & primò quidem juxta opinionem querundam Authorum Arabum ponamus *Turrim* conicam, quam alii quadratam fuisse sentiant, & in diametro suo, sive uno latere, octo millaria, id est, octo milia passuum, spaciū occupasse, erit quadratum ejus 64 milliarum quadratorum, jam vero cum juxta *Archimedis* rationem, quadratum alicuius diametri ad ejusdem circuli aream se habeat, ut 14 ad 11, ductis 11 in 64, & pro-

ducto diviso per 14, prodibit area cir- *Sect. I.*
culi 50 (vel accuratiū 50;) milliarum quadratorum, sive 50000 passuum; quæ iterum juxta Regulas *Archimedis* de coni, & cylindri dimensione in tertiam partem altitudinis *Turris*, vide- licet in 59557 ducta dabunt soliditatem totius *Turris* in milliaribus cubi- cis 2977850.

Præterea cum milliare unum 5000 pedibus geometricis, qui 1000 passibus æquivalent, constet, erit juxta regulas tetragonismi, & cubi, milliare unum quadratum, pedum 2500000, & cubicum milliare continebit 12500000000 pedes cubicos. Supponamus jam unius lateris cocti quadrati latus pedi geometrico respondere, & sex quadratos lapides hujusmodi constituere cùm: utique lapidum dictorum numerus erit 12500000000, id est, pedum cubicorum, qui ducti in totius soliditatem *Turris*, dabunt multitudinem laterum cubicorum in hac imensa mole exstruenda requisitorum 37473125000000000; cum vero invaria loculamenta, & habitationes tota *Turris* sit divisa, à soliditate tota demus millesimam partem, remanebitq; hic numerus, 37435462500000000, *Turris* vera soliditas, qui numerus adeò immensus est, ut animo vix concipi possit; unde ex hujus *Turris* calculatione innumera absurdā sequuntur.

C O N S E C T A R I A .

Sequitur primò. Quod si spatio trium *Consec.* 1. millium quadringentorum viginti sex annorum continuè à quatuor millionibus hominum fuisset laboratum, & *Turris* singulis septimanis uno millari circumquaque ascendisset, *Turris* di- cto temporis spatio non fuisset finita.

Sequitur secundò. Si omnium sylva- *Consec.* 2. rum totius orbis terrarum ligna in unum locum fuisserent comportata, & rotus orbis terrarum in limum, seu ar- gillam cessisset, & oceanus cum omni- bus.

Cap. III. bus maribus & fluviis in bitumen ; nec ligna ad coquendos lateres , nec ad argillam orbem terræ , nec ad bitumen oceanum sufficieturum fuisse. Novum igitur orbem condere , eumque hoc duplo majorem ad hanc fabricam expediendam esse oportebat.

Conseq. 3. Sequitur tertio. Quod si eques quispiam singulis diebus 30 millaria in illo declivi cochleari ascensu confecisset, octingentorum annorum spacio , *Turris* apicem non attigisset.

Conseq. 4. Sequitur quartò. Hanc *Turrim* pondere suo multis parasangis superasse Terram ; quod ita ostendo. Sit *Turris* ab d , globus terræ b c d e , centrum Mundi o. Si igitur totus terrestris globus ad hanc fabricam complendam non erat sufficiens , ergo si aliunde divinitus suppeditata materia *Turris* demonstratae magnitudinis super terram fuissest elata , necessarium erat , terram

tantum extra centrum universi , ut pro- *Sect. I.* te leviorum exire , quantus erat excessus ponderis *Turris* supra pondus terræ ; quem excessum juxta Staticæ leges cum nos invenerimus , decem semidiametros constituere , conclusimus , centrum gravitatis terreni globi non jam in o , sed in i constitui , ibique cum centro mundi congruere ; quod si ita , ergo totus terrenus globus extra centrum universi , cum ruina totius Mundi extitisset. Lector examinet figuram hic appositam , & verum , quod diximus , inveniet. Vana itaque fuit , & stulta mortalium præsumptio , tale quid non dicam cogitare , sed ne attentare quidem velle ; ut proinde merito ob temeritatem DEO hominibusque invisam , dum cum cœlo bellum inire præsumptuosius attentarent , DEUS confusione linguarum tantam temeritatem puniendam censuerit.

C A P U T IV.

De Turris Nembrod formâ , & architecturâ .

Cap. IV. **A**ppropinquabat tandem tempus , quo *Nembrod* in executionem duceret ea , quæ jam multis annis animo conceperat , de *Turris* altissimæ , quæ culmine cœlum pertingeret , fabrica ; quare selectis acci-
Preparatio rerum ad Turrim edificandam necessariarum. tisque undique ex infinita pœnè hominum multitudine architectis , tum vel maximè qui ex suæ stirpis essent progenie , omne consilium suum illis aperuit , eos in omnibus , quæ dictam fabricam concernerent , exequendis , quam diligentissimè instruxit , mensuras totius fabricæ præscripsit , modulum , si- ve prototypon è ligno , vel argillâ effictum , ut secundum illud se dirigerent , ostendit ; siquidem verisimile est , eum uti erat sublimi judicio pollens , tantæ molis opus non temere , & tumultuaria quadam resolutione , sed maturo , & quam deliberatissimo animo conce-

pto jam à multis annis consilio inchoasse ; dispertitis itaque architectis in certas classes , quorum alii fundamentis locandis , latomorumque laboribus dirigendis præsiderent , alii operas in fodienda argilla , lignis , arboribusque cædendis , ad lateres in fornacibus jam instruendis , coquendos , occupabantur ; quidam operarum , tum in bitume colligendo , saxisque eruendis , tum in instrumentis ferreis , id est , marris , patellis , malleis , cochlearibus , trullis , gnomonibus , harpaganibus , similibusque ad fabricam necessariis instrumentis parandis , curam habebant ; non deerant , qui figulis , fabrisque in vasis ligneis ad calcem portandam aptis , deinde scalis , machinisque , ad faxa sublevanda , trabibusque ad pegmata extruenda , conficiendis præsiderent : quia verò in tanta laborantium multitudine ,

Cap. II. tudine , commeatus , sive ciborum annona prorsus necessaria erat , œconomos quosdam verisimile est , constitutos fuisse , qui annonam undique & undique collectam , nec non magnâ camelorum , equorum , asinorumque multitudine in constitutum locum advectam , operis statuto tempore distri- buerent.

Sub qua forma Turris su- erit edifi- cata.

Prima Turris contigna- tio.

His itaque per suos ministros singuliari providentiâ constitutis , fabricam orsus est , & primò quidem sub formâ rotundâ , aut , uti alii sentiunt , quadratâ , (nos rotundam feligimus) fundamen- ta ponebant , juxta circuitus determi- natam quantitatem , deinde supra ja- eta fundamenta formam fabricæ or- diebantur ; & primò quidem , pro pri- mo solario , sive contignatione , am- bitum , seu peridromum ad quam vo- lebant altitudinem exaltabant , per quem homines animaliaque bitumine , lateribusque onusta facile circumire possent , suis exedris peristiliisque ad præcipitationem animalium vitandam instructum ; deinde ad hujus peridromi planum ab infima *Turris* basi , scala cochlearis , sive helix sat lata paraba- tur , per quam sub declivi , & quantum fieri potuit , depresso tramite , facilli- mus animalibus ascensus dabatur. Erat autem hæc prima substructio subtus variis cameris , receptaculis , fornici- busque suffulta , tum ad nocturnam o- perarum quietem , tum ad necessarium commeatum ibidem recondendum. Hac veluti primâ *Turris* contignatio- ne peractâ , secundam ordiebantur contignationem , juxta quantitatem ipsis placitam , ad quam ex primo pe- ridromo per scalam cochloidem , sive helicem , ad secundam concedebatur ascensus ; & sic à peridromo ad peri- dromum , atque ex hisce per scalas co- chloïdes ad singulos ascendebatur us- que ad eam altitudinem , quam DEUS ipsis permisit , dum confusione lingua- rum eos à cœpto opere desistere com-

pulit. Verùm ut lector .luculentius *Sect. I.* *Turris* fabricam contemplaretur , hîc ejus non genuinam quidem , sed quam concipere mente nostra possumus , de- lineationem apponendam censui.

Notandum verò , quod antequam fabricam ordiretur *Nembrod* , primò mansiones , sive habitacula , domusque ædificandas censuit , ne tanta multitu- do hominum semper sub dio , omni- busque aëris injuriis exposita regione , commorari cogeretur , sub forma civi- tatis extruxit ; atque hanc ego arbitror civitatem fuisse , de qua *Moses* in sacra *Genesi* , mentionem facit. *Venite facia- mus nobis civitatem* & *Turrim*. Fuisse autem primò rudia quædam , & impo- lita habitacula sine ordine disposita , sed cum in architectonica arte , ex *Turris* extreunctione plurimùm jam pro- fecissent ; tunc enim *Nembodus* sub initio Regni sui , eam ad meliorem de- inde formam & decorem redactam , ad *Euphratis* *Tigris*que confluxum condi- dit , quam post 70 circiter annos *Semi- ramis* instaurandam , stupendis , magni- ficiestissimisque fabricis , uti paulò post videbitur , condecoravit. Neque pu- tet lector , contignationes dictæ *Turris* sub continua soliditate extrectas , quin imò , ingentibus intùs aulis , conclavi- bus reconditorisque præditas fuisse , per quæ ex peridromis intra ea undi- que ingressus concedebatur. Ad quam verò altitudinem , propositam *Turrim* exaltârit *Nembrod* , antequam ab ope- ris prosecutione desisterent , sacer tex- tus silet : secundum varias verò auto- rum in præcedentibus allegatorum o- piniones , alii ad altitudinem montis , alii ad mille passus , non defunt , qui ad quatuor millia passuum altitudinem erectam fuisse arbitrantur , de quibus in sequentibus pluribus agetur. Lector eam , quæ ipsi magis arriserit , ample- citi poterit. Atque hæc de *Turris Ba- bylonica* fabrica sufficiant.

**De stupendis, & prodigiosis tum urbium,
tum turrium, hortorumque miraculis, à Nino,
& à Chusi filiis, & Semiramide post mortem
Nembrod extructis.**

C A P U T I.

De Nino, ejusque rebus gestis.

*Qualis
fuerit Ni-
nus Rex
Assyrio-
rum.*

*Diodorus
Siculus.*

DE Nino, primo *Affyriorum*, atque adeò totius mundi imperatore, variæ sunt tum apud sacros, tum apud profanos auctores, narrationes. Nos *Herodotum*, *Diodorum Siculum* & *Strabonem* secuti, quid de eo sentiamus, paucis aperiamus. Itaque, quemadmodum in *Arca Noë* tradidimus, nos credimus, hunc *Ninum* esse illum, quem *Sacra Scriptura Genes. cap. X. vers. 11.* vocat *Affur*, qui cum exercitu exiisse dicitur de terra *Sennaar*, id est, de *Babylone*, ubi regnaverat pater ejus, & subactis *Affyriis*, ædificasse in *Affyria* civitates ibidem nominatas, & unam præ cæteris magnam, quam ex nomine suo appellavit *Niniven*, in qua de *Babylone* sedem regni sui transtulit, ac deinceps *Affur*, hoc est, *Affyriorum Rex* nuncupari cœpit. Cæteras ipsius *Nini* res gestas multas admodum, & præclaras breviter ex *Ctesia Cnidio* recenset *Diodorus Siculus lib. II. rerum antiquarum, cap. 1.* ubi sic ait: *Primus Rex Assyriorum, scriptores nactus est Ninus, qui ejus gesta literis traderent. Is naturâ bellicosus, & virtutis appetens, cùm primum robustissimos juvenum, plurimorum temporum, armorum usu, ad omnem laborum patientiam, & belli pericula exercuisse, coacto exercitu, societatem iniit cum Arico Arabum Rege. Et post pauca subjungit: Ninus igitur Arabum Rege assumpto exercitum duxit adversus Babylonios Arabizæ conterminos. Non dum enim condita erat Babylonie, sed a-*

liæ circa nobiles urbes incolebantur, quibus propter armorum desuetudinem facile superatis, tributoque imposito Regem eorum cum filiis captum interemit. Deinde *Nini belquisdam Armeniæ urbibus in potesta- la adver- tem redactis*, Barzanes *Rex Nino viri Reges.* *bus impar*, cum multis donis occurrens, & se, & regnum ejus potestati permisit. *Huic Ninus, magno usus animo, Ar- meniæ regnum restituit, commeatu, & militibus impetratis.* In Mediam deinde auctis viribus transgressus, cum ei *Farnus Rex cum exercitu occurrisset, præ- Farnum Regem vi- lio vietum, cumque uxore, & septem fi- elum cruci- liis captum, cruci affixit. Prosperâ fortu- affixa.* nâ elatum *Ninum cupiditas cepit totius Asiæ, quæ inter Tanaïm & Nilum ja- cet, potiundæ; secundæ etenim res, ut plu- rimum ambitiosas majorum ingerunt cupi- ditates.* Itaque præside ex amicis quodam *Mediæ imposito, ipse ad reliquam subji- ciendam Asiam profectus, omnem annis decem & septem, præter Indos & Ba- Etrianos in potestatem redegit.* *Pugnas Quar- singulas, ac devictorum numerum nullus nam regio- nes subje- quidem scriptor tradidit.* Nos, quæ excel- lentiora feruntur, *Ctesiam Cnidium se- cuti, paucis narrabimus: subjecit omnes maritimas, ac propinquas gentes, Ægyptios, Phœnices, & interiorem Syriam, Ciliciam, Pamphiliam, Lyciam, Carriam, Phrygiā, Misiam, Lydiā, Troada, & Phrygiā, que est super Helleponsum, Propontida etiam, ac Bi- thyniam & Cappadociam, & gentes juxta Pontum barbaras, usque ad Ta- naim*

Egypton verum Nini et Semiramidis ex Veterum Auctorum relatione, nec non Egyptiaci Labyrinthi pictoris extractionem.

naim flumen, suæ ditionis fecit. Adject imperio Cadusios, Tapyros, Hyrcanos, Drangas, Dernicos, Carmanios, Rhombos, Vorcanios, Parthos, Persas, præterea Susianos, Caspiosque, ad quos angustus est aditus, unde & portæ Caspiæ appellantur, pluresque alias, quas recensere instituto opere prolixius esset, ignobiles nationes. Sic Diodorus, uti supra; qui cap. II. ex eodem Ctesia tradit,

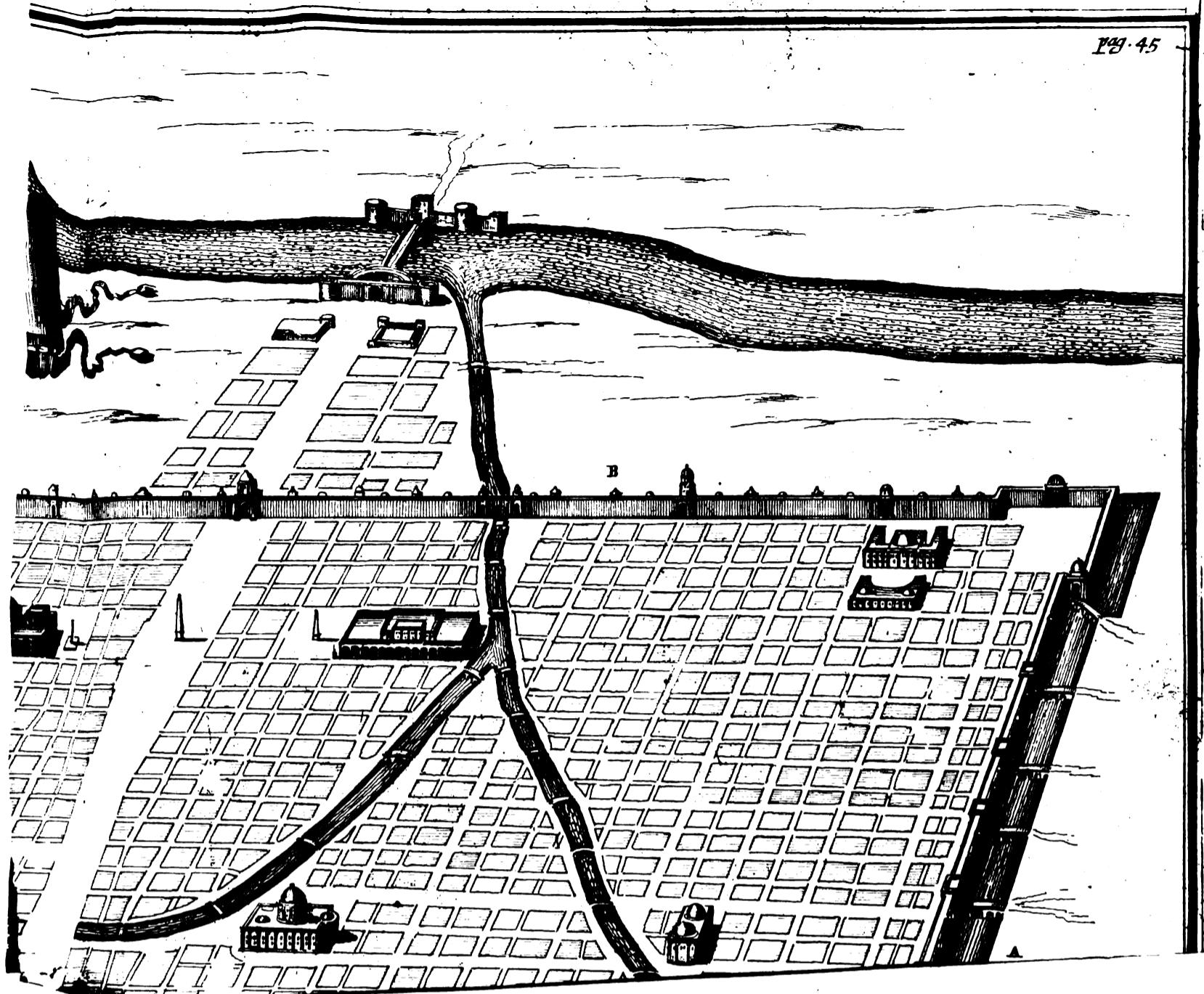
eundem Ninum habuisse in exercitu suo, peditem ad decies septies centena millia, equitum millia ducenta, currus verò falcatos, paulò minùs decem millibus & sexcentis, & superasse, ac debellasse Zoroastrem Regem Bactriorum, qui cum quadringentis armatorum millibus ei obviam venerat. Constituit autem hæc Nini de Zoroastre parta victoria post conditam Ninivem, ut Exercitus Ninii contra Zoroastrem.

Cap. I. ex Diodori Siculi verbis luculenter patet. Cæterum hunc Zoroastrem eundem fuisse cum Cham filio Noë, tradit Berossus Annianus lib III. Antiq. (ut scribit Joannes Lucidus lib. II. cap. 5. & nos in Obelisco Pamphilio ipsis subscribimus) & causam subjungit, quod semper magia ac beneficij studens, Zoroastris nomen consecutus est, quicquid contraria dicat Torniellus. Vide Obeliscum Pamphilium.

Verum enim verò in hac, quam retulimus, Diodori historiâ, quatuor advertere oportet. Primo, ipsum supponere, quod Ninus mortuo patre Belo, qui in Babylone regnaverat, vel à Babylonii egestus fuerit, & ideo eisdem bellum inferre necesse habuerit, vel inde ultro exierit, ut Regni sedem in Assyriam collocaret, ac propterea Babylonii id indignè ferentes ab ipso defecerint. Et hoc sacræ scripturæ magis consonat, quæ Genes. cap. X. vers. 11. id non obscurè videtur insinuare his verbis: *De terra illa egressus est Assur, & ædificavit Ninivem.* Alterum est illud Diodori, *Nondum enim condita erat Babylon,* debere exponi, id est, nondum enim perfecta, & absoluta erat, eo modo, sive in ea multitudine, ac munitione, atque ædificiorum magnificentia, quæ postea à Semiramide ipsius Nini uxore, constructa fuit; cum vel è sacro textu

Nembrod primus in orbe architec-
tus. pateat, Nembrod civitatem & Turrim, veluti primum omnium post diluvium mortalium architectum, aliasque præter Babylonem, civitates, Babel, Achad, Erech, & Chalna extruxisse. Unde S. Augustinus lib. XVIII. de civit. Dei, cap. 2. sub finem de Semiramide hæc verba faciens ait; *Hanc putant nonnulli condidisse Babylonem, quam quidem potuit instaurare. Quando autem, vel quomodo condita fuerit, in XVI. libro diximus (subaudi cap. 4.) sic ille.* Præterea quod ait Diodorus de Ægypto, ac finitimis Regionibus à Nino subactis, videtur exponi debere, ita ut vel non plenè, vel non

diu eas possederit. Nam Abrahami tem- Sect. II.
poribus, neque ipsa Ægyptus, neque terra Chanaan videtur fuisse subjecta Regibus Assyriorum; siquidem certum est, tunc temporis in Ægypto regnasse Pharaonem illum, ad quem, fame in Chananæa urgente, profectus est Abraham, ut describitur Genes. cap. XII. & apud Palæstinos Abimelech, Gen. cap. XX. & XXVI. & plures alios in urbibus Chananæis Regulos; & ab ingressu Abrahæ in ipsam Chananæam nulla omnino in sacra Genesi invenitur mentio Nini, aut ullius successorum ejus, quod mirum valde esset, si ipse, aut aliis Rex Assyriorum fuisset dominus terræ illius. Denique si vera sunt, quæ de Nino tradit Diodorus (quemadmodum maximè credibilia, & recipienda esse asserit Pererius lib. XV. in Genes. num. 149. tanquam non ab ethnicis tantum, sed etiam à nostris & ecclesiasticis autoribus approbata) profectò satis validum hinc desumi potest argumentum adversus ipsum Pererium, aliosque existimantes, de genealogia posteriorum Sem detrahendam esse generationem Cainan, quæ in sacro textu Gen. vulgato non reperitur; & item divisionem linguarum poni debere in ortu Phaleg, & ortum Abrahæ in anno 70 vitæ Thare; siquidem hoc pacto postrema Nini tempora, 220 à diluvio annum non attigissent. Nam à diluvio ad ortum Phaleg (demptâ generatione Cainan) computantur tantummodo anni 102. & à divisione linguarum, si tunc facta fuit, ad finem regni vitæ Nini, restant anni duntaxat 117. nempe 65, quibus regnavit Belus, & 52 regni Nini, qui faciunt in summâ annos 219. Sanè in tam brevi annorum curriculo non possum satis mirari, genus humaanum usque adeò multiplicari potuisse, ut jam tot, tantæque provinciæ populis repletæ essent, & Reges tam numerosos haberent exercitus; contra verò admissâ, & computatâ generatio- ne

Cap. I. ne *Cainan*, ut apud LXX Interpretes habetur, & posito, divisionem linguarum incidisse in annum 144 vitæ *Phaleg*, & nativitatem *Abrahæ* in 130 ætatis *Thare*, ut nos facimus, procul dubio postrema *Nini* tempora incident non longè ante 400 à diluvio annum, ut videre est in tabulis chronologicis; & tunc multò credibilius est, potuisse

hominum multiplicationem tantope- *Sect. II.*
re jam esse auctam, ut *Ninus*, & *Zoroastres* inter se bellantes, cogere valuerint exercitus adeò numerosos, quales in præcedentibus descripsimus. Sed ut revertamur ad *Ninivem* à *Nino* conditam, ne quicquam curiosarum rerum in hoc opere omisiſſe videamur, hīc urbis descriptionem subjungam.

C A P U T II.

De ædificatione Ninive civitatis magnæ ejusque vastitate.

Cap. II. Egimus ab orbe condito varias fuisse civitates, immensa vastitate præditas, successu temporum à diversis Regibus extractas, uti in *Ægypto* de *Memphi*, *Thebis*, *Heliopoli* tradunt *Ægyptiarum antiquitatum scriptores*, & nos quam fusissime *Tomo I. Oedipi* ostendimus. Memorat quoque tum *Marcus Paulus Venetus*, tum nostri patres, mira de civitatibus immensis in regno *Sinarum*, de quibus lege, si placet, *Chinam nostram illustratam*; non defuerunt quoque in *Europa* sub veterum *Romanorum* Dominio urbes incredibili magnitudine præditæ, uti *Roma*, *Syracusa*, *Carthago*, & similes, & modernis temporibus, *Roma*, *Cairus*, *Parisiorum urbs*, *Londinum*, *Amstelodamum*, *Ulyssipona*, & cæteræ, sed quæ ad magnitudinem *Ninive* accesserint, nullam invenio. Verū ut hæc accuratissimè discutiantur, ab ipsa sacra scriptura initium sumamus; *Jonæ* itaque capite III. vers. 3. sic dicitur: וְנִינֵּה הַחָתָה עַד גּוֹלֶה לְאַלְמָן מְהֻלָּךְ שְׁלֹשָׁת יָמִים. Et *Ninive* fuit urbs magna DEO, itinere trium dierum; ubi Græca sic habet: ή ἡ Νινεύη λεπόλις μεγάλη τῷ Θεῷ ὥστε πορείας ὅδῷ ἡμερῶν τελών. Et erat *Ninive* civitas magna DEO, quasi itineris viae, trium dierum. Chaldæa sic habet: וְנִינֵּה הַוְתָּ קְרָתָא רְבָתָא קְרָם " מְהֻלָּךְ תְּלָחָא יְמִין. Et *Ninive* fuit urbs ma-

gnæ coram Domino, itinere trium dierum. Civitas videlicet DEO, quo more solito *Hebrei* magnum quid indicant, ut montes DEI, montes altissimi. Hoc in loco mirè se torquent interpretes, dum magnitudinem urbis non satis videntur potuisse comprehendere; unde variis diverticulis, modisque hunc triduani itineris *Jonæ* transitum videntur explicare, Quidam enim accipiunt pro triduano itinere totius urbis ambitum; non nulli putant, triduanum iter ita intelligi posse, ut in omnibus, & singulis plateis urbis perlustrandis, tres dies consumi debuerint, quo quidem valde hallucinantur, cum vel in unicæ Romanæ urbis plateis percurrendis, plusquam triduum impendi possit, non item in ambitu, qui spacio sex horarum facile confici potest; neque hīc, ut aliquibus placet, iter triduanum à mari Syriae, ubi à pisce evomitus fuit *Jonas*, usque *Niniven*, sumi potest, cum *Phœnicum* littus plusquam trecentis milliaribus à *Ninive* distet, imò sacro textui contrarium videtur, in quo expressè dicitur, Et cœpit *Jonas* introire in civitatem itinere diei unius. Triduanum itaque iter emetiendæ urbis intelligi debet, ut quod à primo introitu ejus, unius diei itinere emensus erat *Jonas*, illud recto itinere totum tribus diebus compleret. Multa quoque hīc mugantur Rabbini,

Cap. II. dum *Jonam* in *Mari Rubro*, seu *Erythræo* ^{Rabbini in Mari Rubro Jo-} ejectum dicunt, ut *Babyloniae* vi-
cinior esset, sed cum *Phœnicium* & *Ery-
nam evolutum esse* *thræum* quoad vim græcarum vocum
nugantur. ^{Dominus, & i}dem sonent, neque vim verborum in-
telleixerint, error iis ob solitam eorum
ignorantiam condonandus est. Nos i-
gitur relictis hisce placitis, dicimus,
verum & genuinum sacræ scripturæ
sensum intelligi debere secundum dia-
metralem urbis situm, ut postea ex de-
scriptione patebit: erat enim civitas in
varias plateas divisa, quarum binæ
transversæ in longum & latum, præci-
puum in urbe locum tenebant, in qua
& magnatum habitationes erant haud
secùs, ac *Romæ* platea longissima,
quam *Cursus* dicunt, scitè demon-
strat. *Cursus* dicitur, eò quod in ea præ-
cipua urbis spectacula, & principum
magnatumque introitus cum celebre-
rima equitum pompa exhibeantur, uti
& in aliis quoque magnis urbibus fieri
solet; & talem fuisse illam trium die-
rum in urbe *Ninive* plateam, quæ ur-
bem bifariam dividebat, & per quem
Jonas, tanquam viam principalem u-
nius diei itinere ingressus, *Ninivitis*
poenitentiam prædicabat. Nam ut re-
ctè Ralbag Rabbinus: *תִּנְהֹה עַד גָּדוֹלָה רַבְּבָן רַבְּבָן*: Id est, fuit Ni-
nive civitas magna tres dierum ab ex-
tremo usque ad extremum. Verùm, ut
hæc, quæ dixi, vera eſe intelli-
gantur, totius urbis ichnographiam,
juxta *Diodori* descriptionem, ante ocu-
los lectoris exponendam duxi, ut ex e-
jus forma & figura, longitudine &
latitudine, laterum turriumque mul-
titudine, facile quisque incredibilem,
& poenè immensam urbis vastitatem
cognoscat. Quod verò *Lucanus* de *Ro-
ma* dicit:

*Una domus urbs est, urbs oppida plu-
rima claudit,*

*Romanæ
urbis ma-
gnitudo
comparata* hoc non dictum velim, uti in *Latio*
cum *Nini- noſtro* fusè demonstravimus, de *Roma*
ve.

intra suos muros conclusa, sed de sub- *Sect. II.*
urbiis, quorum termini vel ad *Phali-
scos*, *Sabinos*, *Tybur*, *Prænesti*, quin & in
Tusculanos montes, *Volscorumque* re-
gnum, *Oſtia Tyberina*, & *Centumcellas*
extendebantur, teste *Ammiano Marcel-
lino*, intelligi debent, quod de *Ninive*
dici nequit; erat enim civitas validissi-
mis undique & undique muris clausa,
uti ex *Diodoro* trademus.

Sit itaque quadrangulæ urbis latus <sup>Demon-
stratio for-
me & ma-
gnitudinis
Ninive.</sup>
majus juxta *Diodori* descriptionem,
150 stadiorum, quæ in passus resoluta
18750 passuum dant longitudinem;
nam 125 passus unum stadium confi-
ciunt. Itaque 18750 passus per 1000
divisa, dant 18 millaria, & insuper
750 passus: atque tot milliarium unius
lateris majoris longitudinem habuisse
ex calculo constat; minus verò latus
90 stadiorum, dat passus 11250; quæ
in millaria resoluta dabunt 11 millia-
ria, & insuper 250 passuum longitudi-
nem lateris minoris, eritque ambitus
urbis 480 stadiorum; hæc latera, mi-
nus & majus in se ducta dabunt aream
urbis 198 milliarium, exceptis minutis.

Ex hoc calculo consequitur primò, <sup>Magni-
tudo Nin-
ives ad la-
til ampli-
tudinem
applicata.</sup> si murus major *Ninives* 18 milliarium
longitudinem habuit, illum adæqua-
se distantiam illam, quæ est inter *Ro-
mam* & *Tybur*; tot enim milliarium
hujusmodi distantiam nos frequenti
istiusmodi itineris experientia compe-
rimus, quamvis vulgo 17 milliarium
esse plerique teneant; cùm verò minus
muri latus, 11 milliarium intercape-
dinem invenerimus, habebit murus
eam longitudinem, quæ est inter *Ty-
bur* & *Prænesti*; si verò hinc latus ma-
jus traducamus, per *Tusculum*, usque
in *Albanum*, quæ est distantia 18 mil-
liarium, & hinc *Romam* 11 milliar.
habebimus quadrangulum, quod ma-
ximam *Latii* partem occupabit, cuius
videlicet area continebit millaria qua-
drata 198 + 750 passus quadratos. Unde
patet, *Niniven*, maximam fuisse civi-
tatem,

Cap. II. tatem & integrum quasi provinciam Atturiæ, sive Assyriæ, intra muros suos conclusisse: extra quos muros immensa præterea fuisse suburbia Diodorus dicit, quæ vel ab ipso Euphrate, per transversam Mesopotamiæ regionem usque ad Niniven pertingebant, quin & ultra Tigrim, cui Ninive adjacebat ad Medorum ac Elimaidis regionis confinia se extendisse, ex relatione itinerariorum, rudera vastissima, quæ etiamnum ibi spectantur, uti in sequentibus videbuntur, sat superque demonstrant. Neque mirum cuiquam id videri debet, cum Ctesias apud Sabellicum, totam Asiam in ea condenda à Nino convocatam, occupatamque referat: Ninus, Diodoro teste, habitare eam coegerit majori ex parte Assyrios, & quidem potentiores, ex reliquis verò nationibus voluntarios assumpfit, à nomine suo urbem Ninam appellans, agros propinquos habitatoribus divisit. Major enim erat Babylone, uti Strabo hisce verbis refert: ή Ἰνίθη πολὺ μείζων τῆς Βαβυλῶνος, ἢ πεδών καιδύτης Αἴγαιας, in campo Atturiæ.

Situs ejus fuit, uti in præcedentibus diximus, ad occidentale littus Tigris condita; & uti à sacro textu definitur, urbs magna trium dierum, ita quoque longitudinem suam facile ad Euphratis littora extendebat, & totam pènè Mesopotamiæ latitudinem transversam occupabat. Tota deinde urbs variis rivis fossisque irrigabatur, uti Herodotus, Diodorus, Strabo tradunt, ne deesset, quod humanæ vitæ tantopere necessarium foret. Turres in ea fuisse 1500 Diodorus narrat, quas quidem non omnes mœnibus insertas fuisse, vel inde patet, quod una Turris ab altera non nisi 32 pedibus distare debuerit, uti ex calculo circuitus urbis 480 stadiorum, clare patebit. Cum itaque Diodorus de Turribus mœnibus insertis nihil dicat, verisimile est, eas partim in mœnibus, & supra portas urbis principales, partim in præcipuis urbis platearumque angulis, partim etiam in suburbii-

Ninives extructas fuisse. Sed jam ad ea, *Sect. II.* quæ primam ejus fundationem à Nino factam concernunt, progrediamur.

Porrò Ninus, uti Ctesias Cnidius tradit apud Sabellicum, Bactrianis bello subactis, exercitum opulentâ præda onustum in Assyriam reduxit; brevi inde interjecto tempore, cum jam filium ex Semiramide tulisset, qui paterno nomine & ipse appellatus est, imperio uxori per manus tradito, vitâ decepsit.

Prægrandi est pyramide sepultus. Ctesias Cnidius auctor est, molis altitudinem novem stadiorum fuisse, (quæ

Pyramis
immensa
sepulchrum
Nini.
1125 passus faciunt) lateraque aliquando spacioius evagata; eam media planicie conditam memorant, aliquot stadia ab urbe Nina distantem. Regium id sepulchrum diu postea suo mansit vestigio, cum Nina urbs ipsa sub id tempus intercidisset, aut certè non multò postquam Assyriorum Regnum est à Medis eversum: ferè eadem Strabo dicit de sepulchro Beli in Babylonie, nisi quod in altitudine ejus differat. Εἰ δὲ ὁ βήλος τάφος αὐτοῦ, νῦν μὴ καλεσκαμένος, οὐδὲ οὐδὲν καλέσσασεν, ὡς Φασιν· λεὶς δὲ Πυραμίς τετράγωνος ἡξάπλινθος πλίνθος. καὶ αὐτὴν σαδικίᾳ τὸ ψήφον· σαδικίᾳ δὲ έκάστη τῷ πλανητῷ. λεὶς Αλέξανδρος ἐπέλεξεν ανασκαύσασμα πολὺ δὲ λεὶς ξεγονός πολλῷ χειρον. (αὐτὴ γὰρ η ξεγονός εἰς ανακαθαρσιν μυρίοις ανδρέοις δυοῖν μισιών ξεγονός λεὶς.) ὡς δέ τοι οὐχ οὐχι τοιούτην θηλελέσαμεν, τολμαχητηρα γάρ η νόσος τοιούτην σωμάτεσε τῷ βασιλεῖ, &c. Ibi etiam Beli sepultura est, nunc eversa, quod fecisse Xerxes dicitur. Pyramis quæ-pubura. Strabo. Beli se-
pubura.

vel

Cap. II. vel mors eum oppresit, posterorum verò nemo curavit, quin etiam reliqua neglecta sunt, & urbis partem Persæ dirucrunt, partem tempus consumpsit, & Macedonum negligentia præsertim, postquam Seleucus Nicænor Seleuciam ad Tigrim condidit stadiis tantum trecentis à Babylone diffitam.

Examini natura pyramidis Ni- no eredita. Porrò Pyramidem illam Nini Mau- soleo deputatam, novem stadiorum fuisse, Ctesia teste, merito quis dubitare de hyperbolica locutione posset; cum enim pyramidum mensura sit, ut al- titudo unum ex quatuor lateribus æ- quet, area dictæ pyramidis necessariò debuit habere 81 stadia quadrata, sive 1265625 passus quadratos, quæ spa- cium occupant unius milliaris quadra- ti, + 265625 passus, quâ sanè major in orbe terrarum visa non fuit. Quicquid sit, nos eam inter fabulas ponimus, cum vel montium præcelsissimorum altitudinem superasset, juxta relatio- nem tamen Diodori exponendam duxi- mus. Hujus figuram rationi magis congruam à Strabone relatam vide in ichnographia Ninives appositam.

Anno itaque regni sui circiter vi- gesimo, Ninum condidisse urbem Ni- nam, sive Niniven, conjicere possu- mus, ex his quæ scripta reliquit Dio- dorus Siculus Rerum antiquarum lib. III. cap. I. ubi de Nino ait, quod post re- recuperatum Babyloniam regnum, post subiectam Armeniam partem, eamque benignè Regi suo restitutam, & occi- sum Mediæ Regem, prosperâ elatus fortunâ, in animum induxit, totam A- siam, quæ inter Tanaim & Nilum jacet, suo subjicere imperio. Quare quodam ex amicis Mediæ præfecto ipse ad reli- quam subjugandam Asiam profectus, o- mnem annis decem & septem, præter Indos, & Bactrianos in potestatem rede- git; deinde Bactrianis bellum intulit, sed locorum difficultatem, & hostium vim ad se tutandos advertens, retrocessit, at- que in aliud tempus, expeditionem illam dis-

tulit. Interim autem, reducto in Asiam Sect. II. exercitu, cum se superiores omnes, gloriâ, Ninive & rebus gestis, superasse intelligeret, ur- condita. bem quoque ingentem condere statuit, cui par magnitudine, neque fuisset antea, ne- que esset futura. Itaque coactis undique vi- ribus, & his, quæ ad tantum opus specta- rent, paratis, supra Euphratēm eam con- didit. Hæc ex Diodoro; ubi tamen ei contradicunt omnes veteres, & mo- derni scriptores, illam non supra Eu- phratēm, sed supra Tigrim fundatam fuisse; nisi velimus dicere, quod ejus suburbia à Tigri usque ad ipsum Eu- phratēm se extenderint, ut paulò antè, & alibi quoque insinuavimus.

Ex quibus satis verisimiliter dedu- ci posse videtur, Niniven anno regni ipsius Nini circiter vigesimo, ut di- cetur est, ædificari cœptam esse. Si quidem post translatam regni sedem in Assyriam & recuperatam Babyloniam; & devictum Mediæ Regem, Asiam annis decem & septem iam subegrebat.

Porrò hujus magnitudinem urbis, idem Auctor ibidem prosequitur, di- cens: eam non æquâ laterum dimen- sione fuisse fundatam, atque erectam. Nam duæ muri partes longiores erant reliquis, uti paulò antè ostendimus. Horum latus, inquit, quodlibet, longitudine est stadiorum 150, breviora verò stadiis 90. Et sanè spe sua nunquam frustratus est. Nulla enim postmodum urbs tanto ambitu, tantave mœnium magnificentia struēta fuit. Altitudo murorum pedum est 100, latitudo, quâ tres currus simul perambularent; tur- res 1500, quarum altitudo pedum est 200. Habitare eam coëgit majori ex parte Affy- rios, & quidem potentiores; ex reliquis nationibus voluntarios assump- sit, à nomine suo urbem Ninam appellans: agros propin- quos habitatoribus divisit. Sic Diodorus. Congruunt verò, quæ de hujus urbis amplitudine idem auctor asseruit, cum his quæ de eadem tradit scriptura sacra Jonæ cap. III. vers. 3. illis verbis: Et Ninive erat civitas magna itinere trium dierum,

Cap. II. *dierum*, nimirum in diametro. Verisimile enim est, *Jonam* prædicando pœnitentiam, non circa ambitum, sed per medium urbis incessisse; nam si stadium, ut perhibent, octava milliarii pars est, utique quadringenta octoginta stadia faciunt iter 60000 passuum, quod ordinariè pedites triduo aut quadruplo conficere solent. Unde patet, meritò hanc urbem, *Genes. cap. X. vers. 12.* veluti per antonomasiā nuncupari magnam.

Per hæc item circiter tempora, probabile admodum est eundem *Ninum*, ob ingentem ejus potentiam, & super alios illius temporis Reges eminentiam, monarchæ nomine obtento, primam, quæ *Affyriorum* dicta est, Monarchiam erexit. Hujus nos, quemadmodum & aliarum quoque trium præcipuarum mundi monarchiarum, singulos Reges successivè, propriis locis, ac temporibus adnotabimus; non quia intentio nostra sit, exterorum Regum chronologiam texere, sed quoniam ad nostrum institutum rite ordinandum, plurimum confert qualis, qualis taliter notitia illarum quatuor principialium monarchiarum, seu regnorum, quorum meminit *Daniel*, *cap. II. vers. 38.* sub typo statuæ illius magnæ, quæ habebat caput aureum, pectus & brachia de argento, ventrem & femora ex ære, & tibias ferreas; Et *cap. VII. vers. 3.* sub figura quatuor bestiarum ascendentium de mari. Et *Zachar. cap. VI.* sub imagine quatuor quadrigarum de medio duorum montium æneorum egredientium. Hisce enim similitudinibus diversæ eorundem regnum differentiæ, proprietatesque adumbratae sunt, de quibus h̄ic agere opus non est, quod paucis explicari nequeant, & fusiū eadem profequi nunc nostri muneris non sit. Porro harum monarchiarum prima fuit *Affyriorum*, altera *Persarum*, atque *Medorum*, tertia *Græcorum*, quarta *Romanorum*: quamquam de secunda, item & tertia fu-

sius agitur in eadem *Danielis prophetia Sect. II. cap. VIII.* per totum, sub figura arietis, & hirci, invicem præpliantium; & *cap. XI.* ubi breviter prædicuntur, monarchiæ *Persarum* interitus, & regni *Græcorum* exaltatio, & prælia item, quæ mox inter *Alexandri Magni* successores sunt exorta; harum verò quatuor duntaxat monarchiarum in sacris libris facta est mentio, non quod post ipsas usque ad mundi finem aliæ non essent erigendæ, (videmus enim *Turcarum* imperium postea *Romano* successisse, & post ipsum probabile est alia surrecta;) sed quia quatuor illæ tantum Christi regnum præcedere debebant, quod in hoc mundo usque ad extremam judicii diem, & deinceps perpetuò in cœlis duraturum erat, ut aperte significatur *cap. Danielis II. vers. 34. & 35.* ubi dicitur, quod lapis, qui percussit statuam, & contrivit quatuor Regna hæc, factus est mons magnus, & implevit universam terram. Lapis quippe ille, figura fuit Christi, juxta illud Apostoli, prima ad Corinthios *cap. X. vers. 4.* *Petra autem erat Christus*, quod & apertius declarat citatus *Daniel cap. II. vers. 44. & 45.* ubi prædictam statuæ visionem exponens: *Suscitabit, inquam, DEUS cœli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & alteri populo non tradetur, & comminutis prioribus regnis, ipsum stabit in æternum;* hoc verò regnum, aliud non est, nisi regnum Christi, & sanctæ ejus ecclesiæ. Itaque ut dixi de prædictarum quatuor monarchiarum Regibus eorumque iugis successione, quando scilicet, & quot annis singuli regnasse dicantur, agemus propriis locis.

Verum enim verò, cum hujus argumenti institutum Nembrodica historia fuerit, *Nembrod* verò primus in mundo Rex fuerit, dum Babylonici regni initia jecit; *Ninus* verò ejus filius, patris exemplum secutus, primus fuerit *Affyriorum* imperii fundator, operæ pretium me facturum existimavi, si continuatos, ad 1239, vel ad 1240 annos ordine

Cap. II. dñe hujus monarchiae successores, juxta meliorem chronologorum sententiam, apponem, ne quicquam ad nostrum institutum pertinens omissem videremur, usque ad ultimum *Sardanapalum*, cuius tempore *Jonas* ob conclamatam Mortalium impietatem in *Ninive* pœnitentiam prædicavit, quam cum acceptasset Rex, & minas de subversione urbis, pœnitentiae operibus divertisset; accidit, ut spretis minis ipse postea ad vomitum reversus, scelestum pristinæ vitæ statum repetierit, unde justo DEI judicio ipse totus

mollitie immersus inter foeminas luxu- *Seet. II.*
riæ, & libidine obsordescens, à *Medis* ob-
sessus, cum refugium non reperiret, ex-
tructo rogo, seipsum una cum liberis,
concubinis, & inestimabili auri, ar-
genti, pretiosorumque lapidum copia,
in eum ex desperatione conjecit, atque
una cum morte ejus imperium *Affy-
riorum* *Artabe* duce ad *Medos* & *Persas*
sub *Cyro* translatum fuit. Reges *Affyrio-
rum* sequens Tabula monstrat; cæ-
terarum verò monarchiarum Reges,
uti alienos à nostro instituto, ita relin-
quendos censimus.

	annus Mundi.	Diluvii.	Catalogus Regum imperii Affyrio- rum, qui omnes ferè à <i>Nino</i> usque ad ultimum <i>Sardanapalum</i> & sanguinis agnatione hereditate pa- terna imperium adierunt.
<i>Ninus</i>			
<i>Semiramis</i>			
<i>Zameis Ninyas</i>			
<i>Arius</i> , secundus <i>Affyriorum</i> Rex.	2129	473	
<i>Analius</i>	— — — —	2159	503
<i>Xerxes</i>	— — — —	2198	542
<i>Armametres</i>	— — — —	2229	573
<i>Belochus</i>	— — — —	2267	611
<i>Baleus</i>	— — — —	2302	646
<i>Althades</i>	— — — —	2354	698
<i>Mamithus</i>	— — — —	2386	730
<i>Mancaleus</i>	— — — —	2416	760
<i>Iphoreus</i>	— — — —	2446	Memphis in <i>Ægypto</i> .
<i>Mamylas</i>	— — — —	2466	
<i>Sparetus</i>	— — — —	2496	790 Nascitur <i>Moses</i> .
<i>Affades</i>	— — — —	2536	840
<i>Aminthas</i>	— — — —	2576	880
<i>Belothus</i>	— — — —	2611	920 <i>Moses</i> egreditur ex <i>Ægypto</i> .
<i>Bellepares</i>	— — — —	2636	955
<i>Lamprodes</i>	— — — —	2666	980
<i>Sosates</i>	— — — —	2707	1010
<i>Lampares</i>	— — — —	2728	1051 Tempus Judaicum.
<i>Pannias</i>	— — — —	2758	1072
<i>Sofarmus</i>	— — — —	2803	1102
<i>Mitreus</i>	— — — —	2822	1147
<i>Tautanes</i>	— — — —	2849	1166
<i>Tarteus</i>	— — — —	2881	1193 <i>Jephte</i> .
<i>Thineus</i>	— — — —	2921	1225
<i>Darcilus</i>	— — — —	2982	1265 <i>Heli, Samuel</i> .
<i>Eupalus</i>	— — — —	2995	1326 <i>Saul</i> .
<i>Sardanapalus</i>			Tempore <i>Davidis</i> .
			<i>Salomon</i> .
			<i>Jonas propheta</i> .

Duravit imperium *Affyriorum* sub 32 Regibus juxta Chronicam Eusebii 1239.

C A-

C A P U T III.

*De Turri in civitate Babylonica à Nino & Semiramide
centum ferè annis post eversionem Turris Nembro-
dææ extructa.*

Quemadmodum ambitiosus æstus, & humanæ mentis arrogantia modum nesciunt, ita quoque *Nembrodi* exemplum secuti *Ninus* & *Semiramis* ejus uxor, ad primævæ magnificentiæ specimen exhibendum, & ad perpetuam nominis gloriam immortalitatemque acquirendam, turrim aliam, non quidem ut multi falsò putant, supra derelictæ *Turris Nembrodææ* vestigia, sed centum circiter annis post divisionem linguarum, & post mortem *Beli*, & urbis Babylonicae, quam pariter admiranda, & prodigiosa magnificencia, veteri civitate destructâ, novam, quam in sequentibus describemus, ædificavit, non eâ quidem amplitudine, quâ suam extruxerat *Nembrod*, sed strictiori basi fundatam, in maximam, uti in figura patet, altitudinem, maximisque ornamenti conspicuam. Erat autem ex octo turribus constituta, quarum prima A B, in circuitu stadium integrum, id est, 125 passus, sive 625 pedes, diameter $39\frac{1}{2}$ passus continebat, id est ducentos ferè pedes, totidemque in altitudine primæ turris; per helicem, sive cochleam, quâ universa moles artificio miro, & raro implicata, adeò declivi lenique ferebatur ascensu, ut jumenta, hominesque nullâ difficultate ad ejus fastigium commodè pertingere possent. Præterea in ea sedilia hinc inde, eleganti sanè opere ita constituebantur, ut per ascenū defatigatis, & placida requies, & amoenissimus in totam *Babylonis* planitiem, regionesque circumiacentes prospectus summâ spectantium voluptate pateret; interiores verò conclave recessus, archiviis,

aut annonæ, aliisque usibus, & publicis commoditatibus destinabantur; reliquæ verò turrem septem, priori quidem quoad symmetriam similes, sed juxta opticas leges in altitudinem, quoad molem pro rata proportione decrescentes; si enim singulæ turrem æquales priori fuissent, tota illa turrium moles facilè ad octo stadiorum, seu 1000 passuum, aut unius milliaris altitudinem se extulisset, cujus immensa mole fulciendæ nullum fundamentum par esse poterat, nec irruentibus ventorum flatibus tanta, & adeò subtilis altitudo subsistere potuisset, tam exili fulcita hypomochlio; ut proportionatiter itaque turres diminuerentur, tota moles veluti jure quodam requirere videbatur; neque tamen etiam hoc modo subsistere poterat, cum juxta eam, quam referebat, rationem, vel vehementiori ventorum flatu ex parte dejici potuerit, uti experientia docet. Verum jam verba *Herodoti* adducamus, quibus hanc turrim affabré describit: *ἐν μέσῳ δὲ τῷ ιερῷ πύργῳ σερέος οἰκοδόμηται σαδίς καὶ τὸ μῆκον καὶ τὸ δῦρον, καὶ ἡ τάπειρη τῷ πύργῳ ἀλλοπύργον ἡ πηλέεικη, καὶ ἔτερον μαίλα τὴν τάπειρην, μέχρις δὲ ὅκιμω πύργων. ἀναβάσις δὲ ἐς αὐτὸς ἔξωθεν κύκλῳ πάντας ἐπὶ πύργος ἔχουσα πεποίηται, μεσῆν δὲ καὶ τὴν αναβάσιον ἔστι κατεγωγή δὲ καὶ θῶκοι ἀναπαυσέοις ἐν τοῖσι καθίζοντες ἀναπαύονται οἱ αναβάνοντες. ἐν δὲ τῷ τελεταῖον πύργῳ, νηὸς ἐπεισι μέγας, ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέσται δὲ ἐξερεψη, καὶ ἡ τεράπεζα τελεκέσται κέντεται.*

G 2

In

Cap. III. In templi medio Turris solida, crassitudine simul, & altitudine stadii, cui alia rursus super imposta turris, & huic subinde alia ad octavam usque. His forinsecus scalæ in circuitu adhibitæ sunt, per quas ad singulas conciduntur turrets. In mediis gradibus ductus, sellæque in hoc factæ, in quibus ascensoribus liceat sedere, & conquiescere; in postrema turri facellum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & apposita mensa aurea. Atque hæc est Turris illa celebris, quam profani auctores satis laudare non poslunt, eamque inter septem mundi miracula ponunt. Miror tamen, apud Diodorum nihil de hac octozonia Turri reperiri, nisi forsitan intelligat illud Beli templum, quod hisce verbis

Turris in templo Beli. describit: In urbis medio templum Jovi

Belo erexit Semiramis, cujus amplitudinem neque scriptores propter vetustatem, neque ulla memoria singulatim tradunt: constat tamen, ob illius admirandam altitudinem, à Chaldæis tum orientem, tum occidentem versus, astrorum in eo observationes factas. Id ex latere, atque asphalto summa arte magnisque expensis est constru-

In summo templi tres ingentes aureas statuas Jovis, Junonis, Opisque erexit, quarum Jovis adhuc extat longitudine p. 1000 aurea statua. dum quadraginta, mille Babyloniorum ta-

lentorum pondere; Opis simili pondere in Sect. II. sella aurea residet, ad cuius genua duo adstant leones, juxtaque serpentes argentei ingentis magnitudinis, ponderis quilibet est talentorum triginta; Junonis stans signum ponderis octingentorum talentorum. His omnibus communis erat mensa aurea manufacta, longitudine pedum 40, & 15 latitudine, ponderis talentorum quingenata: carchesia 2 talentorum 30, totidemque vasa vaporaria, utrumque talentorum 300. præterea tres crateres ex auro, quorum Jovi dicatus talenta mille, & ducenta Babylonica pendebat, aliorum quilibet talenta 600. que omnia postmodum Persarum Reges surripuerunt, & reliqua ornamenta tum tempore consumpta sunt, tum ab hominibus deleta. Hæc eadem narrat Herodotus, Turrim intra templum Beli erectam octozoniam, de qua filet Diodorus. In supremitate templi, sive Turris, aureas tres statuas esse constitutas; Herodotus tamen unam tantum memorat cum lecto, & mensa; ut proinde hanc differentiam aliunde non processisse, mihi persuadeam, nisi vel ex variorum auctorum veterum lectione, aut ratione differenti. Verum de auri incredibili abundantia in primis istis mundi seculis, infra pluribus agetur.

C A P U T IV.

De civitate magnificentiae pœnè incredibilis, quam in Babylone Semiramis exstruxit.

Cap. IV. **N**Embrodum, antequam Turris paulò antè memoratae structuram aggrederetur, primò civitatem extruxisse sacra *Genesis* refert, cuius tamen magnitudinem filet sacer textus; unde verisimile videtur, fuisse civitatem valde ruditer exstructam, domibus ex eadem materiâ, quâ in Turri extruendâ utebatur, obiter confessis; cum verò hoc pacto quotidie experientiâ duce, in fabricandis majoris momenti muris, turribus, palatiis,

que erigendis, mirificè proficerent, uti acri pollentes ingenio, & quotidie ad novas rerum ad Architectonicam spectantium inventiones, animum adjicerent; contigit, ut gloriæ ambitione instimulati, fabricarum prorsus insolentium monumenta posteritati reliquerint, quæ tam prisci, quam posteri scriptores, & historici satis mirari non potuerunt; talia fuerunt civitates, Niniâ à Nino in *Affyria*, & Semiramide in *Babylone* exstructa, quæ fidem humam,

Cap. IV. nam , sive sumptus in eo expensos , si-
ve operarum multitudinem , sive deni-
que portentosam molium constitutio-
nem spectes , superare videntur. Ne
plura , quam fides mereatur , dicere vi-
dear , adducam hic verba *Diodori Siculi:*

In Semi-ramide-fonitudo-femina-major. ή δὲ Σεμιραμις γῆστα φύσι μεγαλε-
πίσθιον , καὶ φιλούμενόν τη δόξη τη
βεβαιωθεντά περιτερον οὐδεπέπλα,
πόλιν μὴ ἐπεβάλετο καὶ οὐ τη βα-
βυλωνία , ἐπιλεξαμένην δὲ τὸν πα-
ταχθεν δεχτέκτονας καὶ τεχνίτας ,
ἐπ τοὺς ἄλλους χορηγίας , περι-
σκεψασαμένη σωτήγαγρον δὲ απάστο-
το βασιλείας περιτερον τῷ εἶγων σω-
τέλειαν αὐθρῶν μυελάδας διακοσίας .
Post Ninam à Mediis dirutam , quo
tempore Assyriorum imperio potiti sunt ,
Semiramis magni mulier animi cupiens vi-
rum rerum gloriā excellere , urbem in Baby-
lonia condidit , accersitis undique opificibus ,
& architectis , ceterisque quae ad tantam
rem pertinebant , paratis , addidit ad id opus
perficiendum ex omni regione hominum vi-
cies centena millia , μυελάδας διακοσίας ,
quae faciunt 2000000 hominum . Urbs ab
utroque latere Euphratis , ut medius inter-
fluat , aedificata , cuius mœnia ambitu sta-
dia trecenta & sexaginta complectebantur ,
frequentibus Turribus , & magnis . Erat
tanta operis magnificentia , ut in muri lati-
tudine sex equorum currus una prodire pos-
sent , altitudo incredibilis audientibus , ut
Ctesias Cnidius ait , ut autem Clitar-
chus , & qui cum Alexandro in Asiam
profecti sunt , scripserunt , pedum trecento-
rum sexaginta quinque , addiderunt etiam ,
quolibet anni die stadium muri absolutum , ut
tot sit stadiorum circuitus , quot dies annus
continet . Mœnia ex lateribus , & asphalto
facta , quorum altitudo , uti Ctesias Cnidius
refert , passuum 50 ; alii posteriores cubito-
rum 50 esse referunt ; latitudo amplior , quam
quā duo currus agerentur . Ita Diodorus .

Examen *Umag-
nitudinis ur-
bi , & ope-
rum.* Quod magnum sanè & prodigio-
sum opus si ad calculum reducatur ,
vix quisquam ea , quæ Diodorus ex Cte-
sium

sia Cnidio recitat , vera esse sibi persua- *Sect. II.*
dere poterit ; sed quia res plena curio-
sitas est , videamus , num 2000000 ho-
mines in civitate extruenda occupari
potuerint . Murus teste *Diodoro* in cir-
citu 365 stadiorum fuit , unum verò
stadium continet 125 passus , qui unam
octavam partem milliarii conficiunt .
Ponamus jam , muri latitudinem habe-
re 50 passus , & longitudinem unius sta-
dii 125 passus ; hæc in se ducta , dabunt
aream superficialem muri in passibus ,
ita ut si singuli homines passum pro se
obtinerent in ea muri superficie non ni-
si 3750 constipati stare possent ; quomo-
do igitur vicies centena millia homi-
num : cùm præterea *Diodorus* dicat , am-
bitum urbis 365 stadia habuisse , quæ in
passus resoluta dabunt 45645 passus in
circitu , quorum quarta pars dabit
passus 11411 & hic numerus quadra-
tus dabit superficiem urbis 160881
passuum quadratorum , quod spaciū
totidem homines ita implebunt , ut
consequenter neque machinæ , neque
currus , neque jumenta propter homi-
num constipationem locum haberent .
Si itaque 160881 totam urbis superfi-
ciem replebant , quomodo vicies cen-
tena millia hominum , quos *Diodorus*
in extruenda civitate ooccupatos fuisse
dicit , subsistere potuerint , qui potest
capere , capiat . Nisi tamen dicamus fa-
bros tum omnem extra urbem regio-
nem , tum intra distributis operis oc-
cupasse . Multa , hoc loco interpretum
sphalmata reperio , quibus aperte in-
terpretes , neque calculum græcani-
cum , neque architectonicam artem
intellexisse demonstrant . Sed prose-
quamur filum historiæ *Urbis Babylo-
nicæ* .

Quid sibi verò velit mysteriosa mu-
ri constructio , 365 stadiorum , expo-
nam . Certum est , *Babylonios* , & *Chal-
deos* post *Turris* ædificationem , uti
ipse *Diodorus* testatur , unicè observan-
dorum siderum arti , tum ob perpe-
*Mysteria
ja muri
constructio.
in sideri-
bus obser-
vandis.*

Cap. IV. tuam Babylonici cœli limpeditatem, serenitatemque, tum ob turrium altitudinem, incubuisse; quoniam vero annum in 365 dies divisum a Noë filiis que (*Noënum* enim Astronomiam suos docuisse, supra ex *Josepho* demonstravimus) acceperant, uti erant gloriarum percupidi, ita quoque muri ambitum, veluti in cœlestem quandam circulum, seu Zodiacum, in 365 stadia, quæ erant veluti gradus quidam, ad memoriam sui posteris exhibendam, & ut se Astronomiæ inventores ostenderent, divisum reliquerint. Verisimile quoque est, eas quæ singulis diebus fecerant, siderum observationes, veluti in ephemerides quasdam, lateribus inscripsisse, cuius nonnulla vestigia reperio in *Eupolemo* vetustissimo scriptore apud *Eusebium*, qui dicit, *Abrahamum* in *Ægypto* primum sacerdotes *Ægyptios* Astronomiam docuisse; & *Abrahamum* quidem Astronomiam calluisse non nego, sed primum ejus inventorem fuisse, admittere non possum cum multò ante *Abraham* astrorum scientiam a *Cham*, *Misraim*, & *Chus* in *Ægyptum* illatam & a *Mercurio Trismegisto*, quem *Adris* ideò vocabant, mirifice cultam fuisse, tum in *Obelisco Pamphilio*, tum in *Oedipo*, III Tomo de *Astrologia Ægyptiorum* fusissimè demonstraverimus. Primum itaque volunt omnes veteres scriptores præfertim sensatores Rabbini, *Ralbag*, *Radarac*, *Henoch* ab *Adamo* Patriarcha VII. annum in 365 dies, Zodiacum in signa 12 distinxisse. Addunt Rabbini, dictum *Henochum*, cum, uti sacra *Genesim* dicit, 365 annos vixisset, atque singulis centenis annis, siderum observationi incubuisset, post 365 annorum spaciū, raptum fuisse, & ambulasse

Henoch cum D E O, cuius admiranda opera astrologus tam studiosè observavisset; *Henochum* verò ea, quæ ipse ab *Adamo* instructus didicisset, filio suo *Mathusalæ* tradidisse, deinde per *Lamech*, *Noëmo* com-

municasse, quem & filios suos *Sem*, *Sect. II.* *Cham*, *Japheth*, uti in præcedentibus docuimus, ante & post diluvium in Astronomicis præceptis instituisse, & deinde tum per se, tum per filios suos, reliquæ posteritati reliquisse, inde patet, quod *Nembrod* & *Ninus*, & uxoris *Semiramis*, cum ex præcepto *Chami*, & *Chusi* parentis sui eam maximè coluerint, & vel ex muro urbis, quem *Semiramis* fundaverat, 365 stadiorum in circuitu ad numerum 365 dierum anni dispositorum, mysticâ significatione, luculenter patet. Quæ quidem astrorum inspiciendorum ars deinde in *Ægyptum* à *Chamo* traducta magnos nullo non tempore progressus fecit, ut nulla ferè postea natio extiterit, quæ ab *Ægyptius* Astronomiæ fundamenta non acceperit, uti quām uberrimè in *Oedipo de Astrologia Ægyptiorum* tradidimus, & circulus aureus in Templo *Osymani* in duodecim signa divisus, & quadrantes in *Tabula Bembina* spectabiles cum cæteris instrumentis uranometris aperte testantur. Referunt quoque Sy- Jonithun ri, *Jonithun* *Noëmi* filium præ omnibus filius Noë astrologus, aliis astronomicarum rerum notitiâ juxta Rab- clarum, à parente suo in *Ethan* terram binos Es Syros. *Chanaan*, ad novas colonias fundandas amandatum, ubi & primum populos sibi subditos notitiâ artium necessariarum, & potissimum astronomicis disciplinis, quas à parente acceperat, imbuuisse; *Abrahamum* verò inter cæteros ab eo instructum, eam postea *Ægyptios* docuisse, quamvis hujusmodi scientiæ traditio majori jure *Chamo*, *Misraim*, & *Tauto*, id est *Mercurio Trismegisto* adscribi debeat. Sed hæc pauca ad mysteriosam muri Babylonici in 365 stadia divisi, & analogi ad 365 dies anni, structuram explicandam sufficiant. Jam, uti dici solet, ad rhombum.

Porrò erant, teste *Diodoro*, in dicto muro turre 250 numero, quarum altitudo latitudoque magnificentiam æquabant murorum; cur verò 250 solūm-

Cap. IV. lummodò turres fundatæ fuerint, *Diodorus* causam assignat, ob paludum circumiacentium frequentiam, quæ uti hostibus omnem aditum præscindebant, ita quoque iis urbs ab illa, sine ulla turrium fabrica satis munita existeret. Ego autem si conjecturis uti licitum sit, dicerem, non tantum 250 turrem, sed totidem, quot stadia murus obtinebat, 365 scilicet, ædificatas fuisse, ut illæ turrem essent veluti singulorum stadiorum termini quidam ad distinctionem stadiorum constitutæ, quæ postea intra terram paludosam, fundamento debili, & moli sustinendæ impari, successu temporis labefactatae, vel conciderint, vel subsederint, quemadmodum experientia nos docet, & architectonicæ artis regulæ nobis præscribunt. Cæterum si vera sunt, quæ de hujusmodi urbis conditu *Diodorus* & *Herodotus* tradunt, nos sanè tamet-

si fabricam magnam, & stupendam *Sect. II.* fuisse, existinemus, ne tamen nimia credulitate hæc nos adduxisse quis dicere possit, rem calculo examinandam censuimus. Dicit itaque primò *Diodorus*, ad *urbis Babylonicae* ædificationem à *Semiramide* convocata fuisse vices centena millia hominum, & muri, qui *Babylonem* circumdabat, ambitum 365 stadiorum fuisse, quæ divisa per 4 dant 91 stadia unius lateris urbis, quam *Herodotus* quadratam fuisse dicit; 91 in se ducta dant 8281 stadia quadrata, totius urbis intra murum conclusæ capacitem, ut in sequenti figura patet; demus jam singulis ex 2000000 operis, passum unum; quomodo itaque 2000000 homines intra hoc planum, sine impedimento, ut supra diximus, quomodo tot domibus, ædificiis, turribus, palatiis, fanis fabricandis occupatos, constistisse dici possit, æquus judicet Lector.

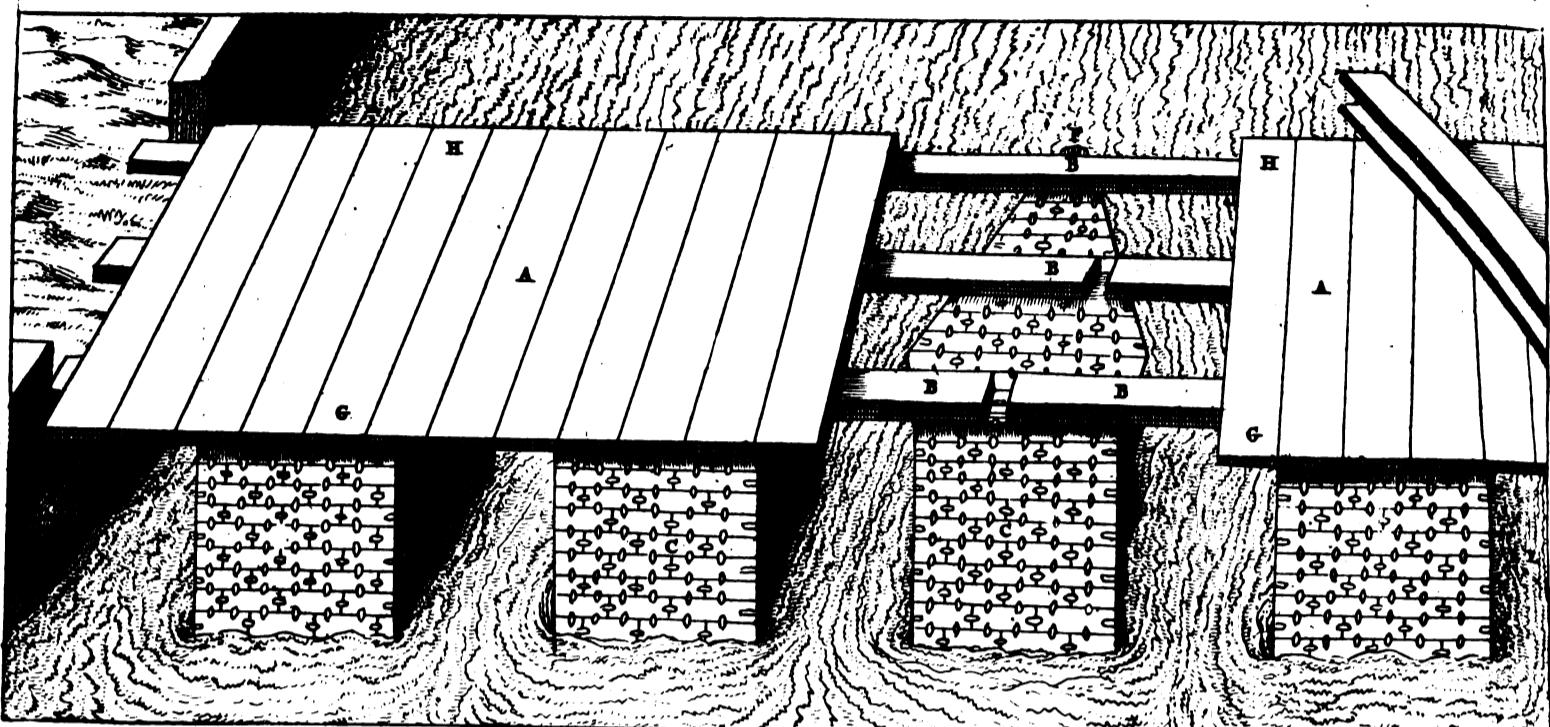
C A P U T V.

*De Ponte, & duobus regiis Palatiis in oppositis urbis locis,
a Semiramide exstructis.*

Cap. V. **D**e mirabili opere Pontis, quem *Semiramis* supra *Euphratem*, medium *urbis Babylonicae* perfluentem erexerat; audiat lector, quæ de eo, & duobus regiis palatiis in oppositis urbis partibus, exstructis, dicat *Diodorus*. *Diodorus*: *His mænibus summâ curâ unicâ anno absolutis pontem, quâ parte fluvius angustior fluebat, construxit, stadiorum quinque, id est 625 passuum longitudinis, columnis in profundo summâ arte invicem pedes duodecim distantes jactis, lapides ædificii truncis ferreis immixto juncturis liquefacto plumbō conjunxit. Ante columnas ad impetum aquæ scindendum, cursumque fluvii reprimendum, firmos composuit angulos, quo ab omni aquæ undique circumfluentis vi tutæ essent. Pontem, is triginta pedum latitudine erat, ex cedrinis cypressiisque conjunxit, opus nulli arte posterius*

*eorum, quæ à Semiramide facta sunt. Ab utroque fluminis latere murum duxit stadiis trecentis sexaginta, pari mænium urbis latitudine. Regias juxta flumen ex utroque Pontis latere duas ædificavit, quæ & asperatum latè urbis præberent, & essent tanquam civitatis propugnacula, Euphrate per medianam urbem, meridiem versus fluente. Altera Regia ad orientem, ad occidentem altera spectat, utraque ingenti opere triclini ambitu murorum constructa. Alter deinde interior est circuitus, cuius in crudis adhuc lateribus daria animantia, quæque suo colore, ad naturæ similitudinem expressa fuér. Hujus longitudo stadiorum est quadraginta, latitudo laterum trecentorum, altitudo, ut *Ctesias* scribit, passum quinquaginta. Turrium altitudo ad passus septuaginta elevatur. Est & tertius intimus circuitus, qui arcem continet, triginta stadiorum*

Pons Babylonius à Semiramide constructus,
vel, ut alii, à Nitocri.

DESCRIPTIO
PONTIS BABYLONICI.

Pontem hunc (secundum Diodorum) 2 stadiorum longitudine, & 30 pedum latitudine, GH, sic construxit Semiramis.

Non subjecerat arcus, sed columnas mira in profundum arte jactas, extruxit, lapides ut firmius inter se concenterentur, uncis ferreis distrinxit, & plumbo compages illiquato explevit. Columnis vero antequam latera fluvium exciperent, angulos (qui rotundum & paulatim usque ad columnae latitudinem refractum haberent aquarum decursum) praestruxit FC.

Columnæ erant duodenum pedum interstitio DE.

Hæ prægrandibus trabibus obtectaæ erant, & iis superimpositi afferes transversi A.

diorum ambitu. Hujus ædificii altitudo latitudoque superat secundi muri opus. Inerant diversorum animalium figuræ in turribus & muris, colore quoque, ac formâ naturali. Erat insuper omnis generis animalium venatio, quorum magnitudo quatuor cubitos excedebat. In his Semiramis conspiciebatur ex equo pardalim jaculata, juxtaque eam vir Ninus jaculo leonem feriens. Erexerat & portas tres, superque eas varia ex ære posita ornamenta. Hæc regia excellentior ea, quæ ex altera sita erat fluviï parte, fuit, tum magnitudine, tum ornatu; illius enim muri ambitus triginta sta-

dia ex coeto latere complectebatur, loco animalium æneæ statuae erant Nini ac Semiramidis, præfectorumque, & Jovis insuper, quem Belum Babylonii vocant. Inerant & acies structæ, variaeque ventiones ad aspicientium voluptatem. In loco ^{Vide in} Babyloniæ humiliori lacum quadratum ^{urbis ro-} ^{laci locum} effodit, cuius singula latera ex latere coeto, B C D. asphaldoque ædificavit; stadia erant ducenta, profunditas pedum triginta quinque, ad quam flumine superinducto ab regia fossa utrimque aditum fecit. Ex utraque vero parte, ex coeto latere fornicibus construtis asphaltum superinduxit, ad quatuor cubi-

Ectyon Regina Semiramis cum Eleone concertantis; referente Herodoto et Diodoro. Etepha extractum, juxta figuram in Ismendis Momentis depictum.

cubitorum spissitudinem. Erant autem in priorem cursum restituit. Statuit autem fossæ latitudine laterum viginti, alterum ab utraque fossæ parte portas a-titudine supra fornices pedum duodecim. neas, quæ usque ad Persarum regnum Septem diebus opere perfecto, flumen stetere.

CAPUT VI.

De Hortis Pensibus, à Semiramide in Babylonico campo exstrutis, qui & inter miracula mundi numerati fuere.

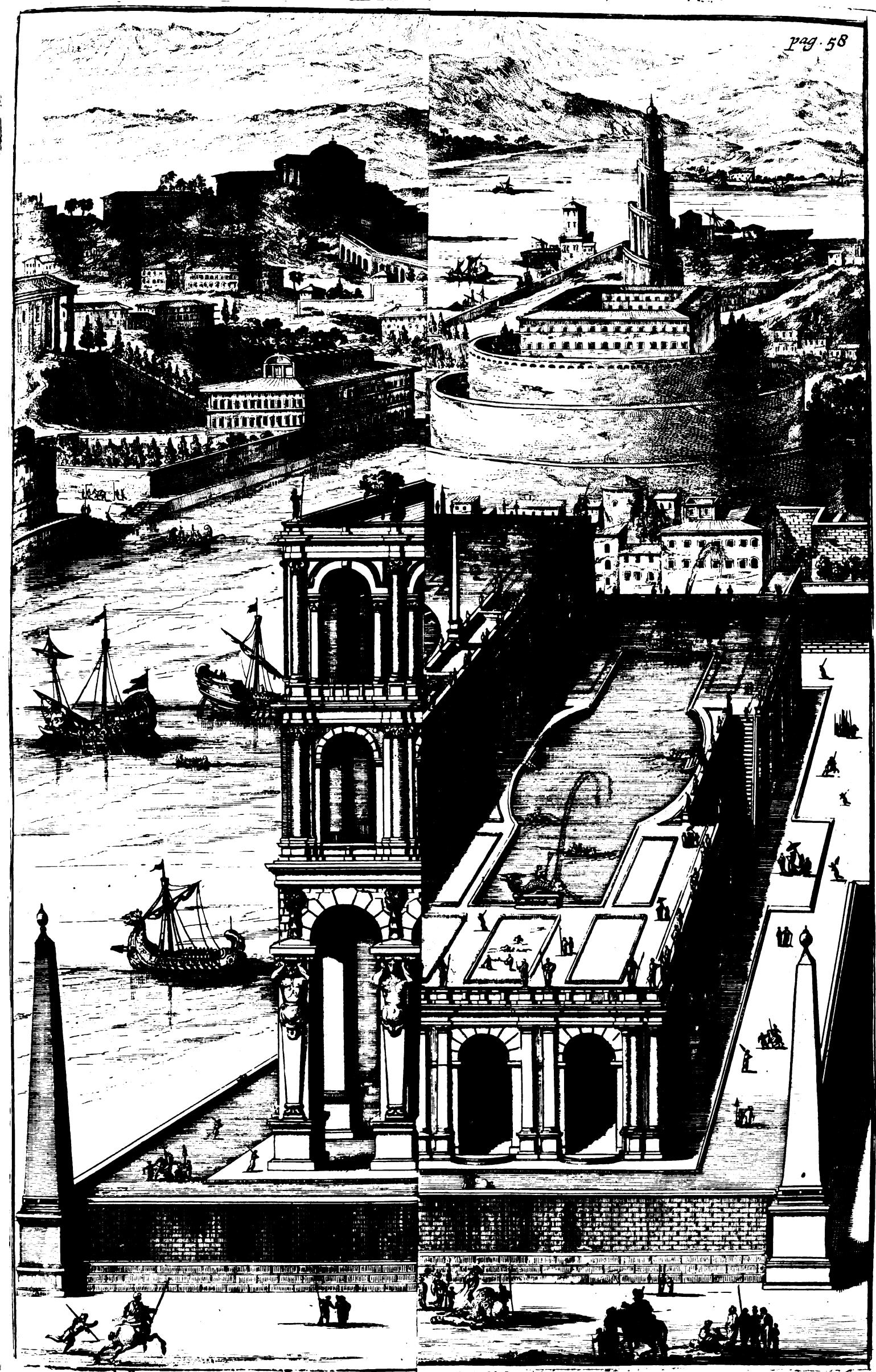
Incredibilis animi magnitudo in Semiramide.

Tanta fuit in Semiramide animi fortitudo, tantus ambitiosi pectoris ardor, ut requiescere non posse videretur, donec gloriam Nini mariti sui, incredibilem gestorum memoria, si non superaret, saltem æquaret. Fuerat ea primùm auctor de ditionis Bactriæ urbis, & consequenter totius Bactrianorum regni, de quo vide Diodorum lib. I. cap. 3. cuius animum, supra omnem muliebris conditionis sexum admiratus Ninus, eam in uxorem duxit. Sub hoc primævi mundi Imperatore Nino, Semiramis Imperatrix, sub fœmineo sexu masculum, Martiumque animum induens ea ges fit, quæ non solum fœmineam conditionem superaret, sed & tam ardua, tam sublimia verè ῥεόξα ή ἀπιστα operata fuit, ut, si scriptorum veridicæ relationi fides habenda est, post se omnium gentilium mulierum, fortiumque heroinarum famam multis parafangis reliquisse videatur. Sed cùm jam in præcedentibus de Turri octozonia, & civitate Babyloniæ ab ipsa ereta actum sit, jam restat, ut & Hortos ejus pensiles pari passu describamus.

Horti pensiles.

Sic itaque dicit Diodorus lib. III. cap. 4. Erat & pensilis Hortus juxta arcem, non à Semiramide, sed à quodam Rege Syro postmodum in gratiam ejus factus. Verùm quicquid hic Diodorus scribat, perperam dictum fuisse, omnes ferè veteres scriptores afferunt, cùm hoc unicum opus Semiramidis fuisse, credendum sit; cùm Rex ille Syrus, cujuscunque tandem nominis fuerit, in aula Reginæ præcipuus, quem ut illa insigni favore prosequebatur ita quoque condendorum hortorum pensi-

lum curam dedit; hic ad animum Semiramidis, quem norat, rerum inauditarum, & insolentium amore tumidum, se accommodans, persuasissime videtur, ut ad delectationem propriam hortos omni florum, plantarum, arborumque genere confertos supra palatii sui tecta conderet. Qualis autem hujusmodi structura esset hisce verbis describit Diodorus. *Hujus Horti, inquit, singula latera jugeribus quatuor extenduntur. Aditus veluti in monte erat, aedificiis unum supra alterum extuctis, ut in eo conspectus longè latèque pateret; testudines in solo positæ erant, quæ totius Horti pondus sustinerent, inde aliæ super alias excrescente semper magnitudine, aedificatae; nam superiores, in quibus Horti murorum superficies continebatur, altitudine 50 cubitorum eminebant; earum latitudo pedum erat 12. muri pars magna impensa extructa, spissitudine erant pedum 22. solum hoc pacto constabat: erant positæ lapideæ trabes longitudine pedum 16 & 6 latitudine; super has pro pavimento stratæ arundines asphalto compactæ, desuper cocti lateres duplice oridine gypso structi; tertio regulæ plumbeæ, nequa humiditas ad testudines manaret; aquarum insuper receptacula, quibus humor efflueret. In hoc pavimento congesta humus profunda, ut magnarum arborum radibus satis esset, Hortum efficiebat; in eo proceræ omnis generis arbores aspectum jucundum reddebant; lumen quoque adeò testudines invicem præbebant, ut in eis regia diversoria haberentur; præterea aqueductus occultè fabricatus rigabat Hortum. Hucusque Diodorus. Verùm cùm hæc descriptio obscurior sit, quam ut ex ea vera fabricæ forma concipi possit, ejus hinc scenographiam oculis lectoris, juxta*

CAPUT VI.

De Hortis Pensibus, à Semiramide in Babylonico campo exstruis, qui & inter miracula mundi numerati fuere.

Incredibilis animi magnitudo in Semiramide.

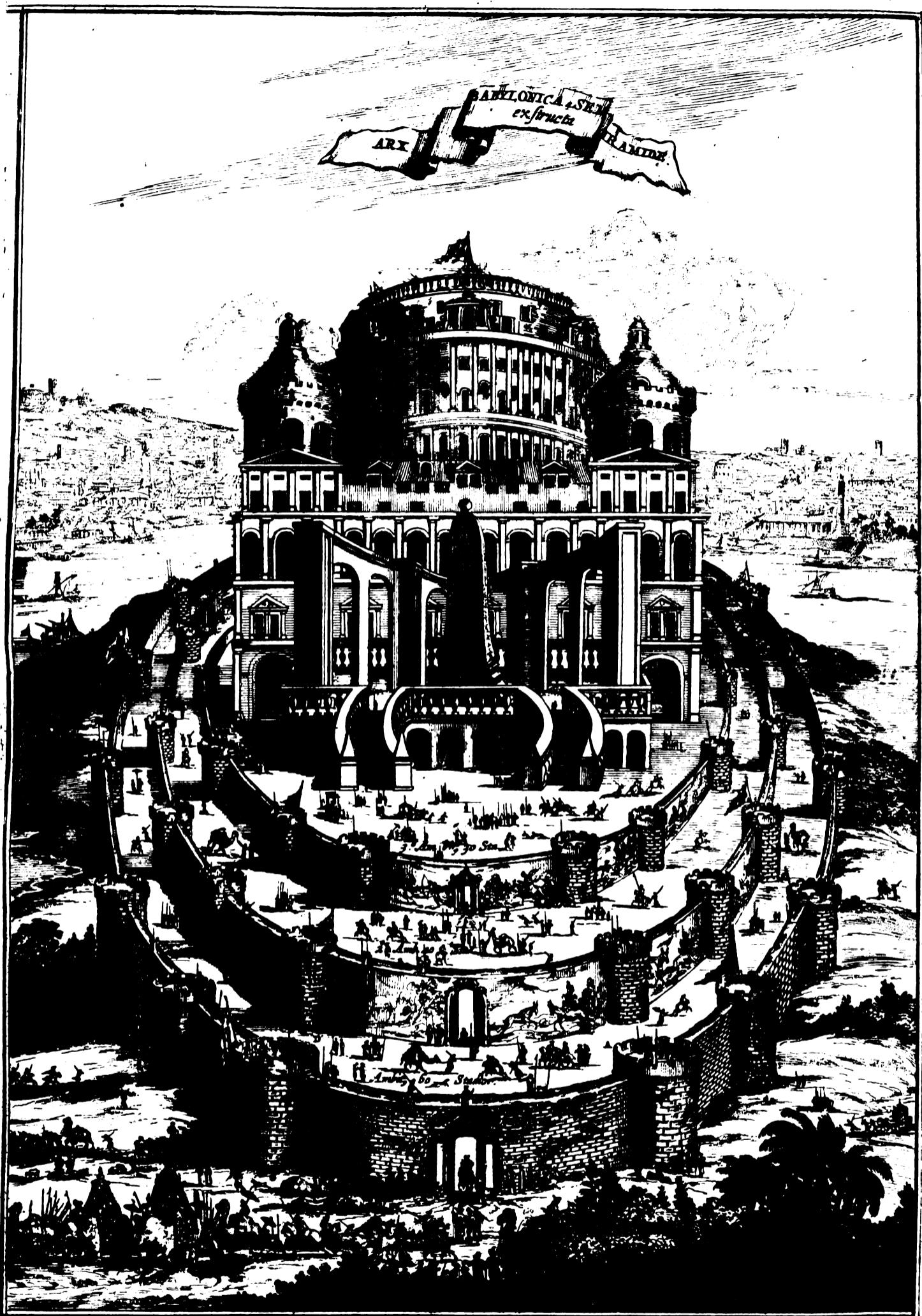
Tanta fuit in Semiramide animi fortitudo, tantus ambitiosi pectoris ardor, ut requiescere non posse videretur, donec gloriam *Nini* mariti sui, incredibilem gestorum memoria, si non superaret, saltem æquaret. Fuerat ea primùm auctor de ditionis *Bactriæ* urbis, & consequenter totius *Bactrianorum* regni, de quo vide *Diodorum lib. I. cap. 3.* cuius animum, supra omnem muliebris conditionis sexum admiratus *Ninus*, eam in uxorem duxit. Sub hoc primævi mundi Imperatore *Nino*, *Semiramis* Imperatrix, sub fœmineo sexu masculum, Martiumque animum induens ea ges fit, quæ non solùm fœmineam conditionem superaret, sed & tam ardua, tam sublimia verè ἀνέδοξα καὶ αἰνιστα operata fuit, ut, si scriptorum veridicæ relationi fides habenda est, post se omnium gentilium mulierum, fortiumque heroinarum famam multis parasangis reliquisse videatur. Sed cùm jam in præcedentibus de Turri octozonia, & civitate *Babylonie* ab ipsa ereta actum sit, jam restat, ut & *Hortos ejus pensiles* pari passu describamus.

Horti pensiles.

Sic itaque dicit Diodorus lib. III. cap. 4. Erat & *pensilis Hortus* juxta arcem, non à Semiramide, sed à quodam Rege Syro postmodum in gratiam ejus factus. Verùm quicquid hic Diodorus scribat, perperam dictum fuisse, omnes ferè veteres scriptores asserunt, cùm hoc unicum opus Semiramidis fuisse, credendum sit; cùm Rex ille *Syrus*, cujuscunque tandem nominis fuerit, in aula Reginæ præcipuus, quem ut illa insigni favore prosequebatur ita quoque condendorum hortorum pensi-

lium curam dedit; hic ad animum Semiramidis, quem norat, rerum inauditarum, & insolentium amore tumidum, se accommodans, persuasissime videtur, ut ad delectationem propriam hortos omni florum, plantarum, arborumque genere confertos supra palatii sui tecta conderet. Qualis autem hujusmodi structura esset hisce verbis describit Diodorus. *Hujus Horti*, inquit, singula latera jugeribus quatuor extenduntur. *Aditus* veluti in monte erat, ædificiis unum supra alterum extuctis, ut in eo conspectus longè latèque pateret; testudines in solo positæ erant, quæ totius Horti pondus sustinerent, inde aliæ super alias excrescente semper magnitudine, ædificatae; nam superiores, in quibus Horti murorum superficies continebatur, altitudine 50 cubitorum eminebant; earum latitudo pedum erat 12. muri pars magna impensa extucta, spissitudine erant pedum 22. solum hoc pacto constabat: erant positæ lapideæ trabes longitudine pedum 16 & 6 latitudine; superbas pro pavimento stratæ arundines asphalto compactæ, desuper cocti lateres duplice ordine gypso structi; tertio regulæ plumbeæ, nequa humiditas ad testudines manaret; aquarum insuper receptacula, quibus humor efflueret. In hoc pavimento congesta humus profunda, ut magnaram arborum radibus satis esset, Hortum efficiebat; in eo proceræ omnis generis arbores aspectum jucundum reddabant; lumen quoque adeò testudines invicem præbebant, ut in eis regia diversoria haberentur; præterea aqueductus occultè fabricatus rigabat Hortum. Hucusque Diodorus. Verùm cùm hæc descriptio obscurior sit, quam ut ex ea vera fabricæ forma concipi possit, ejus hinc scenographiam oculis lectoris, juxta

Semiramidis Arcis descriptio

Regias duas ex terra que Domine Regione ad fluvium magnis impensis, magnificissimas Semiramis extinxit. Quae ad Occidentem sua erat, prout Diidorus Siculus recensuit, trias habebat ambias. Prima ambia 60 furlarum, et 50 Orygiorum, aliis et septuaginta mœstibus ex coccis lateri confonctas erat. Terra ad 70 Orygiorum surgebat. Altera quo fudicula longa erat, in coatus prima exquisita, prout quoniam quodam cruce adiacet lateribus omnis generis annulis colorum arcuatio ad veritatem similitudinem efficit, communebat.

Tertius tandem murus, et intus arcus concavus, litera C. notatus 30. Stadia complexus non longitudinis, non latitudinis modi solum concursum operis supererat. In primis venatio illic ore variorum plena animalium, que magnitudine & Cubitus excedebat. Et inter hos Semiramis conscribatur ex equo Pardalem jaculans, et prope vir Nympha lancea ferens Leonem. Ceterum interior Arcis structura nō à Diidoro et Herodoto fuit omissa illa placit Picardus subfinire fecit.

Cap. VI. ta exactum verborum à Diodoro de ea traditorum tenorem, exhibendam censui.

Expositio singularum partium.

Totius Horti structura quadra in circuitu 46 jugerum longitudinem habebat, ita ut singula latera in quatuor jugerum spaciū extenderentur.

Jugerum quid? Quid igitur per jugerum hīc intelligatur, expendamus. Utī mensuræ rerum variis occasionibus inventæ sunt, ita quoque difficile est, iis certam & determinatam mensuram attribuere, ob mensurarum, quibus diversæ nationes utuntur, varietatem. Sacra scriptura dicit, jugera, media pars agri, quam par boum uno die arare potest, utī Hebrewæ lectio habet: *בְּכָחֵץ מִעֵדֶת צָמֶר שְׂדָה.* In medio jugero par boum agri; cui Plinius subscribit. Verūm cum dies non horas æquales semper duodecim, sed pro diversa ratione solstitiorum climatumque, horarum quantitatem sortiantur; hinc quoque dubium exācte determinari non potest. Hieronymus Mathematicus, 200 pedibus contineri scribit; Quintilianus 200 pedibus in longitudinem, dimidium in latitudinem refert. Varro lib. I. *Jugerum*, inquit, est, quod quadratos duos actus habet; actus quadratus, qui & latus 120 pedes & longus totidem. Diodorus sanè hoc loco nequam ipsam quadratam horti superficiem, sed longitudinem tantum unius jugeri sumpsiſſe, vel inde patet, quod ambitum horti in quadro positi, per quatuor jugerum, in quæ singula latera se extendeant, longitudinem intellexerit, quantum autem unum jugerum Babylonicum pedibus secundum unius lateris longitudinem constiterit, Hieronymus Mathematicus ducentis pedibus definit; cum itaque unum latus Horti quatuor jugerum longitudine constiterit, & 200 pedibus unum jugerum, fuerit haud dubiè unum latus 800 pedum, qui in passus reducti dabunt 160

passus: dant unum stadium; erit itaque *Sect. II.* latus unum Horti 800 pedum, id est, 160 passuum, qui unum stadium, & insuper 35 passus conficiunt; hic verò numerus pedum si quadretur, dabit sexcenta quadraginta millia pedum quadratorum, aream totius horti.

Intra hunc ambitum erant quatuor areæ 400 pedum longitudinis A B P X. P X L M. L M N O, & N O D I. Prima elevabatur à terra 12 cubitos, sive 36 palmos circiter; secunda P X L M alta 20 cubitos, sive 60 palmos; tercia L M N O 37 cubitos sive 3 palmos; quarta proxima Euphrati, 50 cubitos erat alta, id est, 180 palmos; atque in hac area, omnis generis plantæ, flores, arboreſque in quincuncem dispositæ cernebantur, & amoenissimæ peridromides topiario opere, ad umbram capessendam instructæ. Non deerant hīc fontium salientium jucundissimi prospectus; aquæ verò per machinas hydraulicas ex Euphrate in altum, tum in fontium usum, tum ad Hortum irrigandum deducebantur. Atque tota *Structura* hæc structura sustinebatur fornicibus *ra arcubus* latericiis sibi lato interstitio, arctissimis strictissimisque vinculis secundum *areæ* proportionem sibi cohærentibus, quorum quilibet arcus, sive fornix 12 habebat pedes diametri N O, fornices verò unus ab altero distabant 22 pedes, uti videre est in O P. In superioris Horti parte obstupescenda illa fabrica supponebatur, quæ per intextas sibi fornices ita adornabatur, ut cum esset in varia aularum receptacula distincta, singula tamen lumen uberrimum tum per portarum arcus, tum per fenestras, singula reciperent; & hoc pro rata altitudinis proportione eadem spectabantur in reliquis areaum, sive planorum, primi, secundi, & tertii substructionibus. Ne verò plana hæc cum tempore ex aëris injuriis damnum reciperent, illa magnis instrata fuere lapidibus, longitudinis 16 pedum,

Descriptio Hortorum Semiramidis, qui pensiles dicti sunt.

In uno latere civitatis erant horti suspensi, sere conjuncti fluvio Euphrati, qui inter septem miracula Mundi numerabantur.

Situs eorum erat figuræ quadratæ, quadringentorum pedum, per quemlibet angulum, quibus correspoderent secundus & tertius. A B. A C.

Intus erant quatuor Atria vel Areæ, 400 pedum longitudinis, & 100 latitudinis, ita ut una supra aliam emineret. E F G H.

Prima elevabatur à terra 12 cubitos cum dimidio E.

Secunda, viginti cubitos. F.

Tertia, triginta septem cubitos cum dimidio. G.

Quarta proxima Euphrati, quinquaginta cubitos. Illic extrahebatur aqua ab Euphrate certis quibusdam machinis, ad irrigandos hortos. H.

Tota hæc structura sustinebatur fornicibus latericiis, sibi cohærentibus lato interstitio secundum proportionem arcarum, quorum quilibet habebat 12 pedes diametri. N O.

Distabat itaque unus ab altero fornix pedes 22. O P.

Et hoc quidem tam pro firmatione intermedia, quam pro commoditate mansuicularum quarundam ibi extrestructarum.

Superiora harum tabernarum primo erant instrata magnis lapidibus, longitudinis 16 pedum, & 4 latitudinis ut in prima area videre est E.

Secundo, totum illud erat coopertum magnis arundinibus, ut in secunda area observatur. F.

Tertio, omnes illæ arundines erant obtegtae magnis laminis plumbeis, quea defendarent fornices ab humiditate terræ. G.

Quarto tandem, erat super omnia hæc optima terra, exulta exquisitis floribus & plantis. H.

Gradus à Diodoro non referuntur, sed ex Architectoræ regulis à nobis ita sunt concinnati, & literis I K L M. designati.

Fenestræ litera R notatæ, tot erant aperturæ, per quas in singulas areas visere dabatur.

Cap. VI. pedum, & quatuor latitudinis; quæ primò arundinibus, deinde magnis laminis plumbeis integrabuntur, ne humiditate terræ damnum paterentur, & plana, & substructiones; quæ deinde per canales oblongos, & plumbeos ad extra evolveretur.

Hortorum deliciae arborumque inservio in supremo domus recto. In superiori verò plano, dictâ jam arte cooperto, optima, & feracissima terra aggerebatur, tantæ altitudinis, ut & arbores radices suas commodè & sine impedimento distendere possent.

Strabonis mira descriptio. Strabo hujusmodi Hortos describit hoc pacto: *Cum viderent artifices, arbores, quas supra ultimum planum plantare volebant, sufficientem terram habere non posse, omnes substructionum columnas, quos ipse talos vocat, intus datâ operâ vacuas reliquisse, terrestrique glebâ replevisse, eo fine, ut arborum supra plantatarum radices hisce columnis ad quadrati prismatis formam constructis, sese paulatim insinuatae, firmam consistentiam consequerentur.* Addit Diodorus ad irrigandum Hortum, aquam ex Euphrate flumine per occultos canales derivatam fuisse, quod quidem artificium aliud esse non potuit, nisi illud, quo per antias rotæ beneficio, aquam in turris appositæ altitudinem elevarent, & hinc per syphones in varios usus eandem distribuerent. Vide figuram.

Porrò primum planum infimum ita constitutum erat, ut per scalas ascensus daretur ad secundum, & hinc aliæ scalæ ad tertium, & tandem ad supremum, tametsi verò harum scalarum nulla apud Diodorum mentio fiat, hâc tamen industriæ scalas constitutas, vel ipsius architectonicæ regulæ nobis, fieri debuisse dictant. Fenestræ literâ R. notatae, tot erant aperturæ, per quas ad singulas areas prospectus concederetur. Atque hæc est sumptuosa illa Hortorum pensilium structura, quam non exiguo studio ex Diodori descriptione, in hac præsenti delineatione, oculis curiosi lectoris exponendam rati su-

mus. Has auctorum veterum lectiones, *Seçt. II.* cum singulari adhibito studio paulo exactius ponderâssem inveni multa veritati non consentanea neque concipi posse totius structuræ symmetriam, nisi alio modo disponeretur moles tanta camerarum, arcuum, peridromidum, aularum, hortorum, fontiumque varietate, ad omnes opticarum projectiōnum leges expressa oculis exponeretur curiosi lectoris, quod in hac præsenti schemate præstitimus in quo præter projectionem opticam, eadem fere hic spectantur, quæ in præcedenti scheme.

Non destitit hâc in *Semiramido* magnæ mentis ambitiosa gloria; siquidem præter alias urbes, quas ad nobiliora *Asiae* flumina, veluti emporia quædam ad mercaturam exercendam condidit. Præterea ex *Armenia* montibus, inquit Diodorus, lapidem exscindi jussit, longitudine 150 pedum, latitudine verò spissitudineque 24. hunc magnâ currum multitudine ad flumen delatum, navique impositum, *Babylonem* detulit, inque platea insigniori erexit. Res mirabilis spectantibus, quem à forma obeliscum vocant; inter septem miracula mundi annumeratur, fuitque hic primus in orbe obeliscus, qui & postmodum *Ægyptiorum Regibus*, *Chusi* filiis, ergendorum obeliscorum originem dedit, de quibus vide *Obeliscum Pamphilium*, & Tomum IV *Oedipi*, & in sequentibus. Longitudo hujus lapidis ex uno saxo in obeliscum efformata, fuit, uti ex Diodoro paulò ante allegato constat, 150 pedum, 24 latitudinis, qui in palmos resoluti dant altitudinem 225 palmorum, latitudinem 36 palmorum; quæ quidem vasta moles multis parasangis superat omnes obeliscos, qui unquam in *Ægypto*, & postea *Romam* translati, erectique fuerunt. Certè obeliscus Thebanus, quem hodie ante ecclesiam Sancti Joannis Lateranensis erectum videmus, omnium

Cap. VI. mnum eorum, qui judicio Plinii, in *Ægypto* inventi sunt, maximus fuit, quem & *Cambyses*, cùm omnia *Ægyptiorum* monumenta igne, ferroque consumpsisset, hunc solum molis re-

Compas-
ratio ma-
gnitudi-
nis bujus
cum Late-
ranensi o-
belisco.

verentiā motus, intactum reliquit. Sed jam unum cum altero comparemus. Habet Lateranensis obeliscus 148 palmos, à basi usque ad ultimum pyramidii apicem; Semiramæus verò 225 palmos; quæ ab invicem subducta relinquent 77 palmis longiorem Lateranensi; habet præterea Lateranensis obeliscus unum latus basis 14 palmorum, Semiramæus verò 36. quæ dempta ab invicem, dabit latus basis 22 palmis latius obelisco Lateranensi; unde immensam molem esse debuisse, quis non videt?

Quomodo
obeliscus in
Babylonem deve-
ctus fit ibi.
que quibus
machinis
reducit.

aut qua ratione, quibus machinis per terram à loco montis, ex quo excisus fuerat, ad *Euphratis* flumen, ad plurima milia deductus fuerit, quis novit? & tametsi *Diodorus* curribus ductum fuisse dicat; ego certè experientiā, in translatione obelisci *Pamphili* ex Hippodromo *Caracallæ* in forum Agonale devecti doctus, id curribus minimè fieri potuisse crediderim, sed magnâ ingentium scytalarum agilium moli suppositarum agitatione ad flumen promotum existimem; navibus deinde in *Babylonem* per flumen translatum fuisse ait, ubi fides iterum vacillare videtur; quæ enim navis tantæ moli sustinendæ, quantumvis ventricosa, sufficiens fuisse. Dico itaque, neque fluminis profunditatem, neque navis capacitatem tantæ moli portandæ proportionatam dari potuisse. Accedunt scopuli fluminis latentes, & fundi inæqualitas, quibus ingens navis pondus prævalens vel subfedisset, vel nimio pondere rupra fuisse: verisimile itaque est, craticula ingentium arborum contabulatione, quas crates vocant, more *Ægyptiis* solito in *Babylonem* devectum fuisse. Quibus demum machinis tam in-

auditam unius saxi molem erexerint, le-Sect. II. etori Staticæ non imperito expendum relinquo; ut proinde vel ex hisce recitatis architectonicæ artis specimib⁹, à *Babylonis* artificib⁹, exhibitis, luculenter pateat, eos omnium artium ad fabricandum necessariarum, videlicet Staticæ, Hydraulicæ, Opticæ, Metallariæ, Sculptoriæ, & Plasticae perfectam, sine quibus nihil dictorum monumentorum confici poterat, notitiam habuisse, adeoque cum *Ægyptii* cum *Babylonis* de mirabilium operum exhibitione, concertasse videantur; vide, quæ de hisce & similibus in III Tomo *Oedipi*, de *Mechanica Ægyptiorum*, amplissimè egimus.

Reliqua verò gesta *Semiramidis* pro-
sequitur *Diodorus* lib. citato, cap. 4. & 5. *in bello.*
ubi tradit, eandem magnam Libyæ *Æthiopie*que partem, in suam ditio-
nem redegisse, ac bellum *Indis* illatum
vario eventu gessisse, & ubi necessitas
exigebat, ausu inaudito montes com-
planasse, & valles implevisse, *Sabelli-*
cus ex *Ctesia* refert. Quod & breviter
tangit *Justinus* loco citato, ubi plura de
mirabili *Reginæ* hujus virtute, ac pru-
dentiā paucis perstringit; atque illud
imprimis, quod statim ac orbata ma-
rito est; illa impubere adhuc immatu-
roque ad bellum filio, ipsa molem bel-
li sustinendam censuit donec, tandem
rebus præclarè gestis, se ostendit ta-
lem, quæ etiam viros virtute anteiret,
& cui propterea nemo parere detre-
staret.

Anno itaque mundi 2090, postre-
mo dictæ *Semiramidis* anno definente,
nimirum sub finem anni 42 vitæ Sarœ u-
xoris *Abrahæ*, necesse est, defunctam ef-
fe *Semiramidem* *Affyriorum* *Reginam*, si-
quidem ipsa (teste *Eusebio in Chronicis*)
regnavit post virum suum annis qua-
draginta duobus; quod & tradunt *Dio-
dorus rerum antiquarum* lib. 3. in calce ca-
pitis quinti; & ex *Trogo Pompejo* *Justinus*
circa initia lib. 1. sub anno mundi 2049.
quo

Cap. VI. quo Chronologi dicunt, eandem regnare cœpisse, eodem nimirum anno, quo nata est *Sara*, à quo ad hunc annum *in chronologismo nostro* invenies prædictos duos & quadraginta annos.

Mors Semiramidis infamis. Hæc Regina quæ de cætero, propter rerum gestarum gloriam celeberrima, virtute plusquam virili, dotata, infelicem tamen, ac fœdum, indecorumque exitum habuisse scribit *Justinus*, supra citato loco, dicens, eam à *Nino* minore, proprio ejus filio fuisse trucidatam, quod licet vetula (erat enim duos & sexaginta annos nata, ut tradit ex *Ctesia Diodorus* loco citato) insanâ ardens libidine, incestuosum ejus concubitum expetivisset. Et hoc, tanquam magis receptum, referunt etiam *B. Augustinus de civit. DEI*, lib. 18. sub finem capit. 2, & *Genebrardus* lib. 1. suæ *Chronologæ*, aliique auctores. Tametsi *Diodorus* suprà relatus de obitu ejus agens dicat, quod ipsa detectis, quas ei *Ninus* per eunuchum paraverat, insidiis, omniq[ue] injuriâ juxta Ammonis responsum, remissâ, cum omnibus, filio, ut regi parerent, præfectis mandasset, è vestigio evanuit, ad deos, juxta

Oraculi responsum, ut creditum est, trans-Sect. II. lata. Sic *Diodorus*; qui his postea quædam fabulosa subjungit, quibus etiam prioribus fidem abrogâsse videtur.

Anno postea proximo circiter inchoante, prædictæ Reginæ successit ^{Ninias Rex Babel} *filius Nini*. *Zameis*, qui & *Ninias*, sive *Ninus* minor, majoris *Nini* ac *Semiramidis* filius, tertius *Affyriorum Rex*, ut scriptum reliquerunt *Eusebius in Chronicis* & historici proximè allegati, *Justinus & Diodorus*; quorum postremus lib. III. cap. 6. hujus Regis vitam, moresque, & gubernandi rationem, longè diversam ab ea, quam hactenus majores sui tenuerant, initam, breviter describit, additque eundem à posteris quoque suis usque ad *Sardanapalum* fuisse æmulatam; & idem ferè paucis perstringit loco citato *Justinus*, de hoc eodem *Nino* minore dicens: *Ninias* elaborato à parentibus imperio contentus, belli studia deposituit, & veluti sexum cum matre mutasset, raro à viris visus in fœminarum cœtu conseruit. Posteri quoque ejus exempla secuti, responsa gentibus per internuncios dabant. Sic ille.

C A P U T VII.

De stupendis fabricarum miraculis, quæ fratres Nembrod, Misraim ejusque nepotes, ex eadem familia Chus in Ægypto, ad Babyloniorum imitationem, æmulationemque exhibebant.

C. VII. Existentibus post divisionem lin-guarum *Chus*, ejusque filiis, *Misraim*, *Nembrod*, eorumque nepotibus simul in *Babylonia*, *Nembrod* cùm potens viribus, sive per sortem, sive per tyrannidem, imperio Babylonico potitus esset, fratres ejus, & filii admirati animi magnitudinem, & in extruenda immensæ molis *Turri*, peritiam, *Nini* quoque in Regnis conquirendis gloriam, civitatisque, quam in *Affyria* fundaverat, incomparabilem vasti-

tatem, successu quoque temporis, superbae quoque, & prodigiosæ penè magnificentiarum monumenta in *Babylonia* à *Semiramide* uxore *Nini* erecta, ambitionis cæstro perculti, ut & ipsi magnitudine portentosarum fabricarum, nomen sibi immortale compararent; statim, postquam in *Ægyptum* sorte ipsis collatam Coloniam pervenissent, ea mox attentarunt, quibus *Babylonios* cognatos si non æquarent, saltem iis non cederent; unde ante omnia, exemplo

C. VII. plo *Semiramidis*, quam cum Mausoleum, sive pyramidem inusitatæ magnitudinis, supra descriptam ad æternam mariti sui memoriam in *Babyloniam* extruxisse, obeliscum quoque, quo major in orbe à posteris visus non est, in præcipua *Babyloniae* platea, cum incredibili omnium spectantium admiratio-

Ægyptii Simiae Babyloniorum in Obeliscis erigendis. tione erexisse cognosserent. Hisce magnis moliminibus, quæ præsentes adhuc viderant, vel aliorum relatione intellexerant, impulsi, & ipsi pyramidibus, & obeliscis totam *Ægyptum* repleverunt, præterea simulacris, fanis, labyrinthis, fabricisque fide humana superioribus, ea præstiterunt, quæ nulla unquam humana potentia adæquare valuit. Verùm quænam illa fuerint, quamvis in III Tomo *Oedipi* quam amplissimè descripsérimus, hic tamen eorum nonnulla iteratò paucis exponen-

Cur Chamæ familiæ iam grandia monumen- ta post se reliquerit, non vero familia Semæ, & Japhethi. da duxi. Quod antequam fiat, cur sola ex tribus filiis *Cham*, *Sem* & *Japheth*, *Chami* progenies, tametsi à DEO maledictionibus subjecta, tam stupenda tamen successu temporis opera peregerit? *Japhethi* vero stirpem DEO devotam, nil horum præstitisse reperiamus? Pari paecto cur ante diluvium, neminem ex Patriarchis, aliquod singulare monumentum post se reliquisse legimus, nisi *Cainum* à DEO pariter maledictum; quem tamen omnium primum, vastissimam urbem, civitatem inquam gigantum, quam facer textus

Enochiam vocat, ædificasse, ex *Genesi* Sect. II. notum est. Cujus rei causa uti ab occultis DEI judiciis dependet, ita nefas foret, eam humani intellectus angustiis comprehendere; hoc solùm dicere possumus, *Semum* & *Japhethum*, uti à DEO electi erant, ita quoque omnibus aliis spretis, in hoc unicum continuò pii parentis sollicitatione incubuisse, ut per filios nepotesque novis semper, novisque fundatis coloniis, orbem terræ, habitatoribus, unà cum divini cultus propagatione complerent: *Chamæ* vero familia, à sancta stirpe divisa, & idololatriæ dedita, nil non intendebat, quām ut per inauditas invisasque fabricarum insanas structuras, operumque magnitudinem divinos sibi apud posteros, honores compararent, & proinde temporali hac felicitatis gloria cum æterna morte commutarent. Verùm cum hæc omnia quām amplissime tradita sint in nostro *Oedipo* *Ægyptiaco*, lectorem ad eum remittimus. Restat solùm, ut hīc nonnulla mirabilium operum exhibitione, fabricarum portento adducamus, ex quibus lector colliget, omnium quæ mundum posterum in admirationem traxerunt, gestorum granditatem à sola *Chami* progenie, cui tum *Babylonica terra*, tum *Ægyptus* in sortem acciderat, peractam fuisse. Sed jam ad rhombum. De Pyramidibus incipiamus.

SECTIO III.

De prodigiosis fabricis Ægypti, quas Chusia progenies ad imitationem cognatorum Nembrod, Nini & Semiramidis in regnis Babyloniæ & Assyria stupente mundo in Ægypto crexerunt.

P R. A E F A T I O.

Quamvis in tertio tomo OEdipi de hisce syntagmate de Mechanica Ægyptiorum quam uberrimè differuerimus: hoc tamen loco valde opportunè ex iis non nihil repetendum censui. Sed ad rem.

C A P U T I.

Pyramides, & obelisci in Ægypto eretti.

*Magnifica-
centia &
splendor
pyrami-
dum.*

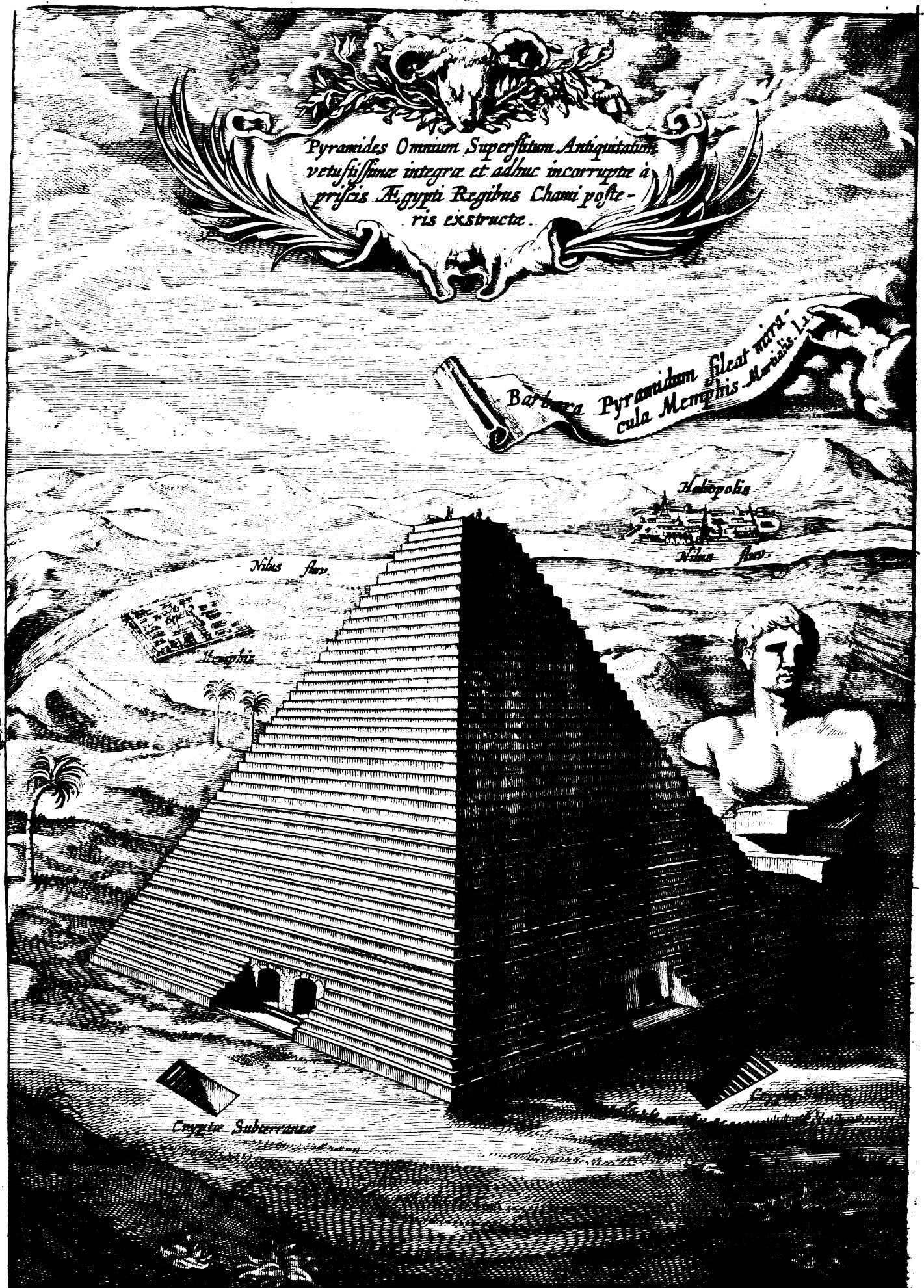
Quanta fuerit pyramidum in Ægypto à Regibus erectarum magnificantia, splendor, & granditas, ex hoc inter cætera colligitur, quod unanimi scriptorum consensu, vel tunc etiam, quando Romano-rum fastus omnia mundi loca concubabat, inter orbis miracula fuerunt connumeratae. Et tametsi variis Ægypti locis insolentes hujusmodi turrium moles conspiciebantur fundatè: Memphis tamen inter cæteras potissimum admirationis argumentum ac ve-

*Herodo-
tus in Eu-
terpe.*

luti mundi miraculum fuerunt. Herodotus, qui, teste Plinio citra annum 300 ab urbe condita vixit, hæc cum primis testatus in Euterpe, Verum, inquit, in pyramide hac annos 20 absumptos, cuius singulæ frontes saxis dolatis, decentissime que coagmentatis, quorum nullum minus 30 pedum: fuit autem exstructa hæc pyramis in speciem graduum, quas quidam scalas,

Diodorus. quidam arulas vocant. Diodorus 400 annis Herodoto posterior, & ipse oculatus earundem inspector, hoc pacto illas describit. Octavus denique Rex Chemmis (Herodoto Cheobus) Memphis annos regnavit 50, aedificavitque trium pyra-

midum maximam, inter septem præclarissima opera numeratam. Hæc versus Libyam spectant, longè à Memphi stadiis 120, à Nilo autem 45, que ex artificio, & operis magnitudine mirabilem stuporem intuentibus præberent. Earum maxima quatuor est laterum, quorum quodlibet ab inferiori parte jugera septem continet, altitudo amplius, quam sex jugera tollit; latitudo quali debet, deducta paulatim usque ad verticem altitudine, continet cubitos 1565. Ex Cubitus lapide duro, difficilique ad tractandum, sed unus trium palmo-æternum permanens pro structura omnis constat. Nam fermè mille annis, ut ajunt quidam, ut alii tradunt, amplius tribus millibus & quadringentis ad nos usque ea moles integra permanxit. Ferunt eos lapides ex Arabia longo admodum itinere advectos. Aggeribus autem fabricata est, nondum eo tempore inventis machinis. Opus certè mirabile, præsertim in terra undique arenosa, ubi nulla neque aggeris, neque cæsi lapidis sunt vestigia, ut non ab hominibus, sed à Diis tanta moles structa videatur. Conantur Ægyptii mira quædam de his fabulari ex sale & nitro eos factos esse aggeres, posteaque Nili incremento liquefactos, absque hominum labore penitus defecisse. Verum id procul

Cap. I. cul abest à vero; nam & multitudine hominum agger est constructus, & multitudine deletus est. Nam 360000 hominum, ut ajunt, ad id opus deputata sunt, quod 20 fermè annis absolverunt. Deinde describit secundam Pyramidem à Rege Chabreō erectam structurā priori similem, magnitudine imparem, utpote latis lateribus singulis stadium tantum comprehendentibus: pecuniam omnem in opus prioris impensam, in olera tantum & herbas, mille & sexcentorum talentorum sumptus excessisse dicantur. Tertiam Pyramidem Myzerinus Rex erexit, sed morte præventus opus absolvere non potuit, adeoque magis architectorum summum ingenium, quam otiosam pecuniæ ostensionem Regum admirari liceat. Meminit & harum molium Strabo Diodoro ferè Syn-chronus lib. XVII. *Quadragna*, inquit, *stadiis ab urbe (Memphi) montanum quod-dam est superciliū, in quo stant pyramides multæ. Earum tres memorabiles sunt; duæ inter septem orbis miracula adnumerantur; singulæ altitudine stadii, figurâ quadratâ, altitudinem habentes paulò ma-jorem quolibet latere & mole se paululum excedentes.* Et paulo post. *Ulterius in montis altitudine majori tertia est, multò primis duabus minor, majori tamen impensa structa, nam ab ipsis ferè fundamentis usque post medium constat nigro ex lapide, ex quo mortaria faciunt, ab extremis Æ-thiopiæ montibus delato, qui cum & du-rus sit, & operatu difficilis, reddit opus sumptuosius. Rhodopis meretricis, sive Dorichæ Sepultura.* Plinius deinde singula exactius trutinans, hæc inter alia profert lib. XXXV. c. 12. *Dicantur obiter & pyramides in eadem Ægypto, Regum pecuniæ otiosa & stulta ostentatio, quippe cum faciendi eas causa à plerisque traditur, ne pecuniam successoribus, aut æmulis infidianibus præberent, aut ne plebs esset o-tiosa. Multa circa hoc vanitas illorum hominum fuit, vestigiaque complurium in-choatarum extant. Una est in Arsinoite*

Nomo, duo in Memphis non procul *Sect. III.* *Labyrintho, de quo & ipso dicemus. Totidem ubi fuit Mœridis lacus, hoc est fossa grandis. Sed Ægyptus inter mira & me-moranda narrat harum cacumina extrema, quæ eminere dicuntur. Reliquæ tres quæ or-bem terrarum fama implevere, sanè conspi-cue undique adnavigantibus, sitæ sunt in parte Africæ, monte saxeo sterilique, in-ter Memphian oppidum, & quod appellari diximus Delta, à Nilo minus quatuor millia passuum, à Memphis, vico ap-proposito, quem Busirin vocant, à quo sunt as-fueti scandere illas. Et paulo post: Sed pyramis amplissima ex Arabicis Lapidici-nis constat, 360000 hominum annis 20 eam construxisse produntur. Et infra: amplis-sima octo jugera obtinet soli quatuor angu-lorum paribus intervallis per octingentos o-ctoginta tres pedes singulorum laterum, al-titudo à cacumine pedes 25. Hæc Plinius. Et tametsi citati auctores quoad si-tum convenient, vix tamen est, qui cum altero in mensura concordet, quod factum crediderim ob diversam mensurarum diversis nationibus usita-tarum rationem.*

Hisce Neoterici acceſſerunt py-ramidum mensores, quos inter Petrus ^{Petrus} Bellonius Bellonius meritò primum locum ob-tinet, qui data opera ad pyramides mensurandas in Ægyptum concessit, sic autem dicit. Pyramides verò Ægypti adeò à veteribus celebratæ edito loco sunt, quæ procul 40 millium passuum apparere incipiunt. Hos Ægyptii Pharaones nun-cupant. Quæ quidem magis admirandæ vi-dentur propè insipientibus, quam ab au-ctoribus descriptæ sint: nam videntur esse montes immensæ magnitudinis, unde Ro-manorum fabricæ, & antiqua opera nihil accedunt ad harum pyramidum splen-dorem & magnificentiam. Positæ autem sunt in loco valde deserto, seu solitudine, quatuor milliaribus à Cairo distante ultra Nilum tertio lapidis jactu, & earum am-plissima reliquias etiam præstantia superat, quam omnes antiqui scriptores aspectu mi-rabi-

Cap. I. rabilem esse scripserunt. Exstructa est
Magni- gradibus foris prominentibus, atque 324
tudo pyra- passus in singula latera habet; à basi usque
midis ma- joriā à Bel- ad cacumen continet 250 gradus, quorum
lonio de- singuli altitudinem habent quinque solea-
rum calcei, novem pollicum longitudinis,
adeoque vastæ est latitudinis hæc moles, ut
peritisimis atque validissimus sagittarius
in ejus fastigio existens, atque sagittam in
aërem emittens, tam valide eam ejaculari
non posse, ut extra molis basin, sed in i-
psos gradus semper cadat. Fastigium ejus
in planitiem definit 2 passus in diametro pa-
tentem, in qua 50 homines consistere que-
unt. Aliæ etiam duæ Pyramides sunt im-
mensæ magnitudinis, sed longè minores pri-
ma, & harum trium minima, tertia sui
parte major est ea, quæ apud testaceum
montem est Romæ. Praeter has tres pluri-
mæ aliæ minores hinc inde per arenosum il-
lud solum sparsæ sunt, plus quam centum,
quarum ne unica adeo vitiata spectatur, uti
Romana. Hæc Bellonius. Quæ ferè con-
gruunt relationi factæ Marci Grimani
Marcus
Grimanus
Cardina-
lis.
antistitis Aquileiensis, & postea Car-
dinalis: hic enim uti antiquitatum
perstudiosus, ita ipsem, dum in Æ-
gypto, negotiorum causâ Venetorum a-
geret, eam mensus est, eamque con-
scendit, & ad interiora penetravit. Py-
ramidis, inquit, hujus commensus justis
passuum intervallis, quorum magnitudo
trium palmorum antiquorum modulos ali-
quantulum excessisse putatur. Singula qua-
dratæ basis latera passus 270 circiter com-
pleteuntur; universaque pyramidis ex redi-
vivo, & præduro lapide constat, ejusque
præcinctiones in satis convenientem longitu-
dinem extenduntur, itaque toto opere a-
ptantur ac disponuntur, ut ad summum ver-
ticem usque, et si quam maximè difficilem,
incommode præstent ascensum; sin-
gulae enim tripalmarem, ac semis circiter
altitudinem habent, nec tantum utique pro-
minentis planitiei nactæ fuerunt, ut scan-
dentium vestigia iis commodè tutoque inniti-
possint. A basi autem usque ad verticem
200 circiter ac 10 præcinctiones habentur,

singulæque eandem prorsus altitudinem ob- Sect. III.
tinent, adeò ut structuræ totius altitudo ba-
bis suppositæ latitudini æqualis omnino vi-
deatur. Præ omnibus tamen maximè
& exactissimè illas observasse reperio
Principem Radzivilium in peregrina-
tionis suæ historia fol. 161. Verba ejus Radzivilius.
quantumvis longiora, adducenda ta-
men duxi, ut sigillatim omnia eluce-
scant. Summo mane, inquit, unâ ante diem
horâ ex hospitio egressi ad civitatem vete-
rem venimus, quæ à nova, quartâ milliaris
parte, inter hortos semper eundo, distat;
duabus verò horis post exortum solis traje-
cتو Nilo, quintâ milliaris parte peractâ,
rectâ ad pyramides pervenimus, de quibus
quoniam ab auctòribus multa produntur,
ego quæ ipsem coram vidi, breviter anno-
tabo. Constat omnium testimonio. Mem-
phim civitatem sacris & prophanis literis
celebratam, olim hîc fuisse, nunc præter
exiguas quasdam versus meridiem ruinas,
eius nulla apparent vestigia, steriles arenæ
omnia cooperiant, pyramides tamen 17 ad-
huc integræ conspiciuntur, quarum duæ
sunt majores, & tertia à Rhodope mere-
trice constructa, est in primis elegans, vix
tamen 60 aut 70 cubitorum habet altitudi-
nem. Hæ tres pyramides sunt planè integræ,
& inter miracula mundi commemorantur.
Duæ majores stupenda & incredibili sunt
magnitudine; 300 habere cubitos dicitur.
Intrinsecus habet artificiosos & peramplos
gradus, quibus æquè ac extrinsecus ad ipsam
usque summitatem ascenditur; habet & con-
camerationes, quarum due majores, una supra
*alteram erecta, quæ sepulchra Regum Ægy-*pti continebant; in inferiori extat etiam ho-*
die sepulchrum satis magnum, in quo corpus
aliquid fuit repositum. Porrò à quibus Regi-
bis quanto sumptu, quo modo vel artificio,
& num à Judæis in Ægyptiacaservitute
constitutis, (quod omnibus ferè auctòribus
placet) pyramidum hæ moles fuerint excita-
tæ, vel num iidem Hebræi aggeres & fos-
sas, quibus Nilus deducitur (apparet e-
nim non naturâ, sed arte facta esse omnia)
*perfecerint, historicis judicandum relinquo.**

Cap. I. Illud mirari magnopere convenit, cum dictæ pyramides in sublimi monte, qui totus è vivo saxo constat, sint erectæ, quantum tamen è lapidum genere colligitur, apparet eas non ex ejusdem rupis lapidibus esse concinnatas, nec facile per vestigari potest, unde aut qua ratione tanta lapidum congeries eò comportari potuerit, quandoquidem etiam Nilus exundans tribus milliaris par-

Supenda tibus à fabrica remotus procurrit. Sed nec
saxorum magnitudo. aliud penetrari potest, cum quilibet lapis tres cubitos longus & latus, altus verò plus quam uno sit & semis, quo labore & artificio in tam altum montem protrahi, & in summitate collocari potuerit. Maxima omnium pyramis ex lapidibus ejusmodi se-
Etis, & quadratis in formam montis cu-
jusdam naturalis, singulari quodam arti-
ficio est fabricata, & licet quadrangu-
lari figura, ab ima parte sensim in cacu-
men consurgat, tamen lapides isti qua-
drati ita inæquali ordine compositi arte
mirabili videntur, ut moles tota montis
à natura formati speciem repræsentet. A-
scensus propter lapidum crassitatem gravis
ac laboriosus, securus tamen est, & licet
passu convenienti usus fuerim, vix tamen
intra unam & dimidiā horam pyramidis
summitatem ascendi, ubi planities est qua-
drata, spaciū decem cubitorum in quali-
bet parte complectens.

Secunda
pyramidis
descriptio. Secunda pyramis paulò priore minor, ad geminum sagittæ jactum ab illa distat, ingressus interior ad illam non patet, quem tamen occultum esse volunt. Exte-
rius ad medium usque potest ad illam con-
scendi, cum ad eundem modum, ut prior illa, lapides habeat compositos, nisi quod paulò planiores & minores sint. A medio verò lapides ita complanati sursum ascen-
dunt, ut ultra progredi sit impossibile, quod eo maximè consilio factum appareat; inde verò tertia ejusdem pyramidis pars, usque ad summitatē lapides habet quasi neglectim & inordinate collocatos, ut in parte inferiori, ita ut nisi series illa saxorum plana, quæ ad aliquot denos cubitos e-
levatur, impediret, confundi ejus sum-

mitas, quemadmodum prioris, facilè Sect. III. posset.

Tertia pyramis ad latus secundæ ver- *Tertia*
sus civitatem, est Rhodopes illius, cuius *pyramidis*
jam meminimus, tota ex lapide dolato, ut
conscendi non possit, fabricata, à qua ad
ternum arcus jactum etiam versus civita-
tem, est caput collo & brachiis prominens
ejusdem meretricis septem cubitorum altitu-
dine, habitu mirabili, ex uno vivoque saxo
exsculptum. Volunt nonnulli, quod ex illa *Statua*
majori pyramide, quam ingressi sumus, per *Rhodo-*
cavernam subterraneam in rupe excisam, *pes, ora-*
culum. quam lapidibus obrutam vidimus, angustus
& occultus in caput hoc patebat aditus, atque
inde oracula edita, vulgo gentilium existi-
mante per ipsum capitum os illa proferri. Ha-
cenus Radzivilius, qui quidem adeò
exactè omnia descripsit, ut nihil eidem
addi, aut demi posse videatur.

Inter cæteros easdem pyramides
mirâ industriâ & curiositate anno
1616 lustravit illustrissimus vir Pe-
trus à Valle, omnia & singula exami- *Petrus à*
nando, & cum auctoribus compa-
rando, exactè & minutim observa-
vit, à quo & ore tenus (erat enim, dum
in vivis esset, inter paucos amicus fa-
nè singularis) accepi, quæ & postea
in Itinerario suo, quod hoc anno 1654
primum prodiit, omnia exactius de-
scripsit.

Arabes paulò in earundem descrip-
tione differunt. Sed ne quidquam
intermisso videamus earum rerum,
quæ ad pyramides spectant, hîc eo-
rum relationes adducam. Ita autem eas
descripsit Joseph Ben Altiphasi in libro de
historia Ægypti, cui consonant ea, quæ
Ben Salamas in libro, qui Hortus Mi-
rabilium Mundi nominatur, tradit.

Pyramides quæ sunt in Ægypto, sunt *Arabum*
maximæ, duæ potissimum quæ sunt in *de Pyrami-*
dibæ rela-
fossa, quæ est Melræ antiquæ ad occi- *tio.*
dentalem partem Nili. Dicitur quod eas
ædificaverit Schur filius Schahaluak, fi-
lii Schariak ante diluvium, & dicitur
quod Hermes Trismegistus ob sapientiam
suam,

Cap. I. suam, qui & hebraicè dicitur Henoch, & est Adris, super eum pax, cum sciret futurum diluvium, edificavit eam, & reposuit in ea omnia sua bona, & libros & quidquid habebat pretiosi. Est autem omnis pyramis quadrata, & politæ figuræ, si elevationem perpendiculararem spectes, 317 cubitorum, circumdatur quatuor superficiebus æqualibus laterum, unumquodque latus 460 cubitorum. Est autem eo artificio ab ingeniosis architectis structa, ut nihil in ea alteracioni obnoxium sit, sive enim venti vehementes irruant, sive terræ motus concutiant, nil tamen de ea aufertur unquam. Saxa singula, ex quibus constat, quinque cubitorum longa, alta duorum. Dicitur habere portas supra canales occultos subterraneas, singuli canales longi 20 cubitorum, & portas ex lapidibus habent, & canalis orientalis respicit meridiem, & canalis occidentalis occidentem, per singulos aditus patet in septem domos, singulæ domus septem planetarum nominibus insignitæ sunt, intrinsecus ad invicem dispositæ omnes. In singulis domibus idolum ex auro, quorum unum manum ori applicatam tenet, & librum in fronte. Si quis appropinquaverit ei, aperit os suum, & inventa est in ore ejus clavis catenâ alligata. Porro pyramidis orientalis, sepultus est in ea Sehurid Rex. Pyramis occidentalis, in ea sepultus est frater ejus Hugith. Pyramis Elmalum in qua sepultus est Aphrus filius Hugith. Sabæi recitant, quod in una harum sepultus fit Agathemon, qui est Seth, & in altera Hermes, & Elmalum, & Szab filius Hermis. Hæc ex Rabbi Abraham relatione, de qua uti nihil nobis neque ex prophanis nec ex sacris literis constat, ita quoque eam solitis eorumdem fabulosis narrationibus adscribendam censeo. Vide quæ de hisce amplius egimus Tom. I. Oedipi.

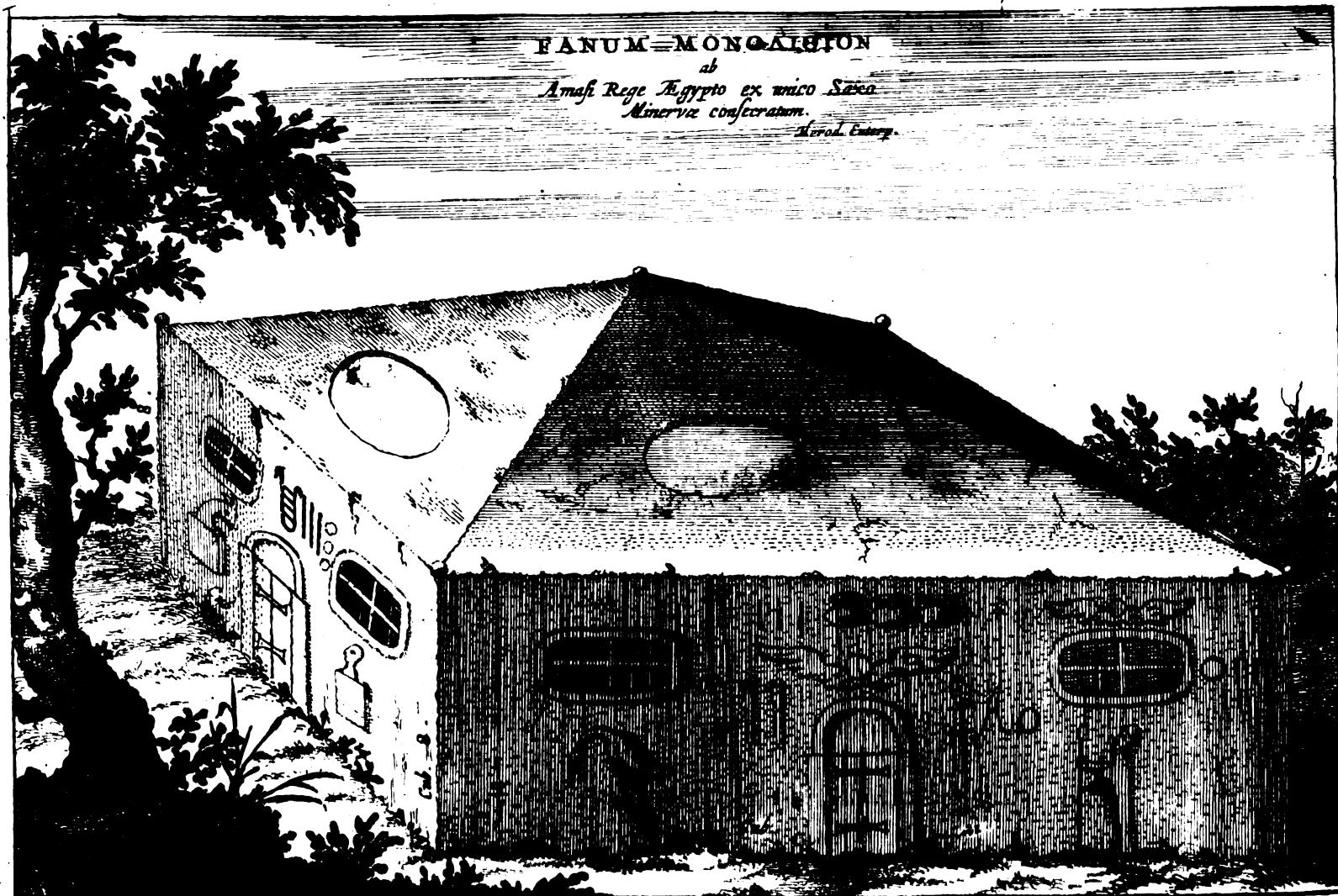
Atque ex hisce fusius forsan, quam Sect. III. par erat, demonstratis clarè patet mirificum architecti ingenium, tum in structura mirifica adornanda, tum in lapidibus tam vastis singulos suis locis admovendis. Res enim sine machinis, summa industria & prorsus Archimedæ constructis nequaquam confici poterat. At quibus tractoriis machinis usum esse putabimus, in lapidibus ex Arabiae montibus tanta intercedine dissipatis, per tam invia & impedita itinera in locum statutum advehendis? Quis hodierno tempore architectum reperiatur, cui ad simile quid attentandum animus sufficiat? Est enim lapidibus, quorum singuli, longitudinis 30 pedum, teste Herodoto, ita coagmata, ut sine ulla divisione lapidum in hunc usque diem integra perseveret; in circuitu 3532 pedum, cuius singula latera tantum ferè spatii occupant, quantum longitudo fori agonis Romæ, ut proinde fabrica hæc omnes sumptuosas Romanorum fabricas, uti sunt thermæ, amphitheatra, &c. multis parasangis sive magnitudinem, sive expensarum exorbitantiam, sive denique magnificentiam & ingenium spectes, superarit.

Hæc dum scribo, Titus Livius Buratinus, architectus insignis, qui datâ operâ in Ægyptum profectus est, ut omnia antiquitatum monumenta summa diligentia inquireret, inquisita delinearet, & sic posteritati thesaurum concrederet, mihi inter multa alia, hujus quoque pyramidis delineationem transmisit, unâ cum deserti in quo reperitur, & cryptæ subterraneæ, in quam aditus ad mumias patet, ichnographia, quam hic unâ cum literis ad me datis apponendam duxi.

C A P U T II.

Delubrum ex unico lapide constructum.

INTER cætera Ægyptiorum memoria, ab Amasi Rege constituta, & hoc est, quod delubrum quoddam ex integro & solido saxo trium annorum spatio, ope duorum millium hominum, ex urbe Elephantina Sai 20 diecum itinere distante advexerit, de quo exactè Herodotus in Euterpe circa finem. *Ad hæc quod non minimè sed maximè admiror, hoc est. Attulit ædificium ex solido saxe ab urbe Elephantina, in quo afferen-* do triennium consumpsérunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. *Hujus autem domus extrinsecus* ^{Mensura templi} *est 21 ulnarum longitudo, 14 latitudo,* ^{monolithi} *8 altitudo. Hec est dimensio exterior domus ex uno lapide; interior autem ejus longitudo est 18 ulnarum seu cubit. latitudo 12, altitudo 5. Domus verò templo invehenda erat magnificentissima, seu vestibulum Minervæ, quod in Sai exstruxerat Amasis opere admirando, atque cætera*

*adricia tum lapidum, substrictionumque vastitate, tum Colosorum Andro-Sphyn-
gumque immanitate longè superans, ubi inter alia tres colossi videbantur, quorum medius 75 pedum, reliqui duo utrimque eum*

*stipantes singuli 20 pedum. Sed cum ad ve-
stibulum dictum monolithum ædificium pertraxissent, architectum, teste Herodo-
to, suspirasse ajunt, vel diuturni laboris per-
tæsum, vel ut ajunt propter mortem unius è
guber-*

Cap. III. gubernatoribus mole cedente oppressi, & quasi in desperationem actum operis ulterius promovendi, ibidem reliquisse. Atque hæc est admiranda illa fabrica ex integra rupe, imò monte excisa, quam quibus machinis spatio 20 dierum à Sui dissito promovere potuerint, vix est, qui a-

nimo concipere possit. Fuit hæc mo- *Sect. III.*
les spatio 20 dierum dissito advecta trium annorum tempore, uti dictum est. Quantum verò singulis mensibus, diebus, machinis promota fuerit moles, arithmeticis calculandum relinquo.

Totius Symmetriæ Computus.

Exterior.			Interior.		
Longitudo.	Latitudo.	Altitudo.	Longitudo.	Latitudo.	Altitudo.
Cubit. 21. seu ped. 42.	cubit. 14. seu ped. 28.	cubit. 8. seu ped. 16.	— cubit. 18. — seu ped. 36.	cubit. 12. seu ped. 24.	cubit. 5. seu ped. 10.

Differentia Interioris & Exterioris.

Longitudo.	Latitudo.	Altitudo.	Quæ differentia constituit crassi- tiem murorum.
cubit. 3. seu ped. 6.	cub. 2. seu ped. 4.	cub. 3. seu ped. 6.	

Atque ex hisce mensuris facile curiosus Lector pondus totius eruet.

C A P U T III.

Labyrinti in Ægypto prodigiosa fabrica.

Quæ de Labyrinto Ægyptiaco scribunt vetustissimi Auctores, *Herodotus, Diodorus, Strabo, & post hos Plinius*, omnem humanam fidem superare videntur. *Herodotus* ad primum ejus intuitum infinita admiratione defixum fuisse de se testatur. *Diodorus* omnibus operibus hominum industria unquam factis, superius excellentiusque fuisse scribit. *Plinius* potentissimum humani ingenii opus praedicat. Operis magnitudo, dispositio & magnificentia à variis varie exponitur, neque id mirum cuiquam videri debet, cum Labyrintum ingressi, quisque in tanta rerum spectandarum multitudine, id potissimum, quod maximè in admirationem traheret, referendum putaverit, unde dum nova semper & mirabiliora occurribant lustranda, facile inde confusis spectantium animis ex innumeris, uti singu-

*Inexpli-
cabilis La-
byrinthi
magnifi-
centia.*

la distinctè observare non potuerunt, ita confusè quoque & indistinctè posteritati illa consignarunt. Certè *Dædalum* hujus admiratione fabricæ capitum, inde occasionem cepisse alium Labyrintum in Lemno condendi *Plinius* asserit; tametsi centesimam tantum partem ejus fuerit imitatus, dum sese ex inextricabili fabricæ structura etiam summo quo pollebat ingenio, explicare non potuerit. Situs est Laby- *Labyrinti*
rinthus ad Lacum Mæridis versus *Croco-
ditopolim*, teste *Herodoto & Plinio*, quod & sepulchrum Mæridis esse volunt. Dividitur id primum in duodecim juxta *Herodotum*, & in sedecim juxta *Plinium* domicilia, tot videlicet aulas, seu portius ampla receptacula, vastissimaque ædificia, quot olim Ægyptus universa in Præfecturas, quas Nomos vocant, dividebatur. Erant autem, teste *Strabo*, singulæ aulæ Nomorum colum-“

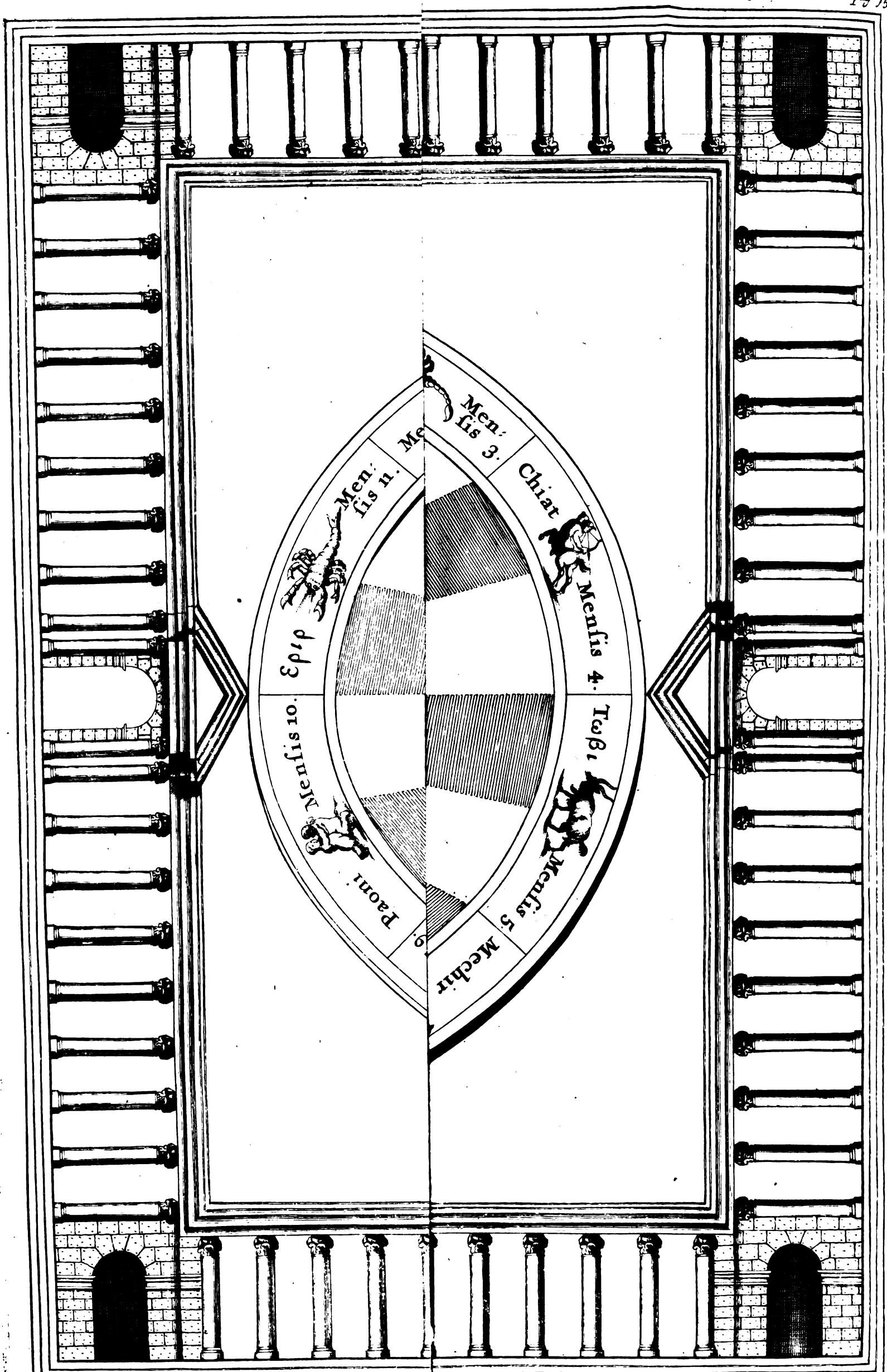
K nis

C. III. „nis ambitæ, invicem, continuæ, viæ ve-
„rò quæ ad eas tendunt ex adverso sunt
„muri, qui aulas ordine positas cingunt.
„Ante ingressam verò portam Cryptæ
„sunt multæ ac longæ, quæ inter se tan-
„ta & tam mirifica tortuositate vias im-
„plicitas tenent, ut nemo ingredi aulam
„ullam possit; nec egredi sine duce, in-
„explicabili nimirum illo viarum errore
„deceptus.

Descriptio Sunt hîc & cœnacula altissima, por-
canaculo-
rum, porti-
cunque. ticusque nonagenis gradibus singuli
exstructi, columnis ex porphyrite la-
pide fulciti, quos inter Deorum simu-
lachra, Regum statuæ & summa mon-
strosarum imaginum congeries. Qua-
rundam verò domorum talis est, ab in-
geniosa architecti inventione situs &
dispositio, ut mox atque fores earum
aperiuntur, formidabile tonitru audiri
videatur. Dignum verò præ omnibus
admiratione est, quod domorum sin-
gularum tabulata seu tecta, uti & cry-
ptarum latitudines ex integris, teste
Strabone, lapidibus, magnitudinis pror-
fus insolentis extructa sint, nullo pror-
fus nec ligni, nec alterius materiae in-
terventu. Verbo, totam fabricæ ex-
tensionem tria millia domorum com-
prehendisse referunt, quæ vel ingen-
tem urbem æquare poterat. Sed au-
diamus singula exactè desribentem
in sua *Euterpe Herodotum*. Verba e-
jus sunt.

*Herodoti La-
byrinthi de-
scrip-
tio.* Regnantibus in *Ægypto* duodecim
byrinthi „Regibus, placitum est eis aliquod re-
linquere commune omnibus monu-
mentum, ex eoque placito fecerunt
„Labyrinthum paulò supra *Mæridis* sta-
„gnum, maximè urbem versus, quæ di-
„citur *Crocodilorum*, quam ego aspexi fa-
„ma majorem: Si quis enim ex *Græco-
rum* narratione muros & operis spe-
ciem ratiocinatur, minus concipiet,
„quam pro labore & sumptu hujus La-
„byrinthi, tametsi enim *Ephesi* tem-
„plum memoratu dignum est, & in Sa-
„mo, tamen Pyramides erant narratio-

ne maiores, quarum singulæ multis & "Sectio magnis operibus *Græcia* æquiparandæ" III. sunt. Sed eas quoque Labyrinthus an- " tecellit. Etenim duodecim, cuius au- " læ sunt tecto opertæ, portis oppositis " altrinsecus, sex ad Aquilonem conti- " guæ, totidem ad Austrum vergentes, " eodem prorsus muro conclusæ. Bifa- " ria in eo sunt domicilia, una subterra- " nea, altera superiora illis imposita, u- " traque tria millia quinquaginta, quo- " rum ea quæ superiora sunt, ipsi vidi- " mus, & quæ aspeximus, enarramus; " subterranea vero auditu percepimus: " nam qui Labyrintho præpositi *Ægy-
ptiorum*, nolebant illa ullo pacto mon- " strari, quod dicerent illic sepulchra " esse, tum eorum Regum, qui ædifican- " di Labyrinthi fuerunt auctores, tum " facrorum crocodilorum; ita de inferio- " ribus docti comperimus, superiora ipsi " aspeximus humanis operibus majora. " Nam anfractus seu egressus per tecta, " & regressus per aulas, uti erant diver- " sissimi, ita infinita me admiratione af- " ficiebant. Ex aula in conclavia transi- " tur, ex conclavibus in cubicula, è cu- " biculis in solaria alia, è conclavibus in " aulas alias. Horum omnium lacunar, " quemadmodum & parietes, lapideum " est, sculptilibus passim figuris orna- " tum, singulæ aulæ maxima ex parte " digestæ albo lapide, columnarum am- " bitu redimitæ, angulo quo finitur La- " byrinthus, adhæret pyramis quadra- " ginta passuum, in qua grandia sunt in- " sculpta animalia, ad quam iter sub ter- " ra fit. Hæc est descriptio ab *Herodoto* " curioso rerum omnium inspectore & admiratore observata, cuius descrip- " tionem secutus, libenter hîc totius fabricæ rudem faltem quandam & su- " perficialem ichnographiam in *Oedipo de fabricis Ægypt.* exhibuisse, si per tempus licuisset, ut lector ex ungue le- " onem colligere, & de præstantia inge- " nii talium operum architecti conjice- " re posset. Sed id hoc loco opportunè, quantum

Cap. III. tum ex auctoribus citatis conjecturis
 obscuris assequi potuimus, præstandum
 censuimus. Hisce auctoribus subscriptis
 bit Strabo lib. XVII. rerum *Ægyptiarum*
 sequentibus verbis. Ad hæc est Laby-
 rinthi fabrica, opus haud impar pyra-
 midibus & adjacens Regis sepultura e-
 jus qui Labyrinthum construxit, lo-
 cus autem in primo fossæ ingressu ad
 30 aut 40 stadia, procedenti occurrit
 planities quædam sub mensali forma
 pagum habens, & multorum Regum
 regiam, quot prius Præfecturæ, quos
Nomos vocant, erant. Nam totidem
 aulæ sunt columnis ambitæ invicem
 continuatæ omnes uno ordine, & uno
 pariete tanquam parvo quodam muro
 ante se aulas sitas habent. Viæ vero
 quæ ad eas tendunt ex adverso sunt i-
 psius muri, ante regressus cryptæ qui-
 dem multæ, quæ inter se vias flexuofas
 habent, ut nemo peregrinus ingredi
 aulam ullam possit, nec egredi sine du-
 ce, dignum admiratione, quod unius
 cujusque domus tabulata ac etiam cry-
 ptarum latitudines ex lapideis tabulis
 integris, & magnitudine insolita ex-
 tructæ sint, nullo usquam nec ligni nec
 alterius materia inteventu. At si quis
 tabulatum ascenderit is videbit lapi-
 deum campum magnum stratum la-
 pidibus, inde incidet iterum in aulas
 27 ordine positas & columnis ex solito
 lapide innitentes; parietes quoque i-
 plos ex lapidibus non minoribus com-
 positos. In fine ædificii quod plus
 stadio occupatur, est sepultura quæ-
 dam, pyramis quadrangula cujus
 quodlibet latus ferè jugerum & altitu-
 do par sepulturæ, nomen est *Imendas*,
 vel *Simendes*, dicunt tot aulas ibi fa-
 cetas esse, quot erant Præfecturæ sive
Nomi *Ægypti* ad quos causa consultan-
 di de rebus magni momenti conveni-
 re solebant. Ita Strabo. Quia tamen ex
Hecatæi relatione fabrica hæc *Ismendis*
 Labyrintho minimè, sive magnificen-
 tiam, sive vastitatem spectes, est in-

terior, hinc ejus quoque descriptionem *Sect. III.*
 ex ipsis *Hecatæi* oculati testis apud *Dio-
 dorum* verbis apponemus, quamvis e-
 go putem & Labyrinthum & Simen-
 dis mausoleum unum fuisse, Labyrin-
 tho adjectum.

Sepulchra quoque, inquit Diodorus,
Regum *prisorum* *mirabili* *opere*, & quæ
 minimè æquari à posteris possent, fuisse a-
 junct. Referunt sacerdotes 47 sepulchra re-
 gia, quorum usque ad Ptolemæum La-
 gum 17 tantum supererant, in eorum li-
 bris scripta contineri, eorumque etiam plu-
 rima, quo tempore ad ea loca accessimus,
 absumpta erant, Olympiade 180. Non so-
 lum verò ab *Ægyptiis* sacerdotibus hæc
 traduntur: sed Græci complures, & in his
Hecatæus, qui, Ptolemæi Lagi tempo-
 re, Thebas profecti, historias *Ægyptias*
 scriperunt, nobiscum sentiunt, de priori-
 bus enim *Regum* *sepulchris*, in quibus tra-
 ditur Jovis pellices conditas fuisse, reticens
 singula; solum regis monumentum, qui Si-
 mendius est, tradit fuisse stadiorum de-
 cem, cuius in aditu porta erat vario lapide
 constructa, & hujus longitudinem duorum
 jugerum, altitudinem 45 cubitorum fuisse
 ait. Post hanc ingredientibus aderat lapi-
 deum peristylum quadratum, cuius singu-
 la latera jugera quatuor complectentur.
 In eo pro columnis animalia erant sita ex
 uno lapide 16 cubitorum ad antiquam for-
 mam fabricata.

Textura *omnis* *superior* *tecti* *confecta* *Magnitu-*
do *statua-*
ex *lapidibus* *duorum* *passuum* *latitudine*, *rum.*
variisque *stellis* *cœruleis* *ornata*. *Ex* *hac*
deinceps *alter* *erat* *aditus*, & *in* *eo* *porta*
priori *similis*, *sed* *sculptura* *überiori*. *In*
ingressu *statuae* *tres* *positæ* *erant* *ingentes* *u-*
nius *lapidis*, *Memnonis* *opus*, *harum* *una*
sedens, *cujus* *pedis* *mensura* *septem* *excede-*
bat *cubitos*, *ceteras* *Ægypti* *statuas* *ma-*
gnitudine *superabat*; *duæ* *præ* *ea* *usque*
ad *genu*, *altera* à *dextris*, *altera* à *fini-*
stris, *filiæ*, & *matri*, *minores* *positæ*. *Hoc*
opus *non* *solum* *magnitudine* *conspicuum*,
sed *arte* *mirabili*, & *lapidum* *natura* *ex-*
cellens *fuit*, *cum* *in* *tanta* *mole* *neque* *fissu-*
K 2 *ra*

Cap. III. ra quæpiam, neque macula ineffet. Scriptum erat in eo.

Rex Regum Ozymandias sum, si qualis fuerim, & ubi jaceam, nosse velit, meorum aliquid operum exuperet.

*E*sse quoque & aliud signum matris ferrunt, unico lapide, cubitorum 20, habens super caput reginas tres, quæ ostenderent, filiam, uxoremque & matrem Regis fuisse. Post hanc portam & aliud erat peristylion superiori nobilius, sculpturis variis, in queis bellum erat contra Baetrianos, qui ab eo defecerant, gestum adversus hos quadringentis millibus peditum, e-quitum 20 millibus, in quatuor partes diffuso exercitu, quorum omnium filios Regum gesisse imperium. Prima muri pars ob sidionem urbis (scilicet Baetrianorum) sculptam continebat ab ea parte, qua fluvius muros alluit. Rege deinde cum hoste congresso leo una cum eo terribiliter pugnabat. Vide figuram fol. 43. insertam.

Secundus paries sculptus erat captivis absque pudendis, manibusque, à Rege ductis, quæ nota erat illos fuisse animo viles, & corpore imbecilles. Tertium latus sculpturis variis picturisque decoris, Regis sacrificia, triumphosque de victis hostibus continebat. In medio peristylio erat subdialis ara ex pulcherrimo lapide, & opere excellens, & magnitudine miranda. In ultimo autem parietate statuæ jacebant duæ ingentes ex unico lapide cubitorum 27, ad quas tres ex peristylio aditus patebant. Has prope domus erat columnis suspensa, cuius latus quoque duo iugera, id est, 480 pedes amplectebatur, in ea statuæ ligneæ haud parvo numero, referentes eos, qui in judiciis sententias ferrent.

Variis hieroglyphicis finibus expressa. Hi ab una parte muri sculpti 30 numero erant, in medio judicii princeps, cuius à collo suspenso. Veritas penderet, & oculis effet subclausis, librorum cumulo circumstante. Hæ imagines præ se ferebant judices integros esse debere, & solam veritatem inspicere. Deinde ambulacrum erat dominibus plenum, in eisque diversa epularum ge-

genera suavi gustu præparata. Sculptus de Sect. III. inde eminentior cæteris Rex varis coloribus aurum argentumque, quæ ex aureis argenteisque metallis annuatim accipiebat, DEO offerens cum inscriptione summae,

Mine ter decies centena, & ducenta milia millium.

Sequebatur deinde sacra Bibliotheca cum inscriptione,

Animi Medicamentum.

Erant deinceps omnium Ægypti deorum *Omnium* imagines, Regis quoque dona ferentis, quæ *Ægypti deorum* i- cunque competenter DEO. Ponè Bibliotheca magines. cam domus sita erat egregia, in qua 20 ef- sent Jovis & Junonis lecternia. Regis insuper statua, ubi & Regis corpus sepul- tum jacebat. Hanc circumstabant pluri- ma habitacula, in quibus piæ cerneban- tur animantia Ægyptia, omnia sacris a- pta. Circumibat monumentum aureus cir- culus cubitis 365, unius cubiti spissitudine, in quo descripti erant per singulos cubitos dies anni, & astrorum ortus atque occasus, quidve ea secundum Ægyptios astrologos observata significarent. Eum circulum fe- runt, quo tempore Cambyses & Persæ Ægyptiis imperabant, ablatum. Hoc O- simandri monumentum non solum cæteris omnibus sumptuosius, sed & artificio excel- lentius fuit. Haec tenus Hecatæus apud Diodorum.

In hac insolenti prodigiosi operis *Examen* fabrica, tria maxime admiratione di- *singulorum* *mirabi- lium.* gna occurunt. Primum est statuarum tam multiplicium ex unico lapide con- structarum, quarum singulæ 32 pedum altitudinem habebant. Excedebat has multis parasangis in secundi peristylii aditu ex tribus media, cuius vel pes solus ferè adæquabat altitudinem earum, quæ loco columnarum serviebant, ut- pote 28 pedum, seu septem cubitorum longitudinis. Cum itaque pedis lon- gitudo sit subsexupla ad totius altitu- dinem corporis, erat dicta statua, si erecta stetisset (sedentis enim habitu fere-

Cap. III. ferebatur) 168 pedum, quam ne *Rho-*
dus quidem Solis Colossus adæqua-
 set. Memorantur & aliæ duæ prostratæ,
 quarum singulae 108 pedum habebant
 longitudinem, quæ tametsi priori ma-
 gnitudine cederent, præstantia tamen
 lapidis longè superabant. Secundò
 quadratum ædificium columnis inni-
 xum, cuius singula latera longa 480
 pedes, columnis 27 ex integro lapide
 fulcita, quibus in superiori tecto toti-
 dem respondebant immensæ magni-
 tudinis statuæ ligneæ. Tertium erat
 aureus circulus qui circumdabat *Simen-*
dis monumentum, 365 cubitorum, qui
 totius anni dies, astrorumque ortus, &
 occasus, astrologorumque electiones,
 observationesque continebat, erant
 que singuli gradus unius cubiti, id est,
 4 pedum, tam in longitudine quæm la-
 titudine, uti & crassities, diameter ejus
 ex mathematico ratiocinio 120 circi-
 ter cubitorum, id est, 480 pedum erat,
 ex quo amplitudo loci quem occupa-
 bat, satis colligi potest. Præterea si
 aureus fuit, ut *Diodorus* memorat, &
 non ex ære inaurato, tota circuli moles
 3650000, id est tres milliones, sexcen-
 ta & quinquaginta millia librarum
 pendebat, posito cubitum solidum au-
 ri, sive cubum aureum, qui 4 pedes
 tam in latum, quæm in altum conti-
 neat, 10000 libras pendere. Quæ res
 vix animo concipi potest.

C O N S E C T A R I U M .

Hinc collige lector curiose, archi-
 tectorum summam Geometriæ tum in
 singulis delineandis pingendisque, tum in
 singulis fabricæ membris rite dispon-
 nendis peritiam & industriam, scul-
 ptorum prodigiosas ingenii dotes, in
 tam enormibus statuis, columnisque
 ex unico lapide servata humani cor-

poris perfecta proportione, effor- *Sect. III.*
 mandis; auri quantitatem in unius or-
 bis cœlestis fabrica, non minori in-
 genii, quæm divitiarum felicitate de-
 monstratam. Quæ sanè opera si paulò *Veterum*
 penitus considero, ausim sanctè affir- *incompa-*
 mare, hosce summi ingenii homines, *rabilitis pe-*
 ritiae inge-
 nium.
 uti nihil humanarum scientiarum la-
 tuit, ita earum ope humanis quoque
 operibus majora præstissem, cum vel in
 unica fabrica efformanda omnes artes
 & scientias, Physicam & Mathematicam
 conspirasse videam. Quis enim
 hodierno die simile quid attentare au-
 deat, nisi totius naturæ consultus, nisi
 totius Arithmeticæ, Geometriæ, Opti-
 cæ, Astronomiæ, Mechanicæ, Staticæ,
 cæterarumque annexarum artium pe-
 ritia ad miraculum præditus? Nemo
 itaque miretur totius architecturæ ra-
 tionem primò ab *Ægyptiis* ad *Græcos*,
 ab his ad *Romanos* devolutam, in hunc
 diem suam adhuc tueri existimatio-
 nem.

Nil dicam hic de lacu *Mæridis*, qui, *Lacus*
Mæridis teste *Herodoto* plus admirationis habet, *descriptio*.
 quæm omnia huc usque enarrata ope-
 ra. Habet is in circuitu tria millia &
 sexcenta stadia, ubi profundissimus
 est 50 passuum, humana industria ad
 aquas *Nili* stagnantes tum recipien-
 das, tum iisdem deficientibus ad ter-
 ram rigandam excavatus. De ejus mi-
 raculo vide citatum *Herodotum in Eu-*
terpe singula exactissimè desribentem.

Non memoro *Thebanæ civitatis* mi-
 racula, quæ apud *Strabonem*, *Diodorum*,
 & paulò antè citatum *Herodotum* vi-
 deantur, quæ profecto tanta sunt, ut
 ipsis auctoribus testibus nihil in hu-
 manis rebus majus & excellentius fieri
 possit. Atque hæc sunt quæ de Archi-
 tectonica *Ægyptiorum* dicenda puta-
 virimus.

C A P U T IV.

D E S C R I P T I O E X A C T A

S I V E
I C H N O G R A P H I A

Labyrinthi Ägyptiaci, potentia humana superioris, quem posteri Chami Reges Ägypti mirabili opere ad Lacum Mœridis extruxerunt.

MUltæ sanè tum in *Babylonia*, *Græcia*, tum *Romæ*, alibique prodigiosæ fabricæ, quæ proinde ab auctoribus inter septem miracula mundi computatae fuerint, recensentur, de quibus in præcedentibus aëtum est, sed quæ *Ägyptiorum* in vastis, & admirandis fabricis erigendis potentiam superarint, nullam invenio. Atque talis fuit fabrica *Labyrinthi*, quem juxta *Lacum Mœrides*, *Chami* progenies post erectionem pyramidum, unâ cum *Simandis* potentissimi Regis mausoleo, fundavit, cuius mollem cum apud *Herodotum*, *Diodorum*, *Hecatæum*, *Strabonem*, *Plinium*, legifsem, tantorum operum admiratione attonito, magnum jamdudum nonnulla ichnographica delineatione tam immensæ fabricæ constructionem exprimenti æstuanti animo insedit desiderium; quod uti in *Oedipo*, de *Ägyptiorum* fabricis, fieri non potuit, ita in hunc locum opportunè differendum censui.

Architectus, ut omnium præcedentium seculorum monumenta multis, ut ajunt, parasangis excelleret, novâ & inauditâ inventione non fabricam, sed quæ vel integrum urbem vastam exprimeret, condere est aggressus; in quo nescio an potius ipsam fabricam admirabilem dispositionem, an architecti ingenium humano superius obstupecsam. Sed ut ea luculentius exponantur curioso lectori, fabricam ab ovo, uti dici solet, exordior.

Erat, ut in hac præsenti Ichnographia patet, totum opus in quadro extrectum, teste *Hecatæo*, atque juxta quatuor mundi partes dispositum, peristilio circundabatur, quod loco columnarum, uti *Hecatæus* narrat, fulcierant animalia, & statuæ Deorum *Ägyptiorum*, ex uno lapide 16 cubitorum longitudinis ad antiquam formam fabricatæ, & si uni cubito tres palmos demus, singularum statuarum altitudo 48 palmorum, & ipsum peristylum, cum basi & peridromidibus facile 60 palmorum, ita ut per hujusmodi peridromia ambulacra suis balaustris instructa, spectari posset totius molis congeries. Latus peristylii, teste *Strabone*, ad 800 passus; *Plinius* verò ad mille passuum spatium extendit; *Hecatæus* verò decem stadiorum totius ambitum fuisse refert, ita ut ultra 1250 passus, quos ejus ambitui *Hecatæus* tradit, *Plinius* insuper jungat 2750 passus. Quicquid sit, nos certa mensura unum hujusmodi latus juxta Romanam mensuram, spatium quod est à Ponte Sancti Angeli hîc *Romæ*, usque ad S. Petrum & ultra, si non excessisse, saltem adæquasse, comperimus, quod in quadrum eductum, ingentem urbem effecisse, luculenter patet, quin & ipse *Plinius* tria millia domorum comprehendisse memorat.

Per dicta hæc peristyla circumquaque aditus erant ad labyrinthum, quem *Strabo* in 30 Nomos, seu Præfecturas, *Plinius* in 16, *Herodotus* in 12, velu-

I.

II.

Cap. IV. veluti aulas quasdam non sine mysterio divisum ferunt. Nos *Herodotum* sequi, eum in 12 partes, juxta principales *Ægypti* Nomos, seu Præfecturas dividendum censuimus, eo ordine, ut singulæ partes magnitudine quidem æquales, at juxta mysteria quæ in Nomis singulis *Ægypti* numinibus insignitis, magnis, & occultis ceremoniis peragebantur, ob arcanam Domorum habitaculorumque extructionem essent diversissima: cum immensa hujus Labyrinthi structura aliud non exprimeret, quæm templum Deorum immortalium, quo & Reges, & se, & ingentes thesauros suos unâ secum condì vellet: essetque hæc fabrica quasi epitome quædam, & compendium istius templi, quod universam *Ægyptum*, numinum *Ægyptiorum* cultu confertam esse credebant, quemadmodum in *I. Tomo Oedipi de Nomis Ægyptiorum* fusè deduximus, & hîc in exposita ichnographia vides. Per peristylia igitur in omnes 12 Nomos, aditus patet, quorum I. est Nomus Osiris nomine insignitus. II. Saiticus. III. Cygnopolitanus. IV. Crocodilopolitanus. V. Bubasticus. VI. Thebaicus. VII. Heliopolitanus. VIII. Hermoniticus. IX. Memphiticus. X. Atribiticus. XI. Canopicus. XII. Heracleopolitanus. Et in hunc finem fuerunt à Regibus extactæ, ut unaquæque præcipuos *Ægypti* 12 Nomos exprimeret quos & *Herodotus* aulas vocat, unicuique urbi, aut Nomo proprias, in quibus sese sacerdotes, ad de rebus, ad deorum cultum; tum in iis per appropriatas ceremonias peragendum pertinentibus, tum ad *Ægyptum* per numinum tutelarium attractum magnum, conservandam, conferebant.

Et primò quidem notet lector, Nomos singulos, uni ex præcipuis diis, quos magno cultu venerabantur, consecratos fuisse; in centro verò aulæ nomicæ, tum eorundem simulacra, tum

Regis talis, & talis, qui Nomo domi- *Sect. III.*
nabatur, ectypo, monumento opulentissimo, veluti in cimeliarchio quodam, una cum corporibus balsamo conditis, reposita fuisse, ad quod per adeò tortuosas semitas adeò intricata differentium domorum habitacula per tot occultos meandrorum aditus dabatur, ut qui thesauris insidiarentur, ex tot tantisque viarum anfractibus, innumerabilium portarum aularumque discriminibus, nec non ex tortuosis penetralium ambagibus, sese, teste *Herodoto* extricare minimè valerent. Dum enim ex camera in cameras, ex xylistis in aulas per amplas, ex his in fauna, ex fanis in colymbethras, ex his in hortos, ex his denique in novos ingentium aularum recessus, abeunt, dum remeare sine duce tentarent, tantò utique majoribus sese erroribus involutos reperirent, quanto plus processissent; neque putet quis, hujusmodi Nomorum structuram exiguum loci spatium, uti in præcedentibus de peristylo diximus, sed singula Nomorum latera unam tertiam milliaris partem occupasse, uti ex *Plinio* & *Hecatæo* colligimus, ac proinde haud palatii cuiusdam per ampli, sed haud exigui cuiusdam oppidi partem expresserint. Unde cum tota structura præter centralem Labyrinthum 12 hujusmodi oppida continuerit, lector colligeret, qualis debuerit esse tota hæc coacervatorum Nomorum congeries? Et quemadmodum per multiplices viarum ambages ex Nomo in Nomum, sine impedimento aditus dabatur, ita quoque per peristylia nisi per quatuor portas, neque exitus, neque aditus concedebatur, ut proinde exteri sine duce viarum gnaro ingressi, perpetuò vagabundi errorum finem nunquam reperirent; qui verò ad medii, seu centralis Labyrinthi penetralia, in quo cœu centro quodam monumenta duodecim Regum artificiose extructa unâ cum the-

Cap. IV. thesauris suis condebantur; certò, tanto ad eum intricior dabatur aditus, quanto majores thesauri in eo continebantur. Ne verò illi sive ab exteris, sive ab indigenis auri fame instigatis invenirentur, certè necessaria illi fuit tam inextricabilis ad illos via, ut nimirum introeuntes sine duce absque ulla spe exitus, in mortem citius, quam in thesauros inciderent. Quoniam verò neque forma, neque figura hujus labyrinthi ab auctoribus describitur, nos singulorum dispositionem, non qualis revera fuerit, sed qualis esse potuerit, aut debuerit, ad' inauditam fabricæ monstruositatem ostendendam, eo, quem vides schematismo, omnia tamen ex Plinii, Herodoti, Hecatæi, Strabonis relatione, & mente eorum omnium, qui de Ægyptiis rebus scripsierunt extracta h̄ic exhibenda censuimus. Verùm quia video, lectorum in multis hæsitaturum, & tam barbaræ magnificentiæ intentum scopum, sive finem nosse desideraturum. Certè, quantum ex auctoribus colligere licuit, illorum finis fuit, quemadmodum paulò antè innuimus, ut esset sepultura Regum, veluti in magnificissimo, & compendioso totius Ægypti templo, diis consecrato sub eorum tutela, usque ad definitum metempychoseos fatum, incorrupti, illibatique conservarentur; de qua Metempychosi quidem, sive revolutione animarum, quod est proprium Ægyptiorum dogma, à quibus & Pythagoras illud hauſit, fūsē egimus in III. Tomo Oedipi, Syntagmate de Mumis: & in separato opere, cuius titulus: *Sphynx mystagoga;* sive *Diatribæ de Mumis hieroglyphicatis.*

Quia mos erat Ægyptiis Regibus, auri, argenti, & cimeliorum thesauros, & quicquid tandem pretiosum habebant, diis consecratos unà secum intratumbas deponere; quia verò verebantur, ne temporis successu, thesaurorum absconditorum notitia homines fame

impulsos auri ad thesauros detegendos *Secl. III.* excitaret, quibus prævisis sepulchra, uti cimeliarchia inextricabilibus viarum, tortuosisque recessibus ad ea aditum per multiplices labyrinthos ita obstruxerunt, ut nemo ex inaudita arte constructis itinerum anfractibus se expeditre unquam posset. Atque ideo teste *Herodoto*, structura Labyrinthi subterranea fuit, intra quam nullus Solis radius incidere posset, solis accensis facibus viarum ducibus penetranda: sic enim refert: *Bifaria in eo sunt domicilia, una subterranea, altera superiora illis imposita, utraque tria millia quinquaginta domorum, quorum ea, quæ superiora sunt, vidimus, subterranea verò auditu accepimus. Nam qui Labyrintho præpositi Ægyptii, nobant illa ullo modo monstrare, quod dicent, illīc sepulchra esse, tum eorum Regum, qui Labyrinthi ædificandi fuerunt auctores, tum sacrorum crocodilorum.* Nemo igitur putet, subterraneum illum Labyrinthum habitatum fuisse, sed sacerdotibus subinde, ad deos sacrificiis, variisque ceremoniis in festorum solemnitatibus, veluti in adytis sacris propitiandos, eum adire consuevit, ut paulò antè diximus. Ut verò istiusmodi structura æternū duraret, in illo nihil ex ligno, calce, terrestriumque portionum cumulis, sed immensa vastissimorum lapidum, marmorumque congerie, proportionatâ tamen symmetriâ, non obstante viarum multiplici tortuositate, constructum fuisse; norant enim omnia præter durissima marmora temporis successu, corruptioni patere, uti in *Obelisco Pamphilio* de proprietate faxi, quo obeliscos extruebant, diximus. Habes h̄ic, lector, subterranei Labyrinthi ichnographiam paucis pro dignitate rei expositam. Nihil porrò restat, nisi ut nonnihil de supraposita Labyrinthi fabrica dicamus.

Sup-

Cap. IV.

Superior *Labyrinthus*.

De hoc *Labyrintho* sic dicit Herodotus. *Ita de inferiori docti comperimus, superiora ipsi aspeximus humanis operibus majora. Nam anfractus seu egressus per tecta, & regressus per aulas, uti erant diversissimi, ita quoque infinita me admiratione afficiebant: ex aula in conclave transfitur, ex conclavibus in cubicula, è cubiculis in solaria alia, è conclavibus in aulas alias, &c.*

Hanc descriptionem omnino similem fuisse, utpote supra cujus fundamenta construebatur, inferiori ichnographiæ à nobis adductæ, ut videlicet inferiorem architecturam, quæ tenebris involuta jacebat, ex superiori supraposita conjecturarent. Erat enim ita superior, uti inferior in 12 Nomos distributa, utramque enim Herodotus tribus millibus domuum constitisse narrat. Ichnographiam itaque nostram ita disposuimus, ut quæ infra tecta essent, supra in propatulo patarent.

Synopsis rerum in Labyrintho contentarum.

1. Totus *Labyrinthus* peristylio circumdabatur sub forma quadrati, & juxta 4 mundi angulos disposita, uti in schematismo monstrat latus A B C D, & E F G H, latus oppositum; deinde duo latera pariter opposita, quæ quia optica projectione exprimere non licuit, saltem per orthographiam linearēm H I, & F G exhibuimus. Cum enim ichnographicōs *Labyrinthum* exponere vīlū sit, eaque omnem projectionem opticam respuat, uti Optici nōrunt, totius molis ambitum saltem eo, quo licuit, modo exhibuimus.

2. Duodecim Nomorum districtus, quibus *Labyrinthus* constabat, invenies singulos ordine numeris suis expressos una cum genialis figuræ simu-

lacro in medio Nomi posito, ei videli- Sect. III. cet deastro, cui Nomus consecratus erat, qui quidem omnes labyrinthæ structurâ constabant, quos nos non eā quidem delineatione, quâ olim constiterunt, sed eo modo, quo esse debebant, aut poterant, exhibuimus, ita tamen, ut quantum ex auctoribus colligere licuit, mysticâ quadam formâ unicuique Numini congruâ constarent; ubi nota, notam hanc O vel = portas significare, ex quibus undique dabatur ingressus, egressusque ad inumeras alias portas aulasque; ipsæ verò lineæ, muros: hæc verò figura ☩. significat scalas seu cochlides, ex quibus ex inferiori ascendebatur in superiore *Labyrinthum* patulum & luci expositum.

Medius verò *Labyrinthus*, is erat, in quo corpora Regum balsamo condita unâ cum thesauris eorum deposita erant, præterea sacrorum Crocodilorum monumenta exhibet, quem nos tanquam inaccessum modo nostro verisimili conjectura exhibuimus.

Peristylia verò A B C D &c. superiore *Labyrinthum* sustentabant, in quibus loco columnarum molem fulcentium numinum *Ægyptiorum* statuæ, singulæ cum habitu unicuique congruo, immodicæ magnitudinis spectabantur, singulas quoque 48, alii 70 palmorum altitudinis fuisse contendunt; erantque in toto ambitu 48, juxta 48 deorum mansiones, quas in cœlesti globo constituebant, ut ex *Oedipi secundo tomo de astrologia Ægyptiorum* patet.

Quæritur tandem, in quem finem tam grande, tam invisum, tam admirabile opus, cui simile neque anteriores, neque posterioribus seculis, ulla humana potentia condere potuit, tot tamque immensis sumptibus extruxerint? Respondeo, quod & *Plinius* sensit, otiosam fuisse superborum primæ vorum-

L

vorum-

Cap. IV. vorumque Regum jactantiam , & bar-
baram , stultam otiosamque ostenta-
tionem , quâ ad æterni nominis con-
sequendam celebritatem perciti , ne quis-
quam posteriorum se de operum simi-
lium magnitudine , stupendisque mo-

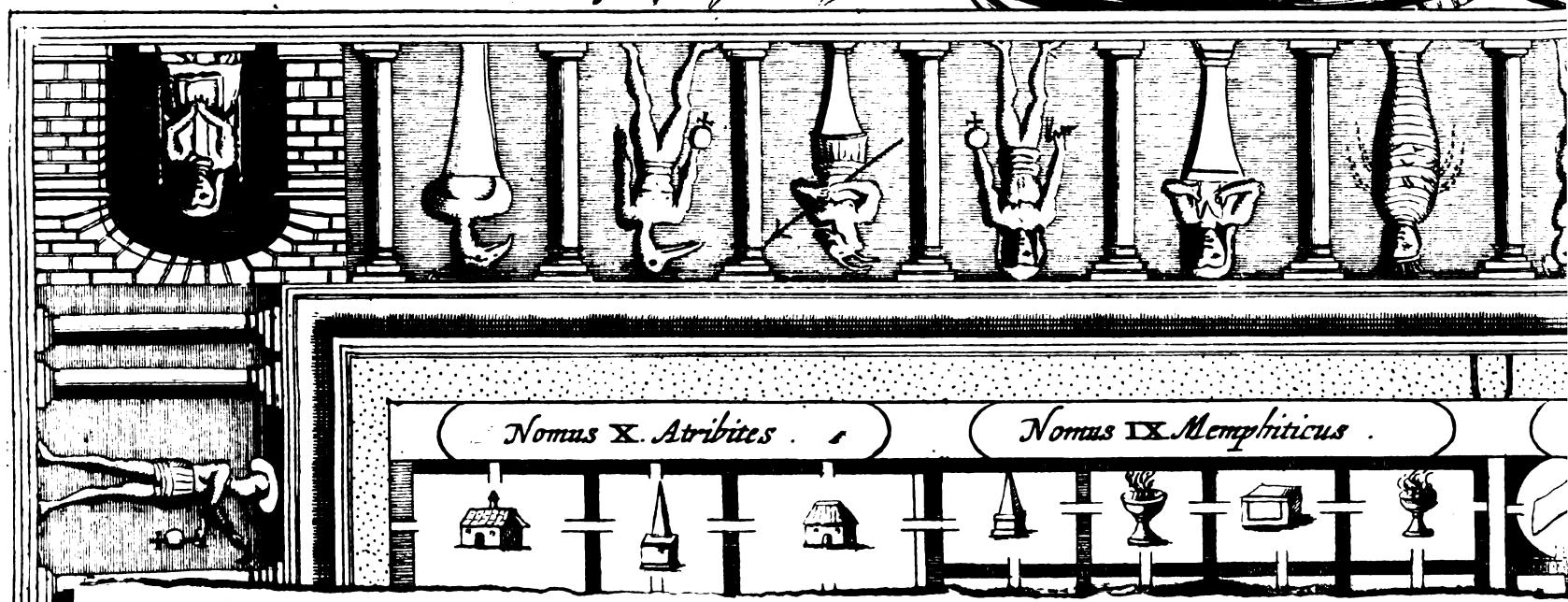
libus exstruendis præsumere posset , *Sect. III.*
aut similia se perficere posse , non di-
cam attentare , sed ne cogitare quidem
auderet . Nihil igitur restat , nisi ut i-
psam labyrinthæ fabricæ constitu-
tionem fusius exponamus .

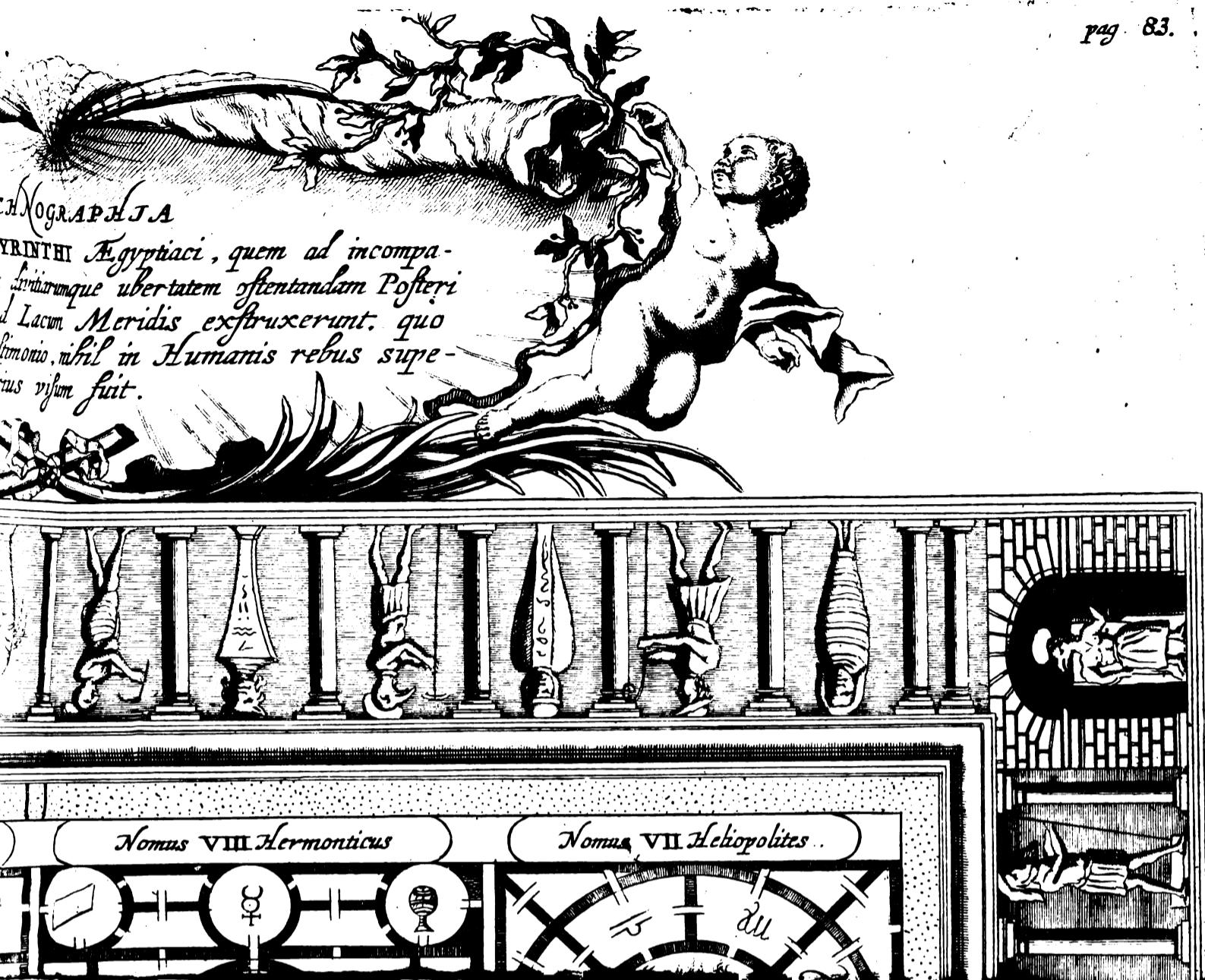
C A P U T V.

*De tempore , quo tanta opera construta
fuerunt.*

Cap. V. **Q**uæcumque de Babylonis-
monumentis à *Nembrod* , *Ni-
no* & *Semiramide* extructis pau-
lò ante tradidimus , illa intra annum ,
post diluvium 275 , quo linguarum di-
visio accidit , usque ad annum post di-
luvium 450 peracta fuisse , ex chrono-
logica nostra tabula luculenter con-
stat . Constat quoque ex supra addu-
ctis & probatis , in *Turris* fabrica , to-
tum genus humanum unà tum in *Ba-
bylonis* seu *Sennaar* regione , tum in vi-
cinis *Mesopotamie* & *Affyriæ* regionibus
collectum fuisse . Post confusione-
m verò , quæ anno 275 post diluvium con-
tigit , tum primùm in varias mundi
partes genus humanum dispersum fu-
isse . Quia verò *Chamo* sorte *Ægyptus*
obtigerat , cum universa familia , filio-
rumque *Chus* , *Misraim* , *Phuth* , innume-
rabilis filiorum progenie associata in
destinatam sibi *Ægypti* regionem con-
cessit , ubi terram omnium rerum af-
fluentia præditam invenientes , ex a-
quæ Niloticæ fœcunda natura & pro-
prietate , mox in ingentem hominum
multitudinem excrevère , cuius ope-
freti , dum recordarentur mirabilium
operum à *Nembrod* , *Nino* , cognatisque
peractorum in *Babylone* , & ipsi multi-
tudine hominum armati , ad imitatio-
nem eorum vastas illas , quas descri-
psimus , pyramides in sepulturam suo-
rum patrum erexerunt , ad imitatio-

nem *Semiramidis* , quæ viro suo *Nino* ,
ejusque Patri *Nembrod* , sive *Belo* , in
Affyria juxta civitatem *Ninivem* pyra-
midem quam supra descripsimus , pro-
digiosæ altitudinis , unà cum obeli-
scō omnium eorum , quæ hominum
industria unquam facta sunt , maximo
in *Babylone* erecto , constituerat . Quid
verò per pyramidum , obeliscorum
que mysticas figuræ intenderint , fusè
in *Obelisco Pamphilio* & *Oedipo* exposui-
mus . Vivebat tunc temporis in *Ægy-
pto* vir magni ingenii ex *Chananę* stir-
pe prognatus , & admirandus tum na-
turalium , tum humanarum divina-
rumque rerum investigator , quem
Ægyptii Σωύθ , *Arabes* *Adris* , *Græci* *ادريان* *Adri.*
ἐγειλῶ τεισμέγειον dixerunt . Hic ad
nominis immortalitatem consequen-
dam aspirans , mysteria divinitatis quæ
à *Semo* vivente adhuc & à *Chamo* , ex
cujus familia erat , audiverat , per no-
vum & inauditum genus literaturæ ,
quam hieroglyphicam posteri dixe-
runt , symbolis ex universæ naturæ
gradibus assumptis , dicta divinitatis
& naturæ occulta sacramenta , faxis
in formam obeliscorum erectis æter-
num duraturis insculpsit , quæ ideo co-
lumnæ *Hermetis* à posteris dictæ fue-
runt . Nam ut rectè *Jamblichus* : Pytha-
goras , Plato & Eudoxus *omnium scien-
tiam* ex *columnis* Mercurii didicerunt :
sed quoniam hæc omnia in obelisco
quam

Cap. V. solebat; in certis quoque Regum sepulchris igneas flamas videri perpetuo lumine praeditas, quod quomodo fieri potuerit 4. tomo in *Oedipo Syntag. de lucernis veterum Ägyptiorum* docuimus. Multa similia passim citantur.

auctores in subterraneis Ägyptiorum Sect. III. adytis spectari paradoxa sane & incredibilia, quæ omnia in 3. parte *Oedipi Syntag. de mechanica*, & magia Ägyptiorum, multiplici auctorum testimoniis confirmata, congesta reperies.

C A P U T VI.

De Labyrintho in Creta, Lemno, aliisque Græciæ locis ad similitudinem istius Ägyptiaci constructis.

C. vi. **S**TUPENDA nostri Ägyptiaci Labyrinthi moles, vastitas & magnificencia ita animos cæterorum diffusa fama accedit, ut nec *Græci* nec *Romani* se continere potuerint, quin in Ägyptum profecti eorum spectarent fabricas quas ab historicis veluti humanis operibus superiores acceperant; fuit inter cæteros *Græciæ* architectos, *Satyrus*, quem alii cum *Dædalo* confundunt, qui *Plinio* teste, data opera in Ägyptum se contulerunt, ut juxta Ägyptiorum molimina fama supra æthera nota simile quid machinaretur in *Græcia*, etenim cum Labyrintham structuram exactius explorasset, in tantorum operum contemplatione animo ingenioque confusus, nequidem centesimam partem istius Labyrinthi quem in *Creta* & *Lemno* insula construere moliebatur, imitatus sit; uti in præcedentibus ex *Plinio* recensuimus, & *Plutarchus* quoque apud *Natalem Comitem* hoc pacto sive historiam sive fabulam exponit; *Theseus*, inquit, ante *Pirithos* societatem adhuc adolescens in Cretam cum iis navigare voluit & unus ex iis, qui quotannis pro morte Androgei ad Minoëm Regem Cretæ tributi nomine mittebantur, quos dicebant in Labyrinthum inclusos à Minotauro vorari; fabulantur Minotaurum corpus totum habuisse hominis, at caput bovis, hic erat in Labyrintho loco amplissimo & inextricabili viarum plurimarum ambage, qui factus fuerat ad Ägyptiaci illius Labyrinthi formam ad

Crocodilopolim extructi. De *Ariadna* vero *Minoës* filia & *Minotauro* fabulam, si quis exactius quidpiam nosse desiderat is adeat *Natalem Comitem* aliosque mythologos, quia omnia quam diffusissimè descripserunt, nos ob nefandas quæ in iis occurunt obscuritates ea consulto omittenda censiimus. Hujus verò Labyrinthi plerique auctores architectum faciunt *Dædalum*, *Plinius* potiori voce auctorem facit paulo ante citatum *Satyrum* qui in *Creta* & *Lemno* exterritus Labyrinthum data opera in Ägyptum profectus est, ut ex admirabili labyrinthæ molis structura similem construeret, sive molis vastitatem, sive ingenii vim species, prorsus imparem. Certe ex variis relatione dignis accepi, in *Creta* in spatio campo ejus etiamnum vestigia spectari ad multa millia passuum. Unde peringeniosus *P. Christophorus Grumbergerus* Societ. nostræ excellens mathematicus, *P. Clavii* in re mathematica olim socius & calculator, dato, diametrum ejus 336 passuum fuisse, ejus capacitatem gyrorumque anfractus atque tempus in iis percurrentis insumptum, demonstrandi occasionem sumpfit. Præsupponimus autem *Satyrum* Plinianum hujus Labyrinthi architectum in eo extruendo non confuso & tumultuario labore usum fuisse, sed sibi figuram rotundam seu omnium capacissimam selegisse, atque ingeniosa inventione primo murorum ambitus va-

C. VII. riosque flexus & reflexus cum summa proportione primo in prototypo quodam expressisse, quem & dictus Pater Grumbergerus meliori modo, quo fieri potuit & debuit, hæc præsentि ichnographia exhibendum censuit. Unde partim ex ejus ambitibus Cyclicis, partim ex rectis tramitibus ingressurus ad centrum fabricæ filo Ariadnae ductus, s. horarum spatio ob inextricabiles errores pertingere vix potuisse ostendit, qui verò Labyrinthum sub quadrata forma statuunt, illi adytum tam difficultem reddunt, ut sine filo ductu facile exitum non reperiant. Vide figuram Labyrinthi Ægyptiaci medium sub quadrata figura positam, Cap. IV. insertam: si quis verò petat, quam grandem glumum & quot passuum esse oportuerit, dico, si quis omnes ambitus circulares & directos tramites in passus resolvet, inventet is 4500 & amplius passus, quæ 4 millaria Italica & 500 passus efficiunt, filum itaque 4500 passuum esse debebat, quod chordarum aut filorum conglomeratione glumum tam grandem efficiebat, ut vix ab homine aut jumento portari posset. Quemadmodum verò in Ægyptiaco nostro Labyrintho præter eum qui centro totius fabricæ circumdabatur (quem & Satyrus sive Dædalus in Creta unice imitatus fuerat) tot Labyrinthi erant,

quot Prefecturas seu Nomos eum con- Sect. III.
tinuisse supra ostendimus, omnia ve- rò simul connexa unum Labyrinthum conficerent, ita quoque adeo inextricabilibus anfractibus multiplici aula- rum, porticum, aliorumque similiūm gurgitionum tortuositate implicaba- tur, ut si filo Ariadneo uti vellent, ne quidem ad redeundum unde venerant se evolvere per integrum mensem po- tuerint; & ne centeni quidem homi- nes aut jumenta chordarum seu filo- rum glomos portare sufficerent, quo sine subsidio Ariadna ab inextricabili- bus anfractibus exitus nunquam spe- rari poterat. Sed quæres quomodo sa- credotes Labyrinthi præsides sine er- ore labyrinthæas tricas vitare potue- rint, dico hos haud dubiè simili ichno- graphica supra exhibita delineatione usos fuisse atque in omnibus flexuris, signa 4 mundi partium incisa nume- ris aut quibuslibet aliis notis impressa fuisse, atque hoc ichnographiæ modu- lo, quo eundum, quæ viæ tenendæ, tum ad Nomorum centra ubi sepul- chra Regum, tum ad centrum totius Labyrinthi, ubi mausolea regum una cum Thesauris eorum condita erant, cognoscerent. Sed hæc de labyrinthis miraculis ad lectoris curiosita- tem dicta sufficiunt.

C A P U T VIII.

Tropologia Epilogistica Labyrinthi.

C. VIII. **V**ETERES sapientes per Labyrin- thum nil aliud videntur signifi- care voluisse, nisi perplexam esse multisque difficultatibus implica- tam vitam hominum, cum ex aliis a- liæ semper graviores orientur; è qui- bus nemo se, nisi per singularem pru- dentiam & fortitudinem explicare po- test; verum ea non duntaxat in priva- vitam, sed in ambitionem homi-

num cadunt, quæ omnia mirificis dif- ficultatibus & erroribus sunt implexa; verùm quia difficilius est voluptatum quām difficultatum certamen, ideo Theseus tot horrificis monstris trucida- tis, tot laboribus exantlatis, tot pericu- lis involutus fuit ut voluptatibus & ef- frenato quodam libidinis œstro percus- tus, tandem fortia gesta infelici fine concluserit. Sed ut hæc paulo exactius
pon-

C. VIII. ponderentur , quid aliud Labyrinthus exprimit ; nisi mundum in quo vita mortalium æstuat , dolore suspirat , & anxie inquirit ea, quæ ipsi æternæ ruinæ causa sunt. Sunt autem tria potissimum, quæ vitam mortalium inextricabilibus erroribus involvunt ; quorum primum est in magnatibus ambitio ; in *Penelopes* procis Philomania, in omnibus invidia vindictæ socia, quibus infelicissimi mortales in labyrinthis hujusmodi meatus exagitati de tricis innumeris intricas inevitabiles , sine spe remedii, involvuntur & implicantur , donec tandem *Minotauro* devorandi , miserando fine cedant , & si ambitionis vitium penitus expendamus , videmus huic deditos verè in labyrinthis erroribus vitam miserabilem consumere , utique periculo tanto majori quo grandiori folio eminuerint , dum enim regna regnis jungere , novos principatus erigere, supremam mundi curam prætendunt ; o quot curis , vigiliis , solicitudinibusque insudandum est ; quot tricis nugisque se implicant ; quot periculis sese exponunt , quo terrore percelluntur , ne incauti in os *Minotauri* tandem incurvant , unde spem inter & metum ; perpetuum fluctuantes , quanto plus in tramitibus sibi constitutis provehuntur , tanto majoribus erroribus involutos se reperiunt , sine ulla spe conceptam molem ad desideratum finem perducendi , unde plerumque rabiæ ex adversæ fortunæ jactu demenati , invidiæ œstro perciti paulatim contabescentes , idem iis quod *Theseo* contingat. Hicce erroribus jaçtantur omnes ii qui post tot fortium gestorum

specimina , tot devictos populos , post *Set III.* tot monstra domita tandem intra effrenatae libidinis labyrinthas tortuositates , aberrantes veri *Penelopes* proci mente vacui , in aperto lumine cæcitate perculti & idolo venereo perpetuò intenti mentem funestent , adeo ut meretricio porcorum instar luto incrustati , nihil aliud agitant , non sua nec se ipsos phanatico quodam morbo catenis ignorantiae & turpitudinis arctè constricti curare videantur. Atque his quidem cum nulla evadendi spes affulgeat , quid aliud restat , nisi , ut *Minoi ταρεγμόρφω* in cibum destinentur. Hujusmodi Labyrintho se committunt omnes ii , qui divitarum opumque Thesauris plus æquo inhiant , omnes invidiæ & vindictæ furori dediti juxta illud,

*Auri sacra famæ quid non mortalia cogis
Pectora.*

In quibus omnibus invidia , vindicta , cæteraque potentiores animi perturbationes æquo *Marte* concertant , sed enim quis tandem à labyrinthis hisce erroribus liber & immunis statuendus est ? nullus alias nisi quem funis *Ariadnæ* duxerit , quem ego nil aliud esse dixerim , quam hominem rectum , justum , prudentem , nec non timore D E I perculsum , rerum humanarum contemptorem , qui in solo DEO spem suam collocatam habet ; hic enim recto intentionis filo in hac ærumnosa mortalium vita munitus , liber & sine impedimento sese evolvere , DEO duce , poterit. Sed hæc de Labyrinthis dicta sufficiunt.

CAPUT IX.

De Græcorum superbis fabricis monumentisque, quas ad imitationem Ægyptiorum nullo non tempore olim in Græcia moliti sunt.

1. *Templum Dianæ Ephesiæ.*

Inter cæteras fabricas, quarum veteres scriptores mentionem fecerunt, occurrit 1. *Templum Dianæ Ephesiæ*, inter septem mundi miracula annumeratum, in quo à tota *Asia* ducentis & viginti annis laboratum fuisse *Plinius* tradit. In palustri solo constitutum fuit, ne terræ motu concuteretur, & ne in lubrico & instabili tantæ molis fundamenta locarentur, architectus *Ctesiphon* ante calcatis ea substraverat carbonibus, deinde velleribus lanæ. Templi longitudo dicitur fuisse 425 pedum, latitudo 220, columnæ in eo 127. à singulis Regibus factæ, ex quibus 36 erant cælatæ; & quamvis in eo statuarum, peridromidum, peristyliorum magna fuerit rerum varietas, veruntamen ad sublimem architectonicen Ægyptiorum, ipso *Herodoto* teste, non pertigerunt. Quantum verò ex auctoribus colligere potuimus, ejus structuram æri incisam passim obviam consulant.

2. *Artemisiæ Cariæ Reginæ Mausoleum.*

Artemisia *Régina Cariæ* *Mausolo* marito defuncto sepulchrum erexit, inter orbis miracula annumeratum, cuius altitudo 25 cubitis in sublime serebatur; triginta sex columnis cingebatur, patebat ab Austro, & Borea 63 pedes, toto ambitu continebat pedes 411. Ipsum ab ortu cœlavit *Scopas*, à Borea *Briax*, à meridie *Timotheus*; ab occasu *Leocares*. *Regina* opere nondum absoluto fatis concessit. Artifices tamen non recesserunt, nisi eo consummato. Ab hoc sepulchro omnia Re-

gum Imperatorumque monumenta tanquam preciosâ Mausolea vocantur, ita *Plin. de quo Propertius l. 3.*

Nec Mausolei dives fortuna sepulchri Mortis ab extrema conditione vacat.

3. *Colossus Rhodius.*

Cares Lindius Lysippi discipulus, architectus, quæ in Ægypto viderat, suspenda statuarum prodigia, earum majestatem imitaturus, constituit similem in Rhodo tanquam loco peropportuno erigere, quem & *Colossum Solis* appellandum censuit, *Apollini* dicatum. Fuit is altus 70 cubitis, id est 210 palmis, qui post quinquagesimum sextum annum terræ motu prostratus etiam jacens miraculo fuit, pauci pollicem ejus amplexabantur, majores erant digiti, quæ pleræque statuæ; vasti specus de fractis membris in eo hiabant, spectabantur in eo magnæ molis faxa; ad portum Rhodiorum erectus naves intra crura transeuntes admittebat; *Suldanus* Ægypti occupata Rhodo ex ære hujus statuæ non gentos camelos onerasse traditur; sumptus in eo facti, duodecim annorum tempore 300 talentis constitisse feruntur, ubi nota haud dubiè errorem magnum irrepsisse, dum alii uti *Plinii* interpres interpretantur: quem enim *Colossum Solis* *Plinius* 70 cubitorum altum fuisse tradit, *Volaterranus* septingentorum altum facit cubitorum, & contra quem auctores dicunt, ex ære hujus statuæ Soldanum Ægypti 900 camelos, *Volaterranus* 90 dicit onerasse: hoc enim pacto res credibilior fiet, cum aliæ altitudinem Colosi juxta *Volaterranum* fuisse oportuisset

. 2100 palmorum, quæ fere ½ milliaris adæquant, quod à nemine concedetur nisi ab imperito, ne dicam stolido homine: convenientius itaque non

900, sed 90 camelos eo oneratos dicemus, ut proinde errorem in numeris contigisse certum sit. Dicendum igitur, altitudinem 70 cubit. & 90 camelos

M

Cap. IX. Ios eo ære oneratos fuisse. Varii præterea Colossi à variis fuerunt ereæti, de quibus vide *Plinium*, in *Ægyptio Labyrintho* jam demonstratum fuit, non unum Colossum, sed tot quod peristyla Labyrinthi columnas habebant, quæ omnes deorum statuæ regumque fuerunt immensæ altitudinis, & quod mirum dictu singula ex uno lapide Thebaico exsculpta. Erat autem una inter cæteras *Herodoto* teste, cuius vel solus pes longitudinem habebat septem cubitorum, id est 21 pedum; cui juxta proportionem humani corporis altitudo congruebat 147 pedum; quæ sanè omnes hujusmodi Colosorum moles quæ factæ fuerunt unquam, longè superabat. Erexit & in Capitolio *Lucullus* ex *Apollonia* traductum 30 cubitorum, & constabat septertiis 150. *Lysippus* magister *Caretis*, *Tarenti* alium colossum erexit 40 cubitorum; & ne *Neronem* præteream, aureum is erexit Colossum in monte Palatino, de quo mira narrant Rom. rerum scriptores, quos consule. Sed qui *Ægyptios* mirabilium operum magnitudine superavit invenio neminem; & vel inde patet quod nonnulla eorum monumenta

in hunc usque diem à 4000 annis du- *Sect. III.*
rent, cæteris omnibus quæ à Græcis
& Romanis exstructa fuerunt, ne ve-
stigio quidem relicto, destructis. Fuit
& apud *Romanos* theatrum, quod *M.
Æmilius Scaurus* in sua ædilitate extru-
xit 360 columnis conspicuum, cuius pars scenæ erat ex marmore, media è
vitro, (quod ego nil aliud fuisse cre-
diderim quam ex speculari materia
compositum) columnæ ima 48 pe-
dum; erant inter columnas signa ærea
300 numero, cavea capiebat homi-
num 70 millia. Ita *Plinius*. Innumeræ
hoc loco, de memorandis *Romano-
rum* monumentis adducere possem,
verum cum ea passim tum apud *Pli-
nium*, *Lipsum* aliosque occurrant, ea
consultò taceo. Mirum tamen ex tam
illustribus monumentis in hunc usque
diem à 1700 annis nihil remansisse,
ne vestigium quidem, unde liberè af-
severare ausim, nullum eorum cum
Ægyptiis comparari potuisse, cum
plura eorum in hunc usque diem in-
corrupta, etiam mille & amplius an-
nis ante *Romam* condita, perseverare
experiamur.

C A P U T X.

*Utrum in hunc usque diem Nembrodææ Turris adhuc vestigia
reperiantur.*

Cap. X. **Q**uoties mecum penitus rerum humanarum inconstantiam, & inevitabilem temporis omnia consumentis edacitatem considero; toties in mentem venit, primævorum à seculo hominum inanis, fallax & irrita in tot ac tantis, quæ vel ipsam humanam fidem longè superarent, monumentis erigendis, cura, & sollicitudo. Arbitrabantur illi, quæ condiderant, æternum perstitura, totum mundum ad tam insolita urbium, turrium, fabricarumque miracula cum admira-

tione contemplanda confluxurum; sed errabant, ne cum ad humanarum rerum caducitatem assuefacti. Primi *Af. Vicissim-
syriorum* Reges, *Nembrod*, *Ninus*, *Semi-
ramis*, in rerum mirabilium patranda-
rum cogitatione toti erant. Cognati
eorum in *Ægypto* ex eadem Chusia fa-
milia æmuli *Babyloniorum* in *Ægyptum*
appulsi, in erigendis obeliscis, pyra-
midibus, labyrinthis, modum nescie-
bant. Hos *Græci* & *Romani* secuti, que-
nam in circis, hippodromis, amphi-
theatris, thermis, aqueductibus eri-
gendas

Cap. X. gendis opera præstiterint, illa in hunc usque diem vel in ipsis ruinis semisepulta admiramur. Nihil itaque stabile, nihil firmum & solidum nobis temporis fallax & incerta promittit conditio. Sed ut ad institutum nostrum revertamur; si quis itaque quærat, ubinam tam sumptuosa & pænè incredibilia *Babyloniorum* opera sint, num vestigia adhuc nonnulla supersint, illi nihil aliud responsi loco dare possum, nisi illud *Senecæ*, *Ista si quæras, non invenis; si invenis, quasi illa nunquam fuisse*, *comperis*. Et primævus quidem *Babylonie* situs & constitutio nos latere non potest: quoniam verò in loco illa præcisè constituta fuerit, merito dubitamus; atque de iis magna inter geographos, historicosque est concertatio: quod idem de civitate *Babel*, aliisque intelligi velim. Verum enim vero cum ad hujus veritatis cognitionem, nisi ex relatione eorum, qui dicta loca, singulari curiositate impulsi, lustrarunt, atque summa diligentia examinata posteritati concrediderunt, pervenire nequeamus, ex iis selectiora quædam depromemus. *Diodorus*, ut supra dictum est, suo adhuc tempore magnam *Turris*, civitatisque partem peritissime refert, quod & *Herodotus* innuit, *Darium enim & Cyrum*, primos ait fuisse & *Turris* & civitatis destructores, quam postea *Nabuchodonosor Rex* instauratam, regiam suam constituerit, quæ omnia fusius apud *Josephum Nicolaus Damascenus* describit. Inter modernos, qui dictas *Babylonie* antiquitates summa diligentia de-

R. P. Phi- lippus ex Ord Carm. discalceat. Babylo nis obser vator. Strabo. scripserunt, *R. P. Philippus*, Religiosus ex Ord. Reform. *Discalceatorum*, qui in *Itinerario*, quæ de *Babylonie* antiquitatibus observarat, pulchrè exposuit omnia. *Strabo* deinde aperte dicit, omnia in *Babylonii* campis adeò esse antiquitatum veterum, monumentorumque ruderibus conferta, ut vix passum conficias, ubi ea non tibi co-

piosis acervis occurrant, *Nini* videlicet. *Sect. III.* *cet & Semiramidis* magnificentiæ quondam florentis vestigia. *Σύρες* ἦ οὐδὲ *Μίδων*, οὐδὲ ἄλλας πινάτες τὰς *Σύρες* λέγοσι, ἀλλὰ τὰς ἐν *Βαβυλῶνι*, καὶ *Nīnō* καλεονται σημεῖος τὸ βασιλεῖον· ὃν ὁ ἡλὶ *Nīnō* τὴν *Nīnōν* ἐν τῇ *Απίχεια* κλίσας· οὐ δέ τάττε γεων, οὐ πέρι καὶ διεδέξατο τὸν ἄνθρακα, *Σεμιράμις*· οὗτος ἐστι κλίσμα ἐν *Βαβυλῶν*· ἔτοις δέ τὸν σκεπτόσαν τὸν *Ασίας*· καὶ τὸν *Σεμιράμιδον*, χωεὶς τῷ ἐν *Βαβυλῶνι* ἔγγῳ, πολλὰ καὶ ἄλλα καὶ πᾶσα γῆς χεδὸν δειχνύοντα), οὸν τὸν ἅπειρον ταῦτα ἔστι, τὰ τε χώματα, ἀλλὰ καλύπτονται *Σεμιράμιδον*, καὶ τείχη, Ἅρυμάτων κατασκευαὶ, καὶ συρίγων τῷ ἐν αὐτοῖς, καὶ ὑδρείων, καὶ κλιμάκων, καὶ διωρύχων ἐν ποταμοῖς, καὶ λίμναις, καὶ ὁδῶν, καὶ γεφύρων. *Syros autem à Medis*; *nullos* *alios Syros* intelligunt, quād eos qui Babylone ac *Nini regiam* constituerunt; *quarum alteram Ninum urbem, sive Ninam Ninus in Atturia* (sic enim *Affyria* olim vocabatur; erat enim proprium *Affyriis* & *Chaldais* literam S mutare in T, veluti hīc *Atturia* pro *Affyria*) condidit; ejus verò *uxor*, postquam duxisset virum, regnumque administrasset, *Babylonem* extruxit. *Hi enim Asiae dominati sunt.* *Præterea opera Semiramidis adhuc multa, varia Se quæ apud Babylonem sunt, per universam continentem sparsim ostenduntur: uti aggeres, qui Semiramidis dicuntur, et mœnia, et munitionum fabricæ, tuborum que in iis, et aqueductus, et scale, et fossæ in fluminibus, et lacubus, et viæ et pontes.* Multa hīc alia ex *Ammiano*, *Dionysio*, ceterisque geographis, qui hujusmodi antiquitatum Babyloniarum mentionem fecerunt, adducere possem, quæ brevitatis causa omitto. Neque dubium est quin tempore veterum *Græcorum*, *Romanorumque* historicorum ex iisdem ruderibus plures adhuc reliquæ extiterint. Nam ut

Cap. X. chronologi afferunt, post *Sardanapalum*, *Darium* & *Cyrum* *Persarum Chal-*

deorumque Reges, hujusmodi fabricarum primos devastatores fuisse, & *Babylonem* vastissimo exercitu occupasse, & *Niniven* evertisse, reliquaque monumenta devastasse. De hoc itaque nullum dubium esse potest. Quæritur itaque, num moderno tempore tam sumptuosarum stupendarumque fabri-

An hodie super sine ruderarum Babylonis veteris. carum reliquæ adhuc supersint. Varios sancè, qui suscepto in *Babylonem* i- tinere, varia de hujusmodi fabricis ob servarunt, evolvi; verum neminem hac in parte, qui majori fide & certitudine, reconditionique eruditione hæc magnis etiam adhibitis sumptibus ob servarit, me reperisse meinini, quam

Petrus à Valle curi- osus scrutatorum Babyloni- carum. Illum & celeberrimum virum Petrum de Valle, quocum uti magna mihi Rōmae necessitudo intercessit, ita quoque partim ab eo oretenus, partim ex ejus doctissima itinerum à se confectorum perioche, quæ hīc adducam, me didicisse glorior. Consentit hisce qua si omnibus Rev. P. Philippus de S. Trinitate, Generalis Ordinis Discalceatorum Minister in suo Itinerario, quod in *Indiam*, & hinc *Romam* peregit. Postquam enim de *Affriæ* & *Chaldææ* situ, natura & proprietate, frequen- tibusque ruderum occurrentium acer- „vis dixit: Caput, inquit, *Chaldææ*, seu „metropolis est *Bagadat*, ex amoenitate „hortorum, queis circumdatur, sic di- „cta; atque eadem est, quæ nova *Ba-* „*bylonia* fabricata ex ruinis antiquæ, & „fuit urbs, antequam à *Perſis* deltruere- „tur, vastissima, super littora utriusque „fluminis *Euphratis* & *Tigris* extructa, „hodie ab ea parte, quæ *Eupratem* respi- „cit, prorsus vastata; altera verò pars su- „perstes etiamnum, magnitudinem ob- „tinet similem *urbi Bononiensi*, propter „palmarum varietatem, hortorumque „multitudinem amoenissima, restaurata „posterioris temporibus à *Regibus Perſiæ*, „quæ turribus, quæ muris fortissimis, ex

lateribus coëstis extructis munita. Iti- *Sect. III.* nere postea unius diei infra eandem ur-“ bem antiquæ *Babylonis* infra *Tigrim* & “ *Eupratem*, coacervatorum ruderum “ multitudine spectatur, quæ sunt gran-“ ditatis, & magnificentiae veteris *Ba-* “ *bylonis* luctuosa indicia. Refere-“ bant autem *Armeni* Christiani, duces“ nostri, locorum peritissimi, locum sat“ eminentem, 18 milliaribus à *Bagadat*“ remotum, quem dicebant ab omnibus“ teneri ruinas *Turris Babel*, quod no-“ stris videbatur valde verisimile ob in-“ gentem bituminis ibidem provenien-“ tis copiam, quo latomi, uti sacer tex-“ tus memorat, in *Turris* ædificatione u-“ tebantur, & videtur locus multarum“ decempedarum altitudinem adhuc ha-“ bere. Hæc dictus Discalceatorum Ge-“ neralis. Plura hic ex Itinerario Benja-“ mini *Hebræi*, *Persarum Arabumque de-*“ *scriptionibus Abulfede & Geographia*“ *Nubiana* adducere poteram, sed suffi-“ ciet omnium loco *Petrus de Valle*: cu-“ jus verba Italico idiomate hæc sunt.

Il giorno appresso, che erano 23 di No- Petrus à Valle in Itinerario tomo 2. vemb. parti la mattina pur al alba, un' ho-“ ra e più inanzi mezzo giorno arrivammo alle ruine di Babel, sotto alle quali pian-“ tammo il padiglione per haver commodità“ di desinare, e trattenerci à vedere ogni cosa“ bene, quanto fosse bisognato. Girai poi le“ ruine de tutte le parti, sali in cima, cami-“ nai dentro, per tutto vidi, rividi, & in con-“ clusione quel che trovai, è questo. In mezo“ di una grande e pianissima campagna, vici-“ no circa à mezzo miglio, al fiume Eufra-“ te, che la passa in quel luogo quasi per Po-“ nente, si rilieva infin' oggi sopra terra una“ gran mole di fabrica rovinata, tutta d'un“ massiccio, ò che fosse così da principio, co-“ me à me pare, ò che le ruine l'habbiano ca-“ gionato, eridottola, come si vede à guisa di“ un monte, di che però non apparisce molto“ segno. La sua forma è quadra, à punto da“ Torre, ò da piramide, rivolta giusto con“ le quattro faccie alli quattro angoli del mon-“ do, mà se non m' inganno, ò non procede“ dalle

Cap. X. dalle rouine (che può esser facilmente) apparisce hora alquanto più lunga de Tramontana à Mezo giorno, che da Levante à Ponente. Il circuito attorno, misurato alla Circutus Turris grossa, è mille e cento trenta quattro passi. Misura, sito, e forma di fabrica, che confronta per à punto con la piramide, che chiama Strabone Sepoltura di Belo, e che deve esser quella, che nelle sacre lettere è detta la Torre di Nembrotto, nella città di Babilonia, ò Babel, come in fin oggi questo luogo si chiama.

E cosa da notare, che dal detto monte di rouine in poi, non si vede in quel luogo nè pur segno di altra cosa, che mostri effervi stata una città così grande, vedendosi solo in alcuni luoghi certi fondamenti in terra di mura rouinate, cinquanta ò sessanta passi dal monte lontani. Del resto il terreno attorno è tutto pianissimo, e pare impossibile, effervi stato corpo di fabrica notabile, non vedendosene in luogo alcuno reliquie sopra terra, fuor che il massicio è grande, è pur sappiamo quanto le fabbriche di Babilonia fossero riguardevoli. Ma in somma, il tempo lungo fà, e guasta gran cose, bisogna anche considerare, che son circa à quattro milla anni, ò poco meno, che quella città fù fabricata, che in tanto à me maraviglio, come si veda, quel che si vede, tanto più che Diodoro Siculo, il quale è pur antico, dice che al suo tempo era già ridotta à pochissimo. L' altezza sopra terra del monte, che dissi delle rouine, è dove più, è dove manco, mà sotto sopra sarà più di ogni alto palazzo di Napoli. La figura è difforme, come sogliono haver tutte le fabbriche rouinate: dove si alza, dove si abbassa, dove s'escese, dove piana, che si può salire, dove ha segni di torrenti per l'acqua delle pioggie che corre abasso, e dentro ancora, di sopra dove concava, dove rilevata, in somma à guisa di un confuso monte.

Non si vede segno alcuno di scala per salire, ne di porta per entrare, onde si conferma, che le scale erano attorno di fuori, e come parti più deboli furon le prime ad esser rouinate, in modo che non ne apparisce più

nè vestigio, nè segno. Dentro andando per Sect. III. di sopra, si trovano alcune grotte, mà tanto rouinate, che non si discerne, che cosa fossero, e di alcune stò anche in dubbio, se siano cose fatte con la fabrica, overo da poi da genti di campagna per ricovrarsiv, il che mi pare più verisimile.

La materia di che è composta tutta la fabrica, è la più curiosa cosa, che vi sia, e da me fù con diligenza osservata, rompendola con picconi in diversi luoghi. Son tutti mattoni molto grandi, e grossi di terra cruda, seccati, come io credo al sole, à guisa della Tappie di Spagna, e son murati non con buona calce, mà pur con terraccia, e per più fortezza, trà mattone, e mattone, mescolate con quella terra, che serve di calce, vi sono come à solaio certe cannucce palustri spezzate, overo paglie dure da fare stuioie. A luogo à luogo poi, vi sono mescolati in diverse parti, massimamente dove più importa per sostegno, molti mattoni della medesima grandezza, mà cotti, e sodi, e murati con buona calce, ò con bitume, però li crudi sono senza dubbio assai più. Di tutti questi mattoni, cotti, e crudi, co'l bitume attaccato, e di quelle cannucce, che hanno in mezzo, io hebbi gusto di pigliarne meco per mostrarli in Italia à gli antiquarii curiosi, che certo mi par che sia una bella antichità, facendosi mentione dell'uso in questo paese di fabricar con bitume in vece di calce, non solo da Giustino abbreviator di Trogo nelle fabbriche di Semiramide, ma dalla sacra scrittura medesima nella fabrica à punto di questa stessa Torre e città l'edificio della quale la scrittura sacra à Nembrotto, e i profani à Belo attribuiscono: onde non male il Bellarmino nella sua Chronologia stampata gli anni à dietro, che io vidi la prima volta in mano di un Padre Giesuita in Constantinopoli, crede che Belo e Nembrotto sian tutto uno, e Strabone con Herodoto, e gli altri Etnici, chiamò, come dissi di sopra, Sepoltura di Belo questa stessa piramide, che dagli scrittori sacri vien detta Torre di Babilonia, ò di Nembrotto: Hebbi gusto ancora di

Cap. X. far ritrar Babel dal mio pittore in prospettiva, e là proprio ne fece il disegno da due parti, che erano le più belle vedute, e contengono tutti quattro i suoi lati, e ne farà poi quadri, con più diligenza. Che sia quella Babel antica, e la Torre di Nembrotto, non c'è dubbio secondo me, perche altro che il sito lo dimostra, da paesi ancora hoggidì è conosciuta per tale, & in Arabico chiamata volgarmente Babel, come da Latini è stata chiamata. Hæc latine sic sonant:

„ Postridie, die nimirum 23 Novembris, profecti mane sole oriente, una hora & amplius ante meridiem per venimus ad rudera Babylonis, juxta quæ tentoria fiximus, ut commodè pranderemus, & moraremur ibi donec omnia dispexissemus. Postea undique rudera circuivi, in fastigium ascendi, intravi, cuncta perspexi, vidi, revidi, & tandem quæ observavi hæc sunt. In medio magnæ planitiei, ad medium milliare distantis ab amne Euphrate, qui medianam interfluit in hoc loco ferme ad Occidentem, hodieque extat grandis moles fabricæ destructæ, tota in unam massam confusa, sive ab initio talis fuerit, ut mihi videtur, sive lapsus ruderum eam redegerit in speciem, quorum tamèn vix ullum appetet vestigium. Figura est quadrata, in apicem vergens instar turris sive pyramidis, quatuor hedris exactè spicantibus ad quatuor mundi plagas, verum nisi fallor, vel nisi lapsus rurum situm mutaverit, (quod facile fieri potuit,) apparet hodie aliquanto longior à Septentrione versus Meridiem, quam ab Oriente ad Occidentem.

Circutus Turris. „ Ambitus est fermè mille, centum & triginta quatuor passuum. Dimensione, situ & formâ fabrica, quæ in apicem vergens speciem pyramidis praebet, convenit cum eâ, quam Strabo vocat Sepulchrum Beli, & quam ferunt esse eam quæ in sacris literis dicitur Turris Nimrodæa, in civitate Babylonie sive Babel, quomodo hodieque locus iste vocatur.

Operæ pretium est notare, quod à Sec. III. dicto monte ruderum in ulteriora, ne ullus quidem appareat vestigium rei alicujus, quæ ostendat in isto loco extitisse tam magnam civitatem, & quod tantum inveniantur in quibusdam locis nonnulla in terrâ fundamenta muro rum dilapsorum, quinquaginta vel sexaginta passibus à monte distis. Ceterum tellus circumcirca planissima est, & impossibile videtur, ibi fuisse molem aliquantæ magnitudinis, cum nullibi ejus supra terram inveniantur reliquiæ, nisi quod massa seu moles sit ingens; cum tamen sciamus quam spicantæ fuerint fabricæ Babylonicae. Verum temporis diuturnitas facit & destruit magnas res. Considerandum etiam est, quod circiter quatuor millia annorum, vel paulò minus effluxerunt à tempore, quo ista civitas fuit exstructa: mirumque mihi videtur, quâ ratione adhuc apparent quantula apparet, idque eo magis, quod Diodorus Siculus, autor antiquus, jam olim suo tempore dixerit universam molem reductam fuisse in minutias. Altitudo mon-

Turris. tis, quem dixi ruderum, supra terram hic major, ibi minor est; sed media altitudinis estimatio superat quæque altissima palatia Neapolitana. Figura est difformis, cuiusmodi solennis est omnibus ædificiis dirutis: hîc alta, ibi humilis: hîc aspera vel gibbosa, ibi plana, ubi adscendi potest, ibi alvei torrentium aquæ pluviae delabentis; & in interioribus superiorius hîc cava, ibi convexa: uno verbo dicam, similis est monti confuso.

Nullum vestigium apparet scalæ vel graduum ad ascendendum, nec portæ ad intrandum, unde credibile est gradus extrorsum fuisse sitos, & tanquam partes debiliores primò fuisse collapsas, adeò ut nec vola nec vestigium eorum usquam supersit. Interventibus ex parte superioriore occurunt quædam cavernæ, sed adeò dirutæ, ut dis-

Cap. X. discerni nequeat quid fuerint ; & de
 „ quibusdam mihi dubium est, fuerintne
 „ factæ cum fabrica , an postea ab agre-
 „ stibus excavatæ in refugium, quod mi-
 „ hi verosimilius videtur.

Materia Turris. „ Materia , ex quâ universa fabrica
 „ composita est, omnium rerum quæ ibi
 „ occurunt, rarissima est , quam ego di-
 „ ligentissimè examinavi ligone variis in
 „ locis confractam. Omnes sunt lateres
 „ grandiusculi, & crassi, terræ crudæ, sic-
 „ cati , ut credo , ad Solem , in modum
 „ cespitum, quos Hispani *Tappias* vocant,
 „ & cémentati sunt non bona calce ,
 „ terrâ molli tamen , & in majorem fir-
 „ mitatem inter lateres singulos cum ista
 „ terra , quæ loco calcis fuit, commixtæ
 „ sunt quasi per solaria quædam parvæ
 „ cannæ palustres comminutæ, vel paleæ
 „ duræ , ex quibus fiunt storeæ. Deinde
 „ passim in variis locis mixti sunt , maxi-
 „ mè ubi majore firmamine opus est , la-
 „ teres complures ejusdem magnitudinis,
 „ sed cocti & solidi , & cémentati bonâ
 „ calce, vel bitumine , crudi tamen sunt
 „ procul dubio multo plures. Horum la-
 „ terum coctorum & crudorum, cum bi-
 „ tumine adhærente , & istarum parva-
 „ rum cannarum insertarum, mihi placu-
 „ it mecum portare quasdam particulas,
 „ easdemque in Italia ostendere Antiqua-
 „ riis curiosis , quod revera mihi videtur
 „ pulcrum antiquitatis monumentum ,
 „ modum in istis regionibus usitatum
 „ cémentandi isto bitumine loco calcis
 „ memorante non solum Justino abbre-
 „ viatore *Trogi* in fabricis *Semiramidis*,
 „ sed etiam ipsa Sacra Scriptura in fabri-
 „ ca ejusdem *Turris* & civitatis , quarum
 „ structuram Scriptura Sacra *Nimrodo*,
 „ profani vero scriptores *Belo* attribuunt:
 „ unde non male *Bellarminus* in sua chro-
 „ nologia impressa annis sequentibus,
 „ quam primò vidi in manibus cujusdam
 „ Patris Jesuitæ *Constantinopoli* , credit
 „ *Belum* & *Nimrodum* esse eundem , &

Strabo cum *Herodoto* , aliisque ethnicis, *Sect. III.*
 appellavit, ut supra dixi , eandem hanc
 pyramidem *Sepulchrum Beli* , quæ sa-
 cris scriptoribus dicitur *Turris Babylo-*
nica, vel *Nimrodæa*. Curavi quoque *Ba-*
bel à meo pictore delineari pictura scia-
 graphica , & is ibidem fecit ejus de-
 lineationem ex duobus prospectibus ,
 qui pulcherrimum præbebant specta-
 culum , complectentibus omnes qua-
 tuor hedras , indeque postea delineata-
 turus est quatuor majore cum diligen-
 tia. Quin hæc sit illa antiqua *Babel*, &
Turris Nimrodæa , nullum mihi du-
 bium est , quia præter locum seu situm
 id demonstrantem , traditio ista hodie-
 que in regionibus his viget , & arabicè
 vulgò appellatur *Babel* , prout & latinè
 vocatur. Hæc Petrus à *Valle* , qui & la-
 terem unum bitumine adhuc paleisque
 arundinaceis mixtum , tanquam sin-
 gulare & antiquitatis primævæ maxi-
 mum donum, museo meo inferendum,
 ad perpetuam rei memoriam contulit.
 Addam hoc loco aliam magni ponde-
 ris obseruationem, à *Benjamino Hebreo* ^{Vixit}
 in Itinerario suo de Civitate & *Turri* ^{Benjamin}
Babel, factam. Sic enim refert. *Hinc uno* ^{Tudelen-}
itinere Babel illa antiqua distat , ^{anno} *MCIII.*
rum spacium complexa , *jamque funditus*
eversa , *in qua Nabuchodonosoris regie*
*ruinae adhuc visuntur hominibus inacces-*sibili**
bles propter varia & malefica serpentum
draconumque ibidem stabulantum genera.
Hinc ad Hilan milliaria 5 peraguntur ; &
*hinc ad Turrim 4. quam divisionis filii a-
 dicare cœperunt* , *que eo lapidum genere*
construebatur , *qua arabicè Jagzar dici-
 tur*. *Fundamenti longitudo 2 fere millia-
 ria continet* , *latitudo vero murorum 240*
cubitorum est , *ubi verò latissima est 100*
cannas continet. *Viae sunt in spirarum for-
 man per totum edificium productæ* , *qui-
 bus consensit è supremo loco agri spectan-
 tur ad 20 milliaria in vastam regionis pla-
 nitiam*. Hæc Benjamin.

CAPUT XI.

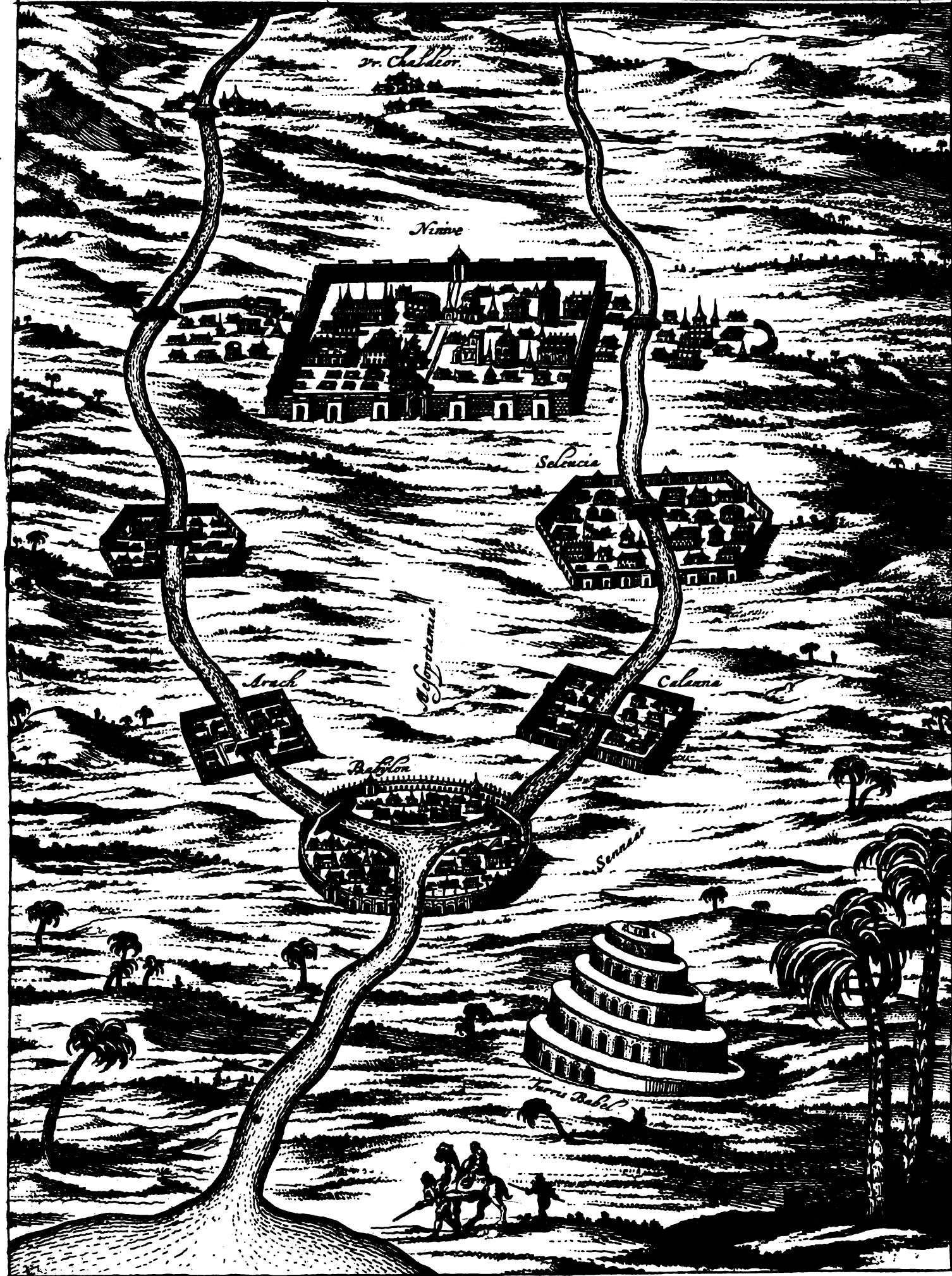
De Urbibus tum à Nembrod, tum à Nino & Semiramide ad littora Tigris & Euphratis extructis; eorumque vestigiis etiamnum superstitibus.

DE Nembrod sic refert sacra Genesis historia Cap. X. vers. 10. וְתֵה רָאשֶׁת פַּמְלָכָתוֹ בָּבֶל וְאַרְךְ וְאַנְרָךְ: Et fuit principium regni Nembrod in Babel & Arach & Achad & Calna in terra Sennaar. Cui Chaldaica respondet: וְהַהֵּ רִישׁ מֶלֶכְתֵּה וְאַרְךְ זָאכְרָךְ וְכָלָה בָּאֲרֻעָא דָבֶל Græca in nominibus non nihil differt: καὶ ἐγένετο δέχη τῆς Βασιλείας αὐτὸς Βαβυλὼν, καὶ ὄρεχ, καὶ δέχαδ, καὶ χαλάνη, ἐν τῇ γῇ σενναράῃ. Hæc est itaque Tetrapolis, id est, quatuor urbes, quibus à se extructis, primus hominum post diluvium dominatus est Rex & Imperator Nembrod. Ubinam verò præter Babylonem loca illa extructa fuerint, cum sacra scriptura sileat, verisimile putem illa juxta mentem Ariæ Montani, vicina Babylonii ad Euphratem extructa fuisse; quamvis non inverisimile sit, ea quoque partim ad Euphratem, partim ad Tigris orientalem plagam posita; hæc enim propriè ad terram Sennaar videtur pertinere. Sed cùm hæc sine constitutione loci intelligi nequeant, lector adeat topographiam suprapositam, ubi genuinum earum urbium situm reperiet. Refert Diodorus & Semiramim varias candidisse civitates; σεμίραμις, inquit, ἔκτισε καὶ ἀλλας πόλεις, τῷδε τὸν ποταμὸν τὸν τε Αὐφράτην καὶ τὸν πίγειν, in quibus emporia construxit eorum quæ ex Media & Parætacene omniq[ue] propinquæ regione ferrentur: quorum quidem nomina, et si incognita hucusque permanerint, ex infinitis tamen ruderibus, quibus Euphratis & Tigris littora

consita in hunc usque diem spectantur, successu temporum aliis aliisque ex eorum ruinis instauratis urbibus, facile cognosci possunt. Quæ omnia celebrimur Petrus à Valle, & suprà allegatus Philippus de S. Trinitate in suis Itinerariis quām curiosissimè observarunt: & in Mesopotamia monstrant in hunc usque diem Orpha, quæ fuit patria Abramini, Chaldaicis Ur dicta; Mysal ex ru-deribus Ninive extructa urbs, cæteræ que Meredin, Diarbechin, Anna, Heth, Charres morte Crassi celebris; Arbela, victoria Alexandri Magni contra Darium memorabilis, aliæque istiusmodi; Edeffa, Seleucia & Elemaida urbes fama illustres. Sed de hisce recitantem audiamus Petrum à Valle, qui civitatem Saliman aliam non fuisse dicit, nisi quam posteri Thesiphontem sive Seleuciam no-minarunt. Hic uti novimus ex Daniele, ab eo detectus fuit campus cum regio palatio Nabuchodonosor, ubi tres pueros Hebraeos in fornacem ignis projici jussit, eò quod statuam suam adorare detrectassent. Hic ostenditur Lacus leonum in quem Daniel projectus fuit: hic Ninives situs genuinus ostenditur, & ejus innumera alia, quæ ex Itinerario nobis innotuerunt. Proinde verba ejus, tametsi longa, summopere tamen curiosa hic subjungenda censuimus. Postquam enim de modernæ Babylonie, quæ Bagdat dicitur, situ & natura differuerisset, tandem se ad ruderam Mesopotamiae Babylonii vicinæ, verumque & genuinum eorum situm, describenda accingit.

Con questi bravi adunque andammo innanzi, e più di un' hora prima di mezo giorno giungemmo al luogo destinato, che si chia-

*Topographia urbium a Nembro
et a Nino corumq; posteris
fabricatarum*

Cap.XI. chiama Suleiman, creduto scioccamente Santo da Machomettani, e par la santità detto mondo, che in una Meschita in campagna presso à quel luogo è sepolto. La prima cosa che facemmo, subito scesi in terra, fù di andare à drittura (senza curarci di vedere sopra 'l fiume un castelletto moderno, disabitato, & abbandonato, come io credo, per le corrierie degli Arabi) à veder le rouine di una gran fabrica, circa un miglio dentro terra, che gli Ebrei di oggi idioti dicono, che sia il tempio, nel quale Nabuchodonosor faceva adorar la sua statua d'oro tanto nominata nelle sacre scritture, e quanto al luogo potrebbe essere, poiche quella statua dice il sacro testo, che fù eretta in un campo, non della città, mà della provincia di Babilonia, che fin colà poteva ben stendersi, mà tuttavia à me parebbe strano, che infin oggi fosse restato in piedi tanto una cosa tanto anticha, massimamente non essendo fabrica di pietra. Però i Mahomettani, à i quali, come à più dotti, io più credo, la chiamano Aiuān Kesra, cioè Atrio de' Cesari, fabricato secondo loro in Tesifonte da i Re di Persia dell' ultima schiatta, che essi ancora ad imitatione de' nostri Imperatori si conta, che facevano Cesari chiamarsi. E mi dicono esser fabrica famosa, tanto nelle historie, quanto nelle Geografie Persiane, le quali un giorno io ancora procurarò di have, e d'intendere. Da che si raccoglie manifestamente, che qui vi era la città di Tesifonte, nelle guerre de' nostri Imperatori co' i Persiani, o co' i Parthi, spesso nominata. Et io vi aggiungo di più, che per consequenza, vi era anche Seleucia, perche Strabone dice chiaramente, che Tesifonte non era altro, che un borgo di Seleucia, fabricato da i Re Parthi, à fine di non dare incommodo à quella città con la numerosa lor Corte, e con gli eserciti Scithici, che si conducevano appresso, quando venivano à passarvi l'inverno, per esser quel paese caldo, come la state la passavano ò in Hircania, ò in Ecbatana, mà che per questa spessa residenza della corte loro, Tesifonte ancora

era cresciuta poi in gran città. Il che se è vero, dunque Seleucia e Tesifonte erano amendue in un medesimo luogo, il quale perciò molto bene dagli Arabi era chiamato Medain, cioè le due città, quasi di amendue facendo una cosa sola, e così à punto anche Agathia, parlando di quel gran Cosroe, che ammalato di desperatione per una rotta ricevuta ivi presso, vi fù portato à braccia moribondo, pare che amendue Seleucia, è Tesifonte in una sola cosa confonda. Haec latine sic vertuntur:

Cum his sagittariis itaque navigio vecti, plusquam horâ unâ ante meridiem pervenimus ad locum destinatum, qui dicitur Suleiman, à Muhammedanis stolidè creditus sanctus, propterque sanctitatem appellatus mundus, qui in fano quodam eorum campestri, propè hunc locum sepultus est. Simul ac vero in terram descendimus, ante omnia rectâ ivimus (negligentes parvum castellum recentioris fabricæ situm ad flumen, ab habitatoribus desertedum, ut credo, propter latrocinia Arabum) visum rudera magnæ fabricæ sita ad distantiam unius circiter milliaris à flumine, quod Judei hodierni idiotæ dicunt fuisse olim templum, in quo Nabuchodonosor jussit adorari statuam suam auream tam famosam in sacris literis: & quod ad locum attinet, id verum esse potest; quia sacer textus dicit hanc statuam fuisse erectam in campo, non civitas, sed provinciæ Babylonicae, quæ potuit eò usque porrigi: mihi tamen mirum videtur, usque in hodiernum diem tantum reliquum esse rei tam antiquæ, maximè cum non sit fabricata ex petra. Quamobrem potius credo Muhammedanis, cœu doctioribus, qui ædificium illud vocant Aiuān Kesra, id est Atrium Cæsarum, dicuntque extactum in loco antiquæ Ctesiphonis à Regibus Persicæ postremæ progeniei, qui semet quoque Cæsaresocabant ad imitationem nostrorum Imperia-

Cap.XI. peratorum. Dixeruntque mihi fabri-
 „cam hanc esse celebrem, tam in hi-
 „storiis, quām in geographiis Persicis,
 „quas aliquando conabor adipisci & in-
 „telligere. Ex quibus manifestò colli-
 „gitur, ibi fuisse civitatem Ctesiphontem,
 „frequentem in historiis de bellis Impe-
 „ratorum nostrorum cum Persis, vel
 „cum Parthis. Ego verò amplius addo,
 „quod consequenter ibi etiam fuerit Se-
 „leucia, quia Strabo disertè dicit, Ctesi-
 „phontem non fuisse nisi suburbium Se-
 „leuciæ, fabricatum à Regibus Parthi-
 „cis, ne huic civitati cum numerosa sua
 „familia graves essent, & cum agmini-
 „bus Scythicis, quæ secum ducebant,
 „cum eo in hyberna tenderent, quia
 „regio illa calida est, quemadmodum
 „æstatem transegerant vel in Hyrcania,
 „vel in Ecbatana, sed Ctesiphontem tan-
 „dem ob frequentem sedem familiæ il-
 „lorum, ipsam crevisse in insignem ci-
 „vitatem. Quod si verum sit, utique &
 „Seleucia & Ctesiphon sitæ fuerint in eo-
 „dem loco, quam propterea Arabes re-
 „ctissimè appellaverint Medain, id est,
 „Dipolim, ex utraque quasi unam faci-
 „entes civitatem. Agathias etiam, ubi
 „agit de magno illo Cosroë, ex despera-
 „tione propter cladem sui exercitū ibi
 „acceptam, morbo occupato, illuc mo-
 „ribundum eundem maribus fuisse de-
 „portatum ait, adeoque & hinc liquet
 „eum utramque civitatem, Seleuciam &
 „Ctesiphontem in unam confundere. Stra-
 „bo tamen lib. xv i. valde congruit obser-
 „tioni Petri de Valle. Sic enim dicit cita-
 „to loco : πάλαι μὲν ὅως ή βασιλῶν
 „λευκοπόλις τὸ ἀσυγίας, νῦν δὲ σε-
 „λύκεια ή Πτή την τίχρη λεγομένη.
 „πλησίου δὲ εἰς κάμην κηποφῶν λεγο-
 „μένη μεγάλη· ταύτην δὲ ἐποιεῖν
 „χειμάδιον οἱ τῷ παρθυαίων βασιλεῖς,
 „φειδόμηνοι τῷ σελύκειων, οὐαὶ μὴ
 „κατεσαθυμόντες τῶν τοις σκυθικῶν φύ-
 „λών ηγεμονία. Pergit : Hic pa-
 „gus urbis potentia & magnitudine est, cùm

Parthorum multitudinem & apparatus Sect. III.
 omnem recipiat, quinimo & necessaria ad
 vivendum illis suppeditet. Ibi Parthorum
 Reges in hyeme propter aëris temperiem de-
 gere solebant : æstate verò in Hircania &
 Ecbatanis, (quæ hodie Tauris dicitur)
 propter antiquam loci adhuc durantem fa-
 mam. Hæc ad Vallæi observationem
 confirmandam jungenda censui. Per-
 git porro Petrus à Valle.

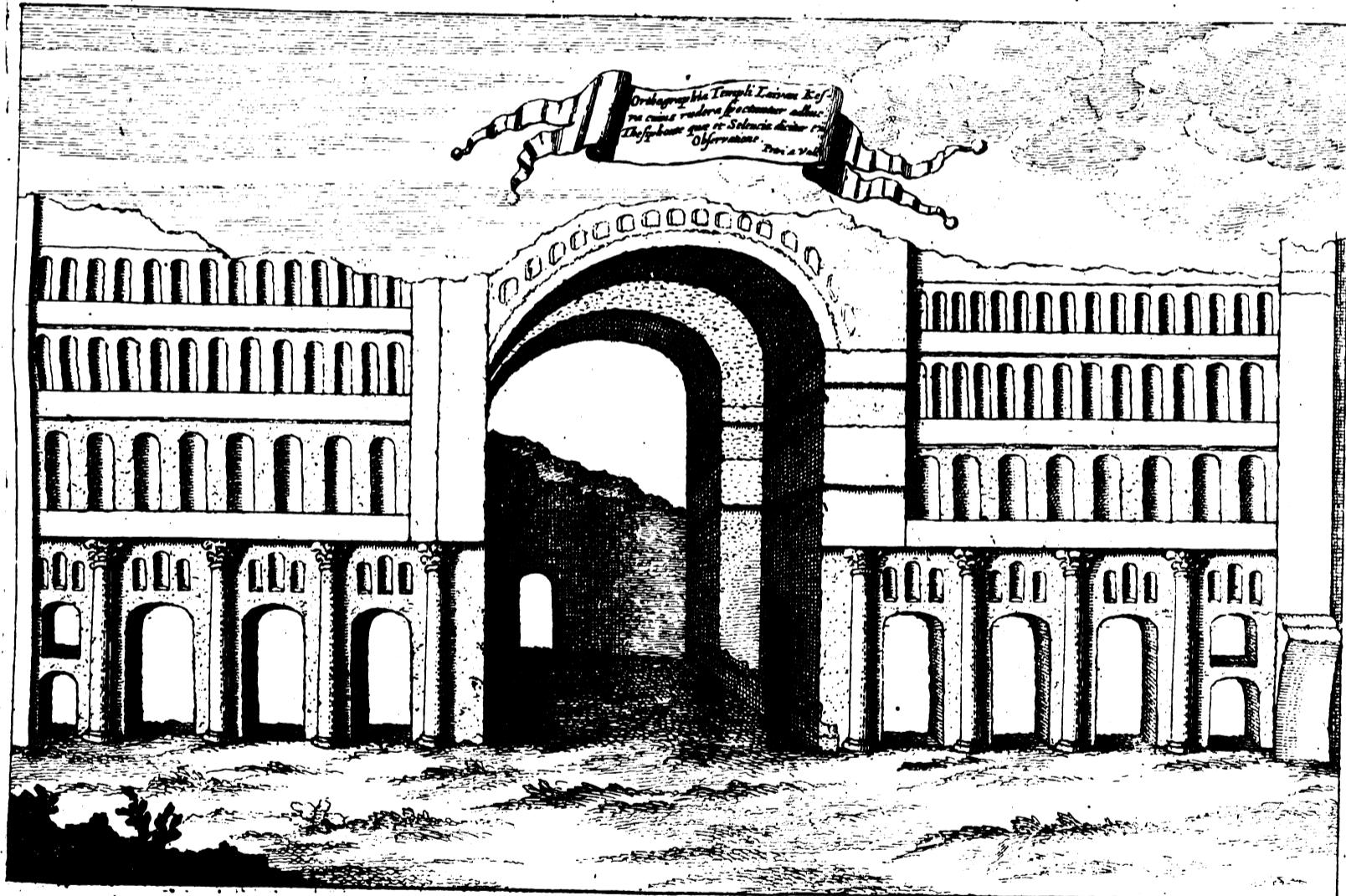
Nel martirologio Romano ancora à 21
 di Aprile si fa memoria di un Santo Simeone,
 che fu Vescovo de amendue queste cit-
 tà Seleucia e Tesifonte insieme, onde il
 medesimo si viene à confermare. Medain
 poi degli Arabi in una Geografia Persia-
 na, che è stimata frà di loro, & è di buon
 autore, per quanto intendo, viene à punto
 interpretata Tesifonte, perduto già forse
 affatto, co'l crescimento di Tesifonte, e l'
 nome & ogni memoria di Seleucia. È per-
 che di queste due città tanto vicine, che fa-
 cevano un sol corpo, Seleucia si attribuisce
 alla Mesopotamia, come nel Epitome
 Geografica anche è notato, m' imagino pe-
 rò, che stesse nella sponda destra, e più Oc-
 cidentale del Tigre, e Tesifonte all'in-
 contro nella sinistra all'Oriente, dove è l'
 Aiuan Kesra, la quale à i Re Parthi, che
 di là venivano, senza dubbio era la più com-
 moda. Tutte queste cose sono andato io rac-
 cogliendo, e confrontando dalla veduta de
 i luoghi, da quello che ho inteso efferne scrit-
 to ne' libri buoni de' Mahomettani habi-
 tatori hoggidi del paese, e dalle note, che
 ho appresso di me di qualche cosa già da me
 letta, se confrontino poi con tutte le al-
 tre historie nostre, mi rimetto à chiarirlo
 meglio con più commodità, dove haurò li-
 bri, che qui non ne ho, nè la memoria de'
 già letti mi serve più che tanto, e per hora
 mi contentarò di referir solo quel che vidi.
 id est:

In Martyrologio Romano etiam
 die 21 Aprilis, celebratur memoria san-
 eti cuiusdam Simeonis, qui utriusque
 civitatis Seleucia & Ctesiphontis simul e-
 piscopus fuit, unde idem confirmatur.

Deinde

Cap.XI. Deinde Medain Arabum in quadam Geographia Persica, quæ inter eos magno in pretio est, & à præstante viro conscripta dicitur, ut audio, vertitur Ctesiphon, forte quia jam tum cum incremento Ctesiphontis, Seleucia penitus cum nomine omnem memoriam perdiderat. Et quia ex his duabus civitatibus tam vicinis, ut unum corpus constituerent, Seleucia attribuitur Mesopotamiæ, quomodo etiam in Epitome Geographicâ notatum est, siccicò arbitror, eam sicut tam fuisse ad dextram & occidentalem partem Tigris, & Ctesiphontem è regione sinistræ ad Orientem, ubi est Aiuan Kesra, quæ Regibus Parthorum, ex illâ parte venientibus, dubio procul commodior erat. Hæc omnia ego ipse suis in locis conspexi, & annotavi ea quæ adivi de eâ re scripta esse in bonis li-

bris Muhammedanorum incolarum ho- Sect. III.
diernorum istius regionis, cunque iis contuli annotationes quascunque antehac à me observatas, quas semper penes me habeo. Cæterum si conueniunt cum omnibus aliis historiis nostris, spero me aliâ occasione ea clariùs expositurum, quando ad manus habeo libros, quos hîc non habeo; neque verò memoria librorum jam letorum huc multum facit, & propterea mihi nunc sufficiet ea duntaxat referre quæ vidi. Pergit postea describendo magnum illud templum adhuc Ctesiphonte superstes, etsi non nihil successu temporum labefactatum; & hodie vocatur à Mahometanis دیوان الکسرا divan al chesrâ, id est, prima curia Parthorum, deinde & Romanorum.

L'Aiuan Kesra adunque, come dicono i Mahometani, overo l'Arco di Soli-

man Pac, come più alla grossa, per la vicinanza di una cosa all'altra, lo chiamano

N 2

alcuni

Cap. XI. alcuni de' nostri, è una fabrica grande fatta tutta di mattoni cotti, e buona calce, con muraglie grossissime, e rivolta con la faccia all'Oriente, e la sua facciata, che è lavorata d'alto à basso con mille scompartimenti de i medesimi mattoni, è lunga da cento e quattordici passi de' miei. Haveva come apparisce tre navi, all'uso delle Chiese nostre, delle quali quella di mezo sola resta in piedi, & è lunga sessanta due passi de' miei, e larga trenta tre, mà misurai allo peggio, in quel modo che si poteva, per la disugualità, & impacci del terreno ingombro. Dinanzi in mezo non ha porta grande, come si usa, mà tutta in nave di mezo, quanto è larga & alta, è aperta, di maniera che di fuori si vede tutta dentro fin' in cima, la qual cosa ha dato occasione à i paesani di chiamar questa fabrica l'Arco, perché con la sua gran volta, aperta dinanzi, rappresenta à punto la figura di un grande, arco. In faccia dentro nella parte di dietro, vi è una piccola porta in mezo fatta pur ad arco, & dalle bande vicino alla facciata da piedi, vi sono due altre porte piccole, che entravano nelle altre due navi minori, le quali sono rouinate del tutto come anche è rouinata parte della volta, e del muro dietro. Mà non occorre che io mi affatichi in descriverla, il mio pittore la disegnò con diligenza tutta in prospettiva, e nel quadro, che ne farà, la vedrà V. S. ritratta assai del naturale; id est:

„ *Aiuan Kesra itaque, ut vocant Muhamedani, vel Arcus Soliman Pàc, ut vulgò malè quidam nostrum appellant, propter harum rerum propinquitatem, est ingens fabrica tota exstructa ex lateribus coctis, & bona calce, cum crassissimis muris, frontispicio vergente ad Orientem, quod à fastigio usque ad fundamenta multiplici ornatu dictorum laterum conspicuum, & centum ac quatuordecim passus meos longum est. Tres, ut apparebat, in eo fuerunt naves, (quo nomine vocantur cellæ mediæ,) non secus ac in templis nostris, quarum media tantum superstes est, ac*

sexaginta duos passus meos longa est, Sect. III. & ampla triginta tres. Mensuravi autem summa cura, quantum mihi licuit per obstacula & gibbositates ruderum humi sitorum. In medio partis anterioris non est magna porta, qualis esse solet, sed navis media, quantæcumque latitudinis & altitudinis sit, aperta est, ita ut ab extra omnia intrò perspiciantur usque ad fastigium: unde incolæ acceperunt rationem, ob quam hanc fabricam vocaverint Arcum, quia per suum magnum forniciem anteriùs a pertum, speciem præbet magni arcus. In postica parte interiore est parva porta in medio facta etiam arcuata, & à lateribus prope fundamentum aliæ duæ parvæ portæ sunt, quæ intratur in alias duas naves minores, quæ sunt penitus collapsæ, prout etiam colapsa est pars fornicis & muri postici. Verùm nolui operam impendere in ea describenda, sed pictor meus eam delineavit sciagraphicè cum omni diligentia, & in figura quadrata, quam videbis hinc naturaliter depictam. Pergit Vallæus.

Vicino à questa fabrica monstrano un luogo pieno di rouine, che dicono pur gli Hebrei, che fosse il lago de i Leoni, o luogo da tenerli le fiere, dove fù gittato Daniele, io le ho tutte per cose poco fondate, & in somma, per le historie Persiane sappiamo certo esser quella la Città di Tesifonte, che come fù assai grande, e magnifica, non è miraviglia, che havesse molte fabriche notabili, che oggi che sono totalmente distrutte, è molto difficile à poter conoscere che cosa si fossero. Andammo poi più in là à veder la Meschita di Soliman Pàc, che è fabrica di Mori fatta di mattoni antichi, con qualche garbo, ma piccola, e girando un pezzo per quelle campagne, oltre molte rouine, che trovammo sparse in qua & in là, di fabrica simile à quella di Babel, di mattoni crudi e cannucie. Vedemmo ancora le rouine della muraglia della città, che si vede esser stata molto grande, e si cono-

Cap.XI. conoscono ancora i muri ridotti come in monticelli di terra, & mattoni, che con continuato giro circondano un spatio molto grande di quelle campagne, tanto da quella banda del fiume, dove noi eravamo, che era la riva Orientale, quanto dall'altra, talche il fiume veniva a passare in mezo alla città, overo alle due città, secondo io diceva di sopra, se pur all' hora non correva per altra strada, come dicono alcuni paesani, & i quali per essere ignorantì, io dò poca fede.

E la città, comunque fosse, chiara cosa è, che fù principale, e non ordinaria, perche così dimostrano le sue rouine, e l'sito. Sopra'l fiume, vi trovai anche muraglie di buoni mattoni cotti, murati con bitume in vece di calce, come si scrive, che fossero quelli della mura di Semiramide (quod verum esse Diodori supra adducti verba confirmant) de' quali mattoni pur co'l bitume attaccato, conforme al mio solito ne presi, e li porto meco dentro una scatola molto ben servati con bombagia, cosa che più di quattro volte hâ fatto veder diversi di questi paesani ignorantì, che non sanno che cosa siano le nostre curiosità. Veduto che havemmo tutte queste cose, ritornammo in barca, e tirandola i barcailuoli contro acqua con la corda, tornammo indietro verso Bagdad, e quella sera alloggiammo sotto la medesima villa Kierd Haggi Curdì, dove havevamo alloggiato la sera precedente; id est:

„ Proximè hanc fabricam monstrant „ locum plenum ruderum, quem dicunt „ *Judæi* fuisse fossam leonum, vel lo- „ cum ad detinendas feras, in quem de- „ jectus fuit *Daniel*; ego verò id minùs „ verisimile ducō; & quia ex historiis „ Persicis certò scimus eam fuisse civita- „ tem *Ctesiphontem*, quæ eūm fuerit val- „ de magna & magnifica, non mirum „ videri debet fuisse ibi multa ædifica- „ magni momenti, quæ siquidem sunt o- „ mnino destructa, difficillimum est di- „ scernere quid fuerint. Deinde ulteriùs „ progressi sumus ad videndum fanum

Soliman Pâc, quæ est fabrica *Maurorum* Sect. III. facta ex antiquis lateribus, cum qua-“ dam pulchritudine, licet parva; & per-“ ambulantes hos campos, præter mul-“ ta rudera, quæ invenimus passim di-“ sperfa, quorum fabrica non est diver-“ sa à fabrica *Babel*, ex lateribus crudis“ & parvis cannis, vidimus etiam rude-“ ra mœnium civitatis, unde animad-“ vertere potuimus eam fuisse valde ma-“ gnam, & discernuntur adhuc muri red-“ acti tanquam in colliculos terrestres,“ & lateres, qui continuo ambitu cir-“ cumdant spatium maximum horum“ camporum, tam ex hac parte amnis,“ ubi eramus, quæ erat ripa orientalis,“ quām ex altera, ita ut amnis medium“ civitatem interflueret, vel potius in-“ ter ambas civitates, uti suprà dixi, ni-“ si forte tum alio alveo fluxerit, ut in-“ colæ quidam dicunt, quibus tamen ob“ eorundem ignorantiam non multum“ fidei tribuo.

Et manifestum est civitatem, qua-“ liscunque fuit olim, præcipuam & non“ vulgarem fuisse, quia id demonstrant“ ejus rudera & situs. Juxta amnem in-“ veni etiam muros ex bonis lateribus“ coctis, cæmentatis bono bitumine lo-“ co calcis, quales scribuntur fuisse in“ muris *Semiramidis* (quod verum esse Dio-“ dori supra adducti verba confirmant:) ex“ quibus lateribus cum bitumine tamen“ adhærente, pro more meo, quosdam“ accepi, eosque mecum portavi in ci-“ stâ optimè munitos goffypio, quapro-“ pter sæpiùs plurimi horum rudium in-“ colarum ridebant, ignorantes causam“ nostræ curiositatis. Ut hæc omnia vi-“ dimus, denuo ascendimus in navigium,“ quo à nautis ope cordæ adverso amne“ protracto, rediimus *Bagdadum*, & eo-“ dem vespere pernoctabamus in eodem“ pago *Kierd Haggi Curdì*, ubi nocte pre-“ cedente fueramus commorati. Pergit“ *Vallæus* civitatem, quam *Hella* vocant,“ quæ haud dubiè fuit una ex illis urbi-“ bus, quas ad *Euphratis* littora *Semira-*

Cap.XI. midem ædificasse supra ostendimus; non ipsam, sed posterioribus seculis ex ruinis veterum urbium extractam; ubi & mentionem facit sepulchri Ezechielis Prophetæ, & fluminis Chobar. Sed audiamus ejus verba.

Dimorammo in Hella tutto'l giorno seguente per vederla bene, & in poche parole dirò à V. S. che è situata Hella sopra'l Eufrate, la metà di quà, e la metà di là, e da una parte all'altra si passa per un ponte di barche, come quel di Bagdad, mà le barche, quando io le ho vedute, non erano più di venti quattro, se bene in tempo di acqua grossa, vene bisognava più. Le case, son pur come quelle di Bagdad; fabricate di buoni mattoni vecchii, ma bassissime, che non hanno se non il primo piano al terreno, e tutte hanno giardino con quantità d'alberi di vari frutti, e sopra tutto palme in tanta copia, e così alte, che sopravanzando di gran lunga, e ricoprendo, per dir così, co' i rami tutte le case, quando si vede la città di lontano, non pare di veder una città, mà una folta selva di dattili, che certo in quelle pianure, e sopra quel fiume, è cosa assai vaga à vedere. È città honestamente grande, hà dentro un Castello piccolo, mà competentemente forte sopra'l fiume, case assai buone, & alcuni di bella fabrica, fatti con architettura, mà troppo scuri.

Vi risiede un Sangiacco, & è sottoposto al Bascia di Bagdad. Frà i giardini vene sono alcuni galanti con agrumi, e simili galanterie, come uno, che io ne vidi, che è di certe donne, figliuole di un Bascia morto. Fabriche notabili non vi sono, ne reliquie di antichità, tutta via si può credere, che anche in tempi antichi tutto quel paese intorno all' Eufrate, e tanto vicino à Babilonia, fosse strettamente habitato e facilmente può essere che Hella dalle stesse rouine di Babilonia in quel luogo nascesse. E mi fu accennato in Hella, mà per la poca intelligenza, che io hò in fin' hora della lingua Arabica non l'intesi all' hora bene, e perciò non andai à vederlo, e quando dopo di esserne partito, l' ho saputo meglio,

mi è dispiaciuto assai di non esservi andato, e Sect.III. non l' haver veduto, cioè, che vicino ad Hella meza giornata, per altra via diversa, da quelle che io feci, si vede infin' oggi la sepoltura di Ezechiele Profeta, dove bene spesso vanno molti Hebrei per divotione, è stà à punto sopra quell' istesso fiume Chobar, o Chabor, come dicono oggi gli Arabi nominato dalla sacra scrittura nelle visioni di lui, il qual fiume nascendo nella Mesopotamia da una grande e famosa fontana chiamata *راس العين* Ras-elain, e cresciuto poi in lungo corso, finalmente verso queste parti viene à metter nel' Eufrate. Era in vero questa cosa molto degna di vedersi, tanto per Ezechiele, che fù si gran Profeta, quanto perche nel Martirologio si dice, con l'autorità, come io credo di santo Epifanio che l' hâ scritto, che Ezechiele fù sepellito nel sepolcro di Sem e di Arphaxad, progenitori di Abrahamo, che è una grande antichità, mà in somma la mia disgratia, o trascuragine che fosse, mi privò di questo gusto. Veduto del resto che hebbi ogni cosa, e notato quanto mi parve ne' miei scartafacci la matina di 25 di Novemb. al tardi parti di Hella, e la sera andai à dormire nel medesimo luogo chiamato Biz-serchàn, dove havevamo pur' alloggiato nell' andare. Hæc latinè sic sonant.

Totum diem sequentem morabamur in civitate Hella, ut eam probemus, brevibusque tibi dicam, eam sitam esse ad Euphratem, medium interfluentem, & ponte scarpharum junctum, in modum pontis Bagdadensis; verum scaphæ, quo tempore eas videbam, non superabant numerum viginti quatuor, utut flumine alto longè pluribus opus sit. Aedes similis sunt Bagdadensis, extructæ ex bonis lateribus vetustis, sed humilimis, altitudine saltem æquantibus primum planum telluris, omnesque adjunctos habent hortos cum plurimis arboribus variorum fructuum, & in primis palmarum tantæ copiâ, adeoque pro-

Cap.XI. procerarum , ut altitudine longè super-
 „ rent, & quodammodo cooperiant cum
 „ ramis omnia tecta. Quando civitas
 „ procul adspicitur , non præbet speci-
 „ em civitatis , sed densissimi palmeti ,
 „ quod sane in his planis campis , & jux-
 „ ta hunc amnem jucundissimum præ-
 „ bet spectaculum. Civitas hæc utcun-
 „ que magna est , interius munita parvo
 „ castello , sed satis valido ad amnem.
 „ Ædes omnino bonæ , & quædam pul-
 „ crè extructæ , secundum leges archite-
 „ cturæ , sed nimis obscuræ.

„ Sedem ibi suam habet quidam San-
 „ giacus , estque subdita Bassæ Bagda-
 „ denſi. Inter hortos quidam gaudent
 „ pomis citreis acidisque auraicis ac aliis
 „ deliciis , quorum unum vidi spectan-
 „ tem ad quasdam fœminas , filias alicu-
 „ jus Bassæ mortui. Ædificia alicujus
 „ momenti nulla sunt , nec reliquiæ an-
 „ tiquitatis , tamen credibile est , olim
 „ omnem hanc regionem circa Euphra-
 „ tem , adeoque vicinam Babyloniæ , fuisse
 „ se populosissimam , & facile fieri po-
 „ tut , ut Hella in hoc loco ex ipsis rude-
 „ ribus Babyloniæ ortum suum traxerit.
 „ Dictum quoque mihi fuit in civitate
 „ Hella , quod ad iter dimidiæ diei ab
 „ eadem civitate , sed diversâ viâ ab eâ
 „ quam fueram ingressus , hodieque
 „ conspiciatur sepulchrum Ezechielis
 „ Prophetæ ; sed quia tum nondum satis
 „ peritus eram lingue Arabicæ , utique id
 „ non satis intellexi , & propterea non ivi
 „ eò ad id videndum ; deinde verò post-
 „ quam abieram , melius intellectâ re-
 „ valde me pœnituit , quod non eò iave-
 „ rim & sepulchrum dictum viderim.
 „ Quò frequentes vadunt plurimi Judæi
 „ devotionis caußâ , situmque est ad ri-
 „ pam ejusdem fluminis Chobar , seu Cha-
 „ bor , ut vocant Arabes hodierni , quod
 „ nominatur à Sacra Scriptura in visio-
 „ nibus hujus Prophetæ : qui amnis ori-
 „ tur in Mesopotamia ex grandi & famo-
 „ so fonte appellato رأس العين Ras-el-
 „ ain , & posteâ longo tractu augetur ,

tandemque circa hæc loca exoneratur *Sect.III.*
 in Euphratem. Hoc profectò omnino “
 visu dignum fuerat , tam propter Eze- “
 chielem , qui fuit tantus Propheta , quām “
 quia in Martyrologio dicitur , ex auto- “
 ritate , ut credo , S. Epiphanii , qui id “
 scripsit , quod Ezechiel fuerit sepultus “
 in sepulchro Semi & Arphaxadi , pro- “
 genitorum Abrahami : quæ sanè est in- “
 signis antiquitas. Verùm ut dixi , seu “
 infortunium meum , seu negligentia , “
 me privarunt isto aspectu. Postquam “
 omnia reliqua videram & notaveram , “
 quæ digna visa fuerant , mane die 25 “
 Novembris , sed aliquanto seriùs profe- “
 ctus sum Hellâ & vesperi pernoctatum “
 ivi in eundem locum appellatum Biz- “
 serchàn , ubi etiam diverteramus cum “
 illuc iremus.

Atque hæc sunt quæ de priscis Ba-
 byloniæ fabricis dicenda existimavi ; cer-
 tè sanè inde concludere possum , tan-
 ta & tam innumerabili hominum mul-
 titudine fuisse inhabitatam tum terram
 Senhaar , tum Mesopotamiam , tum uni-
 versam illam terram ad Sinum usque
 Persicum , ubi Euphrates magna aqua-
 rum mole in id sese evolvit , ut vix pas-
 sum progrediare , ubi non restent ve-
 tustorum temporum , urbiūque ve-
 stigia. Totum itaque Euphratis , Ti-
 grisque littus , excultum fuit urbibus ,
 oppidis , turribus , vicis ; ita ut vel u-
 niversa Babyloniæ regio usque ad Sinum
 Persicum versus Austrum , & versus Bo-
 ream in Mesopotamiam se extendens u-
 nica non immerito civitas dici potue-
 rit. Quod vel ex ore istius Petri à Valle
 curiosissimi exploratoris omnium me
 audisse memini : sic enim dicit : *E ben*
vero , che è fabricata Bagdad , come tut-
te le altre terre vicine da i mattoni buoni ,
e vecchi dalla Babilonia antica , e dalle al-
tre fabriche , ch' erano all' hora in questi
paeſe , nel quale , benche non si vedono ve-
stigie alcune restate in piedi di muraglia ,
se non quelle poche , che appresso raccon-
tarò , tuttavia sotto terra in qual si voglia
luogo

Cap. XI. luogo che si cari, per molte giornate intorno, si trova per tutto quantità grande di mattoni buoni & di muraglie antiche, donde e nata una favola, che si conta hog gidi fra Mori che questo paese fosse tanto habitato, che una volta essendosi perduto in Bagdad un gallo, fu ritrovato in Bassora città sopra'l mare nel Seno Persico, lontana di Bagdad à 12 giornate, sin dove dicono che fosse andato saltando sempre di tetto in tetto. Questa continuata quantità di rouine sotto terra in tutte le paese della provincia di Babylonia, tanto di qua, e di là, quanto in mezzo à i due fiumi, come anche un piccolo ramo o canale tirato dal' Eufrate, che appresso à Bagdadat viene à mettersi nel Tigre. id est:
 „ Verum quidem est, *Bagdadum* fuis-
 „ se extrectum, ut & alias terras vicinas
 „ ex lateribus bonis & vetustis *Babylonie*
 „ veteris, & ex aliis fabricis, quæ tum
 „ erant in istis regionibus, in quibus, ut
 „ ut non appareant ulla vestigia muro-
 „ rum reliqua, nisi pauca illa, de qui-

bus postea agam, nihilominus sub ter- *Sect. III.*
 ra, ubicunque foditur, usque ad mul-
 torum dierum itinera circumcirca, in-
 venitur ubique insignis copia laterum
 bonorum, & murorum antiquorum,
 unde nata est fabula, quæ hodie inter
 Mauros narratur, quod regio illa tam
 frequens fuerit habitatoribus, ut ali-
 quando amissus gallus in *Bagdado* de-
 nuò fuerit inventus in *Bassora*, civita-
 te juxta littus maris *Sinū Persici*, sita à
Bagdado ad 12 dierum itinera: eosque
 dicunt eum progressum semper saltan-
 do de tecto in tectum. Hæc continua
 quantitas ruderum sub terra in omni-
 bus regionibus provinciæ *Babylonie*, &
 ultra, & citra, & in medio duorum illo-
 rum fluviorum, ut & parvus rivulus seu
 alveus derivatus ex *Euphrate*, qui pro-
 pè *Bagdadum* se evolvit in *Tigrim*. Sed
 hisce jam præmissis, jam ordine filio-
 rum Noë gesta prosequamur.

C A P U T XII.

Genealogia Noë, Japheth, Chām, Sem, filiorumque.

De ortu Phaleg, & divisione linguarum & gentium.

C. XII. *Orius*
Phaleg &
confusio
*lingua-*rum.** **C**æterum nonnullæ rationes de-
 monstrant quidem divisionem
 linguarum accidisse multò post
 nativitatem *Phaleg* (quod & nos credi-
 mus) verùm non ideo consequitur eam
 anno post diluvium trecentesimo qua-
 dragesimo contigisse, ut putant *He-
 bræi*, qui annus, secundum ipsos, fuit
 postremus vitæ *Phaleg*. Nam si verum
 est, quod asserunt *Eusebius* in *sui Chro-
 nici initio*, & *B. Hieronymus* in *Oseæ cap.
 2 & S. Augustinus lib. XVI. de Civit. Dei*
cap. 17. quos sequuntur omnes penè
 alii doctores ecclesiastici, nimirum
Nembrod fuisse illum, quem gentilitas
 appellavit *Belum*, eundemque regnaf-

se annis sexaginta quinque post condi-
 tam *Babylonem* & ei successisse *Ninum*,
 in cuius regni anno 43, natus est *Abra-
 ham*. Procul dubio si prædictis annis
 340 à diluvio, ad linguarum divisio-
 nem elapsis, addantur anni 65 regni
Beli, & 43 *Nini*, necessarium erit po-
 nere, *Abrahamum* esse natum anno post
 diluvium 448, quod manifestè adver-
 saretur Scripturæ Sacræ, ex qua *Genes.
 cap. XI. vers. 10.* usque ad 27, ubi descri-
 bitur genealogia *Sem* filii Noë, à dilu-
 vio ad ortum *Abrahæ* juxta computum
 in hac adjuncta tabula expressum, col-
 liguntur tantummodo anni 383. Si ve-
 rò sequamur eos, qui putant *Abraham*
 natum

*ARBOR GENEASOGIAE NOETJCÆ**Lud**Aram**Elam**Affur**Arphax
ad**SEM.**CHAM.**Phuth**Canaan**Misraim**Javan**Meda**Magog.**Gomer.**JAPETH.**Noe*

C. XII. natum esse anno vitæ patris sui 60, & generationem *Cainan* minimè computandam censem, invenies à diluvio ad ortum *Abrahæ* longè minorem summam, nimirum annos duntaxat 293. Aliud huic simile absurdum ex priori opinione consequi necesse est. Nam si ponamus divisionem linguarum (quæ procul dubio facta est, quando *Babylon* ædificabatur) contigisse in ipso ortu *Phaleg*, qui ut colligitur loco *Genes.* proximè adducto, natus est anno post diluvium (præterita generatione *Cainan*) 102. quod pariter ex suprascriptis certum est, Scripturæ Sacræ plurimum adversari. Quocirca probare nullo modo possumus, id quod magnæ famæ auctor, vir alioqui in expendenda temporum præfertim antiquissimorum ratione accuratissimus *libr.* in *Genes. XV. num. 148*, afferere non dubitavit, dicens, nullam afferri posse rationem, quæ necessariò concludat, vel etiam probabiliter demonstret divisionem linguarum non potuisse fieri, quando natus est *Phaleg*, qua in re fortassis, ut fit, memoriæ lapsu, videtur sibi non constare, quandoquidem ipse pluribus in locis & præfertim *libr. XV. in Genes. num. 61. 67 & 148. & lib. XVI. num. 236.* approbat, recipitque communem, quam citavimus, horum temporum historiam, afferentem *Nembrod* eundem esse cum eo, quem gentiles *Belum* dixerunt, & eundem à divisione linguarum regnasse 65 annis in *Babylone*, quæ fuit initium regni ejus, ut dicitur *Genes. cap. X. vers. 10*. Et *Abrahamum* natum esse anno 43 regni *Nini*, qui immediatè successerat dicto *Nembrod*. Ex quibus profectò (posita divisione linguarum in anno primo vitæ *Phaleg*) sequeretur ipsum *Abrahamum* natum esse 108 vitæ ipsius *Phaleg*, quod quām falsum sit, dignosci potest ex *Genes. cap. XI. vers. 16*. usque ad 25; ubi ab ortu *Phaleg*, ad ortum *Tharae* Patris *Abrahæ*, evidenter col-

liguntur anni plus quam centum virginis. *Sect. III.*
ti, siquidem ipse *Thare* natus est anno vitæ *Phaleg* 122, ut patet ex Tabula Chronologica. Quis igitur non videt, contra afferentes divisionem linguarum incidiisse in ortum *Phaleg*, posse afferri argumentum valde firmum, nimirum, quia hac posita sententia, necesse est probabiliorem ac magis receptam horum temporum chronologiam, à probatissimis auctoribus editam, funditus interire, & nullatenus posse cum sacro textu conciliari? Itaque relictis hisce duabus opinionibus, dicimus, quod si vera est, ut credimus, nuper à nobis relata, & communis doctorum consensu firmata horum temporum historia de *Nembrod*, quod fuerit idem cum *Belo*, quemadmodum nos quoque infra comprobabimus, & quod regnaverit annis 65. & de *Abrahamo*, quod natus sit anno 43 *Nini*, qui immediatè post prædictum *Nembrod* regnasse dicitur, necessarium est fateari id, quod ab exordio hujus operis proposuimus: videlicet divisionem linguarum anno post diluvium 275 contigisse, qui annus in nostris tabulis cum anno vitæ *Phaleg* 144 contigit. Et hac *Vera sententia de* posita opinione, *Torniello* teste, multa *ortu Phaleg.*
quæ ex aliis duabus sequi dicebamus, *Torniel-*
lusi. devitantur absurdâ, & horum temporum historiæ ab ethnicis, atque item ab ecclesiasticis scriptoribus tradita, ac probata optimè cum sacris annalibus congruere deprehendetur, ut quilibet in præfenti præcipue tabula breviter, facileque poterit experiri.

Sit ergò positum divisionem linguarum & populorum factam sub medium vitæ *Phaleg*, id est 144 anno ipsius, diluvii autem 275, multis rationibus, quas passim hinc inde insertas reperies, confirmavimus, quibus positis de re ipsa dicendum est. Cum autem de constructione civitatis & *Turris*, quæ proxima causa fuit divisionis linguarum, in primo anno *Tharae* di-

Anni

TABULA CHRONOGRAPHICA à diluvio usque ad tempora Abrahæ.	Ab orbe condito.	Vitæ Noë.	A diluvio.	Regni Nembrod, si- ve Beli.	Regni Nini.	Monar- chiae Affy- riorum.	Regni Se- miramis super Affyrios.	Regni Za- meis in Ninive.
Noe vinum bibens inebriatus est an. Post annos 28	1666 28	610 28	10 28					
Arphaxad genuit Cainan inch. an. Post annos 30	1694 30	638 30	38 30					
Cainan genuit Sale inch. an. Post annos 30	1724 30	668 30	68 30					
Sale genuit Heber inch. an. Post annos 2	1754 2	698 2	98 2					
Noë dicitur genuisse Jonithun an. Post annos 32	1756 32	700 32	100 32					
Heber genuit Phaleg inch. an. Post annos 30	1788 30	732 30	132 30					
Phaleg genuit Rhen inch. an. Post annos 113	1818 113	762 113	162 113					
Facta est linguarum, gentiumque divisio, an.	1931	875	275					
Regnat Nembrod, qui & Belus in Babylone, an. Post annos 24	1932 24	876 24	276 24					
Noe fertur misisse Jonithun in Ethan, an. Post annos 40	1956 40	900 40	300 40					
Arphaxad & Nembrod, qui & Belus, mortui sunt in fine an.	1996	940	340	66				
Ninus regnat in Babylone inch. an. Post annos 9	1997 9	941 9	341 9		1 9			
Noe moritur sub finem, an. Post annos 10	2006 10	950	350		10 10			
Ninus Monarchiam inchoat Affyriorum, an.	2016		360		20	1		
Moritur Phaleg sub finem an.	2026		370		30	11		
Moritur Nachor Thara pater sub fin. an. Post annos 12	2027 12		371 12		31 12	12		
Abraham nascitur inch. an. Post annos 9	2039 9		383 9		43 9	24 9		
Ninus Affyriorum Rex moritur sub fin. an.	2048		392		52	33		
Semiramis regnat in Ninive, & Sarai nascitur in Chaldea inch. an. Post annos 41	2049 41		393 41			34 41	1 41	
Semiramis Affyriorum Regina decepit.	2090		434			75	42	
Regnat Zameis in Affyria inch. an.	2091		435			76		1
Jupiter à nonnullis creditur natus. Post annos 13	2092 13		436 13			77 13		2 13
Chodorlabomor subegit Sodomitas. Post annos 3	2105 3		449 3			90 3		15 3

C. XII. Etum fuerit , restat ut ex confusione ipsa & hominum dispersione in universas terras , qui est ejusdem confusione effectus , dicamus.

*Justa
poena con-
fusionis
lingua-
rum, à Deo
injecta.*

Et primùm quām justa fuit hæc poena architectis istis inficta , & quām consentanea divinæ bonitati ac sapientiæ. Quæ enim à parente poena suavior exspectari poscit in liberos minus dictis suis audientes , quām sine cædibus , sine mutilatione & plagis , sine iracunda dissipazione laboriosi operis , atque ideò sine objurgatione & querela adigere ad obtemperandum , novasque colonias deducendas , quæ coloniæ essent , si volentes abibant ; aut varia exilia ac deportationes , si inviti. Quod si hæc eorum culpa vanitas fuit , non enim satis probabilia narrant , qui hanc substructionis insaniam à culpa purgare moliuntur , ut videre est apud *Tostatum*. Sciebant enim jam pridem sibi à communi parente *Noë* divinitus impetratum , ut in destinatas sibi provincias proficiscerentur. Itaque in mora erant , & in culpa , quæ ex diuturna ista civitatis & turris DEO non grata molitione crescebat. Si ergo hæc culpa vanitas fuit , nonne sapienter opus vanitatis & inops solidæ gloriæ , præter DEI voluntatem suscepimus , infirmitate sua , DEO non sustentante contabescit. Si superbæ mentis elatio nonne confusione expianda fuit , ne superbè unquam gloriosi isti jactare possent opus , quod imperfectum irrisi , confusique reliquissent. *Quoniam dominatio imperantis in lingua est* , inquit Augustinus , ibi damnata est superbia , ut non intelligeretur jubens homini , qui noluit intelligere , ut obediret DEO jubenti. Si odium DEI hanc arcem erigebat adversus DEUM , nonne exarmandi erant inimici , nonne ex ipsa arce exigendi , & impia conjuratio animorum , justa linguarum diffensione castiganda ? Unde Claudio Marcius Victor :

*Ut quod peccarunt concordis crimine Sect. III.
mentis
Confusæ damnet melior discordia lin-
guæ.*

Vide *Prosper. Aquit. de Vocat. gentium. quomodo*
Sed age , quæ fuit ista linguarum facta lin-
confusio ? quomodo facta ? quām mul-
*tiplex ? Nam *Philo in libro de confusione**
linguarum , dum historiam suo more in
tropologiam conatur vertere , negat
confusionem ullam contigisse lingua-
rum , sed divisionem. Nam *Hebræa* ,
quæ jam erat , in sua puritate & inte-
gritate perstigit , aliæ quæ tum primum
natæ sunt , confusæ non fuerunt , ante-
quam essent. An in linguis confusio
non fuit , sed in hominibus propter re-
pentinam exorientium linguarum va-
rietatem , ut *Pererio* placet ? An con-
fusio linguarum sive permixtio idio-
matum fuit , dum in eodem opere di-
versarum familiarum homines ver-
sarentur , & mutatis repente linguis , u-
nus sermo vel dialogus efficeretur , in
quo *Hebræa, Græca, Latina, Germanica,*
Polonica vocabula mixta , confusaque
reperiuntur , quorum nonnulla singu-
li intelligerent , nemo universa ? Sicque
fieret , ut *nemo intelligeret vocem proximi*
sui , id est , alter alterum intelligere
non posset , ut *Lyrano* quoque videtur.
An non etiam divisio linguarum re-
ctè dicitur , quandoquidem pro ratio-
ne diversarum linguarum à se invicem
divisi sunt homines , qui lingua ute-
bantur ?

Quomodo facta sit , explicat *Tosta-
tus cap. II. Genes. ex quo Pererius. Dico*
breviter inductam primū divinitus in
omnibus familiis oblivionem nativæ
linguæ , id est , *Hebraicæ* præterquam
in *Heber & Phaleg* , in quibus illa invio-
lata permanxit , tum insertam infusa-
que novam linguam omnibus familiis ,
prout olim infusa fuerat *Adamo* , & u-
xori ejus , adeò ut illam non minus ha-
berent in promptu , quām si eam cum
nutricis lacte didicissent. Ministerio

O 2 porrò

C. XII. porrò Angelorum id factum fuisse scribit *Origenes*, eorum scilicet, qui illorum populorum rectores futuri erant, ad quos illa DEI dirigatur oratio: *Venite descendamus & confundamus ibi linguam eorum.* Non tamen ait, Ite, descendite & confundite, ut præfens intelligatur angelis operantibus, tanquam præcipuus operans, ut observavit *Cajetanus*. S. quoque *Epiphanius* hanc linguarum multiplicationem divinæ inspirationi semel iterumque attribuit. Nec sanè humanâ industria fieri potuisse, quodlibet integrum idioma, ex iis etiam, quæ de *Adami* lingua supra cum *Abulensi* diximus, facile intelligi ^{Claudius Marius.} potest. Sed audi Claud. Marium hanc rem eleganti carmine concinentem:

Dixit & intentos operi, molemque levantes

*Mentibus attonitis subjecta oblivio pri-
mum*

*Intrat, & ignotæ subit imperfectio lin-
guæ,*

*Increpitant operis, studio cessante, ma-
gistris*

*Cunctantes socios, sed vocem nemo remittit
Non intellectis, quod si quis tentat, inane
Sibilat, aut rupti fremitu sermonis an-
helat.*

*Sic vanum prava suscepit mente labo-
rem*

*Destituit frustrata manus; jam nemo pro-
pinquum,*

*Nemo patrem sequitur, quem quisque in-
telligit, addit*

*Agglomeratque sibi, sociumque adjunge-
re curat.*

*Dumque perit divisa hujus cognatio gen-
tis,*

*Gentem lingua facit, sparguntur clasibus
æquis,*

*Diductasque petunt vario sub sidere ter-
ras:*

Ita *Marius Poëta*, in cuius carmine illud non satis probabile, ignotæ linguæ imperfectionem subiisse, perfectam quippe infusam ab eo, cuius perfecta

sunt opera, credibilius est, neque enim *Sect. III.* eam humana industria paulatim compararunt. Nec enim item, quod ait, *Gentem lingua facit; & quod eodem re-* dit; *Nemo propinquum, nemo patrem se-quitur.* Communis enim sententia est linguas secundum familias à Domino fuisse distributas, non ex linguis familiæs. Idque docet Moses cum agit de filiis *Japheth*. *Ab his, inquit, divisæ sunt insulæ gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam & familiæ suas in nationibus suis,* quasi dicat, non solum secundum linguas, sed etiam secundum familias. Ita etiam de filiis *Cham* ait. *Hi sunt filii Cham in cognationibus & linguis, & generationibus, ter-risque & gentibus suis.* Eodem denique modo filios *Sem* secundum cognationes & linguas, & non tantum secundum linguas distribuit. Quod si nemo patrem sequeretur, quomodo posset ulla familia coalescere? quanquam facile est explicare Poëtam: *Nemo pa-tem sequitur, quatenus scilicet patrem, sed quatenus ejusdem linguæ societate conjunctum.* Quod porro dictum est, *Confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui:* absurdum esset de singulis interpretari; quasi quisque linguam hujusmodi loqueretur, quam nemo omnium præter ipsum intelligeret. Id enim esset non septuaginta duas linguas, sed quinqua-ginta millia linguarum introducere, idque valuerit non ad multiplicandos hominum cœtus, & civitates, sed ad omnes à se invicem distrahendos. Mens ergo *Mosis* est, factum esse, ut unusquisque non intelligat omnes, ut ante ^{Decisio} *litis.* solebat, sed alii alios intelligant, puta qui sunt ejusdem familiæ; alios non intelligant, qui fuerint diversæ. Per familiæ ergo distinctæ sunt linguæ, ut inter eos maneret societas inter quos linguæ communicatio servata esset.

Sequitur ut aliquid de numero lin-guarum dicamus. *Quem scriptura nus-
Numerus linguarum.* quam

C. XII. quam prodit, sed eum D. *Augustinus*,
S. Epiphanius, aliique SS. Patres ex
 numero familiarum Noë à *Mose* com-
 memoratarum colligunt. Sic autem di-
 cit *Augustinus*: *Ex familia Japheth, quindecim. Ex progenie Cham, unam & triginta. Ex stirpe Sem, viginti septem. In summa igitur, inquit, omnes progeniti de tribus filiis Noë sunt septuaginta tres, vel potius, quod postea demonstrabitur, septuaginta duas gentes tunc fuisse colligitur, non homines.* Quod se demonstraturum promittit, exequitur cap. 11. sequenti, ubi, *unam tantum fuisse linguam Heberis & Phaleg, licet omittantur qui gentium & linguarum principes non fuerunt, propter tempus insigni eventu notatum. Quia in diebus ejus terra divisa est.* Priore autem illo loco subdit. Propterea ergo multorum filii non sunt commemorati, quia gentibus aliis na- scendo accesserunt, ipsi autem gentes facere nequiverunt. Nam qua alia de causa, cùm filii Japheth octo numerentur, ex duobus eorum tantum filii nati commemorantur? Et cùm filii Cham quatuor nominentur, ex tribus tantum qui nati sunt, adjiciuntur. Et cum filii Sem nominentur sex, duorum tantum posteritas adtextitur; numquid cæ- teri sine filiis remanserunt? Absit hoc credere, sed gentes propter quas commemo- rari digni essent, non utique fecerunt, quia sicut nascebantur, aliis gentibus addebantur. Ita D. *Augustinus*.

*Difficile est 72 linguas praese-
cisae ponere.*

Eundem numerum agnoscit *Eusebius lib. I. Chronol. Græcae*, ubi enumera-
 tis omnibus provinciis filiorum Noë,
 $\delta\mu\pi\gamma$, inquit, $\varepsilon\theta\eta\pi\alpha\pi\kappa\tau\alpha\delta\mu\pi\gamma$. Et *Epiphanius*, *Ergo illi*, inquit, *Turrim & Babylonem ædificant*. Sed divi-
 no numini de infana illa molitione displi-
 cuit, ideoque dissipatis illorum linguis, se-
 ptuaginta duas ex una fecit, pro hominum
 numero, qui illo tempore repertus est, unde
 & *Meropes* à vocis divisione nuncupati.

Cave putas non fuisse tunc nisi duos & septuaginta viros, sed tot numerosa-
 rum familiarum principes, quos pau-

lo ante $\delta\chi\chi\gamma\acute{\epsilon}\tau\alpha\varsigma$ & $\chi\epsilon\varphi\alpha\lambda\alpha\iota\sigma\tau\alpha\varsigma$ Sect. III.
 appellarat.

Idemque repetit *hæresi* 39, ubi de genere *Cham* ponit duces 32, de stirpe *Sem* quindecim, de *Japheth* viginti quinque, ubi totus numerus idem est, partiales non iidem. Nec item existimes unam linguam, materiam & quasi semen fuisse, ex qua corrupta septuaginta duæ nascerentur. Nam *Hebræa*, ut diximus, integra mansit, aliæ novæ natæ sunt; sed perinde est, ac si diceret, pro una natas esse septuaginta duas. Vide etiam *Chron. Alexandrinum* Græco-latin. quod cum *Epiphanio* sentit.

Addam & *Prosperum Aquitanicum*, ^{Prosper Aquitanicus.} qui etiam eleganter causam hujus con- fusionis & multiplicationis linguarum depingit. *Fam* verò, inquit, *procurrente humanæ propagationis augmento, cùm ipsa mortalium numerositas de suis multiplicationibus superbiret, & secundum elationis suæ altitudinem cælo cuperet molem immodicæ constructionis inferere, quæ mirabilis ad cohibendam hanc insolentiam fuit divinæ censura justitiae!* quæ omnem illorum populorum loquoram, notis sibi invicem significationibus consonantem, septuaginta, & duarum linguarum varietate confudit, ut & inter dissonas voces operantium pereunte concordia, insanæ molitionis machina solveretur, & habitando orbi terrarum incolas malæ congregationis opportuna fieret dispersio. Denique in eundem numerum plerique omnes antiqui consentiunt. Vide *Pererium*, qui in hanc sententiam etiam *Hieronymum*, *Arnobium*, & *Origenem* citat, quibus *Beda de sexætat*. *Marianus Scotus*, aliique addi pos- sunt, præsertim *Chronicon Alexandrinum*, quia eas omnes enumerat.

Cæterum contra hunc numerum ^{Pererius.} dubia movet *Pererius* partim ex dispa- ri personarum numero, qui in græcis, latinisque codicibus reperitur. *Græci* enim *Latinos* tribus personis, sive familiis excedunt, & addendo *Canaan*,

C. XII. etiam quatuor. Partim quia non videntur plures Patres seorsim à filiis numerandi, quasi diversas ab iis linguas habuerint, quoniam patres non potuerunt habere familias, nisi per filios. Quod si patres seorsim à filiis numerentur, quasi linguas suas seorsim ac familias habuerint, prædicto numero addendi erunt *Sem*, *Cham* & *Japheth*, imò & ipse *Noë*, & sic numerus linguarum ad sex & septuaginta ex crescet. Partim denique quia aliquorum filiorum *Sem*, *Cham* & *Japheth* nulli filii sive posteri recensentur. In progenie *Japheth* quinque; in *Cham* duo; in *Sem* quatuor omittuntur, de quibus nihil certi dici possit, unicamque singuli gentem, an nullam, ac plures produxerint, & cum gentibus linguas distinctas. Et sic numerus hic multum semper variabitur, & incertus reddetur.

Defenditur 72 linguarum numerus. Nihilominus septuaginta duarum linguarum numerus retinendus videatur, qui non leve habet in *Mosis* narratione fundamentum, cùm in singulis familiis trium filiorum *Noë*, semper linguæ cum familiis distinctæ reperiantur, familias autem tam multi antiqui, recentioresque Doctores septuaginta duas agnoverint, & hæ objectiones facile solvi posse videntur. Dicemus enim diversum quidem reperiri numerum in hebraicis, græcisque libris; sed eorum qui adduntur à *Græcis* neque linguas, neque familias fuisse diversas, propterea que à *Mose* hoc loco prætermisso. Secundæ objectioni satisfieri potest, si dixerimus, patres quidem non potuisse habere familias, nisi per filios, potuisse tamen habere per alios ab iis, qui in textu decimi cap. recensentur, & per eos diversas constituere familias.

Tertiæ non improbabiliter respondet, quatuor istos quasi segregatos à cæteris, & eximios, non habuisse singulares linguas, sed præter communem, quam retinuerunt, etiam iis lin-

guis donatos fuisse, quæ in familiis à *Set. III.* se ortis reperiebantur, ut singulis monita salutis dare possent, & ad quam liberet familiam se transferre. Quod sentit etiam *Torniellus*. Ad postremum dicimus eos, quibus filii non attribuuntur, singulas duntaxat fecisse familias, quibus singulæ datæ sunt linguæ, ideoque postremorum peculiarem distinctionem necessariam non fuisse. Quæ mens est *D. Augustini*, cujus verba paulò ante retulimus.

Hac ergo linguarum confusione & hominum perturbatione inducta:

*Non cæptæ assurgunt turres, non arma
juventus*

*Exercet, portusve aut propugnacula bello
Tuta parant, pendent opera interrupta,
minæque*

*Murorum ingentes, æquataque machina
cælo.*

Nominatim autem *Turrim*, non solum ab Architectis relictam, sed divinitus etiam disjectam plerique antiqui prodidere. *Josephus* ex *Sibylla* refert deos *Turrim* procellis immisis subvertisse, & suam cuique linguam dedisse; verum libro tertio Sibyllinorum versuum hæc leguntur inter alia:

*Flatibus aut venti magnam sublime fe-
rentes*

*Turrim jecerunt, & litem conciliarunt
Inter eos, urbemque ideo Babylona vo-
carunt.*

*Sed postquam cecidit Turris, linguæque
fuerunt*

*Vocibus inter se diversis, terra deinceps
Tota replebatur divisis regibus. &c.*

Quot scilicet coloniis *Nembro* auspicie, ut dicetur, in sequentibus, *Epiphanius* quoque initio *Panarii* ait, DEUM non solum hominum divisisse linguas, unde & *Meropes* dicti fuerint, sed *Turrim* etiam ventorum impetu evertisse. *Abydenus*, qui res *Medorum* & *Affyrias* Abyde scripsit, apud *Eusebium* de præparatio-^{nnas.}ne hæc habet. *Primos homines ferunt è
terra natos, robore & magnitudine confisos,*
diss.

C. XII. diis affuisse, quâ super eos diruta Turris cecidit. Et infra apud eundem hæc ex Eupolemone. *Civitas, inquit, Babylon ab iis condita primum fuerat, qui à diluvio evaserunt, quos omnes gigantes fuisse constat, sparsos per universam terram, postquam Turris quam ædificabant, divinitus concussa decidit.* Et hinc fortè Tertullianus contra Praxean: *Filius itaque est, qui ab initio judicavit, Turrim superbissimam elidens, linguasque disperdens.*

Verum hæc parùm firma sunt, hoc ipso quod à Mose non confirmantur; unus aliquis eorum, quos retuli, eam eversionem, ut videbatur, admodum justam atque probabilem excogitavit, quem reliqui postea sunt secuti. Cùm tamen hæc nisi à Mose scire non potuissent. In cuius scriptis obscurè tantum significatur eos ab opere destitisse, impedimento linguarum injecto. Cœperunt, inquietabat Dominus, *hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant;* nimirum nisi impediero, sicut & fecit.

Quòd si quæras, cur Nembrod, qui post dispersas reliquias gentes Babylone substituit, cum popularibus suis, intermissum opus non redintegravit? Respondeo cum Pererio, aut opus fuisse majus, quàm ut à tam paucis hominibus perfici posset, aut potius homines præsentis prodigii magnitudine atque insolentia deterritos, ausos non fuisse opus imperfectum absolvere, ne divinitus graviori aliqua poena mulcentur. Vacasse autem ædificationem per annos ferè centum, videlicet us-

que ad Semiramidem, quæ inchoatam *Sect. III.* civitatem Babel incredibili magnificè ac magnitudine absolvit. Turrim verò illam nequaquam altius extulit, sed aliam mirificè ornatam, in templo, quod Belo consecrabat, inclusit, ut ex Herodoti Clio paulo ante retulimus. Cùm itaque templum Beli in ipsa urbe Babel à Semiramide exstructum fuerit, certè Turrim Babel utpote à Babylone remotam, in ea urbe exstructam fuisse, ex iis quæ in præcedentibus dixi, patet esse quàm falsissimum.

Sequitur ut de dispersione mortaliū in varias terras agamus, quas non temerè aditas aut usurpatas, sed ex sortibus divina voluntate distributas, ex primo anno Phaleg intelligitur. Hoc autem tempore inducta confusione linguarum, quò quemque fors & DEUS tulit, eam terram familiarum principes cum suis occuparunt, ut ait Josephus: *Japheth Europam, & quæ illi ex Asia adjecta sunt; Cham Africam & Syriam; Sem reliquam Asiam, juxta generalem distributionem, quam eodem loco ex Josepho retulimus.* Quod hoc loco exactius ex scriptura intelligetur. Spinosam porro in barbaris vocabulis disputationem, & magna ex parte corruptis, utilitas, DEO favente, compensabit. Multa enim scripturæ loca præsertim apud Prophetas, hinc non nullam lucem accipere possunt, cui ut serviamus, ordinem familiarum à Mose positum, ipsorumque principum ab eo nominatorum sequemur.

C A P U T XIII.

Quando cœperit regnum Nembrod, & divisio gentium.

C. XIII. **A**B anno divisionum linguarum, ac discessionum gentium de terra Sennaar, anno inquam ab orbe condito 1931, & post diluvium 276 circiter insequente, credimus auspi-

candos esse annos regni Nembrod in Babylone, & urbibus proximis, super gentem linguæ suæ, quæ sola illi remanserat, ac deinde etiam super alias finitimas à se occupatas, ut in præcedenti-

C.XIII. dentibus comprobavimus. Porrò iste *Nembrod*, qui idem cum *Belo*, ut loco proximè citato docuimus, regnavit in *Babylone* annis sexaginta quinque, ut tradunt *Eusebius in Chronico*, & *B. Augustinus lib. XVI. de Civit. Dei cap. 17*, & alii. Quis autem vir fuerit iste *Nembrod*, sive *Bel*, satis passim in præcedentibus suis locis à nobis dictum fuit.

Nembrod Tyrannus. Per idem quoque tempus, credibile est, cæterarum quoque linguarum principes regnare cœpisse (non tamen tyrannicè ut *Nembrod*) in gente sua, & in singulis regionibus, ad quas primò incolendas pervenerunt. Puto autem eas non admodum à *Babylonia* fuisse remotas, rationabile namque est credere priùs proximiores, quàm remotores à priscis illis gentibus terras fuisse cultas. Quanquam non multo post, ad declinandam nimis molestam ipsius *Nembrod* tyrannidem, qui non contentus imperare *Babylonis*, alias quoque finitimas gentes infestare, ac si bi violenter subjugare nitebatur, plurimos longius recessisse credimus. Quare, quemadmodum postea in primitiva Ecclesia, prima illa persecutio quæ facta est *Hierosolymis* adversus Christi fideles, in causa fuit, ut ipsi ad fidem latiùs propagandam dispergerentur in variis orbis provincias, quibus deinde scripsit *B. Petrus* primam suam epistolam, nimirum, *Dilectis advenis dispersionis Ponti, Galatiae, Cappadociae, Asia & Bithyniae*: ita priscis illis temporibus divina providentia factum est, ut tyranica invasio ipsius *Nembrod*, divinæ ordinationi deserviret, ad populis replendas etiam alias terrarum regiones, à prioribus illis valde admodum remotas. In quibus deinceps varia regna surrexisse, dubitandum non est, præcipiè verò apud *Ægyptios*, & item apud *Sicyonios* in *Gracia*, de quibus aliquid suis locis ex *Eusebio* tangemus. Nam de regno *Italiæ*, quod *Jo. Lucidus* in

*Regnum va-
riorum origo.*

suis tabulis, ponit cœpisse viginti qua- *Sect. III.* tuor annis ante *Nembrod* primum Regem *Babylonis*, adeò irrationabile est, ut figmento simile videatur. De cunctis autem priscorum illorum temporum regnis, sicut nullum aliud tempore præcessit regnum *Babylonis*, ita nullum illo majus fuit. Nam non multo post, nempe temporibus *Nini*, qui sedem ejus transtulit in *Affyriam*, usque adeò excrevit, ut Monarchiæ *Affyriorum* nomen acceperit. Quare nos aliqua quidem certiora quorundam Ethnicorum regnorum initia suis locis commemorare non negligemus; veruntamen successivam Regum seriem, tantummodo hujus, & aliarum monarchiarum, quarum Scriptura Sacra meminit, hic adnotabimus.

Ab hoc quoque circiter tempore, *Ægypti* uti sentit *Torniellus*, & non prius, sed *ptiaci re- gni ini- tiuum.* potius aliquanto post, oportet inchoatas esse dynastias, seu potentatus *Ægyptiorum*, certum est enim ex supradictis, & irrefragabili ipsiusmet Sacræ Scripturæ testimonio, ante divisionem linguarum gentes non esse divisas, sed post, neque ulla alias orbis regiones, præter *Armeniam & Babyloniam*, & loca ad Orientem illis proxima, ab hominibus post diluvium fuisse inhabitatas, nisi ut diximus, post divisionem linguarum. Quod verò nos in *Oedipo Tom. I.* etiam mentionem dynastiarum *Ægyptiorum* amplam fecerimus, etiam ante diluvium, id non factum est, quod ita sentiremus, sed secundum *Ægyptiorum, Arabum & Manethonis* opinionem, ubi & mentem meam de dynastiis fuisse apertam reperiet Lector. Quamobrem benè *Jo. Lucidus lib. V. de emendatione temporum cap. 1.* & in *suis tabulis* primam *Ægyptiorum* dynastiam inchoat ab initio regni *Nembrod & Chaldaeorum*. Unde necessarium videtur asserere, sexdecim illas priores dynastias, quas *Eusebius in Chronico* ponit præcessisse ortum *Abrahæ*, aut fuisse multò pau-

Nimrod Filius Chas. Filii Cham ipse ceperit esse
potens in Terra, robustus Venator coram
Domino. Genef. 10.

C.XIII. pauciores, aut admodum breves. Etenim hinc ad nativitatem *Abrahæ* computantur tantummodo anni centum septem, ut patet in tabulis, nimirum sexaginta quinque regni ipsius *Nembrod*, seu *Beli*, qui fuit primus Rex *Chaldaeorum*, & quadraginta duo regni *Nini*, qui immediate successit *Belo*; natum enim esse *Abrahamum* anno quadragesimo tertio regni ipsius *Nini*. Unde sequitur non potuisse singulas dynastias septem annos explevisse. Nam uti jam paulò ante ex *Torniello* tradidimus, si dynastiæ *Ægyptiorum* in tempus ædificationis *Turris* inciderunt, quomodo textus S. Scripturæ verificabitur? Cùm id temporis totum ge-

nus humanum in terra *Sennaar*, & vi-
cinis *Mesopotamiæ* locis congregatum fuerit? Aut quomodo *Cham*, *Chus* & *Nembrod*, qui *Turris* fabricæ omnes præsentes fuerunt, neclum transmigrationem orsi, *Ægypti* dynastias instituere & administrare potuerint, cùm nullus tunc temporis vivens homo extra *Babyloniam* sive *Affyriam* reperiri potuerit, quis est, qui capere possit? Dicere igitur cogemur illas post *Chami* in *Ægyptum*, quæ eum forte contingebat, adventum, per filium *Mesraim*, primum institutas fuisse. Sed de hisce quām fusissimè actum vide in I. Tom. *Oedipi Ægyptiaci lib. I.* ubi per totum omnia ample prosecuti sumus.

C A P U T X I V .

De Progenie Chus, & utrum fuerit verè colore nigro imbutus.

C.XIV. **V**erūm quia *Chus* primus *Æthiops*, sive niger fuisse creditur, saltem post diluvium, nam antea an fuerint *Æthiopes* incertum est, libet hoc loco inquirere, num universa progenies ejus nigra fuerit, vel saltem omnes, qui postea nigri nat sunt, ab ipso prodierint? Et primum quidem certum est probari non posse, cùm potius appareat oppositum; constat enim *Nembrod* filium *Chus* habitasse cum prosapia sua in terra *Sennaar*, hoc est, in *Babylonia*, seu *Chaldaea*, ubi nusquam legimus incolas fuisse nigros. Quod si verum est, etiam consequtur, illam cutis nigredinem non semper necessariò ex propagatio ne generari, ita ut niger vir non possit non nisi nigrum filium gignere, cùm jam dictum sit nigredinem *Chus* non fuisse in omnes ejus posteros diffusam. An verò omnes nigri ab ipso *Chus* originem duxerint non facile est definire, quoniam videtur esse communis opinio, atrum illum cutis colorem po-

tius ex loci ariditate, & solis adustione, quām ex aliqua alia causa produci; communiter namque videmus in aridissimis, calidissimisque terrarum plagiis nigros, aut saltem subnigros homines reperiri; contra verò, in humidiорibus frigidioribusque, admodum albos. Séd huic opinioni officere videntur, quæ refert *Abrahamus Ortelius*, in tabulæ quartæ sui theatri commentario, nempe in calidioribus quibusdam locis, sub eodem parallelo, atque sub eadem cœli constitutione, alibi nasci homines albos, ut in *America*; alicubi subfuscī coloris, ut in *Abyssinorum* regionibus, alicubi nigerrimos, uti in regno *Congo*, *Guinea*, cæterisque nonnullis *Africæ* regionibus, uti *Monomotapa*, *Sofala*, & qui ad flumen *Cuama* habitant. In *Abyssinorum* tamen regno non omnes nigri, sed subfuscī coloris, non obstante mediterraneo *Africæ* sub æquinoctiali constituto & immensis caloribus æstuante, nascuntur. Rursus in *Indiæ Orientalis Malabarico*

P re-

C.XIV. regno nigri quoque, uti *Calecuthi* celebri emporio. Cur verò in *America* nigerrimi coloni non nascantur, etiam si calidis & siccis, etiam si æquatori subiectis regionibus, mirum cuiquam videri possit. Constat demum eos qui incolunt Australes *Cretæ*, *Siciliæ*, *Hispaniæ* que partes, candidi esse coloris, cum tam certum sit eosdem non minus ab æquinoctiali distare, in nostro hoc hemisphærio Arctico, quam in Antarctico distet ab eodem Äquatore extremum illud *Africæ* promontorium, quod *Caput Bonæ spei* dicitur, cujus habitatores esse nigerrimos testantur *Lusitani*, qui in suis ad *Indias Orientales* navigacionibus frequenter admodum per illas oras pertransire coguntur, uti paulò ante de incolis *Monomotapæ* diximus.

Ex quibus omnibus tria satis probabiliter colligi posse videntur. Primo solis propinquitatem seu adustionem, terraque ariditatem simul currentes esse quidem causas valde appositas ad conservandam, vel etiam augendam cutis nigredinem, præferunt in facie, aliisque partibus minimè opertis, ut quotidie fieri videmus in rusticis, aliisque, qui æstivo tempore sub radiis solaribus commorari diutius solent; veruntamen non sufficere ad producendos homines naturaliter nigros, alioqui in omnibus calidissimis, siccissimisque regionibus nascentur homines nigri, quod non ita esse probant superius narrata. Unde certissimum puto, quemadmodum etiam *Torniellus* hoc loco sentit in corporibus humanis originem nigredinis non propriè à regionum qualitate, sed ex alia causa provenire, nimurum primariò à stirpe, seu generatione & sanguine parentum: cui ego junxerim naturalem alicujus loci constitutionem unà cum respectu ad solem.

Nigredo in Chus naturalis. Secundò probabile admodum esse, quod naturalis humanorum corporum nigredo primò omnium appa-

ruit & à nativitate ingenita sit in ipso Sect. III. *Chus*, tametsi is in terra *Sennaar*, vel potius in *Armenia* natus credatur, quæ nimiam solis uisionem non patitur. Et hoc ex divina dispositione factum credimus, non quidem in pœnam pater næ impietatis, & avitæ maledictionis, quandoquidem ex supradictis appetet ipsum *Chus* multò antè fuisse genitum, quam pater ejus *Cham* in præmium suæ impietatis Noëticam maledictionem in filio *Canaan* accepisset, sed aliqua alia de causa soli DEO cognita. Quod si propinquiores causas nigredinis *Chus* indagare velimus, dicere possumus id contingere potuisse vel ex vehe-
menti quadam & fixa matris imagina-
tione cuiusdam rei nigerrimæ in ipso
conceptionis tempore occasionaliter
excitata, ad similitudinem ejus, quod
in gregibus *Jacob* accidisse legimus
Genes. cap. XXX. vers. 37. Lycosthenes
sanè in suo *de Prodigis libro*, fœminæ
cuiusdam meminit, quæ uterum ge-
rens dum in pictura trium Regum,
quam cubiculo suo affixam tenebat,
Gasparem ex tribus nigerrimum, an-
xiè quam sæpissimè vehementi imagi-
nationis vi considerans, oculos den-
tesque in nigerrimo vultu miraretur,
mox deposito utero infantem genui-
se *Ethiopi* simillimum. Sic accidere
potuisse dico ex repentino quodam ac
vehementissimo appetitu materno rei
nigerrimæ, quem adimplere non va-
luit, quando ipsum *Chus* gestabat in
utero, ut videmus contingere in mu-
lieribus, quæ maculosos fœtus pari-
unt, quodammodo exprimentes in ipsa
macula colorem rei concupitæ, quam
Græci *xir̄os*, *Picam Latini*, *Itali la vo- glia*, dicunt, de qua in *Arte magnetica*,
de magnetismo imaginationis mulie-
bris fusè & curiosè actum vide. Nam
si levior causa in aliqua cutis par-
te, v. g. nigram atque indebitam ef-
ficere potest, quemadmodum ipsa do-
cet experientia, utique videtur hujus-
cmodi

C.XIV. cemodi vehementissima causa , tanquam multò magis humores commovere atque alterare valens , totam prolis cutem , eodem colore quemadmodum naturaliter inficere potuisse. Neque incongruum videri deber , quod procedentibus postea temporibus ex *Chus* nigro , & uxore ejus alba procreati sint filii alii nigri , alii albi , quidam verò subfuscī , quandoquidem videmus filios aliquando magis assimilari patri , aliquando matri , & interdum , veluti ex æquo , utrique. Tertiò demum credibile esse , quod de filiis *Chus* , qui erant nigri aut subfuscī , postea plures delegerint sibi ad habitandum regiones valde calidas & siccās , tanquam ipsorum naturā magis accommodatas , & quandocunque (ut aliis quoque nationibus sāpius contigisse certissimum est) de propriis sedibus pulsi sunt , ad alias non valde dissimilis temperamenti commigrarint. Atque hinc factum esse puto , quod tametsi omnes *Aethiopes* à *Chus* originem traxisse credantur , non tamen in eadem orbis plaga , sed in diversis hodie , calidis nimirūm & siccis , nigro colore imbuti reperiantur. Utrum autem , quod diximus accidisse ipsi *Chus* , postea unquam alicui alteri contigerit , ut scilicet ex utroque parente albo niger aliquis sit genitus , neque negare , neque affirmare audemus : nam licet , quod semel accidit , aliàs etiam , nī DEUS prohibeat , accidere posse videatur , veruntamen quod id de facto acciderit , incompertum habemus. Si verò id aliàs contigisset , certum esset , quod non omnes *Aethiopes* de posteritate *Chus* descendisse affirmari possit.

Genealogia filiorum Chus. Sed jam ad filios ipsius *Chus* deve-
niamus , de quibus *Torniellus* in suis *An-*
nalibus ita ratiocinatur , quem nos uti
Saba 1. si-
lius Chus. scriptorem fide dignum sequemur. Sa-
ba primus inter filios *Chus* recensitus ,
& alter *Saba* , qui Hebraicè potiùs *Scha-*
ba dicitur filius *Regma* , nomen origi-

nem que dedere *Sabæis* , gentibus *Felicis* Sect. III. *Arabiæ* propter thus , quod inde ubique deferri solet communiter admodum notis. Hi inter *Sinum Persicum* & *Ara-*
bicum , quod *Mare Rubrum* vocant , hoc , est , *Arabiam* incoluerunt ; quamquam *Schabæi* sive *Sabæi* , qui ex *Schaba* filio *Regma* descenderunt , magis ad Orientem & prope *Sinum Persicum* : *Sabæi* verò , qui ex *Saba* filio *Chus* , magis ad Occidentem , & ad *Mare Rubrum* seu *Ara-*
bicum inhabitasse credantur. De *Sa-*
bæorum divitiis & odoribus vide *Pompo-*
nium Melam lib. III. cap. 8. & Strabonem lib. XVI. quamvis id quoque satis con-
jicii possit , ex auro , aromatibus ac gemmis pretiosissimis , quas attulit *Re-*
gina Saba Salomonis , ut habetur 3 *Reg.* cap. X. vers. 10. & 2 *Paralipom. c. IX. v. 9.*

Hevila alter filius *Chus* , *Hevilæos* ^{Hevila} _{alter.} protulit , quos in confinio *Ismaélitarum* & *Amalecitarum* prius habitasse colli-
gimus , ex *Gen. cap. XXV. vers. 18.* Ubi dicitur *Ismaélitas* percussisse *Amalecitas* ab *Hevila* , donec venias ad *Sur*. Opor-
tebat autem de *Hevilæis* postea pluri-
mos transisse in *Getuliam* , quæ erat *A-*
fricæ interioris regio , eremo cohærens , si verum est , quod ajunt *Josephus* & *Beatus Hieronymus* , nimirūm *Hevilæos* esse *Getulos*.

De *Sabatha* tertio filio *Chus* exīsse a- ^{Sabatha. 3.}
junt *Sabathæos* , quos putant *Arabiam Fe-*
licem primūm infedisse. Siquidem illius regionis metropolis *Ptolemæo* teste , *Geo-*
graphiæ lib. VI. cap. 7. *Sabatha* dicta est : deinde transisse creduntur in *Africam* , ac prope *Meroen* clarissimam *Nili* insu-
lam inhabitasse , propterea que à *Jose-*
pho & *B. Hieronymo* dici *Astabaros*.

Regma quoque , quartus filius *Chus* ^{Regma. 4.}
Regmæos genuit , qui pariter in *Arabia* ^{fil. Chus.} habitasse censemur cum *Sabathæ-*
is & *Sabæis* , cuius rei signum est , quod *Ezechiae* cap. XXVII. vers. 22. inter ne-
gotiatores *Tyri* afferentes aromata , la-
pides pretiosos & aurum , junguntur *Saba* & *Regma* , id est , *Sabæi* & *Regmæi*.

C.XIV. Quidam putant *Regmæos* postea eam regionem incoluisse, quæ *Carmania* dicta est. Sanè de *Dadan* altero filio *Regmæ* (nam de primo nomine *Saba* seu *Schaba* jam dictum est) ajunt descendisse *Dedanæos*, quos fuisse finitimos *Idumæis*, conjici potest ex *Jerem. cap. XLIX. vers. 8.* & *Ezech. cap. XXV. vers. 13.* ubi progredientes contra *Idumæam*, videntur eandem cladem communem facere *Dedanæis*. Et *Ezech. cap. XXVII. vers. 15.* filii *Dedan* appellantur negotiatores *Tyri*, & inter alias nationes non longè à *Tyro* distantes, colloqui videntur. Quare quidam putarunt eos fuisse primos cultores illius *Syriae* re-

gionis, quam *Ptolemæus* libr. V. suæ *Geo-Sect. III. graphiæ cap. 15.* *Palmiranam* vocat. *Josephus* & *B. Hieron.* *Dadanæos* dicunt esse *Æthiopes* occidentales, quod ut verum sit, oportet ipsos posterioribus temporibus de *Asia* træctio *Mari Rubro*, transisse in *Africam*, atque ad occidentalem pervenisse *Æthiopiam*.

Qui autem fuerint *Sabathachæi* ex *Sabathaca* *Sabathaca* quinto filio *Chus* progeniti, ^{5. filius} *Chus.* & ubi habitaverint, incertum est, quoniam ut ait *B. Hieronymus*, *Regma* & *Sabathacha*, paulatim antiqua vocabula perdidere, & quæ nunc pro veteribus habeant, ignoratur.

C A P U T XV.

De regno Nembrod & impietate ejus, & cur Belus vocatus sit.

C. XV.
Nembrod sextus filius Chus.

Cæterùm de *Nembrod* sexto filio *Chus* & *Chami* nepote Scriptura Sacra seorsum loquitur ut ait *S. August. libr. XVI. de Civit. Dei, cap. 3.* vel quia post prænominatos filios ac nepotes ipsius *Chus* genitus fuerit aut (quod credibilius est) propter ejus eminentiam supra cæteros. Nam & de ipso dicitur: *Ipse cœpit esse potens in terra*: & post pauca: *Fuit autem principium regni ejus Babylon & Arach & Achad & Callanne, in terra Sennaar: Genes. cap. X. vers. 10.* Ex quibus verbis tria videntur posse colligi ad historiam nostram pertinentia. Primum est annos regni *Nembrod* numerari debere ab ædificatione *Babylonis* jam aliquatenus expedita, nimirum post divisionem linguarum ac discessionem gentium in varias terræ regiones, tunc enim cessaverunt ædificare civitatem, inquit *Genes. cap. XI. vers. 8.* Quare oportet ipsum *Nembrod* tunc aut paulo post regnare cœpisse in *Babylone*. Alterum est Scripturam Sacram, cum dicit, *Babylon & alias memoratas urbes terræ Sennaar*

fuisse principium regni ejus, tacitè indicare, ipsum postea etiam regnasse super plures alias urbes: ita enim textus habent. Tertium est, Scripturam Sacram cum de nullius alio regno ante meminerit, quodammodo insinuare ipsum *Nembrod* fuisse primum qui regnare cœperit. Nam, ut *Hebreus* textus habet. *ראשית מלכתו בבל וארך ואכד וככלנה.* Et fuit initium regni ejus inter *Babel & Arach & Achad, & Callanne.* Cum itaque dico regnum ejus; utique *Nembrod* Règem ejus fuisse quis negarit? Tametsi post diluvium credibile sit, singulos illos Principes, qui fuerunt veluti capita variarum nationum & linguarum, regnasse in urbibus à se conditis eodem tempore, quo regnabat in terra *Sennaar* ipse *Nembrod*. *Nembrod primus tyranicus vitam professus est.*

C. XV. ifse Regem tyrannum, qui sic regnaverit in hoc mundo, saltem post diluvium. Ipse enim cum esset potens, cœpit potentiam suam in subjiciendis sibi populis, etiam ad se nihil pertinentibus exercere. Et primò quidem dominium arripuit super eos, qui secum in terra *Sennaar* remanserant: nimurum in *Babylone*, & in aliis tribus civitatibus paulo ante commemoratis, *Achad*, *A-rach* & *Chalanne*. pro quibus interpretatur B. *Hieronymus*, *Edeßam*, *Nisibim* & *Seleuciam* vel certe *Ctesiphontem*, de qua supra. Deinde his non contentus, finitimas nationes invasit, ac subegit: postremò etiam remotiores populos, puta *Persas* & fortè item *Affyrios*, ita ut non solum super plurimas urbes, sed super varias quoque provincias ac linguas, ipse magnus Rex seu tyrannus evaserit. *Rectè igitur* (inquit S. *Isidorus lib.VII.* Etymologiarum) *appellatus est Nembrod*, qui interpretatur *tyrannus*, quia prior omnium ipse insuetam arripuit in populis tyrranidem. Et hoc idem priùs etiam asseruerat B. *Hieron.* in traditionibus *Hebraicis in Genes.* Oportet itaque ipsum *Nembrod* non solum fuisse robustum viribus, sed etiam ingenio audacem, ac dominandi cupidissimum, & consequenter, ut esse solent hujusmodi homines, virum crudelissimum, sanguinarium, impium atque rapacem, ut ex typo corporis ejus hic apposito sat patet. Hinc est quod postea ipsius imitatores, qui omnia divina humanaque jura pervertere ac violare non ventur, regnandi gratia, ex illius nomine, tyranni, non Reges nuncupari cœperunt. Quod insuper *Nembrod* fuerit idololatra & gentes sibi subditas ad idolatriam, ne à se deficerent, adegerit, affirmat *Hugo de S. Victore in suis annotationibus in Genes.* ubi ait. *Nembrod* mole corporis & viribus alios superans, dominium cœpit exercere per violentiā, & induxit homines ad idolatriam, ut ignem ac Solem, qui igneus

est, quasi *Deum* colerent, quem errorem postea *Persæ* & *Chaldæi* fecuti sunt. Itaque DEO & homini injuriam fecit. DEO, qui ei debitum cultum ademit; homini verò, quia eum dominio injusto oppressit, & in errorem decipiendo induxit. *Isidorus item lib.XIV.* *Etymologiarum* scribit eundem *Nembrod* abiisse in *Perfidem*, ibique *Persas* ignem colere docuisse, *Nam omnes* (inquit) *in illis partibus Solem colunt*, qui *iporum lingua* *נחש* id est, *DEUS* dicitur. Sed & *Persas* eum *Mythram* vocasse, id est Lapidem ignitum, sive Solem, in I. *Tom. Oedipi*, cap. *de Mythra* Perfarum deastro, ejusque sacrificii fusè docuimus. Ex quibus omnibus dignosci potest, quām procul à veritate aberraverint *Annius* & ejus asseclæ, dicentes, *Nembrod* magis studuisse paci, religionique deorum, quām opulentia, ideoque translatum à diis, subito non comparuisse. Sed hanc imposturam *Anniam* alibi refutavimus.

Quāri hoc loco potest, num iste *Nembrod* sit ille primus Rex, quem *Belum*, seu *Bel* ethnici appellārunt; an quem gentilitas vocat *Ninum*? vel fuerit diversus ab istis? Certè *Berosus* ille ab *Annio* confictus, tradit *Nembrod* fuisse illum, quem *Saturnum* prophani dixere scriptores, eundemque extitisse patrem *Beli*, avumque *Nini*, perperam. At *Gerardus Mercator* in sua *Chronologia* affirmit *Nembrod* fuisse *Ninum*, refellitque predictam *Berosi Anniani* sententiam, dicens eam nullo modo posse subsistere; cum ipse falsissimam amplexus sit: nimurum opinionem omnino singularem, & omnibus fere præcipuis scriptoribus contrariam. Vide *Pererium* qui lib. XV. *Commentariorum* suorum in *Genes.* num. 64. ejus argumenta optimè dissolvit. Nam ad id, quod ait *Mercator* ea quæ de *Nembrod* ecclesiastici scribunt auctores, & *Josephus*; nimurum quod fuerit vir valde bellicosus, at impius & primus qui per vim regnare cœperit,

C.XV. & urbes expugnare , ac sibi subditas facere , & hujusmodi alia , prorsus cum his , quæ de *Nino* habentur in gentium historiis , convenire : responderi potest hæc multò magis congruere cum his quæ de *Belo* iidem auctores prodiderunt . Sententiamque *Mercatori* contrariam comprobat auctoritate *B. Hieron. super cap. II. Osee* , & *Eusebii in Chronico* . Quorum duo posteriores apertè asserunt , *Belum* fuisse primum Regem *Affyriorum* in *Babylone* ; & plerique Rabbini *Nembrod* vocant נְמֶרְדּוֹד שָׁמֵן בָּעֵל וְחוֹא אַבְנִינָם שִׁבְנָה נְנִינָה Nembrod Bel , patrem *Nini* , qui ædificavit *Ninive* . His adde quod idem *Eusebius lib. IX. de præparatione euangelica c. 4.* non procul ab initio , refert ex *Alexandro Historico & Eupolemo* , primum in *Babylone Belum* regnasse . Ergo idem fuit *Belus* cum *Nembrod* , quem vel ipsa Scriptura Sacra primò omnium regnasse in *Babylonia* testatur . Cum igitur in hac veritate , tum sacri , tum ecclesiastici , tum etiam prophani , antiquissimique scriptores convenire videantur , libenter nos quoque eandem sequi , amplectique debemus sententiam , præsertim cùm jam in *Obelisco Pamphilio* , *Saturnum & Belum & Nembrod* , unum & eundem esse ostenderimus . Unde fit consequens , *Nembrod* à *Belo* non fuisse diversum . Cur autem *Nembrod* à gentilibus dictus sit בָּעֵל , non penitus exploratum videtur . Forsan ab impuro coitu , quo sine discrimine utebatur . Vide *Guidonem Fabricium in Dictionario Syro-Chaldaico ad vocem נְמֶרְדּוֹד* . Nam etsi non sit improbabile , ut quidam putarunt , ipsum fuisse binominem , ac primò quidem quando natus est vocatum fuisse *Nembrod* ob corporis robur , postea verò ex quo factus vir , cœpit exercere tyrannidem , & ob profusam libidinem dici cœpisse בָּעֵל . Hinc mihi proba-

*Cur Bel
dictus.*

bilius videtur , ei primò nomen *Nem-Sect. III.* brod à proprio patre fuisse impositum , qui prophetiæ dono (quod interdum etiam malis concessum constat) futura prospiciens , nominaverit filium suum *Nembrod* , eò quod tunc prævidisset , ab eo tyrannidem in mundo esse introducendam , quemadmodum de quibusdam aliis hujusmodi prisorum patrum prædictionibus non semel dictum est . Nam ut rectè *Baal Hatturim* dicit , *Et fuit Nimrod vocatus Baal* , eò quod ipse primò instituisset cultum deorum quos בָּעֵל Baalim vocant . Quicquid sit : quod verò à suæ linguæ gentibus *Bel* ei postea inditum fuit , quod apud *Syros* , *Hebræos* & reliquos orientales , *Bel* , dominum , id est , in omnia dominium sonet . An ideo primum ejus nomen , *Nembrod* , apud *Hebræos* tantum ; *Belis* autem vocabulum in universa etiam gentilitate deinceps diffusum est ? Certè , quemadmodum ipsi nomen à *Bel* impositum fuit , sic apud *Syros Baltis* nomen *Veneri* impositum fuit , quod Amoris esset domina , ut in *Genealogia Deorum. I. Tom. Oedipi* expostum fuit . Quod verò juxta nonnullos ei à *Babel* civitate ab eo condita nomen *Bel* impositum sit , neutquam approbare possum , cùm urbis *Babel* etymon à confusione linguarum inditum fuisse unanimi interpretum opinione constet . Sed ne inutilibus ratiociniis tempus teramus , sufficiat nobis annos regni ejus ab ædificata *Babylone* , seu à divisione linguarum esse auspicandos ; hæc enim duo eodem circiter tempore accidisse ex sacra *Genesi* satis apertè colligi potest . Videlicet à diluvio anno ducentesimo septuagesimo sexto , annos regni *Nembrod* sive *Belis* dinumerare incipiems . De Regno & Imperio *Nini* vide in *Arca Noë* à nobis edita .

CA-

C A P U T XVI.

De Colonis filiorum Sem, Elam & Assur.

REDEAMUS NUNC ad id, unde dicensi sumus, nimirum ad filios Sem, & ad regiones à singulis primò cultas ac denominatas. Primus, qui inter ipsos in sacris libris denominatur, fuit *Helam*, à quo postea prodiuerunt ac denominati sunt populi, quos prophani scriptores *Elimæos*, ecclesiastici autem vocant *Elamitas*, quorum etiam fit mentio *Aetorum cap. II. vers. 9.* Hos ajunt incoluisse eam *Persidis* partem, quæ magis vergit ad meridiem. Idem, *Abrahæ* temporibus, Regem habebant nomine *Codorlahomor* sub quo, usque ad Sodomiticam regionem excurrentes, eam sibi subditam tenuerunt annis duodecim, ut habe-

Ab Elam primo filio Semi Elam mitæ, ho- dieque di- cuntur Persæ.

AB *Elam* *Paras*, id est E- quus, Per- sia dicta fuit. *Genes. cap. XIV. vers. 4.* Ab *Elamitis* postmodum exisse *Persas*, qui mox erecta monarchia, universam illam regionem, ex ipsorum nomine, ob e- quorum, qui in ea generabantur, præstantiam, *Persidem* appellarunt; tradit *Josephus I. Antiquit. cap. 7.* & ab aliis o- equus: hinc *Susan urbs dicta fuit.* mnibus penè historicis jam receptum est; & ex *Daniel. cap. VIII. vers. 2.* etiam non obscurè colligi potest; ubi legimus *Susan* castrum (quod deinde fuit sedes Regum *Pericorum*, ut patet in exordio libri *Hester*) fuisse in regione *Helam*.

Affur filius Semini secundus.

ALTER filius *Sem* fuit *Assur*, à quo postea *Affyrorum* populi propagati sunt, & eorum regio *Affyria*, nunc corrupto vocabulo *Azimia* dicta est, *Asia majoris* provincia, quæ olim hisce terminis continebatur; à Septentrione *Armeniae majoris* parte; ab Occasu *Mesopotamiae* finibus, medio *Tygride* fluvio, cincta erat: à Meridie *Susanam* habebat; & ab Oriente *Medium*, ut docet *Ptolemaeus sua Geographia lib. VI. cap. 1.* Et distabat, uti *Torniellus* vult, *Affyria* ab *Jerusalem*, versus Aquilonem, quinque

gradibus, unde valde diversa erat à provincia *Syria*, quæ nunc italicè *Soria* appellatur, & inter alias partiales provincias, etiam *Hierosolymiticam* continebat regionem, sicut *Italia Lombardiam*. Utrum autem prædictus *Assur* idem fuerit cum illo, de quo dicitur *Genes. cap. X. vers. 11.* De terra illa (id est de *Sennaar*, quæ est *Babylon*) egreditus est *Assur*, qui ædificavit *Ninivem*; apud multos controversum est, nobis tamen videtur absolute responderi posse, fuisse diversum. Nam certum est omnium consensu *Ninivem* à *Nino* fuisse conditam & denominatam. Sanè Num Af- sur, egressus de Ba- bylonia i- *Ninus*, quem loco citato Scriptura Sa- Assur fi- brod, qui regnaverat in terra Sennaar, & consequenter erat non de stirpe *Sem*, sed de progenie *Cham*, neque habitabat cum posteris *Sem* in *Affyria*, sed cum posteris *Cham* in terra *Sennaar*: ideoque signanter dicit Scriptura, conditorem *Ninive* exivisse de terra *Sennaar*, id est de propria provincia, quæ familiae *Nembrod* obtigerat tempore divisionis linguarum, & transisse in *Affyriam*, ibique ædificasse *Ninivem* (constat enim *Ninivem* in *Affyria* extitisse.) Alioqui ineptè videretur dici de *Assur* filio *Sem*, quod esset egressus de terra *Sennaar*. Nam, ut rectè *Torniellus* sentit, siquidem ea non fuerat patria ejus propria, sed communis omnibus, & ab ea, non ipse solùm, sed & omnes alii cæterarum urbium conditores exteriorant, excepta sola familia *Nembrod*, quæ ibidem remanserat, & propterea tanquam quid singulare notatum fuit de *Nino*, quod non, ut cæteri de familia sua, remanserit in terra *Sennaar*, sed inde exiens ædificaverit *Ninivem*, hoc est

C.XVI. est mortuo patre *Belo* in *Babylone*, ipse subactis *Affyriis*, transtulerit ibi sedem regni sui, in civitate à se ædificata, ac denominata *Ninive*. Dicitur autem *Ninus Assur*, vel quia, sicuti dictum est de patre suo, qui *Nembrod* & *Belus* appellabatur, ipse quoque erat binominiis, ut videntur sensisse B. Hieronymus, & S. Cyrillus super loco *Genes.* citato; vel quia post devictos *Affyrios*, *Assur* nuncupari voluit, quemadmodum *Scipio* subactis *Afris*, *Africanus* dici cœpit; vel denique, quia constat Scripturam Sacram appellatione *Assur*, significare consueuisse Regem *Affyriorum*, quo-cunque alio nomine is vocetur. Ita legimus in *Psal.* LXXXII. vers. 9. *Etenim Assur venit cum illis.* Et *Esaiae cap. X. vers. 5. Væ Assur virga furoris mei & Oseæ cap. V. vers. 13.* Et abiit *Ephraim ad Assur*, hoc est, ut peteret auxilium à Rege *Affyriorum*, & alibi non semel. Atque hoc pacto potest intelligi, quod dictum est. De terra illa egressus est *Assur*, qui ædificavit *Ninivem*, id est ille Rex *Affyriorum*, qui condidit *Ninivem*, ut qui proprio nomine vocabatur *Ninus*. Quamvis etiam non incongruè dici possit, *Assur* filium *Sem* ob impiam progeniem *Chami*, & tyrannidem *Nembrod*, discessisse ex terra *Sennaar*, ubi tunc omnes filii *Noë* congregati erant, & in *Mesopotamiæ* vicina regione ad flumen *Euphratem*, vel ut aliqui volunt verius ad *Tigrim*, tum a mœnitate, tum ubertate loci invitatum, civitatem qualemcumque tandem ædificasse; quam post multos annos *Ninus* post mortem patris *Nembrod*, veluti ab *Assur* filio *Sem*, aliis coloniis instituendis occupato, derelictam, subjugata si bi *Affyria*, in amplissimam formam & magnificentissimam redactam, sedem imperii sui constituerit, ab eo *Assur*, id est *Affyriorum* Rex & Imperator nominatus.

Arphaxad tertius filius Semi fuit *Arphaxad*, à *Sem* duobus post diluvium annis geni-

tus, à quo *Josephus* & B. Hieronymus, *Sect. III.* ille in *Antiquitatibus*, hic in *Hebraicis locis*, asserunt prodiisse *Chaldaeos*. Quod si verum est, oportet olim *Chaldaeam* fuisse distinctam à *Babylonia*, quam diximus obtigisse filiis *Nembrod*, posterioribus autem temporibus *Babyloniam* in *Chaldaea* extitisse perhibent. *Torniellus* & *Pererius* putant de *Arphaxad* descendisse eos, qui postea *Susii* dicti sunt: unde *Susiana Provincia* nomen accepit, quæ inter *Chaldaeam* & *Persam* posita dicitur. Quinam verò de *Cainan* filio *Arphaxad*, & de *Sale* filio *Cainan*, populi prodierint, ignotum est. De *Heber* autem filio *Sale* descendisse *Hebreos* per lineam *Phaleg*, satis aperè colligitur ex *Gen. cap. XI. vers. 17.* usque ad finem capituli. Et infra probabimus ipsos *Hebreos* ab ipso *Heber* fuisse denominatos. Porrò *Hebreos* usque ad *Abrahami* tempora habitatse in *Chaldaea*, colligi potest ex *Genes. cap. XV. vers. 7.* & clarius habetur *Judith cap. V. vers. 6. & 7.* Et præterea certum est, quod *Thare*, qui fuit quintus de posteris dicti *Heber*, venit cum filio suo *Abrahamo* & *Loth* filio alterius filii sui *Aran* in *Mesopotamiæ* urbem nomine *Haran*, sive *Charam*, *Gen. cap. XII. vers. 5.* Ubi non multò post venit etiam *Nachor*, alter *Abrahæ* frater, à quo postea denominata est illa urbs *Nachor*, ad quam deinde post multos annos *Abraham* misit servum suum, ut ibi acciperet uxorem filio suo *Isaac*, quemadmodum patet legenti *cap. Genes. XXIV. & XXIX.* Ibidem namque ipse *Nachor* genuerat de *Melcha* uxore sua octo filios, & de *Roma* concubina sua quatuor, quorum nomina recensentur *Genes. cap. XXII. vers. 20.* Inter quos nominatur *Camuel* pater *Syrorum*. Unde apparelt filios *Nachor* habitatoribus replevisse non solum partem *Mesopotamiæ*, sed etiam *Syriæ*. *Abraham* autem de dicta urbe *Haran*, cum *Loth* nepote suo, venit habitavitque in terra *Chanaan*

*Ab Ar-
phaxad
Susiani de-
scendere.*

*Populi
qui ex A-
brahæ se-
mine pro-
derunt.*

C.XVI. *naan ipse, & postea filius ejus Isaac, & nepos Jacob*, qui licet deinde cum filiis suis profectus sit in *Ægyptum*, inde tamen post multa tempora redierunt posteri ejus in terram *Chanaan*, ubi deinceps sub nomine populi *Israëlitici* & *Judaïci*, diu admodum floruerunt, ut videre est in *libris Josue, Jadicum & Regum*. De *Heber* quoque per eandem linéam *Phaleg*, succendentibus temporibus propagati sunt *Pelasgi Græciae* populi, & alii populi, nimirum ex duobus filiis memorati *Loth, Moab* scilicet & *Ammon*, *Moabitæ* & *Ammonitæ*. Et de *Ismaële* filio *Abrahæ* ex *Agar* ancilla, *Ismaëlitæ* & *Agareni*. Item de *Madian* pariter filio *Abrahæ*, & aliis ex *Cetura* genitis *Madianitæ*, aliquique plures, qui breviter recensentur initio *capit. XXV. Genes. & I. Paralipom. cap. I. vers. 29. usque ad 34.* De *Esaū* quoque, qui & *Edom*, fratre dicti *Jacob* prodiere *Idumæi*. Et de *Amalech* filio *Eliphaz* filii *Esaū*, *Amalecitæ*, & de aliis filiis *Esaū*, alii populi, ut colligi potest ex *Gen. cap. XXXVI. vers. 15. usque ad finem capit. quæ cuncta summa confusione intricata sunt.* Nam non multo post, sicuti primas linguas, ita etiam hujusmodi regionum distributiones, confundi cœptas esse certissimum est. Etenim inordinata regnandi ac dominandi cupido, quæ primò, ut diximus, excelluit in *Nembrod*, deinde ad posteros suos, nec non & ad alias, per cuncta ferè saecula pertransiit, innumeratas bellorum causas excitavit, & multos populos de propriis sedibus pulsos, ad alias commigrare coëgit, & colonias transmittere docuit, urbes destruere, alias ædificare, regna transferre, linguas miscere, & paulatim inusitatas introducere consuetudines, provinciarum terminos immutare, atque regionibus ipsis, nec non & civitatibus ac locis nova nomina imponere, & ut uno verbo dicam, omnia confundere, ita ut brevi primæ illius distributionis terrarum, pau-

ca admodum vestigia remanserint. Et *Sect. III.* enim certum est terram *Sennaar* mox *Babyloniam* fuisse nuncupatam, & *Babylonis* Reges regni sedem in *Affyrios* transtulisse, ac deinceps multo tempore appellari voluisse *Affyrios*, & terram à *Chananæis*, qui erant de stirpe *Cham*, vi occupatam ac diu possessam, tandem ad *Hebræos*, qui de *Sem* descendebant, rediisse, ac mutato sæpius nomine aliquando terram *Israël, Judæam, Palæstinam, terram sanctam esse vocatam*. Item terram *Cham* *Ægypti* nomen accepisse. Posterioribus verò temporibus universas penè *Australes Asiae* regiones, quæ prius à filiis *Sem* cultæ, habitatoribusque repletæ fuerant, ab *Alexandro Magno, Græcisque* qui de *Japheth* prodierant, fuisse occupatas ac posseltas, græcamque in eis linguam esse introductam. Et idem ferè factum fuisse per oras *Africæ Aquilonares*, præsertim verò in tota *Ægypto*, quam tamèn à filiis *Cham* primò inhabitatam esse, jam supra ostendimus. E converso autem in *Peloponneso*, quæ *Græciae* pars est, nunc italicè *Morea* vulgo nuncupata, ad quam olim primò incolendam diximus pervenisse filios, seu posteros *Japheth*, constat mox floruisse *Lacedæmonios*, qui & *Spartiatæ* sive *Spartani* dicuntur, & à *Lycурgo* pariter *Spartiata*, leges acceperunt, ut videre est in ejusdem *Lycurgi vita apud Plutarchum*. Hos enim de *Abrahami* semine, & consequenter de *Sem* prodidisse, apertè traditur i *Machab. cap. XII. vers. 21. & apud Josephum lib. XII. Antiquit. cap. 5. & lib. XIII. cap. 9.* appellantur cognati, seu de cognatione *Judæorum*. Sed nimis longum esset, innumeratas ejusmodi alias, nominum, populorum, linguarum, regnum ac provinciarum, urbiumque mutationes prosequi. Conferat prudens lector veterum libros, tabulasque geographorum & priscorum historias, cum modernis ac recentioribus, & inventiet non solùm nomina urbium &

Q

pro-

C.XVI. provinciarum ac regnum; sed etiam ipsorum terminos, & interdum situs quoque prorsus fuisse immutatos. Et quandoque de pluribus parvis regnis provinciis que facta esse pauciora & ampliora; quandoque vero è contra-

rio magna regna, ingentesque pro- *Secl. III.*
vincias in plures parvas esse divisas,
ita ut (quantum ad hoc spectat) tota
penè terrarum facies videatur varia-
ta, & succendentibus temporibus assi-
duè variari.

C A P U T XVII.

*Utrum & quomodo post confusionem linguarum, lingua hebræa
in domo Heber permanerit.*

C.XVII. **E**X eo autem quod *Heber & Phaleg* primam linguam retinuisse cre-
dantur, deducunt etiam nonnuli, ipsos non fuisse ipsius ædificationis participes; alioqui, inquit, eadem & ipsa poena mutationis linguæ plecti debuissent. Sed hic advertere oportet, quod *Heber & Phaleg*, tametsi retenta priori lingua videantur & ipsi quoquo modo puniti in hoc, quod alia idioma-
ta, ut creditur, non intelligerent, id ta-
men eis poenam non intulit, sicut cæ-
teris, quoniam divina illa in ædifican-
tes animadversio, non propriè in i-
psa linguarum mutatione posita fuit, (quod enim quis uno magis, quam al-
tero loquatur idiomate, nullam adfert poenam) sed in eo, quod cum cæteros intelligere non possent, in suscep-
to ædificandi consilio & executione per-
sistere non valerent, quod memorati *Heber & Phaleg*, ne dum molestiam ullam, quin magnam adferre poterat consolationem. Exultabant enim videntes cœlitùs impeditam, quam ip-
si graviter aversabantur ædificatio-
nem, & jam tandem impleri (vellent, nollent) divinam iussionem, de gen-
tium habitatione varias per orbis par-
tes disseminanda, quod ipsi, & sanctus omnium tunc parens Noë, tantopere exoptaverant, præsertim cum illa ser-
monum discretio ipsis insuper, ad vi-
tanda, declinandaque impiorum con-
fortia, admodum commoda esset. Et hæc communiter creditur esse causa, cur prima illa omnium antiquissima

pariter ac nobilissima locutio in *Heber* transfusa fuerit. Unde etiam colligit S. *Augustin. lib. XVI. de civit. Dei, cap. II.* quod tametsi evidenter in sacro elo-
quio expressum non sit, non obscurè tamen elici potest, fuisse aliquod pius genus hominum, quando ab impiis *Ba-
bylonia* condeebatur. Quamquam & a-
lia adferri possit causa, cur potius in *Heber* per lineam *Phaleg*, propagandi erant patriarchæ & prophetæ, & gens à DEO electa in populum sibi peculia-
rem, de quo nasciturus erat *Christus se-
bat, conti-
nuata serie
propagata
fuit.* *Hebreæ
lingua ab
Heber ad
Abraham,
ex cuius
semine
Christus
nascidebe-
rem,* patriarcharum & prophetarum non solùm in sermonibus suis, verùm etiam in sacris litteris, custodiret auctoritas, quemadmodum tradit S. *Augustin. lo-
co proximè citato.* Cujus rei signum est, quod lingua illa, non in omni pro-
genie ipsius *Heber* diffusa est, sed in ea solum, quæ linea recta descendit ad *A-
braham*, cui re promissiones de *Christo* venturo facienda erant. Nec ipse *Abra-
ham* potuit eandem linguam in omnes filios ac posteros suos transmittere, sed tantum in *Isaac & Jacob, & eos*, qui de ipso postea descenderunt, duodecim patriarchas, ex quibus duodecim tribus *Israël* ortæ sunt, quæ populum DEI elec-
tum constituerunt. Neque obstat, quod *Abraham* in *Chaldea* natus sit, ibi-
que ultra septuagesimum vitæ annum manserit, ac deinde in terra *Chanaan* habitaverit, quia nihilominus potuit linguam à majoribus suis acceptam, in

CXVII. in domo saltem sua retinere , sic uti nunc faciunt *Hebræi* ubique terrarum degentes , & alia quoque nationes extra proprias regiones habitantes.

Advertendum tamen est , uti benè notat ut supra *Abulensis*, *linguam Hebraicam* antiquitus fuisse multo, quām nunc sit , perfectiorem atque uberiorem. Nam ex quo *Hebræi* in captivitatem ducti sunt , exterisque linguis admissi, propriae quodammodo usum amiserunt , vel saltem magna ex parte adulterarunt. Unde post redditum de *Babylonia* , necessarium fuit constituere, qui populo verba legis , quæ *Hebræo* sermone puro atque incorrupto tradita fuerat , interpretarentur. Quare non mirum est , si tempore Salvatoris *Hebraica lingua* valde mista erat & vocabulis *Syriacis* atque *Chaldaicis* referta, ut alias ex ipsomet *Euangelio* patet. Et hodie de puris & antiquis , penè illa tantum remanerint , quæ in legis codice servata sunt. Quo fit ut vera ac legitima *Hebraica lingua* hodie admodum inops , & manca esse videatur , quippe quæ non nisi ex sacris legalibus libris addisci possit. Credimus item cum B. *August. libr. XVIII. de Civit. Dei, cap. 39.* non vocabula solùm , sed etiam literas , & characteres *Hebraicos* ante divisionem linguarum , communiter apud omnes fuisse in usu , & pariter cum idiomate per ipsum *Heber* & posteros ejus, successivè ad populum *Israëliticum* pervenisse. Quare non est recipiendus

Philo Judæus , eo quod inventionem *li-* Sect. III. terarum *Hebraicarum* *Abrahamo* tribuit. Neque item probari debet, quod *Eusebius* & *Artapanus* apud *Eusebium lib. IX.* de *præparatione euangelica* , cap. 4. circa medium relati scripsérunt , nempe *Mosem* literarum inventorem fuisse , easque primum *Judæis* tradidisse , à quibus vicini *Phœnices* acceperunt , & à *Phœnicibus Græci* , subaudi per *Cadmus* , quin & *Ægyptius* quoque eundem *Mosem* literas dedisse ac propterea ab ipsis *Mercurium* appellatum , ac pro DEO habitum. Hæc enim & si quæ hujusmodi alia ab ethnicis scriptoribus traxita inveniantur , omnino rejicienda sunt tanquam falsa. Et omnino tenendum est *Hebraicas literas* ab ipso penè mundi initio fuisse inventas , non ab alio ut arbitror , quām ab ipso *Adamo* omnium sapientissimo. Quod autem prisci illi literarum characteres, posterioribus postea temporibus ab *Esdra* eruditissimo scriba nonnihil fuerint immutati ; ac deinde post multa quoque alia tempora à quibusdam Rabbinis , addita eisdem fuerint puncta , & notulae illæ , quibus hodie vocalium vice utuntur *Judei* , ad majorem legentium facilitatem ; de hisce & similibus in 3. libro quam uberrime disceptabitur. Atque hæc de familiarum transmigratione sufficient. Quibus quidem propositis nihil restat , nisi ut jam magnum illud linguarum idiomatumque argumentum ex sua confusione in ordinem redigamus.

ATHANASII KIRCHERI è SOCIET. JESU
T U R R I S B A B E L,
L I B E R T E R T I U S,
S I V E
PRODROMUS IN ATLANTEM
POLYGLOSSUM,
Q U O

Per prælusiones quasdam , de varietate linguarum & idiomatum disparatissima genera, quæ unà cum idolatriâ in orbem terrarum occasione primævæ confusione irrepserunt, potissimum agitur.

P R A E F A T I U N C U L A.

Nosse te velim, lector , nos sacræ Genesis historiæ de Turri Babylonica argumentum ob infinitam penè explicandarum rerum multitudinem & varietatem in tres tomos digessisse , quorum primus pariter in tres libros distinctus est. Primus & secundus continent solummodo Turris fabricam , aliarumque rerum à posteris Nembrod tum in Babylonia & Assyria , tum in Ægypto gestarum exegesim. In libro vero tertio hujus primi tomī , quem Prodromum in Atlantem Polyglossum inscripsumus, per prælusiones quasdam ἀεγλεγομόδιας de primâ linguarum origine , primævorumque idiomatum fontibus , eorumque ortu , declinatione & interitu totali dicendum censuimus , uti sequitur.

P R A E L U S I O . I.

*Prælū-
sio I.*

Onstat ex præcedenti libro , ante Turris exstrucionem terram fuisse labii unius , eundemque sermonem , etandemque linguam omnibus ; ex lingua vero hujus unitate , justo DEI iudicio de hujusmodi primævorum hominum superbia DEO se vindicante , confusionem esse natam , juxta sacri textus verba : *Venite & confundamus ibi*

linguam eorum. Justa profectò , & digna tam impiæ eorum hominum superbiæ , atque ad obediendum contumaciæ , hæc pœna fuit , conveniensque culpæ supplicium ; nam uti rectè Divus Augustinus : *quemadmodum imperficiens dominatio in lingua est , ita quoque ibidem superbia damnata est , ut non intelligeretur jubens homini , qui noluit intelligere , ut obediret DEO jubenti.* Hoc patet D. Augustinus.

Praelu- cto illa conspiratio dissoluta fuit, cum
sio I. quisque ab eo, quem non intelligeret, abscederet, nec se, nisi cum quo loqui poterat, aggregaret, & per linguas divisionis gentium exorta, dispersionem in universam terræ faciem effecit, sicuti DEO placuit, qui hoc modis occultis, nobisque incomprehensis operatus est. Quis enim sibi imaginari poterit, ex adeò repentina casu hominum cœlum confitatem, & inexspectatum rei eventum: Haud dubie erant, qui dum sermonem proximi non intelligerent, se illudi putantes, non verbis, sed verberibus pugnisque responderent; ex rixis enim ortis, dum pro bitumine lateres, lateres pro cæmento, scalas pro lintribus, instrumenta ferrea pro fœno & paleis, carnes pro caseo, caseum pro fructibus porrigerent, in indignationem versi, quæ fustibus, quæ utensilibus instrumentis egregiè sibi capita pertunderent, ut proinde hac prodigiosa oborta confusione, sacrilegos hominum, nefandosque ausus, DEUS justè compescuerit; ut qui contra DEI voluntatem ædificium illud extruere conarentur, illi confusione linguæ, à cœpti operis molimine desistere coherentur.

Cause mutationis linguarum. Causæ verò, de quibus sermo variatur, multæ sunt. Divisionis quidem universalis, ut una lingua toti mortaliū generi communis par annos M D C C. & amplius à primordio rerum ad extictionem *Babylonis* scindetur in tot sermones discretos, auctor est DEUS, ut historiæ probatæ monstrant, & ratio facile deprehendit. Nulla enim causa idonea appareat in functionibus, & in toto ingenio hominis, ob quam voluerunt homines post inundationem reparari per tres filios Noë, dedita operâ sermonem usitatum, & seculis aliquot inter ipsos probatum, totque nominibus utilem & necessarium mutare, factoque schismate gravissimo sese privare vitæ commercio.

Deinde si maximè voluissent, plurimi ex illis mutare sermonem tot seculis confirmatum, & rationi, atque adeò naturæ ipsi maximè consentaneum, non potuissent tamen consentire, vel in præformata quædam jam idiomata, puta, ut *Nembrod* & *Babylonici* caperent ex illa veluti sortitione linguarum, *Chaldaicam*, *Ion* cum sua prole *Ionicam* ^{Solus} dialectum, *Chanaan. Punicam* linguam, ^{Deus auctor fuit hujus confusionis, non bo-} itemque alii aliam. Nam 72 patriarchæ omnium gentium, & populorum, filii aut nepotes, aut pronepotes Noë enumerantur. Est enim cernere studium, & acrem contentionem in populis imperiosis dilatandi suam linguam unâ cum potentia & legibus, & rursum in alienas linguas in arctum contrahendi, aut penitus abolendi, si fieri possit. Angeli autem mali non *Cacodemones non poterant variare unam linguam in tot alias.* potuerunt sua vi eam vicissitudinem rebus humanis adeoque animis invehere, ut tot tamque dissonis vocibus haec tenus cohabitantes, & membra unius populi, ac civitatis, mentem suam exprimerent. Boni quidem angelii nec potuerunt, nec voluerunt sine Iusu, atque imperio DEI, hominibus cladem illam inferre: de cæteris autem naturis, tam præditis animâ, quam expertibus, quid attinet dicere, quæ nullum habent accessum ad mentem hominis, nisi quatenus forma earum per sensus accipitur? Conditor igitur, atque rerum opifex, & architectus vel nutu simplici, vel angelorum operâ, ut *Origeni* visum est, effecit sermonis humani varietatem, utque historia sacra loquitur, confudit labium ædificantium *Babylonem*. Oportet autem, magnam fuisse causam, ob quam DEUS sapientissimus, idemque optimus, qui omnia verbo suæ potentiae produxit, & formavit, ut essent perfecta, post annos MDCC, aliquid mutare voluerit in opere longè præstantissimo, in homine condito ad imaginem, & similitudinem DEI parentis omnium.

Præluso I. omnium. Audiamus igitur, quid in campis Sennaar inter se loquantur ore uno mutuum exhortantes ad ingens opus aggrediendum, & perficiendum collatis viribus, & omnibus facultatibus: *Venite inquiunt, agite, faciamus nobis civitatem, & Turrim, cuius culmen attingat cœlum, & celebre reddamus nostrum nomen, antequam dividamur in universam terram.* At quid Dominus DEUS dixerat in rerum primordio? quæ fuit ipsius voluntas? quod consilium? quod imperium? *Crescite, ait, & multiplicamini, & replete terram, & subjicite eam, & dominamini piscibus maris, & volatilibus cœli, & universis animantibus, quæ moventur super terram.* Et post diluvium eadem repetit, renovatque Dominus *Genesis IX. Vos autem crescere, & multiplicamini, & ingredimini super terram, & implete eam.* At postquam Chanaan minimus natu ex filiis Noë, summâ contumeliâ parentem affecisset, Sem autem & Japheth dedecus illius operuissent, cœlesti afflatu excitatus Noë, reparator humani generis sententiam divinam tulit in filios, & præsaga mente, fata eis sua præcivit ad hunc modum: *Maledictus Chanaan, servus servorum erit fratribus suis.* *Benedictus Dominus DEUS Sem: sit Chanaan servus ejus.* Dilatet DEUS Japheth, & habitet in tabernaculis Sem: *sitque Chanaan servus ejus.* Huic fato, & decreto Numinis præpotentis reluctantur Babylonicæ molis conditores, suas rationes, consilia, voluntates, opem, & omnem operam conjungentes adversus perfectissimam, & supremam rationem divinæ voluntatis, ac verbi. Sed nequicquam repugnant consilio Domini exercituum, qui omnia inspicit, omnia exaudit, omnia judicat, omnia justissimis modis gubernat. Quid enim in historia Beati Mosis sequitur? *Descendit Dominus, ut videret civitatem, & Turrim, quam ædificabant filii Adam, & dixit: Ecce, unus est populus, & unum*

*est labium omnibus: cœperuntque hoc facere, nec desistunt à cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Venite igitur, descendamus, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universam terram, & cesserunt ædificare civitatem; & idcirco vocatum est nomen ejus Babel, quia ibi dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum; DEUS ergo justissimus & æquissimus judex orbis universi, nefando sceleri non unius hominis, sed plurimorum, sed omnium hominum, paucis exceptis poenam gravem quidem illam, sed maximè dignam inflxit, & immanem præsumptionem, injustam, superbam, audacissimam conspiracyem edomuit, modum interim clementiæ adhibens in vindicta maxi-
mi sceleris. Non enim fulmine dejicit insanam juxta & impie meditatam extictionem: non terræ hiatu absorberi jubet: non terræmotu evertit: non materiam lapidis & bituminis præripuit: non mutavit illius rei naturam; sed tantum rationi, cuius vis amplissima est, quaque homines admiranda opera perficiunt, etiam maria, & aërem superantes, & in orbes cœlestes penetrantes, vincula, & impedimenta injecit, ut facultas percipiendi & dijudicandi res cujusque generis, eaque communis, & unica inter omnes populos, diverso tamen modo, alii præstantior, alii verò imbecillior integra remanserit, relictus sit etiam sermo, quo mens, & cogitationes, & voluntas exprimuntur vicissim, & percipiuntur. Ceterum sermo fusus, & derivatus est in multiplices formas loquendi, & singulares dialectos, ut voces eadem variè compositæ non idem omnibus significent. Ita quidem *Babylonici ædificatores coacti sunt opus inchoatum adversante DEO, sinistroque auspicio, deserere: & sempiterna justæ damnationis nota impressa est hominibus**

Maledictio Noe in Chanaan filium Cham rassis confusione lin-guarum.

Maxima Dei clemencia in bujusmodi punitione.

Præludio I. nibus in ea parte , quâ cæteras animantes longè antecellunt , quâ res suas omnes perficiunt , quâ ad cognitionem

Sapientia & clementia Dei in confusione linguarum. spiritualis naturæ pertinent. In quo iudicio insigniter conspicitur divina tum potentia , tum sapientia , tum bonitas & justitia. Quia eripiendo facultatem hominibus , conjungendi rationes , consilia , judicia , & voluntates suas , DEUS summam rationem adhibuit , ut simul homines multaverit poenâ gravi , quam meriti fuerunt , & opus manibus suis rectissimè formatum non destruxerit , aut transformaverit , sed in minima portione hominis , vim Numinis sui insuperabilem declaraverit , & medium , atque mitigationem , & solatium poenæ concederit. Quantum enim sit boni positum in linguae communione , docet experientia : quum nihil sit efficacius ad conciliandos homines comitate , & affabilitate. Rursum videmus silentio dirimi amicitias , quæ sempiternæ fore existimabantur.

In veteri quoque proverbio perspicitur , quod memorat *Amyclas* tacendo periisse. Et alio proverbio dicuntur homines obsurdescere in aliena lingua. Oratores etiam divini metum hostilem exaggerant , minitantes hostem , cum quo non sit commercium sermonis , sapienter omnino Apostolus *Paulus* pronunciavit in Epistola priori ad Corinthios , *Si per linguam non significantem sermonem edideritis , quomodo intelligetur , quod dicitur ? eritis enim in aërem loquentes. Tam multa genera vocum sunt in mundo , & nihil horum est mutum. Itaque si nesciero vim vocis , ero ei , qui loquitur , barbarus ; & qui loquitur , in me barbarus.* Non prætereundum est fi-

S. Aug. 1. de civ. Dei. lentio etiam Aurelii Augustini judicium , quod profert c. 7. lib. XIX. de civitate Dei , de sociali vita loquens : *Post civitatem , vel urbem sequitur orbis terræ , in quo tertium agrum ponunt societas humanæ , incipientes à domo , atque inde ad urbem , deinde ad orbem terræ pro-*

grediendo venientes. In quo primùm linguarum diversitas hominem alienat ab homine : nam si duo sibimet invicem fiant obviā , neque præterire , sed simul esse aliquâ necessitate cogantur , quorum neuter nōrit linguam alterius , facilius sibi animalia mutat etiam diversi generis , quam illi , cùm sint homines ambo , sociantur. Quando enim , Alienan- quæ sentiunt , inter se communicare non tur ab in- possunt , propter solam linguarum diversi- vicem ho- mines igno- rantia lin- guarum.

Mira Dei providentia in re- conciliandis hominibus ex di- versitate linguarum. ita ut libenter homo sit cum cane suo , quam cum homine alieno. Cui adstipulatur Plinius de vocis usu loquens : *Tanta , inquit , loquendi varietas est , ut externus alieno non sit hominis vice. Cæterum ea poena divinæ justitiae ita est irrogata , ut animus retinuerit suas facultates , & potentias omnes , intelligendi vim , rationem , memoriam , voluntatem , relicta sit etiam facultas derivandi rationem , & foras emittendi : relicta sunt organa vocis , & sermonis pulmo , latera & musculi , arteria , palatum , guttura , lingua , dentes , labia , & spiritus. In spiritu autem formando , & velut in articulos distinguendo varietas vocum , & discrepantia significationum inficta est. Cui rei Dominus remedium concessit , ut unus plures discat linguas , duce & magistrâ ratione , quam nova subinde gratia , inexhaustus fons omnium bonorum rigat , & perfundit , ut medio sermone interprete adhuc rursus jungantur , qui Babylonica istâ confusione longissimè separati fuerant ; idque commodiùs etiam fit beneficio scripturæ , non tam invento humano , quam munere divino. Qua ratione Moses fons omnis sapientiæ & scripta prophetarum hebraicorum , non per solos LXX interpretes pervenerunt ad Græcos , sed multo tempore antea per alios interpretes divina scripta pervenerunt tum ad Græcos , tum ad alias nationes etiam barbaras , hodieque libri sacrosancti leguntur in omnium*

Præludio I. omnium propè nationum linguis. Quod munus divinissimum velle impedit, quid aliud est, quam odiisse diuinæ dotes, & persequi, & bellum gerere cum DEO plusquam Babylonicum, & Gygantæum? Etenim *Messias* expectatio universarum gentium veniens in mundum, ut restitueret omnia, omniaque reconciliaret, *Iudeos*, *Græcos*, *Romanos*, *Scythes*, aliosque populos inter se, & cum DEO Patre universos spiritus sacri vinculo glutinaret; utque gentes junctas in unum populum sanctum, in unum regnum, civitatem, domum contraheret, suo sibi cruento linguam Græcæ gentis, & Romanæ, quæ sapientiæ, & imperio alias præcelluerunt, cum lingua veteri *Hebreorum* in ara crucis litans pro univer-

Christus per titulum crucis, rediuxit per varias linguas, populos in unitatem, die pentecostes misso Spiritu sancto super apostolos. so mundo consecravit. Quando impo- sito titulo, & causæ inscriptione in caput Domini *Iesu Nazareni* declaratum est, illum ipsum esse omnium gentium promissum, & exspectatum servato- rem, atque monarcham, & summum, æternum, sanctissimum, optimum, maxi- mumque pontificem; de quo Sophonias luculento vaticinio præmo- nuit dicens; *Expecta me, dicit Dominus, in die resurrectionis meæ in futurum, quia judicium meum, ut congregem gentes, & colligam regna, & effundam super eos indignationem meam, omnem iram furoris mei; in igne enim zeli mei devorabitur omnis terra: quia tunc reddam populis labium ele- Ætum, ut invocent omnes nomen Domini, & serviant ei humero uno.* Porro Dominus *Christus* pollicetur *Marc. XVI.* credentibus in nomen ipsius, ut loquantur linguis novis; ejusque rei fidem implevit amplissimè Spiritu sancto missio in discipulorum cœtum. Namque legatos missurus ad Reges & populos omnium linguarum & nationum, qui non *Babylonas* conderent, aut caperent sibi regnorum & imperiorum sedes, aut aliquid molirentur, aut machina- rentur adversus scientiam DEI: sed

pertraherent orbem totum in consen- sionem religionis catholicæ, utque conderent civitatem viventis, verique DEI, cuius fundamentum, & caput, & lapis angularis, & princeps, est ipse *Christus* Dominus gloriæ, instruxit eos ad eam rem percommode: non mal- leis, trullâ, perpendiculo, securi, ferrâ; non gladio, pilo, sarissa, æneo tormen- to, sed Spiritu sancto, sed rerum divi- narum cognitione, sed virtutæ sanctimo- nia, sed omnigenis virtutibus, sed lin- guarum peritiâ. Itaque dictu mirabi- le, & stupendum jure merito videri de- bet; antea rudes & illiteratos homi- nes, quique in vernaculo sermone pro- ptemodum infantes erant, subito lo- quutos omnium populorum, & gen- tium sermone, apud quos facturi erant euangelii præconium; initioque facto *Hierosolymis*, urbe sita in Monte Sion, ut *Elias*, & *Michæas* prædixerunt, II. & IV. *Christum* annunciant DEI Filium, & Verbum, & Sapientiam, & Poten- tiam, & Justitiam venisse in terras, conceptum è Spiritu sancto, natum ex virgine de domo *David*, mortuum in cruce, & resurrexisse, & ascendis- se in cœlos, unde venturus sit judex vi- vorum & mortuorum, quemque Israë- litica ecclesia audivit concionantem in monte *Sinai*, totus mundus velut in compendium contractus in *Hierosoly- ma*, jam carne verâ hominis indutum audit concionantem in monte Sion per apostolos, ut in illa multitudine, quæ ex orbe universo confluxerat, quis- que audiret legatos Christi patrio ipso- rum, & vernaculo sermone differentes. Poposcerunt quidem prima ecclesiæ Lingua- Christianæ tempora opus illud admis- rum varie- ratione & stupore confertum; quod abundè convincit linguarum notitiam, organum esse tum utile, tum necessa- riū Christianæ Reipublicæ conser- vandæ & amplificandæ, & donum es- se minimè leve otiosumque divinæ mu- nificentiaz. Quod Apostolus *Paulus* in

Epi-

*Præl. Epist. I. ad Corinthios docet : Ecclesia
suo I. verò in solenni precatione confitetur
ad hunc modum orans : Veni sancte Spi-
ritus, reple tuorum corda fidelium, & tui
amoris ignem in eis accende. Qui per di-
versitatem linguarum cunctarum gentes in
unitatem fidei congregasti. Quod primò
ac præcipuè sanctis votis petendum est
à cœlesti parente, à quo proficiscitur,
quicquid jure censetur titulo boni, &
non contempnenda est doctrina, & in-
stitutio, sed adjungendum studium a-
cre, diligensque exercitatio, quæ tria
si convenient, & conspirent, inge-
nium vel mediocre, & natura non
prorsùs distorta, deinde ars, & præ-
ceptio, præterea usus, & exercitatio
perficietur in linguarum cognitione,
quantum nemo credit ante experi-
menta. Quod universum solidè refe-
rendum est ad suum auctorem, qui do-
navit ingenium, animum, occasio-
nem, vires tolerandi laborem, & o-
mnia, ut uno verbo dicam. Unde ju-
re nihil vindicare nobis liceat, quam
rectum usum, si studeamus, ut filius
Mariæ Virginis, & D E I vivi, in quo
habitat omnis plenitudo sapientiæ, &
divinitatis corporaliter voce clarissimâ
prædicetur ubique gentium, & cogni-
tus apprehendatur sincera fide, & san-
ctitate, omnibusque officiis Christianæ
charitatis exprimatur, ut sapientia &
vera cognitio rerum invulgetur, ut va-
leant bonæ leges, ut vigeat justitia, ut
constet inter homines alma sanctaque*

pax, & humanitas. Quænam ista est
dementia? quis furor? ferro, & innu-
meris propè instrumentis ad pernici-
em generis humani excogitatis, si ve-
rum dicere oportet, à Satana & malo
genio agitatis hominibus, mutuò se
perdere, idque ob res leviculas ple-
rumque? Habemus rationem effe-
tricem operum verè humanorum &
cœlestium; habemus sermonem quo
res, atque rationes moderate inter nos
pertractemus, habemus linguam, or-
ganum excellens, si ad finem suum
aptetur; habemus calatum, stylum,
chartam, quæ linguæ & sermonis vi-
cem impleant. Illis conferamus mu-
tuam sapientiam DEI, & accipiamus
oblatam candidè: *Christus enim suf-
ficerit omnibus abundè*. Omnes dita-
re, omnes beare, omnes reges, &
pontifices, denique omnes cohære-
des, & consortes regni sui æterni, &
filios DEI efficere potest, & ut ab eo
accipiamus, unicè in votis habet. Per-
spectâ itaque tantæ confusionis causâ,
nil restat, nisi ut jam in hoc libro, de
origine transmigrationis gentium, de
primatu linguarum, & deinde de lin-
guarum, & idiomatum multitudine,
& varietate, atque de characterum,
variorumque alphabetorum origine,
& scriptionis inventione, ea, quâ par-
est, ἀκεβέας agamus. DEUS adsit au-
sibus nostris, cuius proprium est, lin-
guas infantium facere disertas.

SECTIO I.

De inclinatione, corruptione, & interitu
linguarum.

C A P U T I.

De occasionibus, & multiplici causarum serie, quâ linguæ variorum regnum florentes, tandem omnimodæ corruptionis, oblivionisque damnum passæ sunt.

EA est rerum humanarum inconstans fortunæ rota, ut nihil sub sole stabile, nihil solidum, & firmum permittat, quin versatilis, cui innititur, sphæræ lubricitate, jam ex alto in imum, modò ex imo in summum, paulò post ex dextro in sinistrum, & ex sinistro in dextrum, susque deque verset omnia, ut proinde aptè huic instabilitati rerum quadrare videatur illud Poëtæ:

*Omnia sunt hominum tenui pendentia filo,
Et subito casu, quæ valuere, ruunt.*

Quod & in linguarum varietate, & interitu, maxime ex ingenti seculorum vicissitudine completum, ut olim factum cum admiratione legimus, & præsenti tempore, adhuc fieri spectamus: cuius rei causas demonstrare aggredior; quarum

Cause corruptio-
nis lingua-
rum.
1. Prima est, diversarum gentium, populorumque commixtio; unde una gens ab altera, hæc etiam ab illa, dum mutuos loquendi modos sibi communicant, ex duabus medium quandam linguam resultare necesse est; hæc verò cum aliis nationum confiniis commercia exercens, in alias, & alias cum tempore linguas degenerat.

2. Altera causa mutationis linguarum est, imperiorum, monarchiarumque mutatio; quâ factum est, ut quilibet monarcha desideret suam vernaculam linguam ubique vigere ex omnibus in

unam reductam, ne varietate linguarum quam sibi quælibet natio peculiarem habebat, sub occultis idiomatum machinis in rebelliones motæ, magnum monarchico statui damnum, unitatis vinculo destructo, inferrent.

Tertia causa est, calamitates publicæ regnum, quibus sæpè bello, peste, fame integræ nationes ita destruntur, ut non nisi paucæ mortalium reliquæ superesse comperiantur; atque hisce conjunctæ aliae confines nationes, linguas novas reciprocâ loquendi varietate fundent.

4.
Quarta est, varia in differentia regna, coloniarum introductio, quo fit, ut nativa lingua differentibus populis communicata, adeò ingentem mutationem acquirat, ut pristinæ linguæ dialectum vix agnoscas: talis est Boemorum lingua, quæ unâ cum colonia ex Illyrico traducta, ex commissione linguæ Germanicæ, & Polonicæ eam mutationem passa fuit, ut nec Dalmata, nec Polonus eam prorsùs intelligat; talis est lingua Graeca, quæ in nonnullis Calabriæ oppidis hodiè adhuc in usu est, sed ita transformata, ut Græcam dialectum non nisi ex paucis verbis intelligas; talis est quorundam in Andaluzia & Melitensi insula, lingua Arabica, quarum illa Latinis, Arabicisque, hæc Italicis, Arabicisque commixta vocabulis, non exiguum corruptionem passa est.

Quin.

Cap. I.

Quinta causa est, cœli solique incertis nationibus constitutio, quæ ex organorum alteratione, uti diversam linguæ alicujus pronunciationem fortuntur, ita quoque ex differenti pronunciatione novam linguam condere videntur; cujusmodi in sequentibus varia exempla producemos. Atque hæ sunt causæ universales, quibus hucusque primævæ linguæ, corruptionis damnum passæ sunt. Sed hæc omnia fusiùs deducemus.

Quintuplex linguæ genus apud chronographos legimus, quas & non immerito autogenas dicere possumus, & semper post Babylonicae confusione tempus hucusque illibatae manserunt;

videlicet Hebræa, Græca, Latina, Teutonica, Illyrica; ex quibus, quæcunque linguæ in universa Europa, Asia & Africa, exceptis omnino barbaris idiomatis, de quibus postea, veluti ex equo Trojano prodeentes, mundum linguarum dialectorumque varietate replerunt.

Hebræa. Prima itaque lingua, quæ in domo *Heber* semper mansit, successu temporum primo in *Chaldaicam* deflexit; secundo in *Arabicam*, seu *Madianiticam*; tertio in *Samaritanam*; quartò in *Æthiopicam*; quintò in *Syriacam*, veluti ex *Græca* & *Hebræa* mixtam declinavit; quantum verò deflexerit, suo loco dicetur.

Græca. Secunda fuit *Græca*, quam nepotes *Phaleg* à confusione linguarum secum in *Græciam* detulerunt; unde & posteri à *Phalechi* familia *Pelasgi*, & lingua *Pelasga* nomen suum sortiti sunt, uti fusè in *Latii* descriptione ostendimus, & in *Hetruriæ* descriptione porrò ostendemus; quæ iterum varias decursu seculorum dialectos, *Atticam*, *Ionicam*, *Æolicam*, *Phrygiam*, aliasque diversas pro constitutione populorum, tot linguas, quot gentes, in *Græcia* fuerunt, pepererunt.

Latina. Porrò *Latina* ἀνθρώπις, sive ex pri-

mogenitis una, ex ruditate sua ad per-Sect. I. fectionem perducta, tandem ex adventu *Gothorum*, *Alanorum*, *Vandalorum* ingentem corruptionem passa, quaternas alias peperit, *Italicam*, *Gallicam*, *Hispanicam*, *Lusitanicam*, & ex hisce alias, ex *Italicæ* & *Latinæ* commixtione, insulares, *Sardam* & *Siculam*; tot autem vel unius *Italicæ* linguæ idiomatice differentes dialecti tandem exurrexere, quot provinciæ in *Italia* constituuntur; quod idem me in *Gallæ* & *Hispaniæ* provinciis observasse memini.

Teutonica lingua, quemadmodum probatissimi auctores referunt, à *Tuiscone Japhethi* filio, *Noë* pronepote nomen suum obtinuit; quæ ex ruditate in perfectionem summam, imperatorum curâ reducta, tandem varias filias, videlicet *Belgicam*, *Danicam*, *Suecicam*, *Anglicam*, *Scoticam* peperit, quæ duæ posteriores occasione *Saxonum* natæ sunt, qui pulsis *Pictonibus* universæ insulæ se indigenas fecerunt, unde & *Anglo-Saxones* postea dicti fuerunt. Qualis verò *Saxonica* lingua, qualis modò *Anglica* sit, in sequentibus apriemus.

Restat *Illyrica* lingua vetustissima, quæ ramos suos in *Poloniā*, *Lituaniā*, *Moscoviam*, *Tartariam* usque in ultimos Orientis terminos, innumerabili linguarum foetu traduxit; ex hac enim postea *Turcica*, *Bulgarica*, *Bosnica*, *Tatarica* nata maximam *Tartariæ* magnæ portionem replevit. Ita tamen illæ corruptæ sunt, ut vix ullum primitivæ vestigium retineant.

Ad *Indicas* porrò linguas quod attinet, prorsus barbaras, & quæ nullam ad dictas jam linguas affinitatem habent, illarum pariter ingens multitudo & diversitas reperitur; uti sunt, *Malica*, *Commorina*, *Brachmanica*, *Peguana*, *Tunichinensis*, *Tibettana*, *Insularum Philippinarum*, *Japonica*, *Chinica*, ex qua ferè omnes originem suam traxerunt, uti ex

Cap. I. Lexicis & Grammaticis eorum in sequentibus patebit. In *Americæ* verò *Indiae* occiduæ regionibus, tanta est diversitas idiomatum, ut nostri patres, ea ad quingenta facile diversissima idiomata reduci posse tradiderint; inter illas tamen præcipuæ sunt *Mexicana*, *Peruana*, *Brasilica*, *Magellanica*, *Chilensis* & septentrionalis *Americæ* popolorum variæ linguae, de quibus pluribus in sequentibus.

Africanæ. In *Africa* denique, tametsi *Abyssina*, & *Arabica* lingua potissimum dominentur, habet tamen & ipsa immensam idiomatum varietatem, quæ nullam ad invicem affinitatem obtinent; uti *Quineana*, *Congana*, *Angolana*, & eorum popolorum, qui meridianam plagam *Africæ* possident, uti sunt *Monomatapa*, *Cafra*, & quæ ad flumen *Cuama* & littus *Sinus Persici* inhabitant; quæ si ad calculum reducere velimus omnia linguarum neophytarum genera, non

ut sacri textus interpretes putant, ad *Sect. I.* septuaginta duas, sed vel ad mille septuaginta facile reduci possunt. Quæ omnes, qualescumque tandem fuerint, corruptionem & ultimam ruinam passæ sunt, ob causas paulò antè adductas; vel ex nominatione diversarum gentium, vel ex communi popolorum unitorum suffragio & consensu; dum enim successu temporis primævæ linguae, nominum, verborum, appellationumque vel non amplius recordarentur, accidit, ut obliviousæ memoriarum vitio, propria nomina singulis rebus, prout ipsis variæ phantasmatum species dictabant, imposuerint; eodem prorsus modo, quo in hunc usque diem imponuntur nomina novis illis rebus, quæ primò non extiterunt, & ex novis variorum instrumentorum, vasorum, herbarum, plantarum, florarum, mineralium appellationibus introducuntur.

C A P U T II.

De origine & introductione idololatriæ in mundum ratione diversitatis linguarum, morumque qui apud gentes, differentesque nationes vigebant.

Cap. II. **H**ominem primum *Adamum*, protoplastum, divinis manibus ex limo terræ factum, factum, juxta sacræ *Genesis* verba, de fide est; sed enim cum post diluvium, verisimile sit, innumerabilem hominum multitudinem, qui omnes cùm longa vita, & ingenio præstantes unius linguae elogio uterentur, sub unius quoque religione cultu, quantum perversa *Chami* prouius linguae domino usque ad confusio-

religione deflexerunt, dum quisque ex ducibus gentium eam sibi religionem finixerit, quæ sibi maximè congrua videretur, innumerisque fabulosarum narrationum commentis, de D E O, mundo, sideribus, de hominibus gestarum rerum gloriâ illustribus, confictis, introducto apotheoseos honore colentes, paulatim occultis machinis, se se eorum actionibus insinuante Satana, infatuati, dementatique universum mundum idololatriæ abominatione repelerunt. Et tametsi hæc quām fusissimè in secundo Tomo *Oedipi* demonstraverimus, operæ pretium me facturum existimavi, si nonnulla ex his loco insererem.

C A.

C A P U T III.

De varietate & multitudine Numinum quæ ex confusione linguarum & divisione gentium natæ sunt.

Ante mare & terras (et quod tegit omnia cœlum)
Cum unus adhuc esset naturæ vulnus in orbe,
Quem dixere chaos : rudis indigestaque moles
Nec quicquam nisi pondus iners, conge-
staque eodem
Non bene junctarum discordia semina
rerum,
Obstaretque aliis aliud ; cum corpore in uno
Frigida pugnarent calidis, humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia
pondus.

Cum, inquam, supremum & immortale Numen in profunda æternitatis abyssu propriâ felicitate contentum, nullâ adhuc rerum mundialium curâ tangeretur, ecce post secula tandem felix illa illuxit dies, quo, ut Platonis verbis utar, in divino DEI immortalis consilio conclusum est, ut mundus ille indigetus, atque incompositus ab informi illa rerum omnium promiscuâ confusione squalentium tohu, vabohu vindicatus, lucem aspiceret, formis splendesceret omnigenis, atque in variis rerum facies abiens ; propriæ felicitatis gaudio perfrueretur. Conclusum est, & in opus deductum. Mundus itaque conditur, atque à rerum commixtarum confusione solutus, mox in formam exurgit liberaliorem, virium, proprietatum aliarumque qualitatum, quæ singulis creatis debebantur, distributionis officium providentissimo committitur Prometheo. Prometheus seu providentia divina, uti omnia debitum suis formis instruit, ita omnes sapientissimi provisoris partes explevit. Mox cœlo terras, & terris abscidit undas, Et liquidum spizzo secrevit ab aëre cœlum,

Quæ postquam evolvit, cœcoque exemit a-
cervo,
Dissociata locis concordi pace ligavit.
Ignea convexi vis, & sine pondere cœli
Emicuit, summâque locum sibi legit in
arce ;
Proximus est aër illi levitate, locoque ;
Densior his tellus, elementaque grandia
traxit,
Et pressa est gravitate sui circumflaus
humor.
Ultima possedit, solidumque coercuit or-
bem,
Tum freta diffudit, rapidisque tumescere
ventis,
Fusit & ambitæ circundare littora terræ,
Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis,
Fusit & extendi campos, subsidere valles,
Fronde tegi sylvas, lapidosos surgere mon-
tes,
Vix ita limitibus discreverat omnia certis,
Cum quæ pressa diu massâ latuere sub ipsa,
Sydera ceperunt toto fulgescere cœlo,
Ne regio foret ulla suis animalibus orba,
Astra tenent cœlestè solum, formæque deo-
rum.
Cesserunt nitidis habitandæ piscibus un-
dæ,
Terra feras cepit, volucres habitabilis
aër.
Cœlo itaque terraque formis debitum
jam imbutis, cæterisque omnibus pru-
dentissimè dispositis
Sanctius his animal, mentisque capacius
altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera
posset,
Natus homo est, sive hunc divino semine
fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo,
Sive recens tellus, seductaque nuper ab
alto

*Cap. III. Æthere cognati retinebat semina cœli,
Quam satus Iapeto mistam fluvalibus un-
dis
Finxit in effigiem moderantum cuncta deo-
rum.
Pronaque cum spectent animalia cætera
terram,
Os homini sublime dedit, cœlumque tueri
Fusit, & erectos ad sidera tollere vultus.
Homo itaque solus ore sublimi, ad
cœlumque erecto intuitu præditus, di-
vinum animal naturæ juxta mortalis
& immortalis confinium; ceu sola cœ-
lestis planta in terris constituta (cuius
radicem conditor hiscè infernis sedi-
bus junxit, comam verò atque perpe-
tuò frondentem verticem supra anni
& solis viam, supra ultimum cœli am-
bitum ad nunquam interituros ambitus
relegavit) hic, inquam, homo cum
lucidissima illa mundi lumina, ad quæ
contemplanda, atque in iis factorem
laudandum creatus erat, curiosius in-
tueretur, pulchritudine eorum paula-
tim illectus, verâ & rectâ religionis se-
mitâ derelictâ, eo dementiæ devenit,
ut ea, quæ sui gratiâ condita essent,
sui veluti conditores crederet, & san-

*Origo ido-
latria.* Etè veneraretur. Auxit dementiam
hanc traditionum salubrium de mun-
di origine à prædecessoribus factarum
oblivio, quâ invalecente novas de
DEO, de mundo, de hominum pro-
ductione, aliisque rebus opiniones im-
bibit, cumque cœlestis ille ignis præci-
pua humanæ mentis portio ingens, ad
Numinis alicujus cultum eum instiga-
ret; mox verò derelicto DEO ad fal-
forum Numinum, unoquoque ex e-
jus familia sibi novas idololatriæ ratio-
nes comminiscente cultum prolapsus
est; factumque ut corruptibilia simu-
lachra pro DEO incorruptibili adorâ-
rit, rebusque externis contentus, cum
insensibile Numen intueri deberet, ad
sensibilia, & terrena fuerit diffusus. At-
que hujusmodi prævaricationem er-
roremque primùm *Hebræi* tribuunt*

nepotibus Chami, Misraim videlicet, Sect. I. Chusio, Phuth & Canaano, qui per Asiam ^{Auctores} & Africam universam in novas colonias ^{idolatrie} Chami diffusi, novas passim deorum colonias ^{Chami} progenies. introducentes, nova & ridicula dog-
mata mundo pepererunt; cujusmodi sunt, Adamum è Luna prodïisse. Pro-
phetam inibi ex masculo & fœmina procreatū, atque in hunc mundum venientem primum cultum Lunæ do-
cuisse. Verùm quoniam hæc opinio non ita obvia forsan multis est, visum est, eam hic ex R. Mose Ægyptio, vulgò Rambam, depromptam adducere, sic enim dicit in More nebu-
chim.
Isti siquidem reliquiæ sunt gentis Zabæorum (à Zaba, è progenie Chami or-
to, & filio Chusii, qui secundum Jam Suph, id est, Maris Rubri sinum ad or-
tum, & occasum, atque ad dexteram &
Aquilonem littora coluit sic dicta) quia ista
gens totam replevit terram. Finis autem &
perfectio illius è ratione istis temporibus
philosophantis fuit, quod putaret creato-
rem esse cœli spiritum seu animam; stellas
verò corpora esse ipsa DEI substantia infor-
matas. Meminit hujus pravæ opinio-
nis quoque Abubacer Arabs in expo-
sitione de auditu. *Et ideo quoque credit*
tota gens Zabæorum mundi antiquitatem
(seu, quod idem est, æternitatem) quoniam
cœlum est DEUS juxta opinionem eorum.
Et dicunt, quod Adam primò natus est ex
masculo & fœmina sicuti cæteri homines,
sed honorabant eum multum, & dicebant,
quoniam è Luna egressus, propheta & apo-
stolus Lunæ fuit, & quod prædicavit gen-
tibus, ut servirent Lunæ, & quod com-
posuit libros de cultu terræ. Dixerunt e-
tiam quod Seth contraxit opinionem patris
sui in servitio Lunæ; narraverunt etiam de
Adam, quod quando egressus est de Luna, ^{Ridicula} fabula de
& de climate vicino Indiæ, ad clima Ba-
bylonis profecturus, multa mirabilia se-
cum tulerit, scilicet arborem auri, que
crescebat cum ramis, & foliis, & arborem
lapidum, & folia cujusdam arboris viridis,
que

Cap. III. quæ non comburebantur ab igne, & dixerunt, quod sub ipsius arboris umbra decem millia hominum continebantur, & altitudo arboris ipsius ad similitudinem statutæ humanæ. Attulit secum etiam duo folia, quorum utrumque duos homines cooperiebat. Intentio verò eorum in loquendo de Adam primo, & de hominibus, quæ attribuuntur ei, fuit, credulitatem suam de antiquitate mundi stabilire, & quod inde provenit, cælos & stellas esse deos.

Atque hæc est de primæva hominum origine & idololatria *Zabæorum* digna lunaticis hominibus opinio, ex qua velut ex equo quodam Trojano omnia antiquorum philosophorum de æternitate mundi, de mundorum pluralitate, de astrorum vita & divinitate, de metempsychoſi denique ac animarum revolutione absurdâ dogmata, ad omnem impietatem fenestrâm apertientia, prodicisse videntur. Hinc *Adamum* ejusque progeniem, & nepotes filiorum DEI nomine veluti astrorum æternorum, quæ ipsi deos appellabant, filios indigitabant, quæ omnia confirmat *Chronicon Alexandrinum*.

*Causa
bus modi
fabulosa-
rum nar-
rationum.*

Horum porrò commentorum & innantium deliramentorum causam ego arbitror esse, quod primi illi homines cum proprio arbitrio relicti nullâ certâ lege scripta ante *Mosis* tempora tenerentur, cùmque proinde certæ quædam sententiæ de DEO, de creatione mundi, de diluvio, & similibus rebus ac mutationibus gravioribus, inter primos tantum humani generis patriarchas referrentur, factum est, ut ab eis veluti à primis hominibus acceptas, posteri per manus aliis alii tradiderint, quibus posteriora secula & homines, ut quique à primis remotiores fuere, ita subinde alia atque alia quoque haud absurdâ affinxerunt, donec res ipsæ totæ in fabularum commenta abierint. Hinc diversitas illa opinionum originem habebat, inde maxima & relationum confusio propè inextricabilis.

Æthiopes enim, teste Diodoro, primos Secl. I. homines in Æthiopia veluti in medio terrarum natos asserebant: causam in vicinitatem Solis omnium generabilium parentis conjicientes. Theodoreetus ex relatione antiquorum primos homines in Arcadia natos afferit, juxta illud,

Ante Jovem genitum terras habuisse feruntur

Arcades, & Lunâ gens prior illa fuit. Cælius verò & Mercator ex Aristide primam hominum genetricem terram ajuunt fuisse solum Atheniense. Arabes, quemadmodum videre est in eorum Geographia, hanc prærogativam Arabiæ felicis solo attribuebant.

Ægyptii denique firmiter crede- In qua
provincia
primo ho-
mines natu-
putentur. *bant, primos homines in Ægypto natos; causam hujus assignabant, tum aëris temperiem bonitatemque undequaque perfectissimam, tum Nili fœcunditatem multas res naturaliter, & suapte sponte producentis, productasque benignissimè conservantis; auxit opinionem eorum monstrosus ille soricum seu agrestium murium in Thebano territorio proventus, quorum aliqui superiori suâ parte murium speciem referentes; & ὄμοχθον adhuc reperiabantur. Herodotus narrat, Psammeticum Ægyptiorum Regem, cùm ingenti desiderio teneretur ad cognoscendum, quænam mundi provincia primos homines produxisset, illum sequenti industriâ id investigare attentasse. Duos infantes recens natos ab omni humanæ vitæ consuetudine remotos, certo loco inclusos, & à capra allendos pastori cuidam commendavit, cum ea claustræ custodia, ut omni eos accedendi aditu intercluso, nec vide-re, nec humanâ voce loquentem quenquam mortalium audire possent; sibi indubitanter persuadens futurum, ut ætatem congruam nacti, ejus provinciæ, quæ primos homines mundo dedisset, lingua loquerentur; itaque post certam*

Cap. III. certam annorum revolutionem infantes de cavea extracti, mox exporrectis brachiis identidem in hæc verba prorupere, *Bec, Bec*: quas voces, ut pote peregrinas, cùm nullus adstantium intelligeret, investigatione tandem factâ deprehensum est, *Bec* in *Phrygum* lingua nihil aliud sonare, quām panem, conclusit itaque Rex *Psammeticus*, in *Phrygia* primos homines fuisse productos.

Tempus me deficeret, si singularem gentium, de hujusmodi prima hominum origine deliria hîc adducenda forent; quare, qui plura desiderat, consulat *Berosum, Varronem, Eusebium, Hieronymum, Polydorum, Aristophanem, Pererium, Postellum*, aliosque: nos his religiis ad ea nos, quæ primam idolatriæ originem concernunt, postlimino conferamus.

Primum rerum principium nullo unquam tempore in hoc mundo extitisse populum adeò barbarum, nam *minimis hominibus fuit insculptum*. rationem tam peregrinam, clima tam rude & impolitum, quempiam denique hominem adeò ferum, sylvestrem; qui non, vel naturæ lege, seu rectæ

rationis dictante lumine, unum a. *Sect. I.* liquod rerum omnium principium; Numen dico universam rerum obtinens moderationem, certo & peculiari religionis ritu ceremoniisque colendum agnōrit. Certum quoque statui debet, nullo unquam tempore, aut sine DEO sacrificium, aut sine sacrificio religionem fuisse, omnibus, cum sacerdotio veluti nexu quodam inseparabili in unum coëuntibus, adeò ut hominem religio, religionem sacrificium, sacrificium sacerdotium *αὐλικούς* comitari videantur, quod apparet tum ex innumera propè religionum statim ab ipso nascentis mundi primordio, ad nostra usque tempora deducta multitudine, tum ex falsorum simulacrum cultu, diversis temporibus, diversisque gentibus ac populis nullo non tempore, consueto, tum denique ipsa *Ægyptus* maximè ostendit, quam præ cæteris omnibus ejusmodi falsorum deorum cultui addictiorem fuisse, monstrant infinita propè pantamorphorum numinum multitudo & varietas; uti ex sequenti analogia patet.

ANALOGIA

Rerum à primis mundi patriarchis gestarum, gestis Osiridis, Isidis, Typhonis, Hori parallela.

{ Conjuges. }		{ Fratres contrariis moribus. }		
<i>Adamus.</i>	<i>Eva.</i>	<i>Abel.</i>	<i>Cain.</i>	<i>Seth.</i>
<i>Jared.</i>				
<i>Henoch.</i>				
<i>Noëmus.</i>	<i>Tellus seu Nioba.</i>	<i>Sem.</i>	<i>Cham.</i>	<i>Japheth seu Prometheus.</i>
<i>Cœlus.</i>	<i>Vesta.</i>	<i>Saturnus.</i>	<i>Mars.</i>	<i>Sol.</i>
<i>Osiris.</i>	<i>Isis.</i>	<i>Osiris secundus.</i>	<i>Typhon.</i>	<i>Horus.</i>
<i>Fuerunt hi habiti</i>				
<i>Urbium conditores.</i>	<i>Matres viventium.</i>	<i>Filiæ Deorum.</i>	<i>Malorum inventores.</i>	<i>E sancto germe.</i>
<i>Agrorum cultores.</i>	<i>Hominum propagatrices.</i>	<i>Justitiam appetentes.</i>	<i>Idololatriæ au-</i>	<i>Paternarum vir-</i>
<i>Artium inventores.</i>	<i>Deorum matres.</i>	<i>Sanctitatem se-</i>	<i>tætates.</i>	<i>tutum æmuli.</i>
<i>Legislatores.</i>	<i>Bonorum largitrices.</i>	<i>Religionem propagantes.</i>	<i>Bellorum amatores.</i>	<i>Justitiae aman-</i>
			<i>Cædem spirantes.</i>	<i>tes.</i>
				<i>Divinitatem meriti.</i>

Cùm

Cap. III. Cùm porrò *Ægyptii* hæc & similia de primis parentibus perciperent, & vehe- menter veluti gesta humanarum actio- num metam longè excedentia suspice- rent, nil facilius fuit superstitione gen- ti, quām eos apotheosi quādam exoticā cohonestare, præsertim cùm ut hæc fa- cerent, magnum pondus in animis eo- rum habuerit, egregia illa primorum patrum sapientia, & rerum naturalium, quā pollebant, cognitio, longaque vitæ productio. *Enochi* quoque de hoc mun- do miraculosa translatio, similiaque quæ ipsis fabularum condendarum oc- casionem præbere poterant, quæ omnia confirmabantur incantationibus fre- quentibus, ac magicis miraculis, quæ impia *Chami* progenies divinitatem per se affectans ubique passim edebat, queis ita *Ægyptiorum* animi percelle- bantur, ut eos veluti cœlestes deos a- dorarent, ac rerum omnium mode- ratores sanctè venerarentur. Atqui hinc prima illa architecturæ deorum fundamenta. Hinc origo *Jovis*, *Her- culis*, *Æsculapii*, *Bacchi*, *Neptuni*, *Fa- ni*, aliorumque deorum, de quibus in *I tomo Oedipi* fusè disceptatum fuit. Verū ne quisquam hanc nominum analogiam, seu æquivationem à no- bis confictam arbitretur, testes ad- duco *Lactantium Firmianum* & *Euse- bium*, qui eandem nobiscum asserunt, queis subscriptit *Archilochus græcus chronologus*. Verū intet alias ma- xime nobis astipulatur *Xenophon*, quis quis ille fuerit, *libro de equivocis*, cuius verba cum consideratione (ut quæ nos ex summis tricis eruere pos- fint) dignissima reperiſsem, ea hīc ad longum apponere placuit.

Æquivoca- tio no- minum de- orum. Saturni, inquit, dicuntur familiarum nobilium regum, qui urbes condiderunt, antiquissimi. Primogeniti eorum Joves & Junones; Hercules verò nepotes eorum fortissimi; patres Saturnorum Cœli, uxores Rheæ, Cœlorum, Vestæ, quot ergò Saturni, tot Cœli, Vestæ, Rheæ,

Junones, Hercules; *idem quoque, qui u. Sect. I.* *nisi populis est Hercules, aliis est Jupi- ter; nam Ninus, qui Chaldæis extitit Hercules, aliis est Jupiter, & idem quod Ninus, qui nomine proprio Assyrius est dictus, à quo & Assyrii appellati sunt.* Ex quibus patet, *Cœlum* dictum esse pa- trem *Saturni*, & *Terram* matrem, unde *Ægyptiorum* fabulæ de *Osiride* & *Iside*, promanaſſe verisimile est, ut bene notat *Minutius Felix*. Nam illi, qui vel virtute, ac rerum gestarum gloria in hoc mundo eminent, aut qui subitò ex ignotis parentibus in su- blime emergunt, solemus è cœlo ce- cidiſſe, dicere, quod & probat *La- ctantius Firmianus* auctoritate antiquif- simi *Trismegisti*, qui cùm diceret, ad- modum paucos extitisse, quibus es- set perfecta doctrina, in his *Cœlum*, *Sa- turnum* & *Mercurium* nominavit. Con- firmat eadem *Ennius in Euhemero*, qui ait, primum in terris imperium ha- buisse *Cœlum*, stellarumque nominibus cognominati fuerint, idem *Lactantius* supracitatus ait, ob nominis fulgorem, & ad æternam famam consequendam id contigisse, nam Reges cùm essent potentissimi, parentum suorum me- moriam nomine *Cœli*, Terræque cele- brabant, cùm hi priùs aliis nominibus appellarentur. Sic *Berosus*, *Noam* ob præclarè gesta, dictum asserit à poste- ris *Cœlum*, *Fanum*, *Chaos*, semen mundi. *Servius* vero ait, antiquos Reges no- mina sibi plerumque vendicasse deo- rum, rationem assignans *Lactantius*, adducit testem *Ciceronem libro de natu- ra Deorum*. Nam cùm ante *Cœlum* & *Saturnum* nulli fuerint Reges ob ho- minum raritatem, ipsum Regem, to- tamque posteritatem ejus summis lau- dibus, ac novis honoribus jactare cœ- perunt, & deos credere, ob causas su- periùs indicatas, & hoc videtur claris- simè demonstrare *Xenophon*, cum dicit Saturnos dictos, qui nobilium Regum ve- lustissimi condiderunt urbes & populos, ac

S pro-

Cap. III. proinde non unum, sed plures fuisse Saturnos, quorum patres dicti sunt Cœli; filii verò Joves, &c. Nomina igitur hæc fuerunt dignitatis & deitatis cuiusdam apud rudes priscos, ob nominis celebritatem inventa. Deinde notat Xenophon, quod nomina ista sunt relativa, ut genitor & genitus, unde *Saturnus* est is, qui à *Cœlo* & *Vestâ* sive *Terra* fuit genitus, & qui ex *Rhea* seu *Ope* forore simul & uxore genuit *Jovem* & *Funonem*. *Jupiter* verò is est, qui è *Saturno* & *Rhea* genitus genuit *Herculem*. Ergo ista nomina sunt magis analoga, quam æquivoca, quia de pluribus posterioribus dici videntur per habitudinem ad primum *Cœlum*, posteriores *Cœli*; & ad primam *Vestam*, posteriores, & sic de cæteris. Unde „subjungit: *Nimbrodus* & *Saturnus*, cuius „filius *Betus* est *Jupiter Babylonis*, (quæ & *Diodorus* notat: melius dixisset, cuius filius *Ninus*, *Jupiter Assyrius* est nominatus) similiter *Cameches* apud *Ægyptios* (quem *Hebræi Cham*, *Ægyptii Chem* proprio nomine appellant) est primus *Saturnus*, cuius primogeniti *Osiris* & *Isis*, *Ægyptius* nimirum *Fupiter* & *Funo* (quem nos supra *Misraïnum* esse ostendimus, & uxorem ejus *Rheam*, sive *Isin*. Item *Osiridis* filius *Libyus* nomine, teste *Diodoro*, *Ægyptius* fuit *Hercules*, qui robore corporis erat admirabilis, & gradu *Osiridi* genereque proximus. Pari ratione *Apteras Creensis* fuit primus *Saturnus*, qui *Cœlo* patri testes amputasse dicitur, & filius ejus *Jupiter*, *Funoque* primogenita. *Alcaeus* quoque ex *Alcmena* fuit Græcus *Hercules*, & ita de aliis, nam cùm relativa ejus nomina sint, ut possint uni diversa convenire, idem enim est pater & filius respectu diversorum. Idcirco idem esse potest *Cœlus*, *Jupiter*, *Saturnus* & *Hercules*, quorum exempla ponit Xenophon. Quemadmodum igitur plures memorantur *Cœli*, *Saturni*, *Joves*, *Hercules*, *Rhea*, *Tel-*

*Osiris &
Iris prima
Ægyptio-
rum nu-
mina.*

lures, *Vestæ*, *Funones*, qui sic dicti sunt, *Sect. I.* ob facinorum, quæ perpetrârunt, similitudinem, sic plures *Zoroastres*, *Osrides* plures, plures *Isides*, *Hori* item, ac *Typhones* fuerunt, juxta gestorum analogiam, à fabulosa antiquitate constitutam. Iterum sicuti *M. Portius Catō*, *Janum* & *Saturnum Scytharum*, & *Affyriorum* facit *Noënum*, & *Chamum* filium; sic *Italorum Janum*, *Saturnumque* constituit *Zapho* filium *Eliphaz*, filii *E-sau*, *Josephus Ben Gorion*. Verūm quandoquidem ea historia nullibi apud latinos, quantum quidem cognoscere licuit, extat, visum fuit, eam hīc interserre, ut quā ratione hic *Janus* cum *Jano Oenotrio*, seu *Aboriginum* conciliari posfit, facilius eluceat. Verba itaque Josephi Gorionidis sunt, ut sequuntur.

In diebus, inquit, illis, *Tsapho* filius *Eliphaz*, filii *E-sau*, fugit de *Ægypto*, quem *Joseph*, cùm iret in *Hebron* ad sepieliendum patrem suum, cùm contumaciū in eum insurgeret, interceptum undā cum sociis in *Ægyptum* duxit: *Tsapho* verò defuncto *Joseph*, ex *Ægypto* fugiens, in *Africam* ad *Aganiam Regem Carthaginem* se contulit, à quo honorificè exceptus, tandem præses exercitus factus in *Italiam* penetravit, ubi divinos honores promeruit, *Janus* dictus. Quod *Joseph* historiæ seriem continuando sequentibus verbis ostendit, sic autem dicit.

Contigit igitur ut Sapho *deperditum* *Fabula* *quodam die* *vitulum* *quærens*, *audiret in la-* *de Jano* *tere montis* *vocem* *vaccæ*, *aut vituli simi-* *prime Ita-* *lem*, *existimans* itaque *vocem* *deperditi* *vi-* *tuli*, *eam insecurus* *est*, *usque dum ad in-* *feriora* *montis* *perventum* *effet*, *& ecce se-* *se in pariete* *montis* *offert* *spelunca* *quædam* *ingenti* *circumsepta* *saxo*, *quod cum* *esset* *amolitus*, *è vestigio* *bestia* *quædam* *in an-* *tro*, *visu* *horrenda* *comparat*: *bestia* verò, *eo ipso tempore* *bove* *devorando* *occupata*, *ex media parte* *superiori* *hircum* *sylvestrem*, *ex inferiori media*, *hominis* *referebat* *ima-* *ginem*, *quam* *Sapho* *mox* *inito* *prælio* *in-* *terfecit*. *Homines autem* *Cithim* (*hoc est* *Itali*)

Cap. III. Itali) opere Zapho comperto dixerunt, quid faciemus homini, qui belluam adeò nobis infestam interficiens omnes ab interitu vindicavit? & unanimiter tandem concluserunt, ut dies in anno ejus nomini consecratus, in memoriam facti celebraretur, offerentes ei libamina, & sacrificia, ac in Regem electum, cum totam Italiam ab hostium insultibus liberasset, Janum appellarunt; exercitus vero Gundelorum denuò irrumpens in Italiam omnem circa regionem praedae, & spoliis subjiceret conatus est. Janus vero se ei opponens totum in fugam convertit, ac sic totam terram ab insultibus hostium liberavit. Ob quam causam Janum sibi filii Cithim in Regem elegerunt, & expeditione novâ factâ intra filios Thubal, & insulas circumiacentes, omnes paulatim à Jano subjugatae sunt, eum Janum Saturnum appellantes; Janum quidem ob imperfectam belluam hoc nomine insignitam, Saturnum vero ob stellam, quam tunc temporis Numinis loco colebant Cithim Sab-thai nomine, quod idem est ac Saturnus, erat autem primo Rex tantum vallis Campaniae, sed Cethim postea templo in ejus honorem aedificato toti eum præfecerunt Italiæ, regnavit autem Rex Janus (unde à Jano Januenses) Saturnus 50 annos, & mortuus est, & in civitate Gavanæ (forsitan Genuæ) sepultus, regnavit autem post eum Janus alter totidem quot prior annos, aedificavitque & ipse in valle Campaniae templum magnum & splendidum. Atque hucusque Joseph Ben Gorion, cuius verba ideò hic ad longum proferre placuit, quia iis, quæ ab Aboriginibus, & Janigenis primis Italiae colonis Petrus Leo Castella asserit, maximè consentiunt.

Patet igitur ex his, sicuti primi Assyriorum urbium fundatores dicti sunt Cæli, Saturni; Ægyptiorum Osrides, hoc est Cæli seu Saturni Ægyptii; sic Italorum primos Reges Janos denominatos esse, sed ad Osridem redeamus. Osiris itamina Osi- & Isis, teste Diodoro, à Saturno

Vulcani ignis inventoris filio, geniti, de Sect. I. functo parente conjuges facti, toti imperasse feruntur Ægypto, eâ prudentia & moderatione, ut omnium in se oculos, animosque converterent, nam præter leges saluberrimas Ægyptiis datas, agriculturam, usum instrumentorum mechanicorum, armorum, vinearum item, atque olearum plantationem docuere, literas quoque cæterasque scientias, uti Musicam, Geometriam, Astrologiam Mercurio adjutore introduxere primi, easque summo semper studio coluere.

His itaque salubriter inventis, Osiris ad majorem gloriam aspirans, ingenitem comparavit exercitum, omniumque rerum curâ Isidi uxori commissa, Mercurium prudentissimum virum ei adjunxit in regno gubernando veluti adjutorem & consiliarium. Herculem quoque incomparabilis roboris, ac fortitudinis virum militaribus negotiis præficiens, ipse rebus sic prudenter constitutis, cum Apolline fratre lauri repertore, ac duobus filiis Anube, & Macedone (quorum ille canem, hic lumen insignibus suis ferebant) in expeditionem proficisciens, præter Pana (qui postea divinos honores in Ægypto consecutus est) secum quoque ducebat Maronem & Triptolemum, quorum ille vinearum calendarum, hic seminum terræ mandandorum rationem callebat; Osiris etiam cum Musica summopere recrearetur; novem secum psaltrias, quæ postea à Græcis Musæ dictæ sunt, una cum earum instructore Apolline assumpsit. Satyros vero ad psallendum, cantandum, atque ad animi remissionem conciliandam aptos secum in castris habuit. Non enim bellicosus, aut prælii, periculisque destinus fuit, sed otio, & hominum saluti, quo beneficio pro DEO omnes eum gentes habebant; Æthiopibus agriculturam ostendit, insignibus in ea urbis à se aedificatis. Nilum quoque longè late-

Cap. III. latéque cum maxima hominum pecunia jactura exundantem, per *Herculem* intra alveum coarctavit, unde & fabula de aquila (sic enim ob velocitatem vocabatur) jecur *Promethei* depascente; erat autem *Prometheus* Rex istius territorii, quod tantopere à *Nilo* exundante devastabatur.

His peractis in *Arabiam* migrans, hinc ad *Indos* usque pervenit, ubi rebus præclarè gestis in ea estimatione fuit, ut indigenæ divinos honores ei passim offerrent. Hinc discedens per cæteras *Asie* provincias, ad extremam usque *Europam* penetravit, omnia ea, quæ adinvenerat, docendo: tandem in *Egyptum* remeans, ob facinorum magnitudinem in deorum cœtum adscriptus est, factumque est, ut succendentibus temporibus, cùm fama ejus cresceret, nominum quoque cresceret impositio (nam à conditis urbibus *Saturnus*, à supremo rerum dominio *Jupiter*, à vini, oleique inventione *Bacchus* seu *Dionysius*, *Hercules* à summa fortitudine, ab orbis lustratione *Neptunus*, à rebus inventis *Mercurius*, *Apollo* ex Musicæ frequenti tractatione, & *Janus* denique à politioris vitæ culta vocitatus πολυορυκτίας & πολυθέας occasionem præbuit,) atque hoc ita se habere vatum antiquorum testimonia ostendunt, qui *Osridem* cum omnibus dictis nominibus passim confundunt. Ac primò quidem *Saturnum* cum *Osride* *Orpheus* in suo hymno confundit, quem cum styracis suffumento concinit his verbis.

*Omnès qui partes habitas mundique genar-
cha*

*Absumis qui cuncta idem, qui rufus ad-
auges.*

Virgilius cum *Fano* & *Saturno* eum eundem facit, cùm hisce versibus ludit:

*Vitisator curvam servans sub imagine
falcem,
Saturnusque senex, Janique bifrontis i-
mago.*

Tibullus quoque *Osridem* cum *Baccho* Sect. I. seu *Dionysio*, eundem esse sequenti carmine manifestum facit.

*Te canit atque suum pubes miratur Os-
rim,
Barbara Memphitem plangere docta
bovem.*

*Primus aratra manu solerti fecit Osiris,
Et teneram ferro sollicitavit humum.*

*Primus inexpertæ commisit semina terræ,
Pomaque non notis legit ab arboribus.*

*Hic docuit teneram palis adjungere vitæ,
Hic viridem durâ cædere falce comam.*

*Illi jucundos primum matura sapores
Expressa incultis una dedit pedibus.*

*Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Movit & ad certos nescia membra mo-
dos.*

*Bacchus, & agricole magno confecta dolore
Pectora tristitiae dissoluenda dedit.*

*Non tibi sunt tristes curæ, non luctus Osiri,
Sed chorus, & cantus, sed levis aptus a-
mor.*

*Sed varii flores, & frons redimita corymbis,
Fusa sed ad teneros lutea palla pedes. &c.*

Idem igitur *Dionysius* est & *Osiris*, hinc enim & *Chenosyris* ab hedera dicta est, hoc est *Osridis* planta. *Herculem* però & *Bacchum* elegantissimè consociat in quodam epigrammate Antipater, hoc tristicho.

*Ambo Thebani, gnati Jovis, ambo stra-
tegi,*

*Hic clavâ gaudens, Thyrsiger alter o-
vat.*

*Ambo triumphantes variis armis que colum-
nisque,*

Hic cervi exuvias, ille leonis habet.

*Utrique æra crepant; Juno grave Numen
utrique*

E terra ad superos ignis utrumque tulit.

Mercurium vero aliquaque deos unum constituere *Osridem* supra diximus, & infra dicemus, patet igitur hanc πολυο-
ρυκτίαν in uno *Osride* repræsentatam, nil aliud significare, nisi unius Solis multi-

Cap. III. multiplicem, & variam virtutem, quam in inferiorem mundum obtinet.

Plerumque enim contingit, ut spretis iis, quæ sensibus invia sunt, ea verò quæ grata, utilia & benefica sunt, omni affectu prosequatur humana conditio. Permolestum cœcæ gentilitati videbatur, intellectu tantummodo per vestigare supramundanum Numen, non etiam visu usurpare. Quapropter, cum Sole & Luna nihil pulchrius, utiliusque in conspectum se daret, Solem ipsum Deum & Lunam conjugem Deam esse arbitrati sunt. *Plinius* cæteroquin fabulosam de diis persuasionem irridens, num tamen præter Solem Deus sit, ambigere videtur, unde non desunt, qui ideo ἥλιος forsan ab ἥλιος hebræo, quod Deum significat, derivatum velint. Certe *Macrobius* præ cæteris pluribus argumentis evincere contendit, deos omnes ad Solem referri, idque unum esse numen, quod sub varia nominum appellatione gentes venerentur. Sed ut origo hujus πολυθεῖας penitus intelligatur, de iis paulò altius ordiri visum fuit.

Primitus itaque post diluvium seculis, cum supremum illud & invisibile Numen archetypum non caperent, cœlestium verò corporum imperium in omnia vitæ commoda, uti paulò ante diximus, delegatum non sine religione suspicerent, neque ab eo, quod DEO proprie convenit, distinguerent; divinitatem temere & solo sensu metientes, haud alium DEUM præter illum, qui lucis & tenebrarum, motus & silentii, noctium dierumque, nec non annorum vicissitudines & tempestates dispensare agnoscebant. Ea de causa *Chaldaei* in primis post diluvium temporibus, de vero DEI cultu quem Noë ippos docuerat, uti libro I. hujus operis dictum fuit, hanc ipsam, Nembrodo duce cum universa Chami Chusique familia, superstitionem philosophiam amplexabantur; omnium au-

tem, (*Rambam* auctore) maximum *Sect. I.* Numen Solem, μόνον τῷ φέγγῳ θεὸν, *Phœnices* appellabant ab *Ægyptiis* sic edocti; planetas, & quæ sunt cætera sidera, nūtum ejus observantes, uti & δωδεκαμόρεια Zodiaci *Ægyptii* θεῶν βαλάνες, id est, deos consiliarios vocabant, planetas verò ράβδοφόρες, hoc est sceptro instrutos, quasi accensos Solis consistorio assidentes censebant. Hinc *Ægyptiorum* prima in diis commentandis simulacra, quos tamen omnes ad *Osiridem* & *Iridem*, id est ad Solem & Lunam revocabant; qui & virtutes eorum per varias animantium formas hieroglyphico schemate indigitabant. Hoc pacto per accipitrem Solis & Lunæ vim igneam, sive calido-humidam; per hircum fœcundam: humidam per crocodilum notabant: & sic de cæteris, ut lector in hieroglyphicis nostris operibus reperiet. Pari ratione dictis symbolis, apud *Chaldaeos* parallela erant symbola Solis & Lunæ. Quod enim apud *Ægyptios* erat *Osiris*, apud *Chaldaeos* erat *Uræus* sive *Ignis*, apud *Persas Mythras*, apud *Babylonios Belus*, *Thamuz* apud *Hebreos*, apud *Phœnices Adonis*. Cùm enim ob cœlestium corporum inaccessam intercapelinem, sacra ipsis ad votum fieri haud ita comode potuerint: symbola hujusmodi, quæ viderentur imprimis congrua, in eorum honorem consecrare æquum esse judicabant. Neque *Philistæorum* Draconem figura ex humana & marina simul mista, nisi *Neptunum*, *Amphitriten*, *Oceanum* aut *Thetyn*, aut hosce omnes, id est mare (communis enim unicuique DEO uterque sexus erat) veluti magni in naturæ arcanis Numinis symbolum notabant. *Ægyptios*, *Hebreos*, *Chaldaeos*, *Babylonios*, *Phœnices*, *Græcos* fecuti, iis omnibus complementum dederunt, dum innumeræ deorum genealogias texunt, in innumeræ una superstitiones, unde se extricare nequierunt, lapsi sunt: quas tamen omnes

Cap. III. omnes ab unius Solis aut Lunæ stirpe deduxere; ita quidem ut, *Macrobius* teste, aliisque paulò antè allegatis, *Saturnus*, *Jupiter*, *Pluto*, *Apollo*, *Bacchus*, *Mercurius*, *Hercules*, *Æsculapius*, *Neptunus*, *Vulcanus*, *Mars*, *Pan*, *Æolus* nil aliud fuerint, quàm diversæ unius Solis virtutes & facultates, quemadmodum in apposita h̄ic figura appetet. In qua vides Solis orbem in 12 epicyclos, quæ 12 deorum referunt nomina, & unà virtutes uniuscujusque; quos tamen *Hermes* hujus Theosophiæ conditor, nequaquam peculiares deos, sed supramundani & archetypi Numinis ineffabiles virtutes, quas primo in mundum genialem, & ex hoc in siderium mundum, id est in Solem, Lunam, stellas; & tandem ex hoc in hylæum sive elementarem mundum, per vires unicuique mundo congruas influit, significabat. Sol enim in quantum tempora metiebatur, annorumque moderator erat, *Saturnus* dicebatur. Ut cœlestium corporum & totius mundi rector, *Jupiter*; ut radiis omnia illustrat & penetrat, *Apollo*; *Mercurius* in quantum sua attractiva omnium meteororum causa est, *Neptunus* est, ob dominium in mare & flumina. *Pluto* ob subterraneæ œconomiæ administrationem. *Bacchus*, quia vini & cæterorum liquorum, sine quibus nil ad maturitatem pervenire potest, præses est. In quantum deinde corroborativa vi pollet, *Hercules* appellatur; *Vulcanus* verò ab ignea Solis vi & efficacia nomen habet; quatenus *Mars*, ob ardorem biliosum, quem in animantibus & hominibus excitat. *Æsculapius* ob salutiferam, quam in plantis & herbis excitat Solis virtutem. *Pan* fœcundam Solis vim, qua genetica sua facultate in omnibus omnia operatur. *Æolus* denique in quantum magna vaporum exhalationumque attractâ copia ventos & tempestates causat, denominatur. Porrò quemadmodum Solem unum substantiam, virtute

multiplicem, ac tanquam rerum o- *Secl. I.* mnium principium activum dicebant; ita Lunam, eandem quidem re, vi tamen oppidò variam, tanquam Solis conjugem, & rerum omnium principium passivum innuebant; conjugem inquam Solis, in quam veluti matricem, omnium generabilium rerum semina diffundit; ex quo congressu totius elementaris mundi, infinita prope rerum varietas, quam satis mirari non possumus, enascitur. Ut proinde veteres, quicquid dearum nomine gaudet, ad Lunam matrem omnium revocarent. Primò siquidem *Rhea* dicitur, eo quod Solis influxui ad generationes rerum perficiendas, substet. *Ceres* dicitur, in quantum frugibus præest. *Lucina* dicitur, eo quod discussis tenebris benigno lumine inferiora illustret. *Venus*, seu *A'φεοδίμ*, eo quod ex nativa suæ fœcunditatis proprietate omnia ad generationis appetitum excitet. *Juno* seu *H'έρα* ab aëris illuminatione, cui præest, ideo denominatur; à plantis & semenibus terræ, quas proserpere facit, *Proserpina* dicitur. *Flora*, *Diana* ab humectativa vi Lunæ, qua in sylvas & fruticosâ loca, & floridos hortos, misericice influit. *Minerva* verò a calore lunari, qui ingenii multum prodest, nomen meruit. *Hecate* infera & subterranea Luna, à centenis rerum generibus quas in subterraneis locis producit. *Thetys* à mari & fluminibus, nec non ab humidæ naturæ œconomia, cui præest, nomen invenit. *Bellona* à fervore, quem multiplicata bile in corporibus producit; quorum quidem omnium synopsin, in sequenti figura contemplare: atque adeò omnium hujusmodi deorum dearumque multitudinem, non nisi ex confusione linguarum natam esse cognoscas, dum aliter hōce deos deasque *Chaldæi*, *Babylonii*, *Ægyptii*; aliter *Græci* & *Latini* appellaverint. Et *Ægyptii* quidem primi fuerunt qui ad *Osiridem* & *Isidem* omnem monstruo-

Quod inter Deos Ægyptiis est	Babylonis, Chaldæis & Hebrais est	Græcis est	Latinis est
Oſiris	תָּמֹה בָּעֵל Thamuz Bel. Remphan	Χερύς, Ζεὺς	Saturnus, vel Jupiter.
Arveris	כְּמוֹש Chamos. מוֹת Moth.	Βάκχος, διόνυσος	Bacchus πολυάνυμος.
Chon	Sandes Diodas.	Ηέρακλης	Hercules πολυάνυμος.
Balnocieſc	בָּעֵל פָּשָׁר Beelphegar.	Σάτυρος	Priapus.
Anubis	מַכְקוֹלִים	Ἑρμῆς	Mercurius.
Horus	אֲרוֹנִים Adonis.	Φοῖβος	Apollo.
Serapis	מלך Moloch.	Ἥφεστος Δῆς	Vulcanus, Pluto.
Canopus, Nilus	דָּגָן Dagon.	Ποσειδών	Neptunus.
Typhon	רְפָא מִידָּרָם Midras.	Ἄρης	Mars.
Iſiacæ statuæ geniorum	תְּרָפִים Chamanim.	Ἄπολεγμαῖς	Averunci lares, & similia.

Synonyma Dearum.

Quod verò inter Deas Ægyptiorum est	Id est Hebreus & Orientalibus	Id Græcis est	Id est Latinis
Iſis superna.	עֲשֶׂתֶרֶת Astaroth, Astarte.	Αὐγοδίτη	Venus.
Nephthe.	דְּרַכְתִּים Derceto.	Τήθυς	Tethys.
Iſis inferna.	דָּגָן אֲחִרְנָתִי Da- gon Atargata.	Πόια.	Proserpina.
Illythia.	מַלְיָה לִילָּא Mili- litta, Lila.	Ηκάτη τείμος- φος	Hecate triceps.
Iſis cœlestis.	בָּעֵל שְׁמִינִיא Beelsa- ma, domina cœli.	Ἄρηνίς	Luna supramun- dana.
Iſis multimam- mia.	סֻוכּוֹת בְּנוֹת Suc- coth Benoth, قبر Kabar.	Μήτη τῆς Θεῶν, Mater Deorum.	Cybele.

Atque hæc de multitudine deorum dearumque qui ex confusione linguarum prodierunt, dicta sufficiant; jam ad alia nostri argumenti propria.

Sequitur modò Speculum Geneatheologicum, quo quæcunque huc usque dicta sunt, exhibentur.

SPECULUM GENEATHEOLOGICUM

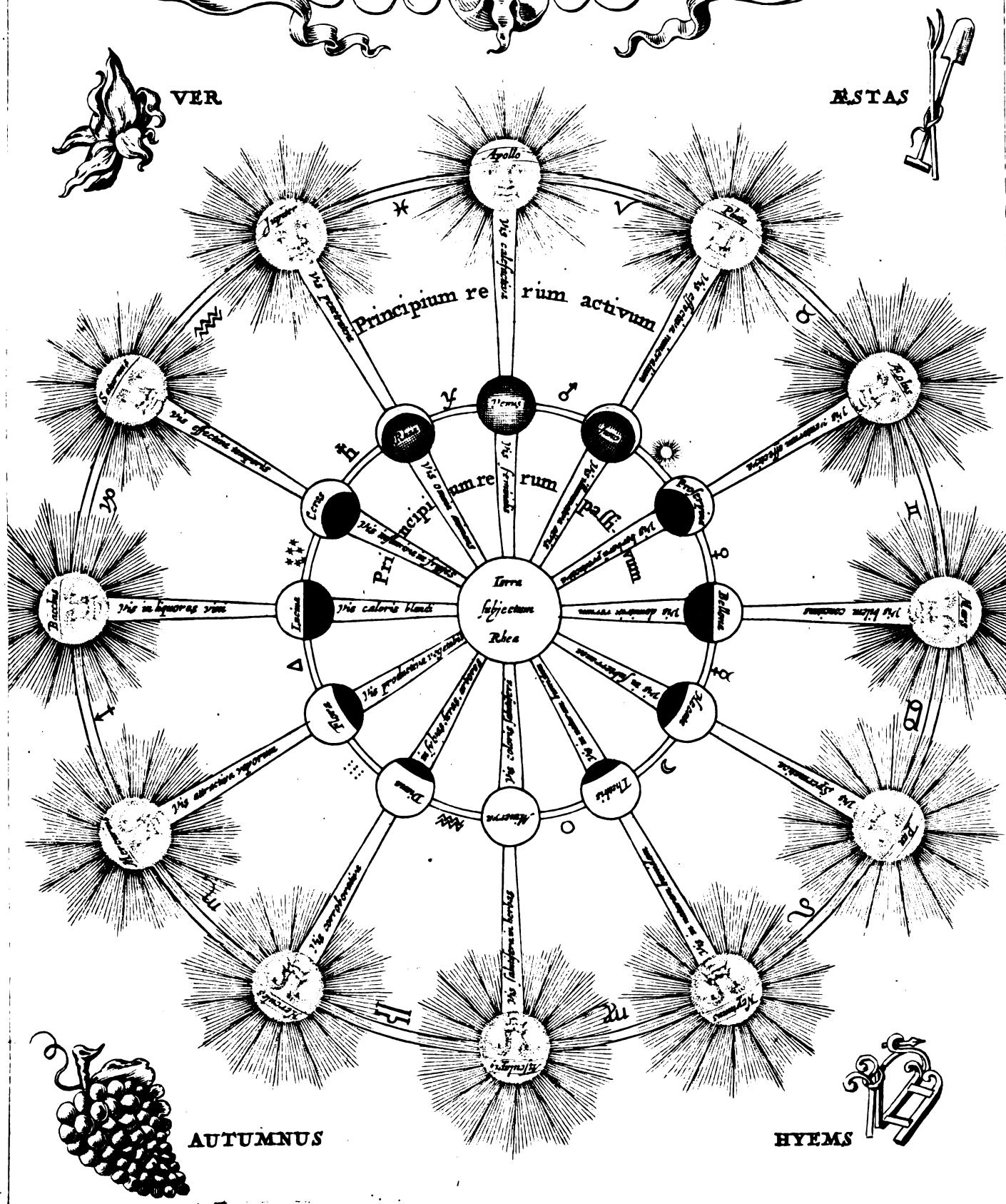
Sive

THEOTECHNIA HERMETICA

Quarto

Hebræi à Chaldæis, Græci ab Ægyptiis primò,
Latini à Græcis acceperunt,

Et qua Deorum Dearumque gentilium omnium nomina ad unitatem, quia Solis, quia Luna, revocata exhibentur.

Cap. III. struorum deastrorum , deastrarumque fanaticam turbam revocarunt ; ut in *Obelisco Pamphilio & Oedipo* quam diffusissime demonstravimus , quem consulat lector ; quos *Chaldaeis* , *Syri* , *Hebreis* , *Græci & Latini* secuti , quæque na-

tio propriis nominibus , singulis no- *Sect. I.* minibus impositis , universum mundum in inextricabilem impietatis idololatriæ confusionem deduxerunt. Tabula Synonymologiæ deorum præcessit pag. 143.

C A P U T IV .

De primæva nominum impositione.

Cap. IV. **D**Uæ de vera , sive recta nominum ratione sententiæ ab auctoribus , præsertim à Platone in *Cratylō* proponuntur nobis. Prima est , omnibus hominibus naturâ ingenitam esse , insitamque nominum rationem , id est , talia revera esse nomina , qualis fuerit ipsarum rerum natura , non verò ex hominum constitutione.

Nominum impositione primæva. Secunda , ex hominum pactis atque conventis nomina imponi , nec alia esse , quæm quæ fuerint hominum arbitrio atque voluntate constituta . Primigenia autem nomina quædam extare , quæ à priscis illis auctoribus instituta , & potentia quidem majore humanâ cæterorum vocabulorum fundamenta sint. Inde tamen vocabulorum tantam perturbationem extitisse , ut longis annorum spatiis obfuscata , vix ac ne vix quidem agnoscantur primorum illorum vocabulorum vestigia , quæ in barbaris quibusdam linguis melius , quæm in *Græca* perspiciantur. Quænam autem illæ barbaræ linguæ sint , suo loco dicetur.

Porrò in conciliandis duabus istis sententiis , duo substernemus axioma- ta ex *Platonis* doctrina desumpta , cer- tam nimirum esse ac definitam rerum naturam , ita ut verè res subsistant , li- cet variè commutari videantur , & orationem homini tributam esse intel- lectus & rationis comitem sive mini- stram , ac proinde earum rerum o-

mnum , quæ à sensibus perceptæ ad intellectum deferuntur , verba esse ima- gines atque simulachra. Hinc naturæ & instituti discrimen perspici potest , alia siquidem verba naturæ decreto , alia hominum institutis atque legibus dicuntur constare , quod tamen à lectore prudenter intelligi velim , rebus enim ita ut sunt constitutis , in hac lin- guarum perturbatione , scio non rectè dici , verba Φύσις imponi , alioquin eadem omnibus hominibus essent ver- ba , idemque ac communis sermo. Dico tamen , primo illo rerum crea- rum initio plane fuisse consentaneum rationi , atque necessarium , ut verba certo quodam naturæ decreto impo- nerentur , sicuti enim νομίματα re- rum extra mentem positarum , sunt rerum ipsarum minimè fallaces imagi- nes , atque assimilationes , ita quoque & voces , & scripturæ debent esse νο- μάτων illorum in mente nostra hæ- rentium effigies , & simulachra , siqui- dem rerum ipsarum veræ sunt atque naturales apprehensiones , quibus res ipsæ ut sunt , cognoscuntur , eadem ratione consentaneum est formas eas- dem in omnium hominum sensibus imprimi atque adumbrari , ita ut phan- tastæ ministerio rerum illarum sensi- bilium imagines , veluti in cera , in ani- mo impressæ relinquantur , ut pulchrè *Plato* in *Theateto & Sophista* deducit. Concepta igitur atque mentis vi , atque efficaciâ rerum cognitio rectè & verè ,

T non

Cap. IV. non suçatè & imaginariè efformata, in omnibus hominibus omnino eadem est, atque adeò naturalis, quemadmodum res quoque ipsæ, quarum verba sunt simulachra, locis & temporibus speciem suam minimè mutant, cùm ignis & apud nos, & apud omnes homines peræque urat, ita & de reliquis sensibus constituendum est. Ut ergò illa dicantur esse φύσις, quæ semper sui similia, nec ex hominum quilibet opinione alia & alia sunt, sed eandem vim & proprietatem retinent, ita omnino videtur fuisse necessarium, ut primigenia quædam vocabula primordio rerum creatarum ita fuerint instituta, ut rerum ipsarum naturam verè exprimerent, atque repræsentarent. Cum præterea D E U S naturæ architectus atque princeps naturam voluerit esse rerum creatarum firmamentum, ac stabile quoddam seu sempiternum principium, non incongruè Plato DEO veram causam assignavit, quippe qui uti & res condidit, & virtute suâ conservat, ita & vocabulorum, quibus illarum natura insigniatur, aptè instituendorum rationem hominibus tribuerit. Cùm enim νοματεία rerum cognitarum, Platone teste, sint εἰκόνες atque ἀντιτύπωματα, efficitur omnes homines iisdem notitiarum ideis, id est, certa & vera causarum in animo conformatioне atque cognitione, non temerariâ, & incertâ indicatione fuisse imbutos (ita enim hoc loco ideæ vocabulum intelligimus) cum natura in omnibus hominibus vim, atque efficaciam inferat ad res percipiendas, atque intelligendas, eademque sit νοματεία illorum effectrix, rerum autem per intellectum perceptarum symbola & tesseræ sunt verba naturæ vi constituta, ex quibus oratio postmodum componitur. Jam verò δέχηγον primigeniamque illam nominum constitutionem, certè

*Natura-
lis nomi-
num impo-
satio, quo-
modo in-
telligenda.*

certè ex nullo, nisi ex primo homi- *Sect. I.*
ne originem suam habuisse credimus, quem quidem, certissimum est, ha-
buisse efficacissimam vim sensuum omnium, ipsiusque maximè rationis liberrimum atque expeditissimum u-
sum, id est, verè fuisse philosophum, ut in præcedenti scrutinio ostendi-
mus.

Primum igitur hominem, id est, *Adamum* divinâ quâdam facultate, at-
que virtute ingenii præditum, primum fuisse ὄνομαθέτης, minimè dubium,
atque adeò de fide esse paulò post vi-
debitur. Quod cùm ignoraverit *Plato* (aut certè si quid ex libris *Moysis* resci-
scere potuit, nec purè satis cognovit,
nec satis liberè protulit) ex ipso vi-
delicet *Moysē* verarum originum seu
antiquitatum auctore, illud solidè &
germanè percipiendum est. Ille enim
testatur *Adamum* primum hominem
omnibus animalibus vera & propria
nomina imposuisse, eamque faculta-
tem à D E O accepisse. Verba ejus
cito ex Genes. cap. II. vers. 19. *Et for-
mauit Dominus D E U S ex terra omne
animal agri, & omne volatile cœli, &
adduxit ea ad Adam, ut videret, quid
vocaret ea, & omne quod vocavit Adam
animæ viventis, ipsum est nomen ejus,
appellavitque Adam nominibus suis omnia
animantia, & volatilia cœli, & omnem
bestiam agri.*

Effecit igitur D E U S, ut omnium
animalium naturæ quasi præsentes o-
culis *Adami* obversarentur, ut illi ef-
fent perspectæ & cognitæ, aut certè
miraculosa quâdam ratione omnes
animantes illius oculis revera subje-
cit, ita ut expedito sensuum ministe-
rio rerum naturas perspiceret. Ex
qua solida atque explorata cognitio-
ne, opportuna extitit in *Adamo* ὄνο-
μαθετικæ facultas, sic enim intelligo
illa verba: *Et quodcumque nomen in-
didit illi Adam, illi, inquam, animæ vi-
venti,*

Cap. V. unius sacræ scripturæ textus veluti ad Lydium lapidem comprobaretur, omnium aliarum matrix, quæ omnia comprobantur ab auctoribus probis & sensatis, ita quoque sentiunt SS. P.P. Irenæus, Tertullianus, Origenes, Cyprianus, Eusebius, Athanasius, Hieronymus, Augustinus, cæterique horum astipulatores. Ita post Rabbi Judam, omnes Rabbini, Eliezer, Rassi, Ralbag, Radak, Reccanati, Abarbanel, Ramban, Akiba, innumerique alii, quos libenter hoc loco allegarem, nisi veritatem, vel ipsiis sacræ hujus linguae tyronibus jam innotuisse cognoscerem.

Secunda Ratio. Altera ratio ad rei hujus veritatem comprobandam, est ipsa simplicitas linguae, siquidem omnes vocum hujus linguae radices triliteræ sunt, quod in nulla alia lingua accedit.

Quemadmodum igitur composita & mixta posteriora sunt, communis philosophorum consensu, ipsis ex quibus sunt, & constant, videlicet simplicibus elementis, ita cum cæteræ omnium linguarum voces sint compositæ, solius autem linguae Hebreæ voces sint simplices, ut paulò post videbimus, certum est, primam omnium aliarum linguarum ipsam esse Hebream. Verum ex nullo cliori signo hæc veritas luculentius quoque patet, quam vel ex ipsa primæva nominum institutione à protoplasto facta, quæ non Græca, Ægyptiaca, Chaldaica, aut Syria-ca, sed pure Hebreæ esse, non alio, nisi illius linguae peritorum indigemus testimonio. Nam ut rectè Abenezra in VI. Genesis: *Sensus labii unius est, lingua una, que est Hebreæ, id est ipsa linguarum omnium prima, ut testantur nomina, Adam, Eva, Kain, Cham, Seth, Phaleg, aliaque quotquot in sacro textu leguntur.*

Tertia Ratio. Tertia ratio sumitur ab arcana, & plena innumeris mysteriis institutione hujus linguae, in qua quot literæ & apices, tot mysteria, quot syllabæ & vo-

ces, tot sacramenta esse etiam ipsi SS. *Sect. I.* PP. testantur, ut non sine causa Hebrei dicant: *In lege, Hebræo videlicet sermone conscripta, non esse vel unam literam, ex qua non magni montes dependeant.* Quæ vel ipse Chrysostomus suo veluti calculo approbare videtur his verbis. *Quemadmodum longè gratius est pomum, quod tuis manibus ex ipsa arbore decerpseris, vinum jucundius, quod ex eo depropseris dolio, in quo primum conditum fuit; ita divinæ literæ nescio quid habent nativæ fragrantiae, nescio quid spirant suum & genuinum, si eo sermone legantur, quo scripserunt ii, qui partim ex sacro hauserunt ore, partim ejusdem afflati spiritu nobis tradiderunt.* Lingue autem, quibus divina eloquia DEUS nobis concredidit, tres sunt, Hebreæ, Chaldaica, & Græca. Sed præ cæteris contrariæ sententiæ favere reperio celeberrimum Georgium Amiram Patriarcham Antiochenum, & Primate montis Libani dignissimum, qui sive patriæ linguae patrocinio, sive aliquo alio incitamento impulsus, nescio, certè in Grammatica sua Syriaca sive Chaldaica, nihil intentatum relinquit, quo linguam suam Syriacam linguarum omnium principem constitutat, cuius tamen omnia argumenta eò collimant, ut ostendat, linguam Syriacam, quam ille omnino cum Chaldaica confundit, ideo esse primam omnium aliarum, quia à primis hominibus, hoc est, Chaldais processit. Verum ex ejus argumentis sequitur Chaldaicam linguam ferè fuisse Hebream, quod ita ostendo. Noë, & filius ejus Sem, Cham & Japheth primi post diluvium humani generis duces fuerunt Chaldaei, illam enim regionem incoluerunt, quæ jam Armeniam, Syriam, Assyriam, & partem Arabiae comprehendit, olim sub Chaldaæ nomine comprehensam, ut præter Ariam Montanum, Adrichomium, Beroaldum, plerique alii assentientur sacrarum literarum commentatores, sed hi recensiti duces non.

Cap. IV. non fucatè & imaginariè efformata, in omnibus hominibus omnino eadem est, atque adeò naturalis, quemadmodum res quoque ipsæ, quarum verba sunt simulachra, locis & temporibus speciem suam minimè mutant, cùm ignis & apud nos, & apud omnes homines peræque urat, ita & de reliquis sensibus constituendum est. Ut ergò illa dicantur esse φύσις, quæ semper sui similia, nec ex hominum quilibet opinione alia & alia sunt, sed eandem vim & proprietatem retinent, ita omnino videtur fuisse necessarium, ut primigenia quædam vocabula primordio rerum creatarum ita fuerint instituta, ut rerum ipsarum naturam verè exprimerent, atque repræsentarent. Cum præterea D E U S naturæ architectus atque princeps naturam voluerit esse rerum creatarum firmamentum, ac stabile quoddam seu sempiternum principium, non incongruè Plato DEO veram causam assignavit, quippe qui uti & res condidit, & virtute suâ conservat, ita & vocabulorum, quibus illarum natura insigniatur, aptè instituendorum rationem hominibus tribuerit. Cùm enim γνῶματα rerum cognitarum, Platone teste, sint εἰκόνες atque ἔκλυπώματα, efficiuntur omnes homines iisdem notitiarum ideis, id est, certa & vera causarum in animo conformatioне atque cognitione, non temerariâ, & incertâ indicatione fuisse imbutos (ita enim hoc loco ideæ vocabulum intelligimus) cum natura in omnibus hominibus vim, atque efficaciam inferat ad res percipiendas, atque intelligentias, eademque sit γνῶματων illorum effectrix, rerum autem per intellectum perceptarum symbola & tesseræ sunt verba naturæ vi constituta, ex quibus oratio postmodum componitur. Jam verò δέχηται primigeniamque illam nominum constitutionem, certè

Natura-
lis nomi-
num impo-
sitio, quo-
modo in-
telligenda.

certè ex nullo, nisi ex primo homi- *Sect. I.*
ne originem suam habuisse credimus, quem quidem, certissimum est, habuisse efficacissimam vim sensuum omnium, ipsiusque maximè rationis liberrimum atque expeditissimum usum, id est, verè fuisse philosophum, ut in præcedenti scrutinio ostendimus.

Primum igitur hominem, id est, *Adamum* divinâ quâdam facultate, atque virtute ingenii præditum, primum fuisse ὄνομαθέτης, minimè dubium, atque adeò de fide esse paulò post videbitur. Quod cùm ignoraverit *Plato* (aut certè si quid ex libris *Mosis* resciscere potuit, nec purè satis cognovit, nec satis liberè protulit) ex ipso videlicet *Moysi* verarum originum seu antiquitatum auctore, illud solidè & germanè percipiendum est. Ille enim testatur *Adamum* primum hominem omnibus animalibus vera & propria nomina imposuisse, eamque facultatem à D E O accepisse. Verba ejus cito ex Genes. cap. II. vers. 19. *Et for- mavit Dominus D E U S ex terra omne animal agri, & omne volatile cœli, & adduxit ea ad Adam, ut videret, quid vocaret ea, & omne quod vocavit Adam animæ viventis, ipsum est nomen ejus, appellavitque Adam nominibus suis omnia animantia, & volatilia cœli, & omnem bestiam agri.*

Effecit igitur D E U S, ut omnium animalium naturæ quasi præsentes oculis *Adami* obversarentur, ut illi essent perspectæ & cognitæ, aut certè miraculosa quâdam ratione omnes animantes illius oculis revera subjecit, ita ut expedito sensuum ministerio rerum naturas perspiceret. Ex qua solida atque explorata cognitione, opportuna extitit in *Adamo* ὄνομαθετικæ facultas, sic enim intelligo illa verba: *Et quocunque nomen in- didit illi Adam, illi, inquam, animæ vi- venti,*

Cap. V. nūnus sacræ scripturæ textus veluti ad Lydium lapidem comprobaretur, omnium aliarum matrix, quæ omnia comprobantur ab auctoribus probis & sensatis, ita quoque sentiunt SS. P.P. Irenæus, Tertullianus, Origenes, Cyprianus, Eusebius, Athanasius, Hieronymus, Augustinus, cæterique horum astipulatores. Ita post Rabbi Judam, omnes Rabbini, Eliezer, Rashi, Ralbag, Radak, Reccanati, Abarbanel, Ramban, Akiba, innumerique alii, quos libenter hoc loco allegarem, nisi veritatem, vel ipsiis sacræ hujus linguae tyronibus jam innotuisse cognoscerem.

Secunda Ratio. Altera ratio ad rei hujus veritatem comprobandam, est ipsa simplicitas linguae, siquidem omnes vocum hujus linguae radices triliteræ sunt, quod in nulla alia lingua accedit.

Quemadmodum igitur composita & mixta posteriora sunt, communis philosophorum consensu, ipsis ex quibus sunt, & constant, videlicet simplicibus elementis, ita cum cæteræ omnium linguarum voces sint compositæ, solius autem linguae Hebrææ voces sint simplices, ut paulò post videbimus, certum est, primam omnium aliarum linguarum ipsam esse Hebræam. Verùm ex nullo clariori signo hæc veritas luculentius quoque patet, quam vel ex ipsa primæva nominum institutione à protoplasto facta, quæ non Græca, Ægyptiaca, Chaldaica, aut Syria-ca, sed pure Hebræa esse, non alio, nisi illius linguae peritorum indigemus testimonio. Nam ut rectè Abenezra in VI. Genesis: *Sensus labii unius est, lingua una, que est Hebræa, id est ipsa linguarum omnium prima, ut testantur nomina, Adam, Eva, Kain, Cham, Seth, Phaleg, aliaque quotquot in sacro textu leguntur.*

Tertia Ratio. Tertia ratio sumitur ab arcana, & plena innumeris mysteriis institutione hujus linguae, in qua quot literæ & apices, tot mysteria, quot syllabæ & vo-

ces, tot sacramenta esse etiam ipsi SS. Sect. I. PP. testantur, ut non sine causa Hebræi dicant: *In lege, Hebræo videlicet sermone conscripta, non esse vel unam literam, ex qua non magni montes dependeant.* Quæ vel ipse Chrysostomus suo veluti calculo approbare videtur his verbis. *Quemadmodum longè gratius est pomum, quod tuis manibus ex ipsa arbore decerpseris, vinum jucundius, quod ex eo depropseris dolio, in quo primum conditum fuit; ita divinæ literæ nescio quid habent nativæ fragrantiae, nescio quid spirant suum & genuinum, si eo sermone legantur, quo scripserunt ii, qui partim ex sacro hauserunt ore, partim ejusdem afflati spiritu nobis tradiderunt.* Lingue autem, quibus divina eloquia DEUS nobis concredit, tres sunt, Hebræa, Chaldaica, & Græca. Sed præ cæteris contrariæ sententiae facere reperio celeberrimum Georgium linguarum Amiram Patriarcham Antiochenum, & Primatem montis Libani dignissimum, qui sive patriæ linguae patrocinio, sive aliquo alio incitamento impulsus, nescio, certè in Grammatica sua Syriaca sive Chaldaica, nihil intentatum relinquit, quo linguam suam Syriacam linguarum omnium principem constitutat, cuius tamen omnia argumenta eò collimant, ut ostendat, linguam Syriacam, quam ille omnino cum Chaldaica confundit, ideo esse primam omnium aliarum, quia à primis hominibus, hoc est, Chaldais processit. Verùm ex ejus argumentis sequitur Chaldaicam linguam ferè fuisse Hebræam, quod ita ostendo. Noë, & filiis ejus Sem, Cham & Japheth primi post diluvium humani generis duces fuerunt Chaldae, illam enim regionem incoluerunt, quæ jam Armenian, Syriam, Assyriam, & partem Arabia comprehendit, olim sub Chaldaæ nomine comprehensam, ut præter Ariam Montanum, Adrichomium, Beroaldum, plerique alii assentiuntur sacrarum literarum commentatores, sed hi recensiti duces non

Cap. V. utebantur aliâ linguâ, nisi illâ, quam à primis mundi patriarchis, *Adamo*, *Seth*, *Henoch* hauserant, at illa alia non fuit, quam *Hebræa*, ergo *Chaldei* isti usi sunt linguâ *Hebræâ*, id est, illâ linguâ, quæ post confusionem cæterarum linguarum singulari DEI providentiâ sola permanxit in domo *Heber*, à quo & nomen invenit. Sive igitur illa lingua primogenia vocetur *Chaldaica* à natione, sive *Hebræa* à transitu *Abrahæ*, aut ab *Hebero*, ut dixi, sive à *Syria Syriaca*, sive à *Mesopotamia Mesopotamica*, certè una & eadem lingua fuit à principio ante confusionem linguarum, diversis solummodo nominibus, à diversis populis, qui eâ utebantur, desumptis differens.

Atque ita intelligenda sunt verba textus Arabici, quæ in favorem suum citat ex Maronitico sacræ scripturæ codice deprompta, id est; *Et ab his divisæ sunt omnes populi super terram post diluvium, & divisæ sunt linguae, & varietas linguae eorum Syriaca*. Præterquam enim quod non omni translatori, nisi approbato, fides habenda sit, certè ipsa verba intelligenda esse, ut dixi, sumendo scilicet *Syriam pro Assyria*, quæ cum *Chaldea* passim confunditur, sicut continens cum contento, luculentiter patet. Quod verò *Ephrem* vocet linguam *Syriacam* primam linguarum, & fontem idiomatum, hoc ideo censendus est fecisse, quod patria ipsi esset, & *Hebræa* maxime vicina, propinquaque. Verùm ut hæc duæ sententiaz tandem concilientur

Conciliatur due seminaria de primatu linguarum. Suppono primò linguam duplicem esse sacris literis à principio usurpatam. Unam originalem, quam & doctrinalē appellare licet, quod in ea primæva scientiarum tam sacrarum, quam profanarum institutio facta sit, atque talem fuisse *Hebræam* assero, ut postea pluribus probabimus. Alteram idiomaticam, sive usualē, utpote toti alicui nationi communem, atque hanc

ajo fuisse à principio *Chaldaicam*, vel *Sect. I. Affyriacam, Hebrææ vicinam*.

Suppono secundò, omnes idiomaticas ab originali, seu doctrinali aliqua descendentes, eâ quoque posteriores esse, ut patet ex linguis *Chaldaica*, *Syriaca*, *Arabica*, *Æthiopica*, quæ cùm omnes filiæ sint *Hebrææ* primogenitæ, tanto majorem quoque corruptionem unaquæque passa est, quantò ab origine sua plus recesserit, quemadmodum & in *Græca* linguae dialectis, & in filiabus *Latinae* linguae, *Italica*, *Gallica*, *Hispanica*, *Lusitanica* videre est. His igitur suppositis, dico *Hebræam* linguam, quam Doctores sanctam vocant, primam omnium linguarum fuisse, eandemque quam DEUS protoplastis primùm infuderat, quæ etsi ab impia stirpe *Cain* aliquam corruptionem passa fuerit, *Propagatio linguae Hebrææ ad posteros.* semper tamen ceu sacrum & divinum munus in domo *Adæ*, verorumque ejus filiorum secundum traductionem successivam permansit incorruptè, ita ut hæc ab *Adamo* ad *Sethum*, ab hoc ad *Henoch*, ab *Henoch* ad *Noënum*, & ab hoc per *Arphaxad* ad *Heberum* (à quo nomen invenit) & *Abrahamum*, ab his ad 12 patriarchas & *Mosen*, & deinde ad alios Reges *Israël* successive fuerit propagata. Si igitur *Chaldaicam*, sive *Affyriacam* linguam adversarii ita accipiunt, ut eandem velint esse cum *Hebræa*, eò quod primi habitatores *Chaldeæ* aliâ, ut dictum est, linguâ non sint usi, quam *Hebræâ*, primævâ illâ & originali, bene dicunt. Si verò *Chaldaicam* diversam esse velint ab *Hebræa*, eandemque cum idiomatica post linguarum confusionem in *Chaldea* currentem, dico eandem ita acceptam minime primam linguarum dici debere, cùm ex corruptione linguae *Hebrææ* promanârit, & ab origine sua jam defecerit, variaque populorum commixtione ac commercio tanto semper majorem corruptelam passa sit, quanto à fonte rivus existit remotior. Dico tamen

Cap. V. tamen, linguam Chaldaicam secundum post Hebræam inter linguas vetustatis locum obtinere. Qui hæc penitus in- secundum Lingua Chaldaea in primatu trospexerit, facile famosam hanc He- linguarum brææ & Chaldaicæ linguarum de prima locum ha- bet.

tenu contendentium litem exortam diri- met. Syriacam autem nequaquam ean- dem cum Chaldaica esse, sed in literis, & phrasí distinctam, posteris tempori- bus ortam, non aliâ auctoritate opus est, quâm illa Eliæ Levitæ Ascenazi, utriusque magistri peritissimi, quam in præfatione in suum Meturgeman five Lexicon Chaldaicum hisce verbis a- struit.

R. Elias in Thisbe. Dixit Rabbi Samuel filius Nahhmani: *Ne sit vilis in oculis tuis Chaldaica lin- gua, siquidem invenimus in lege, in pro- phetis, & hagiographis, quod DEUS bene- dictus, cui sit gloria, in lege testimonium præbet in prophetis, sicut visum fuit eis in hagiographis, & locuti sunt Regi lingua Chaldaicâ, & hoc ideo, eo quod hæc vici- na sit lingue sanctæ præ omnibus alis lin- guis: atque ita scribit Eliezer: Lin- gua Chaldaica ipsa est lingua sancta cor- rupta: fama quoque est, quod olim ante- quâm corrumperetur, loquebantur in Syria vel Chaldaea lingua sancta simpliciter.* Ita R. Elias citato loco. Quando verò illa corrupta fuerit, difficilis quæstio est apud auctores, varii varia allegant tempora, ego cum paulo ante citato auctore, uti linguae utriusque, ita tem- porum & historiarum peritissimo, sen- tio, qui in citato loco ita differit. *Quæri- igitur posset, quando lingua Hebraica, & an temporibus patrum hæc lingua fuerit usi- tata, & rationem dubitandi suppeditant hæ- voces. Ideò videtur mihi conveniens dicere, quod adulterata sit, postquam egressus est*

Abraham inde, quoniam absque dubio pa- SeCt. I. tres nostri primi locuti fuere, quemadmodum eam acceperunt ab Adam usque ad Noë oretenus, & primum ejus fundamentum fuit Sem filius Noë, cum is esset trans flu- men, quemadmodum explicatur à Ram- ban, & cum essent ibi is, & filii ejus, egressus est Abraham inde, erant enim omnes idololatræ, tunc corrupta est lin- gua, & vocata fuit lingua Aramæa, juxta nomen Aram, qui fuit filius ulti- mus Sem, juxta quod dicitur, filii Sem, Elam, & Aslur, & Arphaxad, & Lud, & Aram, & longius is cæte- ris prolongavit dies vitæ suæ, ideo vocata fuit lingua à nomine suo Aramæa. Et ingrediente Abraham in terram Ca- naan, sequebatur is, & omnes filii ejus sermonem Cananæum, que fuit lingua sancta simpliciter, & etiam cum nostri pa- tres morarentur in Ægypto, non relique- runt eam, sicuti dicunt Rabbini nostri. Tria non mutarunt Israëlitæ in Ægypto, nomina sua, vestimenta sua, & linguam suam. Patet igitur linguam Hebræam omnium linguarum sine controversia antiquissimam, imò primam; Syriacam autem & Chaldaicam five Babylonicam ejusdem filias esse, omnemque inter auctores controversiam de primatu linguarum motam, solummodo ex æ- quivocatione quadam nominum or- tam esse, ut proinde facilè omnium objections soluturus sit, qui nostras rationes hoc loco allatas probè intel- lexerit.

Indagatæ igitur primæ mundi lin- guâ, nil jam aliud restat, nisi ut ejus- dem formam characterum, scriben- dique rationem pari passu discutia- mus.

C A P U T VI.

*De linguae Samaritanæ charactere, utrum verè
Assyrius aut Hebræus sit.*

Demonstrato in præcedentibus, & in *Obelisco Pamphilio*, variisque argumentis stabilito *Hebraicæ* & *Egyptiacæ* linguae primatu, ostensis quoque primævorum scriptorum monumentis, nihil porrò superest, nisi ut, quisnam primævæ istius linguae vulgaris character fuerit, demonstremus. Magnum fateor, & ab aliis, quod sciam, excepto *Morino* & non nullis Rabbinis, non tentatum aggredior argumentum; audeo tamen, divini Numinis subsidio tutus. Etsi non dubitem multos *Aristarchos* futuros, qui hosce meos labores severioribus obelis sint notaturi; dum illos interrogantes jam multò antè audire videor, & quomodo tu nōsti hujusmodi literas antiquas fuisse? quis te reddidit certiorrem, ejusmodi literas, quas producis, non esse maleferiatorum hominum atque impostorum commentum? Atque hujusmodi non pauca proferre audio, quibus, dum omnia in dubium revocant, auctorumque rationes audire detrectant, omnia improbant, cunctaque eorum qui antiquitatis monumenta perscrutantur, studia reprehendunt, despiciunt, irrident, non aliâ ratione obviandum censeo, (ut jam pridem alias similibus respondebat apud *Villalpandum*) quam si eadem ipsos, quam me vellicant *Aristarchi*, reprehensione dignos ostendero, quod credant *Scythas*, & *Garamantas* unquam extitisse, & fidem habeant referentibus, quod ipsi non viderunt, *Constantinopolim*, *Calecutum*, *Japoniam*, & reliquas celebriores urbes esse, nec minus esse deceptos, si vera esse existiment,

quæ *Hebreorum* grammatici tradunt, nimirūm literam & sic scribendam, sic autem ־, &c. At sicuti stultum omnino esset, atque ab omni rationis iudicio alienum, hujusmodi rebus fidem non adhibere, quæ ab omnibus sine controversia recepta sunt, usque ac communi hominum consensu invaluerunt; sic etiam temerarium foret, rebus in medium circa præsentem controversiam adducendis, nullis autoritatibus comprobandis, fidem dengare. Rationes itaque ac momenta expondat rei positæ unusquisque, priusquam levitatis, aut deceptionis arguat eos, qui attentiùs omnia utriusque partis argumenta expenderunt, & omnes quotquot invenerunt dubitandi rationes, aliis firmioribus adhibitis dissolverunt. Hæc autem ideò dixerim, ut nemo arbitretur, demonstratione mathematicâ omnium præponendorum rationes ostendere me posse, sed satis prudenti, atque in omni disciplina reconditionique literatura exercitato viro, me fecisse existimabo, si quæ à probatis scriptoribus confirmata sunt, proponam, aut animi mei conjecturas, veluti quædam allegatorum conjectaria proferam, quibus ductus singulas hujus disputationis partes probaverim. Ut igitur ad propositam quæstionem propriùs accedamus, primo ingentem illam de charactere *Samaritano*, & *Assyrio*, seu *Hebraico* & *Babylonico* agitatam controversiam per partes examinabimus, & tandem utriusque discussis sententiis, quid nos sentiamus, & quomodo dictæ sententiæ conciliari possint, declarabimus.

§ I.

Cap. VI.

§ I.

Decisio litis circa Assyriacum seu Hebræum & Samaritanum characterem.

Rabbino
rum sen-
tentie de
charactere
Assyriaco
& Samari-
tano.

Quatuor reperio Rabbinorum circa propositam thesin sententias. Prima eorum est, qui dicunt *Samaritanum* ve- rum illum, & primævum characterem *Hebræum* esse. Ita sentiunt Babylonii Doctores *Zutra* & *Hobka*, tractatu Sanhedrin sect. 2. fol. 21. & 22. Verba al- lego.

Initio, inquit, data est lex Israëli in scriptura Hebræa, & lingua sancta: restituuta est lex, & data iis in diebus Esdræ in scriptura Assyriaca, & lingua Syriaca sive Chaldaica, & deinde expurgata ea, elegerunt pro Israële scripturam Assyriacam, & linguam sanctam, & reliquerunt idiotis scripturam Hebraicam, & linguam Chaldaicam. Qui sunt isti Idiotæ? Respondet R. Chasda, Cuthæi. Quæ est scriptura Hebræica? Respondet iterum Chasda, scriptura est Libonæa. Hujus sententia quoque fautor est R. Jose in Thalmud Hierosolymitano sect. 1. tract. Megilla, quem inibi consule. Rabbi Juda tract. Megilla c. 1. n. 8. omnino vult, neotericas Judæorum literas Assyriacas esse; Samaritarum verò Hebræicas.

Non est inter libros, & Thephilin, & Mezuzoth (id est frontalia illa, in frontibus ligari solita Hebreis, phylacteria dicta in Euangelio) alia differentia, nisi quod libri scribantur in omni lingua; Thephilin autem & Mezuzoth non scribantur nisi in lingua Assyriaca. Rabbi Simon Ben Gamaliel dicit quoque in libris non esse permisum, ut scribantur nisi Græcè. Huic sententiæ subscribunt Thalmudici explanatores in Gemara, quam Obadias quoque Bartenora insignis commentator suo veluti calculo approbat, cum dicit.

Scriptura Hebræa, scriptura est quæ ve- nit trans flumen, & Cuthæi sive Samari- tani scribunt in ea in hunc diem, &c. Scri-

ptura verò, qua nos scribimus libros hodie, Sect. I. scriptura Assyriaca vocatur. Iisdem pro- pè verbis eadem affirmat Rambam. His adjungimus testimonium tractatum Megilla, Thalmud Hierosolymitani, sect. I. fol. 71. col. 2. lin. 10. ubi de charactere, & lingua, quæ Esdras legem scripserat, inter alia multa hæc refert.

Affyriaca est ipsi (scil. Esdræ) scriptu- ra & non lingua, Hebraica est ipsi lingua & non scriptura. Selegunt sibi scripturam Assyriacam & linguam Hebræam, & cur vocatur nomen ejus Affyriaca? quia ipsa felix est in scriptura sua. Quæ omnia clarissime explicat hoc eodem loco fol. 194. col. 3. R. Samuel Faphe his verbis.

Puto autem, quod temporibus Danielis scriptura mutata fuit ex scriptura Hebraï- ca, in qua lex data fuit, in scripturam Assy- riacam, & scripta fuit lex Assyriacè in diebus Esdræ. Ex quibus omnibus hic allatis testimoniis satis comprobatur, plerosque Rabbinos Samaritanum cha- racterem Hebræum fuisse, existimasse: et si inter se cum tanta ambiguitate lo- quantur, & in negotio sat liquido adeò inconstantes, ut sibi ipsis non infre- quenter contradicant, ac proinde quid putent, vix obtineri possit.

*Altera sententia est eorum, qui vol- lunt, *Affyriacum characterem* accepisse Esdram ab angelo, fuisseque ex antiquo Hebræo in *Affyriacum* mutatum. Cum enim populus Israëliticus in Babylone 70 annorum captivitatem sustineret, & paulatim uti legis, ita & characteris oblivisceretur, contigit, inquiunt, ut eodem tempore angelus Balthasari in medio convivii apparet, & sententiam à D E O latam in pariete describens, characteris mutationem introduceret, & hunc eundem esse volunt, quo jam Judei ubivis locorum utuntur. Nec de- sunt Thalmudistæ, qui velint Danielē novum illum characterem docuisse Ju- dæos, Esdramque relicto Cuthæis chara- ctere Hebræo, quem ob irreconciliabile odium in Cuthæos, veluti pollutum abo-*

V

mina-

Cap. VI. minabantur, hunc sibi elegisse, quo legem scriberet; dialectum verò *Hebræam* legi restituisse, *Chaldaica* repudiata, quæ in ipsa captivitate plurimum apud *Judæos* invaluerat. Ita R. *Japheth*. Et ideo non videtur, quod mutatio facta sit operâ *Esdræ*, nisi scripturæ solius, et si enim scriptura angeli fuerit *Aramæa*, id est, *Affyriaca*, & lingua *Aramæa*, nihilo minus cum venit *Esdras* ad describendam legem non mutavit formam legis, sed tantum scripturam, quæ renovata fuit in diebus *Danielis*, patetque ex hoc quod scriptum est: *et descripsit sibi exemplar, seu διάτερον*, id est, *scripturam, quæ debebat mutari*: verum lingua quæ scripsit, fuit illa *Hebræa*, & sancta, uti à principio &c. Veruntamen & hi vaillantes opinantur scripturam illam non *Hebræam*, sed aliam ab omnibus diversam fuisse; in quo tamen ita diversi sunt, ut sibi in omnibus contradicer videantur. Ajunt enim quidam, à *Judeis* in *Babylone* non fuisse intellectam, quod Gamatricè scripta fuisset, id est sensu Cabalico solis sapientibus noto, quem vocant literarum videlicet combinationem, & permutationem. Verum auctorem ipsum R. *Simeonem* more Rabbinico de iis differentem audiamus.

Qua lingua & charactere scripta annuntiatur in pariete Balthasaris sententiam ei à Deo latam.

Dicit R. Simeon, *scriptura hæc non est immutata. Quid est? non poterant legere scripturam?* dicit Rab. per Gamatriam *ipsi scriptum erat, Jatheth Jatheth, Adac, pughamet; quorum interpretatio est: Man, Tekhil, upharsin. Mane, numeravit DEUS regnum tuum, & perfecit illud; Tekhil, positus es in statera, & inventus es deficiens; upharsin, divisum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis; & Samuel ait, Mamtom, Nankephi Aaltran. Rabbi quoque Johanam dixit, Anam, Anam, Lakath, Nisrephu. R. Ase dixit. Nema, Nema, Ketal Phursin. Atque hæ sunt subtilitates Rabbinicæ, quas, dum ex difficultatibus emergere non possunt, ne nihil dixisse videantur, com-*

miniscuntur, quibus tamen commen- *Secl. I.*
tis nil insulsius esse potest. Videant plura, quibus placent hujusmodi nugamenta, apud *Morinum Exercitat. in Pentat. Samaritanum*, ex quo hæc ferè defumpsimus.

Tertia sententia eorum est, qui volunt *Affyriacum characterem* verum, & genuinum *characterem Hebræum* fuisse.

Quarta verò sententia ab hac discrepans, sub distinctione loquitur, ait enim duplum fuisse *characterem Hebræum* verum, sacrum & profanum, hunc (sc. profanum) *Cuthæorum*, videlicet *Samaritanum*, illum verò (sacrum) *Affyriacum* fuisse. De sacro charactere rursus diversa sentiunt diversi. Alii affirmant sacro charactere scriptas tantum fuisse duas tabulas, librumque legis, qui in arca conservabatur, reliquos verò profano, id est, *Samaritano*. Non nulli dicunt sacro charactere libros omnes legis, & prophetarum scriptos fuisse, sicuti & ea, quæ vocant frontalia, sive phylacteria; profano autem omnia reliqua, quæ ad politicam pertinebant. Ita inter alios Rab. *Jomtob Abramides*, & R. *Jacob in libro*, qui intitulatur *fons five oculus Jacob* fol. 142. col. 1. contra *Amoraim & Thanaim* Thalmudicos doctores, ut habet Rab *Joseph Albo*. Atque hanc sententiam præ omnibus aliis rationi, subjectaque materia magis consentaneam esse mox dicam, solvit enim omnes difficultates, ut in sequentibus videbitur.

Discussis itaque Rabbinorum plerorumque de hoc negotio tractantium argumentis & rationibus, jam ut nodus hic Gordius tandem solvatur, quid in negotio adeò lubrico reverè statuendum sit, aperiendum est.

Dico igitur primò, *Samariticum characterem non essentialiter, sed acci-* *Samaritanus quo- modo ab Affyriaco differat.*

~~TABUSA COMBINATORIA~~

In qua ex probatissimis Authoribus primaevorum Characterion forme eorumque Omnia, qui ab ijs Originem duxerunt successiva temporum propagatione exhibentur; Ex quibus bculenter deducitur Omnia linguarum. Alpha-beta, nonnulla in sepriscarum literarum vestigia tenere.

Valor Litera- rum.	Character du- plex myfucus ab Angelis tra- ditus dicitur.	Characterem vov transi- tus famosus dilectore R. Abrahemo Babae.	Characterum vete- rum Samaritanorum forme varia ex nummis extracte alijque Authoribus.	Floridus Character Sa- maritanorum ex Vil- alpando nummisque ex- tractus.	Character Moysac, quo legem in tabu- ta scripti ex va- riis Rabbinorū mo- numentis deponit;	Charac- ter Sy- riacus.	Charac- ter Sy- riacus He- breus si- re Apay- rins
A	N	אָ	F	F	אַתְּ פִּתְּפִּתְּ	אֵ	אָ
B	בָּ	בָּ	גּ	גּ	בָּ	בָּ	בָּ
C	כּ	כּ	גּ	גּ	כּ	כּ	כּ
D	דּ	דּ	בּ	בּ	דּ	דּ	דּ
H	חָ	חָ	בּ	בּ	חָ	חָ	חָ
V	וּ	וּ	בּ	בּ	וּ	וּ	וּ
Z	צָ	צָ	בּ	בּ	צָ	צָ	צָ
Ch	חָ	חָ	בּ	בּ	חָ	חָ	חָ
T	טָ	טָ	בּ	בּ	טָ	טָ	טָ
I	יָ	יָ	בּ	בּ	יָ	יָ	יָ
C	כּ	כּ	בּ	בּ	כּ	כּ	כּ
L	לָ	לָ	בּ	בּ	לָ	לָ	לָ
M	מָ	מָ	בּ	בּ	מָ	מָ	מָ
N	נָ	נָ	בּ	בּ	נָ	נָ	נָ
S	סָ	סָ	בּ	בּ	סָ	סָ	סָ
Ayn	עָ	עָ	בּ	בּ	עָ	עָ	עָ
P	פָּ	פָּ	בּ	בּ	פָּ	פָּ	פָּ
Ts	צָ	צָ	בּ	בּ	צָ	צָ	צָ
QK	קָ	קָ	בּ	בּ	קָ	קָ	קָ
R	רָ	רָ	בּ	בּ	רָ	רָ	רָ
Sch	שָׁ	שָׁ	בּ	בּ	שָׁ	שָׁ	שָׁ
Th	תָּ	תָּ	בּ	בּ	תָּ	תָּ	תָּ

Cap.VI. *Expositio Tabulae præcedentis.*

Tabula cõtinet 8 columnas, quarum singulæ diversas literarum formas continent; prout inscriptiones columnarum notant, quæ quidem formæ ex primigeniæ linguæ, id est, *Hebrææ* alphabeto suam sortiuntur originem, quemadmodum in præcedentibus ubertim ex Rabbinorum sententiis docuimus. Causa verò tantæ mutationis in characteribus facta multiplex assignari potest; quarum prima est, varia apud priscos orientales scribendi ratio; aliis ex dextra in laevam contextum scripturæ prosequentibus; nonnullis contra ex laeva in dextram; quibusdam uti *Syris*, perpendicularē scripturæ progressum servantibus; quo factum est ut literæ nunc inversæ, nunc obliquo ductu transformatæ, paulatim à genuina forma deflexerint. Altera ratio est, varietas populorum & gentium, ad quorum diversa ingenia, usus & consuetudines, diversitas in scribendo quoque nata, insignem literarum varietatem peperit. Quod adeo vel in hunc usque diem verum comperitur; ut quot nationes, tot diversæ existant characterum formæ, sive ex *Latinæ*, sive *Hebraicæ*, aut *Græcæ*, alteriusque cuiusvis linguæ fuerint. Tertia causa fuit, velox & expedita scribendi ratio, ex qua apud Orientales natum est characterum genus, quos currentes vocant, id est, veloci manu, & volante, uti dici solet, calamo exaratos; & maxime in usu est apud *Syros*, *Arabes*, *Persas*, qui totum scripturæ aut historiæ alicujus contextum, continuato literarum nexu prosequuntur. Qui modus scribendi, inter Europæos populos pariter usum invenit. Tametsi enim omnes Europæ populi alphabeto utantur, ex latinis literis desumpto; *Germani* tamen, uti & *Galli*, in scribendo, *Arabum* more, singulas literas connectere solent; non alia de causa, nisi ob expeditorem

commodioremque scribendi rationem. *Sect. I.*
Ut proinde ex hisce luculenter pateat, literas *Hebræas* à *Samaritanis* non nisi accidentaliter differre, ex vario vide- licet scribendi usu.

§ II.

*De Siclis Hebræorum, Samaritano
characterē insignitis.*

Examinata paulo penitus prædicta Rabbinorum in decidenda lite, de characterē *Affyriaco* & *Samaritano*, inconstantia, aliam causam non reperio, nisi summam antiquitatis, veterumque monumentorum ignorantiam, & in eorum investigandorum studio supinam negligentiam, à quorum tamen notitia totius controversiæ ratio dependere videtur. Unde nos, ut solidius huic controversiæ incumberemus, nullum non movimus lapidem, quo in antiquam veterum characterum *Hebraicorum* notitiam deveniremus, atque ita detectis nonnullis vetustatis vestigiis, iisdem veluti solidiori fundamento sententiam nostram tutius, certiusque stabilire possemus. Neque æstuantis ingenii molimina fefellit divina providentia: nam per idem tempus variæ ex Oriente allatæ inscriptiones, partim faxis, partim argenteis impressæ nummis, insignem mihi præbuere in famosissimæ sententiæ lite decidenda occasionem. Nos de argenteis nummis veterum *Hebræorum*, seu Siclis primò, deinde quoque de altero inscriptio- num genere tractabimus.

Inveniuntur hīc Romæ passim in *Numeris*, tum Collegii Romani à *Vil-*
smata Hebræorum
lalpando olim ex *Hispania* allatæ, tum *antiquissima docent*
clarissimorum virorum Francisci Gualdi, *differen-*
& Francisci Angelomi, & inclyti viri D.
Francisci Gottifredi, non doctrina minus *tiam cha-*
nobilitate comprimis spectabilis, mon-
rerumque antiquarum notitia, quam *maritani*
argenteæ vetustis characteribus
Hebræorum inscriptæ, quos Siclos vo-
cant.

Cap. VI. que characterum lineamenta (quemadmodum in nostra Anatomia characteristica paulò post ponenda fusè declaratur) quoad substantiam non sint diversa : atque eādem ratione se habent, quemadmodum character *Hebræus* modernus ad characterem *Rabbinorum*, quem currentem passim vocant, quorum maxima diversitas est : nam *Saphardæi*, sive *Hebræi Hispani* alio currente scribunt, alio *Askenazim* sive *Germani*, alio *Mizriim* sive *Ægyptii*, *Cithiim* sive *Itali* alio ; quos tamen (non obstante quod omnes ex uno & eodem charactere *Hebræo* profluxerint) non omnes, quantumvis periti, nisi magnâ præviâ exercitatione legere possunt ; quod etiam in omnibus aliis linguis videmus accidere ; ita enim *Gallicus* & *Italicus* character manuscriptus difficulter à *Germanis* legitur, & contra, *Italis*, *Gallis*, *Hispanis*, *Germanicus*, vel *Belgicus* character imperceptibilis est, etiamsi uterque à *Latinis* quoad substantiam nullâ ratione differat. Ita, inquam, dico se *Affyriacum* habuisse ad *Samaritanum* characterem. Nam *Esdras*, cùm scripturam una cum charactere ferè oblivioni traditam, huncque à primo suo decore multum successu temporum declinasset, se videret, ut studium legis promovet, omnesque ad ei assiduo incumbendum quovis modo incitaret, *Samaritanorum* characterem paulatim degenerem, pristino suo decori, nitorique una cum lege restituisse omnino existimandum est, neque putare debemus, *Esdras* toto cœlo distinctum characterem populo tradidisse, sed commodiorem, elegantiorē, & primogenio tabularum Mosaïcarum characteri, ut postea videbitur, conformiorem; hisce itaque pensiculatius consideratis,

Infero, & dico secundò, characterem *Affyriacum* sive *Esdræum* in sacris scribendis fuisse adhibitum ; in profanis verò *Samariticum*. Ita Obadias à

Bartenora Commentario in Misna-*Sect. I.* joth, Mesechet jadaim, perek. 4. numero 5. his verbis.

*Scriptura Hebraica ea est, quæ venit è regione trans flumen, Cuthiim autem, qui sunt Samaritani, eam scribunt in hunc usque diem. Israël autem utebatur istâ scripturâ in rebus profanis, & moneta argentea, quæ nunc hodie reperitur in manibus nostris, & percussa est tempore Regum Israël, & signata eadem scripturâ. Scriptura autem, quâ nos scribimus libros hodie dicitur scriptura Affyriaca, estque scriptura tabularum. Vocatur autem Affyriaca, quod felix sit & pulchra, juxta illud : Propter beatitudinem meam beatam me dicent filiae. Confirmant hæc omnia aliud quidam apud R. *Mosem Alascar responsionum* c. 24. R. *Jehuda Muscato* commentator libri *Cozri* apud *Morinum*. Præ cæteris autem R. *Azarias* in libro intitulato *Lumen oculorum* c. 58. postquam multum ultro citroque disseruit, tandem inquit, consideratis iis, quæ dicuntur, & præcipiuntur de *Theophilin* & *Mezuzoth*, quæ scriptura tantum Affyriaca scribi debent, iisque quam sollicitè explicantur de *virgulis* & *apiculis literarum*, infert.*

*Hæc in eam nos opinionem inducunt, ut Affyriacum estimemus cum veritate & integritate tabulas legis non aliâ scripturâ datas fuisse, quam Affyriaca. Imò Affyriacum characterem verum illum Hebræum antiquum esse, quo lex in tabulis scripta est, eumque fuerunt. nunquam mutatum fuisse, Esdras autem jam penè ab hominum librorumque memoria abolitum, ut potuit, restaurasse autamamus. Neque desunt nostræ sententiæ fautores, ex melioris notæ Rabbinis R. *Jacob in Oculo suo*; totum negotium ex ipso *Rambam* clarè demonstrat, his verbis :*

Ecce certus sum quod scripsi, quod scriptura tabularum & legis, quæ fuit in arca, nunquam est mutata, & ita scripsit Rambam in com. Misnæ in tract. Jadaim, quoniam scriptura, quâ nos scribimus, ipsa

V 2 *est*

Cap. VI. est scriptura Assyriaca, & scriptura etiam, quâ legem DEUS benedictus scripsit, & vocatur Assyriaca à magnitudine & gloria, seu pulchritudine juxta illud: Quoniam beatam me dicent filiae, & sic dicta est Assyriaca, quod beata sit in suo charactere. Cui veluti calculo suo subscribit R. Samuel Japhe: vult enim hanc scripturam tunc temporis minimè fuisse vulgarem, sed legalem tantum, & phylacteria ea scribi solita, cætera verò omnia monumenta, cujusmodi erant annales, sive historiæ, & publica monumenta, sicuti & numismata Samaritico charactere, qui tunc temporis quasi vulgaris erat, conscribebantur. Ut vel hinc appareat verum esse quod supra asseruimus de charactere sacro, & profano, hunc (profanum) Samariticum illum; (sacrum) Assyriacum fuisse. Verum verba Auctoris cito, ita enim dicit:

Nihilominus propter perfectionem & sanctitatem scripturæ illius in illis diebus non scribebant eam, etiam in libris, in quibus scribebat Rex, aut unusquisque prof se ipso, sed scribebant eos scriptura Hebraica, quia autem abscondita erat arca, obliti sunt literarum (id est, illarum, quæ bis in alphabeto ponuntur, & finales alium ductum habent) cum migrarunt in Assyriam; & noverunt filii Assur hanc scripturam, ideo acceperunt eam sibi, vel quod antea apud eos esset, innotuerat enim illis ex libro sacro præter scripturam suam; vel quod illorum fuerat, concupiverunt. Filii autem Israël assueverunt ea simul cum illis ab illo tempore & deinceps. Et hoc est, propter quod dicitur, ascendisse cum illis de Assur, sed in diebus Esdræ datum est illis scribere librum legis, & reliqua hagiographa, charactere videlicet Assyriaco. Quæ verba ita clara sunt, ut nostram sententiam demonstrare videantur.

Patet igitur denuò characteres hos: ce nullâ ratione essentialiter fuisse di-

versos, sed Samaritanum characterem *Sect. I.* *Hebreum* ab *Esdra* in meliorem formam, & elegantiores, ad studium legis vecordem populum, vel ipsa characteris pulchritudine, ut dictum est, excitandum, mutatum fuisse. Accedit, quod *Astyriacus* character, quo tabulas legis scriptas ostendimus, apicibus constet plenis mysterio, ut & totus character, quemadmodum in sequentibus videbitur, mysticus & symbolicus, quod de *Samaritico* dici nullâ ratione potest, utpote apicibus nimium à prima simplicitate sua declivibus prædicto. Addo aliud, si vera sint, quæ referunt *More Zohar*, & *Rashi* in XXIV caput *Exodi*, tabulas legis fuisse, juxta veterum traditionem, perforatas, & ex utraque parte legi portuissent, unde consequenter intermedias partes □ finalis, & □ miraculo sustinebantur, ne excavatae caderent. Unde unicum argumentum sumunt asserti legem solo Assyriaco, videlicet quadrato illo & eleganti charactere fuisse scriptam, non Samaritano, cum ejus Mem □ & Samech 3 facile, & sine ullo miraculo in tabulis consistentes, repugnant miraculose scripturæ, quâ veteres constanti traditione tabulas legis scriptas esse volunt.

Verum nos relictis Rabbinorum plerorumque fabulosis traditionibus, ut nostra solidiori fundamento insistant, à solidiori antiquitate incœptam inquisitionis nostræ telam ordiamur: in qua, si characterem *Samaritanum* eundem cum *Astyriaco* demonstraverimus, uti divinâ gratia ex sequenti tabula nos demonstraturos confidimus; certè famosissimæ quæstioni nullo non tempore agitatæ finem tandem nos impossuisse meritò gloriari poterimus. Tabula sequitur.

Expo-

Cap. VI. cant. Hujusmodi monetas in *Francia* quoque variis in locis me vidisse memini, & postea à *Morino* in exercitatio ne in Pentateuchum *Samaritanum* exactas deprehendi. Allatæ quoque sunt aliæ ex Orienti à quodam R. *Salomone Azubi*, quæ conjunctæ cum iis, quas ex *Siculis* & *Romanis* musæis hinc inde collegeram, insignem præbuére fusè differendi materiam. Harum aliquæ inscriptæ sunt charactere *Samaritico*, aliquæ *Affyriaco*. Quid autem inscriptio facta significet, quid hieroglyphica in medio characterum posita, quando & ubi impressa numismata, jam tempus est, ut aperiamus.

Duo notanda sunt in his numismatis. Primò character, qui *Samaritanus* est, uti moderni docent *Samaritani*, à quibus vix in ullo discrepat, ut eos examinanti patebit. Secundò hieroglyphica una cum interpretatione characterum quæ est primæ quidem faciei, *Siclus Israël*, secundæ verò faciei *Jerusalem sancta*. Sed ut omnia clarissimè, & cum bona methodo declararentur, primò de Siclo, deinde de significacione hieroglyphicorum dicemus.

Siclorum veterum qualitas. Dicunt *Hebrei* Siculum, hoc est à ponderando, appendendo, librando, eo quod pecuniam veteres *Hebrei*, *Chaldaeи*, & *Syri*, non ut, nos numerabant discretè, sed ex pondere summam valoremque ejus dijudicabant. Vide XXIII. c. 16. vers. Gen. Et appendit Abraham Ephron *quadragesimos* siclos probatæ monetæ publicæ, vel ut alii legunt, pro mercatoribus; vel ut *Thargum Onkelos* habet, quod recipiebatur pro mercionii in unaquaque provincia. Vide Regum XX. 39. Esdr. VIII. 25. Esai. XLVI. 6. Et in novo testamento, Matthæi XXVI. 15. legitimus sacerdotes 30 argenteos nummos Judæ non numerasse, sed appendisse, unde & *Symmachus* illud Zach. XI. 12. ἐσάθυνσαν vertit, appenderunt. *Hebrei* igitur pecuniam in ponde re suo, & *Chaldaeи* pecuniam appensionum

vocârunt, quæ consuetudo deinde in *Sect. I.* usum quoque *Romanorum* devenit, ut doctè *Budæus lib. de asse*. Est autem duplex *Siclus Hebraicus*, sacer sive ecclesiasticus, & vulgaris. Sacer propriè dicitur *Siclus sanctuarii*, ad res sacras deputatus, videlicet ad tabernaculi, vel templi structuram, & ornatum, ad sacrí ministerii apparatum, & perfectiō nem, ad Numinis propitiationem, suique cujusque redemptionem. Profitebantur enim hac *Sicli pensione DEI* peculium se esse, neque alium habere Regem, vel Dominum præter DEUM, cui se ipsos totos obstrinxerant, & ideo etiam *sanc̄tus Israël* dicebatur, ut est *Jer. L I. v. 5.* vel *pecunia redemptionis*, vel *pecunia propitiationis*, seu *expiationum*, aliisque nominibus appellatus fuit. Vulgaris verò in promiscuum usum deputabatur. Cæterum argenteus *Siclus Hebræorum*, quemadmodum ex voce *Ghera*, *Exod. XXX. v. 13. Lev. VII. v. 25.* colligitur, quasi viginti obolis *Vulgaris sive profanus.* constabat. Est autem obolus tantum *nus.* argenti, quantum pendunt sexdecim grana hordei, sive semina siliquæ communis. Unde vigesima sicli pars est, quæ vicenæ partes deinde conjunctim ponderant 320 grana hordei in argento, sive totidem siliquas communes, quæ faciunt 24 obolos Atticos, sive 4 denarios Romanos, seu totidem drachmas Atticas, quas ut plurimùm voce exprimunt. Vide quæ fusè de hisce diximus in *Supplemento ad Prodromum Copitum*. Et confirmat nostra R. *Mose* libro, qui dicitur *Catena Cabala*, tract. de monetis.

Et cognovimus ex *Kabalah*, quod *Siclus sacer* pendet 320 grana hordei in puro argento. Hunc autem æquivalere Josephus his verbis ostendit: *Siclus autem nummus Hebræorum qui est, Atticas capit drachmas quatuor.* Atque hic est celeberrimus ille *Siclus Hebræorum*, quem paulò ante tibi proposuimus *Samaritico* charactere inscriptum.

Habet

De Sym-
bolicis nu-
mismatum
figuris.

Cap.VI. Habet nummi facies prima urnam, seu vasis istius figuram, quæ mensuram plenam, sive homer mannæ capiens erecto tabernaculo vel templo ad seculorum monumentum, DEI iussu, & Mosis procuratione, ante illius conspectum, in arca asservanda erat proposita, ita habebatur Exodi XVI.v.33. his verbis. *Et dixit Dominus ad Aharon, accipe vas unum & mitte ibi Man, quantum gomer capere potest, & repone coram Domino ad servandum in generationes vestras: in Græco pro vase habetur σάφυρος, in Chaldaeo tsheluchith, hoc est lagenula. Litera F, urnæ imposita, idem est quod & Hebræorum, & significat primum, ac integrum Siculum. Ab altera parte virgam illam mirificam intueri licet, quam inter plurimas virgas Aharonis nomine in tentorium conventus illatam, ut sacerdotalis illius vocatio, hoc tanquam publico indicio confirmaretur, commendareturque, postero die populus omnis germen producentem, florem eminentem explicantemque vidit: ita Num. XVII. v. 8.*

Et sequenti die regressus est Moyses ad tabernaculum testimonii, & ecce floruit virga Aharon domui Levi, & turgentibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis in amygdala deformati sunt. Atque hoc ita esse, & hasce duas figuræ hieroglyphicas nihil aliud significare, quam vas Mannæ arcæ impositum, & virgam Aharonis mirificam, ipsimet Judæi affirmant. Instar omnium sit Rambam, qui in Peruscha Misnæ hæc inter alia refert.

Inveni in Acco, id est, Ptolemaïde, in manibus seniorum terræ monetam argenteam signatam sculptura sigilli. Ex uno latere erat veluti figura virgæ amygdalinæ, & ex altero veluti urnæ. In utroque autem latere ad marginem scriptura erat insculpta admodum manifestè. Et ostenderunt scripturam Cuthæis usitatam, & legerunt eam statim, quoniam ipsa est scriptura Hebræa, quæ superstes fuit Cuthæis, sicuti comme-

moratur in Sanhedrin, & legerunt ex uno Sect. I. latere, [Siclus Siclorum] & ex altero [Jerusalem sancta:] dicebant quoque figuram esse virgæ Aharonis, figuram verò secundam esse urnæ, in qua erat Manna. Et fragmentum Samaritanæ historiæ Vaticanæ, ita inter alia habet.

Sunt etiam nobis adhuc reliqua numismata scripta charactere Simron, & ex uno latere quasi figura virgæ amygdalinæ Aharon, & ex altero vas Mannæ, & cuderunt ea Reges Israël.

Dico igitur, hunc nummum seu numisma argenteum, cusum esse à Regibus Israël, quo tempore character Samariticus vulgaris erat. Cusum autem esse, non excisum, ita certum est, ut qui illud negare conaretur, certo certius probaret, se à numismatum cognitione ita esse alienum, ut percussa numismata à fusis, aut aliâ ratione formatis distinguere, aut secernere nesciret. Vas autem Mannæ, & virgam Aaronis, una cum hac sententia, veluti impressa quædam, Siclus Israël & Jerusalem Sancta, puto eâ intentione à Regibus Israël esse impresa, ut Hebrei hoc usuali numismate inspecto immensa D E I OPT. MAX. beneficia, cùm in deserto quadraginta annis pane cœlesti pascerentur, & tot tantisque miraculis confirmarentur, per vas Mannæ, & per virgam Aaronis indicata recolerent, seque ipsis inscriptionibus populum electum D E I, à D E O semper singularibus miraculis defensum esse cognoscerent, civesque Hierusalem sanctæ istius urbis, quæ loci eminentia, coeli, solique felicitate, cunctas mundi urbes superans, speciali à D E O privilegio ornata esset, ut in ea templum & domus ejus esset, cultusque divinus purè & sincerè exerceretur, ac proinde insipientes hoc beneficium à D E O electo populo nullo non tempore præstitorum veluti mnenosy-
la numismatum populum ad beneficia D E I non quoddam, ut in fervore charitatis, ipsis praefixa reconoscenda factorem perpetuò confirmarentur.
anima-bant.

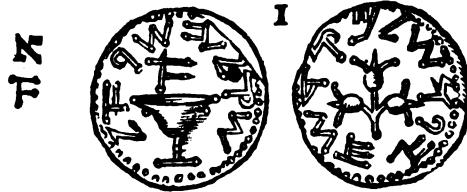
Verùm

T U R R I S B A B E L L I B . I I I .

161

*Cap. VI. Schematismus Siclorum omnis generis, qui olim apud Hebreos in usu Sect. I.
erant, una cum interpretatione Samaritana qua insignitos reperies, una cum mysterii
symbolorum sub iis reconditorum expositione.*

Siclus primus.

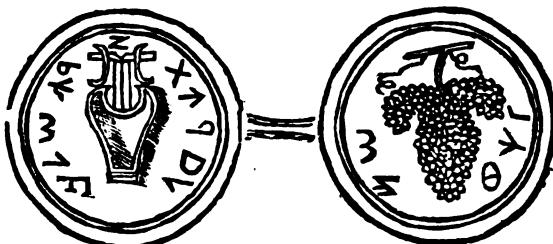
Expositio.

Samarit. **שְׂכָלֵט שְׁמַנְתֶּן שְׁמַנְתֶּן שְׂכָלֵט**

שְׁמַנְתֶּן

ירושלם קדושה שקל ישראֵל
Israël Schekel Kedoscha Irusalem
Israël Siclus Sancta Ferusalem

Siclus V.

Analysis.

Samarit.

Hebr.

שְׁמַנְתֶּן שְׁמַנְתֶּן שְׁמַנְתֶּן

תְּחִרּוֹת אִירוֹשָׁלָם
Jerusalem Tachruth.

Lyra indicat laudem Dei, cum memoria promissæ
terræ quæ botrum notat semper persolvendam.

II. Siclus.

W Siclus.

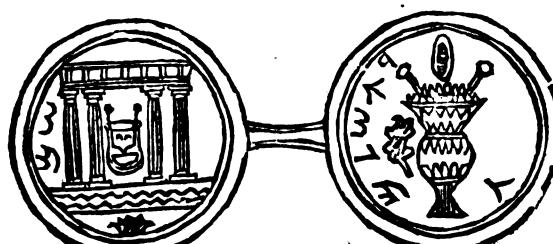
Analysis.

Samarit. **שְׁמַנְתֶּן שְׁמַנְתֶּן שְׁמַנְתֶּן שְׁמַנְתֶּן**

שְׁמַנְתֶּן

איירושלם הקדושה שקל ישראֵל
Israël scekel Hakkedoscha Irusalem.
Israël siclus Sancta Ferusalem.

Ad latera W significat initialem literam sicli. Litera vero
D indicat initialem literam nominis David.

שְׁמַנְתֶּן שְׁמַנְתֶּן שְׁמַנְתֶּן

שלמה ירושלם
Jerusalem.

שְׁלָמָה
Rex Salomon

Samarit.

Hebr.

Tempore Judicum III Num. antiquissimi.

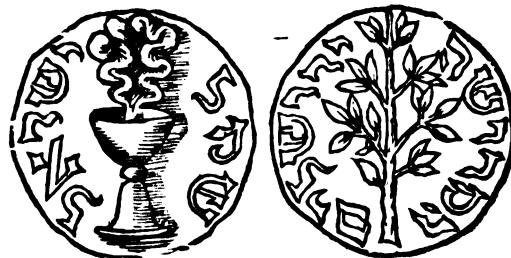
Analysis.

Samarit. **שְׁמַנְתֶּן שְׁמַנְתֶּן**

שְׁמַנְתֶּן

מעבו מונגהט Mengabo.

Tempore circumcisionis A pinguedine ejus.

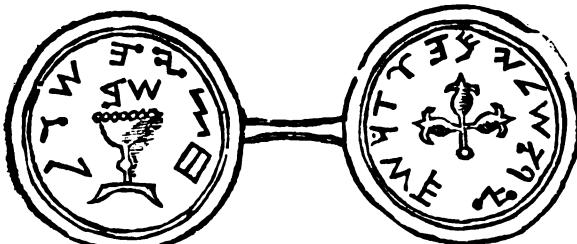

ירושלם קדושה שקל ישראֵל

Israël siclus Sancta Ferusalem.

Hic siclus posteriorum temporum est.

IV. Num.

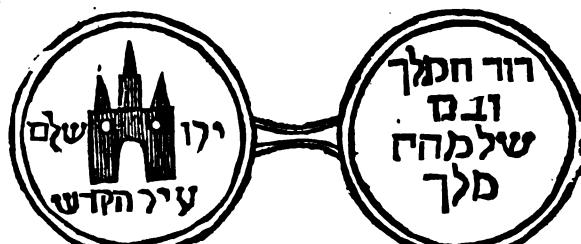
Analysis.

Samarit. **שְׁמַנְתֶּן שְׁמַנְתֶּן שְׁמַנְתֶּן שְׁמַנְתֶּן**

שְׁמַנְתֶּן

ירושלם קדושה חצייה שקל
Siclus medius Sancta Ferusalem.

Literæ vasí impositæ D W idem significant ac siclum
David quo tempore currebat.

*Jerusalem David Rex & filius ejus
Civitas sancta. Salomon Rex.*

Si lector exactam cognitionem horum siclorum defideret is adest II. Tom. Oedipi, part. I. claf. 2. fol. 87. &
omnia quam fusilissime ibidem tractata reperiatur.

Cap. VI. Verum ut ea omnia in figura illis contigerunt ita quoque eos nostrum supercœleste manna, nostrum Sacerdotem JESUM Christum Dominum, panem vivum, qui de cœlo descendit, sacerdotem æternum, qui semel quinque sacerdotum pretio redemptus in templo, Redemptor noster, ac nostræ salutis pretium effectus est, significasse crediderim, neque aliam ob causam sanctuarii siculo omnem estimationem fie-

ri præcepisse Dominum arbitrarer, *Sect. I.* quām quod hæc, quæ diximus, ejusmodi Sicli insignibus referrentur. Verum ut lector formam sacerdotum penitus cognoscat Synopsin in præcedenti Schemate, magis usitatorum, oculis eruditæ lectoris exponendam censui, in quorum singulis Samaritana inscriptio, una cum mysteriorum significatione, *Hebraico-Samaritana* lectione exprimitur.

C. VII.

C A P U T VII.

De origine literarum, & scriptoris.

OMNIA doctorum suffragiis neminem è puris hominibus Adamo majori à DEO Opt. Max. perfectione majori animi corporisque dotibus imbutum fuisse, constat. Nec rationes ad id ostendendum defunt, cùm enim D E U S omnia animalia mundi, quæque in suo genere creârit perfecta, secundum corporis magnitudinem, robur, membrorum proportionem, atque symmetriam, denique secundum potentias quoque exequendi & perficiendi omnes actiones suas naturales, certè incongruum videbatur solum hominem, qui tantâ perfectione conditorum animalium rector, princepsque futurus erat, in imperfectione relictum fuisse. Quemadmodum igitur DEUS Adamum præ omnibus aliis puris hominibus, qui unquam futuri erant, excellentibus corporis donis, utpote immediate suum opificium exornavit, ita certè non defuit divina providentia in exornando eum raris quibusdam, & mirificis animæ donis, talentis & perfectionibus; sunt enim immediata DEI opera perfectissima. Cùm autem hæc perfectiones animæ naturales nihil aliud sint, quām scientiæ, Philosopho teste, consequens est, eum omnium mortalium scientissimum fuisse.

Adam primus homo omni-
emque purorum be-
minum perfeclis-
sumus.

Cùm etiam *Adamus* totius humani generis. Doctor esset futurus, certè congruum erat, ut in ipso productionis suæ exordio, præter infusos scientiarum habitus, etiam mirificâ quâdam docendi alias homines facultate imbueretur.

Cùm iterum hæc instructio fieri non possit sine lingua, certum est eum linguâ quâdam divinitùs eidem infusa usum esse. Cùm autem præterea omnia idiomata ex vocibus, verbis, nominibus & hæc ex syllabis constent, certum quoque est, ut paulò post videbitur, *Adam* primo suo exordio grammaticum egisse, & Lexicon animalium condidisse, & auctorem omnis literaturæ extitisse. Quænam verò hæc lingua primæva fuerit, quæ vōces, qui characteres, qui libri iis conscripti, tunc in sequentibus disquiremus, ubi prius scientiam *Adami* paulò fusiùs excusserimus.

Adamus igitur supernaturalibus habitis illustratus, primo DEUM & esse, & virtute suâ omnia condidisse, remuneratorem quoque bonorum esse, absque ulla controversia creditit, eandemque fidem liberis suis tradidit. Sacrosanctæ Trinitatis mysterium, æternique Verbi humani generis Messiac & Redemptoris futuri incarnationem divinâ

C. VII. divinâ revelatione accepisse, plerique SS. Patres credunt. Unde primæva illa Theologia primordia duxit, & per Cabalam ad posteros translata, ut in *Cabala Hebreorum* docuimus, magnum nullo non tempore incrementum suscepit.

Physiologia Adami. Secundò *Adamum* omnem rerum naturalium scientiam calluisse, ipsa sacra Scriptura docet, ubi animalibus nomina naturis cujusque apta impossuisse memoratur, quod quidem sine absoluta totius naturæ scientia fieri non potuit, præter abditas enim animalium, plantarum, lapidum, metallorum, mineraliumque virtutes, supernorum quoque corporum influxus perfectè novit, unde & consummatus Philosophus, Medicus, Astronomus fuisse perhibetur. Atque hoc ita esse post SS. PP. plerique profani omnium nationum auctores testantur. *Suidas* præ aliis graphicè *Adami* excellentiam describit his verbis:

Suidas. Adamus primus homo, DEI manu effectus, & ad imaginem & similitudinem Opificis, & Conditoris formatus, jure primus sapiens appellari potest, ut primò conditum simulachrum, & imago divinitus pœcta existens, omnium gratiarum plenus, & omnes animi corporisque sensus puros, & incorruptos circumferens. Radii enim quidam, ut ita loquar, ex illius animo effulgentes, & divinarum cogitationum ætiorumque pleni, per omnem naturam penetrantes currebant, sagaciter & sine errore proprium, & cujusque naturæ præcipuum commodum anteverentes, & quidquid in unaquaque rerum natura præstantissimum erat, anticipantes: non more hominum, qui judicia sæpè cum lapsu, & cum errore temere faciunt, sed à DEO universitatis auctore, qui de rebus omnibus rectè cognoscit, & judicat, vel priusquam notiones moveantur ab anima quasi parturiente, & parente tales cogitationes. Quibus sanè verbis nihil melius ad institutum nostrum dici potest. Huic adstipulantur ple-

rique Rabbinorum. Loco omnium sit Sect. I. R. *Abarbanel*, qui de *Adamo* in hæc verba erumpit. Omissa *Hebræa* lectione, *Latinam* pono.

Creavit autem DEUS hominem in perfectione maxima, eratque Adami corpus instar mundi cuiusdam parvi, in quo omnia majoris mundi naturæ miracula expressit; anima vero ejus erat tanquam speculum divinitatis, plenum sapientiae & scientie, ita ut sapientiae ejus non numerus, nec finis esset. Et R. *Gerson* in hunc locum vocat *Adamum*. *Adam sapientissimus & princeps philosophorum, immediatus DEI discipulus, gnarus virium animalium, herbarum, lignorumque. Medicus quoque fuit, & astrologus, & ab ipso omnes artes & scientie profluxerunt.* Quæ eadem afferit Paraphrastes in Pentateuchum Samaritanum his verbis:

Et plasmavit DEUS Adamum, repmat plevitque ipsum spiritu sapientiae & scientiae, ut inde ad posteros omnes artes & scientiae, tanquam ex primo fonte promarent. Quibus astipulans *Suidas* ait.

Hic enim est, qui inventis singulis & omnibus canones & regulas, finesque prescribens, ultra quos non transirent, adaptavit. Hujus sunt artes & literæ, hujus scientiae rationales, & non rationales, hujus prophetiae & oracula, hujus leges scriptæ & non scriptæ, hujus omnes inventiones, & quæcumque ad vitam necessaria sunt. Omnium eorum is inventor est. Mathematicas quoque scientias calluisse, nepotesque suos eas docuisse, pulchre demonstrat Genebrardus in Chronico, unde & illud Ecclesiastici de ipso dictum videtur.

Ipse enim DEUS dedit mihi horum, que sunt, scientiam veram, ut sciam dispositio- nem orbis terrarum, & virtutes elementorum, initium, & consummationem, & medietatem temporum, vicissitudinem permutations, & consummationes temporum, humorum mutationes, & divisiones temporum, anni cursus, & stellarum dispositio- nes, animalium naturas, & iras bestiarum, Adamo-
misticus.

Cap. VII. vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, virtutes radicum, & quæcunque sunt absconsa, & improvisa didici, omnium enim artifex docuit mesapientia.

Præterea cùm nihil adeò humano generi necessarium sit, ac elementorum, metallorumque usus, nemini dubium esse debet, *Adamum*, qui reliquum humanum genus de omnibus & singulis naturæ secretis instruere debet, absolutissimam omnium horum habuisse scientiam divinitùs infusam, ita ut vim & naturam uniuscujusque elementi, omniumque eorundem inter se combinationem, aliorumque ex his orientium mixtorum complexionem, *xερίση καὶ δυομεγάσιαν* perfectè nosset. Metallicorum quoque corporum naturas, & vires, eorundemque generationes, coagulationesque in terræ visceribus peractas, quemadmodum & eorundem depurationes, fusiones, fixations, calcinations, amalgamationes, filtrationes, aliosque chimicarum actionum usus humano generi pernecessarios intimè penetravit, cùm sine his humana vita consistere non posset. Sed de his alibi fusius.

*Angelus
Adami in-
structor.* Præterea *Adamum* particularis angelii assistentia instructum, multa circa particulares rerum essentias & pro-

prietates comperisse, quæ ad humani Sect. I. generis conservationem propagatio- nemque cum primis utilia forent, plerique Rabbinorum volunt, ita R. Abraham in Jezsira.

Dixerunt Rabbini ~~versi~~, benedictæ memoriae, quod patribus nostris fuerunt præceptores ipsi angeli. Præceptor Adami fuit Raziel, Semi filii Noë Jophiel, Abrahami Zadkiel, Isaaci Piliel, Mosis denique Mittron. Quidquid sit, *Adamum* sine angelorum assistentia, sive immediato concursu divino, certè mortaliū omnium sapientissimum, scientissimumque fuisse, quilibet, qui admirabile illud, immediatumque DEI opificium rectius contemplatus fuerit, facile assentietur. Cum igitur talis, ac tantus fuerit *Adam*, constitutusque sit totius veluti quidam naturæ Secretarius, divini ingenii sui defacatissimique judicij radio cuncta penetrans, certè tantas ingenii dotes minimè ab auctore naturæ in solum proprium usum concessas credemus, sed & ut participatis iis, & ceu ex fonte quodam longè uberrimo in alios derivatis, totum iis fœcundaretur genus huma- num. Quâ ratione igitur hujusmodi divinitùs *Adam* datæ scientiæ ad po- steros fuerint propagatae, tempus est, ut aperiamus.

C A P U T VIII.

De lingua Hebræa mira vi in rerum significationibus eluce- scente, quam infusam habuit Adamus.

C. VIII. **M**irum sanè id in lingua *He-
bræa* videri debet, quod nomi-
na rebus perfectè convenient, eundemque quomodo cunque transpo-
fita, semper sensum efficiant. Quod cùm nulla in alia lingua locum habere comperiamus, meritò ei inter cæteras linguas principatus debetur. Verùm ne quicquam sine ratione asseruisse vi-
deamur, hujus rei largissima specimi-

na dabimus, ut lector immensas divinæ sapientiæ hujus primam institutricis divitias sub illa latentes aspiciat, & mi-
retur. Antequam tamen ulterius pro-
grediamur, hic quædam præsupponen-
da sunt, veluti regulæ & canones, qui-
bus fulti, & directi licet in simili veri-
tatis indagatione uti possimus.

Suppono igitur primò, non unice <sup>Supposi-
tiones.</sup> tantum vocis constructionem in *He-
braicis*

C. VIII. braicis nomenclaturis , sed & multipli-
cem etiam repetitionem eosdem di-
versosque sensus , & constructiones
usurpari posse.

Secundò , literas וּ הַ וּ יְ וּ נָ , ve-
luti vocales subinde intelligi , & conso-
nantibus subesse , triam si non exprimantur ; & quod consonantium simili-
lis soni subinde inter se fiat transmu-
tatio.

Tertiò , quòd plenæ dictionum de-
terminationes sub verbo etymologicè
disposito non requirantur.

Quartò , quòd vis verborum primo-
genitorum intotescat varie , scilicet in
varia literarum metathesi , sive trans-
positione , per variam verborum accep-
tionem , vel aliam lectionis distinctio-
nem , & separationem syllabicam , aut
vocum repetitionem directam ; & hac
ratione sensus mystici & arcani alicujus
series sub ipsis verborum penetralibus
recondita , aliaque scriptura interna
expressa esse demonstratur. His igitur
ita citè dispositis , jam videamus , quo-
modo nomina à primævo eorundem
institutore rebus singulis imposta ,
vim , quam quodvis possidet , initium
ducentes ab animalium nominibus ,
deinde à propriis quorundam hominum
eximiorum appellationibus ; tertio denique ænigmaticas quorundam
in sacra Scriptura locorum significati-
onates Cabalico-analyticæ artis sub-
sidio enodare conabimur.

Adam
primus a-
nimabibus
nomina
imposuit. Formatis igitur Domini nus DEUS de
humo cunctis animantibus terra , & vola-
tilibus cœli , adduxit ea ad Adam , ut vide-
ret , quid vocaret ea ; omne enim , quod vo-
cavit Adam animæ viventis , hoc est no-
men ejus. Ecce prima ὄνοματοθεοίς
origo. Nomina igitur rebus non casu ,
sed summâ ratione imposta patet , ut
quod sonarent verba , res ipsæ expri-
merent. Adduxit enim DEUS anima-
lia ad Adam sapientiâ summâ prædictum
דָּוֹתָה , ut videret , id est , consideratâ
cujusque naturâ , inclinatione , & in-

dole , dispiceret , מִתְקַרֵּב לְ , quid vo- See. I.
care ea. מִתְקַרֵּב לְ האדם נפש
וְכֹל אשר יקַרֵּב לְ היה הוּא טמֵן . Et quodcumque appella-
vit id Adam animæ viventis , id est no-
men ejus. Vel ut pulchrè Onkelos
Metargeman Chaldæus hoc loco ex-
plicat , adductis enim animalibus jubet :
לְמִתְחַזֵּה מִתְקַרֵּב לְ , ut specularetur quo-
modo vocaret ea.

Nunc igitur videamus , utrum ali-
qua adhuc nomina supersint in lingua
Hebræa , quæ animantium indolem ,
quam indicant , verè adhuc exprimant.
Certè Rabbini plerique innuunt ali-
qua , veritatem hujus ὄνοματοθεοίς
indicantia ; & inter ceteros R. Bec-
chai , qui de hac nominum impositio-
ne , suâ in genefin commentatione
ita differit : Dicitur in Midras , Fecit
DEUS transfire ante Adam omnia anima-
lia , & vocavit ea nominibus suis & dixit :
nunc huic convenit ut vocetur אֶלְאָה , id est
Leo ; & ad illud , convenit ut hoc vocetur
אֲסֵן id est Asinus ; & ad aliud , conve-
nit ut hoc vocetur סֵן id est Equus ; &
sic faciebat de singulis animantibus : &
ecce in hoc manifestavit maximam suam
sapientiam , sicut is , qui esset simulacrum
DEI , & opus manuum Domini DEI excelsi ; &
videtur mihi explicare Mideas ,
quod Adam intellexit in sapientia sua na-
turam cuiusvis animantis , & vocavit unum-
quoque nomine significante naturam &
proprietatem memoratam in eo ; literas quo-
que nominum singulorum nunc conjungen-
do , nunc separando , nunc permutoendo ea ,
varie cum naturis , & proprietatibus ani-
mantium combinavit. Pergit deinde
Becchai :

Et ecce fuerunt nomina notionalia jux- Cur Leo-
ta verba fua. Cognoscens Adam in sapien-
tia suanaturam Leonis , quod nimis effet
fortis , magnus , & rex animalium , adeò ut
etiam propheta eum DEO comparaverit ,
cum dicat , DEUS sicut Leo rugiet ; im-
posuit ipsi nomen אָרֵן , eò quod literæ hujus
vocis אָרֵן sunt respirationis vehementioris ;
& sic ipsa dictio אָרֵן Leo explicat si-
gnifi-

CVIII. gnificationem ejus, & sic Adam cognovit,
Cur Aquila Adam hoc nomen Nesca in-
נְשָׁר Aquilam in sapientia sua, quod i-
psa esset regina omnium avium, volatusque
ejus fortior omnibus aliis volucribus, sicuti
ex operationibus ejus patet, cum illi fuerit
aetas decem annorum, volatu sepe extollit
usque ad ipsam sphæram ignis, & præ mul-
titudine caloris, se inde demittens præcipitat
in mare, ubi decidentibus plumis veteribus,
acquirit novas in primam juventutem resti-
tuta, & ita singulis decem annis consuevit
facere, usque ad centesimum annum, quo
more suo sphæram ignis repetit, unde tan-
dem seipsum dejiciens in mare, ibi finem
vitæ suæ ponit. Ita scribit R. Saadia
Gaun. Et hac ratione Adam cognoscendo
naturam Aquilæ, ipsi nomen congruum
invenit, vocando eam נְשָׁר, quoniam prima
litera נ, נְפִילָה, id est casum significat, se-
cunda ש, אַשְׁר, id est ignem, tertia ר,
id est spiritum, ut sequitur, אַשְׁר. ש. נְפִילָה. ר, id est, casus, ignis, spiritus, & sic
nomen ejus declarat mores, & naturam ejus.
 Pergit ulterius:

Hec vox Chamor quomodo exprimet naturam Afini. Et sic in nomine חָמֹר, Chamor, id est Asinus, cognovit per sapientiam suam, quod is esset fatuus, & bajulus præ omnibus cæteris animantibus, & quod aptus esset ad portanda onera proventuum, juxta proprietatem nominis Chamor, & ideo vocavit nomen ejus Chamor. Non aliter cognovit in sapientia sua naturam Equi, quod is nimis esset levis, & mobilis & hilarius, promptusque ad bellum, vocavitque eum

nomine סּוֹם, à voce תְּשֵׁבָת, vel שָׁוֹם, gau- Sect. I.
 dere, quod se sua alacritate exhibaret; scri- *Hac vox*
 ptum quoque est, quod à longè olfaciat bel- *Sus, quo-*
 lum. Et sic unamquamque rem vocavit no- *modo ex-*
 mine convenienti naturæ suæ. Et peracta qui- *suram E-*
נוּמָאָלָהָתִיא omnium, dixit & sibi: &
ego, quo nomine appenabor? dixit ei DEUS,
אָדוֹן Adon, eò quod dominus omnium crea-
turarum sit, juxta quod scriptum est, Ego
Dominus, hoc nomen meum; & vo-
catus est hoc nomine usque in hunc diem.

Alii alia in commentariis suis refe-
 runt; nos excepto Thalmud, quæcun-
 que in Rabbinorum commentariis cir-
 ca hoc negotium reperire potuimus,
 hic collecta proponemus, ut ex illis
 proposito suo magis apta lector excer-
 pere possit; inveniet enim multa quæ
 admirandam Hebraicæ linguæ proprie-
 tam commendare poterunt.

Nomen Leonis in lingua sancta est *Signifi-*
אריה Arieh, quod resolutum cabalica *cationes*
methodo, quam Themuram vocant, bujus no-
minis A-
semper aliquid Leoni congruum pro-
fert; continentur enim in hac proposita
voce sequentes sensus: חֶזְקָה בְּרָא יְרָאָה
id est, monstrans, seu incutiens aspectu suo
formidinem intuentibus: מָאֵר בְּרָאֵו, id
est, illuminans aspectu suo, quia ignes suo
vultu quasi lucem jaculatur: רָאוּ כְּרָאֵי, id
est visus ejus sicuti speculum: מָרָאֵו רָאוּ יְרָאָה
id est projiciens ex oculis
suis fulgorem timoris. Quæ omnia hac
paraphrasi continentur, ut sequitur:

אריה
 הרא ברא ירא
 מאיר בראיו
 ראיו בראי
 מראה מראיו ראיו דאה

id est,

כלב
 מכל חיות לך לך
 כל-כלב כלב

id est,

Leo.

Incutiens visu suo formidinem.
 Luce oculorum suorum illustrat viden-
 tes se.
 Visus ejus sicut speculum.
 Projiciens ex eo aspectum horroris..

Canis.

Præ omnibus animantibus cor tibi, vel e-
 tiam, tibi animus.
 Canis idem ac cor & animus, id est, natura
 illius est, esse robustum, generosum, mo-
 bilem, vivacem, & cordiale.

Legi-

C.VIII.

כלב לְךָ שור אֲשֶׁר שֵׁר הַרְאֵשׁ (בַּעַל קְרֻנִים)	} id est, } id est,	Legitur recto, & retrogrado ordine, Sect. I. & significat idem, ac si dixisset Adam: <i>est quasi intellectus tibi. לב enim nunc cor, nunc animum, modo intellectum sonat.</i> Bos. <i>Bos dominatur capite suo.</i> <i>Qui est princeps capitum, cornibus enim, & capite præ cæteris animalibus eminent.</i>
אדם אָדָם רֹם אָמָר אָמָר מָתָה אִישׁ אִישׁ אָשֶׁר שָׁאַת שָׁאַת אִשָּׂה :	} id est, } id est,	Homo. <i>Audemus ergo audemus etiam matrem etiam</i> Homo vir. <i>Audemus ergo audemus etiam matrem etiam</i>

Homo ignis, sive virtus DEI, cum ceciderit, elevabitur, & DÉUS virtus & fortitudo ejus.

Atque ut ad nomen *Adami* revertamur, secundum alios significat id quaque rationalem aestimationem, vel assimilationem rerum, quæ habentur per discursum: est enim *אָרֶת ratio*, vel *rationalis*, *רֹם verò aestimatio*, vel *assimilatio*; omnis enim actus judicij humani, vel est de aliqua quidditate rei, vel similitudine ejus, nam ut recte *Alabaster* ostendit, est in Græco quoque *ἀνθρώπος*, quasi *ἀναθρέπω*, id est, *considerans cum ratione*, vel, *quomodo se res habeat*; nam sub ratione tam causa rei, quam similitudo ejus comprehenditur. Sic ergò omnia animalia adduxit DÉUS ad hominem, id est, *rationaliter judicantem*, & quicquid hic prædicavit de re qualibet, hoc est nomen ejus, vel definitio; שֵׁם enim significat & nomen, & positionem, & definitionem. *וַיִּקְרַא הָאָדָם שֵׁם אֲשֶׁר חָוָה בַּיּוֹתָה :* Et vocavit Adam nomen uxoris sue *חָוָה* *Heva*, quia ipsa est mater omnium viventium. Sicut Adam vocem idem significare diximus, ac generalem aestimationem rei per discursum, ita *חָוָה Heva*, nihil aliud est quam significatio, enunciatio, propositio: *מִן enim*

est idem ac *indeterminata* *הָוָה* verò *prædicatione* & *indicatio rei*. Hinc *Heva* mater omnium viventium dicitur, quia quicquid ab intellectu per assensum producitur, fit necessario per propositionem aliquam; nihil enim perfectum ab intellectu generatur, nisi per assensum vel tacitum, vel expressum enuncietur. Quicquid autem verisimile videtur esse intellectui, & per assensum enunciatur, dicitur mysticè vivere. Itaque sicuti propositio indefinite sumpta continet in se omnes propositionum modos determinabiles, sic *Heva* fuit mater omnium viventium. Vides igitur, quomodo nomina *Hebraica* non tantum varios sensus secundum literas acceptos, sed & parabolicos, allegoricosque includat. Infinita hujus generis hinc adducere possem, verum ut & Lectori inveniendi materiam relinquamus, hinc plerorumque animalium nomina varia metatheseos combinatione resoluta proponere voluimus, ut & methodum resolutionis discat curiosus Lector, & simul ex nominibus varios sensus, dictorum animalium naturis congruos, elicere possit.

Com-

C. VIII.

Combinationes sensuum, qui sub nominibus animalium latent.

Combinationes Nominae	Bos.	Hircus.	Elephas.	Aquila.	Servus.	Pardus.
שור	domino suo	תיש	פַּلִּי	נְרֵשׁ	אלִי	זָם
שרו	solutus	ישת	יַלְפִּי	שְׁחֵן	ילָאֵל	מָה
וּשְׁר	operator	יתש	יַפְלִי	שְׁנֵר	יאַר	מוֹר
וּרְש	vertice	שת	לַפִּי	רְשֵׁן	לָאָ	הָם
רוֹשׁ	capitis sui & sic de ceteris.	שתי	לַיְפִּי	רְגֵשׁ	לִיאָ	רָמוֹ

חגב	<i>Locusta.</i>	עגל	<i>Vitulus.</i>	ראם	דוב	<i>Monoceros.</i>	רַמְסָה	גמל	<i>Camelus.</i>
נחכ		עלג		רמא	רכו			גולם	
נכח		גלו		אמר	וכך			מלג	
ונכח		געל		ארם	ודכ			מנל	
כחג		לעג		טרא	ברו			לונס	
נכח		לגע		מאר	בוד			למנג	

Nomina 4 literarum, animantibus imposita ab Adamo.

Atque

C.VIII. Atque hæc sunt paradigmata metatheseos nominum quorundam animalium, quæ curioso lectori propo-nenda duximus, ut artificium cabali-cum videret; ut cùm literæ nominis alicujus quomodocunque transpositæ significationem suam sortiantur, quàm multa & magna, cùm circa nomina, tùm circa integros sensus, erui possint, ex hoc veluti ex ungue leonem intelli-geret. Significationem singulorum no-minum datâ operâ non posuimus, ut lectori aliquid ad inveniendum relin-queremus; ut lector quoque videret, quanta sub *Hebraicis* nominibus vis la-teat, & quàm varia, & multiplex signifi-catio, ut proinde hîc quoque quæ-dam nomina propria, unâ cum mysti-ca significatione eorundem explicanda censiimus. In Genesi ita legitur de nomine *Seth*: *Et Adam cognovit uxori-rem suam, et peperit filium, et vocavit nomen ejus שֵׁת, quia posuit mihi DEUS aliud semen pro Abel, quem occidit Kain.* Nomen שֵׁת derivatur à verbo שׂוֹא, id est descendit; significat quoque שת plantam, & ponere, & (pro) תְּשׁוֹרֶת retro-grade, revellere, dissolvere, & שת schavat, æquale significat, ita ut combina-tio metatheseos hujus nominis totam hanc sub se reducat sententiam.

שְׁתִיָּה שַׁת שַׁת תְּשׁוֹרֶת Sect. I.
Posuit mihi DEUS aliam plantationem
pro Abel, quem evulsit Kain.

Hoc loco accipimus שת pro Abel; est enim *Tosch* idem quod evulsor, cu-jusmodi Abelem fuisse, nomen ejus ostendit; siquidem DEO intentus no-vit omnium rerum, præter DEUM, va-nitatem. Schavat autem pro Kain sumi-mus, quia hic umbris, & similitudini-bus rerum caducarum, dum venatus est verum bonum perdidit; cuius loco Seth substitutus est. Vides igitur, quàm in nomine Seth pulchrè totus contextus citatus contineatur. Porrò Gen. XVIII. vers. 6. de nomine Abraham ita legitur: ולא יקרא שור את שמך אברם והוא שטן אברם כי אב המין נוים נתחין: ומלכים מטך יצאו: ושרי אשתק לא תקרא את שמה Nec ultra voca-bitur nomen tuum Abram, sed diceris Abraham, quia patrem multitudinis gen-tium dedi te, & Reges exirent ex te; Sarai quoque uxor tua non vocabitur Sarai, sed Sara erit nomen ejus. Nomen Abram si-gnificat patrem excelsum, patrem creden-tium, cuius nomen variè combinatum, ac cabalico artificio resolutum, præter innumeros alias sensus, hunc sequen-tem reddit.

אברהם ואברהם

Respexit D E U S ראה חכורא

scilicet filius ejus magnus, et ex-celsus

bar ha beroa filius Creatoris, scilicet Christus et ipse liberavit eos, scil. filios ho-minum

בָּבָרָה in Abraham
בָּבָרָה מְנֻהָה ostendit in eo
אָבָרָם Patre magno et alto
כְּבָרָה sicuti in speculo
בְּמַהֲרָה quod brevi (citò)
יְבוֹא מְאֹד רָב veniet lux magna
בָּבָרָה פָּרָם נָאָרָת de excelso in Syriam

מְטָרָה ab amaritudine (peccati)
מְאָרָב ab insidiis (scil. diaboli)
מְהַרְמָה à maledicto.
בָּבָמָת in fide
אָבָרָם Abraham.

Anagogicâ quoque translatione ita exponi potest ex Alabastro. Quia sicuti אָבָרָהָם significat centrum, & principium o-

mnis expansionis, five corporeæ, five in-tellectualis; sic Abraham centrum est multitudinis nationum, vel catholica-rum

C. VIII. rum gentium, quia **הָמִן** id valet; est enim **מִן** multorum hominum conferata, & totalis denotatio, unde **הָמִן** quasi **יְהוָה**, id est fidelis multitudo catholicæ sub uno complexu apprehensa, quia fuit *Abraham* pater omnium. Et dignum est observatu, quod patriarcha *Abraham* figura fuit non solum Christi, verum etiam *Petri* apostolorum principis: sicut enim *Abraham* iussus est à D E O patriam & cognitionem relinquere, sic imperavit Christus *Petro*, ut relictis omnibus sequeretur se; & quemadmodum diu sterilis fuerat *Sara* uxor *Abrahami*, sic etiam ecclesia gentium, quæ *Petro* in conjugium destinabatur, nondum filios pepererat, & velluti nomen *Abrami* mutatum est in *Abraham*, id est, centrum multitudinis catholicæ gentium, sic *Simeoni* indita est appellatio *Cephas*; id est, *cardo expansionis*, sive centrum universæ diffusionis. Significat quoque *Abraham* **בְּנֵי** **סְכִיל** *Patrem Romanum*: sicuti enim ei promissum, quod in semine ejus benedicerentur omnes nationes terræ; ita in *Petro*, quod super illum, & sedem suam ædificaretur domus omnium, qui benedictionem in Christo consequentur. Et quemadmodum *Sare* ablatum est opprobrium sterilitatis, per nominis mutationem, & interpositio-

nem literæ **ה**; ita Ecclesiæ dempta est *Sect. I.* immunditiæ ignominia per crucis interpositæ contactum, quando omnes nationes sub unius lintei velamine ad *Petrum* demissæ sunt, & à D E O sanctificatæ, & pro ecclesia gentilium appellata est ecclesia catholica. Qui Caballicum artificium propositum penitus rimatus fuerit, percipiet quoque in nominibus, **בְּנֵי** **לַעֲמָקָם**, *Ismaël* & *Isaac*, rationem utriusque testamenti, veteris & novi; sub nominibus autem duorum fratrum *Jacob* & *Esaū* clare representatum videbit statum ecclesiæ catholicæ in hoc mundo, & initium triumphantis. Nam quemadmodum synagoga se habuit ad ecclesiam, ut *Ismaël* ad *Isaac*, ita ecclesia præsens ad futuram in consummatione hujus mundi se habet, ut *Esaū* ad *Jacob*: ita *Alabast*. Itaque synagoga dicitur habuisse umbram rerum futurarum, non ipsam imaginem: ecclesia habet imaginem, non autem ipsam speciem veritatis, sed sub Christianæ religionis cæremoniis, & totius catholicæ doctrinæ velamento, adhuc reconditur, donec veniat *Jacob*, qui appellatur **בְּנֵי**, *simplex* & *perfectus*, qui dicitur apud *Esdras* finis hujus sæculi, & initium sequentis immortalitatis, ut sequitur.

שָׁמֶן *Lex vetus.*

לֹא *Qui non audivit DEUM.*
בְּנֵי *Nisi per umbras & similitudines.*

שָׁחָר *Lex nova.*

צָהָר *Fecit mihi risum DEUS, id est,*
lege gratiæ lœtificavit.
בְּנֵי *Corridebit tecum, id est, con-*
versabitur DEUS incarnatus.
תְּהִימָה *Pura veritas haec est.*

Pari ratione deprehendemus in ipsis nominibus duodecim filiorum *Jacob*, Cabalico resolutis artificio, ra-

tiones ipsas, ob quas nomina ipsis imposita, ut sequitur.

ראובן

C.VIII.

Sect. I.

ראובן Reuben.	שמעון Simeon.	לוי Levi.	יהודה Juda.
ראה ה' vidit DEUS	שמע ה' audivit DEUS	ילו copulabitur	יה DEUM
בענ' humili- tatem meam	ששנאח quod ex- osa	אל vir meus ad me,	הודה laudo,
חא ego, vir diliget	אני ego, posuit	quia pro- dux <i>ei</i>	יה Domino
אהבנו me.	שם לי mibi	לפ' filios.	אהודה confite- bor.
זה luctata sum	גד בָּנָה feliciter venit	אשר Beata	
ה' DEUS	נפתלי ^ת contendi- que	גִּדוֹ opera ejus	ego, quia beatam me di- cent
ווענ' exau- divit	בנפתלי cum emula,	גִּדְעֹן victrix ego	שאשרני
בענ' in afflictio- ne mea,	גנפתלי ^ת ^כ præ- valui.	גִּדְעֹן in sorore mea.	
ויתן ל' dedit mibi			ашרות mulieres.
ק filium.			
שבר dedit mibi	זבלון in hac lite	אֶסְתֵּר abstulit mihi	בן filius
ה' DEUS	יגבלני manebit	ה DEUS	ימין dexteræ
שבר mercedem meam	מלע' mecum	סְפַת defectum	בני filius
ש quia dedi ego	כל vir meus	סְפִי addat	מְעֵן meus
שבר ancillam meam	לו ו' quia pro- dux <i>ei</i>	יה mibi	מְעֵן à Domi- no.
איש viro meo.	בנ'ם filios.	טומפ addens alium Joseph.	

Hæc ferè ex *Alabastro*. Multa hoc loco similia adducere possemus, verùm quia de illis in Cabala *Hebræorum* fusè tractavimus, hîc iis diutiùs inhærere noluimus. Sufficiat hoc loco, quod nobis propositum erat, demonstrasse, in nulla aliarum linguarum præter-

quàm in *Hebræa*, nomina rebus perfèctè convenire, & literis eorum quomo- dolibet transpositis accepta, sensus suos rei, quam denotant, convenientes ap- piri; quod sane si ullum aliud, ingens tum antiquitatis, tum præstantiæ dictæ linguae argumentum est.

CAPUT IX.

De literis Coptitarum mysticis, quorum lingua est una ex linguis primigeniis.

Habent *Coptitæ* in universum literas XXXII. quarum figuræ, nomina, potestates, in fronte hujus operis præfixas contemplare, atque hisce alphabetum suum conflant, quod quidem cum veterum *Ægyptiorum* alphabeto idem, si paucas literas demiseris, esse in *Prodromo* ostensum est. Quemadmodum verò prisci *Hebræi* alphabetum suum disponere solebant, ut ipsæ literæ, sua mysticæ constarent significatione, & elementa literarum, rerum omnium ostenderent elementa, ut in *Hebræorum Cabala* fusè explanavit *Oedipus*, ita *Ægyptii* veteres degeneres cæteroquin à vera *Hebræorum* propagine, proavorum tamen, unde descendebant, veluti simiæ, eo suas literas ordine disposuerunt, ut literarum, characterumque figuræ diversæ quidem essent, significatio autem cum *Hebræis* in omnibus esset arcanorum prorsus analoga. Hosce veteres mystagogos sequi sunt posteriores *Coptitæ*, qui retento alphabeto veterum parallelâ quadam ratione multa sanè, quæ sacrosanctæ fidei nostræ mysteria concernunt, sub hujusmodi literarum figuris, numeris, & mysticis significationibus ita abdidérunt, ut hoc ipso priscam illam hierophanticam sapientiam in omnibus se affectasse innuerint, quod & magnus ille *Dionysius Areopagita*, in *mysticis suis libris de Divin. nom. cap. 9.* hisce & similibus verbis passim indicat: Mentem scilicet respondere capiti, opinionem cervici, pectori animum, cupiditatem ventri, crura verò & pedes naturam denotare. Quæ omnia ex mente *Ægyptiorum* hierophantarum dicta in *Oedi-po Tract. de hieroglyphicis partium humani corporis symbolis* fusè ostendimus.

Quid aliud baculus ille Tauticus S. Antonii *Ægyptii* manibus in similitudinem T literæ efformatus denotat, nisi ansatam illam *Serapidis* crucem, salutis normam, rectitudinis symbolum, & futuræ veluti vitæ mysticam tessera ram, de quibus *Prodromum* fusius tractantem consule.

Siquidem characteres mysticos veterum, cum primi illi *Ægypt.* Patres insigni rerum divinarum notitia instruti considerantes magnam cum nostris fidei mysteriis affinitatem habere deprehenderent, eos in usum quoque sacris suis studiis, quibus unicè incumbebant, transtulisse. Epistolæ quædam S. Pachomii & Theodori ejus discipuli, quorum meminit Gennadius Massiliensis scriptor pervetustus, ad diversa *Ægypti* monasteria exaratæ, quas non ita pridem detectas, pro suo erga Rem-publicam literariam affectu, mecum communicavit insignis ille Lucas Holstenius philologus clarissimus: in quibus veterum scribendi rationem prorsus observare videtur, dum nunc latentis arcana divinitatis, nunc occultum animorum cum DEO nexum, nunc vitæ sanctæ, beatèque instituendæ rationem abstrusissimis sanè metaphoris, parabolisque intricatissimis, nunc ex forma, & figura literarum, jam ex numeris sub eo latentibus, subinde ex ipsa literarum significatione desumptis, ita appositè describit, ut *Ægyptiorum* hierophantam, seu Pythagoram quendam Samium, sua eructantem symbola te legere dices. Meminit hujus arcanæ scribendi ratio-nis S. Cyrillus in quadam epist. ad S. Leoninem Papam, & Sozomenus libro 3. hist. Eccles. c. 23. ubi ait in tabula Pachomii, quam ab angelo accepisse fertur, scri-
Monachi
Ægyptii
sequeban-
tur hiero-
glyphicam
doctrinam
veterum
Ægyptio-
rum.
ptum

Cap. IX. ptum fuisse: Totum conventum in 24. classes jussu angeli distinctum esse, & singulas classes singulis literis græcis vocatas, jussisse quoque, ut v. g. simpliciores vocarentur α vel ι , vafri autem seu versipelles ζ vel ξ , ut alii aliarum literarum notis appellarentur, prout forma literæ rationem vitæ classis cuiusvis aptè videretur exprimere. In vita S. Pachomii ita legitur. *Præceptum* quoque erat, ut juxta numerum elementorum, & græcarum literarum, viginti quatuor monachorum turmæ constituerentur, ita ut singulis turmis imponerentur singularum nomina literarum, id est ab α , & deinceps usque ad ω , ut cum interrogaret quis Archimandritam de aliquo, in multitudine tanta facili responsione cognosceret v. g. cum diceret qualis esset α , vel ζ , & rursus λ , vel σ , proprio quodam signo nominis literæ, uniuscuiusque turmæ mores exprimeret, simplicioribus, & innocentioribus α , i. nomen imponens, difficilioribus autem ξ competenter accommodans, ita ut pro modo conversationis, & præcepti, singularis turmis, literarum elementa concinnaverent, solis spiritualibus hæc ipsa quæ significarentur scire valentibus. Verum ut

Specimen Ascticae discipline ab Ægypti monachis Hieronymistarum ad modum accommodatum. lector aliquod saltem hujus reconditæ scriptioñis, ejusque solutionis specimen videat, visum fuit hîc unicum tantum paradigma proponere: quod ex prima S. Pachomii epistola decerpsumus, sic enim in quadam epistola ad Cornelium Archimandritam monasterii Mochanæ scribit Pachomius. *Fac opus Jauda.* *Pone Delda ante oculos tuos, ut bene sit animæ tuae. Cane $\kappa\omega$, ne forte sacerdolum tibi cantet $\iota\omega$. Ne obliviscaris Kalendarum &c. Numquid Kalendæ sunt Pascha? & sic de aliis, quæ nos subsidio linguæ Coptæ ita interpretamur.*

Expositio Allegoriae. Dum igitur in epistolis suis dicit Abbas Pachomius *Opus fac Jauda*, vir sanctus nihil aliud intelligit, nisi quod ei, qui ad eminentem vitæ religiosæ sta-

tum vocatus est, omnia in simplicitate, *Sæcl. I.* & sinceritate, cum intentione recta sine ullo ad proprium commodum, utilitatemque respectu peragenda sint. Quod enim $\mu\alpha\omega\alpha\sigma$ inter numeros, id Jota inter literas Ægyptiacas, è qua, ^{Jauda} *feu Jota.* veluti omnium minima, cæteræ omnes literæ componuntur, ita sincera & recta intention humilisque coram DEO conversatio, cæterarum actionum, operationumque altissimarum in spirituali ædificio adhibendarum primum veluti fundamentum est, cætera omnia componens. Unde non immerito pueris id sanctus vir applicabat, qui cum impoluti ab hoc sæculo, nihil adhuc ex falsis mundanarum rerum illecebris gustaverint, puro naturæ instinctu, sine ullo dolo, fuko, ac præpostera intentionis versutia peragere solent, cum præterea Jota lingua Ægyptiaca, nihil aliud, quam parvulum denotet, an non appositè ad illud coelestis magistri, epiphonema, nisi efficaciamini ut parvulu, non intrabis in regnum cælorum, alludit? Atque hoc primum est, quod tamen fusiis aliis enodandum relinquo.

Cum porro in eadem epistola dicit *Alleg. 2.* *Pone Δ ante oculos tuos, ut bene sit animæ tuae, nihil aliud denotare videtur, nisi perfectam divinarum virtutum imitationem, juxta illud: Estote perfecti, sicut pater vester cœlestis perfectus est, quod fit per unionem illam, conformitatemque intellectus, voluntatisque nostræ cum divina. Cùm enim Platone teste Δ figurarum omnium prima sit, quod reliquias omnes figuræ, id est, omnium entium perfectiones, quæ sunt veluti numeri quidam, & figuræ, componat, & in quam omnes resolvantur, certè summa ratione à priscis patribus id pro divinæ essentiæ symbolo, divinarumque perfectionum emanationumque archetypo assumptum fuit, uti fusiis in nostra Geometria hieroglyphica ostendimus.*

Cap. IX. *Δ*igitur ante oculos ponendum est, id est, divinarum perfectionum speculum, & juxta id reliquæ omnes operationes ordinandæ, ut benè sit animæ, ut nimirum per continuam ejus contemplationem mereantur fieri conformes imaginis filii sui. Siquidem nihil dignius esse potest, quam ut homo conditoris sui sit imitator, & secundum modum propriæ facultatis executor: ut pulchre demonstrat Angelicus Doctor opusc. 65.

Alleg. 3. *Canen-*
dum nō
quid signi-
ficeret?

Cum porrò sinceris DEI servis corruptibilis carnis pondere pressis nec dum ad stabilem illam æternæ beatitudinis, perfectaque unionis cum DEO connexionem ascendere liceat, hinc canendum κω suadet, ne sacerdolum impudentissimum ω ipisis canat, est autem κω in lingua Ægyptiaca nihil aliud nisi vox lugentis, sicuti *Ioh* vox intensè gaudentis, dum per continuos gemitus, & lachrymas ad dilecti præsentiam, & intuitivam fruitionem aspirant, dum omnia hujus mundi arbitrantur ut stercora, dummodo Christum lucrifaciant, iuxta illud cœlestis magistri. *Sed quia hec locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum, sed tristitia vestra convertetur in gaudium,* videlicet ubi post ærumnosam hujus vitæ usuram veræ, & æternæ beatitudinis centrum fueritis consecuti.

Kalendæ. Per *Kalendas* intelligit vocationem ad statum religiosum ex sacerdotali conversatione: dicebatur autem *Kalenda*, eo quod *Kalendis* mensium, sive prima die uniuscujusque mensis memoria hujus tam insignis beneficij celebraretur, quam consuetudinem adhuc in Ægyptiacis monasteriis vigere audio, vocaque T, eo quod hujusmodi vocatio, salutis, quam T notat, pignus quoddam, & signaculum sit, quo filii DEI, & commensales Christi distinguerentur à filiis tenebrarum mundi hujus. Per H *heta* autem Pascha illud intelligit, quo in regno cœlorum amici DEI

edent, & bibent super mensam Christi, *Sect. I.* replebunturque ab ubertate domus DEI, & torrente voluptatis potabuntur, videlicet in beatissimis illis æternitatis atriis.

Atque hæc sunt, quæ breviter lectori circa mysticas literas S. Pachomii indicare volui, certè ipsa genuina verba libenter hoc loco apponem. Verùm cum plura eæ præsupponant ad mysticum alphabetum, characterumque arcanorum rationes spectantia, quam ut hoc loco, ubi quantum fieri potest succincti esse conamur, pro temporis angustia tractari queant, ne res ex se, & sua natura obscuras coactâ quâdam brevitate majori caligine involveremus, ea consultius Oedipo illi nostro fido ænigmatum interpreti reservare visum est, ubi absconditos harum epistolarum thesauros DEI gratia non integrè eruturos confidimus.

De literis igitur nunc ad ipsam lingue Coptæ, quam *Coptitarum* transeamus, de cuius etymo cum satis superque in *Prodromo* tractatum sit, id tantum breviter hoc loco discutiendum restat. Utrum lingua Græca ab ipsis *Ægyptiis* processerit, utrum non? Certe literas ab *Ægyptiis* primum per *Cadmus* ad *Græcos* translatas, ex *Herodoto* in *Terpsichore* & *Timone* patet, unde & consensus ille vetustissimus totius *Græciae* satis convincit literas à *Cadmo* *Græcos* accepisse, neque causa est, cur rem tam manifestam, aut negemus, aut *Tzetzæ* neganti assentiamur, qui dupli argumento probare nititur, *Græcos* ante *Cadmus* literas habuisse priores, quod oraculum redditum fuerit *Cadmo*. Altero arguento, quod *Bellerophon* antiquior *Cadmo* scriptas tabellas de sua cæde attulit, utrumque argumentum futile est, & à Poëtis utrumque fictum.

Quare Cadmææ literæ vocatæ, si *Cadmo* auctori acceptæ non referuntur? Et si *Cadmus* auctor est, aut saltem primus doctor, & index earum in *Græcia*, quo-

Cap. IX. quomodo ante *Cadmus* literas habuere *Græci*, cùm vetustiores nusquam repertæ sint in veterum monumentis, quam ea, quæ *καδμεῖα γραμματα* vocabantur, quibus omnibus subscribit *Clemens Alexandrinus* *libr. I. Strom.* Unde etiam *Herodotus* scribit litteras fuisse vocatas *Phœnicias*: fuisse autem *Quo tempore Cadmus & Phœnicem Ägyptios S. Hieronimus testatur temporibus videlicet græcis tradidit. Josue, Cadmus, una cum fratre Phœnicie Thebis Ägyptiorum, unde oriundi erant, in *Syriam* profectum fuisse, ut verisimile sit tempore *Othonielis* è *Phœnicia* in *Græciam* venisse, atque ibi in memoriam *Thebarum Ägyptiarum*, *Thebas* *Bœotias* condidisse, relictæ fratris *Phœnici Phœnicia*, à quo & nomen obtinuit. Ägyptii autem viri literas alias, quām quas à puero in Ägypto dicerant tradere non potuere. *Cadmus* igitur fuisse primum illum, qui *Græcos* literis Ägyptiis perfectè imbuit, nulli dubium esse debet. Fuisse autem ante *Cadmus* semen quoddam, seu rudimentum aliquod harum literarum, non tamen à *Palamede*, aut *Bellerophonte*, ut multi perperam conjiciunt, sed à primo *Atheniensium* Rege *Cecrope* jactum (unde fabula postea emiserit literas *Græcos* habuisse ante *Cadmus*) verisimile est, siquidem *Cecrops* & ipse Ägyptius, *Cadmo* uno ferè sèculo antiquior & *Moysi*, teste *Eusebio*, σύγχρονος, ideo *Tzetza* teste διφυής dictus fuit, quod *Græcam* & Ägyptiacam linguam ex æquo calleret, hunc etiam βγλαρέων ex Ägypto in *Græciam*, una cum aliis ceremoniis translatisse, auctor est *Pausanias*, de quo & *Tzetzes* ita canit.*

Cecrops *τείλασσος* *& altitudo ejus.* *Primus omnium in Attica Cecrops Rex, & primus qui vocatur διφυής, eo quod magnitudinem virorum duorum in longum haberet, & quod Græcæ, & Ägyptiacæ linguae peritus esset.*

Literas igitur *Græcas* ab Ägyptiis primum profectas, ex dictis pareret, de

quibus in *Oedipo* fusissime. Utrum autem lingua *Græca* quoque ab Ägyptia processerit, merito quispiam dubitare posset, affirmativam in *Prodromo capite 4* afferueram. Verùm quotidiana experientia instructior tandem comperi, Lingua Copta, exceptis literis nullam alioquin cum Græca affinitatem habent. quibus in Oedipo fusissime. Utrum autem lingua *Græca* quoque ab Ägyptia processerit, merito quispiam dubitare posset, affirmativam in *Prodromo capite 4* afferueram. Verùm quotidiana experientia instructior tandem comperi, Lingua Copta, exceptis literis nullam alioquin cum Græca affinitatem habent. num colligere licuit, habere, neque nos movere debent vocabula ἐλληνικὴ σημὸν redolentia, vocesque Græcanicæ passim in lexico occurrentes. Siquidem hujusmodi vocum cum Copticis vocabulis commitionem primum *Alexandri Magni*, & reliquorum ex *Ptolemaica* stirpe prodeuntium *Regum Ägypto* potiuntur temporibus, ex frequenti, quod ipsis cum Græcis ultrò, citroque commeantibus trecentorum & amplius annorum spatio intercedebat commercio contigisse, in *Oedipo* fusè doceimus, & *Coptitæ* circa id à me consulti id ipsum affirmant.

Non itaque verba mea in *Prodromo Coto* hoc sensu intelligi velim, quasi afferam, *Græcam* linguam ad Ägyptiam eà se ratione habere, ut *Chaldaea*. v. g. lingua ad *Hebræam*, aut *Italica* ad *Latinam*, sicuti quidam opinati sunt, quarum hanc *Latinæ*, illam *Hebraicæ* linguæ filiam esse, nemo nisi dictarum linguarum imperitus inficiabitur: non enim sentio *Græcam* ab Ägyptia originem suam immediate traxisse, multò minus *Græcam* linguam, Ägyptiam corruptam dicendam arbitror. Sed totam similitudinem utriusque ad invicem ex vocum commitione, ut dixi contigisse, is noverit, qui unam cum altera ἀκεραιεσέρως contulerit. Possunt enim aliquæ linguæ iisdem vocibus alteri linguæ applicatis uti, etiamsi ipsæ quoad substantiam toto, ut aiunt, cœlo discrepent: ita *Germanica* multas voces *Latinas*, *Italicas*, *Gallicas* suis interserit. *Latina* quoque *Græca* vocabula libens suscipit,

Cap. IX. cipit, cum tamen utraque diversissima sit ab iis linguis, à quibus mutuantur, quæ fusiùs alibi tractata reperies. Quin & lingua *Copta* non *Græcis* tantum vocabulis, sed & *Latinis*, & *Arabicis*, *Hebraicis*, *Samaritanisque*, ex vicinarium, ut reor, nationum consortio utitur, quæ omnia Lexicon hoc nostrum per sequentia paradigmata declarat.

Ab Hebræis mutuatæ hæ Coptæ voces.

חָמֵר	Ghomer.	πίκορος
שְׁפַל	Siclus.	σεκλός
כָּר	Corus,	πίκορος
כוֹר	Regio.	χωρά
תִּימָן	Auster.	τελεεών

A Samaritanis hæ mutuo acceptæ.

תְּבִזֵּבֶן	Creavit.	τεταγέζ
נְבָלָם	Nablam.	νεβλαμ
לְבָנָה	Libra.	λευτρά
בָּתָה	Bathus.	πιθατος

A Latinis sequentes.

πίστος	Dux.
πιπρεταριον	Prætorium.
πικοριτार	Procurator.
τζελλή	Cella.
κασ्टρον	Castrum.
πίκελλα	Scala.
πιτούευς	Tomus.
πίχαρτος	Charta.
εργανारा	Centenarius.
σταρεलλος	Cartallus.
ταρδο	Pavo.
πιτορियον	Codex rationum.

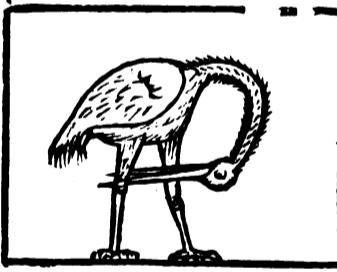
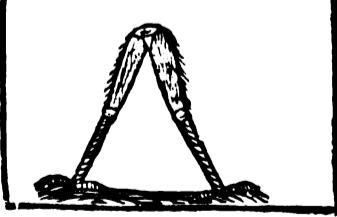
Et sic de cæteris quam plurimis, quæ in hoc opere passim occurserunt, statuendum est. Manet igitur, linguam *Ægyptiam* excepto charactere toto cœ-

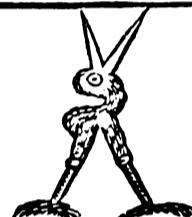
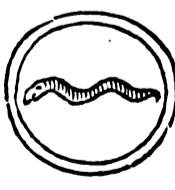
lo à *Græca* diversam esse. Restat hoc *Sect. I.* loco dilucidandum, quomodo hæc lingua apud solos *Coptas* manerit, contigit id èa, quæ sequitur, relatione *Coptitarum*. Linguam *Coptam* vide- licet maximè floruisse tempore *Sestris*, id est *Sesostris* Regis *Ægypti*, eam ve- rò declinasse in occasum post *Cambysis*, uti in universam *Ægyptum* sibi sub- jugatam, ita & in antiquitatum, literarumque monumenta fævientis ty- rannidem, atque hanc fuisse primam cladem. Altera clades, quæ ab homi- num memoria eam pænè abolevit, fuit *Græcorum* in *Ægyptios* imperium, no- bilissimæque bibliothecæ *Alexandrina* per incendium omnibus sæculis deplo- randum interitus, quo præstantissimo- rum lingua *Copta* conscriptorum codi- cum, innumera perierunt exemplaria, nec quicquam remansit deinde, nisi paucula inter sacerdotes, & patriorum rituum seftatores quædam veluti assu- menta ex tam celebri naufragio reli- eta. Deficientibus verò paulatim sa- cerdotibus, ritibusque *Ægyptiis*, ita quoque hæc lingua paulatim defecit, ut vix ejusdem vestigium amplius su- peresse videretur, donec post salutife- rum Christi adyentum gentiles *Ægyptii* luce sacri euangeli illustrati, reli- ctas veluti tabulas, patriæ inquam lin- guæ fragmenta colligentes, ut potue- runt in integrum, ne lingua primæva, ac tot, tantisque sapientiæ notis insig- nita prorsus pessum iret, restituere co- nati sunt, quam & in album doctrina- lium idiomatum referentes, ea in sa- cris ecclesiasticisque codicibus conscri- bendis imposterum usi sunt. Cur verò solam *Coptam*, non *Arabicam*, aut *Græ- cam* in sacrorum usum reservaverint, causa fuit, partim summa erga patrium idioma affeçcio partim ut hac lingua nativa ecclesia *Ægyptiaca* à cæteris ec- clesiis Orientalium veluti notâ quâ- dam distingueretur, neve Christianæ fidei mysteria, ab infidelibus contami- naren-

Cap. IX. narentur, ea sub lingua propria consultò abdere visum fuit. Quod & Syros Maronitas in hunc diem charactere suo *Karsuni* facere notius est, quam dici debeat. Porrò utrum hodiernà die priscorum adhuc codices, veteri hac lingua de profana literatura tractantes supersint, meritò quispiam dubitare posset, certè uti nulla res me tam dubium perplexumque tenuit, quam hoc ipsum, ita nihil majori quoque curà, & diligentia inquisivisse me memini, quo æstuantis ingenii fluctuatione id tandem consecutus videor, ut curioso lectori aliquid jam certi me adferre posse confidam. Nam hujusmodi veterum vetere linguâ conscriptorum codicis exemplaria in *Ægypto* adhuc superesse, præterquam quod frequenti cum *Ægyptiis* commercio mihi innotuerit, vel ipsa Scala magna sat superque testatur, in quo omnium rerum ad Theologiam, Medicinam, Physicam, Metaphysicam, aliarumque arrium, ac scientiarum professionem

spectantes nomenclaturæ scitissime uti *Sect. I.* proponuntur, ita eos non ab *Coptitis* ex cogitatas, sed ex ipsis veterum auctorum authographis excerptas certius est, quam dici debeat. Quin & catalogus paucorum quorundam, una cum catalogo patriarcharum, è celebrioribus *Ægypti* potissimum ex *Medraſe Cayri* Bibliophylacio, extractus, & *Romam* à *Peirescio* ante 7 circiter annos transmissus sufficienter declarat. Verùm ut curiosis antiquitatum studiosis aliquam ad inaccessos hujusmodi librorum thesauros inquirendos occasionem præberem, eorum titulos à me è *Copto* traductos in *Prodromo Copto* consideret. Auctorum ut plerumque in Orientalium monumentis fieri consuevit (est enim proprium *Coptitarum* prophonorū auctorum nominā silere) nomina non inventi adjuncta, sed librorum titulos tantum, ut de quibus singuli tractant, lectori innotesceret, excerptos, quos citato loco vide. Jam *Copticum* alphabetum, commune & myſticum describamus.

*Primæva literarum Ægyptiarum fabrica, & institutio facta
à Tauto sive Mercurio Trismegisto.*

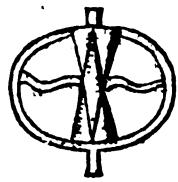
Charakter Zoographus.	Figura literarum vulgaris.	Græcorum ad eas affinitas.
I.		
II.		
III.		

		Sect. I.
IV.		γ Processus inferiorum ad superiora symbolum est.
V.		ο ΩΦΩ dicitur, id est Mundi Dominus.
VI.		λ λεβως dicitur, Processus superiorum ad inferiora.
VII.		X Processus animæ mundi ανω Κ νατω.
VIII. IX.		Ϲ Lunæ symbolum. □ ϖ O magnum.
X.		σ σεες dicitur, id est Visio.
XI.		B βαιεεν dicitur, id est, Fœcunditas.
XII.		ζ ζεεες dicitur, id est, Vita.
XIII.		Θ θεες dicitur, id est, Litera Thoth.
		XIV.

Cap. IX.

Sect. I.

XIV.

Φ
φελο
dicitur, id est,
Amor.

Φ Φ

X V.

αε
αειν
Aqua, litera est
Κυειολογικη Γενδαλο.

M μι

X VI.

Ξ
ξανθατι
dicitur, id est,
Catena.

Ξ ξι

X VII.

N

N
Litera, idem est, ac pro-
cessus rerum elemen-
tarium, αιρω Κ πατω,
sive vegetabilium processus.

N νι

X VIII.

P

P
κυειολογικη αεραγο.
Figura desumpta ex har-
pagone, quo Osiris cor-
pus ex undis extractum.

P ρω

X IX.

ο Sol.

σ Luna.

Signa κυειολογικα.

Ο

Σ

XX.

T
Litera Thoth sive Tauti
DEI, id est Mercurii.
Thau Hebræorum.

T

Primus itaque character seu lite-
ra, ex divaricatione pedum *Ibidis*, &
rostro ejusdem transversim inserto, in-
venta, Αγαθὸς Δαιμων dicebatur, id
est, *bonus demon*, initialibus literis sub
una comprehensis: hic enim præter
dictarum vocum capitales, ut dixi, li-
teras ejus quoque portionis figuram,
quam Δ passim sive ξελαττι Co-
pticè, hoc est, *bonum agrum* vocant,
exprimit; atque hujus generis litera-

rum, ut plurimum ex tribus, vel per-
se, vel papyri ramusculis sive thyrsis,
in figuram primæ literæ alphabeti-
cæ, quam sic exhibebant, adaptatis
compositam in solemnitatibus Coma-
siarum Deorum statutis, ac potissimum
Mercurio Ιεμόρφῳ, ex cuius avis fi-
gura inventa erat, præferebatur, quam
& Hieralpham vocabant, sed jam sin-
gulas alphabeti hieroglyphici literas
subiungamus.

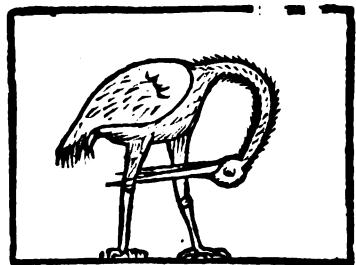
Z 2

I. Hic

A

Cap. IX.

I.

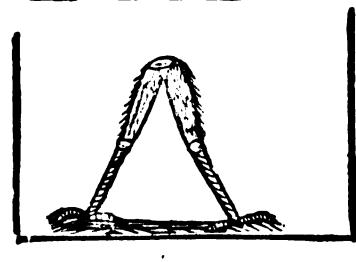
Hic character idem significat, quod Α' γαθὸς Δαΐ- Sect. I.
 $\mu\omega\nu$, id est, *bonus genius*, & componitur ex initialibus literis Α & Δ. Si enim producitur Δ litera, fiet A, quod in se monogrammaticè continet A & Δ, inveniatur autem hæc litera hieroglyphica in omnibus ferè *Ægyptiacis* inscriptionibus, potissimum in *Obelisco Barberino*, *Lateranensi*, *Flaminio*, *Mahutæo*, *Mediceo*, ut infrà suis locis dicetur, quam & Hieralpham imposterum vocabimus.

II.

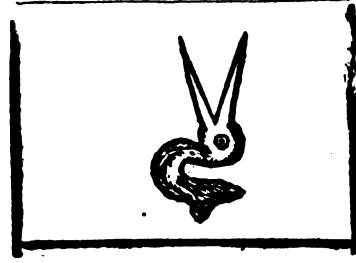
Hic character *Ægyptiacè* ~~εγενετικός~~, id est *Norma*, dicitur, & proprie *gamma* Græcorum literam exprimit, quo quidem hieroglyphicè nihil aliud indicatur, quam symmetria rerum hujus universi; unde mundi sensibilis moderatoris Hori manibus passim insertus spectatur: quemadmodum enim *normā*, sive *gnomone*, omnia justâ mensurâ & proportione disponuntur in *Architectonicis* operationibus, ita universi genius in mundi sensibilis fabrica, omnibus justam dat proportionem, mensuram, pondus.

III.

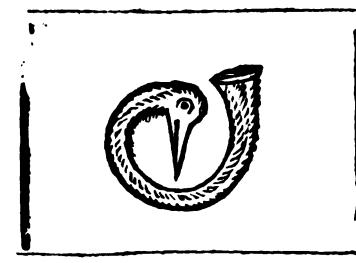
Character hic ~~εγενετικός~~ dicitur, id est, *bonus ager*, & eam *Ægypti* partem, quam Δέλτα vocant, indicat; quia ea regio præ omnibus aliis *Ægypti* provinciis, tum maximè salubris, tum rerum omnium humano generi necessiarum ferax est, ex *Ibidis* ibidem passim stabulantis incessu inventus: quia verò bonorum omnium ubertas à suprēmis potentiis influitur in hæc inferiora, aptè eam per pyramidalem, elementum ex di varicatione *Ibidis* pedum inventum, exprimebant.

IV.

Ibis aperturâ rostri, quam instrumentum circini dixerunt, occasionem ipsis præbuit inveniendi literam Y, quo charactere processum inferiorum ad superiora rectè indicabant, à centro nimirum ad circumferentiam; *Ibis* enim dum unâ rostri parte in arena infixa, alterius circumductione nescio quid circulare in arena relinqueret, uti in animalium observandis actionibus studiosissimi, ita & circini instrumentum, & centri ad circumferentiam motus occasionem inde ipsis repérisse, mirum non est.

V.

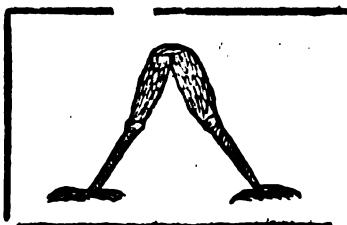

Character hic ~~εγενετικός~~ dicitur, quod *Ægyptiacè* idem est, ac *Dominus Orbis*, æquivalet *Græcorum* O micron: ex *Ibide* pariter emanavit. *Ibis* siquidem subinde collum ita torquet, ut circulum imitari videatur; quod cùm notarent *Ægyptii*, à Mercurio in *Ibin* transformato, de insigni quopiam mysterio se moneri, superstitionis persuadebant, ac proinè ipsi ~~εγενετικός~~ nomen impo fuerunt, quod idem est, ac *Mundi Dominus*: alludit ad hoc *Plutarchus lib. de Osiride & Iside*, dum nomen *Omphis* (verius dices *Ophita*) explicat.

VI. Hæc

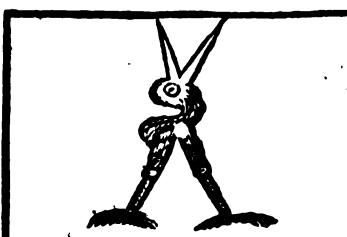
Cap. IX.

VI.

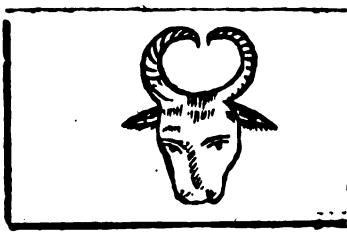
Hæc litera *Ægyptiis λαβάς* dicitur, & præcedenti *Sect. I.* opposita est, sicut enim præcedens processum inferiorum ad superiora, ita hæc superiorum ad inferiora processum indicat. Constituitur autem ex divaricatione pedum *Iidis*, ex qua *Ægyptii* primùm *Ægyptiaci* cubiti, uti in *Mechanica* diximus, mensuram in arena progressu *Iidis* impressam invenerunt, quæ suo loco pulchrè ex variis auctoribus probavimus. Invenitur autem passim hoc signum inter hieroglyphica, ut suo loco dicetur, respondetque hæc litera τὸ λαμέδα *Græcorum* & *Coptitarum*.

VII.

Ex binis præcedentibus literis nascitur composita litera decadica, sive verius decussis, quâ *Ægyptii* processum animæ Mundi ἄρω Κατω expresserunt, ex *Iidis* gestibus pariter inventa; *Ibis* enim divaricatis pedibus consistens, & aperto rostro, & collo dorso innitente, dum aperto ore crepitat, hanc figuram exprimit. Vide quæ de hoc numero hieroglyphico fusiùs differuimus in *Arithmetica hieroglyphica*. Respondet autem hæc litera τὸ χ *Græcorum* aut *Latinorum* X.

VIII.

Bovis caput exprimit hic character, & *Ægyptiis* idem significat ac litera τὸ, quamquam nonnulli quoque hanc literam pro ω vel ε accipiant; *Ægyptiorum* tamen sententiae verius standum existimo, cum ad caput *Bovis* cornutum litera τὸ propiùs accedat. Notat autem conjunctionem *Solis* & *Lunæ*, ita quidem, ut caput *Bovis Solem*, cornua verò *Lunam* significant. Verum cùm de his passim toto hoc opere dictum sit, ad loca propria lectorem remittimus.

IX.

Hic character στεεα dicitur, id est, *Vifio*, & respondet literæ *Coptitarum* στ, & τὸ Σ *Græcorum* ex capite Accipitrīs fuit inventus, qui cum acutissimi visus sit, rectè literam hanc isti Numini, quod visu omnia mundi receptacula penetraret, id est, *Soli* consecrarent. *Sol* enim diffusionē radiorū omnia fovet, animat, conservat juxta illud: ἦλιος δὲ πάντες ἐφορᾶς, καὶ πάντες ἐπακύεις.

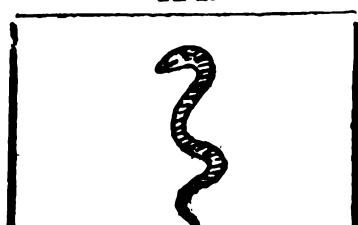
Cap. IX.

X.

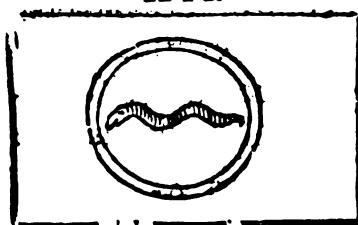
Character hic Ægyptiacè **ꝝ** dicitur, id est, *Fœ-Sæt. I. cunditas*; est enim ex *Arietis* capite, quod *Amun* vocant, deductus, qui cum fœcunditatis symbolum sit, re-*ète* is capite *Arietis* cornibus in **B** literam tortis exhibetur. Unde & colligo hoc nomen **B** **ꝝ** compositum esse, ex **B** videlicet & **ꝝ**, quasi dices, **B** litera Ammonis. Veram de hisce vide, quæ in proprio Hierogrammatismo *Obelisci Pamphili* fusus egimus.

XI.

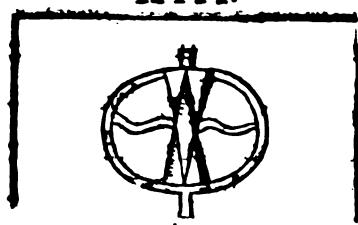
Hic character Ægyptiacè **ꝝ**, id est, *Vita* dicitur, nam uti in Hierogrammatismo Serpentis docui-*mus*, fuit Ægyptiis Serpens symbolum vitæ: unde mi-*rum* non est, ex Serpentis tortuoso corpore hanc ori-*ginem* suam traxisse; sed de hoc vide citatum locum.

XII.

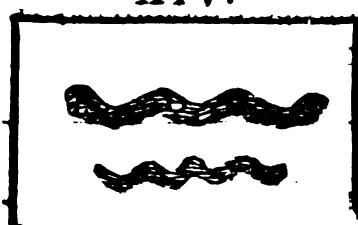
Hic character Ægyptiis **ꝝ** id est, litera *Tau-
ti* dicitur, & hieroglyphicè nihil aliud significat, quām
vitam mundi, quam Serpens circulo inclusus notat. Spe-*ctatur* autem hujusmodi hieroglyphicum passim in *O-
beliscis*, cæterisque monumentis Ægyptiacis, uti suis lo-*cis* ostendemus.

XIII.

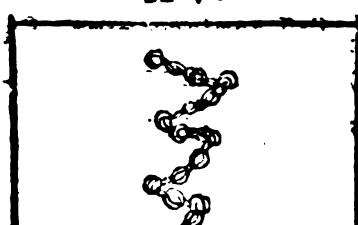
Ex præcedenti charactere natus est præsens charac-*ter*, quem Ægyptiū **ꝝ** id est, *Amorem* vocant, o-*stendit* enim, omnia mundi membra, per vitam univer-*salem*, amore connecti; unde & Sphæra amoris indig-*tatur*, de qua pluribus tum in *Obelisco Pamphilio*, tum in *Prodromo*, aliisque hujus Operis locis egimus.

XIV.

Hic character Ægyptiis **ꝝ** id est, *Aqua* dicitur,
quia fluxum aquæ exprimit, atque adeo *κυριολεγαὶ*
τοῦ ὑδατοῦ σύμβολον est, responderetque M *Copti-
rum*, *Græcorum*, *Latinorumque*, quo inter hieroglyphi-*ca* nihil occurrit frequentius.

XV.

Hic character Ægyptiis **ꝝ** id est, *Catena* di-*citur*, eo quod Catenam circulis connexam exprimat,
& est *κυριολεγαῖς τοῖς θεῶν σύμβολον*, uti
Psellos in *Zoroastreæ Philosophiaæ* expositione docet, &
responderet Græcorum **ξ**.

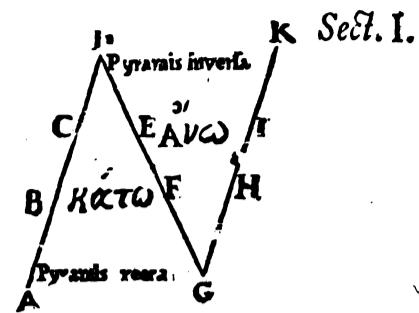
XVI.

Cap. IX.

XVI.

Hæc litera idem est ac rerum elementarium processus $\alpha\nu\omega \kappa\alpha\tau\omega$, quam figuram, cùm folio 387 *Obel. Pamph.* amplè exposuerimus, supervacaneum esse ratus sum, iis hic diutiùs immorari.

Sect. I.

XVII.

Kυειολογικὸν τὸ ἀξπαγῷ σύμβολον est, ideò & harpagonis figura descripta fuit, quo *Osiris* corpus à *Typhone* in fluente Nili conjectum, ab *Isi* extractum fuit, frequentissimumque est inter hieroglyphica, & *p Coptum*, *Græcumque* exprimit. Quare hæc de eo pauca sufficient.

XVIII.

Hæ duæ literæ *κυειολογικὰ τὸ ἥλιός, καὶ τὸ σεληνίς σύμβολα*, quid repræsentent, ex ipsorum figuris cognoscitur, nimirum *Solem & Lunam*, & eadem sunt, ac **D** & **C** *Coptiticæ literæ*. Videntur hæc literæ in pervetusto fragmento ab immortalis memorie viro *Nicolao Pereiscio* transmesso, quod hic apponam, ubi vides quatuor statuas serpenti in circulum contorto inclusas, cum characteribus **Φ**, & figura in medio **|O|C|** quæ tametsi in *Supplemento Prodromi*, & *Obelisco Pamphilio* exposuerimus, ea tamen hoc loco veluti proprio uberiùs expōnenda duximus.

XIX.

Litera **¶** id est, *Thoth* seu *Mercurii* dicitur, & **T** *Hebræorum*, *Græcorumque* **T** exactè respondet, de quo integro tractatu vide *Obeliscum Pamphilium*; ut proinde superfluum sit de eodem fusius hīc agere.

Atque hæ sunt 22 literæ, quarum in conscribendis, consignandisque rebus ad commune hominum commercium pertinentibus usus erat, quæ & simul hieroglyphicis inscriptionibus serviebant. Ex quibus manifestè patet, literas has, utpote quæ mysteriosâ quādam structurâ constabant, hieroglyphi-

corum quoque usum habuisse, atque iisdem nomina integra concinnata hieroglyphicis inscriptionibus inseruisse, quæ uti in *Obelisco Pamphilio* fol. 147 ubertim probata sunt, & in sequentibus interpretationibus suo loco, & tempore demonstraturi sumus, sic eadem hoc loco iterare supervacaneum duximus.

CA-

C A P U T X.

De lingua Phœnicia, una ex linguis primigeniis.

Phœnicia regio fuit, & nunc est, quæ montis Libani occiduam plagam, Tripolim, Sidonem, Tyrum, Berrhœam, comprehendit. Dicta fuit Phœnicia à Phœnico, fratre Cadmi, qui colonias novas quæsitiuri, in hunc maris tractum ex Ægypto, (erant enim natione Ægyptii, ut in præcedentibus docuimus) appulerunt: & Phœnix quidem, operum magnitudine clarus, & ingenii perspicacissimi sagacitate, uti omnium Aramaeorum, Chananeorumque oculos in admirationem trahebat, ita quoque rerum potitus dominio, principem se totius nationis constituit; à cuius nomine regio postea Phœnicia appellationem apud posteros sortita fuit. *Cadmus* verò frater ejus, relicto dominio fratri suo Phœnici, novam in Ioniam, sive Græciam, coloniam molitus, iis characteres, literasque, quas secum ex Ægypto attulerat, primus communicavit, quæ deinde Copticæ nominatae sunt, vel ut Græci dicunt, καδμιαὶ γεγραπται. Sed hæc uti in aliis operibus meis, Supplemento Prodromi, Oedipo, & Obelisco Pamphilio, uti & in hoc præsenti opere ubertim egimus, ita ea diffusiùs describere, supervacaneum censui. Restat itaque solùm hoc loco demonstranda differentia inter Phœnicias, Coptas, Græcas, & Samaritanas literas; et si enim paucos me legisse meminermi, qui de hujusmodi abstruso literaturæ negotio nodum difficultatis attigerint, atque adeò confusi in tanto antiquitatis labyrintho, veritati non congrua protulerint; mearum partium esse ratus sum, difficultatem dissolvere; & quoad fieri potest, rem dilucidare. Difficultas itaque in hoc constitit, quod nonnulli Phœnicias, & Samari-

itanas literas, easdem prorsus esse sibi persuadeant, atque unà easdem cum Chananeorum lingua & literis confundant; atque adeò ex multiplici auctoritate veterum id comprobare se posse putant, in quibus utrum punctum difficultatis tangant, tum videbitur, ubi priùs dictas veterum scriptorum auctoritates, ad veritatem confirmandam ab iis adductas, ad incudem reduxerimus.

Josephi, inquiunt, & S. Hieronymi sententia maxime favet Græcorum celeberrima illa traditio, *Cadmus* è Phœnicia literas primùm in Græciam attulisse, literasque Græcas majusculas, quibus solis olim utebantur tam Græci, quam Latini, esse Phœnicias, quibus postmodum Græci quasdam addiderunt, ut linguæ suæ naturalem pronunciationem iis exprimerent, atque excollerent. Id lib. 2. testatur Herodus græcorum historicorum antiquissimus, dum Phœnices, inquit, qui cum Cadmo advenerunt, &c. cum alias multas doctrinas in Græciam introduxere, tum verò literas, quæ apud Græcos, ut mihi videtur, antea non fuerant: primæ quidem illæ extiterunt, quibus omnes Phœnices utuntur: progressu verò temporis unà cum sono mutaverunt modulum pristinum. Hoc autem potissimum probat ex antiquis inscriptionibus superstibus. Quin ipse vidi apud Thebas Bœotias in Ismenii Apollinis templo literas Cadmæas in tripodiis quibusdam incisas, magna ex parte consimiles Ionicis. Refert Herodotus eodem loco tres ejusmodi inscriptiones. Eadem Plinii sententia lib. VII. cap. 56. & Aristotelis referente Plinio. Idem etiam paucis verbis lib. V. cap. 12. Ipsa gens Phœnicum in gloria magna literarum inventa.

Cap. X. ventionis, & syderum, navaliumque, & bellicarum artium. Tacitus Annal. lib. II. *Fama est, Cadmum classe Phœnicum vectum, rudibus adhuc Græcorum populis artis ejus (literarum) auctorem fuisse.*

Josephus initio lib. I. contra Appionem testatur, Græcorum historicos, qui sibi metipis literarum usum quam vetustissimum vendicare volunt, eum à Phœnicibus & Cadmo repeteret. Hoc refert Eusebius, & probat lib. X. cap. 7. de præparat. Euangelica. Idem quoque testatur Appion Grammaticus, acerimus Judæorum hostis: Qui literarum, inquit, formam, & rationem tradidit Cadmus, non nisi multis post ætatis pervenit in Bœotiam, ut ex eo refert idem Eusebius, ejusdem libri cap. 11. & 12. Aliud citat ex eodem Appione testimonium S. Irenæus lib. I. cap. 12. Græci se à Cadmo primùm sex & decem literas accepisse confitentur, ac postea temporis progressu nunc aspiratas, nunc duplices invenerint. Postremum verò omnium Palamedem longas adjecisse tradunt. Clemens Alexand. Stromat. lib. I. paulò ante medium: Cadmus literarum apud Græcos inventor, Phœnicius erat ὄθεν καὶ Φοινίκη τὰ γράμματα Ηερόλογος κακλῆς γερίφει. Hoc Ephori testimonio confirmat Diodorus Siculus, initio, lib. 3. dum ex quodam antiquo historico refert, Cadmum primūm literas in Graciā è Phœnicia detulisse, & hinc vulgo dictas esse Phœnicias, atque etiam Pelasgicas, eò quod primi Pelasgi iis sint usi. Hinc Timon antiquus Poëta φοινικὰ σήματα καίδυον. Idem Hesychius in voce φαινίκη, & Smidas in eadem dictione, & in Cadmo Quintus Curtius lib. 4. de Tyriis: Hæc gens literas prima, aut docuit, aut didicit. Hisce astipulatur Morinus in opusculo Hebræo-Samaritico. Si fileret, inquit, historia, idem evidenter demonstraretur tam ex ipsis literarum nominibus,

bus, quæ Syriaca sunt, quam ex ipso Sect. I. literarum ordine, qui est utrisque unus & idem. Hoc autem de literis majoribus intelligendum est, quæ antiquitus tantum usurabantur, non autem de minoribus, quæ celeris scriptio causa postmodum inventæ sunt. Quidquid sit, de istius inventionis tempore, experientia certum est, omnes marmoreas inscriptiones literis majusculis esse insculptas: præreua codices omnes ante mille annos iisdem quoque characteribus esse descriptos, innvari quoque nonnullos hoc tempore posteriores. Hoc passim testantur Antiquarii viri docti, Muret. in Epist. 40. Senecæ; Lipsius cap. de pronunciat: Linguæ Latinæ; Leo Allatius, animadvers. in Antiquit. Etruscas. Vidimus ejusmodi nonnullos Romæ in bibliotheca Vaticana, Parisiis in Regia, aliisque bibliothecis.

Verum Josephus Scaliger Animadversionibus in Chronicon Eusebii post notam M DC XVII. ulterius progreditur. Scribit enim alphabetum Samaritanum idem esse quod Phœnicium; ideo affinitatibus antiquas Ionum literas, Samaritanas fuisse, idque demonstrat ex duabus antiquis columnis in Via Appia effossis, indeque in hortos Farnefianos deportatis, in quibus literæ Ionica veteres sunt incise, anno Urbis conditæ 441. Ex illa inscriptione alphabetum construit, quod columnatim opponit alphabeto Samaritano, Græco hodierno, & Latino, ut loco citato quisque conspicere potest. Ex literarum istarum oculari comparatione colligit, Græcas ex Samaritanis ortas, & è Græcis Latinas. Latinas literas è Græcis ortas esse, planè certa est. Hoc affirmit Tacitus Annal. II. Formæ literis latinis quæ veterrimis Græcorum, sive Etruscos. ea Demaratus Corinthius docuerit, sive Evander Aborigenes; ambo enim Græci erant. Plinius id αὐτοψίᾳ demonstrat lib. VII. cap. 58. Veteres literas græcas fuisse easdem penè, quæ nunc sunt

Cap. X. sunt latinæ, indicio erit Delphica tabula antiqui æris, quæ est hodie in palatio, dono principum Minervæ dicata. Ideo paulò antè dixerat : *Gentium consensus tacitus primus omnium conspiravit*, ut Ionum literis uterentur. Nec quis hoc diffiteri potest, cùm oculi sint hujus rei testes. Majusculæ enim *Latinorum* literæ *Græcis* majusculis sunt similimæ. Hisce respondet *Morinus*, plurimum dubius, & anceps, *Scaligeri* tamen placito perperam adhære videtur, sic enim dicit. At non ita certum est, characteres *Samaritanos* esse *Phœnicios*, neque tanta est similitudo *Græcorum* cum *Samaritanis*, ut ex ea sola colligi possit, ut vult *Scaliger*, characterem *Samariticum*, & *Phœnicium* esse eundem ; ea tamen est, quæ meo judicio rem probabilem reddit, & multò probabiliorem, si consideremus id, quod omnes confitentur, ante primum templi excidium, *Israëlitarum* omnium, hoc est, *Judæorum*, & *Samaritanorum* eundem fuisse characterem, eumque fuisse, qui nunc dicitur *Samaritanus*. Nam cum undique *Tyri* & *Sidonii* ab *Israëlitis* circumdarentur, angustumque admodum esset eorum territorium, nec ex eo, nisi per *Israëlitarum* regionem excedere possent, nec illud ingredi, probabile est, omnes eorum charactere usos, si ve ab *Israëlitis* *Phœnices*, & *Chananæi*, illum acceperint docente eos *Abrahamo*, sive *Israëlite* à *Chananæis*, quod multò probabilius existimo. Hoc etiam suaderi potest *Charilli* antiquissimi Poëtæ testimonio, quod referunt *Josephus lib. I. contra Appionem*, & *Eusebius lib. IX. de præparat. Euangel.* qui de *Judæis* verba faciens, ait, eos linguâ loqui *Phœnicia*.

Γλῶσσαν μὴ φοίνισσαν δύποδομάπον
ἀφεύθες.

Hoc admodum probabiliter confirmatur. *Sect. I.* ri potest ex eo, quod scribit S. Augustin. in expositione inchoata Epist. ad Rom. ante medium : *Interrogati rustici nostri, quid sint*, Punicè respondentes *Chananæi*, corruptâ scilicet, sicut in talibus solet, unâ literâ, quid aliud respondent, quam *Chananæi*. *Phœnices* se *Chananæos* indigitabant, hocque erat ipsis tam consuetum, ut *Phœnices* rusticæ se ipsis non aliter vocarent, quam *Chananæos*. Qui igitur erant *Græcis* & *Latinis* *Phœnices*, sibi erant *Chananæi*. Unde ibidem S. Augustin. *Chananæa enim, hoc est, Punicæ mulier de finibus Tyri & Sidonis egresa &c.*

Testimonio S. Augustini planè conforme est, quod refert Procopius lib. II. de *Bello Vandalico*, duas suo tempore superfluisse columnas in urbe *Tingitana*, quibus inscriptum erat linguâ, & charactere *Phœnicius*. *Nos fugimus à facie Jesu prædonis filii Nave*. *Phœnices* igitur erant, & regione, & linguâ & nomine *Chananæi* : quis dubitabit & charactere? Videtur *Morinus* in ea-
In opusculo Hebreo-Samaritano. dem sententia esse cum *Scaligero*, sed fallitur.

Sed dimissa hac quæstione *Phœnicios* characteres fuisse *Samaritanos*, quam præcedentia testimonia certò confirmare videntur, assumamus quod tam efficacibus & antiquis argumentis demonstratum est, quodque communis fama ab ultima antiquitate in hunc usque diem invariata nobis tradidit: *Græcos* scilicet à *Phœnicibus* literas suas accepisse, ex eo necessariò consequitur alphabetum *Hebraicum*, seu *Phœnicium* non secus ac *Græcum* ex literis, consonantibus, & vocalibus esse compositum. Quemadmodum enim *Latini*, *Rufi*, *Dalmatae*, *Servii*, aliquique populi literas suas à *Græcis* mutuantes, *Græcam* scribendi rationem secuti sunt: quemadmodum iterum *Itali*, *Galli*, *Hispani*, *Germani*, cæterique *Europæi* literas suas à *Latinis* mutuati, *Latinam* scri-

Cap. X. scribendi rationem amplectuntur; ita Græci literis acceptis à Phœnicibus, Cadmo & Phœnico Ägyptiis acceptis, quam nos Coptam dicimus, non à Samaritanis, sive Hebræis literis, sive literarum formam species, sive scribendi contrariam rationem, eorum procul dubio scribendi rationem à Phœnicibus acceptam imitati sunt. Itaque à posteriori licet argumentari, Cadmus, qui literas Phœnicias in Græciam detulit, vocales literas Græcis dedit, erant ergo Phœnicibus vocales literæ, quibus junctis cum consonantibus syllabæ, & dictiones componebantur. Insuper eidem argumento innixus colligit Phœnices præter vicinorum morem vocales literas ubique consonantibus adjunxisse, non solùm ut Hebræi, cùm dictiones incipiebant, aut finiebant, vel cùm radicales erant, aut nominum formativæ, vel pronominium vicem sustinebant. Unde enim ita complete scribere didicissent Græci, nisi à Phœnicibus, à quibus & literas, & vocales, & eorum nomina acceperant?

Consimili exemplo, contrariâ tamen ratione id illustrabo: Turcae, Persæ, Tartari, ab Arabibus literas cum superstitione acceperunt: ideo eodem modo, quo Arabes scribunt. Tres tantum vocales præter literas agnoscunt; figuræ habent 28, quas inter nullam agnoscunt vocalem, licet iis non secùs quam Hebrei non sint destituti. Vocales istas literas in mediis dictiōnibus raro collocant. Unde hoc? quia ab Arabibus ita sunt edocti, à quibus literas acceperunt. Valida est igitur consequentia, cùm è Græco scribendi modo Phœnicius colligitur. His accedit vocarium eadem utroque sedes, & eadem figura duarum præsertim, de quibus ambigi posset: E, ut Π quinto loco posita est, nihilque aliud est E Samaranum, quam E Græcum seu nostrum, à dextera in sinistram scriptum. Si paginam inversam respicias nihil prorsus

ab E Græco & Latino, quod h̄ic vides, Sect. I. differet. Eadem ratio quartæ vocalis y Ain o illius figura Samaritana ad vocalem o proximè accedit, locus illius in alphabeto Hebraico, Samaritano, & Syriaco est 16, in Græco 15. Sed si post Epsilon inferas ε, quod vocat Scaliger Πτίονμον βαν, vultque esse antiquum Äolum digamma, seu f, erit ejus eadem propriè sedes in alphabeto Græco, quæ in Hebraico, & Samaritano. De tribus cæteris nihil necesse est dicere.

Hunc Phœnicum scribendi morem confirmare videtur Polybius histor. lib. 3. cùm enim quas copias Hannibal in Hispaniis reliquisset in Italiam profecturus, multaque alia minutè admodum descripsisset, sibi objicit: Neminem ita sigillatim ista describere potuisse, nisi aut ipse ea fecisset, aut finisset. Respondet se ea collegisse ex Äneæ fabula ab Hannibale eo tempore descripta, quando erat in Italia. Hinc apparet Polybium linguam Punicam sive Phœniciam non ignorasse; Phœnicum enim colonia erant Carthaginenses. Nusquam autem Polybius maximæ istius à Latinis, & Græcis in scribendo varietatis, nec hoc loco, qui huic commemorandæ erat idoneus, nec alibi, mentionem facit. Unde sane colligere est, nullum inter Græcos, Latinosque, & Carthaginenses, seu Phœnices in scribendi ratione discrimen fuisse. Si enim hujusmodi aliquod fuisset, silentio rem tam notabilem datâ hâc occasione non involvisset Polybius, cùm Historiæ suæ magna pars in rerum à Romanis cum Carthaginensibus gestarum enarratione consistat. Sanè Plautus poëta comicus hinc occasionem aliquam illudendi Pœnulo suo, aut aliquod scomma in eum ejaculandi ad plebis risum comovendum captasset.

Denique id colligi potest ex S. Augustino. Punicè saltem mediocriter intelligebat, ut ex multis scriptorum eius locis probatur, sed præsertim ex

Cap. X. serm. 24. de verbis Apostoli, ubi relevantur proverbium *Punicum* præfatur. se latine relaturum, eò quod, inquit, non omnes punicè nostis, deinde dicit, proverbium esse apud eos antiquum. Quæ loquendi forma manifestè arguit, eum punicè intellexisse; *Punica* enim lingua erat vernacula pagis & oppidis regionis, in qua natus & educatus fuit, & cuius tandem episcopus renunciatus est. At nullibi S. Augustinus mentionem facit scriptio*nis Punicæ* à dextra ad sinistram, & propter vocalium absentiam tam ancipitis.

Ecce lector, hæ sunt rationes, quibus paulò antè citati auctores putant se demonstrare posse, characterem *Samaritanum* & *Ionium*, sive *Græcum* eundem esse; quam sententiam nulla ratione subsistere posse, sic ostendo.

Dico enim primò, certum esse & indubitatum, linguam *Samaritanam* eandem esse cum *Hebræa* & *Affyria* lingua, solummodò dialecto differentem; characterem verò *Samaritanum*, & *Affyrium* non specie quidem à lingua *Hebræa*, sed tantùm characteribus ex differenti manu scribendo & dictas literas formando, natis differre. Quæ omnia cùm in præcedentibus uberrimè ex universis Rabbinorum monumentis demonstraverimus, iis hīc immorari nolumus.

Dico secundò. Si lingua *Græca* ab *Hebræa*, & *Samaritana* originem suam invenit, id ostendi deberet; attamen cùm in universæ linguae *Græca* ambitu, ne quidem unicum *Samaritanæ* linguae vestigium reperiatur, clare patet, linguam *Græcam* ad linguam *Samaritanam* affinitatem non habere.

Dico tertio, Neque characteres *Samaritanos* ullum ad linguae *Græcae* characteres indicium præbere, quod ita ostendo si characteres *Græci* à *Samaritanis* descenderunt, deberent utique eundem scribendi modum tenere *Græci*; sed nunc totum contrarium nos docet

experientia; nam *Hebræa*, ejusque filiæ Sect. I. *Samaritana*, *Chaldaïca*, *Syriaca*, seu *Aramaëa* à dextra ad laevam scribunt, *Græci* verò contrario motu, ex laeva ad dextram scriptitare solent & inde sat patet, *Samaritanum* characterem cum *Ionio Græco* eundem esse non posse. Quod verò urgent, *Phœnices Samaritanam*, seu *Chananæam* linguam calluisse, quamque postea in *Carthaginem Africæ* sub nomine *Punicæ* linguae propagarint, id quoque libenter, uti postea demonstrabitur, ipsis concedimus; sed & characteres *Samaritanos*, cum *Græcis*, & *Carthagine* usitatis, eosdem esse, doleo me in hoc ipsis subscribere non posse. Verumtamen ut veritas quām luculentissimè pateat, quinam sint characteres illi *Cadmæi*, quibus *Græci Iones* ex *Phœnicia* adductis primò usi sunt, restat demonstrandum.

Omnès auctoritates paulò antè ex veterum monumentis adductæ aper-tissimè monstrant, literas à *Cadmo Phœnicis* fratre in *Græciam* primùm allatas fuisse, quod nos ubique passim docuimus, & adversariis in hoc consentimus, sed *Cadmæos* hosce characteres, quos totius antiquitatis consensus exinde καδμεῖα γραμματα dicit, eodem cum *Samaritanis* esse ob causas jam prædictas, constanter nego, & hoc pacto ostendo.

In præcedentibus docuimus, *Cadmus* & *Phœnicem* fratres fuisse *Ægypto* oriundos, qui novas colonias fundaturi, in *Phœniciam*, quæ tunc temporis terra *Aram*, sive *Aramaæ*, pars terræ *Canaan* dicebatur, à *Phœnicio*, poste ab *Aramaëis* in Regem assumpto, *Phœnicæ* nomen obtinuit: *Cadmus* itaque regno fratri relicto unà cum literis & characteribus *Ægyptiacis*, quas ad-didicerat, in *Ioniam Græcia* profectus, dictas literas primus indigenis communicavit; characteres itaque *Græcos* docuit, non *Samaritanos*, non *Phœnices*, sed *Ægyptios*, quos nos *Coptos* vocamus,

Cap. X. camus, à *Copto* urbe prima, à qua *Ægyptus* nomen meruit, uti in Prodromo ostendimus. Qualemnam hi characteres fuerint, si quæres, dico, *Ægyptios* priscos, uti ex se, & suâ naturâ ad abstrusiora proni erant, ita quoque ea quæ scribebant, per symbolicas literas denotasse; unde duplex alphabetum in usu habebant; unum mysticum ex animalium ipsis sacrorum motibus, membrorumque agitatione, sagaci industria compositum, quod & hieroglyphicum appellabant; alterum vulgare, quo in rebus publicis utebantur, cujus tamen literæ ab Hieroglyphicis, seu mystici Alphabeti literis non discrepabant, prout lector ex utroque alphabeto in præcedentibus posito videre poterit. Atque hujusmodi literæ fuerunt illæ, quas veteres *καδμαῖα γεγάμαῖα* dicebant; quæ uti mysteriis conferta existabantur, ita quoque *Cadmus* ea, veluti literarum novam, & insolitam formam, dignam judicabat, quæ *Græcis* curiosioribus communicarentur. Neque quisquam sibi persuadeat, uti nonnulli, qui priscæ literaturæ haud periti, ex similitudine literarum, non *Græcos* ab *Ægyptiis*, sed *Ægyptios* à *Græcis* literas primùm accepisse sentiunt; quod uti omnium Veterum consensui contradicit, ita quoque explodendi sunt. Sed hisce propositis, utrum alphabetum *Samaritanum* *Ionico* alphabete respondeat, videamus.

Josephus Scaliger utrumque in suis animadversionibus in *Eusebium* ponit, atque operosè nimis ostendere conatur, literas *Samaritanas Ioniis* omnino respondere, quod ut probet, dici vix potest, quæ coactè, quæ anxiè omnia ex antiquis inscriptionibus, præsertim ex inscriptione in Via Appia repertæ, comprobare nitatur; sed non aliud, nisi aërem verberat: primò enim, uti comparanti literas cum literis patet, nihil quod exactè similitudinem ali-

quam habeat, sed coactis auctoritatibus omnia se probare posse putat. Falsa omnia; cum ex prædictis clare patet, *Samaritanos* characteres, præterquam quod à dextra ad laevam formentur, è contraria parte *Græci*, uti Hebræorum alphabetum, non nisi 22 literis constare, solis consonantibus, sine vocalibus; *Græci* verò 28 characteribus, quibus *Ionicum* alphabetum constat, utuntur, unà cum consonantibus, vocalibus ei insertis: accedit, quodordo literarum *Samaritanarum*, ab ordine literarum *Ionicarum*, plurimùm differat: deberet autem concordare, si *Ioniae* literæ à *Samaritanis*, sive *Phœniciis* desumptæ fuissent; putat enim *Phœnicias* literas easdem fuisse cum *Samaritanis*, quod tametsi concedi possit, non exiguum tamen difficultatem patitur placitum *Scaligeri*; cùm enim *Phœnix* non *Aramæus*, *Chananæus*, aut *Samaritanus* fuerit, sed *Ægyptius* natione; multò vero similius est, eum nec *Aramæam*, aut *Samaritanam* linguam, multò minùs characteres novisse; unde non tam à *Phœnicia*, cui dominabatur, *Phœnicii*, quam à *Cadmo Cadmæi*, cum uterque *Ægyptius* fuerit, dicti fuerint. Verum, ut quæcunque hucusque dicta sunt, luculentius cognoscantur, hīc alphabetum utrumque; *Samaritanum* & *Græcum Ionum*, prout *Scaliger* in suis animadversionibus describit, apponendum censui, quæ & alphabetum *Cadmæum*, id est, *Ægyptio-Coptum* unà exhibemus, ut ex comparatione literarum unius Alphabeti, cum alterius facta, quænam ad Alphabeti *Ionici* literas maximè concordent, æquus lector cognoscat, & inveniet, non *Samaritanum*, sed *Cadmæum*, sive *Ægyptum*, & ordine, & numero, literarumque similitudine, *Ionio* exactè responderet, exceptis paucis, quæ posteris temporibus alphabeto *Copto* acciderunt.

T A B U L A,

Qua characterum Samaritanorum cum Ionicis & Copticis
sive Ägyptiis comparatio instituitur.

Littera Samaritana en numeris.	Littere Jonice	Littere Coptice seu Ägyptiaca.	Littere Sa- maritanae	Veler Litterarum
N	A A A α	A Alpha	Λ.	A
ג	B β	B B vida	Δ	V
Γ	Γ ^ γ	Γ Γ Gamma	γ	G
ד	D Δ δ	Δ Δ Dulta	Δ	D
ץ	E Ε ε	Ε ΣΙ επισημον	Ξ	E
ח	S F C	Σ Π so	Ρ	S
ז	Z ?	Ζ Ζ Zyda	Ϛ	Hh
מ	H Η	H Hida	Μ	I
ו	Θ Θ Θ θ	Θ Θ Thita	Θ	T
ו	I ,	I I Ita	װ	ch
כ	K κ	K K Kabba	ץ	V
ל	Λ Λ λ	Λ λ Lauda	Σ	L
ם	M M μ	Υ ll Mi	װ	M
נ	N N ν	N N Ni	װ	N
ׂ	ׂ ׂ ׂ ׂ	ׂ ׂ exi	ׂ	S
ׂ	O □ o	O O o	ׂ	A
ׂ	ׂ π	ׂ π π :	ׂ	Ph
ׂ	ׂ Δ	ׂ P P Ro	ׂ	Ts
ׂ	ׂ G G ch	ׂ C C Sima	ׂ	Q
ׂ	ׂ R P ε	ׂ P P Ro	ׂ	R
ׂ	ׂ S Σ C σ	ׂ ψ ψ Sch	ׂ	Sch
ׂ	ׂ T τ	ׂ Τ Τ au de	ׂ.	Th
	ׂ V Y	ׂ Y		
	ׂ ϕ ϕ ϕ	ׂ ϕ ϕ ϕ ph		
	ׂ ψ ψ	ׂ ψ ψ ψ		

Atque hæc est comparatio characterum Samaritanorum, quos Scaliger Phœnicios vocat, cum Ionicis veterum Græcorum literis, ex quibus colligit, & demonstrare conatur, Ionicos character-

res eosdem esse cum Phœnicis sive Samaritanis; in quo valdè hallucinatur. Quis enim diligent adhibita comparatione, vel minimum vestigium reperiat characterum Samaritanorum cum Ioni-

Cap. X. Ionicis? Si quis singularum literarum ab eo institutam expositionem penitus examinaverit, is aperte & luculenter inveniet, nihil ad ejus propositum demonstrandum subsistere: neque quoad significationem, neque quoad similitudinem literarum, neque demum quoad modum scribendi *Samaritanis* proprium, uti paulò antè dictum fuit. Verùm ut hæc ad veritatis lineam re-

ducantur, apponam hoc loco inscrip- Sect. I.
tionem, quo mirificè triumphat *Scaliger*, quove demonstrare se putat, *Ionicos* characteres, eosdem cum *Samaritanis* seu *Phœnicis* esse. Inscriptio *Ionicarum* literarum, quas *Herodotus* similes esse dixit *Phœnicis*, lapidi incisa, ex via Appia in hortos Farnesianos translata fuit; ubi etiamnum spectatur, atque hæc est:

*Exemplum inscriptionis Ionicarum literarum à priscis
Græcis lapidi incisæ.*

ODENI. ΘΕΜΙΤΟΝ. ΜΕΤΑΚΙΝΕΣΑΙ. ΕΚ. ΤΟ. ΤΡΙΟΠΙΟ. ΗΟ. ΕΣΤΙΝ. ΕΠΙ. ΤΟ. ΤΡΙΤΟ. ΕΝ ΤΕΙ. ΗΟΔΟΙ. ΤΕΙ. ΑΠΠΙΑΙ. ΕΝ. ΤΟΙ. ΗΕΡΟΔΟ. ΑΡΡΟΙ. ΟΡΑΡ. ΛΟΙΟΝ. ΤΟΙ. ΚΙΝΕΣΑΝΤΙ. ΜΑΡΤVS ΔΑΙΜΟΝ ΕΝΗΟΔΙΑ; ΚΑΙ. ΗΟΙ. ΚΙΟΝΕΣ. ΔΕΜΕΤΡΟC. ΚΑΙ. ΚΟΠΕC. ΑΝΑΘΕΜΑ. ΚΑΙ. ΧΩΝΙΟΝ. ΘΕΟΝ. ΚΑΙ.

Id est, Nemini liceat movere (transferre) ex hoc trivio, quod est juxta tertium, scilicet lapidem, in *Via Appia*, in agro *Herodi*; melius tamen erit, melius est ei qui moverit, est enim sub protectione dæmonis *Viarum*. Et canes Cereris, & pueræ anathema, & deorum terrestrium.

Jam videamus, an hisce literis priscorum *Ionum*, literæ *Samaritanæ*, sive *Phœniciae* respondeant:

תְּבָרֶךְ תְּבָרֶךְ תְּבָרֶךְ
וְכִסֵּא תְּבָרֶךְ תְּבָרֶךְ

Ecce hanc inscriptionem *Phœnicis*, seu *Samaritanis* characteribus exaratam, inscriptioni *Ionicis* literis descriptam supponimus, ut lector ex comparatione unius cum altero, colligat, quām falsum sit, quod *Scaliger* tam audacter de identitate *Ionicarum* literarum cum *Phœnicis* asseruit. Cui enim sufficiet animus, ad legenda ea, quæ toto, ut ajunt, cœlo dissonant?

Primò enim scribendi modus *Samaritanis* usitatus est à dextra ad sinistram, *Hebræorum* more; contra characteres *Ionici*, à læva ad dextram.

Secundò, *Ionum* alphabetum vocalibus constat & consonantibus; *Samaritanum* solis, sine vocalibus, conso-

nantibus, uti *Hebræorum*, *Syrorumque* alphabetum monstrat, componitur.

Tertiò, uti dicta alphabeta in omnibus essentialibus discrepant, ita nulla quoque literarum utriusque ad invicem collatarum similitudo assignari potest; quod tamen, ut probaret *Scaliger*, alphabetum *Samaritanum*, sive *Phœnicium* *Ionico* junxit, ut similitudinem characterum evolveret, quām in sequentibus ex variis veterum inscriptionibus, vano labore, & oppidò coactâ similitudine demonstrat. Quid itaque nos de hac controversia sentiamus, partim in præcedentibus diximus, & hoc etiam loco paulò fusiùs dilucidiusque exposituri sumus.

Nota

Cap. X. Nota itaque lector, quando characteres seu literæ *Ionicæ*, καδμαῖα γεράμια vocantur, ab auctoribus, illa *Phœnicia*, seu *Samaritana* dici minimè posse, ut ex paulò antè dictis luculententer patet, sed *Cadmeæ* literæ propriè vocantur eæ, quas *Ægyptias*, sive *Coptas* vocamus, quas *Cadmus & Phœnix* fratres, *Ægyptii*, novas colonias fundaturi, secum ex *Ægypto* in *Phœniciam* attulerant, ubi & *Phœnici* relicta colonia apud *Syros*, seu *Arameos* fundandæ regioni primum nomen dedit *Phœnicie*; *Cadmus* verò ad *Ionas* progressus, ibidem primum mysticum *Ægyptiorum* alphabetum, quod unà cum scribendi modo à juventute in *Ægypto* didicerat, tradidit. Atque hæc sunt propriè καδμαῖα illa γεράμια, quæ per abusum, à fratre *Cadmi*, *Phœnice*, posteri *Phœnicia* dixerunt. Sed hæc melius intelligi non poterunt, quæ comparando singularis literas *Ionum* cum *Coptis*, sive *Cadmeis* in præcedenti tabula positis, & invenies, ovum ovo non tam esse simile, quæ *Ionicas Coptis*, singulatim inter se collatas. Si verò quis dixerit, *Ægyptios* à *Græcis*, non *Græcos* ab *Ægyptiis* accepisse literas, is sibi consequenter contradicit; cum jam in præcedentibus ex omni antiquitate ostenderimus, *Cadmus* *Ægyptium* *Ægyptias* literas *Ionibus* primum multis ante *Ilium* ætatis attulisse, & mysticum *Ægyptiorum* alphabetum sat superque demonstrat, quod non nisi ex sacrorum animalium motibus & gestibus desumptum, atque vel ante ipsum *Mosen* in usu fuisse, variis in *Oedipo* locis expusimus. Restat altera difficultas hoc loco enodanda, quæ est de *Phœniciorum* colonia in *Africam*, & *Carthaginem* traducta, ubi *Phœnicia* linguâ locutos fuisse, ex *Plauto*, *Plinio*, Divo *Augustino*, supra citatis constat, nec non ex inscriptiōnibus ad *Gaditanum* littus repertis.

Dico itaque, coloniam *Phœnicum* in *Africam*, & *Carthaginem* traductam nos

negare non posse, quamvis de literis, à *Sect. I.* *Phœnicibus* acceptis, nulla prorsus apud veteres fiat mentio. Id itaque intelligendum existimet de lingua *Phœnicia*, non de literis; cum enim lingua communis tempore *Phœnicis Aramaea*, lingua *Hebraicæ* dialectus fuerit, uti *Syriaca*, *Cananæa*, & *Samaritana*, toti passim terræ *Canaan*, seu *Palæstinæ* usualis; certè colony *Phœnicum* in *Africam* translatæ, aliâ linguâ uti non poterant, quam èâ, quam ab ineunte pueritæ ætate dicerant. Quemadmodum itaque *Cadmus Ionicos* characteres tantummodo, non verò linguam, quam *Pelasgi*, progenies *Phaleg* in *Græciam* 300 ferè annis post diluvium, introduxerant, ita *Phœnices Afris* non literas, sed linguam solummodo communicarunt; unde & à *Phœnicibus Pœni*, & *Puni*, sicuti & lingua *Penicia* & *Punica* corruptis vocibus postea appellati sunt. Extant apud *Plautum* nonnulla hujus linguae vestigia, quæ ad sententiarum mæ confirmationem hîc adducta, exponenda censui. Sic autem loquitur *Plautus*. Introducit *Pœnum* loquentem.

Ny Thalonim valon uth si corathifima confit

Chim Fach chunith mumis thyalmyctabari imischi

Lipho canethyth bymichy ad udin Bynuthi Byrnarob Syllo homaolinin uby myfistoho Bythblim mothyn noctothy nelechanti damson

Issidele brimtyfel yth chilis chon, rem, liph Uebynim Issidur thinno cuthnu Agoradocles

Uhe manet ihy chyrs lycoeh fithe naſo Biuni id chil Jubili gubilim lasibit thim Bodoalit herain niu nus tim moneoth lusim

Ex anolim volanus.

Quorum interpretationem aliamque inscriptionum curiosus lector quam amplissimè descriptam reperiet in *Atlante polyglosso*, syntagmate de Lingua *Phœnicum* seu *Punica*.

De linguis primigeniis, quas matres vocant, quæque post
confusionem Babylonicam etiamnum superstites
in usu sunt.

P R A E F A T I O .

Constitutum est nobis in hoc tertio libro tantummodo de primigeniis linguis quas doctrinales vocant, agere, & de earum vide-
licet origine, antiquitate, propagatione, & corruptione, per quasdam
scitu necessarias annotationes veluti prodromo quodam rerum in Atlan-
te secuturo exponendarum præludere: Itaque lectorem hic primo nota-
re velim, tria potissimum linguarum genera à tanta linguarum confu-
sione, & corruptione, utique divino quodam nutu, immunita restitisse,
quæ & ea de causa quoque in sacro sanctæ crucis trophæo ^{Græco} Christus mundi dominus & redemptor, titulo imposito consecra-
ta fidelibus commendavit; fueruntque Hebræa, seu vernacula Christi
Syriaca, Græca, Latina, una cum earundem filiabus, ut videlicet
per hæc magnalia Dei, & sacro sancti euangelii veritas, universo
mundo patesceret, & sacro sanctæ missæ sacrificium ubique iis veluti
privilegio singulari honoratis legeretur. Vocantur præterea doctrinales
ob idiomatis distinctionem, eò quod tum in sacris, & profanis conscri-
bendis, à doctoribus tantum ubique locorum usurpentur. Quamvis vero
linguæ Hebrææ in catholica ecclesia nullus in sacris sit usus; in filiabus
tamen, Chaldaïca, Syriaca, Æthiopica, & Arabica pro ritu,
& consuetudine dictarum gentium, earum usus in sacris permittitur, uti
Romæ, ubi Maronitæ Syriaca, & Arabica, Chaldæi suâ, A-
byssini Æthiopica, solennioribus festis, juxta ritus suos, in hunc
usque diem peragunt. Sed jam ad particularia dictarum linguarum ex-
ponenda, calamum convertamus.

C A P U T I .

De lingua Hebræa linguarum omnium prima.

Hebræam linguam primigeniam, & à DEO Opt. Max. protopla-
stis insitam, ac proinde mundo coævam, nec non divino eloquio ex-
ornatam, jure uti dixi primigeniam es-
se, omnium SS. interpretum docto-
rumque communis sententia est; & vel

ex ipsis primævis nominibus, à DEO in
sacra sua *Genesi* expositis, quæ lucu-
lentissimè patet; ut proinde nimium
audax, ne dicam temerarius censeri de-
beat, qui contrarium sentiat. Verùm
cùm hæc in præcedenti capite de pri-
matu linguarum fusè tradiderimus, eò
lecto-

Cap. I. lectorem relegamus. Quod verò *Goropius pius Becanus Belgicam* linguam primam omnium linguarum dicat fuisse, is illud non tam verè sensisse, quām lerido quodam ingenii lusu assertuisse, existimandus est; cùm idem & majori jure de *Germanico* idiomate, cuius *Belgica* filia quædam est, dici possit, cùm vix ulla monosyllaba vox appellativa in *Germanica* occurrat, quæ non ad aliqua monosyllaba *Hebraica* reduci possit, quod & in aliis linguis experientia nos docet. Prima igitur omnium lingua est *Hebraica*; quæ lingua sancta dicitur, quia hâc DEUS mundi opifex primus omnium *Adamum* & *Evam* appropria-tis nominibus allocutus est, cui eâdem *Protoplâstus* & *Eva*, DEO interroganti de lapsu respondere.

Hæc est prima lingua, quâ primi patriarchæ ab *Adamo* ad *Noënum*, continua successione usi sunt, uti ex nominibus, *Adam*, *Eva*, *Cain*, *Seth*, *Enos*, *Cai-nan*, *Melalael*, *Jared*, *Enoch*, *Mathusalem*, *Lamech*, *Noë*, quæ omnia pure *Hebraïca* nomina sunt, patet. Hâc post diluvium *Noë*, & tres filii, *Sem*, *Cham*, *Japheth*, in ea ante & post diluvium exer-

citati usque ad divisionem linguarum *Sect. II.* 276 annis unâ cum universa generis humani congregata multitudine usi sunt; juxta sacræ *Genesis cap. I.* effatum; *Erat enim tunc terra labii unius*, eorumque sermonum &c. Duravit itaque lingua sancta ab orbis origine, usque ad divisionem linguarum, annis 1932. Postea vero ex illa à DEO justis de causis immissa confusione, illa pariter in varia, & differentia idiomatica distracta, maximam confusionem passa fuit, integrâ tamen in domo *Heber* usque ad *Abraham*, *Moysen*, *Judices* &c. in synago-ga magna Rabbinorum usque ad *Christum*, & ultra adhuc existente, ad nos tandem pervenit mysteriis confertissima, de quibus vide, si placet, *Hebræorum Cabalam*, quam in II Tomo Oedi-pi *Ægyptiaci* quâm fusissimè descripsi; de quo, uti supra dixi, nulli dubium esse debet, nisi ei forsan, qui ex U-topia quandam linguam delatam, tunc temporis viguisse, sibi imprudentius, ne dicam stolidius persuaserit. Sed jam qua ratione, quave occasione illa in alia idiomatica declinarit, videamus.

C A P U T II.

De lingua Chaldaïca, una ex primogeniis linguis.

Cap. II. **B**abylonia portio *Arsyia*, ad *Tigris* & *Euphratis* confluxum, uti su-periori libro dictum fuit, natu-rale in terra situm habet, primorum post diluvium hominum, atque adeò totius humâni generis colonia fuit, ibi-dem unâ congregata, labii unius, ejus-demque linguae, videlicet ex omnibus Lingua Chaldaïca in 5 principales ra-mos di-visa.

mam subiit *Hebrææ* linguae corruptio-nem, uti supra de *Nino* & *Assur* ostendimus, & nomina Regum tum *Affyriorum*, quorum sedes in *Ninive*, tum Regum *Chaldaeorum*, quorum sedes in *Babylonia*, sat demonstrant. Cer-tum itaque est, *Chaldaïcam* sive *Baby-lonicam* linguam unâ cum *Affyriorum* monarchia semper, & assidua artium, scientiarumque cultura, legumque ac jurium, sine quibus nullum imperium consistere potest, promulgatione excultam longè lateque sua pomœria protulisse; sic enim natu-râ comparatum est, ut is, uti & supra docui-

Cap. II. docuimus, penes quem est summa imperii orbis terrarum administratio, cum legibus quoque & edictis suam linguam populis sibi subditis tribuat, aut saltem, si non continuò in omnibus provinciis, quibus princeps imperat, ipsius idioma ceu vernaculum omnium ore versari jubeat, & sensim tamen eò irrepit, ut radicem suam quām latissimè diffuderit, uti ex *Alexandri Macedonis* actis, *Romanorumque Cæsarum* historia luculentissimè patet. Tametsi verò hodiè tanta librorum copia in chaldaïsmo non extet, quanta in hellenismo, latinoque sermone, credibile tamen est, primæ monarchiæ tam latè patentis idioma, non minori, quām alia duo, splendoris, elegantiarum, nominum verborumque opulentia instructum fuisse; sed quod summopere deplorandum est, injuriæ temporum, maximam veterum monumentorum partem antiquissimæ linguarum, *Chaldaicæ* thesauros, summo Reipublicæ literariæ damno periisse. Quis enim dubitaret, quin *Medi*, & *Persæ*, qui clavem imperii, quam ab *Affyriis*, ut in præcedenti libro dictum fuit, vi & armis occupaverant, alternis tenuerunt, eorum quoque libros ex archiviis publicis expilaverint? certè *Alexandrum Affyriorum*, *Medo-Persarumque* literaria monumenta, ad bibliothecam Alexandrinam postea incendio destructam, augendam sus tulisse, *Franciscus Picus Mirandulanus* quām distinctissimè in suo de doctrinæ veritate libro refert. Addit *Aristotelem* *Alexandri* magistrum in comparata bibliotheca, suppressis auctorum nominibus, quasi mercem interpolatam in proprios usus convertisse, quin vel

Aristoteles multa ex Chaldaicis monumentis accepit.

ipse *Clearchus* Aristotelicæ disciplinæ *Sect. II.* haud ignobilis alumnus, in libro *de somniis* id claris verbis ostendit; *cum enim Aristoteles disceptaret cum Hyperochide Judæo*, qui ab altioribus Asiae locis ad maritimæ civitates descendens, philosophiæ amore ad Aristotelem venit, ipse met ferti non sit verecundatus, plura se ab eo accepisse, quām is à se acceperit: ita Clearchus. Quin vel ipse *Plato* magni fecit *Chaldaeorum* monumenta in suo *Alcibiade*, ac maximopere commendat magiam *Zoroastris*, quam nil aliud esse tradit, nisi divini cultus scientiam, quā & *Persarum* Reges erudiebantur ut ad Reipublicæ mundanæ exemplar, suam ipsi Rempublicam rite administrare discerent; succentoresque astrologiæ facit: verùm cùm hæc tum suprà, tum in *II. Tomo Oedipi* fusiū descripserimus, eò lectorem ablegamus; ubi & de *Sanchathoniate*, & *Berofo*, priscais *Chaldaeorum* sacerdotibus, aliisque plura ex *Josepho*, *Augustino*, *Ptolemaeo*, *Lactantio*, *Justino*, *Ammonio* traduntur. Quidquid igitur hodie ex lingua *Chaldaica* restat, id totum partim ex prophetia *Danielis* extractum fuit, partim ex *Thargumim Babylonico* & *Hierosolymitano*, quorum auctores fuerunt *R. Onkelos*, & *Jonathas Ben Uziel*, qui paraphrastica expositione Biblia in linguam *Chaldaicam* translulerunt.

Chaldaicam itaque linguam, secundam post *Hebream* statuimus, im-
mediate post confusionem ex *Hebreæ* corruptam, ut jam sæpius inculcavimus. Tertiam ex *Hebraica* filiam constituiimus *Chananæam*, sive *Samariticam*, quam alii *Phœniciam* dicunt.

CAPUT III.

De lingua Samaritana seu Phoenicia.

Differen-
tia inter
Hebræos
& Samari-
tanos.

Samaria Ptolemao, tractus *Judææ*, &c
in eo ejusdem nominis urbs, civili-
bus tumultibus vastata, ab Her-
ode restaurata, tandem *Sebaste* dicta fuit.
De Samaritanorum studio, moribus, in-
genio, S. Epiphanius in *Panario* sic scri-
bit: Samaritæ sive Samaritani à Judæis
erant separati, non templum, non sacrifi-
cia aut ceremonias cum illis habebant com-
munia; quinque tantum libros Moysis le-
gebant; prophetas, ac cætera sacræ scriptu-
ræ volumina rejiciebant, mortuorum resur-
rectionem unâ cum Spiritu sancto negabant.

**Secta He-
bræorum
triplex.** Erat autem Judæorum gens in tres sectas
divisa; primæ sectæ affæctæ Esseni dice-
bantur; secundæ Sebuæi qui cum Essenis
in omnibus concordabant, præterquam quod
tempora solennium festivitatum mutarent;
tertiæ sectæ Gortheni, pedissequi appella-
bantur à Sebusæis in temporum digestio-
ne discrepantes; ex quibus postea orta est
quarta secta, quæ fautores Dosithei dice-
bantur à reliquis sectis prorsus dissentien-
tes: nam resurrectionem mortuorum profi-
tebantur; ab animatis abstinebant. Sab-

**Supersti-
tio in obser-
vando die
sabbathi.** bathum adeò superstitione servabant,
ut quo in loco & statu reperiebantur,
immobiles permanerent, donec diei
majestas transisset; uti dicit Origenes
l. 4. οὐδὲν δέχεται, Samaritas verò cum
Judæis odio incredibili dissedisse, præ-
ter eum locum à S. Joanne in Euangeliō
de muliere Samaritana cum Christo
colloquente, allegatum, omnes *He-
bræorum*, Rabbinorumque libri testan-
tur. Dissidium originem inde habuit,
quod templum, à *Samaritanis* in mon-
te *Garizim* in despectum templi Hiero-
solymitani ædificatum, *Judæi* ab Ale-
xandro Magno Macedone, obtenta fa-
cultate destruxissent, vel ex eo capite,
quod sacra profanis miscentes, juxta
gentilium morem, Venerem sub colum-

bæ forma adorarent. Vide, quæ de
hisce pluribus in I Tomo *Oedipi*, de Diis
Samaritanorum transegimus.

Quibus autem literis scriberent, aut Lingua
linguam profiterentur, Divus Hiero-
nymus in præfatione ad libros Regum Lingua
et char-
acteres Sa-
maritanorum.
paucis definit; viginti & duas literas,
ait, esse apud Hebræos, Syrorum quo-
que lingua testatur, quæ Hebrææ linguæ
magna ex parte confinis est; nam & i-
psi viginti duo elementa habent, eo-
dem ferè sono, sed diversis charactere-
ribus; Samaritani verò pentateuchum
Moysis totidem literis scriptitant, figu-
ris tantum & apicibus discrepantibus,
certumque est Esdram post captam
Hierosolymam & instaurationem sub
Zorobabele, alias literas reperiisse, qui-
bus & nunc utimur, cum ad illud usque
tempus iidem Samaritanorum Hebræo-
rumque characteres remanserint. Ve-
rū de hisce vide fusiùs tractatum in
II. Tomo *Atlantis polyglossi*, & in præ-
cedentibus, ubi de lingua Samaritana am-
plius egimus.

Dixi suprà, linguam Samaritanam Etymon
esse eandem cum *Chananæa*, propagata literarum
à *Canaan*, unde regio *Canaan* nomen Samarita-
norum. habet, in undecim filios divisa, inter
quos & *Samaræus* nominatur, *Samaræa* *Samaræus*
fundator; constat enim *Chanaan Chami* *Samaræa*
filium, statim post confusionem eam fundator.
partem occupasse cum undecim filiis, quæ à nomine suo innumeris ferè locis
sacræ scripturæ, terra *Canaan*, & à po-
steris *Palestina*, sive terra sancta dicta
fuit; fueruntque post divisionem pri-
mi hujus partis orbis incolæ, siquidem Fundato-
& inde patet, quod *Abraham* sc. post res urbium
divisionem gentium annis, ex *Chaldaea* in terra
Canaan. in terram *Canaan* profectus dicatur.
Quemadmodum igitur illi undecim
filii *Canaan*, quisque sibi locum ad in-
habi-

Cap. III. habitandum elegit, ita quoque urbis extractis, quisque nomina ipsis imposuit: *Sidon* urbs à *Sidone* primo genito *Chanaan* extracta nomen dedit populis *Sidonis*; *Hethæi* urbem *Hebron*; *Febusæi*, *Febus*, quæ postea *Jerusalem* dicta fuit; *Amorrhæi* urbem *Cadesbarne* ad *Libanum*, & plures alias in terra *Chanaan*; *Hevæi* montem *Hermon* in *Mespha*; *Aracæi* urbem *Arcas*, postea *Tripolim* dictam ad radices montis *Li-*

bani, & sic de cæteris; *Samaræus* verò *Sect. II.* nomen dedit *Samaræa* in tribu *Benjamin*, à quibus lingua, quam *Samariticam* dicimus, nomen assumpsit; quamvis verò una & eadem lingua fuerit *Chananæa* & *Chaldaïca*, hæc tamen tanquam in medio terræ *Canaan* sita, peculiare posteris temporibus dedit nomen linguae *Samarææ*, occasione dissidii orti inter *Judæos*, & *Samaritanos*, de quo paulò ante.

C A P U T IV.

De lingua Syriaca.

Tanta est *Geographorum de Syria*, ejusque lingua concertatio, ut cui subscribas vix comperias. Sunt qui universam *Syriam* cum *Affyria*, *Babylonia*, & universa terra *Chanaan* confundunt. Sunt qui cum *Phœnicia* ipsam eandem esse putent. Non defunt qui *Syriam* in *Asiam* minorem extendunt, quorum quidem sententiam referre supervacaneum esse ratus sum, cum illud nihil aliud esset, quam ingenia incredibilibus errorum nebulis offundere; relictis itaque aliorum sententiis, nos strictè *Syriam* hoc pacto una cum *Syriaca* lingua propriè dicta, describimus.

Syria propriè dicta, quæ & in sacris literis סְרָא Aram, ab *Aram* filio *Sem*, primo ejus possessore, à quo & lingua *Aramaæa* dicta fuit, & quamvis illa à *Chaldaïca*, *Chananæa* & *Samaritana*, nisi characteribus, vix in alio differat; ex invasione tamen regni *Græcorum*, sub *Alexandro Macedone*, nonnullam corruptionem passa fuit, uti ex nominibus *Græcis*, quæ in linguam *Syriacam* irrepserunt, sat su-

perque patet: cæterùm eadem prorsus est cum *Aramaæa*, *Chaldaïca*, *Chananæa*, *Phœnicia*, ut suo loco dicetur. Characteribus differt ab *Hebræis*, uti Lingua Syriaca inferius patebit, ex quorum tamen quomodo forma facile colligimus, *Syros* ex *Hebræis* characteribus originem sumpsis-^{distinguatur ab Hebræa, &} se. *Aramaæa* dicitur, eò quod in sacrificis ^{ceteris ejus dialectis.} literis *Syria* passim סְרָא Aram dicitur, ab *Aram* filio *Sem*, uti dixi, qui primus ejus possessor fuit, sic dicta. Differt igitur lingua *Syriaca* à *Chaldaïca*, *Samaritana*, sive *Chananæa*, tum dialecto, tum literis, haud secus ac lingua *Tusca* in *Italia*, à *Romana*, *Neapolitana*, *Mediolanensi*, *Sicula*; quæ tametsi quoad dialectum differant, Itali tamen omnes & se intelligunt, & exercent commercia, & sibi ipsis multa negotia communicant, quamvis una sit purior inter illas, quam curiaz utuntur, sicuti *Hebræa* inter primævos mortales. Fuit autem lingua *Syriaca* vernacula Christi Salvatoris nostri, uti ex variis S. Euangelii nominibus patet.

CAPUT V.

De Lingua Arabica.

NON minor Geographorum de *Arabiae* situ, controversia est, ut proinde pingeat me, inutili labore, hoc loco recitare insuperabilem nominum, quibus eam appellare solent, confusionem; nos communis sententiæ insistentes, triplicem facimus *Arabiam*; *Desertam*, *Petræam*, & *Felicem*: prima *Palestine* confinis est; secunda monti *Sinai* adjacet: tertia, littus maris *Erythri*, quod *Hebræi*, *يَمَّا سَفَرْبَان* *Jam suph*, ab arundinum, quibus squaleret, copiâ, dicunt. *Turcæ* id *بَحْرَ كَارِمَةَ* *bachar corsun*, mare clausum vocant, eò quod ad fretum *Aden*, quasi occlusum videatur. In sacris litteris *Amalekitica* dicitur, à primis *Amalekitarum* habitatoribus; plerique sacramrum literarum interpretes eam quoque *Ismaëliticam* appellant, eò quod ejus primus possessor fuerit *Ismaël*, filius *Abrahæ* ex serva ejus *Agar* genitus; unde & lingua *Arabica* in hunc usque diem, apud Orientales scriptores lingua *Ismaëlitica*, & *Hagarena* dicitur. Sed hisce paucis præmissis, jam ad linguam ejus enodandam procedamus.

Arabica lingua, uti est filia spuria *Hebrææ*, ita quoque semper linguæ *Chaldaicæ* coœva fuit, quemadmodum scitè docet D. Hieronymus in præfatione ad lib. Job. *Habitasse*, inquit, Job in Hus in finibus Idumææ, & Arabiæ fertur, eratque ei antè nomen Johab; & accepit uxorem Arabissam, quæ genuit ei filium, quem vocavit Ennon; erat autem ipse filius quidem Zaro, de Esau filius, filius; de matre vero Bosra, ita ut sit quintus ab Abraham. Et hi sunt Reges, qui regnaverunt in Edom, in qua & ipse regnavit. Hæc autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem, sed ex ipso Hebraico, Arabicoque sermone, & interdum

Syro, nunc verba, nunc sensus, nunc simul utrumque refert. Ita D. Hieron. Adeò tamen post execrandi *Mahomedis*, impostoris nequissimi datam legem in *Alcorano* præscriptam, culta fuit, ut nulla lingua nec hodiè, nec usquam olim in tot Orbis partibus, illa usum majorem invenerit: irrupit illa in *Africam* universam, præter *Nubianam*, *Abassinam* sive *Æthiopiam*; habet illa *Asiam* totam à nostris littoribus in ultimos usque Orientis terminos diffusa; intravit illa *Archipelagum*, & vel ipsas insulas *Moluccas*, quas *Philippinas* vocant, inter quas *Celebes* insula prægrandis *Mahomedanorum* Regis subest imperio. In *Europa* tenet *Græciam*, *Macedoniam*, *Thraciam*, *Daciam*, partem *Hungariæ*, *Serviam* & *Bosnam*, omnesque hodiè ab *Adriatico* sinu, usque ad *Pontum Euxinum*, interjacentes regiones. Hujus beneficio solius quispiam ex *Europa*, per *Tartaria*, *Asia* utriusque, *Indiæque* regiones sine interprete in *Chinam* usque iter fuscipere potest.

Cum enim omnem Orientem Reges, & Imperatores *Perſæ*, *Syriæ*, *Arabiæ*, *tæum Ori-Africæ*, partemque *Europæ*, suo subjiciunt imperio, ejusdemque semper reli-gionis, videlicet *Mahomedanæ* sequaces fuerint, cuius leges & statuta cum non nisi *Alcoranus*, quem & *Alphurcan Perſæ* vocant, contineret; omnes ejus interpretes, *Arabicam* linguam puram, & elegantem, quâ scriptus fuit ab impostore *Mahomedede*, calluisse, & etiamnum præter linguam vulgarem, cal-lere necesse sit, ut proinde sæpe miratus sim, cur DEUS OPT. MAX. doctrinam tam impiam, & prorsus $\alpha\lambdaογον$ in tantum incrementum excresce-re permiserit. Verùm qui novit abscondita DEI judicia, circa multa alia, quæ

Job in
Arabia
natus.

Cap. V. quæ sacræ historiæ nos docent, is mirari cessabit. *Arabica* itaque lingua ita posterioribus seculis floruit, ut semper *Arabes* habuerint scriptores eminentissimos in omni pœne scientiarum genere; quorum monumenta si hoc loco recensere vellem, id esset, librum libra jungere.

Scriptores Arabes celeberrimi. Quis enim nescit celeberrimos scriptores, *Aben Sina* medicorum principem, *Abenrās*, vulgo *Averroem* Aristotelicorum operum subtilissimum interpretem, *Abenragel*, *Aben Mazar*, Al-

pharabium, *Gebrum chimicorum cory-* *Sect. II.*
phaeum, & innumeros alios, quos alibi citavimus; & quamvis lingua *Arabica* sit *Hebrææ* quoad inflexiones nominum, & conjugationes verborum, non minusque etymologiam, vicina, habet tamen alia quamplurima nomina, quæ *Chaldaicam* & *Syriacam* sapiunt; adeoque verborum nominumque opulentia fœcunda est, ut linguæ *Græce* non cedat, sive elegantiam, sive copiam spectes. Qualis autem fuerit *Phœnicia* lingua, jam supra expositum fuit.

C A P U T VI.

De Lingua Æthiopica.

Cap. VI. *Æthiopia* propriè illa regio *Africæ* est intima, totius *Africæ* mediterraneum, quam & *Abafiam* vocant geographi, sub dominio Magni *Negus*, sive Imperatoris *Abyssinorum*; terminaturque *Montibus Lunæ* à Meridie; à Septentrione *insula Meroe*; ab Oriente *Mari Erythræo*; ab Occidente, *Congo* & *Angola*; *Nilo*, cuius fons in monte *Bedui* visitur, qui & ex radice ejus ingentem aquarum mollem, per flumen sat amplum in *Bedlacum*, quem aliqui perperam *Zaire* dicunt, evomit; & hinc in varias partes divisus, tria maxima flumina generat, quorum prior est *Nilus*, qui ingentibus terrarum ambagibus, tandem ingenti aliorum fluminum augmento ditatus, per *Catadupa* in *Ægyptum* præcipitatur: alter est *Niger*, qui maximam Occidentalis *Æthiopæ* partem irrigans, tandem in subterraneos meatus devolutus, deinde post triduani itineris spatium eluctatus, & pristinæ libertati restitutus, in Oceanum occidentalem devolvitur. Tertius fluvius est *Zaire*, qui meridianæ *Africæ* occidentam regionem, per vastam solitudinem in *Angola*, oceano illabitur. De quo vide chartam hic appositam. In

hujus mediterraneo mons est, *Amara* nomine, in quo Imperator cum aula sua commoratur, viginti septem regnum dominus; qui tametsi religione semper Christianus extiterit, à pestifera tamen *Dioscori* doctrinâ corruptus, in sua pertinacia perstigit, & pro Imperatorum ingenio, jam Ecclesiæ Catholicæ Romanæ unitus, modò ad votum reversus, fidem unicè salutiferam suscepit. Sed hæc pauca de *Æthiopæ* situ sufficiant; qui plura nosse cupit, de hisce consulat *Tomum I Oedipi nostri Ægyptiaci*, ubi de origine *Nili* fusè egimus, & quomodo in ipsius Imperatoris *Zelachristi* præsentia anno 1615, unà cum nostris Patribus, fons *Nili* verus, & hucusque incognitus, detectus fuit.

Ad antiquitatem *Æthiopæ*, & primos ejus colonos quod attinet, dico *Chami* filium *Chus* primum hujus regionis possessorem fuisse, idque vel ex ipsis sacris literis patet, ubi terra *Chus* passim *Æthiopia* dicitur, & terra *Cusim*, terra *Æthiopum* dicitur; nam quod in *Arca Noë* fusius ostendimus, id in hoc præsenti volumine degenerem *Chami* progeniem post divisionem gentium universam *Africam*, suo imperio sibi sub-

Descriptio Æthiopæ.
Ortus Nili, & fluminum que efficit.

Cap. VI. subjecisse clare sed paucis demonstrabimus; ita ut *Misraim*, *Egyptum*; *Chus* *Æthiopiam* mediterraneam; *Phut* verò totum illum *Africæ* tractum, ab *Ægypto* ad *Gaditanas* fauces mari mediterraneo adjacentem occupaverit; & confirmatur ex historia *Æthiopum Abyssinorum*, quæ refert, sex Reges post *Chus*, regni successores, *Æthiopæ* præfuisse, & septimum sedem suam in civitate *Caxumo* constituisse, quos referre ob chronologiæ incertitudinem, & confusam historiæ relationem potius silentio suppressendum censui, quā tempus in monstruosis nominibus rere. Certitudinem, quam habere possumus ex archivio *Abyssinorum*, hæc est: quod *Makeda*, vel ut alii volunt, *Nicaula Regina Æthiopæ*, quam & lib. IV Regum *Sabam* vocat, ad sapientiam *Salomonis* tentandam magno cum comitatu pervenerit *Hierosolymam*; atque ex diuturna cum Rege consuetudine suscepit filium, quem *Melich* appellavit; alii *David* nominatum volunt: hic primus in meliorem politici status formam 29 annorum, quibus vixit, spacio, reduxit; post hunc setuti sunt alii 22 Reges, usque ad *Christum*. Referuntur præfuisse regno *Æthiopæ* tunc temporis Reginam *Juditham* nomine, eandemque esse, quæ per eunuchum *Candacis* Reginæ *Hierosolymâ* in *Æthiopiam* reducem, & à sancto *Philippo* discipulo *Christi* in via, uti est *Aetorum VII.* baptizatum, postea conversa, nec non ardentissimo zelo gloriæ *Christi* accensa primò legem *Christi Salvatoris*, magnificenterissimâ ecclesiâ in ejus honorem S. *Mariæ* in *Sion* extrectâ, propagaverit; cui postea S. *Matthæus* apostolus succedens universum regnum euangelica prædicatione, & sanguinis effusione *Christo* subjugaverit, qui cum euangelium suâ *Hebraicâ* linguâ conscripsit; *Æthiopes* id postea magno semper in honore, & veneratione conservârint,

Coloni
primi Æ
thiopæ
quinam?

Regina
Nicaula
eadem cum
Saba.

Juditha
Regina Æ
thiopæ,
quam
Candacis
dicunt.

usque ad salutis nostræ ortum, quorum *Sect. II.* nomina, & annos regiminis qui volet, consulat *Marinum Romanum in descriptione Æthiopæ*. Cæterum præ omnibus, qui *Æthiopæ* sive *Abyssinorum* historiam descripsérunt, auctoribus, merito suo palmam præfert sapientissimus *Patriarcha Æthiopæ* è *Societate Historia* nostra, *Alphonsus Nunnes*, qui opere sanè dignissimo, & reconditis eruditib[us] conferto, universam *Æthiopæ* *Æthiopæ* historiam lingua *Lusitanica* complexus, quæcunque ἀντόπιns in *Abasia* vidit, & in vetustissimis archiviorum monumentis legit, scitè sanè conscripsit.

Hisce itaque præmissis, jam ad rationem linguæ *Æthiopicæ* exponentiam progrediamur: de qua quid ipse met in eorundem codicum *Abyssinorum* evolutione observârim, candidè lectori proponam. Dico itaque *Æthiopicam* linguam, totam ex *Chaldaica*, aut *Hebræa* lingua, aut *Syra*, nec non *Arabica*, ob *Arabum Erythræi maris* incolarum confinitatem, compositam esse: ita ut, qui hasce linguas probè calluerit, non adeò magno labore *Æthiopicæ* linguæ notitiam acquirere possit: alphabetum tantummodo toto, ut ajunt, cœlo, à characteribus *Hebræis*, *Chaldaicis*, *Syriacis* & *Arabicis* differt: cæterum inflexio nominum verborum, que conjugationes eædem ferè sunt, ut in *Atlante Polyglosso* suo loco dicetur. Quomodo verò *Hebræa*, *Chaldaica*, aut *Syriaca* lingua in *Æthiopiam* in principio divisionis gentium pervenerit, enodandum restat. Certum est itaque, *Chami* progeniem, aliam post confusione linguam, plurimum ab *Hebræa* & *Chaldaica* differentem, in *Ægyptum*, & reliquam *Africam* contulisse, cùm *Hebræa* sola in domo *Heber* permanerit. Qui nodus ut solvatur, sciendum est, plurimos ex progenie *Sem* & *Japheth* posteris temporibus *Chamææ* progeniei commixtos fuisse,

pia chara-
Etib[us]
differenti-
bus uitur,
id est con-
traria modi
scribendi
usuato He-
bræis, Sy-
ris & Ara-
bibus.

pro-

Cap. VI. prout ingeniorum similitudo, & affectiones mortalium secum ferre solent, qui *Hebræa*, & *Chaldaica* linguâ instruti, postea potiti rerum in *Aethiopia* linguam suam ibidem coloniâ institutâ propagarint; nam uti in *Oedipo* ostendimus, habebant *Chamei* populi, id est, *Egyptii* linguam *Egyptiacam*, quam & *Pharaonicam* dicebant, ab omnibus cæteris linguis oppidò differentem, cum enim *Joseph Chaldaicâ* linguâ instructus in *Egyptum*, à fratribus suis venditus duceretur, dicit *sacra scriptura*, *linguam*, quam non intel-

lexit audivit; quamvis postea successu *Sect. II.* temporum alii & alii *Hebræa* & *Chaldaicæ* linguæ periti illuc concederint, linguamque propagarint. De linguis verò extra *Aethiopiam*, *Abaſina*, barbaris & peregrinis postea loquemur. Atque hæc sunt quæ de *Aethiopia* statu & lingua dicenda putavimus. Qui historicas *Aethiopiae* relationes fusiùs desiderabit, is adeat suprà citatum venerabilem Patriarcham *Alphonsum Nunnez*, *P. Alvarez*, *P. Godignum*, *Marinum Romanum*, *Tenethum*, & innumeros alios, qui de *Aethiopicis* rebus scripserunt.

C A P U T VII.

De lingua Persica, seu Aelamitica.

C. VII. **P**ersia à voce פֶרַס, id est, *equus*, à bonitate equorum, quos producit, sic dicta olim *Aelam*, à primo ejus possessore *Aelam* filio *Sem*, & nepote *Noë*, nomen obtinuit; unde & *Persæ* tum à sacris, tum profanis scriptoribus *Aelamitarum* nomine claruerunt. *Persia* itaque quondam, sub primævis post divisionem gentium colonis, qui totam penè *Asiam* dispergitis regnorum juribus occuparunt, uti in præcedentibus docuimus, subdita fuit. Hodierno verò tempore plurima in se regna continet, magno *Sophi* Imperatori *Persarum* subiecta; quorum prior est ipsa *Persia*, & pertingit à *Mari Caspio* ad *Persicum* usque *Sinum*, cuius Metropolis est *Siras*, olim *Persopolis*, vel uti alii volunt, *Cyropolis*, à sede *Cyri Regis*, *Affyriorum* domitoris sic vocata, & magnificæ ruderum reliquiæ id satis testantur, uti & *Itineraria* per *Persiam* transfacta referunt; sequitur hanc *Tauris*, quæ olim *Ecbatena* dicebatur, regni *Mediæ* caput, veterum monumentis celeberrima; tertia *Persia* urbs caput Regni *Parthiæ* est *Espahanum*, sedes modò Regis *Persarum*, seque extendit ad regni *Mogoris* usque impe-

rium, continentque regnum *Candahar*, *Indiæ* confine ex parte orientali, ex Occidente *Armeniam* majorem; præterea *Iberiam*, olim *Colchidem*, quam hodie *Georgiam* vocant, regionem tenet. Sequitur hoc regnum *Ghilon Mari Caspio* adjacens, serico confertissimum; postea *Korasan*, in bina regna, *Margianam*, & *Ariam* divisa. Sunt præterea alia regna huic magno *Sophi* subiecta, uti *Lorestan*, *Turchistan*, insula *Ormus*, nobilissimo emporio, nec non preciosarum mercium ubertate conferta; posteris à *Cyro*, *Dario*, & *Alexandri Magni* temporibus, postea ingentes vicissitudines perpeſſa, vicinorum dominatorum potentia, & viribus devicta, præſertim *Turcarum* violentiâ monarchicum statum perdidit, usque ad *Ismaëlem Sophi* filium *Xeque Aidar*, qui vir strenuus, & *Imperior* magnanimus, ortus ex *Ardovilla* civitate regni *Ghilon*, videns totam provinciam *Turcarum* tyrannide oppressam, nullum non lapidem movit, ut eam in pristinam libertatem, abjecto *Turcarum* jugo, restitueret; qui uti vir erat zelotes patriæ, & vulpino callidus astu, ita quod fieri posse cogitaverat, confecit; absolutus istius regni domi-
nus;

C. VII. nus; atque adeò primus familiæ Regum Persiæ, qui *Sophi* dicuntur. Hic fatis cedens successorem habuit filium suum *Cha Abbas*, qui intra breve tempus ad supremum Persici imperii culmen ascendit, receptis omnibus iis regnis, quæ Regi Parthorum priùs à circumjacentibus Regibus violentâ invasione fuerant ablata; sedemque suam incredibili urbis hominumque incremento *Espahanu* fixit; & eadem felicitate, vivente adhuc patre in potestatem redactâ *Siras* metropoli Persiæ, nec non regno *Loristan*, viætricia armorum trophæa à *Mari Caspio* ad usque *Sinum Persicum* extendit; nec hisce contentus in *Medium* regnum vastissimum movens exercitum, *Tauris*, olim *Ecbatenas*, sui juris fecit; deinde movens in septentrionale regnum *Colchidem* seu *Iberiam Armeniæ* majori junctam, *Babyloniam*, *Mesopotamiam*, aliaque intermedia regna suo subdidit imperio; regnum quoque *Candahar*, quod magni *Mogoris* monarchæ imperio subdebat, expugnavit; tandem in obsidione *Bassoræ Arabiae* felicis urbis ad *Euphratus* sinum Persicum sitæ, & ipse mortis obsidione cinctus, virtù cessit, relichto imperii successore uno ex nepotibus suis; corpus ejus *Arduillam* communione omnium Regum Persiæ *Sophorium* sepulcrum, translatum fuit; urbs est, in qua ob merita *Ismaëlis Sophi*, primi, ut dixi imperii Persici fundatoris, Regum *Sophorum* cadavera in hunc usque diem, magnâ solennitate deponi solent. Hisce itaque prolixius, quam pars est, prolatis, jam ad linguae Persicae conditionem exponendam progressum.

Lingua Persica qualis olim fuerit. Duplex hoc loco status Persidis considerari potest; vel à primævis post divisionem gentium temporibus, usque

ad *Alexandrum Macedonem*; & sub hisce Sect. II. Regibus *Affyriorum* & *Chaldæorum*, *Chaldaicam* linguam, sive quod idem est, *Affyriorum* viguisse, vel ipsa sacra scriptura in *Danielis prophetia* testatur, ubi ferè nihil, nisi de *Chaldaica* lingua profertur. Nulli itaque dubium esse debet, de *Chaldaicæ* linguae usu, qui tunc temporis vigebat per omnia regna *Chaldaicæ* Regibus, uti *Nabuchodonosor*, *Balthasar* ejus filio, & postea *Dario Assuero*, cæterisque subjecta: accidit tamen, ut *Alexander Makedo* vastâ Græcorum multitudine, *Dario* imperfecto, omnia imperio ejus subjecta, in suam potestatem redigeret, quo facto, *Græci* commixti *Chaldaicæ*, aliarumque diversarum gentium nationibus, *Chaldaea* corrupta à suo genuino statu paulatim in varias differentium populorum linguas divisa deflexerit: secuti post *Alexandri* obitum *Romani*, & post hosce *Turcæ*, linguas in tot genera mutarunt, quot regna, nationes & provincias Persarum tenebat imperium; & hodiernus monarchicus Persarum status luculenter docet, siquidem primæva *Chaldaicorum* lingua lingua Græcâ, Latinâ, Arabicâ, Turcicâ & Tartaricâ variè corrupta fuit; hodierna enim Persarum lingua à *Tartaris* regnum Persiæ invadentibus, *Tartarica* est, commixtis nominibus Arabicis, ob *Alcoranum*, qui uti pure Arabicâ lingua à Mahumede conscriptus est, ita quoque nemo pro viro literato & docto habetur in regno Persidis, qui eam non calleat, ut postea ex ejus institutionibus patet; in reliquis vero regnis, *Tartaria*, *Candahar*, *Loristan*, *Gorgistan*, *Armenia*, *Corasan*, *Carmania*, *Samarinda*, omnes ita differentes sunt, ut una gens alteram intelligere non possit. Atque hæc de lingua Persica sufficient.

CA-

C A P U T VIII.

*De lingua Ægyptiaca, seu Copta, quam & veterem
Pharaonicam appellamus.*

Agyptus regio Africæ omnium antiquissima est, & in sacris literis non solum, sed & apud profanos scriptores nullo non tempore, celeberrima fuit, cuius situs, & constitutio uti omnibus nota est, ita quoque ulteriore ejus descriptionem hīc omittendam censui, præsertim cùm eam in *Oedipo* quā uberrimè descripsierimus. Hodie in *Ægypto* dominatur lingua pura *Arabica*, exceptā *Coptā*, quā monachi, quos *Coptitas* vocant, in sacris utuntur; & ab hac, ut pote omnium, ut dixi regionum antiquissima, & à filiis, *Cham*, *Chus*, & *Misraim*, à quo *Ægyptus* nomen accepit primū culta fuit. Nam sacræ literæ quando nominis *Ægypti* faciunt mentionem, illam semper nomine יָמָן terram *Misraim* nominant, quam à nomine Arabes, Chaldae, Syri sequuntur, post di- ejus in sa- visionem gentium primū introdu- cītum nomen; *Pharaonicam* appellamus, eo quod primi Reges *Ægypti*, *Pharaon* primæ dignitatis nomine appellari voluerint; est autem *Pharaon* idem quod moderator rerum, uti hoc tempore omnes Imperatores Romanorum Cæsares, à primo ejus imperii Romani fundatore *Julio Cæsare* denominantur Cæsares, & Reges Persidis ab *Ismaële*, primo institutore, *Sophi*. Et tametsi in *Prodromo Copto*, & in *Tomo integro*, quod *Onomasticum Copto-Arabico-Latinum*, sive *Ægyptiacam*, seu *Pharaonicam linguam restitutam inscrīpsimus*, de hujus linguae origine, antiquitate, & corruptione quā fusissimè egerimus, nonnulla tamen ibidem omissa hīc apponenda censimus.

Lingua Ægyptiaca nullam hanc linguam fuisse unam ex pri-

mogeneis linguis, à filiis *Cham*, *Chus*, *ad aliam affinitatem habet* & *Misraim* post divisionem gentium in *Ægyptum* translatam, & propagatam; & quamvis illa nullam prorsus similitudinem ad *Hebræam*, *Chaldaicam*, *Syriacam*, *Arabicam*, & *Æthiopicam*, linguae *Hebrææ* filias habeat, mutuata tamen videtur denominationem literarum alphabeti sui à linguae *Hebrææ*, aliarumque linguarum confinium alphabeto, quemadmodum ex alphabeto infrā suo loco ponendo patet, literis ab illis, & characteribus toto cœlo differentibus; cum verò dictum alphabetum *Copticum* 32 literas habeat, omnes reliquæ, præter 22 *Hebræis* proprias, successu temporis adjunctæ videntur, vel vocalium loco, vel *Ægyptiacæ* pronunciationis ritè formandæ causā. Duravit autem lingua *Pharaonica*, seu *Ægyptiaca*, vel *Copta*, usque ad *Cambysis* tempora, qui *Ægypto* subjugata, devastata, sacerdotibus, & hieromanthis occisis, nec non obeliscis, cunctisque sacris hieroglyphicorum monumentis prostratis & diffactis, totam *Ægyptiorum* religionem in nihilum quasi reduxit, usque ad tempora *Alexandri Macedonis*, qui regno potitus *Ægyptiorum*, expulis Persarum superstibus, totum suæ fecit potestatis, libertate per ampla ius, si qui adhuc reperirentur, hieromystis sacerdotibus, veteris religionis suæ instituta exercendi, relictâ. Hoc pacto, veluti post messem collectis pauculis tritici spicis, lingua *Copta* instaurata quidem fuit, ita tamen, ut perpetuo *Grecorum* commercio, magna ex parte corrupta, loco *Ægyptiorum*, quorum inopiat laborabant nominum, ex *Græcâ* suppleverint, ita tamen *Ægyptiacæ* Grammaticæ adaptata-

C.VIII. adaptatâ, ut ne ullum quidem *Græcorum* declinationis nominum, aut verborum conjugationis vestigium re-

tinuerit; quemadmodum infia ex in-Sect. II. institutionibus ejus in *Atlante polyglopho* patebit.

CAPUT IX.

De lingua Armenica.

Cap. IX. **Q**uemadmodum ab *Asie* linguis primævis initium duximus Polyglottias nostræ; ita hîc reliquas in Oriente linguas ordine prosequamur, quæ tametsi toto, ut ajunt, cœlo, ab *Hebraicæ* lingua hucusque declarata loquelâ, & characteribus differant, uti sunt *Armenica*, *Georgiana*, *Tartarica*, *Turcica*, quia tamen & hæ magna progenie ex corruptione unius cum altera fœundæ sunt, illas ordine describemus.

Armenia, magna *Asie* majoris portio, dividitur in *Majorem*, & *Minorem*, quæ prima tunc sub unius regni *Persarum* imperio subdebatur, posteris tamen temporibus à Rege *Persarum* dempta, *Mahometani*, & *Turcici* juris facta fuit; contingit hæc *Asie* minoris, quam *Anatoliam* vocant, terminos ab Occasu, ab Ortu *Armeniam* majorem; à Septentrione *Mecreliam*, sive *Georgiam*, *Iberiam*, olim *Colchidem*; à Meridie *Mesopotamiae* partem; Major ab Occasu *Assiam* minorem; ab Ortu *Perfidem*; à Septentrione *Mare Caspium*, & montem *Ararat*, quem in *Arca Noë* uberrimè descriptimus; à Meridie regiones, & deserta usque ad *Sinum Persicum* conterminata. *Armenia* etymon suum obtinuit ab *Aram* filio *Sem*, primo ejus possessore, quasi dices, *Arameniam*; quicquid alii dicunt tum historici, tum geographi de etymo hujus nominis, infinitis litibus inter se dissidentes, quos consule. Hæc hodie magno *Persarum* Regi paret; regnum quasi totum Christiana religione colitur, per Patriarcham proprium, qui in *Naschevan* urbe, ad radices montis *Ararat*, residet;

qui quamvis plures ecclesiæ Romanæ fuerit unitus, semper tamen ad schisma reversus, sui juris & arbitrii in ecclesia *Armenorum* gubernanda esse maluit, quam Romanæ ecclesiæ catholicæ, & orthodoxæ legibus humili mentis obsequio se subjecere. Linguam habent prorsus & loquelâ & characteribus à cæteris Orientalibus diversam; & quamvis non exiguum huic operam olim impenderim, ne illum tamen ejus vestigium in *Hebræa*, *Chaldaica*, *Syriaca*que fundatum, me reperire potuisse fateor, uti in institutionibus ejus futuris patebit.

Lingua *Georgiana* propriè utuntur *Georgianalingua*. Christianæ legis cultores ii, qui *Mecreliam* seu *Iberiam*, quam *Georgiam*, olim *Colchidem* vocant; estque regio inter mare *Euxinum*, & *Caspium* interjecta, nec non Caucaleis montibus subjecta; *Georgiam* nonnulli appellatam fuisse autumant à S. *Georgio*, glorioso Christi martyre, istius regionis apostolo; linguam habent ex *Tartarica*, & *Armenica* compositam, characteribus tamen ab *Armenicis* oppidò differentem, de qua suo loco in sequentibus, ubi institutiones ejus producemus.

Tartarica lingua, universam *Tartariam magnam* occupat, quamvis innumeris idiotismis diversa, pro varia videlicet vicinorum Regum in eam irruptione, eisdemque subjugatione facta, quam lingua quoque primæva variè corrupta in diversissimas linguas, in *Indias* usque propagatas abiit. Reges enim *Indostan*, sive *Mogor*, ex *Tartaria* transmigratores semper eam unicè ceu nati-

Patriarcha Armeniorum.

Cap. IX. nativam tenuere ; quamvis ea post legem *Mahometis* in istud imperium introductam ex *Arabicæ* mistura linguæ non exiguum corruptionem passa , à sinceritate sua deflexerit. Verùm de hisce consule *Haitonem Armenum in libro de Tartaria regionibus*, *Marcum Paulum Venetum*, & nostram *Chinam illustratam* , in quibus fùsè de hisce egimus. Hodie *Tartari* utuntur adhuc veteri suâ linguâ , sed characteres , quos olim obtinuerant à sacerdotibus *Chaldaicis* , qui primi in *Tartariam magnam* sub magno *Cham Imperatore* , fidem Christianam introduxerant , in hunc usque diem , quemadmodum in *China nostra illustrata* docuimus , conservant.

Edictum Regis Sinarum Tartariaco-Sinico charactere conscripsum. Extat in nostro musæo ingens tabula , ex *China* ad me transmissa , quâ Rex , seu Imperator *Tartariæ* , cum universum *Sinarum regnum* in quindecim regnâ divisum suo subjecisset dominio & jurisdictioni , sub duplice lingua *Tartarica* , & *Chinensi* , promulgationem legis Christianæ ; templorum , seu ecclesiarum ritu Christiano extruendrum , liberrimam toti suo imperio , quo vastius orbis terrarum hodiè non continent , permissionem quâm clementissimè concedit. Et *Tartarica* quidem tabula , non aliis , quâm *Chaldaicis* characteribus , altera *Sinicis* , eo fine inscripta fuit , ut in utroque imperio , & *Tartarico* , & *Sinico* , mentem Imperatoris quisque suâ linguâ intelligere possit. Characteres quidem *Chaldaicos* sine ulla difficultate legi , sen-

sum tamen *Tartaricum* sub ipsis latèt. *Secl. II.* tem , ex linguæ imperitiâ penetrare non licuit ; haud secus , ac si quis characteribus latinis scriberet cuiuscunque alterius linguæ ignotæ idioma. Innumerā hoc loco apponere possem ad hanc materiam pertinentia ; verūm qui ea dilucidiūs nosse cupit , is *Chinam nostram Illustratam* , paulò antè citatam consulat.

Turcica lingua , tametsi multis variisque gentium confusionibus corrupta , tota tamen ex *Tartarica* lingua originem invenit. Certum enim est , & omnium geographorum historiorumque testimonis comprobatum , *Turcas* primos omnium ex *Tartariæ* regione , quam *Turcistan* ex septentrionalis plagæ regione , à quo & nomen obtinuere , profectos , per *Mare Hircanum* , portas Caspias penetrantes in citeriores *Armeniæ* , & *Asiæ minoris* regiones innumerabili hominum multitudine irrumpentes , illud sui fecisse juris ; & tandem quoque impiam *Mahometis* legem amplexos fuisse cum magno Christianæ Reipublicæ detimento ; *Turcis*que à Regionē *Turcistan* , unde eruperant , impositum nomen in hunc usque diem reliquisse. Vide de hisce *Leonclavium* , *Fovium* , *Augustinum Curionem* , *Lambinum* , libris de origine *Turcarum*. Porrò linguam *Turcicam* , ex *Tartarica* , *Bosnica* , nec non *Arabica* commixtam , in ejus institutionibus securis ostendimus.

SECTIO III.

De linguis *Europæ* primigeniis, carumque proprietatibus.

C A P U T I.

De linguae Græcae origine.

TEmpus haud dubiè perdam, si de argumento tam vasto, tam celebri, & antiquo novum quidpiam, in quo à magni ingenii viris jam à bis ferè mille annis, affatim desudatum fuit, adferre me posse Τωτεφωνεσέρως mihi persuaserō. Tria itaque cumpromis consideranda occurunt; primum est, linguae Græcae origo, & antiquitas; secundum, hujus linguae excellētia & dignitas; tertium est propagatio, cultus, ejusque jam ruinæ vicinæ nova per viros doctos facta, instauratio.

Lingua Græca unde ex primogenio: ejus dignitas & præstantia. Ad primum quod attinet, nulli dubium esse debet, quin hæc una ex primogeniis linguis, post Hebræam filias. que ejus, meritò secundum inter omnes linguas locum possideat; verisimile enim est, post divisionem linguarum, à filiis Japheth, qui Turris ruinæ præsentes adfuerunt in divisione gentium, hac lingua utique divino nutu beatis eam in primam obviam regionem, quæ postea Græcia dicta fuit, translatam fuisse, quæ quidem successu temporis tantos progressus fecit, quos satis in hunc usque diem mirari non possumus.

Et primum quidem hujus linguae propagatorem fuisse Ivan, quem & alii Ionen vocant, filium Japheth, à cuius nomine Ionia postea Græcia, Ionia communi Arabum, Hebræorum, Chaldeorumque scriptorum testimonio dicta fuit; cui subscriptit Bibliander in libro de linguarum proprietatibus; centum, inquit, historia sacra Genesis facit filios

Japheth, Magog, Madai, Javan, Mosoch, Thyras; nepotes verò fuisse ex Gomero, Ascenez, Riphath & Thogorma; ex Javan autem Elisa, Tharsis, Cethim & Dodanim; ab hisce divisæ sunt insulæ gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam, & familiam in nationibus suis. Ab Ivane itaque filio Japheth Græcos originem suam obtinuisse, Hecataeus apud Strabonem asserit; confirmat hæc Plutarchus in Theseo; de hoc igitur nemo dubitet. Secutus fuit Ivani successu temporis quidam nomine Pelasgus, qui occupata Peloponneso nomine ei indito à suo nomine Pelasgiā appellavit. Quis verò hic Pelasgus fuerit, paucis enodandum duxi. Dico itaque hunc unum fuisse ex domo Heber, qui dum felices in regnis occupandis secreta cognitorum Javan, nepotumque successus audiret, & ipse heroīco spiritu agitatus, nomine Phaleg filii Heber, cui divisionis linguarum nomen impositum fuit, insignitus, sive frater Phaleg, sive nepos fuerit, perinde est, in Peloponnesum abiens, à suo nomine Pelagiam vocavit, quasi diceret פָלָגִים id est, gentem Phaleg; quæ postea corrupta, Pelasgia dicta fuit, & populi Pelasgæ, id est, populares Phaleg, & Pausanias, lib. 8. de Arcadicis id haud obscurè innuit: ubi dicit, venisse in Arcadiam hominem quendam Pelasge dictum, quem postea Gorici filium Jovis, & Niobæ, quæ idem juxta æquovoca Xenophontis sunt, ac Noë, & uxore Rhea prognatum; virum excellenter

tem

Cap. I. rem nobili formâ præditum, ingenio & viribus pollentem, quem *Arcades* ex splendidis corporis, animique talentis impulsâ in Ducem Regemque suum assumpserint, qui & eos, cum radiores essent, nec ingenio, nec industriâ, ad humanam vitam commodè transi- gendam pollerent, ad politioris vitæ cultum traduxerit; unde memores be-

neficiorum à nomine ejus *Phalesge*, pau- *Sect. III.*
latim universam *Græciam Pelasgiam*, & incolas *Pelasgos* nominarent. Atque hi primi fuerunt, qui coloniam in *Italianam*, ubi *Aborigenes* & *Siccani* domi- nabantur, traduxerunt. Quæ omnia in *Latio nostro* de *Latini agri antiquitati- bus* quâm amplissime prosecuti sumus, ad quas lectorem remittimus.

C A P U T II.

De linguae Græcae dignitate & excellentia.

Cap. II. **S**ed jam de origine lingue *Græcae* satis prolocuti, pergamus ad se- cundum punctum lingue *Græcae*, quod est hujus lingue dignitas, & ex- cellentia, quæ ramos suos in tantam celsitudinem, amplitudinemque ex- tendit, ut quotquot in orbe terrarum lingue viguerunt unquam, sive ele- gantiam, sive dicendi splendorem, si- ve denique verborum, nominumque ubertatem spectes, hæc unica meritò palmam præripuerit. Quamvis autem primævi *Græci* corrupto jam ex aliis linguis barbaris idiomate usi fuerint, varia tamen, & ingeniosè excogitata carmina, variis nominibus in unum coagmentatis pangebant, quibus mo- res hominum miris sarcasmis cavilla- bantur; cuiusmodi est sequens:

Οφεια να ασσων) πίνεγ γαλεπηζο-
γμεσι

Σακκυγμειορεφοι λεπαδαρτα-
γιδαι

Ιματσιω τεσιφαλλοι ιπλιποκαι βλε-
πελοις

Νυχιλα θραιοφάγοι, νυκλατα
ταιπλογοις

Μερακιεξ απασαγ ζουλαβο πθοι
λαβηται

Δοξομαται σοφοι ζητεποια).

Quos aliqui moderni sic vertunt, sed perperam:

Siloni Capesones, *vibrissa asperamenti*
Mantico barbicolæ ex terebro patinæ
Planipedutique lucernitui suffarcinamicti
Noctlatentivori, noctidolo studii
Pullipremopagii, sutelo captiotrica
Rumigeraucupidae, nucicanoicrepi.

Hosce secutus *Aristophanes* ex *Comœdia* *latina Plauti*; græcis suis poëmatibus in- seruit sequentia:

Nugipolyloquides, *argenti extenebronides*
Techniloquides, nummorum expalponides.

Ubi vides vel unum nomen ex tribus alii compositum; uti *Nugipolyloquides*, homines in *nugas* multum loquaces; argento ex tenebris fodientes, dolose loquentes, & nummos mīra arte extorquentes. Utrum autem talis fue- *Scripores*
Græci an-
rit in principio, non ausim dicere, cùm re exci-
dium Tro-
janum

reamus: quamvis plures existimem, *Linum*, *Orpheus* & *Museum* post *Mosem*, *Linus*, *Orpheus*, *Museu-*
multo ante *Illi* excidium tempore exi- *stentes*, hymnos suos de Diis, lingua *Græca* quâm elegantissimè scripsisse, quos etiamnum cum admiratione legimus; quos secuti sunt postea tempore- *ribus* sequentibus *Demodocus*, *Phænix*, *Epimenides Cretensis*, *Aristeus Procan-*
sius, *Asbolus*, *Centaurus*, *Isatis*, *Drimon*, *Orus Samiensis*, *Protenidas Atheniensis*, *Philammon*, *Thamire*, *Amphion*, *Oriban-*
tius Threcaniensis, *Syagrius*, *Dares Phryx*, quos omnes Græcos scriptores ante *Homerum* floruisse, *Solinus*, *Tatianus*, & *Sui-*

Cap. II. & *Suidas* testantur; imò *Homerum* poëticam *Illi* historiam ex quodam *Eueclo* & *Corinno*, quorum hic poëta heroicus, discipulus *Palamedis*, durante adhuc *Trojana* obsidione, historiam ejus con-

Homerus. scripsit, quam multum *Homero* profuisse, *Suidas* asserit. Post hosce itaque surrexit *Homerus*, centum ferè annis post captum *Ilium*, divini ingenii venam tanto altius extulit poësi sanè admiranda, quantum ramos altius extollit inter viburna cypressus, de quo plura vide transacta in nostro *Latio*. Secu-

Hesiodus & *Euripi-*
des. tus hunc *Hesiodus*, aliique, qui *Græcam* linguam ingeniosis operibus egregiè

Herodo-
cus. promoverunt. Post hos securus est *Herodotus*, primus historicorum parens, quo nullus aliorum historicorum veteres & inaccessas *Ægyptiorum*, *Babyloniorum*, *Medorum* & *Persarum* antiquitates scitiùs descripsit, si ei quidem fides habenda sit quam in enneade *Musarum Ionico* stylo posteritati reliquit historiæ; cujus exemplum seuti in Atheniensium polypædias orchestra successerunt in omni scientiarum genere coryphæi, *Socrates*, *Plato*, *Aristoteles*, universæ philosophiæ capita; in mathematicum cultu, *Euclides*, *Archimedes*, *Apollonius Pergaeus*; ex medicorum athenæo, *Hippocrates*, *Theophrastus*, *Galenus*; ex jurisconsultis, *Lycurgus*, *Solon*, *Critias*; ex historicis *Thucydides*, *Pausanias*, *Diodorus Siculus*; ex rhetoribus, *Demosthenes*, *Ifocrates*, *Lucianus*, *Heliodorus*, aliique, uti & ex poëtis, quorum multitudo vix sub numerum cadit; qui omnines stylo Græco elegantissimo, & uberrimo commemoratas scientias, bonarumque artium studia promovere.

Græci do-
tores. Sileo hic sanctorum Patrum, *Justinus*, *Athanasius*, *Cyrilli*, *Basilius*, *Chrysostomus*, *Epiphanius*, & *Gregoriorum* in prosequen-

dis stylo græco sanè pereleganti Chri-*Secl. III.*
stianæ fidei dogmatis æquitatem; in interpretandis sacrarum literarum sensibus perspicaciam; in hæresibus extirpandis zelum, & constantiam; quorum quidem sacris, piisque laboribus actum est, ut per universam *Europam* *Græcæ* linguæ studium; uti in omnibus ardenterissimum affectum excitavit, ita longe lateque diffusum innumeros mox invenerit hujus linguaæ cultores.

Cum enim id *Turcarum Mahomedano-*
Inflaura-
tors lin-
rumque truculentia, quâ *Cræciam* de-*guægræce.*
structis & templis, & gymnasiis, bibliothecisque exustis, invaserunt, illud mirum in modum debilitasset; non defuerunt tamen eximii viri, qui Reipublicæ literariæ bono impulsi, illud in *Italiam* primò, deinde in cæteras *Euro-*
pæ partes transplantârint, cujusmodi inter alios principales fuerunt *Bessarion* Card. *Emanuel Chrysoloras*, *Lascaris* *By-*
zantinus, *Georgius Trapezuntius*, *Jo-*
annes Argyropylus, *Chalcondylas*, qui beneficio principum, potissimum magnorum ducum *Hetruriæ*, (de quorum gestis vide nostram *Hetruriam*) advocati magnisque stipendiis adjuti, non solùm scriptis suis *Italiam* illustrarunt: sed ex *Græcia* libris manuscriptis magno numero asportatis, animos literatorum vehementi desiderio eas in *Latinam* linguam transvertendi, accenderunt, quorum quidem studio accidit, ut considerato emolumento per totam *Euro-*
pam in omnibus passim scholis linguaæ *Græcæ* studium publicâ prælectione, in numeros in hunc usque diem excitaverint linguaæ *Græcæ* asseclas, & propagatores, ita ut ut doctorum numero viorum hodie non accenseatur, qui *Græcam* linguam ignorârunt. Sed hæc de *Græcæ* linguaæ origine sufficiant.

C A P U T II.

De linguae Latinæ origine, antiquitate, corruptione, & restauratione.

Antiquitas linguae Latinae. **L**atina lingua à Latio sic dicta, indigenæ verò Latini, sive *Aborigenes*, de cuius situ, & habitatoribus cum integro Tomo, quod LATIUM, sive *de Latini Agri antiquitatibus inscriptissimus*, jam quam amplissimè actum sit, supervacaneum esse ratus sum, ea hoc loco reiterare. Quare ad linguae Latinæ originem & antiquitatem describendam, tanquam argumento nobis proposito propriam, callamus convertamus. Et primò quidem ad literas, & characteres quod attinet; non defuerunt *Plinio*, & *Solinio* testibus, qui *Nicostratam*, sive *Carmenam Euandri matrem*, characteres & *Latinam* linguam ex *Arcadia* in *Italiam* primò translatisse, putarint. Alii ex *Phaliscorum* regione ab *Hercule* in *Latium* allatam arbitrantur. *Dionysius Halicarnassæus*, *Euandrum* ait ex *Arcadia* profugum hujus beneficii auctorem fuisse in *Italia*. Alii aliter rem narrant. Quicquid sit, nos posthabitatis aliorum opinionibus, quid nobis videatur, & quomodo hujusmodi opinionum congeries concordanda sit, paulò fusiùs exponemus.

Cadmus & Phœnix Græcos literas docuerunt. **C**admus, & *Phœnicem* ortu *Ægyptios* fuisse, *S. Hieronymus* testatur: Temporibus, inquit, *Josue*, Cadmus unà cum fratre suo *Phœnice* Thebis *Ægyptiorum*, unde oriundi erant, in *Syriam* profectos esse, & tempore Othonielis *Judicis Israëlitici* è *Phœnicia* in *Græciam* venisse, atque ibi in memoriam Thebarum *Ægyptiarum* Thebas Bœotias condidisse, relictâ fratri *Phœnici* *Syriâ*, quæ deinde ab ejus nomine *Phœniciæ nomen* obtinuit. *Ægyptias* itaque literas, quas in *Ægypto* à juven-

tute didicerat, *Græcis* communicavit; nam ut in linguae *Coptæ* Onomastico docuimus, erat ingenium *Ægyptiorum* à natura ad omnia sua mysteriosis formis & significationibus obumbranda proclive, quemadmodum ex eorum mystico alphabeto patet; unde verisimile est *Misraim Chus* filium primum *Ægypti* Regem aut *Trismegistum* ejus consiliarium, notas ipsis literas, & characteres linguae *Hebræa*, in alias more ipsis solito, figuræ ingeniosè ex cogitatas transformasse, uti in *Oedipo* fusè exposuimus, hos postea à *Cadmo*, tanquam singulare quidpiam, in *Græciam* allatos, juris communis fecisse, sunt enim pleræque literæ adeò *Græcis* similes, ut si octo exceperis, posteris temporibus 22 propriis adjunctas, exactâ similitudine in omnibus, *Græcis* correspondeant. Verùm ad hoc demonstrandum, nihil requiri videtur, nisi ut utriusque alphabetum, quod in præcedentibus exhibuimus, consulas.

Aque hæc est differentia alphabetorum *Copti*, sive *Ægyptiaci*, & *Græci*; ex quo apparet, ab *Ægyptiis*, vel per *Cadmus*, vel etiam per *Inachum*, qui & *Phoroneus* dicitur, aut *Cres* à regno *Cretæ*, cuius primus Rex fuit, utrumque *Ægyptum*, ad *Græcos* translatos fuisse characteres; vixit autem *Inachus* post diluvium anno 2100. *Cadmus* verò post diluvium 2400 anno. Verùm de hisce in præcedentibus uberius.

Cum itaque *Græci* literas ab *Ægyptiis* acceperint, & *Latini* à *Græcis*, certè latinas literas inde originem sumisse quam clarissimè suo loco patebit.

CAPUT III.

De varia qualitate, vicissitudine, & augmento linguae Latinæ.

Varius
status Ita-
licæ varia-
vit lin-
guam La-
tinam.

Certum est, linguam Latinam ab initio non statim ad ultimam suam perfectionem pertigisse; quare hoc loco triplicem linguæ statum consideramus: priscum, Romanorum, & posterum mixtum. Priscam linguam vocamus, quæ tempore Pelasgorum, Euandri, Turni, Faunique à Romana lingua multum distitit, cujus argumento sunt versus & carmina sacerdotum Saliorum numinum; hæc enim teste Dionysio Halicarnassæo, vix, ac ne vix quidem suo tempore à quoquam intelligebantur, utpote quæ cum Græca & Latina Aborigenum commixta, legentibus inextricabilem difficultatem adferebat; idem de versibus deorum, & legibus regni à Numa Pompilio compositis, & promulgatis, quæ vix à posteris Romanis intelligebantur, & Tabulae Rostratæ, tempore Consulum in Capitolio Romano etiamnùm superstes, inscriptio sat testatur.

te usque ad hæc tempora. Si itaque priscam consideremus, illa utique tempore Pelasgorum, Euandri, Turni, Faunique à Romana lingua multum distitit, cujus argumento sunt versus & carmina sacerdotum Saliorum numinum; hæc enim teste Dionysio Halicarnassæo, vix, ac ne vix quidem suo tempore à quoquam intelligebantur, utpote quæ cum Græca & Latina Aborigenum commixta, legentibus inextricabilem difficultatem adferebat; idem de versibus deorum, & legibus regni à Numa Pompilio compositis, & promulgatis, quæ vix à posteris Romanis intelligebantur, & Tabulae Rostratæ, tempore Consulum in Capitolio Romano etiamnùm superstes, inscriptio sat testatur.

TABULÆ ROSTRATÆ

Inscriptio præsca lingua Latina peræcta.

Sed hanc nostram interpretationem genuinam esse, duo magnæ considerationis antiquitatum monumenta quam luculentissimè demonstrant: quorum primum est Tabellæ Columnæ Rostratæ fragmentum, in Capitolio in hunc usque diem superstes,

ex quo vera horum numerorum ratio petenda est, quam ad majorem veritatis attestationem hîc apponendum duxi, cuius defectum Petrus Giacconius supplevit in proprio de hujus columnæ interpretatione edito libello.

Colu-

Columnæ Rostratæ Inscriptio.

C. Bilius. M. F. aduorsom. Cartacinienseis. en. Siceliad rem. Cerens. ecest. ANOs. coenatos. Popli. Romani. artisumad obsedeone D. eXEMET. LE-
CIONeis. Cartacinienseis. omneis mAXIMOSQVE. MAGISTRATOS.
Lucae bouebous. relicteis noVEM. CASTREIS. EXFOCIONT. MA-
CELam. moenitam. vrbem pVCNANDOD. CEPET. ENQVE. EO-
DEM. MACestratod. prospere rEM. NAVEBOS. MARID. CONSOL.
PRIMOS. Ceset. resmecosque CLASESQVE. NAVALES. PRIMOS.
ORNAVET. PArauetque. diebous. LX. cVMQVE. EIS. N A V E-
BOVS. CLASEIS. POENICAS. OMnis. paratasque. sVMAS. COPI-
AS. CARTACINIENSIS. PRAESENTEd. maxumod DICTATO-
RED. OlorOM. IN. ALTOD. MaRID. PVcnandod uicet. xxxQVE.
NAueis. cepeT. CVM. SOCIEIS. SEPTEm. res momque. ducis quin
res mOSQVE. TRIRESMOSQVE. NAVEIS. Xx. depreset. auroM.
CAPTOM. NVMEI. ♂. ♂. ♂ DCC.

arcenTOM.CAPTOM. PRAEDA.NVMEI. cccccc. e craue. CAPTOM;
AES. cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc
cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc
cccccc cccccc cccccc cccccc cccccc pondod triompO Q V E
N A V A L E D. P R A E D A D. P O P L O M. romanom. donauet captiuos.
CARTACINIENSEIS. inceNVOS. Duxet. ante. curom. primosque. Con-
sol. de. sicelEIs. claseque. CAR Tacinienseom. triompauet. earom. re-
rom. erco. S. P. Q. R. ei hance columnam. p.

In hac priscæ Latinae linguae barba-
ries unā cum exotico numerandi mo-
do clare appetet, dum enim expedi-
tionem C. Duillii Consulis contra Car-
thaginenses refert in Sicilia, prædam
quoque ex parte victoria reportata
quam exactissime, tum quoad naveis,
tum quoad monetam, aurum, argen-
tum, ænea, describit, ubi & inter
cæteras figuræ millesiarum hæc nota
∅ ♂ ♂ ter occurrit, una cum DCC,
quæ numerum 3700 constituit. Sed
hujus notæ originem supra vide expo-
sitam: deinde vigesies semel repetit
hanc notam cccccc; & quoniam il-

la 100000 numerum constituit, hic
in 21 ductus dat 2100000 numerum
in ære, cupro, pondus. Contigit
autem hæc victoria C. Duillii con-
tra Carthaginenses anno Urbis condi-
tæ CDXCIH. 493.

Primi igitur, qui ad linguam Lat-
inam excolendam se accinxerunt, fore-
runt Plautus, Accius, Pacuvius, Ennius,
Naevius, veteres Poëtæ; quos secuti sunt
Oratores, Cato, Sisennas, Quadrigarius,
Antius, Varro, Quintilianus, Julius Cæ-
sar, Cicero; Historici, post Livium, Pli-
nianum, Florum, Solinum, innumeri aliij
jam noti, quorum studio, curâ & la-
bore

Cap. III. bore veluti exulta *Latina* lingua ad perfectionis apicem pertigit. Verùm uti vicissitudo temporum incerta est, & instabilis, ita quoque tum ex monarchiæ, à Constantino in Orientem *Byzantium* translatæ ingenti mutatione, tum ex inundatione barbarorum, *Gothorum*, *Herulorum*, *Vandalorum*, *Hunnorum*, *Longobardorum* in totam quasi *Europam* diffusa, dum *Galliam*, *Hispaniam* violenter irruunt, ex linguarum barbararum cum *Latina*, quæ principem locum in *Italia*, *Gallia*, *Hispania*

priùs tenebat, commixtione, à sua pri- *Sect. III.*
ma puritate deflectens, *Italicam*, *Gallicam*, & *Hispanicam* peperit, *Latinâ* lingûâ solummodò inter viros doctos remanente. Quomodo verò hæ linguæ inter se differant, in sequentibus patebit. Verùm cum multitudo doctorum, qui de lingua *Latina* scripserunt, vix sub numerum cadat, ad eos lectorum remittimus; nostrum erat, originem ejus, propagationem & corruptionem hîc pro nobis proposito argumento paucis demonstrare.

C A P U T IV.

De linguæ Germanicæ origine, propagatione, & corruptione.

Nulli dubium esse debet, *Germanos* ab *Ascanez* filio *Japheth*, qui in divisione gentium in septentrionales partes se receperat, denominatos fuisse, & unanimi *Hebreorum* opinione stabilitur, qui in hunc usque diem, *Germaniam* אַשְׁכָנָז, & indigenas אַשְׁכָנָזים *Aschenazim*, vocant, ut pluribus testatur in sua *Thisbe Rab. Elias*, ubi se *Askenazi* vocat, id est, ortu *Germanum*; quoniam verò *Tuiscon* pronepos *Noë* unà cum *Askenez*, divisus dominiorum juribus hancce terrarum portionem vastissimam primò inhabitabant, hinc ab ejus nomine *Germanya*, *Tuisconia*, seu *Theutonia*, & *Germani Teutones*, in hunc usque diem appellati fuerunt; à robore verò & Martio spiritu, quo vigebant, *Germani*, id est, *Garmanni*, quasi dices, totos viros, vel *Allemanni*, id est, omnes viri, etymon vocis sortiti sunt, de quibus vide *Bibliaandrum*, *Trithemium*, *Aventinum*, *Germanos* scriptores.

Lingua Germanica Imperialis.

Germanica lingua cultura. Hodie ad tantam perfectionem Imperatorum cultu exaltata fuit, ut sive ubertatem, & copiam, sive elegantiam,

& in rebus genuinè exprimendis aptitudinem spectes nulli alteri linguæ cedere videatur, idque innumeri auctores, Theologi, Historici, Physici, Chymici, Medici, Mathematici, Poëtæ, Oratores qui omnis generis artes, & scientias, lingûâ Germanicâ exultas publicæ luci dederunt, apprimè testantur. Ad dialectos ejus, quod attinet, illæ in *Germanya* adeò differentes sunt, totque inveniuntur, quot differentes provinciæ, & regna in ea inveniuntur, quod & *Italia*, *Gallia*, & *Hispania* usu venit.

Filiæ autem, quas peperit, sunt *Belgica*, *Anglica*, *Scotica*, *Danica*, *Suecica*. *Belgica* & *Hollandica* communicat cum proximis *Coloniensibus*, & *Westphalis*. *Anglica* originem suam sumpfit à *Saxonicibus*, qui expulsis *Vallis* insulam occuparunt, *Saxoniam* in *Wallicam* veterem substitutæ: unde & in hunc diem *Anglo-Saxones* dicuntur: vide de hisce *Bedam*. Totus denique Septentrio linguæ Germanicæ usum recipit, qui tamen successu temporis ita deflexit, ut vix tamen, nisi frequenti usu & consuetudine se mutuò intelligant. Sed de hisce suo loco.

Lingua *Hollandica* filia *Germanicæ* adeò hodiè dilatata fuit, ut vel in ultimis

Cap. IV. mis finibus terræ, quin & in meditullio *Indiarum*, *Batavia* nova, quam Geographi *Java* vocant, non audias nisi linguâ *Germano-Batavica* loquentes, quæ procul dubio successu temporum, barbararum hujusmodi regionum linguis commixta, novas semper & novas spurias parturiet. Constat lingua *Germanica* tot ac tantis monosyllabis, ut non nullas integras periodos non nisi monosyllabis vocabulis congestas proferre soleat, v. g. *Ich wil mit dir nach haus gehn/wo ich mit dir reden wil/weil ich ieht kein zeit hab:* & similia. Constat & polysyllabis vocibus verborum non minumque, quām elegantissimè contextis, quæ quidem nulli nisi dictæ linguae peritis patent. Verū de elementis, articulis nominum, pronominibus que suo loco amplius.

Cæterū cæteræ linguae ex *Germanica*, tanto majorem corruptionem passæ sunt, quanto magis ad Septentrionem accesserunt, *Anglica*, & *Scotica*, uti & *Belgica* ex vicina *Gallia*, plurima verba *Gallica* suæ inferuerunt, adeoque ex *Gallica*, & *Germanica* compositæ videntur, radicali tamen *Germanico* semper retento. *Danica*, *Norvegica*, *Suecica* adeò deflexerunt, à materna indole, ut vix intelligentur, uti suo loco ostendetur. Est & in Septentrione lingua, quam *Runicam* vocant, & verbis, & characteribus differens; de qua pariter in sequentibus.

Linguam *Boëmicam* in meditullio *Germaniae* usurpatam, *Sclavonicæ* linguae filiam esse, uti & *Polonicam*, & *Moscoviticam*, non est quod memorem, utpote ex *Dalmatia* illuc introductam: cum omnibus hujusmodi regiones notæ sint, eorumque idioma, instituta, & mores passim explicentur à Geographis; una sanè consideratione digna occurrit *Hungaria*, quæ tametsi inter dictas regiones medium ferè locum, situmque obtineat, linguâ tamen ab omni-

bus diversissima uitur. Quod ut expli- *Sect. III.* cetur; dico *Hungaricam* linguam prorsus esse *Geticam*, seu *Scythicam*, quod innuere videtur *Matthias Michou* in suis de regionibus Septentrionalibus commentariis: *Fuhres*, seu *Fuhri*, de *Fuhra* terra *Scythia* Septentrionalissima juxta ac frigidissima, utpote ad *Mare glacie* sita, 500 milliar. Germanicorum à *Moscua* *Moscoviae* metropoli dissitâ, descenderunt, & invenerunt terram planam ad Meridiem in regionem *Gothorum* in *Scythia*, ubi modò *Tartari Zavalenses* degunt, qui postea dum *Attila* *Hunorum*, & *Pannoniæ Rex* ingentes exercitus ad intentam expeditiōnem cogeret, & hi è sede sua moventes, ad ripam *Danubii* considerunt; & cum tota *Pannonia* *Sclavorum* jurisdictioni subesset, *Fuhri* bello moto post abitum *Attilæ Sclavos* omnes ferè trucidarunt, terramque in hunc usque diem possederunt, reliquis *Sclavis* in finibus *Pannoniæ* regiones inhabitantibus. Itaque *Fuhri* à regione *Scythia* sic dicti, de qua oriundi exierunt, nominati sunt, quos postea *Sclavi Hugros*, & vicinæ nationes *Hungaros* vocarunt; unde profectò diversitas linguae *Hungaricæ* luculenter patet, quam *Hugri* *Scythæ* secum, tanquam vernacula, & nulli alteri permixtam ex *Tartaria* in *Hungariam* transtulère, in hunc usque diem durantem. Si quis verò meliorem *Hungarorum* originem ostendere rit, huic non difficulter subscribemus. Termini verò *Hungariæ* nec non linguarum diversitas à *Georgio Vernerio lib. de Aquis mineralibus Hungariæ* sic describuntur. *Pannoniæ* appellatione non eam tantum comprehendendo *Danubii* ripam, cùm qua ea, quæ dicta est secunda *Pannonia*, ab *Arabone* fluvio, qui *Ptolemaeo* est *Narabo*, nunc vulgo *Raba*, ad *Savum* excurrit; sed quicquid præterea *Hungari* in altera *Danubii* ripa tenent, quod quidem latissimè patet. Tenet enim totam *fazygam Metanasta-*

Cap. IV. ram regionem, quam Ptolemaeus fluminib. Danubio, Tibisco, ac montibus Sarmaticis finit. Sunt autem montes Sarmatici, qui Hungaros à Rutenis, Polonis, Moravis, Silesiis, & eā Austriae parte, quæ citra Danubium est, dirimunt. Ad quos pertinet Carpathus, ita ut jam vulgarata appellatione, omnis tractus Sarmaticorum montium Carpathus vocetur, quanquam mihi Ptolemaei descriptiōnem intuenti, Carpathus iisdem, quibus Dacia finibus videtur terminari. Porrò extat nunc quoque Fazygum natio inter Hungaros, quos ipsi voce decurta tā Faz vocant, ac retinent iidem etiamnum linguam suam avitam, & particularem, Hungaricæ dissimillimam, atque eas sedes, quas Plinii descriptione quondam tenuerunt, nimirūm campos, & plana, Dacis, ut idem ait, pul-

sis ad Patissum amnem, quem ego de Sect. III. tractā primā syllabā Tiffum, vel, ut nunc vulgō vocant, Tizam accipio. Is vero Tibiscus est Ptolemaeo, limes veteris Dacie, cuius cultissima pars est Transsylvania, provincia multis habitatoribus frequens. Nam eam & Germani, quos appellant Saxonas, & Hungari, & Hungarorum antiquissimi dicti Siculi, qui linguā suā sunt Zekeli, & ad hujus imitationem à quibusdam vocantur Ceculi, incolunt, ut omittam pervetustas Romanorum reliquias Valachos, qui frequentes ibidem vicos, & pagos habent: potiuntur tamen rerum Hungari, & penes eos imperium est: eoque fit, ut Transylvani quoque Hungarorum nomine censeantur. Verum de elementis hujus linguae in II Tomo Atlantis Polyglosi.

C A P U T V.

De intimis Septentrionalium regionum linguis.

Cap. V. **S**eptentrionalis mundi pars, quam Geographi Scandiam, sive Scandinaviam vocant, in varias regiones dividitur, ut sunt Finlandia, Suecia, Lappia, Scricfinnia, Finmarchia, Norvegia, Finlandia, Gothia. Finlandia ex Oriente confinis est Moscoviae; ex Occidente Suecia; ex Septentrione Scricfinniam, & Lappiam; ex Meridie Livoniam respicit, & à Suecia distinguitur Simu Bodnico; & Finlandia, cuius metropolis Viburgum est, & ex parte Orientali haber emporium Moscoviticæ jurisdictionis Michael archangelo dictum toto septentrione celeberrimum: & Germanicè Seinland/dicitur, id est pulchra regio; & hæc regio linguam ex Suecia & Moscovitica compositam tenet. Scricfinnia inter Lappiam & Finmarchiam media est; incolæ Scricfinni dicuntur, à calceis ligneis, chalybeata lamina suffultis, quibus celerimo motu per glaciales, & nive indu-ratos campos, flumina, lacusque con-

gelatos ex uno loco in alterum promoventur, & apud Batavos, Belgasque pas-sim Schickschœ vocantur; linguā ut-tuntur Germanica, corruplissima tamen. Finmar-chia. Finmarchia, quasi dices, Seinmarc/ex Oriente respicit Lappiam; ex Occiden-te Oceanum Septentrionalem, cuius me-tropolis est Nortcap, estque ultimus terminus habitati Septentrionis; Norvegiā respicit ex Meridie; à Septen-trione Veigaz fretum, & Novam Zem-blā. Norvegia, quasi dices, Nort-weg/ id est, Via Septentrionis, Daniæ Re-gis jurisdictioni subest, ejusque me-tropolis olim Nidrosia, Trunden vulgō, sedes episcopal, totius Septentrionis domicilium erat, uti splendidæ eccl-e-siæ adhuc ibidem superstitis vestigia sat ostendunt: hodiè Bergen totius Se-ptentrionis nobilissimum emporium in Norvegia, celebris urbs est; & respicit ex Septentrione Finmarchiam; ex Ori-ente Sueciā; ex Occasu Oceanum; ex Meri-

Cap. V. Meridie, interfluo mari *Daniam*, & *Gosuecia*. *thiam*. *Suecia* nobilissimum regnum, & rerum gestarum gloriâ celeberrimum, à Septentrione *Lappiam*; ex Ortu *Sinum Bodnicum*; ex Meridie *Mare Balthicum*; ex Occasu *Gothiam*. Atque omnes hæ vastissimæ regiones idiomate utuntur ex *Danico*, *Suecico*, *Anglico* adeò corrumpo, ut vix à *Germanis* inteligi possint.

Cæterùm ex aliquibus hisce regionibus pleraque perpetuo damnatae gelu, nec frumentum, neque fructus ferunt, neque pecoribus alendis aptæ, solo aquæ potu, & piscibus sole exsiccatis, vivunt; exceptis iis partibus, in quibus aliunde panis, vinum, cerevisia, & carnes infumatæ advehuntur. Pecuniam non habent, sed sola commutatione pellium, pisciumque, mercimonia sua exercent.

Rangiferi jumenta cervorum formas. Habent in *Lappia* certum cervorum genus, quos *Rangiferos* vocant, quibus loco equorum, asinorum, boumque

utuntur, & uti velocissimo cursu pol-Sect. III. lent, ita quoque trahis alligati longissima itinera brevissimo tempore conficiunt. In nonnullis quoque locis non desunt ursi prægrandes, & albo pilo prædicti; item vulpes, & lynxes; cætera animalia domestica ob frigoris atrocitatem, ibidem subsistere non possunt; de quibus lege *Itineraria* variorum; *Olaum Magnum*, in multis tam-suspectæ fidei. Scripsit de hisce, dum hæc scribo, librum de Septentrionalium partium natura & proprietate, *Franciscus Nerijs Italus*, Ravennas, Sacerdos religione & zelo animarum conspicuus, amicus inter paucos singularis, qui *Sueciam*, *Daniam*, *Norvegiam*, *Lappiam*, *Finmarchiam* usque ad ultimum habitati Septentrionis terminum, *Nordcap* dictum, ipsemet quām curiosissimè lustravit, & quæ observavit, publicæ luci tradidit. Verūm de hisce fusiùs in sequentibus.

C A P U T VI.

De lingua Illyrica, Dalmatica, Slavonica, ejusque filiabus.

Cap. VI. *Illyris*, hodiè *Slavonia*, vel *Dalmatia*, antiquitus *Thracia*, à *Thyras* nepote *Japheth* dicta, qui primus hujus regionis possessor fuit; quamvis nonnulli *Elysan* fratrem ipsius primum hujus regionis colonum, ex vicina *Gracia* huc motum fuisse existiment. Nos ex Rabbinorum sententia, *Thraciam*, à *Thyras*, quasi dices *Thraciam*, etymon suum sumpsisse, verisimilius credimus. Qualisnam lingua illa à *Thyras* in *Thraciam* traducta fuerit, difficile est conjicere. Hoc constat, hanc posteris temporibus post *Christum* ex *Græco*, *Latino-Italico*, imò & *Germanico* idiomate, tandem in propriam, & naturalem linguam, ab omnibus differentem degenerasse. Habet tamen complures dialectos, diversis nationibus proprias;

& quamvis hodiè, quæ olim *Thracia*, vel *Zervia* dicebatur, in inumeras regiones divisa sit, unâ tamen hac linguâ utuntur omnes regiones sub *Thracia*, sive *Illyria* comprehensæ; cujusmodi *Illyricæ* sunt *Zervi*, *Dalmatæ*, *Bosni*, *Croatæ*, *Rasci*, *Valdavi*, *Walachi*, *Podoli*, *Daci*, & coloniæ *Boëmorum*, *Moravorum*, *Polonorum*, & *Moscovitarum*; de quibus Bibliander. Vide de hisce quām copiosissimè tractantes, *Gesnerum*, *Sigismundum ab Herberstein*, *Matthiam Michou Polonum*, & *Boënum scriptorem Sigismundum Gelenium*.

Ex hisce patet, linguam *Illyricam*, sive *Slavonicam*, *Boëmicam*, *Polonicam*, *Lithvanicam*, *Moscoviticam*, & quæ in aula Constantinopolitana maximè in usu est, unam & eandem esse linguam, solum-

Cap. VI. solummodo diversis, pro conditione diversarum regionum, dialectis corruptam, utpote quæ omnibus cæteris linguis communem corruptionis formam, cum tempore subiit. Sed relictis hisce, ad literas & characteres explicandos progrediamur.

*Alpha-
betum Il-
lyricæ lin-
guæ.* Duplex *Illyrici* habent alphabetum litterarum iis propriarum, queis in libris conscribendis utuntur. Prius, exceptis aliquibus, *Græcorum* alphabeto ita simile, ut vix sit litera, quæ non *Græcum* quid sapiat, & hoc dicitur à *Cyrillo* epi-

scopo *Velegradensi* compositum; alte-*Sect. III.* rum Divo *Hieronymo* attribuitur; de quo *Bibliander*: verùm de hisce vide amplissime actum in sequenti libro, *de principiis linguae Illyricæ*, alphabetisque variis quibus utuntur *Dalmatæ*. Nihil porrò restat, nisi ut ad meliorem lectoris instructionem, apponamus chronologiam annorum post diluvium, ut quo tempore quisque ex citatis hucusque auctoribus *Hebræis*, *Græcis*, *Latinis*, vixerit, innotescat.

T A B U L A C H R O N O L O G I C A

*Annorum post diluvium, quâ linguarum ortus, & incremen-
tum exponitur.*

Anno mundi. Post diluvi- um anno	
1656.	Diluvium.
1984.	Divisio linguarum. <i>Abraham</i> . <i>Cres Rex Cretæ</i> . Incendium Sodomiticum. Regnum Sicyonium in <i>Græcia</i> . Regnum Argivorum. Regnum Assyriorum. Regnum Ægyptiorum. <i>Trismegistus</i> .
2006.	Noë moritur, sub quo jam orbis inhabitabatur, urbes condebantur. <i>Inachus</i> , <i>Phoroneus Argivorum</i> Reges.
2158.	Sem moritur. Tribus <i>Israël</i> dominantur. Deorum regnum fabulosum.
2373.	Moses nascitur. <i>Amenophis Rex Ægyptiorum</i> . <i>Cecrops Rex Atheniensis</i> . Linguae <i>Græcae</i> initium.
2493.	Moses moritur. <i>Josue</i> , & <i>Judices</i> . <i>Cadmus</i> , <i>Phœnix</i> , <i>Orpheus</i> .
2600.	<i>Debora prophetissa Judææ</i> . <i>Picus Saturni filius</i> . <i>Ilium conditum</i> . <i>Sicani</i> , <i>Latii</i> , <i>Aborigines</i> .
2700.	<i>Gedeon</i> , & cæteri <i>Judices</i> . <i>Faunus Rex</i> . <i>Tyrus conditum</i> . <i>Pelasgorum</i> in <i>Italiam</i> expeditio, & lingua <i>Græca</i> commixta <i>Latinae</i> . <i>Sicani</i> , & <i>Aborigines</i> expelluntur ex <i>Italia</i> .
2800.	<i>Judices</i> . <i>Jepheth filia</i> mactatur. <i>Heli</i> nascitur. Incendium Trojanum. <i>Æneas</i> . <i>Turnus</i> . <i>Lucumones</i> in <i>Hetruria</i> . <i>Sampson</i> apud <i>Philistæos</i> .
2900.	Reges <i>Hebræi</i> . <i>Saul</i> , <i>David</i> , & cæteri. <i>Samuel</i> obiit. <i>Homerus</i> nascitur, anno mundi 2960. & non longè post <i>Hesiodus</i> . <i>Templum Salomonis</i> absolutum. Cultus linguae <i>Græcae</i> .
3000.	Reges <i>Judæ</i> . <i>Achab</i> . Regni <i>Affyriorum</i> finis sub <i>Sardanapalo</i> . <i>Jonas</i> prædicavit <i>Ninivitis</i> . Reges <i>Albæ</i> . <i>Elias</i> 3079. <i>Helisæus</i> . <i>Carthago</i> conditum 3098. Lingua <i>Phœnicia</i> in <i>Africa</i> viget.
3100.	Reges <i>Judæ</i> & <i>Israël</i> . <i>Perfarum</i> regnum sub <i>Cyro</i> , & <i>Babylon</i> sub <i>Chaldaeis</i> Regibus.
3200.	Reges <i>Judæ</i> , & <i>Israël</i> . Captivitas <i>Hebræorum</i> in <i>Babylone</i> . Olympiadum initium anno 3208. <i>Romulus</i> nascitur 3214. Roma condita 3230.
	3300.

C.VII.	300.	Transmigratio Babylonica. <i>Nabuchodonosor</i> . <i>Daniel</i> . <i>Alba excidium</i> . <i>Secl. III.</i> <i>Thales Milesius</i> . <i>Stesichorus</i> . <i>Græcæ linguæ studium promovet</i> .
	3400.	<i>Salathiel</i> . <i>Zorobabel</i> . Finis servitutis Babylonicae, 70 annorum, 3446. <i>Darius</i> . <i>Cyrus</i> . <i>Tarquinius Superbus</i> . Consules Romani 3473. <i>Pherecydes Pythagoræ præceptor</i> . Poëtæ veteres. <i>Æschylus</i> . <i>Pindarus</i> . <i>Anaxagoras</i> . <i>Linguæ Latinæ ruditas</i> .
	3500.	<i>Xerxes</i> . <i>Furius Camillus</i> . <i>Vejorum obsidio</i> . <i>Roma capta à Gallis</i> . <i>Herodotus</i> nascitur 3501. <i>Thucydides</i> . <i>Socrates</i> nascitur 3515. <i>Plato</i> . <i>Melissus</i> . <i>Simonides</i> . <i>Empedocles</i> . <i>Diogenes Cynicus</i> . <i>Aristoteles</i> nascitur 3565. <i>Alexander Magnus</i> nascitur 3595. <i>Darius</i> . <i>Demosthenes</i> . <i>Calippus</i> . <i>Demetrius Phalereus</i> .
	3600.	<i>Alexander Magnus</i> moritur 3625. Regnum <i>Ægyptum Ptolemæorum</i> . <i>Scipio Africanus</i> . Incipit cultura <i>linguæ Latinæ</i> .
	3700.	<i>Ennius</i> poëta nascitur 3712. <i>Terentius</i> . <i>Archimedes</i> . <i>Hannibal</i> . Cannensis pugna 3707.
	3800.	<i>Machabæi</i> pro fide trucidati. <i>Iudas</i> . <i>Machabæus</i> bella gerit. <i>Pacuvius</i> . <i>Plotius Gallus</i> , primus legit <i>Rhetoricam</i> in lingua Latina. <i>Accius</i> poëta. <i>Lucretius</i> . <i>Marius & Sylla</i> . Bella civilia. <i>Cicero</i> , & <i>Cn. Pompejus</i> nascitur.
	3900.	<i>Joseph</i> , <i>Joachim</i> , <i>Anna</i> , beatissima Deipara nascitur. <i>JESUS Christus</i> filius DEI anno 3984. Bellum Triumvirorum. <i>M. Tullius Cicero</i> . <i>Iulius Cæsar</i> , & Monarchia Romanorum Cæsarum. <i>Ovidius</i> . <i>Horatius</i> . <i>Virgilius</i> florent. Cultus latinæ <i>linguæ</i> magno incremento propagatur.

Anno Christi. Ab anno primo usque ad 100. florent *Tibullus*, *Catullus*, *Propertius*, *Dionysius Halicarnassæus*. *Philo*, *Orosius*, *Lucanus*, *Cornelius Tacitus*, *Valerius Flaccus*, *Juvenalis*, *Martialis*, *Plinius*, *Pedianus*, poëtæ, sub *Augusto* usque ad *Trajanum*.

Ab Anno Christi 100 usque ad 200. sub *Trajano*, *Adriano*, *Antonino*, &c. usque ad *Severum* floruerunt, *Plutarchus*, *Pausanias*, *Favorinus*, *Ptolemaeus*, *Galenus*, *Justinus Martyr*, *Arrianus*, *Max. Tyrius*, *Lucianus*, *Athenæus*, *Apulejus*, *Gallus*.

Ab anno 200 usque ad 300. sub Imperatore *Caracalla* usque ad *Diocletianum* floruerunt *Philostratus*, *Appianus*, *Cassiodorus*, *Plotinus*, *Censorinus*, *Porphyrius*, *Lampridius*, *Tertullianus*.

Ab anno Christi 300 ad usque 400. *Constantinus Magnus*, & Christianæ religionis propagator, floruerunt *Juvencus Presbyter*, *Libanius*, *Themistius*, *Claudianus*, *Ausonius*, *Synefius*,

S.S. Patres *Eusebius Cæsariensis*, *Athanasius*, *Gregorius Nazianzenus*, *Epiphanius*, *Ambrosius*, *Chrysostomus*, *Hieronymus*, *Augustinus*.

Ab anno 400 usque ad 500. imperium Romanum ex Occidente in Orientem translatum, Barbarorum invasio; atque huc usque *Latina* lingua pura in *Italia* viguit, sed à *Gothis*, *Alanis*, *Vandalis*, *Hunnis*, *Longobardis* corrupta in varia idiomata *Italicam*, *Gallicam*, *Hispanicam*, aliasque degeneravit, *Latina* lingua solummodo inter literatos permanit. Sed hisce sat & in genere quidem expeditis, jam ad IV. Librum, præcipuum hujus operis argumentum progrediamur, in quo linguas & idiomata ex primæva illa rerum confusione in ordinem redigere nobis propositum est. *DEUS O. M. Spiritus sancti παντοδότες* gratia ausibus nostris adsit.

E e

Verum

Cap. VI. Verum antequam opus *Atlantis polyglossi* arduum ordiamur, hoc loco celebrem illam de universali lingua quæ-

tionem examinabimus; & inde no- *Sect. III.*
stram de universali lingua intentionem
in curiosi lectoris gratiam apponemus.

C A P U T VII.

*Utrum radices linguarum reperiri queant ad universalem quan-
dam linguam constituendam.*

C. VII. **C**mplures varia quadam persuasione delusi primævarum linguarum radices constitui & assignari posse, ex quibus universalis lingua confici possit, etiamnum credidere. Cum itaque à multis ea de re consultus fuerim, potissimum à *Ferdinando III. Imperatore Mecœnate munificentissimo*, qui uti in aliis ita & de hoc clientis sui judicium more solito experiri non fuit designatus: (nam quid de hoc proposito universalis linguae argumento sentirem, sibi exponi præcepit:) utique Cæsareo perculsus imperio, ut laudabili Cælaris curiositati quovis modo satisfacerem, à primis principiis propositum mihi dubium, singulari studio & diligentia adhilita, endandum censui. Sed vix dum cœperam, cum ecce, ut verum fatear, idem mihi accidisse videtur, quod typothetæ, qui plura librorum folia, compositione peracta, jam typis prælo destinata in promptu habet. Verum nescio quo casu dissolutis ligaminibus typi sparsim per terram dissipati, nullum prorsus veri sensus vestigium relinquent, neque ad pristinam formam prototypi jam perditæ reduci queunt. Pari prorsus modo accedit in infinita illa prope linguarum & idiomatum multitudine & varietate, quæ ab origine mundi hucusque ob inaccessam antiquitatis vetustatem, ob tot imperiorum mutationes, tot populorum diversorum commixtionem, inter tot denique rerum humanarum vicissitudines & corruptelas expositæ fuerunt, ut proinde minimè fieri posse existimem,

aut fundamentum omnibus linguis commune reperiri posse, credam. Quot enim in lingua *Chaldaïca, Syriaca, Arabica & Æthiopica* verba occurunt, quæ nullam prorsus ad primariam linguam quam nos *Hebræam* esse determinavimus, (exceptis iis quæ ab ea demanrant) similitudinem obtinent? totoque ut ajunt cœlo differunt? Quis rogo vel unicum verbum in lingua *Hebræa* cæterisque reperiet? quod ad linguam *Græcam*, ne dicam *Latinam* aliquam affinitatem habeat? si verò non nullæ voces occurrerint, quæ tametsi quoad sonum quandam similitudinem pollicentur, illæ significatione tamen prorsus contrarium exhibeant. Hac itaque diligentia præmissa, & combinatoriæ artis amissi applicata, dico temerarium, ne dicam stolidum eorum esse testamentum, qui in hoc negotio adeo arduo & viribus humanis superiori aliquid se præstare posse præsumptuosius credunt. Desinant itaque hujusmodi imperiti rerum indagatores pescari in aëre ranas, quæ sine alis volare censem. *Sisyphi* saxum volvant, atque inutili labore revolvant, omnemque humanam in hisce explorandis industrias vanam irritamque se comperturos certo sibi persuadeant. Horum numero jungi possunt omnes ii qui linguam *Germanicam*, aut quamvis aliam ex *Hebraicis* verbis vocibusque constitutam demonstrare se posse existimant. Quos inter meritò primum locum obtinet *Goropius Becanus*, qui *Belgicam* linguam libro integro primævam illam veramque *Hebræorum* linguam.

C. VII. quam aut saltem mediatè ab ea derivatam conatur demonstrare ; miratus sum equidem virum cæteroquin eruditissimum, in re adeò ludicra, tot bonos dies horasque consumpsisse. Quis enim nescit, in omnibus pene linguis nonnullas voces *Hebræis* quoad sonum similes reperiri, quarum tamen genuinam significationem ut exprimat dici vix potest, quam violenter quam coacte, ut quoad sensum *Hebrææ* respondeant, detorquere conetur. Et certe mihi persuadeo virum judicio pollentem difficultates occurrentes non potuisse non prævidisse. Ut proinde ne ejus existimationi nonnullo præjudicio esse videar, eum non tam veritate convictum, id sensisse, quam ingenii luxuriantis æstu abreptum ad sagacitatem subtilitatemque ingenii ostentandam similia effutiisse arbitrer.

Sed hisce jam satis expositis, restat ut hoc modo alium universalis linguæ modum describam, qui ad Cæsaris postulationem noviter detectus fuit : & dicitur *Polygraphia universalis*, qua quisque tamethi non nisi vernacula lingua

instructus, cum omnibus tamen populi & nationibus, per literas reciproco commercio, mentem suam aperire posse demonstratur, quod & jam dum ad multorum sollicitationem non nisi paucis tantum exemplaribus impressis publici juris fecimus. Est verè universalis methodus qua quis suam alteri intentionem quacumque lingua communicare possit ; fateor sane illud ab omnibus antequam in lucem edetur velut incredibile & quasi *ωδεῖον* habitum fuisse. Sed edito jam opere, postquam in praxin id redegerunt multi ex magnatibus, tum enimvero illud non dicam *αδυώατον*, sed vel maximè facile compererunt. Quo cum primis relexandi animi causa *Ferdinandus III. Cæsar & Leopoldus Guilielmus Archidux* usi fuerunt ; uti in fronte *Polygraphiæ*, ex litera ad lectorum datâ contestata rei veritas demonstratur. Quin & *Alexander VII. glor. mem. summus Pontifex* comperta veritate adeo ipsi arrisit artificium ; ut inventori annua pensionis minerval assignare non sit deditus.

C O N C L U S I O.

Horrados tandem cataclysmi fluctus eluctati invisam stupendamque mundi catastrophen, ob enormia filiorum hominum vindice DEO illatam cum tremore conspeximus, qua finita ex monte *Ararat* in submontanos campos, itinere directo, tandem in terram *Sennaar* appulimus. *Turrim*, ejusque portentosam fabricam dimensi uti intercurrente linguarum confusione imperfectam incompletamque reliquimus ; ita quoque ex confuso sermonum commercio, novorum semper novorumque idiomatum argumentum extum ; mirè ad id prosequendum, animum meum sollicitavit. Verum cum id primi hujus tomi limites longè excedere videretur, operæ pretium me factum existimavi, si in auxiliarem adminiculationem, *Atlantem* adsciscerem, ut is Geocosmo universi orbis terrarum linguis conspicuo humeris suppositis viuum mearum imbecillitatem, ea qua fieri posset industria sublevaret. Quod tandem aspirante divini Numinis gratia accidit, eo modo, quo lector in securis, suo tempore, duobus Tomis in 72 linguarum, juxta 72 tribus trium filiorum Noë disparatissima genera divisis peractum videbit. Vale lector & si in hisce quidpiam admiratione dignum occurrit, id unicè D.O.M. qui solus infantium linguas facit esse disertas, adscribas velim.

Laus D E O Virginique M A T R I.

INDEX RERUM,

in hoc opere contentarum : in quo

Numerus paginam denotat, *a* columnnam priorem, *b* posteriorem.

A.		
	Bimelech Rex apud Palæstinos tempore Abrahami.	44. a, b.
	Aborigines.	216. expelluntur ex Italia.
	Abrahamus natu anno regni Nini.	43. 104. b.
	105. a. anno vite patris sui:	60. 105. a.
	106. 113. a. ex ejus semine qui populi prodierunt.	120. b.
	Abubacer de prava opinione, quæ fuit Zaborum.	134. b.
	Abydenus de lapsu Turris.	110. b.
	Abyssina lingua.	132. a.
	Accius Poëta.	217.
	Achab.	216.
	Achad Hieronymo Edessa.	117. a.
	Adamus primus hominem.	146. b. five primus animantibus nomina imposuit.
	147. a. 165. a. omnium parorum hominum perfectissimus, & scientissimus.	162. a. infusam concretamque scientiam habuit.
	ibid. b. linguam habuit pariter sibi infusam.	ibid. ejus theologia.
	ibid. pbyiologia.	163. a. omniscius.
	162. a. 163. b. ejus instrutor Angelus.	164. a. cum ex luna prodiisse fuit Sabborum traditio.
	35. b. 134. a.	
	Adonis vide Osiris.	
	Adris arabicè & græcè Hermes Trismegistus dicitur Ägyptiorum Thoyth.	82. b.
	Ägyptiaca lingua. Vide Coptica.	Ejus primatus.
	Ägyptiaci regni initium.	112. b.
	Ägyptiarum literarum primæva fabrica & institutio.	177 & seqq.
	Ägyptii Simiæ Babyloniorum in obeliscis erigendus.	65. a. credebant primos homines in Ägypto natos.
	135. b. & ex quâ causâ.	ibid. monachi sequebantur hieroglyphicam doctrinam veterum Ägyptiorum.
	172. b.	
	Ägyptus non fuit habitata ante divisionem & confusione linguarum.	113. b. Primorum hominum genetrix secundum Ägyptios.
	135. b. A primo Rege Misraim dicta.	203. a.
	Älamitica lingua. Vide Persica.	
	Æmilius Scaurus in suâ ædilitate extruxit apud Romanos theatrum 360 columnis conspicuum.	90. b.
	Æneas.	216.
	Æolica dialectus linguae Græcæ.	131. a.
	Ære Colofi Solis quot camelii onerati fuerint.	88. b. 89. a, b. 90. a.
	Aëris benignitas requisita ad bonitatem regio-	
	nis.	17. a.
	Æschylus.	217.
	Æthiopes primos homines in Æthiopia veluti in medio terrarum natos asserebant, & ex quâ causâ.	135 b.
	Æthiopia primorum hominum genetrix, secundum Æthiopes.	ibid. ejus descriptio.
	199. a. antiquitus.	ibid. b. coloni primi quinam.
		200. a.
	Æthiopica lingua ex Hebræa.	131. a. 200. b.
	& qua differt characteribus & modo scribendi.	ibid.
	Æthiopicum alphabetum diversissimum ab Hebraico.	ibid.
	Africanæ linguae.	132. a.
	Agareni. Vide Ismael.	
	Agriculturæ necessitas.	5. a.
	Aivan Kesra.	97. b. 99. a, b. 100. a.
	Albæ excidium.	217.
	Alcoranus lingua Arabica pura conscriptus à Mahumede.	198. b. 202. b.
	Alexander Magnus nascitur.	217. moritur.
		ibid.
	Allegoriarum Ägyptiarum expositio.	173. a. & seqq.
	Alphabetum Äthiopicum diversissimum ab Hebraico.	200. b. Copticum commune & mysticum.
	177. & seqq. Dalmatarum varia.	216. b. Illyricum duplex; alterum Cyrilli, alterum Hieronymi.
	216. a, b. Samaritanum non est idem quod Phœnicium.	185. b.
	Altitudolunæ à terra.	37. b. triplex: major in apogæo, minor in perigæo, media in quadraturis.
	39. a. Turris quanta debuerit esse usque ad cælum lunæ.	37. b.
	Amalech filius Eliphaz, filii Esau, à quo Amalecite.	121. a.
	Amara mons.	199. b.
	Amasis Rex Ägypti ad uexit templum monolithum.	72. a.
	Ambrosius floret.	217.
	Amenophis Rex Ägyptiorum.	216.
	Americanæ linguae.	132. a.
	Ammon filius Loth, à quo Ammonitz.	121. a.
	Amraphel Rex Sennaar.	19. a. Rabbini fabulantur cum esse Nemrodum.
	ibid. fuit prorex Ninivæ Regis Assyriorum, fuit gubernator Babylonis, aut terræ Sennaar.	19. b.
	Amstelodamum urbs incredibili magnitudine prædicta.	45. a.
	Analogia rerum à primis mundi patriarchis gesta.	

INDEX RERUM.

<i>starum, gestis Osiris, Isidis, Typhonis,</i>		<i>Artes quas suos docuit Noë.</i>
<i>Hori parallela.</i>	136.	<i>27. a. earum pro-</i>
<i>Anaxagoras.</i>	217.	<i>pagatio.</i> <i>ibid. b.</i>
<i>Angelus qua lingua & charactere scripsit in</i>		<i>Afinus cur hebraice dicatur Chamor.</i> 166. a.
<i>pariete Balthasaris sententiam ei à Deo la-</i>		<i>Assur secundus filius Semi, à quo Assyrii.</i>
<i>tam.</i>	154. a.	<i>119. a. diversus ab Assur egresso de Baby-</i>
<i>Anglica lingua filia Teutonicæ.</i>	131. b.	<i>lonia, qui ædificavit Niniven.</i> 119. b.
<i>Angolana lingua.</i>	132. a.	<i>Assyria est terra Sennaar.</i> 18. b. <i>qua nunc</i>
<i>Anna.</i>	217.	<i>corruptè Azimia dicitur, situs.</i> 119. a.
<i>Appianus floret.</i>	ibid.	<i>Assyriacus character. Vide character.</i>
<i>Apulejus floret.</i>	ibid.	<i>Assyriorum Reges dicti Assur.</i> 120. a. <i>cata-</i>
<i>Aquila cur hebraicè dicatur Nesra.</i>	166. a.	<i>logus à Nino usque ad ultimum Sardana-</i>
<i>Arabes putabant Arabiam felicem primo-</i>		<i>palum. 50. eorum imperium duravit sub</i>
<i>rum hominum genetricem.</i> 135. b. <i>scripto-</i>		<i>32 Regibus annos 1239.</i> <i>ibid.</i>
<i>res celeberrimi.</i> 199. a. <i>eorum relatio de</i>		
<i>pyramidibus Ægypti.</i>	70. b.	
<i>Arabia triplex; Deserta, Petræa & Felix.</i>		<i>Athanasius floret.</i> 217.
198. a. <i>Desertæ situs.</i> ibid. <i>Petræa sit-</i>		<i>Athenæus floret.</i> <i>ibid.</i>
<i>tus.</i> ibid. <i>Felix primorum hominum gene-</i>		<i>Atheniense solum primos homines produxit</i>
<i>trix secundum Arabes.</i> 135. b. <i>ejus sit-</i>		<i>secundum Aristidem.</i> 135. b.
<i>tus.</i> 198. a. <i>Amalecitica & Ismaëlitica</i>		<i>Attica dialectus linguæ Græcæ.</i> 131. a.
<i>dicta.</i>	ibid.	<i>Atribiticus nomus.</i> 79. a.
<i>Arabica lingua, in Andaluzia commixta La-</i>		<i>Aulæ labyrinthæ terrorem incutentes.</i> 83. a.
<i>tinis Arabicisque vocibus, in Melitensi</i>		<i>Augustinus de numero linguarum.</i> 199. a. <i>flo-</i>
<i>insula commixta vocabulis Italicis Arabi-</i>		<i>ret.</i> 217.
<i>cisque.</i> 130. b. <i>ex Hebraica.</i> 131. a. 198. a.		<i>Auri abundantia primis seculis.</i> 27. b.
<i>per totum Orientem & Occidentem dif-</i>		<i>Ausonius floret.</i> 217.
<i>fusa.</i> 198. a. <i>pura dominatur in Ægypto.</i>		
	203. a.	
<i>Arach Hieronymo Nisibis.</i>	113. a.	
<i>Ararat non est unus mons particularis, sed in-</i>		
<i>gens concatenatorum montium series.</i> 12. a.		
<i>Arcadia primorum hominum genetrix, secun-</i>		
<i>dum Theodoreum ex relatione antiquo-</i>		
<i>rum.</i>	135. b.	
<i>Archimedes.</i>	217.	
<i>Architectura Turris Nembrod.</i>	40. 41.	
<i>Arcus Soliman Pac.</i>	100. a, b. 101. a, b.	
<i>Aristides Atheniense solum primam terram</i>		
<i>hominum genetricem afferit.</i>	135. b.	
<i>Aristoteles nascitur.</i> 216. <i>multa ex Chal-</i>		
<i>daicis monumentis accepit.</i>	195. a.	
<i>Armenia duplex: minor & major. Minoris</i>		
<i>situs. Majoris situs.</i> 11. b. <i>Descriptio.</i> 204.		
<i>a. etymon ab Aram filio Sem.</i> ibid. <i>Arme-</i>		
<i>nica lingua.</i>	204, 205.	
<i>Armenorum Patriarchæ sedes in Nasche-</i>		
<i>van.</i>	204. a.	
<i>Arphaxad tertius filius Semi.</i> 120. a. <i>natus</i>		
<i>duobus annis post diluvium.</i> ibid. <i>à quo pro-</i>		
<i>dierunt Chaldæi & Susii.</i>	120. b.	
<i>Arrhianus floret.</i>	217.	
<i>Artapanus scribit à Mose literarum inven-</i>		
<i>to literas accepisse Judæos & Ægyptios,</i>		
<i>à Judæis Phœnices, à Phœnicibus Græ-</i>		
<i>cos.</i>	123. b.	
<i>Artemisia Regina Cariæ Mausolo marito</i>		
<i>defuncto sepulcrum erexit, à quo omnia Re-</i>		
<i>gum Imperatorumque monumenta preciosa</i>		
<i>Mausolea vocantur.</i>	88. a, b.	

I N D E X R E R U M.

<i>mixta, ut nec Dalmata, nec Polonus eam prorsus intelligat.</i> 130. b.	<i>filia Sclavonicæ.</i> 213. a.	<i>Chabor seu Chobar fluvius.</i> 103. a.
<i>Bosnica lingua ex Illyrica.</i> 131. b.		<i>Chalanne Hieronymo Seleucia.</i> 117. a.
<i>Bubaisticus nomus.</i> 79. a.		<i>Chaldaea est terra Sennaar.</i> 18. b.
<i>Bulgarica lingua ex Illyrica.</i> 131. b.		<i>Chaldaei ab Arphaxad.</i> 120. a.
<i>Buratinus (Titus Livius) pyramidem Memphiticam delineavit.</i> 71. b.		<i>Chaldaïca lingua ex Hebræâ, ejusque dialectus.</i> 131. a.
<i>Brachmanica lingua.</i> 131. b.		<i>prima linguarum à nonnullis perperam traditur.</i> 149. b.
<i>Brasilica lingua.</i> 132. a.		<i>secundum in primatu linguarum locum habet.</i> 151. a.
<i>Briax Mausoleum Artemisiæ Cariæ Reginæ à borea cœlavit.</i> 88. a.		195. b.
C.		
C Admus literas primū ad Græcos ab Ægyptiis, ipse Ægyptius existens, attulit. 174. b.	175. a.	<i>Chamæa familia cur tam grandia monumenta post se reliquerit, non verò familia Semi, & Japheth.</i> 65. a.
184. a, b.	185. a.	<i>Chamus Noë filius Zoroastræ dictus.</i> 9. a.
209. a.	216.	44. a.
<i>Cadmæa literæ quo tempore Græcis traditæ.</i> 175. a.	<i>dicitæ etiam Phœnicie, item Pelasgicæ.</i> 185. a.	<i>ejus progenies authores idololatriæ.</i> 135. b.
<i>diversæ fuerunt à Samaritanis.</i> 188. b.		<i>Chananæa lingua. Vide Samaritana.</i>
<i>Cafrariensis lingua.</i> 132. a.		<i>Character lingue Samaritanæ, utrum verè Assyrius aut Hebræus sit.</i> 152. & seqq.
<i>Caïnan generatio secundum quosdam minimè computanda.</i> 105. a.	<i>genuit Sale.</i> 106.	<i>Aßyriacæ seu Hebraicæ.</i> 153. a. & seq.
<i>Cairus urbs incredibili magnitudine prædita.</i> 45. a.		<i>Babylonica.</i> 154. a.
<i>Calcis preparanda artem suos docuit Noë.</i> 27. a.		<i>Samaritanus accidentaliter tantum ab Assyriaco differt.</i>
<i>Calculus propagationis generis humani ad Turris fabricam.</i> 9. 37. a.		154. b.
<i>Calippus.</i> 217.		<i>Aßyriacus sive Esdræus in sacris scribendis fuit adhibitus; in profanis verò Samariticus.</i> 155. a.
<i>Cambyses regni Ægyptiorum eversor.</i> 203. b.		<i>Aßyriacus Hebræus verus est, quo tabulæ legis scriptæ fuerunt. ibid. Samaritanus in Siclis Hebræorum.</i> 158. b.
<i>Cannenfis pugna.</i> 217.		
<i>Canopicus nomus.</i> 79. a.		<i>Chemmis Diodoro; at Herodoto dictus Cheobus octavus Rex Ægypti ædificavit trium pyramidum maximam, inter septem præclarissima opera numeratam.</i> 66. a, b.
<i>Captivitas Hebræorum in Babylone.</i> 216.		
<i>ejus finis.</i> 217.		<i>Chilensis lingua.</i> 132. a.
<i>Cares architectus Colossi Rhodii seu Solis.</i> 88. b.		<i>Chinica lingua.</i> 131. b.
<i>Carthaginenses Phœnicum colonia.</i> 187. b.		<i>Chobar seu Chobar fluvius.</i> 103. a.
<i>Carthago urbs incredibili magnitudine prædita.</i> 45. a.	<i>conditum.</i> 216.	<i>Chodorlahomor subegit Sodomitas.</i> 106.
<i>Cassiodorus floret.</i> 217.		<i>Christus per titulum Crucis, reduxit per varias linguas, populos in unitatem, die Pentecostes missò Spiritu sancto super Apostolos.</i> 128. a.
<i>Catalogus Regum Assyriorum à Nino usque ad ultimum Sardanapalum.</i> 50.		
<i>Catullus floret.</i> 217.		<i>Clirysostomus floret.</i> 217. <i>ejus sensus mysticus historiae Turris.</i> 22. a, b.
<i>Causæ universales quinque corruptionis linguarum: 1. diversarum gentium populorumque commixtio. 2. imperiorum monarchiarumque mutatio.</i> 130. a.	<i>3. calamitates publicæ regnum. 4. varia in differentia regna coloniarum introductio.</i> 130. b.	23. a.
<i>5. cœli solique in certis nationibus constitutio.</i> 131. a.		<i>Chusi progenies, & utrum fuerit verè colore nigro imbuta, vel saltēm, an omnes, qui postea nigri nati sunt, ab ipso prodierint,</i>
<i>Cecrops Rex Atheniensis.</i> 216.	<i>reijwæs & altitudo ejus.</i> 175. a.	113. & seq. <i>nigredo naturalis.</i> 114. a.
<i>Censorinus floret.</i> 217.		<i>unde.</i> 114. b.
<i>Cha Abas Sophi secundus Rex Persiæ imperium ampliavit.</i> 202. a.		<i>altera causa.</i> 115. a.
<i>Chabreus Rex Ægypti erexit secundam pyramidem.</i> 6. 8.		<i>genealogia.</i> 115. a, b.
		<i>Cicero.</i> 217.
		<i>Circulus aureus qui circumdabat Simendis monumentum.</i> 77. a.
		<i>Civitas quænam fuerit, quam sacer textus Nembrod extruxisse refert.</i> 41. b.
		<i>Claudius Marius Victor de confusione linguarum.</i> 107. b.
		<i>108. a.</i>
		<i>Claudianus floret.</i> 217.
		<i>Climatis bonitas requista ad bonitatem regionis.</i> 17. a.
		<i>Cn. Pompejus nascitur.</i> 217.
		<i>Coloniae filiorum Sem, Elam & Assur,</i> 119.
		<i>& seq.</i>
		<i>Colossi</i>

INDEX RERUM.

<i>Colossi Ägyptiaci omnes alios mirabilium operum magnitudine superantes.</i> 90. a.	<i>Capitolinus.</i> <i>ibid.</i> <i>Palatinus.</i> <i>ibid.</i> <i>Rhodius</i> seu <i>Solis, Apollini dicatus.</i> 88. b.	<i>cujus altitudo, de qua eà diversæ sententiae Plinii & Volaterrani.</i> <i>ibid.</i> <i>Tarentinus.</i> 90. a.	<i>Thebanus peregrinum sonum edens.</i> 83. b.	<i>Cubitus unus trium palmorum.</i> 66. b.
<i>Columnæ rostratæ inscriptio.</i> 211.				<i>Cynopolitanus nomus.</i> 79. a.
<i>Columnæ</i> 127 <i>in templo Dianæ Ephesiaæ.</i> 88.	<i>a. 36 Mausolei Artemisiaz Cariæ Reginæ.</i>	<i>ibid.</i>		<i>Cyrus.</i> 217.
<i>Computus totius Symmetriæ templi monolithi.</i> 73.				
<i>Commonina lingua.</i> 131. b.				
<i>Conciliatio duarum sententiarum de primatu linguarum.</i> 150. a.				
<i>Conditiones tres requisitæ ad bonitatem alicuius regionis.</i> 17. a.				
<i>Confusio linguarum.</i> 104. & seqq. 216. id est, A M. 1931. 15. b. accedit 2. 275 post diluvium. 105. b. 106. quomodo facta. 107. b. causæ. 125. a. auctor solus Deus, non homines. 125. b. cacodæmones esse non poterant. <i>ibid.</i> <i>radix maledictio</i> Noë in Canaan filium Cham. 126. a. <i>gravissed justa & maximè digna pœna.</i> 107. a. 126. b. <i>inque ea maxima DEI clementia.</i> 126. 127. a. <i>sapientia, potentia, bonitas, justitia.</i> 127. a. & <i>providentia.</i> 127. b. <i>in ea iurgia & rixa.</i> 125. a.				
<i>Congana lingua.</i> 132. a.				
<i>Consectaria quatuor absurdæ ex possibiliitate Turris usque ad cælum lunæ erigendæ.</i> 39. b.				
<i>Consectarium ex descriptione fabricæ Ismendis.</i> 77. a.				
<i>Constantinus Magnus.</i> 217.				
<i>Consules Romani.</i> <i>ibid.</i>				
<i>Coptica lingua una ex primigeniis, ejusque literæ mysticæ.</i> 172. & seqq. 175. b. <i>origo.</i> 174. b. <i>quomodo corrupta.</i> 175. b. 176. a. b. <i>alphabetum commune & mysticum.</i> 177. & seqq. <i>ad nullas alias affinitatem habet.</i> 203. a. b. <i>characteres ab Hebraicis toto cælo differunt.</i> 203. b. <i>duratio.</i> <i>ibid.</i>				
<i>Corruptionis linguarum causæ quinque.</i> 130.				
	<i>a. b. 131. a.</i>			
<i>Cres Rex Cretæ.</i> 216.				
<i>Crocodilopolitanus nomus.</i> 79. a.				
<i>Crocodilorum sacrorum sepulcra seu monumenta in medio seu subterraneo labyrintho.</i> 80. b.				
	<i>81. b.</i>			
<i>Ctesias Cnidius refert Pyramidem Nini fuisse molem altitudinis novem stadiorum.</i>				
	<i>47. b.</i>			
<i>Ctesiphon olim, postea Seleucia dicta.</i> 96. b.				
	<i>97. b. 98. a. b.</i>			
<i>Ctesiphon architectus templi Dianæ Ephesiaæ.</i> 88. a.				
<i>Cuamensis lingua.</i> 132. a.				

D.

<i>Dadan alter filius Regmæ, à quo Dedanæzi.</i> 116. a.	
<i>Dædalus admiratione labyrinthi Ägyptiaci captus, alium in Lemno condidit.</i> 73. b.	
<i>architectus labyrinthi Cretensis.</i> 85. a. b.	
<i>Dalmatia vel Slavonia olim Thracia dicta.</i> 215. a.	
<i>Dalmatica lingua.</i> <i>ibid.</i> <i>cujus alphabetum.</i>	
<i>Vide Alphabetum.</i>	
<i>Danica lingua filia Teutonicæ.</i> 131. b.	
<i>Daniel.</i> 217.	
<i>Darius.</i> <i>ibid.</i>	
<i>Debora prophetissa Judææ.</i> 216.	
<i>Dedanæorum situs.</i> 116. a. b.	
<i>Delubrum ex unico lapide constructum.</i> 72. a. b.	
<i>cujus mensura.</i> 72. b.	
<i>Demetrius Phalereus.</i> 217.	
<i>Demonstratio de Turris ad lunæ cælum exaltandæ impossibilitate.</i> 36. a. 37. 39. 40.	
<i>Demosthenes.</i> 217.	
<i>Decorum Ägyptiorum 48 mansiones, imagines & statuæ.</i> 76. b. 81. b.	
<i>Descriptio cænaculorum porticuumque labyrinthi Ägyptiaci.</i> 74. a.	
<i>bortorum penſilium Semiramidis.</i> 61. a. b.	
<i>labyrinthi Ägyptiaci.</i> 78. & seqq.	
<i>lacus Mœridis.</i> 77. b.	
<i>pontis Babylonici à Semiramide supra Euphratēm extructi.</i> 55. 56.	
<i>terræ Sennaar.</i> 17. & seqq.	
<i>DEUM omnes homines semper agnoverunt.</i> 136. a. b.	
<i>Dialecti linguae græcae, Äolica, Attica, Ionicæ, Phrygia.</i> 131. a.	
<i>Dialecti variae an fuerint in lingua primordiali seu primæva.</i> 11. a.	
<i>Differentia exterioris & interioris dimensionis templi monolithi.</i> 73.	
<i>Diluvium.</i> 216.	
<i>Diodorus Siculus describit res gestas Nini.</i> 42. a. b. 43.	
<i>quando ait cum subegisse Ägyptum, ac finitimas regiones, intelligendum id est vel non plenè, vel dicendum cum non diu eas possedisse.</i> 44. a. b.	
<i>ait turres 1500 in mænibus fuisse, quas non omnes mænibus insertas fuisse putandum est.</i> 47. a.	
<i>nihil habet de Turri Nini & Semiramidis octozoniâ, nisi forte id intelligat per Beli templum.</i> 52. a.	
<i>de urbe Semiramidis.</i> 53. a. b.	
<i>item cum ait muros urbis Babylonicae continuuisse tantum 250 tress.</i> 54. b.	
<i>de ponte supra Euphratēm, deque duabus regiis Palatiis in oppositis urbis</i>	

INDEX RERUM.

INDEX

- Georgiana lingua.* 204. a, b. *composita ex Tartarica & Armenica.* *ibid.* *eius characteres ab Armenicis differunt.* *ibid.* *eâ utuntur Christiani incolae Mecreliz seu Iberiæ, alias Georgiæ, olim Colchidis.* 204. b.
Germanica lingua. *Vide Teutonica.*
Germanorum denominatio ab Ascanez filio Japheth. 212. a.
Globus Ariadnæus labyrinthi Cretensis quantus esse debuerit. 86. a.
Gortheni. 196. a.
Græca lingua, corruptissima in nonnullis Calabriæ oppidis. 130. b. *peperit dialectos Atticam, Ionicam, Æolicam, Phrygiam, &c.* 131. a. *an ab Ægyptiis processerit,* 174. b. *ejus origo & antiquitas.* 206, 207. *una expromigenis.* 206. a. *ejus dignitas & excellentia.* 207, 208. *instructores.* 208 b. *initium.* 216.
Græci à Phœnicibus literas suas acceperunt. 174. b. 175. a. 184. a, b. 185. a. 186. b.
scriptores ante excidium Trojanum. 207. b.
post excidium Trojanum. 208. a.
Græcorum superbæ fabricæ monumentaque ad imitationem Ægyptiorum extructa. 88, 89, 90.
Gregorius Nazianzenus floret. 217.
Gregorii sensus mysticus historiæ Turris. 21. a, b. 22. a.
Grimanus (Marcus) de pyramidibus Ægypti. 69. a, b.
• H.
Hannibal. 217.
Heber propheta magnus. 16. a. *genuit Phaleg.* 106. *ab eo descendunt Hebræi.* 20. b.
Hebræa lingua utrum & quomodo post consuptionem linguarum, in domo Heber permanerit. 122. 123. 150. a. 194. a. 200. b.
ab Heber ad Abraham continua serie propagata fuit. 122. b. *primo deflexit in dialectum Chaldaicam, secundo in Arabicam seu Medianiticam, tertio in Samaritanam, quartò in Æthiopicam, quintò in Syriacam, veluti ex Græca & Hebræa mixtam.* 131. a. 194. a. *in domo Thare conservata fuit.* 148. b. *prima fuit omnium linguarum.* 148. a. 150. b. 193, 194. a. *protoplæstis à Deo infusa.* 150. b. 193. a. *ejus propagatio ad posteros.* *ibid.* *character.* *Vide character.* *Eius mira vis in rerum significationibus elucescens, quam infusam habuit Adamus.* 164. & seqq.
Hebræorum secta triplex. 196. a.
Hecatæus de fabrica Ismendis, seu monumento Osimandri. 75. a. 76. a, b.
Heli nascitur. 216.
Heliopolitanus nomus. 79. a.
Heliopolis immensa vastitatis civitas in Ægypto. 45. a.
Helিকæus. 216.
Hella proculdubio à Semiramide ad Euphratis littora exstructa. 101. b. 102. a, b. 103. a.

RE R U M.

- Henoch astrologus.* 54. a.
Heracleopolitanus nomus. 79. a.
Hermes Trismegistus hebraicè dicitur Henoch, & est Adris Arabum, Ægyptiorum Thoyth. 71. a. 82. b. *auctor hieroglyphicorum.* *ibid.* *Mistrimi confiliarius.* 209. b.
Hermonticus nomus. 79. a.
Herodoti ex sententia Turris altitudo fuit 1000 passuum. 33. a. *ipse narrat Turrim intratemplum Beli erectam octozoniam.* 52. b.
de pyramide Memphitica omnium maxima. 66. a. *de templo monolitho.* 72. a, b. *de labyrintho Ægyptiaco.* 73. a. 74. a, b. 80. b.
81. a. de lacu Mœridis. 77. b. *de miraculis Thebanæ civitatis* *ibid.* *nascitur.* 217.
Heshiæus de Sennaar in Babylonie. 32. b.
Hesiodus nascitur. 216.
Hevila secundus Chusi filius, à quo Hevilæi. 115. b.
Hevilæorum situs. *ibid.*
Hieroglyphica varia in statuis Ismendii. 76. a.
Hieronymus ait, à quibusdam dici, altitudinem Turrisuisse 4000 passuum. 33. a. *florebat.* 217.
Hieronymus mathematicus jugerum 200 pedibus contineri scribit. 60. a.
Hispanica lingua ex Latina peperit plures dialectos. 131. b.
Historia Mosaïca de Turri mystico sensu exponitur. 20, 24.
Historia de muliere, quæ ex sola imaginatione peperit infantem Æthiopifænum. 114. b.
Homerus nascitur. 216.
Horatius floret. 217.
Horti pensiles à Semiramide in Babylonico campo extructi, & inter septem miracula mundi numerati. 58, 60, 61, 62. *eorum deliciae, arborumque insertio in supremo domus tecto.* 62. a.
Hungarica lingua est Getica seu Scythica. 213. b.
I.
Janus & Saturnus sunt iidem si per eos Noë intelligatur, sive æquivocè, diversi. 140. b.
Japonica lingua. 131. b.
Ichnographia labyrinthi Ægyptiaci. 78. & seq.
Idololatriæ origo & introductio in mundum. 132. a, b. 134. a. *auctores Chami progenies.* 134. b.
Idumæi. *Vide Esau.*
Jephte filia mactatur. 216.
Jesus Christus filius Dei. 217.
Ignis Chaldæorum. *Vide Uræus.*
Illum conditur. 216.
Illyrica lingua produxit ramos suos in Polonię, Lithvaniam, Moscoviam, Tartariam; ex hac porrò natæ Turcica, Bulgaria, Bosnica, Tartarica. 131. b. 215. a.
ejus dialecti. 215. b. *alphabetum.* *Vide alphabetum.* 216. a.
Illyris. *Vide Thracia.*

F f

Ima-

INDEX RERUM.

- Imagines omnium Ægypti deorum.* 76. b.
Inachus Argivorum Rex. 216.
Incendium Sodomiticum. 216. *Trojanum.* *ibid.*
Inconstantia rerum humanarum. 90. b.
Indicæ linguae. 131. b.
Instrumenta ad humanæ vitæ usum parata jam ante transmigrationem. 17. a.
Inventio diametri globi terreni, unâ cum circulo, superficie & cubo. 37. b.
Joachim. 217.
Job in Arabia natus. 198. a.
Jonas prædicavit Ninivitis. 216.
Ionica dialectus linguae Græcæ. 131. a.
Jonithun filius Noë astrologus juxta Rabbinos & Syros. 54. b.
Joseph. 217.
Joseph Ben Altiphasi de pyramidibus Ægypti. 70. b.
Josephus Gorionides de fabula de Jano primo Italix numine. 138. b. 139. a.
Josue. 216.
Isis & Osiris prima Ægyptiorum numina. 138. a. 139. a.
Ismaël Abrahæ filius ex Agar, à quo Ismaëlita & Agareni. 121. b.
Ismaël Sophi instaurator imperii Persici. 201. b.
Ismendis fabrica. 75. a. b. 76. a. b.
Israelitæ tria non mutarunt in Ægypto, nomina, vestimenta, linguam. 151. b. *eorum 60000 bellatorum, præter parvulos, mulieres & senes, cum Mose duce eorum, ex Ægypto egressa sunt.* 9. b. *omnium & Samaritanorum ante primum templi excidium fuit character, qui nunc dicitur Samaritanus.* 186. a.
Italica lingua ex Latina, peperit plurimas dialectos. 131. b.
Ivan primus propagator linguae Græcæ. 206. a.
Judæi. Vide Israelitæ.
Judas Machabæus bella gerit. 217.
Juditha Regina Æthiopæ, quam Candacis dicunt. 200. a.
Jugerum quid sit in descriptione bortorum pensilium. 60. a.
Julius Cæsar. 217.
Jupiter à nonnullis creditur natus A. M. 209. 2.
Justinus Martyr floret. 217.
Juvenalis floret. *ibid.*
Juvencus presbyter floret. *ibid.*
- L.**
- Labium quid notet.* 10. b.
Labyrinthi in Ægypto prodigiosa fabrica. 73. & seqq. *magnificentia inexplorabilis.* 73. a. *situs.* 73. b. *descriptio exacta seu ichnographia.* 78. & seq. *superioris fabrica.* 81. a. *materia.* 80. b. *extruendi finis.* 80. a. 81. b. 82. a. b.
Labyrinthi in Creta, Lemno, aliisque Græ-
- cis locis ad similitudinem Ægyptiaci constructi.* 85, 86.
Lacedæmonii cognati Judæorum. 121. b.
Lacus leonum Danielis. 96. b. 101. a.
Lacus Mæridis. 77. b.
Lampridius floret. 217.
Latina lingua ab origine peperit Italicam, Gallicam, Hispanicam, Lusitanicam; & porrò ex Italicæ & Latinæ commissione prodierunt insulares, Sarda & Sicula. 131. b. *ejus origo, antiquitas, corruptio & restauratio.* 209. *cum characteribus à Nicostrata five Carmenta Euandri matre ex Arcadia in Italiam primò translata.* 209. a. *secondum alios ab Hercule ex Phaliscorum regione.* ib. *ejus varia qualitas, vicissitudo, & augmentum.* 210. *triplex status: priscus, Romanorum & posterus mixtus.* 210. a. *prima corruptio.* 212. a.
Latinæ literæ à Græcis ortæ sunt. 185. b. 186. a.
Latini primi scriptores: Poëtæ, Oratores, Historici. 211. b.
Legis tabulas perforatas fuisse Rabbinij tradunt. 156. b.
Leocur Hebraïcè dicatur Arieh. 165. b. 166. b.
Leocares Mausoleum Artemisæ Cariæ Reginæ ab occasu cœlavit. 88. a.
Libanius floret. 217.
Lingua Abyssina, Ægyptiaca, Elamitica, Æthiopica, Anglica, Angolana, Arabicæ, Armenica, Babylonica, Batavica, Belgica, Boëmica, Bosnica, Brachmanica, Bulgarica, Brasiliæ, Cafrariensis, Chaldaïca, Chananza, Chilensis, Chinica, Commona, Congana, Coptica, Cuamensis, Danica, Gallica, Georgiana, Germanica, Græca, Hebræa. Vide Abyssina, Ægyptiaca, &c.
Lingua prima fuit Hebræa. 148. a. 150. b. *ejus ratio prima.* ibid. *secunda.* 149. a. *tertia.* 149. a. b. *duplex à principio usurpata. Originalis seu doctrinalis, & illa fuit Hebræa. Altera idiomatica five usualis, illaque fuit Chaldaïca vel Assyriaca, Hebræa vicina.* 150. a. b.
Lingua primordialis seu primæva an varias habuerit dialectos. 11. a.
Lingua qua immediatè post diluvium utebantur erat sancta lingua. 10. a. b. & seqq.
Lingua universalis impossibilis. 218. a. b.
Linguae idiomatice omnes ab originali seu doctrinali aliqua descendentes, ea quoque posteriores sunt. 150. b. *Europæ primigeniae, earumque proprietates.* 206. & seqq. *Sepentrionalium regionum.* 214.
Linguae idiomatumque communionis utilitas. 172. a.
Linguarum numerus. 108. b. 109. a. *ignorantia homines ab invicem alienantur.* 127. *varietatis emolumenum.* 128. b. *corruptionis causæ quinque.* 130. a. b. 131. a. *universalium*

I N D E X R E R U M.

- saliūm quintuplex genus: Hebræa, Græca, Latina, Teutonica, Illyrica.* 131.a.
Literæ ab Ægyptiis per Cadmum ad Græcos translatæ. 174.b. *quo tempore.* 175.a.
Literæ Coptitarum mysticæ. 172. & seqq.
177. & seqq.
Literarum & scriptionis origo. 162.
Lithvanica lingua ex Illyrica. 131.b.
Literæ Latinæ à Græcis ortæ sunt. 185.b.
186.a.
Londinum urbs incredibili magnitudine prædita. 45.a.
Lucanus floret. 217.
Lucianus floret. ibid.
Lucrètius. ibid.
Lucullus erexit in Capitolio Colossum. 90.a.
Lucumones in Hetruria. 216.
Lunæ altitudo à terra. 37.b. *triplex: minor in perigæo, major in apogæo, media in quadraturis.* 39.a.
Lusitanica lingua ex Latina. 131.b.
Lysippus erexit Colossum Tarenti. 90.a.
- M.
- M** . Tullius Cicero. 217.
Machabæi pro fide trucidati. ibid.
Machinæ artificiosæ in labyrintho. 83, 85.
Macrobius contendit deos omnes ad solem referri. 141.a.
Madian filius Abrahæ ex Cethura, unde
Madianitæ. 121.a.
Madianitica lingua. Vide Arabica.
Makeda. Vide Nicaula.
Malaica lingua. 131.b.
Maria Deipara nascitur. 217.
Marius. ibid.
Martialis floret. ibid.
Mausolea Regum Ægypti unà cum thesauris eorum condita erant ad centrum labyrinthi. 86.b.
Mausoleum Artemisiæ Cariæ Reginæ. 88.a.
eius altitudo, ambitus, columnæ. ibid.
Mausoleum Simandispotentissimi Regis. 75.
a, b. 76.a, b. 78.a.
Maximus Tyrius floret. 217.
Mechanicas artes suos edocuit Noë. 27.a.
Medain Arabum. 98.a. 99.a.
Melissus. 217.
Memnonis statua. 83.b.
Memphis immensæ vastitatis civitas in Ægypto. 45.a.
Memphiticæ pyramides in Ægypto præ cæteris admirationis argumentum ac veluti mundi miraculum fuerunt. 66.a.
Memphiticus nomus. 79.a.
Metallorum eruendorum fundendorumque artem suos edocuit Noë. 27.a.
Mexicana lingua. 132.a.
Miracula Thebanæ civitatis. 77.b.
Misraim primus Rex Ægypti. 203.a.
- Moab filius Loth, à quo Moabitæ.* 121.a.
Monachi Ægyptii. Vide Ægyptii.
Monarchia Romanorum Cæsarum. 217.
Monarchiæ quatuor per statuam Nabuchodonosoris indicatæ. 49.a. *prima Assyriorum, secunda Persarum & Medorum, tercia Græcorum, quarta Romanorum.* ibid.
Monomotapensis lingua. 132.a.
Moscovitica lingua ex Illyrica. 131.b. *filia Sclavonicæ.* 213.a.
Moses nascitur, moritur. 216.
Moses Ægyptius de Sabæorum opinionibus. 134.b.
Multiplicatio humani generis, à diluvio usque ad Turris ædificationem. 8 & seqq.
Multitudo quanta hominum intra 275 annos post diluvium nasci potuerit. 8.b. *nimirum ad 23328000000 hominum.* 9. *vel 9094468.* 37.a.
Murus urbis Babylonicæ continet 365 stadia. 53.b. & 365 turres. 55.a. *secundum Diodorum.* 54.b. 250.
Mysteriosa muri urbis Semiramisæ construclio ex siderum observatione. 53.b. 54.a,b.
Mysticæ literæ Coptitarum. 172. & seqq.
Mysticæ pyramidum obeliscorumque figuræ. 82.b.
Mysticus sensus, qui sub Mosaïca Turris histrio continetur. 20. & seqq.
Mythras. Vide Osiris.
Myzerinus Rex Ægypti tertiam pyramidem erexit. 68.a.
- N.
- N** Abuchodonosoris statua quatuor monarchias indicat. 49.a. *palatum.* 96.b.
Nachor Tharæ pater moritur. 106.
Nembrodus Turris fabricator, exceptis sœminis & parvulis, è sua solùm progenie, in campum duxit 200000 hominum armatorum. 8.b. *sextus filius Chus.* 116.a. *quo tempore natus fit, & quot annis vixerit.* 19, 20. *ad Abrahæ tempora pervenit.* 19.a. *in Armenia à Chus natus, unus ex transmigratoribus in terram Sennaar.* 20.a. *dotes naturales.* 28.a. *sollicitatio ad Turris fabricam.* 28.b. *Exhortatio ad progeniei suæ proceres ad Turrim civitatemque inchoandam.* 29.a, b. 30.a. *versutia in populo retinendo.* 31.a. *divinitatem affectat.* 32.a. *primus in orbe architectus.* 44.a. *ædificavit Babel, Arach, Achad, Calna.* 96.a. *successit ei Ninus.* 104.b. *à divisione linguarum regnavit 65 annos.* 105.a. *mortuus.* 106. 216. *in Babylone cur restitit.* 111.a. *regnum ejus quando cœperit.* 111. *idem qui Belus.* 82.b. 104.a. 105.a, b. 112.a. 117.b. & *cur Bel didus.* 118.a. *primus rex primusque tyrannicam vitam professus est.* 116.b. *ejus regni anni eumerari debent ab ædificatione Babylonis.* 116.a.

INDEX RERUM.

<i>mores.</i> 117. a. <i>suit idololatra, primusque idolatriam induxit in orbem.</i> ibid. <i>impror coitu fine discrimine utebatur.</i> 118. a.	<i>in intermediis locis constitit.</i> 17. a. <i>Noë politicam vivendi rationem suos edocuit.</i>
<i>Nero erexit aureum colossum in monte Palatino.</i> 90. a.	<i>26. b. & œconomiam, artes mechanicas, calcis præparandæ, metallorum eruendorum fundendorumque artem.</i> 27. a. <i>utrum Turris ædificationi præsens fuerit.</i> 28. a. b. <i>vinum bibens inebriatus est.</i> 106. <i>genuisse dicitur Jonithun.</i> ibid. <i>fertur misse Jonithun in Ethan.</i> ibid. <i>moritur.</i> ibid.
<i>Nicaula seu Makeda Regina Æthiopiaz eadem cum Saba.</i> 200. a.	<i>Nomi duodecim Ægyptiorum.</i> 79. a. 81. a. b. <i>eorum usus.</i> ibid. <i>singuli uni ex præcipuis diis consecrati.</i> ibid.
<i>Nili ortus, & fluminum quæ efficit.</i> 199. a.	<i>Nominum primæva impositio.</i> 145. <i>naturalis quomodo intelligenda.</i> 146. a.
<i>Ninive à Nino condita.</i> 42. b. 48. b. <i>eius scriptio, ædificatio, vastitas.</i> 45. & seq. <i>magnitudine omnes urbes tam veteres quam modernas superat.</i> 45. a. <i>de ejus vastitate variae opiniones.</i> 45. b. <i>ejus magnitudinis & formæ demonstratio.</i> 46. b. 48. b. <i>magnitudo comparata cum Romanæ urbis magnitudine.</i> 46. a. <i>cum amplitudine Latii.</i> 46. b. <i>condita non supra Euphratem, sed supra Tigrim.</i> 48. b. <i>quo tempore.</i> ibid. <i>ejus vestigia.</i> 96. b. <i>situs genuinus.</i> ibid.	<i>Norvegiæ situs.</i> 214. b. 215. a.
<i>Ninus Nembrodi filius ad civitatem Niniven condendam adhibuit 140000 operarum.</i> 8. b. 9. a. <i>Rex Assyriorum qualis fuit.</i> 42. a. <i>de ejus rebus gestis.</i> 42. & seq. <i>scriptura eum vocat Assur.</i> 42. a. 119. b. & cur. 120. a. <i>Niniven ædificavit, & eò sedem regni sui de Babylone transtulit, ac deinde Assyrorum Rex nuncupari cœpit.</i> 42. a. <i>ejus bella adversus varios Reges.</i> 42. b. <i>Farnum Regem Medijæ victum, cumque uxore & septem filiis captum, cruci affixit.</i> ibid. <i>quænam regiones sibi subjecerit.</i> ibid. <i>in exercitu suo habuit 1700000 peditum, equitum 200000, currus falcatos paulò minus 10600.</i> 43. b. <i>superavit Zoroastrem Regem Bactrianorum.</i> ibid. <i>idque post conditam Niniven.</i> ibid. <i>cum Semiramide extruxit Turrim in civitate Babylonica.</i> 51. <i>moritur.</i> 106.	<i>Numerus 72 linguarum præcisè positi difficultis.</i> 109. a. <i>defenditur.</i> 110. a.
<i>Ninus minor. Vide Ninyas.</i>	<i>Numismata Hebræorum antiquissima docent differentiam characteris Samaritani & Assyriaci.</i> 158. b.
<i>Ninyas, qui & Zameis, & Ninus minor, Nini majoris ac Semiramidis filius, tertius Rex Babel seu Assyriorum.</i> 64. b. 106.
O.
<i>Nitocris secundum quosdam extruxit Pontem Babylonicum.</i> 56.	O belisci in Ægypto eructi. 66.
<i>Noë filiorumque ejus exitus ex Arca.</i> 4. a. b. <i>non statim in plana descenderunt.</i> ibid. <i>sed in montibus hæserunt.</i> ibid. 14. a. <i>corundem cum uxoribus in montibus occupatores.</i> 4. a. b. 5. a. b. <i>Noë instruebat genus humanum in omnibus necessariis procurandis.</i> 4. a. b. <i>nimirum docebat artem ferrariam, fabrilem, figulinam & agriculturam.</i> 5. a. 13. a. <i>descensus in submontanam regionis planitem, hodie Persidem dictam.</i> 6. a. <i>vel Medium & Bactriam.</i> 13. a. <i>vel Armenia.</i> 14. a. & Parthiam. 36. b. <i>non statim post descensum, iter in terram Sennaar occœperunt.</i> 12. a. 14. a. <i>populus non continuato itinere ex Oriente in Occidentem, sed cum mora multorum annorum</i>	<i>Obeliscorum mysticæ figuræ.</i> 82. b.
	<i>Obeliscus Babylone à Semiramide eructus, omnium qui unquam fuerunt primus & maximus.</i> 62. b. 82. <i>Thebanus omnium qui in Ægypto inventi sunt maximus.</i> 62. b. 63. a. <i>Semiramæi sive Babylonici cum Lateranensi comparatio.</i> 63. a. <i>Semiramæus quomodo Babylonem deuictus fit, ibique quibus machinis eructus.</i> ibid.
	<i>Oeconomiam suos edocuit Noë.</i> 27. a.
	<i>Olympiadum initium.</i> 216.
	<i>Opinionum de æternitate mundi, de mundorum pluralitate, de astrorum vita & divinitate, de metempsychoſi & animarum revolutione origo.</i> 135. a. <i>causa hujusmodi fabulosarum narrationum.</i> ibid.
	<i>Origo variorum regnorum.</i> 112. a. <i>fabularum.</i> 33. b. 36. a. 135. a. 137. b. 140. a. <i>literarum & scriptioſis.</i> 162. <i>linguæ Coptæ.</i> 174. b.
	<i>Orosius floret.</i> 217.
	<i>Orpheus.</i> 216.
	<i>Osiris & Isis prima Ægyptiorum numina.</i> 138. a. 139. a. <i>eundem Osiridem cum Baccho seu Dionysio eundem facit Tibullus.</i> 140. b. <i>eundem constituere Mercurium, aliosque deos.</i> 140. b. <i>idem qui Chaldaeorum Uræus sive Ignis, Persarum Mythras, Babyloniorum Belus, Hebræorum Thamuz, Phœnicum Adonis.</i> 141. b.
	<i>Osiris nomus.</i> 79. a.
	<i>Osymandiæ Regis epitaphium.</i> 76. a.
	<i>Ovidius floret.</i> 217.

P. Pacu-

INDEX RERUM.

P.

- P**Acuvius. 217.
*Palatia duo regia à Semiramide extructa
in oppositis urbis Babylonicæ locis.* 56, 57.
Pannoniæ *descriptio.* 213. b.
*nægationis Noë ad tres filios Sem, Cham, Ja-
pheth, jam constitutos principes populo-
rum.* 6. b. 7. a. b. 8. a. b.
Parisiorum *urbs incredibili magnitudine præ-
dita.* 45. b.
Patriarchæ Armenorum *sedes in Nasche-
van.* 204. a.
Pausanias *floret.* 217.
Pedianus *floret.* ibid.
Peguana *lingua.* 131. b.
Pelasgicæ literæ Cadmææ. 185. a.
Pelasgorum *in Italiam expeditio.* 216.
Pelasgus *ex domo Heber.* 206. b.
Pererius *dubia movet contra numerum 72 lin-
guarum.* 109. b.
Peristylia *superiorem labyrinthum Ægypti-
um sustentantia.* 81. b.
Persæ *dicti à Paras, i. e. equus.* 119. a.
Persia *unde dicta.* 201. a. *ejus descriptio.* ibid.
Persica *lingua qualis olim fuerit.* 202. a. b. c-
jus corruptio. 202. b.
Peruana *lingua.* 132. a.
Phaleg *ortus quando & quo anno.* 16. a. 104. a.
genuit Rheu. 106. moritur. ibid. à quo
Pelasgi. 121. a.
Pharao *Rex Ægypti tempore Abrahami.*
44. b. *idem quod moderator rerum.* 203. a.
Pharaonica *lingua.* Vide Coptica.
Pherecydes Pythagoræ *præceptor.* 217.
Philippinarum *insularum lingua.* 131. b.
Philippus de S. Trinitate *de Babyloniaz
antiquitatibus.* 91. b. *de Babylonis, Tur-
risque Babel ruderibus.* 92. a. b.
Philonis *sensus mysticus historiæ Turris.* 22. a.
23. b. 24. a. b. *ipse refutat calumniam eth-
nicorum.* 35. b. *inventionem literarum He-
braicarum Abrahamo tribuit.* 123. a.
floret. 217.
Philosophorum *absurdorum dogmatum origo.*
135. a.
Philostratus *floret.* 217.
Phœnices *idem Chananæi.* 186. b.
Phœnicia *lingua una ex primigeniis.* 184. &
seqq. *in Africa viget.* 216. Vide Samari-
tana.
Phœniciæ *regionis descriptio.* 184. a.
Phœniciæ literæ Cadmææ. 185. a.
Phœnix. 216.
Phoroneus Argivorum *Rex.* ibid.
Phrygia *primorum hominum genetrix secun-
dum Psammetichum.* 136. a.
Phrygia *dialectus linguae Græcæ.* 131. a.
Picus *Saturni filius.* 216.
Pindarus. 217.
Plato *magni fecit Chaldæorum monumenta.*
195. b. *floret.* 217.

- P**linius *de pyramidibus Ægypti.* 68. a. b. *de
labyrintho Ægyptiaco.* 73. a. *ambigere vi-
detur, num præter Solem Deus fit.* 141. a.
floret. 217.
Plotinus *floret.* ibid.
Plotius Gallus, *primus legit Rheticam in
lingua Latina.* ibid.
Plutarchus *floret.* ibid.
Politicam *vivendi rationem suos edocuit Noë.*
26. b.
Polonica *lingua ex Illyrica.* 131. b. *filia
Sclavonicæ.* 213. a.
Polygraphia *universalis.* 219. a.
Pontis Babylonici *supra Euphratem à Se-
miramide extructi descriptio.* 55, 56.
Porphyrius *floret.* 217.
Preparatio *rerum ad Turrim ædificandam
necessariarum.* 40. a.
Primæva seū primordialis *lingua.* 10. b. 11. a.
Primævorum *hominum utrinque sexus occu-
pationes.* 13. a. b. *post ingressum in terram
Sennaar occupationes & studia.* 26. & seq.
Primi homines nati in Æthiopia secundùm
Æthiopes, secundùm alios in Arcadiâ, vel
in solo Atheniensi, vel in Arabia felice, vel
in Ægypto. 135. b. *vel in Phrygia.* 136. a.
Primam *rerum principium semper animis ho-
minum fuit insculptum.* 136. a.
Propertius *floret.* 217.
Prosper Aquitanicus *de numero linguarum.*
109. b.
Psammetichus *Rex Ægypti ex quedam ex-
perimento conclusit primos homines in Phry-
gia natos fuisse.* 136. a.
Ptolemæus *floret.* 217.
Pyramis Memphitica *omnium maxima de-
scribitur ab Herodoto & Diodoro.* 66. a. *e-
recta fuit aggeribus constipatis.* 66. b. *in ejus
erectione quantum temporis fuerit insum-
ptum.* 68. a. *magnitudo descripta à Bellonio.*
69. a. *secunda.* 68. 70. a. *tertia.* 68. a. 70. b.
Pyramides in Ægypto *erectæ.* 66. & seq. ea-
rum *magnificentia & splendor.* 66. a. Mem-
phitica *præ cæteris admirationis argu-
mentum ac veluti mundi miraculum fue-
runt.* ibid.
Pyramis *immensa altitudinis 9 stadiorum se-
pulchrum Nini.* 47. b. *examinatur.* 48. a.
Pyramidum *mysticæ figuræ.* 82. b.

Q.

- Q**uiteana *lingua.* 132. a.
Quintilianus *200 pedibus in longitu-
dinem, dimidio in latitudinem jugerum
describit.* 60. a.

R.

- R**abbini *fabulantur Nembrodum esse Am-
raphel.* 19. a. *in mari rubro Jonam e-
vomitum esse nugantur.* 46. a. *eorum
sententiae de charactere Assyriaco &*
Ff 3 *Sama-*

INDEX RERUM.

<i>Samaritano quatuor: prima. 153.a. secunda. 153.b. 154.a. tertia & quarta. 154.b. trahunt legis tabulas fuisse perforatas. 156. b.</i>	<i>Sabathæorum fitus. ibid.</i>
<i>Radzivilius de pyramidibus Ægypti. 69. b.</i>	<i>Sabathaca quintus filius Chus, à quo Sabathachæi. 116. b.</i>
<i>Rangiferi jumenta cervorum forma in Lapplia. 215. a, b.</i>	<i>Saiticus nomus. 79. a.</i>
<i>Regma quartus filius Chus, à quo Regmæi. 115. b.</i>	<i>Salathiel. 217.</i>
<i>Regmæorum fitus. ibid.</i>	<i>Sale genuit Heber. 106.</i>
<i>Regni Assyriorum finis sub Sardanapalo. 216.</i>	<i>Samaræus Samariæ fundator. 196. b. 197. b.</i>
<i>Regnum Ægyptiorum, Argivorum, Assyriorum, Persarum, Sicyonium in Græcia. 216.</i>	<i>Samariæ descriptio. 196. a.</i>
<i>Regnum Ægyptium Ptolemæorum. 217.</i>	<i>Samaritana lingua ex Hebræa. 131. a. ejus character. Vide character. Eadem cum Hebræa & Assyria, solummodo dialecto differens. 188. a.</i>
<i>Regum Ægypti sepultra in medio seu subterraneo labyrintho. 80. a, b. 81. b. in nominum centris. 86. b.</i>	<i>Samaritanorum dogmata. 196. a.</i>
<i>Reinaudus (Theophilus) ait 14000000 hominum Turri præsentes fuisse. 37. a.</i>	<i>Samaritanum alphabetum non idem quod Phœnicium. 185. b. commune omnium Judæorum ante primum templi excidium. 186. a.</i>
<i>Religio primæ vaperstitit sub unius lingue dominio usque ad confusionem. 132. a.</i>	<i>Samaritanus character & Assyrius non differt specie à lingua Hebræa. 188. a. ejus nulla communio cum charactere Græco. ibid. constans 22 literis. 196. b.</i>
<i>Reliquæ. Vide Vestigia.</i>	<i>Sampson apud Philistæos. 216.</i>
<i>Responso ad 2 object. impiorum, qui Turris ædificationem fabulosam esse existimant. 34. a, b.</i>	<i>Samuel obiit. ibid.</i>
<i>Rhodopes statua, oraculum. 70. b.</i>	<i>Sarai nascitur in Chaldaea. 106.</i>
<i>Roma condita. 216. capta à Gallis. 217. urbs incredibili magnitudine prædicta. 45. a. ejus magnitudo comparata cum Ninive. 46. a.</i>	<i>Sarda lingua ex commissione Latinæ & Italicæ. 131. b.</i>
<i>Romanarum fabricarum vanitas. 23. a.</i>	<i>Saturnus. 139. a. & Janus sunt iidem si per eos Noe intelligatur, si in æquirovè, diversi. 140. b.</i>
<i>Romulus nascitur. 216.</i>	<i>Satyrus auctor labyrinthi Cretensis. 85. a, b.</i>
<i>Rudera. Vide Vestigia.</i>	<i>Saul. 216.</i>
<i>Runica lingua Septentrionalis. 213. a.</i>	<i>Saxorum stupenda magnitudo. 70. a.</i>
 S.	<i>Scaliger (Josephus) refellitur, dicens alphabetum Samaritanum idem esse quod Phœnicium. 185. b. & seqq.</i>
<i>Saba primus filius Chus, à quo & altero Saba filio Regmæ Sabæi. 115. a, b.</i>	<i>Scenographia hortorum pensilium. 60. a.</i>
<i>Sabæorum fitus. ibid.</i>	<i>Schaba filius Regmæ. 115. a.</i>
<i>Sabæorum ridicula & fabulosa traditio, Adamum ex Lunâ produisse. 35. b. 134. b. falsa dogmata: creatorum esse cœli spiritum seu animam: stellas corpora ipsa DEI substantiam informata: cœlum & stellas esse deos: mundum æternum: Adamum natum ex masculo & femina, prophetam & apostolum Lunæ, prædicasse gentibus, ut servirent Lunæ; & composuisse libros de cultu terræ: ex Luna secum attulisse arborem auti, quæ crescebat cum ramis & foliis, arborem lapidum, & folia cujusdam arboris viridis, quæ non comburebantur igni: sub cuius arboris umbra 10000 hominum continebantur: arborisque altitudinem æquasse staturam humanam: attulisse quoque secum duo folia, quorum utrumque duos homines cooperiebat: Sethum contraxisse opinionem patris sui in servitio Lunæ. 134. b. 135. a.</i>	<i>Schabæorum fitus. ibid.</i>
<i>Sabatha tertius filius Chus, à quo Sabathæi. 115. b.</i>	<i>Schematismus Siclorum omnis generis, qui olim apud Hebræos in usu erant, una cum interpretatione Samaritana qua insignitos reperies, & mysterii symbolorum sub iis reconditorum expositione. 161.</i>
	<i>Scipio Africanus. 217.</i>
	<i>Scopas Mausoleum Artemisæ Cariæ Regiae ab ortu celavit. 88. a.</i>
	<i>Scotica lingua filia Teutonicæ. 131. b.</i>
	<i>Scricfinniæ fitus. 214. a.</i>
	<i>Scricfinnica lingua est Germanica corruptrissima. 214. b.</i>
	<i>Sebuæi. 196. a.</i>
	<i>Seleucia olim dicta Ctesiphon, nunc Suleiman. 96. b. 98. a, b.</i>
	<i>Sem moritur. 216.</i>
	<i>Semiramidem condidisse Babylonem quosdam afferere ait Augustinus. 44. a. cum Nino extruxit Turrim in civitate Babylonica. 51. in ea fortitudo fœminæ major. 53. a. condidit urbem magnificientiæ pene incredibilis in Babylonia. 53. a. pontem Baby-</i>

INDEX RERUM.

Babylonicum supra Euphratēm & duo regia palatia in oppositis urbis locis. 55, 56, 57. in ea incredibilis animi magnitudo. 58. a. extruxit hortos pensiles. ibid. auctor fuit deditio[n]is Bactriæ urbis, & consequenter totius Bactrianorum regni. ibid. erexit in Assyria juxta Niniven viro suo Nino, ejusque patri Nembrod, pyramidem, una cum obelisco Babylone, qui & primus & maximus omnium qui unquam fuerunt. 62. b. 82. b. ejus g[ra]m[ma]t[ica] in bello. 63. b. defuncta A. M. 2090. ibid. 106. mors infamis. 64. a. nimirum à Nino minore, proprio filio trucidata, sexaginta duos annos nata, postquam ejus concubitum expetivisset. ibid. de antiquitatibus Babylonie. 91. a. b.	48. a. ejus mira descriptio hortorum pensilium. 62. a. de pyramidibus Ægypti. 68. a. de labyrintho Ægyptiaco. 73. a. b. 74. a. 75. a. de miraculis Thebanæ civitatis. 77. b. de Coloso Thebano. 83. b. de Seleucia & Ctesiphonte. 98. a.
Sennaar terræ descriptio. 17. a. prædita omnibus conditionibus requisitis ad bonitatem aliquujus regionis. 17. b. ubertas & felicitas. 18. a. Babel dicitur. ibid. diversæ denominationes. ibid. situs. ibid. dicta primò terra Babel, Babylon, Babylonia, deinde Chaldaea, tandem Assyria. 18. b. 121. b.	Structura hortorum pensilium arcubus & areis stupenda. 60. b.
Septentrionalium regionum linguae ex Daniæ, Suecica. Anglica adeo commixta, ut vix à Germanis intelligi possint. 214, 215. situs & descriptio. ibid.	Sueciæ descriptio. 215. a.
Sibylla de confusione linguarum, & Turris destructione. 32. b. 110. b.	Suecica lingua filia Teutonicæ. 131. b.
Sicani. 216. expelluntur ex Italia. ibid.	Suleiman. Vide Seleucia.
Sicli Hebræorum Samaritano charactere insigniti. 158. b. veterum qualitas. 159. a. duplex, sacer sive ecclesiasticus & vulgaris. 159. b. sacer propriè dicitur Siclus Sanctuariorum. ibid. Vulgaris sive profanus in promiscuum usum deputabatur. ibid. argentei valor. ibid. figuræ symbolicæ. 160. a. b.	Supersticio in observando die sabbathi. 196. a.
Sicula lingua ex commissione Latinæ & Italicae. 131. b.	Susan dicta à Sus equus. 119. a.
Simendis mausoleum seu monumentum. 75. a. b. 76. a. b.	Sushanæ provinciæ situs. ibid.
Simonides. 217.	Susii ab Arphaxad. 120. a.
Slavonia vel Dalmatia olim Thracia dicta. 215. a.	Sylla. 217.
Slavonica lingua. ibid. ejus filiæ Boemica, Polonica, Moscovitica. 213. a.	Synesius floret. ibid.
Socrates nascitur. 217.	Synonymologia parallela deorum dearumque. 143.
Soliditas Turris usque ad cælum lunæ erigende quanta esse debuerit. 39. a.	Synopsis rerum in labyrintho contentarum. 81. a. b.
Solis propinquitas seu adustio, terræque ariditas non sufficit ad producendos homines naturaliter nigros. 114. a.	Syracusæ urbs incredibili magnitudine prædita. 45. a.
Spartani sive Spartiatæ. Vide Lacedæmonii. Speculum geneatheologicum. 144.	Syriaca lingua ex Hebræa, veluti ex Græca & Hebræa mixta. 131. a. non fuit prima. 149. b. 150. a. characteribus differt à lingua Hebræa. 197. b. fuit vernacula Jesu Christi. ibid.
Statuæ numinum Ægyptiorum. 81. b. labyrinthæ terrorē incutientes. 83. a.	T.
Statuarum Simendii magnitudo. 75. b.	Abula characterum Samaritanorum, Ionicorum & Copticorum sive Ægyptiorum. 190.
Stesichorus. 217.	Tabula Chronographica à diluvio usque ad tempora Abrahæ. 106.
Strabo de sepulcro Beli in Babylonia. 47. b.	Tabula Chronologica annorum post diluvium. 216.
	Tacitus (Cornelius) floret. 217.
	Tarquinius Superbus. ibid.
	Tartarica lingua ex Illyrica. 131. b. 204. a, b. 205. a. b.
	Tauris olim Ecbatena dicta. 201. a. 202. a.
	Templum Dianæ Ephesiæ. 88. a. ejus longitudo, latitudo, columnæ. ibid.
	Templum monolithum. Vide Delubrum.
	Templum Salomonis absolutum. 216.
	Tempus transmigrationis ex oriente in terram Sennaar à diluvio peractæ, ad 132 annum, qui est ortus Phaleg. 14. & seqq.
	Tempus insumptum in pyramidis Memphiticæ maximæ erectione. 68. a. quo opera sua miranda construxerunt Ægyptii. 82, 83.
	Terentius. 217.
	Tertullianus de eliſione Turris. 111. a. floret. 217.
	Teutonicæ linguae filiæ Belgica, Danica, Suecica, Anglica, Scotica. 131. b. origo, propagatio, corruptio. 212, 213, 214. est Imperialis. 212. a. ejus cultus. ibid. miscitura cum aliis. 112. b.
	Thales Milesius. 217.
	Tha-

INDEX RERUM.

Thamuz. <i>Vide Osiris.</i>	
Theatrum Romanum Æmilii Scauri 360 columnis conspicuum.	90. b.
Thebaæ immensæ vastitatis civitas in Ægypto.	45. a.
Thebaicus nomus..	79. a.
Thebanæ civitatis miracula.	77. b.
Themistius floret.	217.
Theodoreetus ex relatione antiquorum pri mos homines in Arcadia natos afferit. 135. b.	
Thoyth Ægyptiorum , Arabibus Adris, Græcis Hermes Trismegistus dicitur. 82. b.	
Thraciæ etymon, quæ nunc Slavonia vel Dalmatia dicitur.	215. a.
Thracica lingua ex Græca, Latino-Italiça, Germanica commixta. 215. a. ejus complures dialecti.	ibid.
Thucydides.	217.
Tibettana lingua.	131. b.
Tibullus floret.	217.
Timortheus Mausoleum Artemisiæ Cariæ Reginæ à meridie cœlavit.	88. a.
Transmigratio prima filiorum Noë ex monte Ararat in planiores submontanæ regionis campos.	10. & seq.
Transmigratio Babylonica.	217.
Tropologia epilogistica labyrinthi.	86. b.
Tunchinensis lingua.	131. b.
Turcarum imperium succedit imperio Romano.	49. b.
Turcica lingua ex Illyrica. 131. b. 204. a. ex Tartarica. 205. b. ex Tartarica, Bosnica & Arabica commixta.	ibid.
Turnus.	216.
Turris Babel seu Nembrodæ ædificatio A. M. 1818. 15. a. de ejus altitudine diversæ opiniones. 32. & seq. ædificationem impii fabulosam esse blaterant. 34. a. altitudo quanta debuerit esse usque ad cœlum lunæ. 37. b. & soliditas. 39. a. forma & architectura. 40. & seq. ejus vestigia utrum in hunc usque diem reperiantur. 90, 95. eorum situs. 94. a. ambitus. ibid. altitudo. 94. b. materia. 95. a. delineatio. 95. b. non solum ab architectis relata, sed etiam divinitus disjecta. 110. b.	
Turris in civitate Babylonica à Nino & Semiramide centum ferè annis post eversionem Turris Nembrodæ extructa. 51, 52. ejus fabricæ forma. 51. a. refertur inter septem mundi miracula.	52. a.
Turris in templo Beli. 52. a. in ejus summittate varia supellex aurea & statuæ. .ibid. & b.	
Tusca lingua in Italia omnium purissima. 11. a. Tyrus conditur.	216.
V Alachi Romanorum reliquiae.	214. b.
Valerius Flaccus floret.	217.
Valle (Petrus à) de Pyramidibus Ægypti. 70. b. de ruderibus seu reliquiis Babylonis. 94 & seq. de Suleiman antè dicto Seleucia & olim Ctesiphonte. 97. a. de Hella. 101. b. 102. b. de sepulcro Ezechielis. 103. a. b. de Chobar seu Chabor fluvio. 103. a.	
Varronis descriptio jugeri.	60. a.
Vejorum obficio.	217.
Vestigia Turris Nembrodæ num hodieq; extant. 90, 95. varia in fabricis Semiramidis conspictebantur tempore Strabonis. 91. b.	
Veterum incomparabilis peritiæ ingenium.	77. b.
Viciſſitudo & inconstantia rerum humanarum.	90. b.
Virgilius floret.	217.
Vita mortalium primævorum in submontana montis Ararat regione multis annis peracta.	11. b. & seq.
Ulyspona urbs incredibili magnitudine prædita.	45. a.
Unusquisque hominum aut Hierusalem, aut Babylonis civis est.	21. a.
Ur civitatis Assyriæ vestigia.	96. b.
Uræus. <i>Vide Osiris.</i>	
Utilitas lingue idiomatumque communionis.	127. a.
Uxorium Noë & filiorum ejus cura & diligentia circa vinum, lanam, gallinas, pullos, ova, &c.	5. b. 13. a, b. 27. a.
X.	
X Enophon de æquivocatione nominum deorum.	137. a, b.
Xerxes.	217.
Z.	
Zabæ. <i>Vide Sabæ.</i>	
Zameis. <i>Vide Ninyas.</i>	
Zervia, olim Thracia dicta.	215. b.
Zona torrida non ubique homines omnes nigros producit.	57. 13. b.
Zoroastres Rex Bactrianorum, quus Nembrodi contra Ninum filium Nembrodi exercitum 2000000 hominum duxit. 9. a. vel 400000 43. b. est idem cum Chamo filio Noë. 9. a. 44. a. ejus magia commendatur à Platone.	
Zorobabel.	195. b.
	217.

Errata ita emendanda.

PAg.8.b. lin.8. post *expendari* adde punctum. P.11.b. l.39. pro Major leg Minor. P. 12.a. l.13. *lego* super hos. P.37.b. l.39.
leg 340065043200. P.47.a. l.24. *leg* *met'or*. *ibid.* l.38. *Turres &c.* dele usque ad b. l.1. *fuisse*. b.l.26. *leg*. *av'ōtū*. l.28. *leg*.
ūs. P.53. a. à l. antepen. *dele usque ad b.* l.42. P.54.a.l.9. *veluti &c.* *dele usque ad l.* l.14. *ostenderent*. b. à l.45. *dele usque ad fi-*
nem capitū. P.131. a.l.1, 2. *leg* in certis. P.133.a. *marg. leg.* יְהוָה P.147. b.l.42,43. *leg* γενέρος. P.172. a.l.6. pro hu-
jus operis leg. *Oedipi Ägyptiaci*. P.174. b.l.21. *leg*. nos. P.177. b.l.4. *leg*. autographis. P.191. b. l.2 & 3. *leg*. qua *quave*.
P.194. a. in *marg.* l.9. *leg*. *Hebræa*. P.206. b.l.13. *leg*. *Ivanem*. P.208. b.l.40. *leg*, ita ut.

